

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI**

INTERUNIVERSITARIA

Ediția a XIV-a

Materialele Colocviului Științific Studentesc

03 mai 2018

Bălți, 2019

CZU:

I-

COMITETUL ȘTIINȚIFIC

Președinte al Comitetului științific:

Natalia GAȘIȚOI, dr., conf. univ., Rector

Membri:

Valentina PRIȚCAN, dr., conf. univ., prorector pentru activitatea științifică și relații internaționale

Pavel TOPALA, dr. hab., prof. univ., Președintele Consiliului Științific al USARB

Lilia TRINCA, dr., conf. univ., Facultatea de Litere

Ina CIOBANU, dr., conf. univ., Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului

Lora CIOBANU, dr., conf. univ., Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte

Vitalie RUSU, dr., conf. univ., Facultatea de Drept și Științe Sociale

Colegiul de redacție:

Svetlana STANȚIERU, lector universitar

Elena SIROTA, doctor în filologie, conferențiar universitar

Alexandra MELNIC, metodist, Secția Știință

Corector și tehnoredactare: **Liliana EVDOCHIMOV**, master în filologie

Coperta: **Silvia CIOBANU**, bibliotecar, grad de calificare superior

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Interuniversitaria, Colocviul Științific Studentesc (14; 2018; Bălți). Interuniversitaria : Materialele Colocviului Șt. Studentesc, ed. a 14-a, 3 mai 2018 / colegiul de red. Svetlana Stanțieru [et al.] ; cop. Silvia Ciobanu. - Bălți : Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2018 (Tip. Tipogr. USARB) . - 350 p. - Bibliogr. la sfârșitul art. - Antet. Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți. - 100 ex.

ISBN

Responsabilitatea pentru conținutul și corectitudinea articolelor revine autorilor și coordonatorilor științifici.

Tiparul: *Tipografia Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți*

© *Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2019*

ISBN

SUMAR

Nicoleta BÎRNAZ. <i>Transformarea domeniilor plane prin aplicații liniar-fractionare</i>	6
Valeria CRUDU. <i>Modele matematice pentru probleme cu caracter geometric și fizic</i>	11
Elena BAIDAUZ. <i>Indici. Utilizarea indicilor la rezolvarea congruențelor binome</i>	17
Liuba ANDONII. <i>Sisteme de congruențe liniare cu două variabile</i>	20
Marin PREPELIȚA. <i>Numere figuri</i>	25
Doina ROTARU. <i>Utilizarea teoremei lui Fermat la rezolvarea congruențelor liniare</i>	29
Mădălina URSU. <i>Controverse între manageriat și angajați</i>	32
Andrei REICU. <i>Gestionarea resurselor – cheia de succes în asigurarea durabilității întreprinderii</i>	35
Дамиан ИОРДАКИ, Адриан МУДРИК, Денис ОДАЖИУ. <i>Исследование возможности получения тугоплавких покрытий на титановых сплавах</i>	39
Adriana POȘTARI. <i>Caracteristica toxicanților chimici ce se conțin în mobilă</i>	43
Natalia ROTARI. <i>Acumularea substanțelor chimice nocive în produsele alimentare</i>	49
Natalia ROTARI. <i>Diagnosticarea și modelarea relațiilor elevilor cu natura</i>	52
Cristian BODIU. <i>Rezolvarea problemelor textuale reductibile la ecuații de gradul II cu aplicare în geometrie</i>	58
Doina CEBOTARI. <i>Particularități biologice și etologice ale galiformelor domestice</i>	62
Mihaela TALPĂ. <i>Depozitele neogene din zona mun. Bălți</i>	68
Ana-Maria CELAN. <i>Impactul comerțului electronic asupra consumatorului</i>	72
Ana-Maria CELAN. <i>Problemele și perspectivele angajării femeilor pe piața muncii Republicii Moldova</i>	78
Ana-Maria REVENCO. <i>Analiza comparativă a codurilor de etică a întreprinderilor străine și autohtone</i>	83
Andrei REICU. <i>Exodul de creiere – un fenomen de neoprit în Republica Moldova</i>	87
Svetlana ZAHARCO, Ana ZARA. <i>Modalități de sporire a atractivității unităților de alimentație publică</i>	90
Valeria CIOCLEA. <i>Discriminarea femeii în societate</i>	96
Alina PARAȘCIUC. <i>Analiza statistică a nivelului de trai al populației din Republica Moldova</i>	102
Victoria ROTARI. <i>Dinamica forței de muncă și mișcarea internă a salariaților în Republica Moldova</i>	106
Iulian FOSA. <i>Analiza comparativă a teoriilor etice normative și aplicarea lor în întreprinderile autohtone</i>	110

Alexandr VIZITOV. <i>Datoria Republicii Moldova și relațiile cu banca europeană pentru reconstrucție și dezvoltare</i>	116
Natalia BORINSCHI, Iana ANDRITCHI. <i>Provocări în organizarea recrutării și selecției resurselor umane în întreprinderile cu capital străin din Republica Moldova</i>	120
Dionisie GHERMAN. <i>Situația tinerilor pe piața muncii din Republica Moldova</i>	126
Daniela GODOVANCIUC. <i>Surse și metode de finanțare a investițiilor în cadrul unei întreprinderi</i>	134
Iulia MACARIUC. <i>Metode interactive de predare în cadrul disciplinelor economice</i>	139
Ana IAGUBOV. <i>Analiza de cumpărare/vânzare a valutei efectuate pe piața valutară a Republicii Moldova</i>	143
Dorina ZMAU. <i>Radiografia creditelor ipotecare în Republica Moldova</i> . . .	146
Veronica COSTENIUC. <i>Impactul Internet Banking-ului asupra performanțelor bancare și organizaționale</i>	153
Ana STANCIUC. <i>Analiza dinamicii PIB-ului în Republica Moldova</i>	160
Анастасия ТКАЧУК. <i>Статистический анализ динамики платёжного баланса Республики Молдова</i>	166
Cristian BALICA. <i>Utilizarea aplicației GeoGebra la studiul modului „Corpuri rotunde” în ciclul gimnazial de matematică</i>	169
Елена АРДЕЛЯНУ. <i>Развитие малого бизнеса Республики Молдова</i> . . .	174
Alla PAICU. <i>Cine sunt tinerii generațiilor Y și Z și cum se comportă ei pe piața muncii?</i>	178
Daniela TRINCA. <i>Informierende und appellative schlagzeilen</i>	184
Tatiana SOLODCAIA. <i>Vestimentația reflectată în frazeologisme (studiu comparativ)</i>	188
Ольга БАЛАН. <i>Интертекст в романе Джона Максвелла Кутзее «Осень в Петербурге»</i>	195
Natalia ISTRATI, Gheorghe CARAMERLI. <i>Lexical borrowings from French into English</i>	198
Natalia ISTRATI. <i>Utilisation des films dans l'enseignement du FLE</i>	203
Яна ГУДИМА. <i>Своеобразие главного героя в романе Гайто Газданова "Вечер у Клэр"</i>	209
Elena BRAJUC. <i>Fachterminologische Besonderheiten der deutschen Werbetexte aus dem Bereich Weinbau/Weinproduktion</i>	213
Iulia SAMUSI. <i>Techniques and Strategies in Teaching Reading at the Intermediate Level</i>	219
Ирина БЕЛИБОВА. <i>Экспрессивно-семантическая связь заглавия и художественного текста</i>	223
Marina STRUC. <i>Zur Übersetzung der gastronomischen Realien aus dem Rumänischen ins Deutsche</i>	228

Lidia MAXIMENCO. <i>Developing Listening Skills in EFL Classes</i>	234
Павел ПОЛИЩУК. <i>Концепт «имя» в поэтике первых трех глав книги Бытие</i>	239
Maria RUDOI. <i>Zum Einsatz von Podcasts deutschsprachiger Radio- und Fernsehsendungen im DaF-Unterricht</i>	247
Nadejda CAZAC. <i>Development of Oral Communication Skills as One of the Main Goals of TEFL</i>	253
Галина ФЁДОРОВА. <i>Фразеологизмы с колоративным компонентом как фрагмент языковой картины мира (на материале русского и английского языков)</i>	259
Ruslana LUPAN. <i>Five Steps to an Interactive Lesson</i>	264
Mihaela MĂLIGĂ. <i>Corelația dintre agresivitate și nivelul de autoapreciere la preadolescenți</i>	270
Tatiana TONOFREI. <i>Efectul angajamentului în domeniul școlar la elevi</i>	276
Mihaela ȚURCANU. <i>Educarea stimei și respectului față de persoanele adulte la preșcolarii superiori prin jocuri cu subiect pe roluri</i>	282
Ангелина АГИЕВИЧ. <i>Стимулирование активной умственной деятельности дошкольников посредством игр на воссоздание из геометрических фигур образных и сюжетных изображений</i>	287
Юлия ГОРОДЕЦКАЯ. <i>Социальное представление о разводе у молодёжи Республики Молдова</i>	290
Артём МАСЛОВ. <i>Обучение детей с особыми образовательными потребностями игре в шахматы</i>	296
Саида ГУЦУ. <i>Формирование взаимоотношений младших школьников в инклюзивном классе</i>	299
Cristina DOBOȘ. <i>Reprezentările sociale ale școlii la părinți, profesori și elevi</i>	302
Ionela STATI. <i>Corelația trăsăturilor de personalitate și rezistența la manipulare a studenților</i>	309
Ion DRANGOI. <i>Reprezentarea în cadrul procesului civil</i>	316
Elena GOROBETȚ. <i>Regimul juridic al nulității actului juridic civil</i>	323
Вячеслав БУРДЕНИЮК. <i>О некоторых факторах влияющих на преступность несовершеннолетних и мерах ее предупреждения в Республике Молдова</i>	329
Mihaela CIBOTARU, Oxana POSTOLACHI. <i>Viciile umane – cel mai mare dușman al omenirii</i>	336
Ana CUCULESCU, Nelea COGÎLNICEAN. <i>Represiunea stalinistă în cazul deputaților Sfatului Țării: documente și mărturii</i>	340

TRANSFORMAREA DOMENIILOR PLANE PRIN APLICAȚII LINIAR-FRAȚIONARE

Nicoleta BÎRNAZ, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Coordonator științific: Natalia GAȘIȚOI, conf. univ., dr.

Abstract: *In this paper we study linear fractional transformations, their fascinating geometric properties and a special case of Möbius transformations. In final, we study some examples of transformations of the complex plane domains through fractional linear applications.*

Keywords: *linear fractional transformation, Möbius transformation, conformal mappings, translations, dilations, inversions, rotation.*

O transformare liniar-fracționară este o funcție de forma

$$f(z) = \frac{az+b}{cz+d},$$

unde, $a, b, c, d \in \mathbb{C}$. Dacă $ad - bc \neq 0$ atunci se numește transformare Möbius [2, p. 111].

Prin calcule directe se poate arăta că o aplicație Möbius este conformă în toate punctele planului complex extins. O transformare $f: U(z_0) \rightarrow \mathbb{C}$ se numește conformă [1, p. 87] în punctul z_0 , dacă ea:

- 1) conservă unghiurile în z_0 , adică pentru orice două drumuri netede γ_1 și γ_2 care pleacă din z_0 , unghiul format de imaginile lor $f(\gamma_1)$ și $f(\gamma_2)$ este egal cu cel format de γ_1 și γ_2 atât în mărime, cât și în orientare;
- 2) posedă proprietatea de constanță a dilatărilor în punctul z_0 , adică orice element de arc cu punctul inițial z_0 este contractat sau dilatat în același raport.

În general, o transformare liniar fracționară are câteva cazuri speciale. O transformare $S: \bar{\mathbb{C}} \rightarrow \bar{\mathbb{C}}$ de forma:

- 1) $S(z) = z + a$, se numește *translație*,
- 2) $S(z) = az$ cu $a > 0$, se numește *dilatare*,
- 3) $S(z) = e^{i\theta}z$, se numește *rotație*,
- 4) $S(z) = \frac{1}{z}$, se numește *inversiune*.

Dacă S este o transformare Möbius, atunci S este compoziția translațiilor, dilatării, rotației și a inversiunii (evident că unele din acestea pot lipsi) [3, p. 95].

Proprietățile transformărilor Möbius

1. Proprietatea circulară

Propoziția 1 [1, p. 93]. *Transformările liniar-fracționare duc cercurile în cercuri (considerăm că dreptele sunt asimilate cercurilor, sunt considerate cercuri de raza $R = \infty$).*

Remarcă. Orice transformare conformă $f(z)$ posedă proprietatea circulară, adică duce cercurile infinit mici cu centrul în z_0 în curbe închise, care se deosebesc de cercuri infinit de puțin. La transformările omografice cercurile trec tocmai în cercuri, dar centrul cercului nu trece numaidecât în centrul imaginii lui.

2. Proprietatea simetriei

Definiția 1 [4, p. 26-27]. Două puncte z și Z sunt simetrice în raport cu un cerc Γ , centrat în punctul $z_0 \in \mathbb{C}$ de rază $R > 0$, dacă punctele z_0, z, Z sunt coliniare, adică se află pe aceeași rază cu vârful în z_0 ,

$$\arg(Z - z_0) = \arg(z - z_0)$$

și produsul distanțelor de la aceste puncte până la z_0 este egal cu pătratul razei

$$|z_1 - z_0| \cdot |z_2 - z_0| = R^2.$$

Centrul z_0 al cercului Γ este simetric cu punctul de la infinit $\infty \in \bar{\mathbb{C}}$ în raport cu Γ (Figura 1)

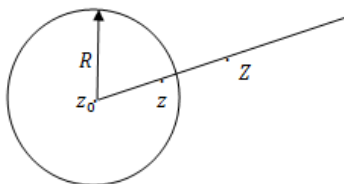

Figura 1.

Propoziția 2 [3, p. 97]. O transformare Möbius $w = f(z)$ păstrează simetria față de un cerc Γ : dacă $z, Z \in \mathbb{C}$ sunt simetrice față de Γ , atunci imaginile lor $f(z_1), f(z_2)$ sunt simetrice în raport cu $f(\Gamma)$.

3. Principiul păstrării orientării

Propoziția 3 [1, p. 96]. O transformare omografică păstrează orientarea cercurilor.

În general, dacă D este un domeniu simplu conex cu frontiera netedă, atunci la o transformare Möbius S el este dus într-un domeniu D' cu aceeași orientare a frontierei, adică dacă $z_1, z_2, z_3 \in \partial D$ sunt trei puncte distincte considerate în sensul pozitiv de parcurgere a frontierei ∂D , atunci sensul pozitiv de parcurgere a frontierei $\partial D'$ a domeniului D' este determinat de tripletul orientat (w_1, w_2, w_3) , unde $w_1 = S(z_1), w_2 = S(z_2), w_3 = S(z_3)$.

4. Invariantul transformărilor liniar-fracționare

Definiția 2 [2, p. 97-98]. Fie $z, z_1, z_2, z_3 \in \mathbb{C}$. Se numește *biraport* sau *raport anarmonic* a patru puncte distincte din planul $\mathbb{C}$ numărul notat cu (z, z_1, z_2, z_3) definit prin

$$(z, z_1, z_2, z_3) = \frac{z - z_1}{z - z_2} : \frac{z_3 - z_1}{z_3 - z_2}.$$

Propoziția 4 [3, p. 98]. Transformările omografice păstrează raportul anarmonic a patru puncte distincte din $\mathbb{C}$.

Pentru a determina $S(z)$ care duce punctele z_1, z_2, z_3 în w_1, w_2, w_3 trebuie de rezolvat ecuația

$$\frac{w - w_1}{w - w_2} : \frac{w_3 - w_1}{w_3 - w_2} = \frac{z - z_1}{z - z_2} : \frac{z_3 - z_1}{z_3 - z_2}$$

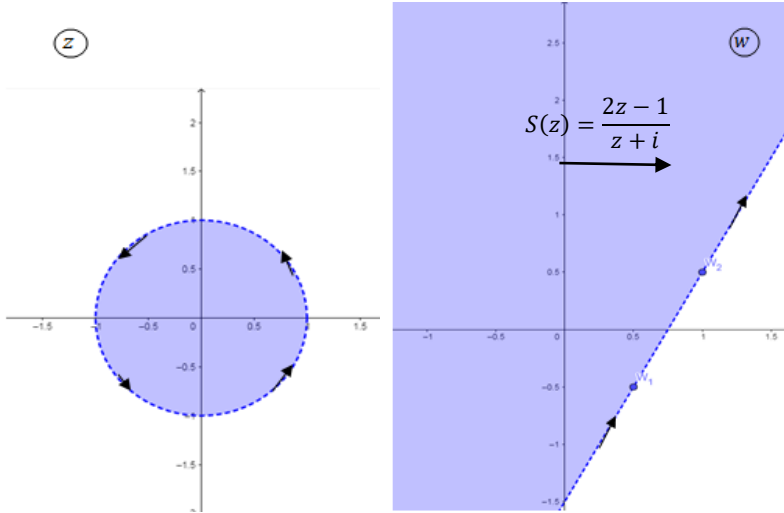
în raport cu w .

Relația $\frac{w-w_1}{w-w_2} : \frac{w_3-w_1}{w_3-w_2} = \frac{z-z_1}{z-z_2} : \frac{z_3-z_1}{z_3-z_2}$ este adevărată și atunci când unul din puncte este ∞ . În acest caz, trebuie de înlocuit cu 1 numărătorul și numitorul fracției în care apare ∞ .

Să analizăm câteva exemple de transformare a domeniilor din planul complex prin aplicații Möbius.

Exemplul 1 [6, p. 29]. Să se afle imaginea discului $D = \{z \in \mathbb{C} : |z| < 1\}$ la transformarea

$$S(z) = \frac{2z - 1}{z + i}.$$

Pe frontiera $\partial D = \{z \in \mathbb{C} : |z| = 1\}$ fixăm o orientare

$$(z_1, z_2, z_3) = (1, i, -i).$$

Aflăm imaginile acestor puncte prin transformarea dată:

- $z_1 = 1 \Rightarrow w_1 = \frac{2-1}{1+i} = \frac{1-i}{1+i} = \frac{1-i}{2} - \frac{i}{2};$
- $z_2 = i \Rightarrow w_2 = \frac{2i-1}{i+i} = \frac{2i-1}{2i} = \frac{(2i-1)(-2i)}{4} = \frac{4+2i}{4} = 1 + \frac{i}{2};$
- $z_3 = -i \Rightarrow w_3 = \frac{-2i-1}{-i+i} = \frac{-2i-1}{0} = \infty.$

Conform principiului circular, punctele w_1, w_2, w_3 se află pe un cerc în sens larg, iar deoarece $w_3 = \infty$, deducem că cercul unitate a trecut într-o dreaptă și anume $v = 2u - \frac{3}{2}$. Orientarea drepte este definită de tripletul

$$(w_1, w_2, w_3) = \left(\frac{1}{2} - \frac{i}{2}, 1 + \frac{i}{2}, \infty\right).$$

Răspuns: Astfel deducem că prin transformarea

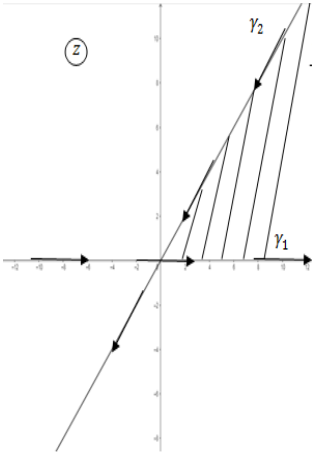
$$S(z) = \frac{2z - 1}{z + i}$$

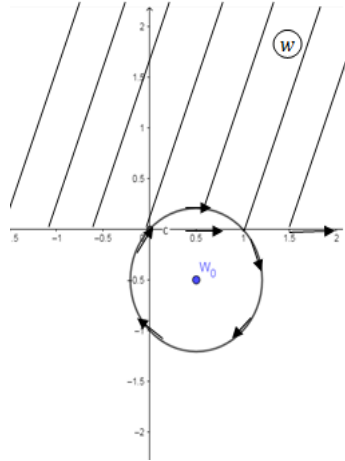
discul $D = \{z \in \mathbb{C}: |z| < 1\}$ a trecut în semiplanul de-asupra dreptei $v = 2u - \frac{3}{2}$.

Exemplul 2 [5, p. 39]. Să se afle imaginea unghiului $0 \leq \varphi \leq \frac{\pi}{4}$ la transformarea

$$S(z) = \frac{z}{z-1}.$$

$$S(z) = \frac{z}{z-1}$$

Unghiul plan $0 \leq \varphi \leq \frac{\pi}{4}$ este mărginit de două semidrepte $\varphi = 0$ și $\varphi = \frac{\pi}{4}$ și poate fi prezentat ca partea comună a semiplanelor $Im z > 0$ și $Re z > Im z$.

Pe dreapta $y = 0$ fixăm o orientare

$$\gamma_1: (z_1, z_2, z_3) = (0, 1, \infty).$$

Aflăm imaginile acestor puncte prin transformarea dată:

- $z_1 = 0 \Rightarrow w_1 = \frac{0}{0-1} = 0;$
- $z_2 = 1 \Rightarrow w_2 = \frac{1}{1-1} = \frac{1}{0} = \infty;$
- $z_3 = \infty \Rightarrow w_3 = \frac{1}{1} = 1.$

Pe dreapta $y = x$ fixăm o orientare

$$\gamma_2: (z_4, z_5, z_6) = (1 + i, 0, \infty).$$

Aflăm imaginile acestor puncte prin transformarea dată:

- $z_4 = 1 + i \Rightarrow w_4 = \frac{1+i}{1+i-1} = \frac{1+i}{i} = -i + 1;$
- $z_5 = 0 \Rightarrow w_5 = \frac{0}{0-1} = 0;$
- $z_6 = \infty \Rightarrow w_6 = \frac{1}{1} = 1.$

Conform principiului circular, punctele w_1, w_2, w_3 se află pe un cerc în sens larg, iar deoarece $w_3 = \infty$, deducem că dreapta $y = 0$ a trecut într-o dreaptă și anume $v = 0$. Orientarea drepte este definită de tripletul

$$(w_1, w_2, w_3) = (0, \infty, 1),$$

iar punctele w_4, w_5, w_6 se află pe un cerc, de unde deducem că dreapta $x = y$ a trecut într-un cerc $\left|w - \frac{1}{2} - \frac{1}{2}i\right| = \frac{\sqrt{2}}{2}$. Orientarea dreptei este definită de triplețul

$$(w_4, w_5, w_6) = (1 + i, 0, \infty).$$

Răspuns: Astfel deducem că prin transformarea

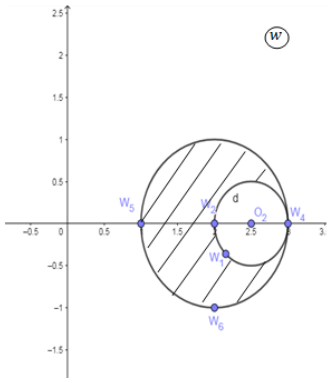
$$S(z) = \frac{z}{z-1},$$

unghiul $0 < \varphi < \frac{\pi}{4}$ a trecut în semiplanul de sus $Im z > 0$, din care se exclude interiorul cercului

$$\left|w - \frac{1}{2} - \frac{1}{2}i\right| > \frac{\sqrt{2}}{2}.$$

Exemplul 3 [6, p. 29]. Să se afle imaginea domeniului $0 < x < 1$ la transformarea

$$S(z) = \frac{3z+1}{z+1}.$$

$$S(z) = \frac{3z+1}{z+1}$$

→

Pe dreapta $x = 1$ fixăm o orientare $\gamma_1: (z_1, z_2, z_3) = (1 - i, 1, \infty)$.

Aflăm imaginile acestor puncte prin transformarea dată:

- $z_1 = 1 - i \Rightarrow w_1 = \frac{3(1-i)+1}{1-i+1} = \frac{3-3i+1}{2-i} = \frac{(4-3i)(2+i)}{4+1} = \frac{11-2i}{5} = \frac{11}{5} - \frac{2i}{5}$,
- $z_2 = 1 \Rightarrow w_2 = \frac{3+1}{1+1} = 2$;
- $z_3 = \infty \Rightarrow w_3 = \frac{3}{1} = 3$.

Pe dreapta $x = 0$ fixăm o orientare $\gamma_2: (z_4, z_5, z_6) = (\infty, 0, -i)$.

Aflăm imaginile acestor puncte prin transformarea dată:

- $z_4 = \infty \Rightarrow w_4 = \frac{3}{1} = 3$;
- $z_5 = 0 \Rightarrow w_5 = \frac{3 \cdot 0 + 1}{0+1} = 1$;
- $z_6 = -i \Rightarrow w_6 = \frac{-3i+1}{1-i} = \frac{(-3i+1)(1+i)}{1-i} = 2 - i$.

Conform principiului circular, punctele w_1, w_2, w_3 se află pe un cerc, deducem că dreapta $x = 1$ a trecut într-un cerc și anume $\left|w - \frac{5}{2}\right| = \frac{1}{2}$. Orientarea cercu-

lui este definită de tripletul $(w_1, w_2, w_3) = \left(\frac{11}{5} - \frac{2i}{5}, 2, 3\right)$ și deci semiplanul $Re z < 1$ a trecut în exteriorul cercului.

Iar punctele w_4, w_5, w_6 se află pe un cerc, de unde deducem că dreapta $x = 0$ a trecut într-un cerc $|w - 2| = 1$. Orientarea cercului este definită de tripletul

$$(w_4, w_5, w_6) = (3, 1, 2 - i),$$

deci semiplanul $Re z > 0$ a trecut în interiorul cercului $|w - 2| < 1$.

Răspuns: Astfel deducem că prin transformarea $S(z) = \frac{3z+1}{z+1}$, domeniul $0 < x < 1$ a trecut în partea planului cuprinsă de interiorul discului $|w - 2| < 1$ și exteriorul discului $\left|w - \frac{5}{2}\right| > \frac{1}{2}$.

Concluzii:

În analiza complexă noțiunea de grafic își pierde relevanța, deoarece avem perechea $(z, w) \in \mathbb{C}^2$ careia îi corespunde quartetul (x, y, u, v) care este definit $\mathbb{R}^4$, ceea ce nu este posibil de reprezentat. Dar este mult mai intrigant de studiat transformarea unui domeniu plan din planul variabilei z printr-o aplicație complexă. Prin intermediul transformărilor liniar-fracționare și a proprietăților lor, putem studia în ce se va transforma un domeniu plan printr-o aplicație complexă.

Bibliografie:

1. Gașițoi N., Analiză complexă, Iași, Editura Pim, 2014.
2. Привалов И.И., Внтродучере ын теория функцийлор де вариабилэ комплексэ, Кишинэу, Ед. Лумина, 1969.
3. Halanay A., Elemente de analiză complexă, București, Ed. Matrix Rom, 2004.
4. Домрин А.В., Сергеев А.Г., Лекции по комплексному анализу, Москва, 2004.
5. Gașițoi N., Analiză complexă. Culegeri de probleme. Seminare_AC_B5.pdf
6. Волковыский Л.И., Лунц Л.Г., Араманович Г.И., Сборник задач по теории функций комплексного переменного, Москва, Изд. Наука, 1970.

MODELE MATEMATICE PENTRU PROBLEME CU CARACTER GEOMETRIC ȘI FIZIC

Valeria CRUDU, studentă,

Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Coordonator științific: **Natalia GAȘIȚOI**, conf. univ., dr.

Abstract: *In this paper we study ordinary differential equations. We will build mathematical models for some geometric and physical problems, according to defined algorithms that lead to differential equations and determine solutions to proposed problems.*

Keywords: *differential equation, ordinary differential equations, equation order, differential equation solution, mathematical model.*

Multe probleme de fizică, geometrie, chimie, tehnică, inginerie cer în formularea lor matematică determinarea unei funcții care, împreună cu derivatele sale, satisface o relație dată. Astfel de relații se numesc *ecuații diferențiale*.

Pentru studierea ecuațiilor diferențiale este necesară o clasificare a acestora. Clasificarea uzuală este cea legată de numărul variabilelor de care depinde funcția necunoscută. Dacă funcția necunoscută depinde de o singură variabilă independentă, ecuația diferențială se numește *ecuație diferențială ordinară*. Dacă funcția necunoscută depinde de mai multe variabile independente și în relația respectivă apar și derivatele parțiale ale funcției necunoscute, relația se numește *ecuație cu derivate parțiale*.

În această lucrare vom pune accent pe ecuațiile diferențiale ordinare. Vom construi modele matematice pentru unele probleme de geometrie și fizică, conform unor algoritmi, ce conduc la ecuații diferențiale și vom determina soluțiile problemelor propuse.

O ecuație diferențială ordinară poate fi scrisă în forma

$$F(x, y(x), y'(x), \dots, y^{(n)}(x)) = 0,$$

unde x este variabila independentă, $y = y(x)$ este funcția necunoscută, $y', y'', \dots, y^{(n)}$ sunt derivatele funcției y și F este o funcție reală continuă definită pe un domeniu $\Omega \subset \mathbb{R}^{n+1}$, [1], [2], [3].

Ordinul cel mai mare al derivatei funcției necunoscute ce intervine în ecuația diferențială se numește *ordinul ecuației*. Ecuația diferențială de ordinul întâi are forma:

$$F(x, y, y') = 0.$$

Vom numi *soluție generală a ecuației diferențiale de ordinul întâi* funcția $y = \varphi(x, C)$, care conține o singură constantă arbitrară și satisface următoarele condiții:

1. funcția $y = \varphi(x, C)$ este soluția acestei ecuații diferențiale pentru orice valoare fixată a constantei C ;
2. dacă funcția necunoscută y satisface condițiile inițiale: $y(x_0) = y_0$, atunci putem găsi o astfel de valoare $C = C_0$ a constantei pentru care $y = \varphi(x, C_0)$ va satisface condițiile inițiale, [6].

Din calculul integral cunoaștem că cea mai generală funcție y , care satisface ecuația $y' = f(x)$ are forma:

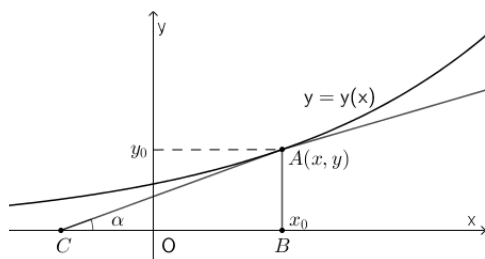
$$y = \int f(x) dx + C.$$

Integrala respectivă se numește *soluție generală a ecuației diferențiale de ordinul întâi* [1].

Probleme de geometrie, ce conduc la ecuații diferențiale. Există probleme în care se cere a determina o familie de curbe plane după anumite proprietăți ale curbelor și tangentelor acestora. Pentru a rezolva astfel de probleme, schițăm desenul necesar, considerăm curba căutată ca grafic al unei funcții $y = y(x)$ și din enunțul problemei găsim relația dintre $x, y(x)$ și $y'(x)$.

Exemplul 1. Să se determine curbele din plan, pentru care aria triunghiului format din tangenta la curbă, ordonata punctului de tangență și axa absciselor este o mărime constantă egală cu a^2 , [4].

Schițăm desenul necesar conform cerințelor:

Observăm că ΔABC este dreptunghic ($m\angle ABC = 90^\circ$). Astfel,

$$A_{ABC} = \frac{1}{2} |CB| \cdot y.$$

Fie (x_0, y_0) coordonatele unui punct de pe curba căutată $y = y(x)$. Din sensul geometric al derivatei, avem că panta: $\operatorname{tg} \alpha = y'(x)$, adică $\frac{y}{CB} = \operatorname{tg} \alpha \Rightarrow CB = \frac{y}{\operatorname{tg} \alpha}$ sau $CB = \frac{y}{y'}$. Din aceste considerente, vom examina două cazuri:

1. Cazul când $y' > 0$.

În formula dată pentru arie, înlocuim valoarea obținută pentru CB și, din condițiile problemei, obținem ecuația diferențială:

$$\frac{y^2}{2y'} = a^2 \Rightarrow \frac{y^2}{2} = \frac{dy}{dx} a^2.$$

Efectuând transformările necesare, vom avea ecuația cu variabilele separate:

$$\frac{dx}{a^2} = \frac{2dy}{y^2}.$$

Rezolvând ecuația diferențială de mai sus, vom obține:

$$2 \int \frac{dy}{y^2} = \int \frac{dx}{a^2} \Rightarrow \frac{2}{y} = -\frac{x}{a^2 + C_1},$$

unde $C_1 a^2$ este o constantă. Astfel, expresia va lua forma:

$$y = \frac{-2a^2}{C + x}$$

unde $C = C_1 a^2$.

2. Cazul când $y' < 0$.

Vom proceda în mod analog și astfel vom obține următoarea ecuație diferențială:

$$-\frac{y^2}{2y'} = a^2 \Rightarrow \frac{dx}{a^2} = -\frac{2dy}{y^2}.$$

Rezolvând ecuația diferențială, avem:

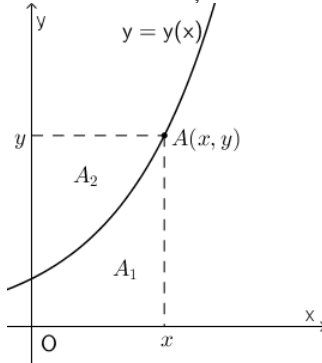
$$-2 \int \frac{dy}{y^2} = \int \frac{dx}{a^2} \Rightarrow \frac{2}{y} = -\frac{x}{a^2 + C_1},$$

unde $C_1 a^2 = C$, adică

$$y = \frac{2a^2}{x - C}.$$

Exemplul 2. Să se determine curbele din plan care posedă următoarea proprietate: dacă prin orice punct al curbei se duc drepte paralele la axele de coordonate până la intersecție cu acestea, atunci aria dreptunghiului obținut este împărțită de curbă în raport de 1: 2 [4].

Schițăm desenul necesar conform cerințelor:

Conform desenului, aria dreptunghiului obținut este:

$$A = xy.$$

Cunoaștem că aria dreptunghiului este împărțită în 3 părți egale, adică putem avea două cazuri:

$$A_1 = \frac{1}{3}A = \frac{1}{3}xy \text{ sau } A_1 = \frac{2}{3}A = \frac{2}{3}xy.$$

Conform interpretării geometrice a integralei, avem:

$$A_1 = \int_{x_0}^x y dx.$$

1. Cazul când $A_1 = \frac{1}{3}A$.

Egalând cele două relații de mai sus, obținem:

$$\int_{x_0}^x y dx = \frac{1}{3}xy.$$

Diferențiem în raport cu x și vom avea:

$$y = \frac{1}{3}x + \frac{1}{3}xy'.$$

Efectuând transformările necesare, obținem ecuația diferențială:

$$xy' = 2y \Rightarrow \frac{dy}{y} = \frac{2dx}{x}.$$

Rezolvând ecuația obținută, vom avea soluția:

$$\ln|y| = 2 \ln|x| + \ln C \Rightarrow y = Cx^2.$$

2. Cazul când $A_1 = \frac{2}{3}A$.

Procedăm în mod analog și obținem relația:

$$\int_{x_0}^x y dx = \frac{2}{3} xy.$$

De asemenea, diferențiem în raport cu x și vom avea:

$$y = \frac{2}{3} x + \frac{2}{3} xy',$$

adică ecuația diferențială va avea forma:

$$2xy' = y \Rightarrow \frac{2dy}{y} = \frac{dx}{x}.$$

Deci, vom obține soluția:

$$\ln|x| = 2 \ln|y| + \ln C \Rightarrow x = Cy^2.$$

Probleme de fizică, ce conduc la ecuații diferențiale. Pentru rezolvarea unor probleme de fizică stabilim variabila independentă (fie x) și cea dependentă, adică funcția necunoscută (fie $y(x)$); exprimăm creșterea funcției Δy prin creșterea variabilei independente Δx , considerând creșterea variabilei x suficient de mică; împărțim cu Δx membrii egalității obținute și, trecând la limită când $\Delta x \rightarrow 0$, obținem ecuația diferențială căutată.

Exemplul 3. Un corp solid se încălzește până la 100°C și se introduce într-un fluid cu temperatura de 20°C . În cât timp solidul se va răci până la 25°C , dacă el se răcește până la 60°C în 10 minute [5].

Pentru rezolvarea problemei, vom utiliza *legea lui Newton*, conform căreia viteza de răcire a unui corp într-un mediu omogen este direct proporțională cu diferența dintre temperatura corpului și cea a mediului. Astfel, avem următoarea relație:

$$\frac{dT}{dt} = k(T - T_0),$$

unde T – temperatura corpului, T_0 – temperatura fluidului, k – coeficientul de proporționalitate.

Din datele problemei, obținem următorul sistem:

$$\begin{cases} \frac{dT}{dt} = k(T - 20) \\ T(t = 0) = 100 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} T = 20 + Ce^{kt} \\ T(t = 0) = 100 \end{cases} \Rightarrow C = 80.$$

Totodată, cunoaștem că în momentul de timp $t = 10$, corpul se răcește până la 60° , deci vom avea:

$$T(t = 10) = 60 \Rightarrow T(t = 10) = 20 + 80e^{kt},$$

adică

$$k = -0,1 \ln 2.$$

Deci, relația anterioară va avea forma:

$$T(t) = 20 + 80e^{-0,1t \ln 2}.$$

Pentru că solidul trebuie să se răcească până la 25° , înlocuim și vom obține:

$$20 + 80e^{-0,1t \ln 2} = 25,$$

de unde $t = 40$ minute.

Exemplul 4. Conform statisticilor, pe parcursul unui an, dintr-un gram de radium se dezintegrează $0,44 \text{ mg}$. Peste cât timp se va dezintegra jumătate din cantitatea dată de radium, [4].

Pentru rezolvarea problemei, vom utiliza *legea dezintegrării radioactive*, conform căreia viteza momentană de dezintegrare a substanței radioactive este direct proporțională cu cantitatea de substanță în momentul considerat.

Din aceste considerente, avem:

$$y'(t) = ky(t),$$

unde k – coeficientul proporțional care depinde doar de substanța radioactivă.

Soluția ecuației diferențiale obținute este:

$$y(t) = Ce^{kt},$$

unde C este cantitatea dată de substanță.

Presupunem că cantitatea inițială de substanță este $C = 1 \text{ g}$. Astfel, peste un an vom avea $y(t) = 0,99956 \text{ g}$, adică $e^k = 0,99956 \text{ g}$.

Înlocuim în soluția ecuației diferențiale datele obținute și avem:

$$y(t) = C(0,99956)^t$$

Ținând cont că avem nevoie de jumătate din cantitatea substanței, vom modifica cantitatea inițială: $C_1 = 0,5C$.

Astfel, vom obține:

$$y(t_1) = 0,5y(t).$$

Deci, soluția ecuației diferențiale va avea forma:

$$y(t_1) = 0,5C(0,99956)^{t_1}.$$

Obținem:

$$t_1 = -\frac{\ln 2}{\ln 0,99956} \approx 1600 \text{ (ani)}.$$

Concluzii:

1. Multe probleme de fizică, geometrie, chimie, tehnică, inginerie cer în rezolvarea lor constituirea unor modele matematice, care desemnează un ansamblu de relații matematice apte să descrie în mod corect interdependența variabilelor procesului.
2. Teoria ecuațiilor diferențiale ordinare studiază procesele de evoluție care sunt deterministe, finit-dimensionale și diferențiabile.

Referințe bibliografice:

1. Barbu, V., *Ecuații diferențiale*, Iași: Editura Junimea, 1985.
2. Moroșanu, G., *Ecuații diferențiale. Aplicații*, București: Ed. ARSR, 1989.
3. Stepanov, V. V., *Curs de ecuații diferențiale*, București: Ed. Tehnică, 1995.
4. Филиппов, А. Ф., *Сборник задач по дифференциальным уравнениям*, Ижевск: НИЦ „Регулярная и хаотическая динамика”, 2000.
5. Achiri, I., Prodan, N., Ciobanu, V., *Manual Matematica clasa a XII-a*, Chișinău: Ed. Prut, 2016.
6. Краснов, М. Л., *Обыкновенные дифференциальные уравнения (задачи и примеры с подробными решениями)*, Москва: УРСС, 2002.

INDICI. UTILIZAREA INDICILOR LA REZOLVAREA CONGRUENȚELOR BINOME

Elena BAIDAUZ, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Coordonator științific: **Tatiana ROTARI**, asist. univ.

Abstract: *In this article we study the notion of primitive root and the notion of index of a number in relation to the determined primitive root. The property properties of the indices are described and exemplified, and describe the useability of indices when solving binomial congruences.*

Keywords: *prime number, primitive root, linear congruence, binomial congruence, index.*

Una dintre funcțiile elementare ale matematicii reprezintă funcția logaritmică. După cum este cunoscut, domeniul de definiție al funcției logaritmice este o mulțime continuă pe care funcția de sub semnul logaritmului este pozitivă. În cazul Teoriei numerelor, domeniul de definiție al funcției logaritmice se consideră o mulțime discretă. Baza logaritmului se consideră mulțimea numerelor prime. Funcția logaritmică definită în așa mod poartă denumirea de *logaritmă discretă* sau *indici*. Însă, baza logaritmului discrete nu poate fi orice număr natural, ci doar rădăcinile primitive în raport cu modulul congruenței.

Rădăcini primitive. Noțiunea de rădăcină primitivă stă la baza noțiunii de indice al unui număr în raport cu un număr prim sau a noțiunii de logaritm discret. Într-o serie de lucrări [1, p. 133], [2, p. 96], [3, p. 170] se definesc și se descriu noțiunile respective. În lucrările [1, p. 241] și [4, p. 120], în calitate de anexe sunt construite tabelul rădăcinilor primitive pentru module mai mici ca 100 și tabelul de indici pentru modulele prime mai mici ca 100.

Fie $n \geq 2$ un număr natural și a un număr întreg prim cu n . Atunci a se numește *rădăcina primitivă modulo n* [1, p. 129], [2, p. 93], [4, p. 120], dacă

$$\text{ord}_n(a) = \varphi(n).$$

Rezolvarea congruenței binome este influențată direct de *Problema existenței rădăcinilor primitive în raport cu un modul prim*. Această problemă a fost soluționată de către Gauss în 1801. Rezultatul acestei probleme este „*Pentru orice p prim impar, există rădăcini primitive în raport cu modulul p , iar numărul rădăcinilor primitive este $\varphi(p - 1)$.*”

Exemplu. Numărul prim 11, are $\varphi(10) = 4$ rădăcini primitive.

Indici. Fie p un număr prim. Atunci sistemul de numere $0, 1, 2, 3, \dots, p - 1$ reprezintă un sistem redus de resturi. Fie α o rădăcină primitivă a modulului p , atunci

$$\alpha, \alpha^2, \alpha^3, \dots, \alpha^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$$

ce sunt necongruente între ele în raport cu p , adică aceste numere la fel formează un sistem complet de resturi în raport cu modulul p .

Fie β un număr arbitrar și α o rădăcină primitivă a modului p , r este exponentul numărului α , astfel încât

$$\beta \equiv \alpha^r \pmod{p}$$

Exponentul r se numește *indice* al numărului β în baza α în raport cu modulul p .

Deoarece valoarea exponentului nu depinde de rădăcina primitivă, la notarea indicilor vom face abstracție de α și vom nota

$$r = \text{ind } \beta \pmod{p}.$$

În lucrarea [2, p. 96] sunt descrise următoarele proprietăți ale indicilor analogice proprietăților logaritmilor.

1. Indicele unui produs este congruent față de modulul $p-1$ cu suma indicilor factorilor

$$\text{ind}(ab) \equiv \text{ind } a + \text{ind } b \pmod{p-1}$$

Această teoremă este adevărată pentru oricare număr finit de factori.

2. Indicele unui raport a două numere este congruent față de modulul $p-1$ cu diferența indicilor acestor numere

$$\text{ind } \frac{a}{b} \equiv \text{ind } a - \text{ind } b \pmod{p-1}$$

3. Indicele unei puteri a^m este congruent față de modulul $p-1$ cu produsul dintre exponentul m al puterii și indicele bazei a

$$\text{ind } a^m \equiv m \text{ind } a \pmod{p-1}$$

4. $\text{ind}_g g = 1$.

Exemplu. Calculați restul împărțirii numărului $347^{2017} \cdot 495^{2018}$ la 97.

Rezolvare. Deoarece numerele 347 și 495 sunt mai mari decât modul, determinăm mai întâi clasele de rest cărora aparțin:

$$347 = 3 \cdot 97 + 56 \Leftrightarrow 347 \equiv 56 \pmod{97}$$

$$495 = 5 \cdot 97 + 10 \Leftrightarrow 495 \equiv 10 \pmod{97}$$

Atunci

$$347^{2017} \cdot 495^{2018} \equiv 56^{2017} \cdot 10^{2018} \pmod{97}$$

Fie x restul împărțirii numărului $56^{2017} \cdot 10^{2018}$ la 97. Atunci

$$56^{2017} \cdot 10^{2018} \equiv x \pmod{97}$$

Deoarece este destul de anevoios de aplicat metodele aritmetice standard, vom aplica metoda indicilor. În baza proprietății 1, avem:

$$\text{ind}(56^{2017} \cdot 10^{2018}) \equiv \text{ind } x \pmod{96}$$

Aplicând proprietatea 3, obținem:

$$2017 \cdot \text{ind } 56 + 2018 \text{ind} 10 \equiv \text{ind } x \pmod{96}$$

Pentru a simplifica calculele, ometem multiplii modulelor pentru numerele 2017 și 2018, apoi utilizând tabelul de indici obținem

$$77 \cdot 37 + 48 \cdot 35 \equiv \text{ind } x \pmod{96}$$

$$\text{ind } x \equiv 17 \pmod{96}$$

$$x \equiv 83 \pmod{97}$$

Răspuns. Restul împărțirii numărului $347^{2017} \cdot 495^{2018}$ la 97 este 83.

Utilizarea indicilor la rezolvarea congruențelor binome. O aplicație importantă a indicilor este soluționarea congruențelor binome.

Definiție [1, p. 112]. Congruența $x^a \equiv b \pmod{p}$ se numește *congruență binomă*.

Rezolvarea acestor congruențe prin metoda probelor este un procedeu destul de anevoios, iar în cazul în care p este număr prim poate fi utilizată metoda indicilor. În continuare, descriem procedeul de rezolvare a congruențelor binome prin metoda indicilor. Dacă p este număr prim, atunci indexăm ambele părți ale congruenței și utilizând proprietatea 1, obținem

$$\text{ind } x^a \equiv \text{ind } b \pmod{p-1}$$

În continuare, aplicăm proprietatea 3

$$a \text{ ind } x \equiv \text{ind } b \pmod{p-1}$$

Congruența obținută reprezintă o congruență liniară în raport cu necunoscuta $\text{ind } x$. Notăm

$$y = \text{ind } x \pmod{p}$$

$$ay \equiv \text{ind } b \pmod{p-1}$$

Rezolvăm congruența în raport cu modulul lui $p-1$ și găsim

$$y \equiv c \pmod{p-1}$$

$$\text{ind } x \equiv c \pmod{p-1}$$

Revenind la tabelul de indici, obținem valoarea necunoscutei x .

Exemplu 1. Rezolvați congruența

$$5x^3 \equiv 25 \pmod{41}$$

Indexăm ambele părți ale congruenței

$$\text{ind } 5 + \text{ind } x^3 \equiv \text{ind } 25 \pmod{40}$$

Utilizând tabelul de indici, avem:

$$18 + 3 \text{ ind } x \equiv 36 \pmod{40}$$

$$3 \text{ ind } x \equiv 18 \pmod{40}$$

$$\text{ind } x \equiv 6 \pmod{40}$$

$$x \equiv 20 \pmod{41}$$

$$\text{Răspuns. } S = \{20 + 41t, t \in \mathbb{Z}\}$$

Exemplu 2. Rezolvați congruența

$$43x^7 \equiv 24 \pmod{67}$$

$$\text{ind } 43 + 7 \text{ ind } x \equiv \text{ind } 24 \pmod{66}$$

$$21 + 7 \text{ ind } x \equiv 54 \pmod{66}$$

$$7 \text{ ind } x \equiv 33 \pmod{66}$$

$$\text{ind } x \equiv 33 \pmod{66}$$

$$x \equiv 66 \pmod{67}$$

$$\text{Răspuns. } S = \{66 + 67t, t \in \mathbb{Z}\}$$

Numărul de soluții ale congruențelor binome de gradul n este redat de

Teoremă [3, p. 170]. Fie $m > 1$ are rădăcina primitivă g și a o clasă de rest modulo m , astfel încât $(a, m) = 1$. Fie n un număr natural și $(n, \varphi(m)) = d$. Atunci congruența binomă

$$x^n \equiv a \pmod{m}$$

este rezolvabilă atunci și numai atunci când $\text{ind } a$ se divide prin d . În plus, dacă congruența admite soluții, atunci ea admite d soluții.

Exemplul 3. Rezolvați congruența

$$15x^4 \equiv 17 \pmod{23}$$

Soluție. Deoarece congruența este binomă, la rezolvarea ei poate fi aplicată metoda indicilor. Indexăm ambele părți ale congruenței. Atunci

$$\text{ind}15 + 4\text{ind } x \equiv \text{ind } 17 \pmod{22}$$

Utilizând tabelul de indici pentru numărul prim 23, obținem

$$\text{ind } 15 = 17, \text{ind } 17 = 7.$$

Atunci congruența primește forma

$$4 \text{ ind } x \equiv 12 \pmod{22}$$

Deoarece $(4, 22) = 2$, congruența are două soluții

$$\begin{cases} \text{ind } x \equiv 3 \pmod{22}, \\ \text{ind } x \equiv 4 \pmod{22}. \end{cases}$$

Revenind la tabelul de indici, obținem soluțiile congruenței binome:

$$\begin{cases} x \equiv 10 \pmod{23}, \\ x \equiv 13 \pmod{23}. \end{cases}$$

În baza definiției congruenței, obținem

$$\begin{cases} x = 10 + 23t_1, t_1 \in \mathbb{Z}, \\ x = 13 + 23t_2, t_2 \in \mathbb{Z}. \end{cases}$$

Răspuns. $S = \{10 + 23t_1, 13 + 23t_2 \mid t_1, t_2\}$

Referințe bibliografice:

1. Volcov, N. F., *Elemente de teoria numerelor*. Chișinău, Ed. Școala Sovietică, 1958.
2. Виноградов, И. *Основы теории чисел*. 2018, 102 p., ISBN 978-5-534-06155-0
3. Нестеренко, Ю. *Теория чисел*, М., Изд. Академия, 2008, 272 p., ISBN 978-5-7695-4646
4. Кудрватов, Г. *Сборник задач по теории чисел*, Изд. УРСС 2011, 220 p., ISBN 539-7026-085, 978-5-3970-260-86

SISTEME DE CONGRUENȚE LINIARE CU DOUĂ VARIABLE

Liuba ANDONII, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
Coordonator științific: **Tatiana ROTARI**, asist. univ.

Abstract: *In this article we study the systems of linear congruences with two variables and some methods of solving them. Linear congruence systems with two variables are studied relative to the same module and relative to different modules. It is highlighted the specificity of Cramer's method of solving the systems of two linear congruences with two variables defined in relation to the same module and the successive substitution method in case the number of congruences differs from 2 or the congruences are defined in relation to different modules.*

Keywords: *residue class, symmetrized element, linear congruence with two variables, linear congruence system with two variables, solution of the system of linear congruences.*

A rezolva un sistem de congruențe liniare înseamnă a determina toate perechile ordonate de clase de resturi $\{(a, b)\}$, care fiind substituite în sistemul (2) transformă fiecare congruență în relație adevărată. Este evidențiat faptul că sistemul de congruențe nu admite soluție unică, ci o infinitate de soluții de o anumită formă. Forma dată este descrisă de forma claselor de resturi.

Metoda de rezolvare a lui Cramer. Una dintre metodele de rezolvare a sistemelor de ecuații liniare este metoda lui Cramer. Se pune problema posibilității aplicării metodei la rezolvarea sistemelor de congruență liniare.

Deoarece metoda lui Cramer se bazează pe calculul determinanților, adică pentru sistemele de ecuații în care numărul de ecuații coincide cu numărul de necunoscute, metoda poate fi aplicată la rezolvarea sistemelor de congruențe liniare cu două variabile doar dacă sistemul (2) conține doar două congruențe. În plus, deoarece congruențele sunt dependente una de cealaltă, la calculul determinantului, este necesar ca congruențele să fie definite în raport cu același modul.

Astfel, pentru a aplica metoda lui Cramer la rezolvarea sistemelor de congruențe liniare cu două variabile, sistemul (2) primește forma

$$\begin{cases} ax + by \equiv u \pmod{m}, \\ cx + dy \equiv v \pmod{m}. \end{cases} \quad (3)$$

Deoarece în inelul claselor de resturi operația de împărțire nu este definită, ci este substituită prin înmulțire la simetricul împărțitorului, iar operația de scădere se substituie prin operația de adunare la opusul scăzătorului, relațiile lui Cramer

$$x_i = \frac{\Delta_i}{\Delta},$$

în inelul claselor de resturi primesc forma

$$x_i = \Delta_i \cdot \Delta^{-1},$$

unde Δ reprezintă determinantul principal al sistemului de congruențe (3), iar Δ_i sunt determinanții secundari obținuți din determinantul principal substituind coloana i cu coloana termenilor liberi.

Pentru cazul sistemelor de ecuații, relațiile lui Cramer pot fi aplicate doar pentru $\Delta \neq 0$. Situația este alta pentru cazul sistemelor de congruențe liniare. Dacă Δ este divizor al lui zero în raport cu modulul m , atunci Δ nu admite element simetric.

În lucrarea [3, p. 53] este specificat că inelul Z_m , unde m este număr prim este un domeniu de integritate, adică un inel fără divizori ai lui zero. Pentru cazul relației de congruență, acest fapt este echivalent cu aceea că, dacă m este număr prim, atunci orice element nenul este simetrizabil.

Astfel, pentru a aplica metoda lui Cramer la rezolvarea sistemelor de congruențe liniare de două variabile, vom proceda astfel:

- 1) Determinăm determinantul principal Δ și secundari Δ_x și Δ_y , conform relațiilor:

$$\begin{aligned} \Delta &\equiv ad + (m - 1)bc \pmod{m}, \\ \Delta_x &\equiv ud + (m - 1)vb \pmod{m}, \\ \Delta_y &\equiv av + (m - 1)cu \pmod{m}. \end{aligned} \quad (4)$$

- 2) Dacă Δ este un număr reciproc prim cu modulul m , atunci elementul Δ este simetrizabil. Determinăm simetricul elementului Δ , conform relației

$$\Delta \cdot \Delta^{-1} \equiv 1 \pmod{m}. \quad (5)$$

3) Determinăm soluția sistemului de congruențe în baza relațiilor

$$\begin{cases} x \equiv \Delta_x \cdot \Delta^{-1} \pmod{m}, \\ y \equiv \Delta_y \cdot \Delta^{-1} \pmod{m}. \end{cases} \quad (6)$$

Exemplu. Să se rezolve sistemul de congruențe liniare

$$\begin{cases} 2x + 3y \equiv 4 \pmod{7}, \\ 3x + 5y \equiv 4 \pmod{7}. \end{cases}$$

Rezolvare. Calculăm determinantul principal și determinanții secundari ai sistemului de congruențe liniare conform relațiilor (4).

$$\Delta \equiv 2 \cdot 5 + (7 - 1) \cdot 9 \pmod{7} \Leftrightarrow \Delta \equiv 10 + 54 \pmod{7} \Leftrightarrow \Delta \equiv 1 \pmod{7}$$

$$\Delta_x \equiv 4 \cdot 5 + (7 - 1) \cdot 12 \pmod{7} \Leftrightarrow \Delta_x \equiv 20 + 72 \pmod{7} \Leftrightarrow \Delta_x \equiv 1 \pmod{7}$$

$$\Delta_y \equiv 2 \cdot 4 + (7 - 1) \cdot 12 \pmod{7} \Leftrightarrow \Delta_y \equiv 8 + 72 \pmod{7} \Leftrightarrow \Delta_y \equiv 3 \pmod{7}$$

Deoarece $m = 7$ este număr prim și $\Delta \neq 0$, reiese că determinantul principal admite element simetric și anume

$$\Delta^{-1} \equiv 1 \pmod{7}.$$

Determinăm soluția sistemului de congruențe liniare, utilizând relațiile (6).

$$\begin{cases} x \equiv 1 \pmod{7}, \\ y \equiv 3 \pmod{7}. \end{cases}$$

În baza definiției relației de congruenți, sistemul de mai sus este echivalent cu sistemul

$$\begin{cases} x = 1 + 7t_1, & t_1 \in \mathbb{Z}, \\ y = 3 + 7t_2, & t_2 \in \mathbb{Z}. \end{cases}$$

Răspuns. $S = \{(1 + 7t_1, 3 + 7t_2), t_1, t_2 \in \mathbb{Z}\}$

Sistemele de congruență liniară nu posedă o soluție, ci un vector ale cărui coordonate reprezintă clase de resturi (1, 3). Însă sistemul de congruențe liniare posedă o infinitate de soluții de forma indicată. Fiecare soluție se obține din soluția generală pentru valori fixe ale necunoscutelor t_1 și t_2 , care parcurg mulțimea numerelor întregi.

De exemplu, pentru $t_1 = 0$ și $t_2 = 7$, se obține soluția sistemului de congruențe (1, 52).

Metoda substituției. O altă metodă de rezolvare a sistemelor de congruență liniare cu două variabile este metoda substituției. Se consideră sistemul de congruențe liniare (2), din prima congruență exprimăm y prin u și x . Dacă $(b, m) = 1$, atunci

$$y \equiv (u - ax) \cdot b^{-1} \pmod{m}$$

Se substituie în congruența a doua a sistemului de congruențe și obținem:

$$cx + d(u - ax) \cdot b^{-1} \equiv v - du \pmod{m}$$

În rezultat, se obține o congruență liniară de variabila x .

$$x(c - dab^{-1}) \equiv v - du \pmod{m}$$

Rezolvăm congruența prin una din metodele cunoscute și găsim

$$x \equiv p \pmod{m},$$

Substituind în expresia pentru y , determinăm

$$y \equiv q \pmod{m}.$$

Exemplu. Să se rezolve sistemul de congruențe liniare

$$\begin{cases} 3x + 4y \equiv 1 \pmod{9}, \\ x + 4y \equiv 3 \pmod{9}. \end{cases}$$

Rezolvare. Din prima congruență a sistemului exprimăm variabila y prin x și anume

$$4y \equiv 1 - 3x \pmod{9}$$

Înmulțim ambele părți ale congruenței cu simetricul elementului 4 în raport cu modulul 9, determinând mai întâi simetricul, utilizând relația (5).

$$4 \cdot 4^{-1} \equiv 1 \pmod{9} \Leftrightarrow 4^{-1} \equiv 7 \pmod{9}$$

$$y \equiv (1 - 3x) \cdot 7 \pmod{9}$$

$$y \equiv 7 - 21x \pmod{9}$$

În baza proprietăților relației de congruență, descrise în [4, p. 67], obținem:

$$y \equiv 7 + 6x \pmod{9}.$$

Substituim expresia obținută pentru variabila y în a doua congruență a sistemului

$$25x + 1 \equiv 3 \pmod{9}$$

$$7x \equiv 2 \pmod{9}$$

$$x \equiv 8 \pmod{9}$$

Substituim valoarea variabilei x determinată, în expresia variabilei y și obținem:

$$y \equiv 55 \pmod{9} \Leftrightarrow y \equiv 1 \pmod{9}$$

Astfel, soluția sistemului de congruențe liniare este

$$\begin{cases} x \equiv 8 \pmod{9}, \\ y \equiv 1 \pmod{9}. \end{cases}$$

În baza definiției relației de congruenți, sistemul de mai sus este echivalent cu sistemul

$$\begin{cases} x = 8 + 9t_1, t_1 \in \mathbb{Z}, \\ y = 1 + 9t_2, t_2 \in \mathbb{Z}. \end{cases}$$

Răspuns. $S = \{(8 + 9t_1, 1 + 9t_2), t_1, t_2 \in \mathbb{Z}\}$

Exemplu. Să se rezolve sistemul de congruențe liniare

$$\begin{cases} 3x + y \equiv 1 \pmod{5} \\ x + 4y \equiv 2 \pmod{7} \end{cases}$$

Rezolvare. Deoarece congruențele sunt definite în raport cu module diferite, metoda lui Cramer nu poate fi aplicată. În acest caz, unica metodă de rezolvare a sistemului de congruențe liniare rămâne a fi metoda substituției. Astfel, din prima congruență exprimăm variabila y prin x .

$$y \equiv 1 - 3x \pmod{5}$$

Deoarece a doua congruență este definită în raport cu modulul 7, iar expresia obținută pentru variabila y este în raport cu modulul 5, ea nu poate fi substituită în congruența a doua. În așa caz, aplicăm definiția relației de congruență și determinăm forma numerelor y .

$$y = 1 - 3x + 5t_1, t_1 \in \mathbb{Z}.$$

Se substituie în a doua congruență și obținem:

$$x + 4(1 - 3x + 5t_1) \equiv 2 \pmod{7},$$

$$4x \equiv 2 + 6t_1 \pmod{7}.$$

Deoarece operația de împărțire nu este definită, înmulțim congruența la simetricul numărului 4 în raport cu modulul 7, determinând simetricul în baza relației (5)

$$4^{-1} \equiv 2 \pmod{7},$$
$$8x \equiv 4 + 12t_1 \pmod{7}.$$

Omitem multiplii modulului din ambele părți ale congruenței, obținem:

$$x \equiv 4 + 5t_1 \pmod{7}$$

sau

$$x = 4 + 5t_1 + 7t_2, \quad t_1, t_2 \in \mathbb{Z}$$

Substituind valoarea variabilei x , determinăm valoarea variabilei y .

$$y = 1 - 3(4 + 5t_1 + 7t_2) + 5t_1, \quad t_1, t_2 \in \mathbb{Z}$$

$$y = -11 - 10t_1 - 21t_2, \quad t_1, t_2 \in \mathbb{Z}$$

Răspuns. $S = \{(4 + 5t_1 + 7t_2, -11 - 10t_1 - 21t_2), t_1, t_2 \in \mathbb{Z}\}$

Concluzii:

1. Pentru a rezolva sistemele de congruențe liniare cu două variabile se aplică metoda lui Cramer, dacă sistemul de congruențe conține două congruențe și sunt definite în raport cu unul și același modul, iar determinantul principal este un număr reciproc prim în raport cu modulul.
2. Metoda substituției reprezintă o metodă universală de rezolvare a sistemelor de congruențe liniare cu două variabile ce poate fi aplicată atât pentru sistemele de congruențe definite în raport cu același modul, cât și pentru sistemele de congruențe liniare definite în raport cu module diferite, indiferent de numărul congruențe ale sistemului.

Bibliografie:

1. Cioban, M., Valuță, I. I., *Elemente de istorie a matematicii și matematica în Republica Moldova*. Chișinău, Ed. S.n., 2006. 380 p. ISBN 978-9975-62-067-3
2. Dan, Christina-Theresia. *Algoritmi în teoria numerelor*. Craiova, Ed. Universitaria, 2005. 248 p. ISBN 978-9737-42-196-8
3. Țena, Marcel. *Structuri fundamentale pentru liceu*. București, Ed. Corint, 1996. 232p. ISBN 973-9772-7-1
4. Volcov, *Elemente de teorie a numerelor*. Chișinău, Ed. Școala sovetică, 1958.

NUMERE FIGURI

Marin PREPELIȚA, student,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Coordonator științific: **Tatiana ROTARI**, asist. univ.

Abstract: *In this article we study geometric and combinatorial figures numbers. Using mathematical analysis methods to describe algebraic form, properties and relationships between various figure numbers.*

Keywords: *number, triangle number, square number, pentagonal number, hexagonal number.*

La construcția grandioaselor clădiri din antichitate, la zidirea piramidelor, palatelor și templelor se utilizau cărămizi ce aveau forma de triunghiuri, pătrate, penta-goane ș.a. În rezultatul determinării perimetrului acestor cărămizi s-a observat apariția cu o anumită regularitate a unor șiruri numerice, termenul general al cărora variază în dependență de lungimea laturii poligonului. De cele mai multe ori, oamenii se întâlneau cu calculul ariilor poligoanelor regulate și a apărut problema determinării numărului de bile ce umplu un anumit poligon regulat, dimensiunea poligonului fiind considerată numărul de bile ce figurează pe latura poligonului.

Numărul de bile ce umplu un anumit poligon regulat se numește *număr poli-gonal*.

Indiferent de tipul numerelor figuri ce se studiază, primul număr este 1. Al doilea număr este egal cu numărul de vârfuri ale poligonului respectiv. Al treilea număr poligonal este obținut prin extensia a două laturi al celui de-al doilea număr poligonal, completând cu vârfurile poligonul mărit acolo unde este necesar. Al trei-lea număr poligonal este egal cu suma punctelor din figura obținută.

Primele numere figuri au fost studiate în școala pitagoreică [4, p. 68]. În Gre-cia Antică, au fost studiate și reprezentate unele numere figuri, precum: numere tri-unghiulare, patrulatele pentagonale etc. pe care le-au numit numere figuri. Princi-piul de alcătuire a numerelor figuri se baza pe descompunerea numerelor în unități. Pe lângă numerele figuri, pitagorienii au studiat și numerele ale căror unități pot fi aranjate sub forma unui corp geometric. Astfel, au apărut conceptele de numere cu-bice, numere piramidale. În plus, pitagorienii au demonstrat că fiecare număr pira-midal reprezintă suma primelor n numere triunghiulare [4, p. 68].

Numere triunghiulare. Numerele naturale ale căror unități pot fi aranjate sub forma unui triunghi se numesc *numere triunghiulare* (Fig. 1).

Forma algebrică a numerelor triunghiulare coincide cu suma primelor n numere naturale.

Astfel, forma algebrică a numărului triunghiular este

$$T_n = \frac{n(n+1)}{2} = 1 + 2 + 3 + \dots + n$$

unde n reprezintă ordinul numărului.

În tabelul 1 sunt reprezentate primele 10 numere triunghiulare.

Numere pătrate. Numerele naturale ale căror unități formează un pătrat se numesc *numere pătrate* sau *pătrate perfecte* (Fig. 2)

Reieșind din importanța deosebită a numerelor ce sunt pătrate perfecte, în lucrarea [3, p. 226] este constuit tabelul numerelor pătrate până la 1000.

Forma algebrică a pătratului perfect este

$$p_n = n^2,$$

unde n este latura pătratului.

Numerele triunghiulare și numerele pătrate satisfac un șir de proprietăți care sunt descrise în lucrările [1] și [5].

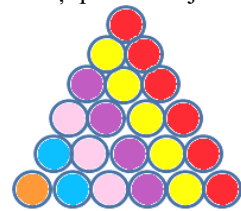

Fig. 1. Numere triunghiulare

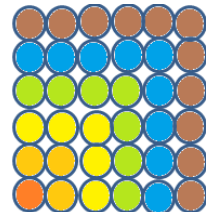

Fig. 2. Numere pătrate

1) Suma a două numere triunghiulare consecutive este un număr pătratic.

$$T_{n-1} + T_n = p_n$$

2) Dacă T este un număr triunghiular, atunci numărul $9T + 1$ este la fel un număr triunghiular.

3) Dacă T este un număr triunghiular, atunci numărul $8T+1$ este un număr pătrat.

4) Orice număr întreg poate fi obținut adunând până la maxim trei numere triunghiulare:

$$51 = 15 + 36 = T_5 + T_8.$$

Această proprietate a fost descoperită și demonstrată de Karl Gauss acum 200 de ani.

5) Suma cifrelor unui număr triunghiular, până când rămâne o singură cifră, va fi întotdeauna 1, 3, 6 sau 9;

6) Suma a n numere consecutive ridicate la cub, începând cu 1, este egală cu pătratul celui de-al n -lea număr triunghiular:

$$T_n^2 = 1^3 + 2^3 + \dots + n^3.$$

7) Toate numerele perfecte sunt numere triunghiulare;

8) Relații între numere triunghiulare

$$T_1 + T_2 + T_3 = T_4$$

$$T_5 + T_6 + T_7 + T_8 = T_9 + T_{10}$$

$$T_{11} + T_{12} + T_{13} + T_{14} + T_{15} = T_{16} + T_{17} + T_{18}$$

$$T_{19} + T_{20} + T_{21} + T_{22} + T_{23} + T_{24} = T_{25} + T_{26} + T_{27} + T_{28}$$

Numere pentagonale. Numerele aranjate sub forma unui pentagon regulat (Fig. 3) poartă denumirea de *numere pentagonale* și se notează prin P_n , unde n este ordinul numărului în șirul numerelor pentagonale. Numerele pentagonale au fost studiate într-o serie de lucrări [2].

La fel, în lucrarea [2] sunt studiate numerele pentagonale prin intermediul metodelor algebrice și este demonstrat că forma algebrică a numerelor pentagonale este

$$P_n = \frac{n(3n-1)}{2}$$

Analizând șirul numerelor pentagonale reprezentate în tabelul 1, observăm următoarea legătură

$$P_4 + P_7 = 22 + 70 = 92 = P_8$$

Însă, diferența

$$P_7 - P_4 = 70 - 22 = 48$$

nu este un număr pentagonal.

Este de evidențiat faptul că nu este stabilită proprietatea că suma a două numere pentagonale este un număr pentagonal. În literatura de specialitate, se evidențiază încă trei perechi de numere pentagonale ce satisfac această proprietate și anume

$$P_7 + P_{23} = P_{24}$$

$$P_{10} + P_{48} = P_{49}$$

$$P_{13} + P_{32} = P_{83}$$

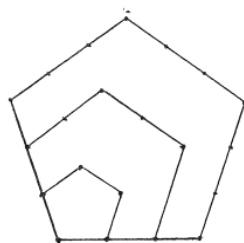

Fig. 3. Numere pentagonale

De asemenea, în lucrarea [2], sunt descrise și demonstrate următoarele proprietăți ale numerelor pentagonale

$$P_n - P_{n-1} = 3n - 2$$

$$P_{3n+1} = \frac{1}{2}(27n^2 + 15n + 2)$$

Numere hexagonale. Numerele naturale ale căror unitățile pot fi reprezentate sub forma unui hexagon regulat se numește *număr hexagonal* (Fig. 4).

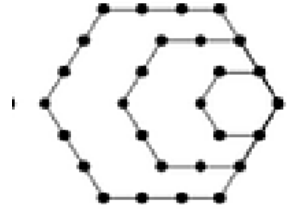
Un număr hexagonal se compune folosind următoarea formulă:

$$H_n = n(2n - 1)$$

În tabelul 1 sunt calculate primele 10 numere hexagonale. După cum observăm, numerele figuri satisfac relația

$$T_n < p_n < P_n < H_n,$$

pentru orice ordin începând cu 2.

Fig. 4. Numere hexagonale

Ordinul numărului	Numere triunghiulare	Numere pătrate	Numere pentagonale	Numerele hexagonale
1	1	1	1	1
2	3	4	5	6
3	6	9	12	15
4	10	16	22	28
5	15	25	35	45
6	21	36	51	78
7	28	49	70	91
8	36	64	92	120
9	45	81	117	153
10	55	100	145	190

Tabelul 1. Numere figuri

Bibliografie

1. ANURADHA, S. Garge, SHAIRESH, A. Shirali. Triangle number. Acces liber la adresa: https://www.researchgate.net/publication/257768050_Triangular_numbers Ultima accesare 15.04.2018
2. RODNEY T. Hansen. Arithmetic of pentagonal number. Acces liber la adresa: <https://www.fq.math.ca/Scanned/8-1/hansen.pdf>. Ultima accesare 20.05.2018
3. VOLCOV, *Elemente de teorie a numerelor*. Chișinău, Ed. „Școala sovietică”, 1958.
4. ЮШКЕВИЧ, А. П., *История математики с древнейших времен до начала нового времени. Том первый*. Москва, Изд. Наука, 1970, ISBN 2-2-1-33-1970-1
5. <http://gandirelogica.blogspot.com/2011/06/numere-poligonale-partea-1.html> Ultima accesare 25.05.2018

UTILIZAREA TEOREMEI LUI FERMAT LA REZOLVAREA CONGRUENȚELOR LINIARE

Doina ROTARU, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Coordonator științific: **Tatiana ROTARI**, asist. univ.

Abstract: *This article explores the possibility of applying Fermat's theorem to resolving linear congruences with respect to a prime module. The algorithm for solving linear congruence is described and exemplified using Fermat's theorem. It highlights the possibility of applying Fermat's theorem to solving the congruences with respect to the compound module, specifying that, following the simplification, the new module is prime.*

Keywords: *prime number, compound number, numerical congruence, linear congruence, class of debris.*

Una dintre cele mai vechi ramuri ale matematicii este teoria numerelor, ce are drept obiect de studiu mulțimea numerelor naturale.

Odată cu dezvoltarea algebrei s-au modificat și unele concepte de studiu ale mulțimii numerelor naturale. Astfel, în teoria numerelor se studiază diverse subșiruri cu anumite proprietăți. De exemplu: șirul numerelor naturale prime, șirul numerelor naturale, care fiind împărțite la numărul natural m dau același rest. Unind aceste numere într-o mulțime, aceasta se numește *clasă de rest modulo m* .

Una dintre noțiunile fundamentale ale teoremei numerelor reprezintă noțiunea de congruență. În lucrările [3, p. 66], [4, p. 124], este definită noțiunea congruență numerică în felul următor:

Dacă numerele a și b , fiind împărțite la m , dau resturi egale, atunci se zice că aceste numere sunt *congruente* în raport cu modulul m .

Analogic ecuațiilor liniare, în teorema numerelor se studiază noțiunea de congruență liniară. În lucrarea [3, p. 88], congruența liniară este definită astfel:

O congruență de forma

$$ax \equiv b \pmod{m},$$

unde a și b sunt numere întregi date, iar x este o mărime necunoscută, se numește *congruență de gradul 1*.

Evidențiem faptul că soluția congruenței liniare nu reprezintă un număr concret, ci o clasă de rest.

Mica teoremă a lui Fermat. Una dintre teoremele fundamentale ale teoriei numerelor ce caracterizează congruența numerică este Mica teoremă a lui Fermat. Studiului acestei teoreme i-au fost dedicate o serie de lucrări. În lucrarea [3, p. 83] și [4, p. 142], teorema este formată astfel:

Teoremă. Fie $p \geq 2$, număr prim. Atunci,

$$a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p},$$

pentru orice număr întreg a reciproc prim cu p .

Din teorema lui Fermat are loc următoarea:

Consecință. Pentru $p \geq 2$, număr prim și pentru orice a , număr întreg, are loc relația:

$$a^p \equiv a \pmod{p}.$$

Exemplu. Determinați restul împărțirii numărului 2^{30243} la 13.

Rezolvare. Deoarece numărul 13 este număr prim, în baza teoremei lui Fermat, avem:

$$2^{12} \equiv 1 \pmod{13} \quad (1)$$

Ridicăm relația (1) la puterea 2520, obținem:

$$(2^{12})^{2520} \equiv 1 \pmod{13} \Rightarrow 2^{30240} \equiv 1 \pmod{13}$$

Înmulțim ambele părți la $2^3 = 8$, obținem:

$$2^{30240} \cdot 2^3 \equiv 1 \cdot 8 \pmod{13} \Rightarrow 2^{30243} \equiv 8 \pmod{13}$$

Răspuns. Restul împărțirii 2^{30243} la 13 este 8.

Utilizarea teoremei lui Fermat la rezolvarea congruenței liniare. Una dintre metodele de rezolvare a congruențelor liniare este utilizarea teoremei lui Fermat. În continuare, descriem algoritmul de rezolvare a congruenței liniare, utilizând teorema lui Fermat.

Fie dată congruența

$$ax \equiv b \pmod{p},$$

unde $p \nmid a$ și p este prim. În baza proprietăților claselor de resturi, numărul a^s este reciproc prim cu p . Înmulțim ambele părți cu a^{p-2} . Atunci

$$a^{p-2} \cdot ax \equiv a^{p-2} \cdot b \pmod{p}$$

sau

$$a^{p-1} \cdot x \equiv a^{p-2} \cdot b \pmod{p}.$$

Însă în baza teoremei lui Fermat, $a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}$, iar ultima relație primește forma:

$$a^{p-1}x \equiv a^{p-2} \cdot b \pmod{p}$$

sau

$$x \equiv a^{p-2} \cdot b \pmod{p} \quad (4)$$

În așa mod, dacă p este prim și a este reciproc prim cu p , atunci soluția congruenței liniare este dată de relația (4).

Exemplu. Rezolvați congruența

$$17x \equiv 13 \pmod{29}.$$

Rezolvare. Deoarece 29 este număr prim, atunci în baza relației (4), avem:

$$x \equiv 13 \cdot 17^{27} \pmod{29}.$$

Deoarece $17^2 \equiv -1 \pmod{29}$, atunci $17^{26} \equiv -1 \pmod{29}$. Înmulțim ambele părți la 17, obținem: $17^{27} \equiv -17 \pmod{29}$. Adunând un multiplu al modului la partea dreaptă al congruenței, obținem $17^{28} \equiv 12 \pmod{29}$. Înmulțim ambele părți la 13, obținem: $17^{27} \cdot 13 \equiv 11 \pmod{29}$. Astfel,

$$x \equiv 11 \pmod{29}$$

sau

$$x = 11 + 29t, \text{ unde } t \in \mathbb{Z}.$$

Răspuns. $S = \{11 + 9t, t \in \mathbb{Z}\}$

Observație. Teorema lui Fermat poate fi utilizată și la rezolvarea congruenței în raport cu un modul compus, doar dacă congruența are soluții multiple, iar în rezultatul simplificării se obține un modul prim.

Exemplu. Rezolvați congruența

$$24x \equiv 30 \pmod{66}.$$

Rezolvare. Determinăm numărul de soluții al congruenței $(24, 66) = 6$. Deoarece $30 : 6$, atunci simplificăm congruența și modulul cu 6, avem:

$$4x \equiv 5 \pmod{11}.$$

Noul modul este 11 și este prim. În baza teoremei lui Fermat, obținem că

$$x \equiv 5 \cdot 4^9 \pmod{11}.$$

Atunci $4^2 = 16 \equiv 5 \pmod{11}$. Însă

$$5 \cdot 4^9 = 4^2 \cdot 4^9 \equiv 4^{11} \pmod{11}.$$

În baza consecinței teoremei lui Fermat, obținem:

$$x \equiv 4 \pmod{11}$$

Generăm soluțiile congruenței inițiale:

$$\begin{cases} x \equiv 4 \pmod{66}, \\ x \equiv 15 \pmod{66}, \\ x \equiv 26 \pmod{66}, \\ x \equiv 37 \pmod{66}, \\ x \equiv 48 \pmod{66}, \\ x \equiv 59 \pmod{66}, \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x = 4 + 66t_1, \\ x = 15 + 66t_2, \\ x = 26 + 66t_3, \\ x = 37 + 66t_4, \\ x = 48 + 66t_5, \\ x = 59 + 66t_6. \end{cases}$$

Răspuns. $S = \{4 + 66t_1, 15 + 66t_2, 26 + 66t_3, 37 + 66t_4, 48 + 66t_5, 59 + 66t_6, \text{unde } t_1, t_2, t_3, t_4, t_5, t_6 \in \mathbb{Z}\}$.

Exemplu. Rezolvați congruența

$$24x \equiv 30 \pmod{54}.$$

Rezolvare. Determinăm numărul de soluții al congruenței $(24, 54) = 6$. Deoarece $30 : 6$, atunci simplificăm congruența și modulul cu 6, avem:

$$4x \equiv 5 \pmod{9}.$$

Deoarece 9 nu este prim, adică $9 = 3 \cdot 3$, teorema lui Fermat nu poate fi aplicată.

Răspuns. Congruența nu are soluții.

Exerciții

1. Determinați restul împărțirii numărului 17^{2018} la 23.
2. Rezolvați congruența liniară utilizând teorema lui Fermat.
  - a) $23x \equiv 12 \pmod{37}$
  - b) $129x \equiv 37 \pmod{31}$
  - c) $15x \equiv 27 \pmod{69}$

Bibliografie:

1. CIOBAN M. M., VALUȚĂ I. I., *Elemente de istorie a matematicii și matematica în Republica Moldova*, Chișinău, Ed. S. N., 2006. 380 p. ISBN 978-9975-62-067-3
2. Dan, Cristina-Theresia. *Algoritmi în teoria numerelor*. Craiova, Ed. Universitaria, 2005. 248 p. ISBN 978-9737-42-196-8

3. Volcov I. F., *Elemente de teorie a numerelor*. Chișinău, Ed. „Școala sovetică”, 1958. ISBN AB 16343
4. КАЗАЧЕК Н. А., *Алгебра и теория чисел*. Москва, Изд. Просвещение, 1974. 196 с. ISBN 60406-705-103-03-74

CONTROVERSE ÎNTRE MANAGERIAT ȘI ANGAJAȚI

Mădălina URȘU, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de stat „Alecru Russo” din Bălți
Maxim DUMITROVICI, Ana IEȘANU,
Colegiu Tehnic Feroviar, mun. Bălți
Conducător științific: **Pavel PERETEATCU**, conf. univ., dr.

Abstract: *In this scientific paper I will talk about relationships between the manager and the employees and what consequences or improvements can create a conflict. I will address the issue of organizational conflicts, especially the issues of communication and organizational behavior. I will highlight the causes and reasons that would lead to the controversy between the employees of an enterprise and the fact that a conflict can also have a positive effect and will demonstrate how and why. I will express my opinions and thoughts on the issue of conflicts between managers and employees.*

Keywords: *controversy, managed, collective, conflict, amelioration.*

Conflictul a existat și va exista întotdeauna între oameni, fie separat, fie în grupuri de un fel sau altul. Oriunde sunt oameni, există idei, valori, conjuncturi, stimuli și standarde care pot intra în conflict, ceea ce înseamnă că orice poate fi cauza unui conflict: obiective, scopuri, aspirații, așteptări neconfirmate, obiceiuri, prejudecăți, concurență, sensibilitate și, mai ales, agresivitate [1-3].

Când oamenii lucrează împreună, conflictul devine o parte a activității – este un eveniment normal în orice loc de muncă. Conflictul la locul de muncă se datorează adesea problemelor dintre angajații din cadrul companiei. Deși conflictul este, de obicei, considerat ca fiind un eveniment negativ, el poate ajuta, de fapt, în unele cazuri. În loc să încerce să scape de conflicte, companiile ar putea dori să găsească o modalitate de a face față situației, pentru a-și îmbunătăți situația [2].

Un alt mod în care conflictul poate aduce beneficii companiei dvs. este că îi ajută pe angajați să se concentreze asupra sarcinii la îndemână. În unele cazuri, atunci când se întâlnesc în mod regulat, angajații devin imuni față de ei și încep să-și petreacă ziua. În cazul în care se așteaptă un pic de conflict în cadrul reuniunii, acesta va ține angajații la îndeplinire. Când angajații sunt încurajați să își vorbească și să spună adevărul, pot îmbunătăți calitatea întâlnirilor în ansamblu [1].

Atunci când un angajat decide să-și urmărească propriile obiective de carieră, fără a ține seama de obiectivele organizaționale și bunăstarea sa, aceasta duce la o dispută în rândul colegilor săi. Acest lucru se întâmplă atunci când angajatul devine atât de concentrat pe atingerea propriilor obiective, că nu ia în considerare modul în care îi afectează pe ceilalți în cadrul companiei. De exemplu, managerul poate

„uita” că este o parte a unei echipe, în care scopul este de a lucra împreună într-o anumită sarcină împreună cu subordonații săi. În consecință, superiorul poate lucra după propriul program ceea ce și duce la crearea conflictelor cu angajații [1,3].

Un alt mod în care acest conflict ar putea să ajute să îmbunătățească relațiile cu angajații. Când vă simțiți suficient de confortabil pentru a nu fi de acord cu cineva, acesta vă poate întări relația pe termen lung. După ce vă implicați într-un conflict într-o manieră profesională, puteți continua să lucrați împreună în viitor. Înțepirile care permit conflictul tind să dezvolte relații mai puternice între angajații lor.

Conflictul poate contribui la îmbunătățirea calității ideilor produse în ultimă instanță de către companie. Atunci când ajung împreună un grup de oameni care vorbesc liber și nu se tem de conflict, ideile lor pot fi adaptate și perfecționate pentru a deveni mai atractive. Compania va avea mai puține șanse de a pune idei slabe pentru produse sau servicii noi [2].

Ce reprezintă o controversă [3]:

- Discuție în contradictoriu asupra unei probleme de principiu.
- Discuție aprinsă
- Ceartă

Care ar fi motivele unei controverse?

La baza apariției controverselor stau mai multe motive și principii. Din cauza că fiecare persoană este diferită și are idealul său, se creează diferite păreri, obiective, scopuri care duc la crearea neînțelegerilor între colective în cadrul întreprinderii. Cauzele care duc la apariția conflictelor ar putea fi:

1. Din motive financiare
2. Personale/tensiuni familiale
3. Tipul de caracter
4. Responsabilitate înaltă
5. Teamă de pierdere a postului
6. Tensiunea timpului
7. Motivația nesatisfăcătoare
8. Aspirația spre funcție superioară
9. Vârsta
10. Pregătire insuficientă
11. „Cumetrismul”

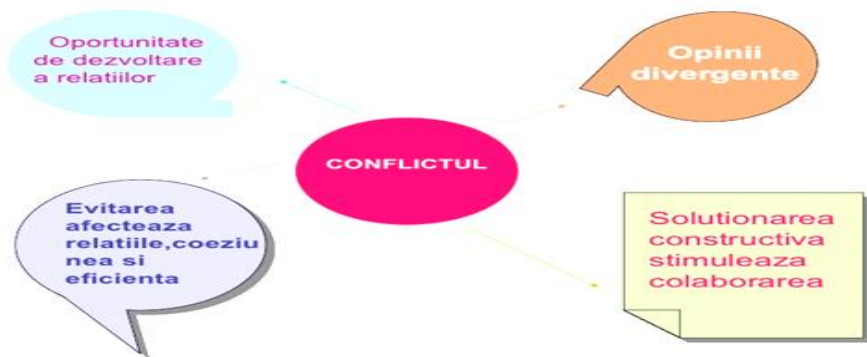
Cum ameliorăm o controversă [3]:

Ameliorarea controverselor în cadrul întreprinderii joacă un rol destul de important. Propunem următoarele soluții:

- Rotirea persoanelor de la un grup la altul, rotirea responsabilităților;
- Comunicare mai eficientă (jocuri, simulări, picnicuri);
- Stabilirea scopurilor comune.

Conflictul slab gestionat cauzează adesea neînțelegeri între angajații întreprinderii. Învățând cum să rezolve conflictele într-o manieră profesională și respectuoasă, angajații implicați sunt adesea capabili să-și consolideze relațiile.

Adică un conflict poate avea și efecte pozitive.

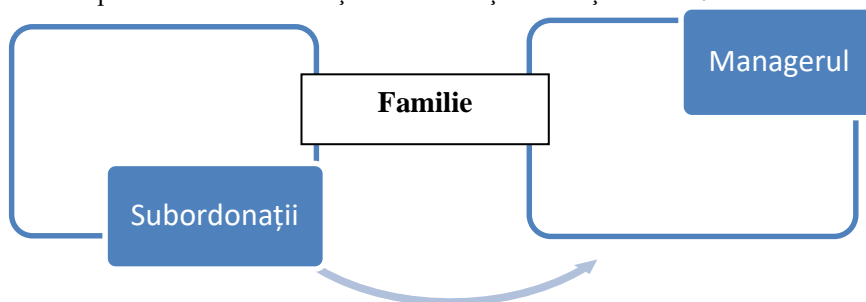

Figura 1. Ce reprezintă un conflict într-o organizație?

După cum am menționat mai sus, conflictele pot avea și efecte pozitive. De ce este benefică apariția conflictelor?

Deoarece...

- ❖ Deschide ochii noilor idei;
- ❖ Ne învață să ascultăm;
- ❖ Se caută cauza conflictului, se găsesc soluții imediate de rezolvare;
- ❖ Se practică abilități de comunicare;
- ❖ Ne ajută să stabilim limite;
- ❖ Se practică controlul emoțional/rezistența la situații de stres.

Figura 2. Relațiile dintre manager și angajați

Toată organizația reprezintă o verigă. Într-o organizație, subordonații duc un rol la fel de important ca și managerii. Comportamentul managerilor pe parcursul evaluării și recompensării performanțelor diferitelor grupuri poate intensifica sau diminua starea de conflict.

De regulă, cu cât managerii de nivel superior reliefează mai mult performanțele anumitor sectoare, ale căror obiective sunt diferite de ale altora, cu atât se ajunge mai rapid la un conflict acut, însoțesc diferențele de obiective. De aceea, angajații trebuie ascultați și motivați, pentru că într-un colectiv se lucrează și se ating succese numai **împreună**.

Managerii la fel pot să greșească și de acest fapt le va da de știre colectivul său. Își vor exprima părerile corect și adevărat, și atunci va avea loc și o **schimbare**.

Concluzie: Negocierea conflictelor între manageriat și colectiv este o necesitate atunci când se dorește prevenirea și eliminarea neînțelegerilor. Atunci când angajatul greșește, – managerul îl alertează și îl ajută să îndeplinească cele mai înalte responsabilități și standarde de calitate. Este foarte important și avantajos pentru organizație atunci când conflictele au efecte pozitive.

Implicarea tuturor părților la negocierea controverselor duce la crearea unui mediu de lucru mai avantajos și reduce apariția certurilor.

Tipic generației noastre, conflictele în ziua de azi există pretutindeni, deoarece fiecare individ este personalizat individual, el deține diferite gânduri, păreri, aspirații. Controversele vor exista atât timp cât vor exista oamenii.

Bibliografie:

1. SANDU, Antonio. *Etică și deontologie profesională*. Iași, Editura LUMEN, 2012, 246 p.
2. SÎRBU, Tănase. *Introducere în deontologia comunicării*. Iași, Universitatea Tehnică „Gh. Asachi” 1998, 169 p.
3. <http://www.scribub.com/management/CONFLICTELE-ORGANIZATIONALA43859.php>

GESTIONAREA RESURSELOR – CHEIA DE SUCCES ÎN ASIGURAREA DURABILITĂȚII ÎNTRINDERII

Andrei REICU, student,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Conducător științific: **Alina SUSLENCO**, lect. univ., dr.

Abstract: *The proper activity of any business involves consuming different types of resources, use of certain resources, depending on the scope of the enterprise. Many economic specialists assert that there are four types of resources in the enterprise management. These resources are concentrated in the material, financial, human and informational potential. In addition to this, enterprise management uses a resource, which some entrepreneurs do not take into account and neglects its correct administration, and that is the time. Time seemed to be an abstract notion that cannot be managed, but activities performed over a certain period of time can be effectively managed. Under the Pareto principle, 20% of the invested resources bring 80% efficiency, and inversely 80% of the invested resources bring 20% efficiency.*

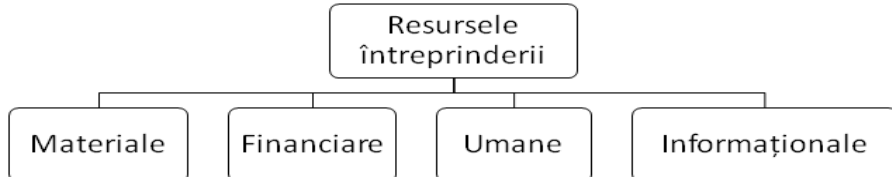
Keywords: *resource, management, efficiency, time management.*

Funcționarea corectă a oricărei întreprinderi presupune consumarea diferitelor tipuri de resurse. Noțiunea de resurse a fost definită de diferiți autori drept:

- 1) Resursă – rezervă sau sursă de mijloace susceptibile de a fi valorificată la un moment dat [1];

- 2) Resursă – mijloc sau ajutor la care poți recurge la nevoie [2];
- 3) Resursă – pilonul pe care se bazează activitatea fiecărei întreprinderi.

Însăși activitatea unei întreprinderi presupune utilizarea anumitor resurse, în funcție de domeniul în care este încadrată întreprinderea. Numeroși specialiști în domeniul economic afirmă că în gestionarea întreprinderii se găsesc 4 tipuri de resurse.

Figura 1. Clasificarea resurselor întreprinderii

Sursă: elaborat de autor

Aceste resurse sunt concentrate în potențialul material, financiar, uman și informațional, care, la rândul său, sunt clasificate în:

- 1) Resurse materiale – reprezintă totalitatea componentelor fizice, care intră în gestiunea unei întreprinderi, și anume: clădiri, unități de transport, terenuri, utilaje și echipamente de producție, materii prime și resursele energetice.
- 2) Resursele financiare – reprezintă totalitatea mijloacelor bănești aflate în administrarea întreprinderii în formă de numerar în casieria întreprinderii sau în conturile bancare gestionate de întreprindere.
- 3) Resursele umane – reprezintă salariații, care sunt resursele active, creatoare ale unei întreprinderi, inclusiv competența lor profesională în domeniu.
- 4) Resursele informaționale – reprezintă totalitatea informației, care constituie o veritabilă unealtă a managerilor, prin care aceștia profită de oportunitățile apărute pe piață sau evită situațiile care pot perturba activitatea întreprinderii; informații despre metode, tehnologii avansate, experiența altora.

Resursele enumerate mai sus sunt gama de resurse pe care omul le-a învățat a gestiona eficient, dar și aceste resurse, dacă nu sunt administrate corect, pot aduce întreprinderea către un fiasco. Pe lângă aceasta, în gestiunea întreprinderii, mai este încă o resursă, de care unii antreprenori nu țin cont și neglijează administrarea corectă a acesteia, și acesta este timpul. Timpul pare a fi o noțiune abstractă, care nu poate fi gestionată, dar activitățile efectuate într-un anumit interval de timp, pot fi gestionate eficient.

Durata medie de viață în Republica Moldova, conform Biroului Național de Statistică, constituie 72 ani în 2016. Ceea ce, raportat la un om, constituie:

Tabelul 1. Repartizarea timpului

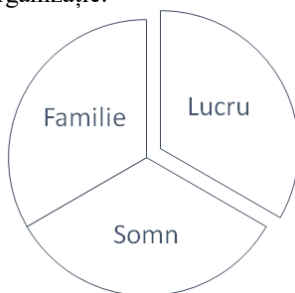
Ani	72
Zile	26280
Ore	630720
Minute	37843200
Secunde	2270592000

Sursă: elaborată de autor conform datelor Biroului Național de Statistică al R. Moldova [3]

Deși, la prima vedere, această cifră impunătoare pare a fi suficientă pentru a îndeplini toate planurile stabilite, nu este așa cum pare. Tot timpul, pe care îl avem la dispoziție ca oameni, se divizează în trei mari categorii, aproximativ egale una cu alta:

- 1) Timpul rezervat pentru familie – este timpul pe care fiecare din noi îl petrece cu cei dragi și, concomitent, este timpul rezervat pentru a îndeplini anumite activități vitale (mâncare, distracție, dezvoltare personală, activism social ș.a.), ceea ce constituie în mediu 8 ore pe zi;
- 2) Timpul rezervat pentru somn – reprezintă durata de timp, pe care fiecare din noi o doarme, sau se odihnește, ceea ce, de asemenea, constituie în mediu 8 ore pe zi;
- 3) Timpul rezervat activităților profesionale – este timpul pe care fiecare îl investește în diverse activități pentru a obține resurse financiare, care la fel constituie în mediu 8 ore pe zi.

Prin urmare, cifra impunătoare este redusă la a treia parte a sa, care reprezintă durata de timp ce trebuie să fie monitorizată și administrată corect, atât la nivel personal, cât și la nivel de organizație.

Figura 2. *Repartizarea timpului gestionat de către o persoană*
Sursă: elaborat de către autor

Timpul pentru activitățile profesionale sau, altfel spus, timpul de muncă este timpul de care dispune și orice întreprindere pentru a utiliza corect și eficient abilitățile personalului său. Majoritatea întreprinderilor decurg la ziua lucrătoare de 8 ore sau 3 ture a câte 8 ore, pentru a obține maxim profit, în timp redus.

Timpul total pe care îl investește muncitorul în cadrul întreprinderii se divizează în:

- Timpul productiv – durata de timp în care se efectuează lucrările necesare realizării sarcinii de muncă;
- Timpul neproductiv – durata de timp rezervată pentru întreruperi, pauze neprogramate, sau pentru activități care sunt necesare pentru realizarea sarcinii de muncă: acțiuni organizatorice secundare, discuții, ședințe etc.

Analizând activitatea de producție a unei întreprinderi, putem constata că 20% din timpul total de producție a unui produs anumit este timpul în care se produce piesa dată, pe când 80% din timp este timpul auxiliar, necesar pentru a îndeplini diferite operații sau pregătiri.

Conform principiului Pareto, 20% din resursele investite aduc 80% eficiență și, invers, 80% de resurse investite aduc 20% eficiență.

Figura 3. Repartizarea timpului în cadrul întreprinderii

Sursă: elaborat de către autor

Așa cum la om timpul este divizat în cele 3 categorii, așa putem diviza și timpul la întreprindere:

- Timpul organizațional – timpul necesar pentru așa activități ca: logistica, ședințe, planificări, instructaje ș.a.;
- Timpul repartizat pauzelor – timpul destinat pauzelor planificate, staționărilor pe timp de noapte, weekend și sărbători;
- Timpul de producție – anume acest timp necesită atenție maximă și este o greșală când acest timp se utilizează pentru măsuri organizatorice și pauze neplanificate.

Concluzii

1. Neglijarea uneia dintre resursele enumerate mai sus, duce la apariția anumitor probleme;
2. Inițial, managerul trebuie să obțină abilități de dirijare a fiecărei resurse, apoi să combine resursele între ele, ca ulterior să poată dirija toată gama de resurse de care dispune întreprinderea în cel mai eficient mod.

Propuneri

1. Implementarea mai intensivă a managementului timpului;
2. Implicarea activă a personalului de conducere, în special a celor care adoptă decizii, în ciclurile de perfecționare, inclusiv la tema managementul resurselor;
3. Elaborarea cartelelor MEMO.

Bibliografie:

1. *Dicționarul explicativ al limbii române* (ediția a II-a revăzută și adăugită), Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.
2. August Scriban, *Dicționarul limbii românești*, Institutul de Arte Grafice „Presă bună”, 1939.
3. <http://www.statistica.md/> Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova.

ИССЛЕДОВАНИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ПОЛУЧЕНИЯ ТУГОПЛАВКИХ ПОКРЫТИЙ НА ТИТАНОВЫХ СПЛАВАХ

Дамиан ИОРДАКИ, студент,
Факультет реальных наук, экономики и окружающей среды,
Бэлцький Государственный Университет имени Алеку Руссо

Адриан МУДРИК, студент,
Денис ОДАЖИУ, студент,
Железнодорожный техникум

Научный Руководитель: Павел ПЕРЕТЯТКУ, конф. унив., доктор

Résumé: *Le dopage – l'introduction de ce qu'on appelle les alliages métalliques des éléments d'alliage pour modifier la structure des alliages les rend propriétés physiques, chimiques ou mécaniques spécifiques. Par conséquent, on a étudié la possibilité d'améliorer la résistance à l'usure des surfaces d'un alliage de titane BT20 à l'aide d'un complexe électrospark utilisant des composés réfractaires T15K6. Le résultat montre une amélioration de la résistance à l'usure des surfaces des matériaux étudiés.*

Mots-clés: *titane, alliage, recherche, caractéristiques, résistance à l'usure.*

Введение

Проблема улучшения качества и функциональных характеристик машин и приборов может успешно решаться прежде всего путем обеспечения высокого качества и улучшения эксплуатационных свойств деталей, узлов и их соединений. [1]

К изделиям машиностроения предъявляется целая гамма требований, в том числе износостойкость, увеличенный ресурс безотказной работы, надежность, постоянность функциональных показателей, готовность к работе в заданных условиях и другие требования. В тоже время металлы и сплавы, из которых выполнены детали, узлы и сами изделия должны обладать необходимым уровнем физико-механических свойств для обеспечения вышеперечисленных и других эксплуатационных характеристик. [1]

Для реализации определенного уровня эксплуатационных свойств конструктивных титановых сплавов применяют такие современная технология, как нанесение покрытий. В результате имеется необходимость изучения, исследования и разработки данного метода.

Титановые сплавы

Важнейшими преимуществами титановых сплавов перед другими конструкционными материалами являются их высокая удельная прочность и жаропрочность в сочетании с высокой коррозионной стойкостью. Кроме того, титан и его сплавы хорошо свариваются, парамагнитны и обладают некоторыми другими свойствами, имеющими важное значение в ряде отраслей техники. Качества титановых сплавов открывают большие перспективы их применения в тех областях машиностроения, где требуются высокая удельная прочность и жаропрочность в сочетании с высокой коррозионной стойкостью. Это относится, в первую очередь, к таким отраслям техники как авиастроение, ракетостроение, судостроение, химическое и пищевое машиностроение. [2]

Касаясь некоторых специфических свойств титана, можно отметить, что он представляет большой интерес как конструкционный материал для транспортного машиностроения.

Физические свойства титана и некоторых других металлов

Титан является тугоплавким металлом. Температура его плавления составляет $1690 \pm 10^\circ\text{C}$. По этому показателю он уступает таким металлам, как тантал, вольфрам, рений, ниобий, молибден, тантал, цирконий. Титан – парамагнитный металл. Титан обладает низкой плотностью ($4,5 \text{ г/см}^3$) и высокой прочностью (до 140 кг/мм^2). Эти свойства практически не меняются при высоких температурах. Он более чем в 1,5 раза легче железа Fe56 ($7,8 \text{ г/см}^3$). По прочности титан и его сплавы располагаются в одном ряду со многими марками легированных сталей. [3]

В нашем исследовании мы использовали титановый сплав ВТ20. Сплав ВТ20 обладает хорошими антикоррозионными, жаростойкими и механическими свойствами. Свариваемость материала без ограничений, поддается термической обработке в виде отжига. Титан ВТ20 используется для изготовления деталей, способных долго работать при температуре до 500°C . Он широко востребован в различных отраслях современного машиностроения. [4]

Механические свойства сплава ВТ20:

- предел кратковременной прочности $880\text{--}1130 \text{ МПа}$;
- относительное удлинение при разрыве $5\text{--}12\%$;

Твердость материала:

- $\text{HV } 10\text{--}1 = 255\text{--}341 \text{ МПа}$.

Физические свойства сплава ВТ20 при температуре 20°C :

- коэффициент теплопроводности (теплоемкость материала) $8 \text{ Вт/(м}\cdot\text{град)}$;
- плотность 4450 кг/м^3 ;

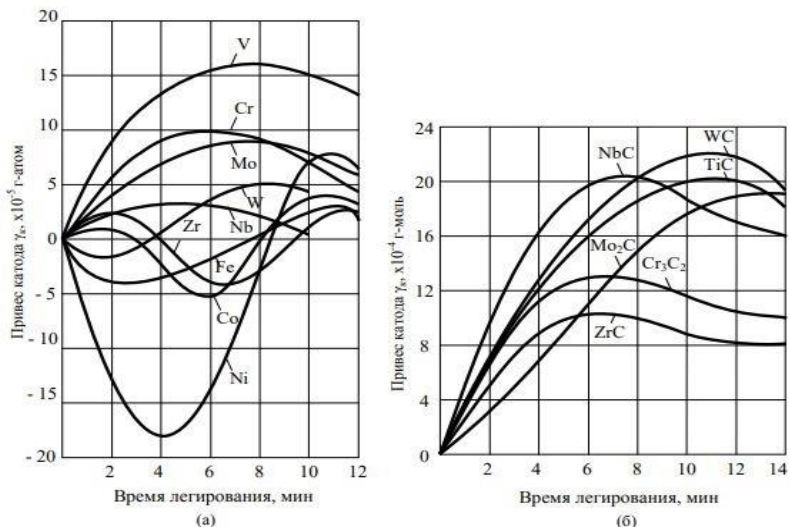
Электронское легирование с использованием тугоплавких соединений Т15К6

В проводимом исследовании были использованы в виде электродов «тугоплавкие соединения Т15К6» для электронского легирования и упрочнения. Обработка образцов из титана и его сплавов проводилась на ручных установках, созданных в ИПФ АН МССР и на его Опытном заводе (установки типа «ЭФИ» и впоследствии «ЭЛИТРОН») при ($W \sim 0,5 - 1,2 \text{ Дж}$). Последующая обработка, твердым сплавом Т15К6, при высоких энергиях разряда ($W \sim 0,5 - 1,2 \text{ Дж}$) обеспечивает формирование на титановых сплавах ВТ20 покрытия толщиной $30\text{--}50 \text{ мкм}$ при сплошности $90\text{--}98\%$.

Материал подложки	Материал электрода	Испытания на машине трения МТ-22П						Увеличение жаростойкости, раз
		Без смазки			В условиях граничной смазки			
		Скорость изнашивания, $\Gamma/(\text{м}\cdot\text{км})$	Коэффициент трения	Температура в зоне трения, $^\circ\text{C}$	Скорость изнашивания, $\Gamma/(\text{м}\cdot\text{км})$	Коэффициент трения	Температура в зоне трения, $^\circ\text{C}$	
ВТ20	Т15К6	17,22	0,31	70	5,17	0,22	65	1,2
	Без покрытия	26,05	0,38	109	10,20	0,32	75	1,0

Рис. 1. Усредненные результаты исследования эксплуатационных свойств образуемых покрытий. [5]

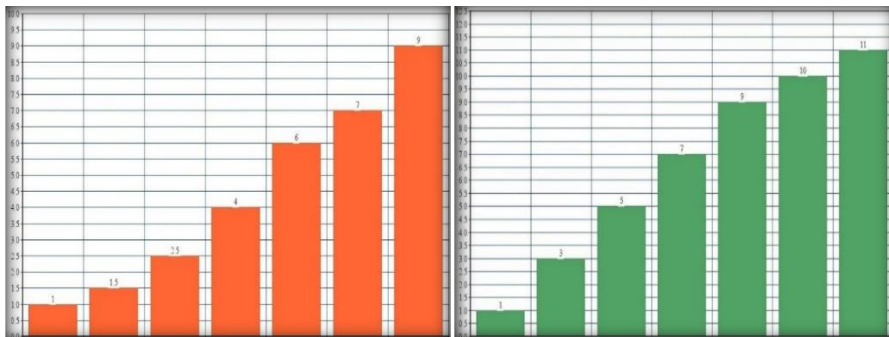

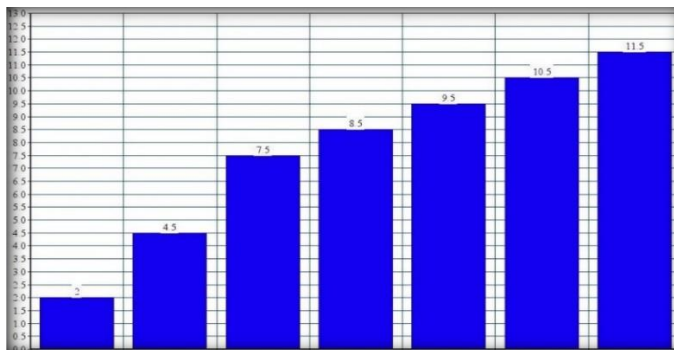

Рис. 2. Зависимость привеса титанового катода от времени электроискрового легирования некоторыми переходными металлами IV–VI групп (а) и их карбидами (б) (4-й режим установки ЭФИ-10М, $W \sim 1,0$ Дж). [5]

Материал подложки	Материал электрода	Микротвердость H_{μ} , ГПа	Коэффициент упрочнения $K_{упр} = H_{\mu}/H_{\mu 0}$	Коэффициент переноса материалов К	Толщина покрытия, мкм	Шероховатость покрытия $R_{\text{ар}}$, мкм	Сплошность покрытия, %
BT20	T15K6	17,34	3,79	0,41	41	2,8	62
	Без покрытия	4,58	1,00	—	—	0,8	100

Рис. 3. Средние значения параметров покрытий на поверхностях титановых сплавов. [5]

Рис. 4. Зависимость переноса соединений на титановый сплав от времени электроискрового легирования (4-й режим установки ЭФИ-10М, $W \sim 1,0$ Дж).

Выводы

Анализ результатов показывает, что ЭИЛ является эффективным, управляемым процессом, позволяющим при использовании данного вида электродных материалов в значительном диапазоне улучшить эксплуатационные характеристики поверхностей титановых сплавов.

Реализация предлагаемого процесса является одним из перспективных и эффективных вариантов использования метода ЭИЛ для повышения износостойкости поверхностей титановых сплавов ВТ20.

Рассмотренная выше работа по повышению износостойкости титана и его сплавов выявила достаточно простой и эффективный вариант ЭИЛ, который при уже разработанном оборудовании и установленном диапазоне энергетических параметров технологического процесса обработки позволяет формировать покрытия, повышающие износостойкость указанных выше материалов в 1-2 и более раз. Это обусловлено прежде всего выбором электродных материалов (электродной пары анод–катод)

Литература:

1. Колмыкова О.В. Разработка и исследование технологии производства деталей из титановых сплавов методом порошковой металлургии с нанесением многослойных покрытий, выбор режимов термообработки. 2002 г.
2. Солнцев Ю.П., Ермаков Б.С., Слепцов О.И. Материалы для низких и криогенных температур: Энциклопедический справочник. 2008 г.
3. Корнилов И.И. Титан. Источники, составы, свойства, металлохимия и применение. 1975 г.
4. Ильин А.А., Колачёв Б.А., Полькин И.С. Титановые сплавы. Состав, структура, свойства. 2009 г.
5. В. В. Михайлов, А. Е. Гитлевич, А. Д. Верхотуров, А. И. Михайлюк, А. В. Беляков, Л. А. Коневцов, Электроискровое легирование титана и его сплавов, физико-технологические аспекты и возможность практического использования.

CARACTERISTICA TOXICANȚILOR CHIMICI CE SE CONȚIN ÎN MOBILĂ

Adriana POȘTARI, masterandă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Conducător științific: **Vasilii ȘARAGOV**, conf. univ., dr. hab.

Abstract: *In the furniture manufacturing process, different chemical toxicants are used with harmful effects on the environment and on human health. One of the most dangerous toxic substances used in the furniture industry is formaldehyde, which at a high temperature and humidity evaporates from furniture products made of PAL, PFL, MDF and other auxiliary materials, causing irritation of the eyes, nose, neck, or skin, headache, sleep disturbances or even cancer. Knowing the materials from which the furniture is made allows us to make the right choice in terms of purchasing and using furniture. Furniture is a basic component that is indispensable in every home or office.*

Keywords: *furniture, chemical toxicant, health, negative effect, student.*

Mobila reprezintă obiectul care servește la amenajarea unei locuințe, a unei instituții și care se sprijină, de obicei, cu partea inferioară pe podea. În mod tradițional, la confecționarea mobilei a fost utilizat lemnul, dar, de-a lungul istoriei, s-au mai folosit și alte materiale.

Pe lângă lemnul masiv, la fabricarea mobilei se folosesc drept materii prime o serie de semifabricate, multe dintre care reprezintă un adevărat pericol pentru sănătatea oamenilor.

Cele mai des utilizate semifabricate sunt: cheresteaua (STAS 942-86, STAS 8689-86), furnirul, panelul (STAS 1575-88), placajul (STAS 1245-90), plăci fibrolemnoase (PFL), plăcile decorative din hârtie stratificată (HDS). La fabricarea acestora sunt utilizate o serie de substanțe chimice toxice drept agenți de legătură [3, pp. 34-38, 6, pp. 319-321].

Plăcile Aglomerate din Lemn (PAL) [4, pp. 147-149] sunt un material obținut prin presarea particulelor lemnoase, la temperaturi înalte, utilizând rășini sintetice ca agent de legătură. Stratul interior conține particule grosiere, în timp ce straturile exterioare sunt formate din particule mult mai fine, în scopul obținerii unei suprafețe rezistente și plane, care se finisează cu o peliculă de melamină sau furnir, cea dintâi variantă fiind cea mai uzuală.

Placa fibro-lemnoasă de densitate medie (MDF) este un material care are la bază același principiu de prelucrare ca și în cazul PAL-ului, cu precizarea că particulele conținute de acesta sunt mult mai fine, iar în combinație cu rășinile sintetice folosite pe post de liant rezultă o placă foarte dură cu suprafața foarte fină. MDF-ul are o densitate mai mare decât cea al PAL-ului, ceea ce îl face prelucrabil pe suprafață [12, pp. 73-75].

Pe lângă semifabricatele prezentate mai sus, la fabricarea mobilei se pot utiliza componente executate din metal, precum și componente executate din materiale plastice, care reprezintă surse de eliminare a toxicanților în mediul ambiant.

La fabricarea mobilei se folosesc și o serie de materii auxiliare, printre care:

- cleiurile și adezivii sintetici care, datorită proprietăților lor adezive, au rolul de a îmbina suprafețele dintre două piese [6, pp. 357-358];
- băiturile organice care au rolul de colorare a lemnului [7, pp. 54-56];
- vopselele care se folosesc pentru pictarea diferitelor elemente decorative sau pentru acoperirea în întregime a materialului lemnos [6, pp. 405-418];
- lacurile sunt utilizate în procesul de finisare a pieselor de mobilier, având atât un rol estetic, cât și de protecție a mobilei față de căldură și apă [12, pp. 83-87].
- adezivii naturali (clei de oase, de piele) și sintetici (fenol-formaldehidici, ureo-formaldehidici cu întăritori, poliacetat de vinil) trebuie să fie aleși în funcție de solicitarea la care va fi supusă mobila și de mediul în care va fi utilizată (uscat, umed, temperaturi scăzute sau ridicate), fără a suferi deformări sau deteriorări neadmisibile [3, pp. 143-145];
- accesoriile metalice sau plastice;
- materialele pentru tapițerie, care cuprind materialele pentru căptușirea interioară și tapitarea exterioară a scaunelor, fotoliilor, canapelelor. Pentru tapitare se folosesc brocarturi, goblenuri, țesături, rips, jacard, piele, înlocuitori de piele [7, pp. 318-319].
- sticlă folosită pentru diverse policioare, uși de vitrine, biblioteci [6, pp. 128-134].

Substanțele chimice toxice conțin atât materialele principale, cât și cele auxiliare din cadrul procesului de producere a mobilei. Efectele asupra sănătății pot fi diverse, în funcție de substanțele chimice utilizate, dermatite, afecțiuni ale sistemului nervos central (SNC) și cancer [10, p. 136].

Formaldehida este o substanță toxică și a fost inclusă de către oamenii de știință în clasa substanțelor, probabil, cancerigene [1, p. 479]. Ea intră în componența dezinfectanților, adezivilor pentru tapet, vopselelor, materialelor textile rezistente, spumelor folosite pentru izolare și, cel mai important, în mobilierul făcut din semi-fabricate din lemn: PAL, MDF, PFL, placaj [8, p. 40-48].

Faza de producție în care se folosește formaldehida sunt operațiile de finisare și asamblare. În cazul expunerii la o cantitate mare de formaldehidă, într-un timp scurt, pot apărea simptome ca: iritații ale ochilor, nasului, gâtului sau pielii, dureri de cap sau tulburări de somn. În cazul expunerii unui timp îndelungat la o sursă de formaldehidă, pot apărea reacții alergice, crize de astm bronșic și, în cel mai rău caz, cancer pulmonar [10, p. 143-145].

Ftalații sunt un grup de substanțe chimice în care intră o mare varietate de compuși, care au în comun structura chimică. Unii ftalați sunt clasificați ca fiind „distrugetori endocrini”, din cauza abilității lor de a modifica sistemul endocrin sau pe cel hormonal. Dozele mari de ftalați pot cauza afecțiuni ale ficatului sau chiar cancer [7, pp. 45].

Toluenul este un solvent care se găsește în lacuri, vopsele, diluanți, adezivi, decapanți, băituri, conservanți de lemn [11, p. 74]. Se folosește în faza de finisare și asamblare a mobilei. Contactul repetat sau prelungit are o acțiune degresantă care cauzează uscarea, roșirea pielii, dermatite.

Benzenul poate fi inhalat, ingerat sau poate pătrunde prin piele [7]. Odată intrat în organism, se concentrează în grăsimi și în măduva osoasă, pentru care este toxic, blocând formarea globulelor sangvine în aceasta. Benzenul irită ochii, pielea și căile respiratorii și este cancerigen pentru oameni.

Xilenul este un solvent organic, care se folosește în faza operațiilor de finisare și asamblare a mobilierului. Medicina a raportat că xilenul în concentrații mici nu pune în pericol sănătatea umană, dar în doze mari cauzează probleme grave în sistemul circulator, provoacă boli de plămâni și de piele [11, p. 107]. Oamenii de știință estimează că xilenul, după pericol pentru organismul uman, este în clasa a treia.

Compuși cu isocianat se întâlnesc în vopsele și adezivi prezente în special în fazele de finisare și asamblare a mobilierului. Expunere acută: iritarea pielii și mucoaselor (care conduce la curgerea nasului, inflamarea gâtului, tuse) și respirație dificilă. Expunere cronică: astm profesional, alte afecțiuni ale plămânilor, dermatite alergice.

Conservanții care pot fi: conservanți apoși – săruri de cupru, crom și arsen și conservanți uleioși – creozot, pentaclorofenol [10, p. 53].

Lista codurilor cu cele mai periculoase materiale pe care ar fi bine să le evităm [2]:

- R20 – nociv prin inhalare.
- R23 – toxic prin inhalare.
- R24 – toxic prin contact cu pielea.
- R25 – toxic prin ingerare.
- R26 / R27 / R28 – foarte toxic prin inhalare, contact cu pielea și ingerare.
- R39 / R40 – efecte cancerigene.
- R42 – poate provoca sensibilizare prin inhalare.
- R45 – cancerigen.
- R46 – poate provoca modificări genetice ereditare.
- R48 – daune grave prin expuneri prelungite.
- R49 – poate provoca cancerul prin inhalare.
- R60 / R61 / R62 / R63 / R64 – pericole pentru făt și pentru fertilitate.
- R68 – suspect cancerigen.

Implicarea cetățenilor în activități de cunoaștere, înțelegere a unor fapte și fenomene din universul apropiat în identificarea și rezolvarea unor probleme de intoxicare cu substanțe chimice foarte periculoase, are ca rezultat formarea unor convingeri și deprinderi de apărare, dezvoltare și conservare a organismului uman – condiție de viață civilă și sănătoasă. Protecția sănătății omului a apărut ca problemă a omenirii recent, în zilele noastre, respectiv atunci când omul a sesizat pericolul provocat de expunerea îndelungată la surse de toxicanți chimici ce se acumulează în încăperile unde se află mobilă fabricată din materiale ce conțin o cantitate suficient de mare de substanțe toxice, precum și surse de toxicanți de diversă proveniență, începând cu produsele alimentare, de igienă personală și până la îmbrăcăminte, încălțăminte și jucării.

Acțiunile orientate spre reducerea intoxicării cu aceste substanțe chimice vor cuprinde întreaga societate, inclusiv persoanele care sunt implicate în activități cu

un risc sporit de acumulare a acestor substanțe toxice în momentul etapelor de fabricare a mobilei și comercializarea acesteia.

Este foarte importantă cunoașterea materialelor din care este confecționată mobila, deoarece aceste cunoștințe ne permit să facem alegerea corectă în ceea ce privește procurarea și folosirea mobilierului. Sursele de căldură reprezintă un pericol pentru obiectele de mobilier, deoarece odată cu încălzirea mobilei se intensifică procesul de eliminare a substanțelor toxice din aceasta [5, p. 258].

Este important de aerisit baia și bucătăria, precum și întreaga locuință, pentru a evita acumularea substanțelor gazoase toxice provenite din mobilier odată cu creșterea temperaturii. O cantitate relativ mare de substanțe toxice, sub formă de gaze, se elimină, în mare parte, din mobilierul nou, acest fapt se observă după mirosul puternic specific care se acumulează în încăperile unde este amplasat, de aceea este important de a-l aerisi prealabil sau de ventilat încăperile.

Categoria cea mai sensibilă la aceste substanțe o constituie copiii, femeile însărcinate și bătrânii, deci este necesar de informat societatea despre pericolul la care sunt expuși și despre metodele de minimizare a acestuia.

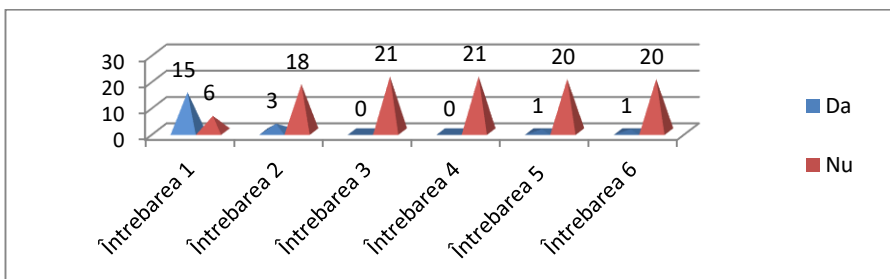
Mediul școlar reprezintă pentru elevi sursa principală de informare, de aceea introducerea în proiectul de lungă durată a temei ce abordează caracterizarea toxicanților chimici ce se conțin în mobilier este foarte importantă, dat fiind faptul că mobila este indispensabilă vieții și activității oamenilor, și este necesar de minimizat influența substanțelor toxice provenite din această sursă.

A fost elaborat un proiect didactic de scurtă durată și inclus în proiectul de lungă durată pentru familiarizarea elevilor cu efectele negative ale substanțelor toxice ce se conțin în mobilă, precum și informarea cu privire la metodele de minimizare a acțiunii substanțelor toxice din mobilier asupra sănătății oamenilor. Au fost realizate două sondaje de opinii, la începutul și finalul orei. Întrebările primului sondaj de opinie sunt expuse în tabelul 1, iar rezultatele sunt reprezentate în fig. 1.

Tabelul 1

Întrebările primului sondaj de opinii

Întrebările propuse elevilor	Răspunsul elevilor prin Da sau NU	
	Da	Nu
1. Dumneavoastră cunoașteți din care materiale se confecționează mobilierul?	Da	Nu
2. Dumneavoastră cunoașteți tehnologia de fabricare a mobilei?	Da	Nu
3. Dumneavoastră cunoașteți faptul că mobilierul conține substanțe chimice toxice?	Da	Nu
4. Dumneavoastră cunoașteți faptul că substanțele eliminate din mobilă sunt toxice?	Da	Nu
5. Dumneavoastră cunoașteți natura și caracteristica formaldehidei?	Da	Nu
6. Cunoașteți simptomele survenite de la expunerea excesivă la formaldehidă?	Da	Nu

Fig. 1. Rezultatele primului sondaj de opinii

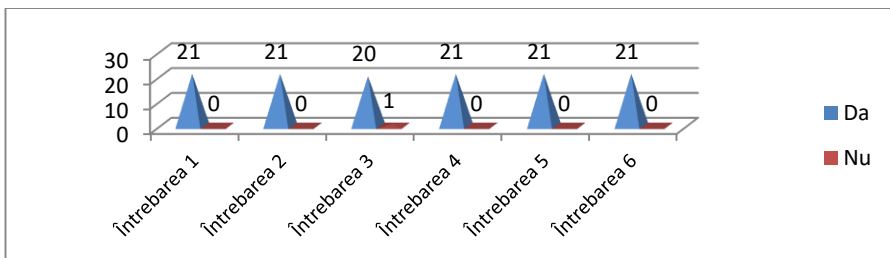
Din rezultatele prezentate în fig. 1 se vede că elevii nu sunt cunoscători cu toxicanții chimici ce se conțin în mobilă și nici nu acordă importanță acestui fapt. Pentru un elev era cunoscută noțiunea de formaldehidă și care sunt simptomele survenite de la expunerea excesivă a organismului uman la formaldehidă. Cel mai rău este faptul că elevii nu sunt informați despre efectul negativ al toxicanților ce se conțin în mobilă.

Al doilea sondaj de opinii conține următoarele întrebări (tab. 2.) și răspunsuri (fig. 2).

Tabelul 2

Întrebările la al II-lea sondaj de opinii

Întrebările propuse elevilor	Răspunsul elevilor prin Da sau NU	
	Da	Nu
1. Dumneavoastră cunoașteți riscurile de sănătate cauzate de intoxicarea cu substanțe eliminate din mobilă?	Da	Nu
2. Dumneavoastră cunoașteți substanțele chimice toxice care sunt eliminate, de obicei, din mobilier?	Da	Nu
3. Dumneavoastră cunoașteți impactul negativ al toxicanților chimici ce se elimină din mobilă asupra sănătății omului?	Da	Nu
4. Dumneavoastră cunoașteți ce efecte negative au flatații asupra sănătății omului?	Da	Nu
5. Cunoașteți care sunt simptomele survenite de la expunerea excesivă la formaldehidă?	Da	Nu
6. Cunoașteți care sunt metodele de prevenire a intoxicației cu substanțele chimice toxice ce se utilizează la fabricarea mobile?	Da	Nu

Fig. 2. Rezultatele ultimului sondaj de opinii

Din rezultatele prezentate în fig. 2, rezultă că elevii sunt deja cunoscuți cu noțiunea de toxicanți chimici ce se utilizează la fabricarea mobilei și vor încerca să minimizeze impactul negativ al acestor substanțe asupra sănătății. Îmbucurător este faptul că elevii vor acorda o mare atenție la mobilierul deja existent și vor întreprinde măsuri de preîntâmpinare a intoxicației cu aceste substanțe chimice foarte nocive.

Pentru minimizarea influenței toxicanților chimici din mobilier se recomandă:

- procurarea și folosirea mobilierului fabricat în baza materialelor naturale;
- de aerisit, mai frecvent, încăperile, îndeosebi baia și bucătăria atunci când se spală sau se gătește;
- de preîntâmpinat încălzirea mobilei, în rezultatul căreia se intensifică procesul de eliminare a substanțelor chimice toxice;
- de evitat procesul de ardere a mobilei, atunci când se formează substanțe chimice extrem de toxice;
- informați persoanele cunoscute despre pericolul intoxicației cu substanțe nocive provenite din mobilier.

Astăzi mobila reprezintă un obiect indispensabil vieții cotidiene. În cadrul procesului de fabricare a mobilei, sunt utilizate diferite substanțe chimice cu efect nociv asupra mediului ambiant și asupra sănătății oamenilor. Este imposibil de evitat contactul cu aceste substanțe, însă este posibilă minimizarea acțiunii acestora asupra sănătății și prin aceasta asigurarea condițiilor optime de viață.

Bibliografie:

1. Ghetiu, Mihail M. *Chimie organică*. Chișinău: Tehnica – Info, 1999. 500 p. ISBN 9975-910-84-X.
2. *Toxicitatea materialelor de construcții* [online] [accesat 23 martie 2017]. Disponibil: <http://www.caseecologice-info.ro/blog/toxicitatea-materialelor-de-construcții/>.
3. Азаров, В. И., Цветков, В. Е. *Полимеры в производстве древесных материалов*: Учебник для студентов вузов. 2-е изд. М.: МГУЛ, 2006. 236 с. ISBN 5-8135-0168-1.
4. Баженов, В. А., Карасев, Е. И., Мерсов, Е. Д. *Технология и оборудование производства древесных плит пластиков*: Учебник для техникумов. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Лесная промышленность, 1992. 416 с. ISBN 5-35684-282-4.
5. Левадный, В. С. *Мебель для нашего дома*. Москва: Аделант, 2005. 288 с. ISBN 5-93642-025-6.
6. Миккульский, В. Г. *Строительные материалы. Материаловедение. Технология конструкционных материалов*: Учеб для вузов. Москва: АСВ, 2011. 519 с. ISBN 5-87829-029-4.
7. Пахаренко, В. А., Пахаренко, В. В., Яковлева, Р. А. *Пластмассы в строительстве*. Санкт-Петербург: Научные основы и технологии, 2010. 350 с. ISBN 978-5-91703-019-7.
8. Почапский, К. Ф. *Технология строительных материалов из полимеров*: Учебник для вузов. Киев: Вища школа, 1979. 216 с.
9. Рыбьев, И. А. *Строительное материаловедение*: Учеб. пособие для строит. спец. вузов. 2-е изд., испр. Москва: Высшая школа, 2004. 701 с. ISBN 5-06-004059-3.

10. Румянцева, Е. Е. *Экологическая безопасность строительных материалов, конструкций и изделий*. Москва: Логос, 2005. 200 с. ISBN 5-98699-010-2.
11. Стекольников, М. Н. *Углеводородные растворители: свойства, производство, применение*. Москва: Химия, 1986. 120 с.
12. Фломина, Е. Е. *Материалы на основе полимеров в производстве мебели*. Москва: Лесная промышленность, 1989. 192 с.

ACUMULAREA SUBSTANȚELOR CHIMICE NOCIVE ÎN PRODUSELE ALIMENTARE

Natalia ROTARI, *masterandă*,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
Conducător științific: **Vasilii ȘARAGOV**, *conf. univ., dr. hab.*

Abstract: *This paper summarizes the research data of various bibliographic resources in order to identify the sources of accumulation of harmful chemicals in foodstuffs, their degree of toxicity to the human body, as well as the selection of methods for minimizing the negative actions corresponding to them. The use of pure foods is impossible, but it is possible to act in the part of minimizing the concentration of toxic substances at different stages of processing.*

Keywords: *chemical fertilizer, pesticide, antibiotic, hormone, food additive, tryptophan, dioxin, phthalates, acrylamide, acrolein, furan, aromatic polycyclic hydrocarbons.*

Alimentația este un proces indispensabil vieții organismelor vii. De calitatea alimentelor consumate depinde starea de sănătate a tuturor animalelor și, îndeosebi, a organismului uman.

Din cauza creșterii populației și, respectiv, a cerințelor alimentare sporite, au fost întreprinse un șir de acțiuni (chimizarea excesivă a agriculturii, utilizarea preparatelor de stimulare a creșterii, organisme modificate genetic etc.), care în consecință au transformat alimentele trebuincioase în „depozite” de substanțe chimice toxice. Acumularea acestor substanțe chimice nocive are loc în câteva etape consecutive: acumularea toxicanților în materia primă (de origine animală și vegetală – îngrășăminte minerale, pesticide, hormoni, antibiotice etc.), acumularea toxicanților în urma pregătirii alimentelor (la domiciliu, în industrie), pe fonul transformărilor periculoase care au loc în urma tratărilor termice, chimice, fizice etc., și, nu în ultimul rând, acumularea toxicanților în timpul ambalării, transportării și depozitării, atât a materiei prime cât și a produselor prelucrate.

Din păcate, noi nu putem evita acest fenomen, însă este în puterile noastre minimizarea expunerii organismului la aceste substanțe chimice.

1. Acumularea produselor chimice toxice în materia primă

Calitatea produselor de origine vegetală (fructe, legume, cereale) depinde de un șir de factori care influențează în diferite etape de cultivare a acestora, ca de exemplu: *îngrășămintele minerale* – în timpul creșterii și dezvoltării plantelor, *pesticidele* – care asigură protecția plantelor (organelor vegetative și generative, se-

miștelor, fructelor, legumelor) față de prădători sau alte culturi, care împiedică creșterea și dezvoltarea acestora etc.

Pericolul asupra recoltei nu constă atât în îngrășământul utilizat, cât în utilizarea incorectă a acestuia. De multe ori, îngrășămintele care sunt introduse în sol nu corespund necesităților solului respectiv, culturii cultivate, dozajului specific. Aceasta, la rândul său, determină acumularea unor substanțe care sunt în exces în recoltele obținute de pe acest sol [5].

Pe lângă efectul pozitiv pe care îl au pesticidele pentru plante (reduc considerabil cantitatea de dăunători), se atestă și un efect negativ pentru om, cauzat de proprietatea unor pesticide de a se acumula și de a contamina diferite compartimente ale mediului. Utilizarea pesticidelor pe termen scurt și în concentrații mici nu va aduce consecințe grave. Odată cu creșterea concentrației acestora apare și un dezechilibru al ecosistemelor, inclusiv apariția diferitor boli la om și animale, așa ca *DDT-urile*, care pot provoca boli cronice și cu risc de cancer mamar; *Heptaclorul*, care este o substanță cancerigenă ce afectează sistemul imunitar; *Aldrinul* provoacă dureri de cap, grețuri, vome, contracții musculare, spasme și convulsii; *Endrinul* acționează asupra sistemului nervos al omului; *Hexaclorbenzenul* are efecte nocive asupra sistemului reproductiv; *Dioxinele și furanii* – substanțe cancerigene pentru om. La animale acestea provoacă reducerea fertilității, defecte genetice și mortalitatea embrionilor [6].

În agricultura animală, medicamentele precum antibioticele și hormonii sunt folosite pentru stimularea creșterii și reducerea necesităților de hrană. Reziduurile acestor medicamente pot fi, de asemenea, periculoase pentru oameni. Nivelul de afectare a expunerii la pesticide, antibiotice animale și hormoni este dependent de doză, adică cu cât consumați mai mult, cu atât riscul potențial este mai mare. De exemplu, consumul de carne, care conține niveluri inacceptabil de ridicate de hormoni, poate duce la numeroase efecte secundare la oameni, inclusiv mărirea sânilor și chisturile ovariene, apariția precoce a semnelor pubertății la fete și băieți, dezvoltarea anumitor tipuri de cancer [2, pag. 287-296].

2. Acumularea substanțelor chimice nocive în timpul transportării, păstrării, depozitării materiei prime și a produselor alimentare

Contaminarea cu diferite substanțe chimice are loc atât în timpul păstrării, cât și în timpul transportării materiei prime și a produselor alimentare gata prelucrate. Intensitatea contaminării depinde de un șir de factori: transportul utilizat (specializat/obișnuit), timpul de transportare/ depozitare, tehnologia de transportare/păstrare (substanțele chimice utilizate pentru a menține calitatea produselor). Produsele care suferă cele mai multe schimbări în timpul transportării și depozitării sunt fructele și legumele proaspete. Din cauza proprietăților de alterare rapidă, deseori fructele și legumele care urmează a fi transportate pe o distanță mai mare sau păstrate o perioadă mai lungă de timp, sunt culese în stare „necoaptă”, procesul de coacere urmând în procesul de transportare și depozitare [7].

Diversele substanțe chimice utilizate în materialele de depozitare și manipulare a alimentelor pot să „curgă” în produsele alimentare și să fie ingerate. În ultimii ani, s-a concentrat în special atenția asupra *bisfenolului A*, care se găsește în amba-

laj de plastic (cum ar fi ambalaj pentru apă și ambalaj pentru bebeluși) și căptușeli pentru produse alimentare; *ftalați*, găsiți în materiale fabricate din plastic flexibil din vinil (PVC sau clorură de polivinilclorură); și *substanțe perfluoralchil și polifluoralchil* (PFAS, cunoscute și sub denumirea de PFCs), aplicate unor agenți de ambalare pentru hârtie și cutii în scopul conferirii rezistenței. Ele pot perturba atât sistemele hormonale ale animalelor, cât și pe cele ale oamenilor, pot determina tulburări ale dezvoltării și ale reproducerii, iar în cele mai grave cazuri pot favoriza apariția cancerului, a unor boli de inimă sau a unor tulburări neurologice [3].

Nivelul de pătrundere a acestor substanțe toxice în alimente este determinat atât de timpul de păstrare în ambalaj, cât și de temperatura de păstrare a produselor gata ambalate. Odată cu creșterea temperaturii, crește și nivelul de eliminare/absorbție al produselor toxice din diverse ambalaje, preponderent din ambalajele plastice.

3. Acumularea substanțelor chimice nocive în timpul pregătirii alimentelor

Prelucrarea termică nerațională a produselor alimentare poate fi responsabilă de producerea unor reacții complexe în alimente, cu efect de distrugere a compușilor termolabili și de sinteză a unor componenți noi, unii fiind toxici. S-a stabilit că tratamentele termice dure aplicate produselor alimentare, în special atunci când prelucrarea se face la temperaturi mai mari de 350-400 °C, pot conduce la formarea de substanțe nocive. S-au găsit hidrocarburi policiclice aromatice în produsele afumate, cafea, înlocuitori de cafea, cacao, friptură la grătar etc. Mai mulți derivați toxici s-au izolat în urma prăjirii cărnii și a altor alimente, preponderent în prezența fumului, majoritatea fiind derivați ai triptofanului, dioxine.

Dintre cele mai periculoase substanțe toxice produse în urma pregătirii alimentelor la domiciliu se enumeră: acrilamida, acroleina, furanul, hidroxi-metil-furanul, hidrocarburile-policiclice aromatice (HPA-urile), dioxinele.

Majoritatea produselor alimentare din magazine au în compoziție aditivi alimentari (E-uri). Dacă unele dintre acestea sunt considerate inofensive, majoritatea sunt nocive pentru sănătate, dacă sunt consumate pe perioade mari de timp [4]. Aditivii alimentari sunt indispensabili pentru fabricarea sau procesarea majorității alimentelor.

Unele dintre cele mai periculoase E-uri se consideră: ***E 102 tartrazină și E 110 galben portocaliu*** – pun sănătatea ficatului și a rinichilor în pericol; ***Galben de chinolină E 104*** – responsabil de apariția ADHD-ului; ***Benzoat de sodiu E 211*** – este o substanță cancerigenă; ***Dioxidul de sulf E 220*** – provoacă dureri de cap, apariția senzației de amețeală și afecțiuni intestinale; ***Aspartamul E 951*** – duce la scăderea imunității, la apariția bolilor pulmonare, infecții intestinale și urinare; ***Glutamatul de sodiu E 621*** – crește calitățile gustative ale alimentelor și perturbă mecanismul de echilibru dintre sațietate și foame; ***nitritul și nitratul de sodiu, E250 și E251*** – pot duce la formarea nitrozaminelor care sunt cancerigene [1].

Concluzii

1. Sănătatea organismului uman este „atacată” zilnic de diverși factori. Noi nu putem influența asupra tuturor, însă putem alege ce vom consuma zilnic, ce calitate au produsele consumate de noi, cum să minimizăm ingerarea substanțelor chimice din produsele alimentare.

2. Utilizarea alimentelor preponderent în stare proaspătă, evitarea tratărilor termice periculoase, prelucrarea specifică a fructelor și legumelor pentru îndepărtarea reziduurilor de pesticide utilizate, cercetarea compoziției chimice a produselor prelucrate industrial cu identificarea unor substanțe periculoase, sunt doar unele metode de minimizare a contaminării organismului uman cu toxicanți chimici proveniți din alimentație.

Bibliografie:

1. *Aditivi alimentari: evaluări toxicologice sau „Cum se stabilește doza de aditiv admisă pentru om?”* [online] [accesat 30 ian. 2011]. Disponibil: <http://www.e-uri.ro/tag/aditivi-alimentari/>
2. Artés, F., Gómez, P., Aguayo, E., Escalona, V., Artés-Hernández, F. *Sustainable sanitation techniques for keeping quality and safety of fresh-cut*. In: *Postharvest Biol. Technol.* 2009, nr. 51, pp. 287–296. [online]. Disponibil: http://www.academia.edu/24386593/Sustainable_sanitation_techniques_for_keeping_quality_and_safety_of_fresh-cut_plant_commodities
3. *Bisphenol A (BPA)* [online] [accesat 15 march 2018]. Disponibil: <http://www.foodstandards.gov.au/consumer/chemicals/bpa/Pages/default.aspx>
4. Chițu, Mădălina. *Lista celor mai toxice E-uri alimentare* [online] [accesat 30 ian. 2011]. Disponibil: <http://www.gandul.info/magazin/lista-celor-mai-toxice-e-uri-alimentare-gandul-iti-ofera-traducerea-etichetei-7933803>
5. Eating, Healthy. *Food - pesticides and other chemicals* [online] [accesat 28 apr. 2018]. Disponibil: <https://www.betterhealth.vic.gov.au/health/healthyiving/food-pesticides-and-other-chemicals>
6. Fao/Who, Joint. *Toxicological evaluation of certain veterinary drug residues in food*. Geneva: WHO Press, 2008. 144 p. ISBN 978 92 4 120954. Disponibil: http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44085/WHO_TRS_954_eng.pdf;jsessionid=F1A425A98741BEA615515876245D5164?sequence=1
7. Mergel, Maria. *Toxic Chemicals in Food Packaging* [online] [accesat 05 oct. 2016]. Disponibil: <http://www.toxipedia.org/display/toxipedia/Toxic+Chemicals+in+Food+Packaging>

DIAGNOSTICAREA ȘI MODELAREA RELAȚIILOR ELEVILOR CU NATURA

Natalia ROTARI, masterandă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
Conducător științific: **Vasile BUZDUGAN**, conf. univ., dr.

Abstract: *This article presents the results of the studies on the subjective attitudes of the students for the nature's objects. It established some regularities of orientation and motivation of the students' subjective attitude towards objects of nature and some natural communities as the ecological components of their personality and behavior of their interaction with natural environment.*

Keywords: *ecological crisis, subjective attitude, orientation, motivation of interaction, pragmatic, aesthetic, ethical, cognitive.*

Chiar dacă din cele mai vechi timpuri omul a încercat să modeleze natura ale cărei legi aspre trebuiau respectate pentru a supraviețui, în ultimele două secole s-a făcut însă simțită, prin comportament și concepție, încercarea omului de a o domina, de a utiliza în folos propriu toate bogățiile naturale, astfel accentuându-se progresiv conflictul dintre procesele ciclice naturale ale ecosferei și cele liniare ale tehnologiilor create și susținute de civilizația umană, ajungându-se la o „criză ecologică” [1, p. 74]. Totodată, criza ecologică nu este ceva iminent, însă prin atitudinea contemporană a omului față de mediul natural, ea nu se poate exclude. Această atitudine pragmatică față de natură, pe de o parte, este transmisă din generație în generație și, pe de altă parte, este modelată pe parcursul formării omului ca personalitate sub acțiunea mediului social în care se dezvoltă.

Problemele mediului ambiant nu pot fi abordate în întreaga lor profunzime și complexitate, iar soluțiile cele mai viabile nu pot fi formulate decât prin referire directă și permanentă la problematica vastă a dezvoltării societății în ansamblul ei. În acest context, diagnosticarea motivației interacțiunii omului cu natura, anume în perioada dezvoltării și formării personalității (la elevi), permite să identificăm „punctul crucial” al apariției pragmatismului, și, respectiv oferă posibilitatea de a întreprinde acțiuni adecvate în scop profilactic în cadrul monitorizării procesului de formare a atitudinii subiective (AS) față de obiectele naturii.

Analiza psihologică a atitudinilor personalității a fost întreprinsă prima dată la începutul secolului al XX-lea în lucrările lui A.F. Lazurski, care a analizat 15 grupe de atitudini ale personalității (inclusiv și atitudinea față de „plante și animale”). Atitudinile subiective joacă rolul analogic unui fel de miez al lumii subiective a personalității, care:

- reflectă atitudinile reale, obiective ale personalității în relații cu lumea;
- determină caracterul preferințelor ei în diferite sfere.

Prin intermediul acestor atitudini se influențează comportarea în întregime a personalității. În sensul larg, conform lui С.Д. Дерябо [5, p. 50-51] la general, prin atitudine subiectivă în educație se înțelege reflectarea „în culoare subiectivă” de către personalitate a legăturilor dintre necesitățile sale proprii și obiectele și fenomenele naturii (lumii), ea fiind un factor ce determină comportarea în întregime a personalității.

Dat fiind faptul că de pe poziție psihologică se cunosc 4 tipuri de modalități ale AS față de obiectele naturii atitudinii (*obiectivă, subiectivă, pragmatică, nepragmatică*), și acestea se pot manifesta în una din cele patru „sfere” (*perceptiv-afectivă, cognitivă, practică, faptică*) se pot obține în așa mod 16 tipuri de atitudine față de natură [5, p. 59-60, 6, p. 37-39].

Bineînțeles, trebuie de menționat că este imposibil de vorbit despre careva tipuri de atitudine în „stare pură” (această dificultate, în general, e proprie oricărei clasificări psihologice). Astfel, tipurile de atitudine față de natură poartă caracter dinamic și ele, destul de ușor, se pot transforma unele în altele. În afară de aceasta adesea, manifestările comportamentale, care uneori ca aspect sunt identice, pot fi condiționate de manifestări ale unor tipuri diferite de atitudini subiective. Totodată, în reali-

tate, există nu o atitudine unică (singulară) față de natura integrală „în general”, dar un sistem întreg de atitudini subiective față de diferite obiecte ale naturii în parte.

Investigația realizată s-a axat pe efectuarea psihodiagnosticării ecologice, în cadrul căreia s-au utilizat metodici destinate pentru diagnosticarea diverselor aspecte ale proceselor psihologice, ce decurg în timpul interacțiunii omului cu complexele naturale sau obiecte ale naturii în parte [6, p. 39].

Metodica verbală asociativă de diagnosticare a orientării ecologice a personalității este menită să studieze tipul dominant de orientare (linia de orientare) în atitudinea personalității față de natură [5, p. 255].

După C. Д. Дерябо, personalitatea se poate caracteriza prin următoarele linii de orientare în perceperea naturii:

- ca obiect *pentru frumusețe* („orientare estetică”);
- ca obiect *pentru cunoaștere, cercetare* („orientare cognitivă”);
- ca obiect *de ocrotire* („linie etică”);
- ca obiect *pentru un careva folos util* („linie pragmatică”).

Conform metodicii, testatului i se oferă 12 enunțuri, fiecare din ele, conținând un *cuvânt-stimulator* și 5 cuvinte *pentru asociere*.

Experimentatul ascultă cuvântul-stimul și scrie unul din cele 5 următoare, care consideră că cel mai bine i se potrivește. Anume acesta și reprezintă orientarea (linia) ecologică.

Metodica diagnosticării motivației interacțiunii cu natura „Alternativa” este orientată la diagnosticarea tipului conducător principal de motivație, a interacțiunii cu obiectele naturii: *estetică, cognitivă, practică și pragmatică* [5, p. 256-257].

Diagnosticarea orientării ecologice a fost destinată pentru elevii de diferită vârstă. Răspunsurile date de respondenți la cele douăsprezece întrebări permit să judecăm despre caracterul motivației interacțiunii cu natura. Metodica prevede 12 perechi de enunțuri, care sunt alese în așa mod ca fiecare tip de motivație să fie întâlnit de 6 ori. Diagnosticarea este anonimă și cere de la cel supus ei indicarea doar a datelor despre clasa și sexul elevilor.

Conținutul diagnosticării a servit în scopul determinării liniei de orientare ecologică, a atitudinii elevilor față de obiectele naturii și tipul de motivație a interacțiunii cu natura.

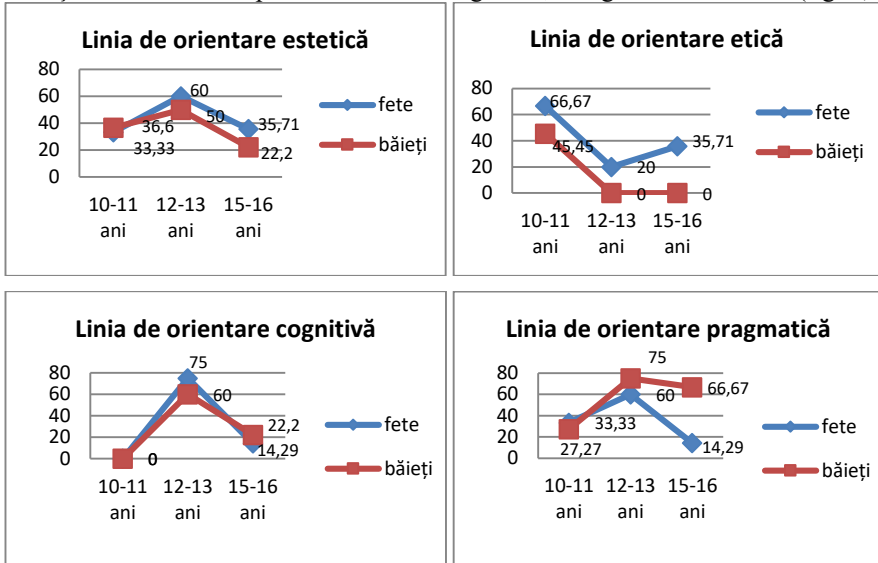
Cercetarea practică a constat diagnosticarea AS a elevilor în condiții de mediu rural, realizată în luna martie a anului 2018 în IP Gimnaziul „V. Bejinaru” din s. Hăsnășenii Noi, raionul Drochia, pe un eșantion de 51 de elevi ai claselor a 5-a (10-11 ani), a 7-a (12-13 ani) și clasa a 9-a (15-16 ani).

Tabelul 1. Eșantionul de elevi cuprinși în cercetare

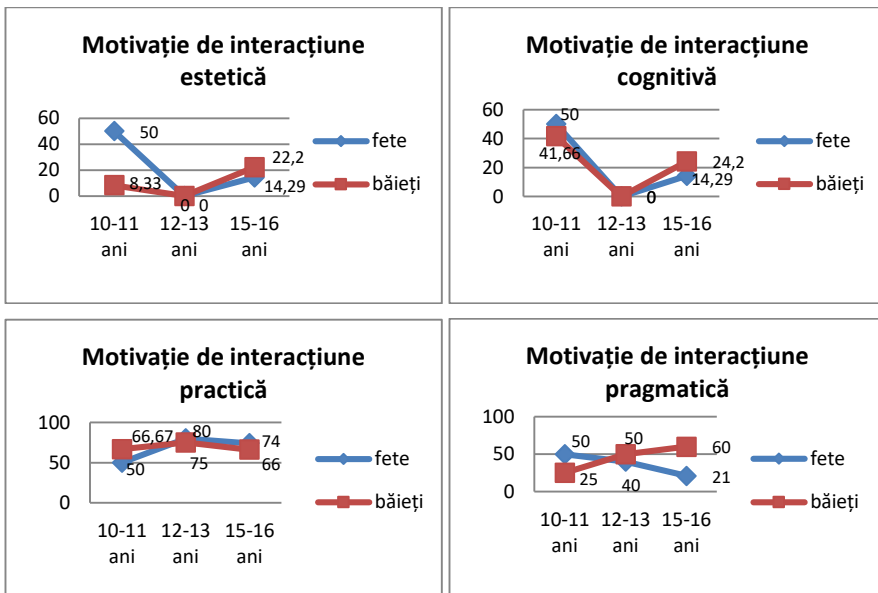
Mediul	Clasa		
	<i>a V-a</i>	<i>a VII-a</i>	<i>a IX-a</i>
Rural	18 elevi f.4+b.14	10 elevi f.6+b.4	26 elevi f.15+b.11

În scopul depistării unor eventuale legități de vârstă, în manifestarea aspectelor studiate și de stabilire a legităților acestei corelații, au fost evidențiate câteva nivele

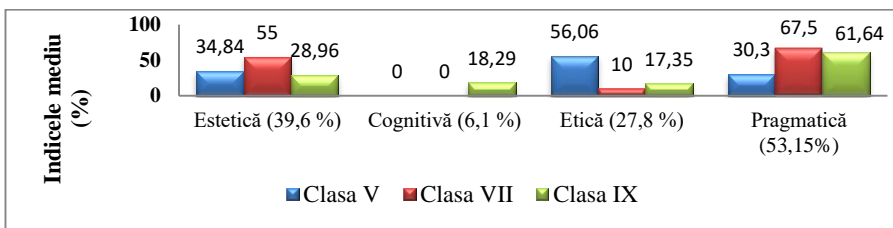
de vârstă ale participanților la experimentul de constatare. Rezultatele prelucrate statistic și analizate sunt reprezentate în formă grafică, în figurile ce urmează (fig. 1):

Fig. 1. Dinamica liniilor de orientare ecologică a elevilor de vârstă gimnazială (%)

Fig. 2. Motivația interacțiunii elevilor de vârstă gimnazială cu natura (%)

Fig. 3. Indicele mediu de orientare a atitudinii elevilor cl. a V-a, VII-a, a IX-a față de obiectele naturii

După cum se constată din grafic, ierarhizarea cantitativă a celor 4 tipuri de atitudine subiectivă, după indicele mediu al celor 3 clase este următoarea:

I Rang – ca obiect pentru un oarecare folos util („linie pragmatică”);

II Rang – ca obiect pentru frumusețe („orientare estetică”);

III Rang – ca obiect de ocrotire („linie etică”);

IV Rang – ca obiect pentru cunoaștere, cercetare („orientare cognitivă”).

După cum se constată din grafice (fig. 1; fig. 2) expresia cantitativă a orientării AS de tip „pragmatică” este dominantă la elevii cuprinși în experiment indiferent de vârsta lor.

Este evident și faptul că orientarea „cognitivă” atât în rândul fetelor, cât și a băieților este la un nivel relativ scăzut (fig. 1), în clasa a IX-a nivelul ei fiind mai ridicat cu 6,1% față de cel al elevilor claselor mai mici.

Totodată însă, după cum se constată, orientarea estetică a AS odată cu vârsta se află în descreștere la ambele sexe, la fete având un nivel puțin mai ridicat (aproximativ 10-12% față de băieți).

Indicele orientării etice a AS denotă faptul că nivelul predisunerii elevilor de a se implica în activități de ocrotiri a naturii este relativ mediu, mai pronunțat fiind la fete decât la băieți, nivelul atitudinii băieților micșorându-se brusc la vârsta de 12-13 ani (fig. 1).

Ațiuni, activități recomandabile în scop de modelare și labilizare a atitudinii subiective față de natură

Nivelul relativ scăzut al motivației de a cunoaște, de a cerceta natura este un semn de întrebare pentru noi, profesorii. Analizând rezultatele obținute, am identificat unele segmente prioritare în care profesorii trebuie să investească considerabil efort și energie, pentru a preveni eventuale modificări negative în orientarea elevilor și motivația interacțiunii lor cu obiectele naturii:

- Scăderea gradului de manifestare a liniei de orientare estetică a AS începând cu vârsta de 12-13 ani;
- Nivelul foarte scăzut al manifestării liniei de orientare cognitivă a AS la toate vârstele;
- Scăderea nivelului de orientare etică a AS, începând cu vârsta de 10-11 ani;
- Creșterea considerabilă a gradului de manifestare a orientării pragmatice a AS față de obiectele naturii după vârsta de 10-11 ani.

Consultând izvoarele teoretice la subiectul propus [2, p. 5, 3, p. 4-6, 4, p. 8] și în baza experienței profesionale proprii, propunem unele recomandări, vizând posibilitățile de ameliorare și modelare a AS a elevilor față de componentele naturii:

- ❖ Pentru menținerea *liniei de orientare estetică*, care ar fi necesar să se caracterizeze printr-un nivel înalt și în clasele mai mari, ar fi binevenite ieșirile mai frecvente cu elevii în natură, organizarea lecțiilor de tip excursie, efectuarea unor observații asupra diversității componentelor unui ecosistem (ex. 1: observarea fenomenelor bioritmice sezoniere al unei plante cu flori, în aspect de faze fenologice: înmugurirea, desfacerea mugurilor, înfrunzirea, înflorirea, formarea fructelor, coacerea fructelor etc.; ex. 2: urmărirea diversității și intensității mirosurilor la diferite plante ș.a.; ex. 3: audierea imprimărilor vocilor de păsări și a altor animale cu provocări ulterioare de identificare a acestora în natură, privirea filmulețelor tematice etc.).
- ❖ Sporirea gradului de manifestare a *orientării cognitive* vine în paralel cu *motivația practică* de interacțiune cu componentele naturii, care ar putea fi modelată respectiv printr-un șir de activități practice de cercetare, intercalate în cadrul activităților curriculare și extracurriculare, prin așa mijloace ca:
  - ✓ Captarea atenției la începutul orei printr-o activitate practică scurtă (ex.: deplasarea unei râme, unui melc la tema „Structuri adaptate pentru târâre”, înotul unui pește, la tema „Structuri adaptate la înot” ș.a.;
  - ✓ Proiecte de cercetare individuale și de grup, de durată scurtă sau lungă de timp (ex.: Cercetarea apelor din localitate în scopul evidențierii: organismelor microscopice (la tema: „Diversitatea în lumea vie” – cl. a VI-a), a speciilor de alge (la tema „ Diversitatea algelor” – cl. a VIII-a), a speciilor de plante și animale (la tema „Diversitatea ecosistemului acvatic”, „Succesiunea unui ecosistem” – cl. a IX-a) etc.).
- ❖ Punctul critic de intersecție a *orientării etice* și a celei *pragmatice* revine vârstei de 10-11 ani, nivelul indicilor acestor două linii de orientare fiind invers proporționali. Astfel, pentru a minimiza gradul de manifestare a pragmatismului, ar trebui să intensificăm nivelul orientării etice, de ocrotire, în relație cu obiectele naturii. E necesar de acționat mai activ până la această vârstă, prin așa activități utile ca:
  - ✓ Citirea și discutarea poeziilor și poveștilor cu eroi din natură;
  - ✓ Jocul de rol, diferite scenete (ex.: „Pădurarul mărinimos” care ajută viețuitoarele pădurii, „Fata babei și fata moșneagului” – atitudine grijulie și neglijență față de componentele naturii etc.);
  - ✓ Activități extracurriculare de „Ziua Pământului”, „Ziua păsărilor” (ex.: concurs – cea mai reușită căsuță pentru păsări);
  - ✓ Implicarea elevilor în activități, proiecte de voluntariat de ocrotire, asanare a mediului, de informare a societății etc.

Concluzii:

1. În procesul formării atitudinii față de natură, la personalități de diferite vârste, pentru fiecare individ este caracteristic un tip specific al atitudinii subiective, care se poate modifica prin influența factorilor externi.

2. Atitudinea subiectivă față de obiectele naturii reprezintă un fenomen foarte complex și multiaspectual și totodată determină acțiunile (comportamentul) personalității în relații cu natura.
3. Prevenirea atitudinii distructive față de natură poate fi realizată prin cunoașterea și diagnosticarea tipului de atitudine subiectivă, și organizarea lucrului de modelare și labilizare a ei, pentru eficientizarea procesului de educație ecologică și pentru realizarea obiectivelor dorite în această sferă.

Bibliografie:

1. Florea, Adrian. *O nouă problemă globală: criza ecologică* [online] [accesat 07 mai 2018]. Disponibil: <http://steconomiceuradea.ro/anale/volume/2005/economie-si-administrarea-afacerilor-internationale/16.pdf>
2. Moglan, Zinaida. *Cum să educăm respectul față de mediu*. In: *Făclia*, 5 februarie 2011, p. 5.
3. Papp, Delia, Judith, Kelemen Katalin – *Copiii și Natura 2000. Colecție de jocuri în natură*. Tirgu Mureș: WWF Romania, martie 2013. 80 p. ISBN 978-973-0-14437-6
4. Siminoi, Raisa. *Învață-mă să ocrotesc natura*. În: *Făclia*, 8 octombrie 2011, p. 8.
5. Дерябо, С. Д., Ясвин, В. А. *Экологическая педагогика и психология*. Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. 474 с. ISBN: 5-85880-117-X.
6. Взаимодействие с природой. Методики диагностики мотиваций. В: *Экология и жизнь*. 2007, № 5, стр. 37-39.

REZOLVAREA PROBLEMELOR TEXTUALE REDUCTIBILE LA ECUAȚII DE GRADUL II CU APLICARE ÎN GEOMETRIE

Cristian BODIU, student,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
 Coordonator științific: **Ina CIOBANU**, conf. univ., dr.

Abstract: *In this article we are knowledge with the second degree equation. We will reduce the textual problems of geometry at the second degree equation and we will establish the theirs solutions.*

Keywords: *problem, textual problem, equation, second degree equation.*

În viața de zi cu zi, întâlnim o mulțime de situații-problemă din matematică, fizică, tehnică și multe alte domenii care cer rezolvare pentru determinarea soluțiilor lor. Problemele pot fi rezolvate prin mai multe metode, dar cea mai efectivă este de a reduce problema la o *ecuație*.

În lucrare se pune accentul pe *ecuațiile de gradul II* cu o necunoscută și reducerea acestora, pentru unele probleme textuale, și anume, probleme din geometrie.

O ecuație de gradul II cu o necunoscută are forma:

$$ax^2 + bx + c = 0, a, b, c \in \mathbb{R}, a \neq 0,$$

unde:

$x \in \mathbb{R}$ este necunoscută;

a, b, c – coeficienții ecuației de gradul II;

c se mai numește termenul liber.

În urma reducerii problemelor textuale, nu de fiecare dată însă, se obține o ecuație de gradul II în forma generală. De aceea, se cercetează câteva cazuri particulare a ecuației de gradul II cu o necunoscută și soluțiile ei.

I) Dacă:

$$a \neq 0, b \neq 0, c = 0,$$

Se obține:

$$\begin{aligned} ax^2 + bx &= 0 \\ x(ax + b) &= 0. \end{aligned}$$

Deci, ecuația de gradul II se reduce la două ecuații de gradul I:

$$x = 0$$

sau

$$ax + b = 0.$$

Respectiv, soluția ecuației este:

$$S = \left\{ 0, -\frac{b}{a} \right\}.$$

II) Dacă:

$$a \neq 0, b = 0, c \neq 0,$$

Se obține ecuația de gradul II de forma:

$$\begin{aligned} ax^2 + c &= 0; \\ x^2 &= -\frac{c}{a}. \end{aligned}$$

Se cercetează trei cazuri:

a) Dacă:

$$-\frac{c}{a} > 0,$$

soluția ecuației este:

$$S = \left\{ -\sqrt{-\frac{c}{a}}, \sqrt{-\frac{c}{a}} \right\};$$

b) Dacă:

$$-\frac{c}{a} < 0,$$

soluția ecuației este mulțimea vidă ($\emptyset$).

Pentru orice problemă există un algoritm de rezolvare. Ecuația de gradul II nu este o excepție. Există câteva metode de rezolvare a ecuației de gradul II. Metoda cea mai des folosită de rezolvare este prin determinarea discriminantului.

Fie că avem ecuația de gradul II în forma ei generală:

$$ax^2 + bx + c = 0, a \neq 0.$$

Pentru determinarea soluțiilor avem nevoie să calculăm discriminantul (se notează cu litera Δ (delta) din alfabetul grecesc) după formula:

$$\Delta = b^2 - 4ac.$$

În urma calculului discriminantului deosebim următoarele cazuri:

I) Dacă:

$$\Delta > 0,$$

se obțin două soluții:

$$S = \{x_1; x_2\};$$

II) Dacă:

$$\Delta = 0,$$

se obține o soluție:

$$S = \{x\};$$

III) Dacă:

$$\Delta < 0,$$

soluția va fi mulțimea vidă ($\emptyset$).

După determinarea discriminantului, se află soluțiile ecuației după formulele:

$$x_1 = \frac{-b + \sqrt{\Delta}}{2a};$$
$$x_2 = \frac{-b - \sqrt{\Delta}}{2a}.$$

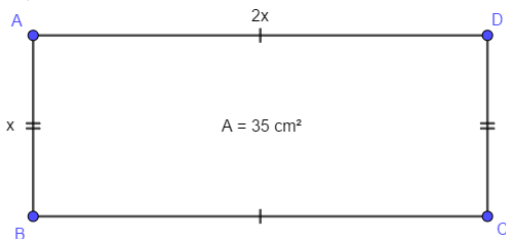
Pentru rezolvarea unei probleme textuale reductibile la o ecuație de gradul II, se parcurg următoarele etape:

- Transformarea condițiilor problemei în limbajul matematic (construirea modelului matematic a problemei);
- Introducerea necunoscutei;
- Exprimarea cantităților prin necunoscuta introdusă;
- Alcătuirea ecuației;
- Rezolvarea ecuației alcătuite;
- Verificarea rezultatului și formularea răspunsului.

În baza acestui algoritm se analizează câteva exemple de probleme textuale, cu aplicare în geometrie, reductibile la ecuații de gradul II cu o necunoscută și rezolvarea acestora.

Problema 1: Aria dreptunghiului, o latură a cărei este de 2 ori mai mare decât cealaltă, este egală cu 36 cm^2 . De aflat laturile și perimetrul dreptunghiului.

Rezolvare: Fie dreptunghiul $ABCD$. Notăm o latură cu x și cealaltă, care este de 2 ori mai mare, cu $2x$. Pentru a determina cu cât este egală fiecare latură, alcătuim ecuația. După datele problemei, avem: $x \cdot 2x = 35$. Observăm că avem ecuația de gradul II:

$$2x^2 - 35 = 0$$

$$x^2 = \frac{35}{2}$$

$$\begin{cases} x = \sqrt{\frac{35}{2}} \\ x = -\sqrt{\frac{35}{2}} \end{cases}$$

A II-a soluție nu corespunde condițiilor problemei, deoarece figurile geometrice nu au mărimi negative. Deci, avem o singură soluție.

Răspuns: $S = \left\{ \sqrt{\frac{35}{2}} \right\}$.

Problema 2: *Ionică a plecat în pădure în căutarea aventurilor. Ionică a ajuns la situația că aventura l-a găsit pe el și s-a rătăcit. Pentru a vedea ieșirea, el trebuie să urce în vârful copacului. Ionică nu poate să urce la o înălțime mai mare de 5m, deoarece îi este frică. El a ales un copac. Pentru a-l vedea în întregime, s-a depărtat în urmă cu 3, iar distanța de la Ionică până la vârful copacului este de 2 ori mai mare decât înălțimea copacului. Poate oare să urce Ionică în acest copac?*

Rezolvare: Fie triunghiul dreptunghic ABC . Notăm latura AB cu x și AC cu $2x$. Pentru a afla înălțimea, aplicăm teorema lui Pitagora:

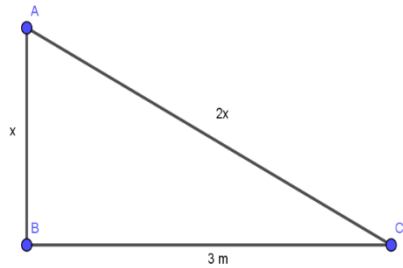
$$AC^2 = AB^2 + BC^2$$

Avem nevoie de înălțimea AB , deci:

$$AB^2 = AC^2 - BC^2$$

Înlocuind din datele problemei obținem:

$$\begin{aligned} x^2 &= 2x^2 - 3^2 \\ x^2 - 4x^2 + 9 &= 0 \\ -3x^2 + 9 &= 0 \\ 3x^2 - 9 &= 0 \\ 3x^2 &= 9 \\ x^2 &= 3 \\ \begin{cases} x = \sqrt{3} \\ x = -\sqrt{3} \end{cases} \end{aligned}$$

A II-a soluție nu corespunde condițiilor problemei, fiindcă figurile geometrice nu au mărimi negative. Deci, avem o singură soluție.

Răspuns: $S = \left\{ \sqrt{3} \right\}$.

Problema 3: *Ionică dorește să urce cu Anișoara pe acoperișul unei clădiri cu lățimea de 3m, înălțimea – de 2 ori mai mare decât lungimea și aria laterală – $10m^2$, dar fără ascensor. Ei sunt nevoiți să urce pe scări. Știind, că înălțimea fiecărui nivel este de 2.5m, prietena lui nu va putea să urce mai mult de 5 nivele, deoarece va obosi și nu se va mai putea urca. Va avea oare perechea noastră șansa de a primi plăcerea viziunii asupra întregului oraș?*

established. The worksheet also shows some data on the biorhythmic appearance of the domestic rooster, as well as some theoretical aspects of the Galiformes order.

Keywords: ethology, behavior, biorhythm, poultry, chicken, relationship between individuals.

Clasa Păsări este cea mai numeroasă clasă de vertebrate. Printre cele 20 de ordine se încadrează și galiformele – denumire științifică dată unui ordin de păsări tericole și arboricole. Ordinul cuprinde 6 familii (Hoazinii, Megapodidele, Tetraonide, Fasianidele, Curcanii și Bibilicile), 94 de genuri și 262 de specii, care populează toate regiunile zoografice de pe glob. Sunt răspândite pe toate continentele și insulele, chiar și în arhipelagul polinezian, în afară de ținuturile antarctice.

În trecut, plaiul moldav se caracteriza printr-o faună și floră bogată, care actualmente sărăcește amenințător, din motive antropogene, cum ar fi vânatul. În prezent, acest fenomen capătă amploare deosebită și poate genera consecințe catastrofale pentru natura acestui meleag. Cu toate că în Cartea Roșie a Republicii Moldova nu sunt înscrise galiformele, oricum numărul lor scade semnificativ. Căutarea unor noi modalități, cum să fie crescuți reprezentanții domesticiți ai acestui ordin de păsări și a unor metode mai eficiente de întreținere a acestora, a generat motivația cercetării uneia din speciile acestui ordin – găina (*Gallus Gallus Domesticus*), aceasta fiind una din speciile de păsări domestice ce cresc pe lângă gospodăria omului. Conform statisticilor din anul 2013, la nivel mondial, existau aproximativ 52 de miliarde de găini, această pasăre fiind cea mai des întâlnită în lume [3, p. 28].

Cercetarea acestei specii intenționează, de asemenea, să concretizeze și să verifice unele afirmații teoretice ce țin de etologia și comportamentul unor păsări domestice și să scoată în evidență unele noi aspecte ecologice ce țin de manifestarea acestora.

Lucrarea de față se realizează cu scopul identificării și cunoașterii diverselor aspecte biologice și etologice ale unor specii din ordinul galiforme, în general, și a speciilor ordinului dat ce se întâlnesc pe teritoriul Republicii Moldova, în particular. Investigația a avut, de asemenea, drept scop cercetarea comportamentului acestor păsări domestice pe parcursul ontogenezei de la pui până la maturitate. Un alt aspect al preocupării l-a constituit particularitățile comunicării sonore și a mesajului sonor al masculului acestor păsări – cocoșul, care se redă prin cântatul lui. Observațiile și experimentele în cadrul cercetării s-au realizat în satul Trifănești, raionul Singerei, în baza unui anumit grup de păsări, și anume a găinilor în condiții de casă, începând cu luna mai, anul 2017, și finisând cu luna decembrie a aceluiași an.

După savantul N. Tinbergen (citată de SÎRBU, I; BENEDEK, A.M.), **etologia** este știința care se ocupă cu studiul biologiei comportamentului. Termenul de **etologie** provine din limba greacă, prin reunirea cuvintelor *ethos* (obicei, caracter, deprindere, comportament) și *logos* (vorbitură, discurs, știință) [1, p. 7].

Studiile etologice vizează identificarea cauzelor care determină un animal să reacționeze într-un anumit fel, în dependență de situația care se creează în jurul lui, astfel modul în care animalul se comportă contribuie la supraviețuirea individului.

Studierea comportamentului animalelor, inclusiv a galiformelor domestice, a fost întotdeauna importantă în aspect practic pentru om, astfel că omul, judecând după comportamentul animalelor a învățat să prognozeze anumite viitoare modificări meteorologice ale stării vremii.

Actualitatea cercetării: Cunoașterea comportamentului influențat de schimbarea condițiilor meteo este de mare importanță și poate fi folosită de oameni în activitatea practică. Studierea comportamentului păsărilor domestice, poate servi oamenilor pentru îmbunătățirea procesului de reproducere, creștere și realizare a păsărilor. Rezultatele unor astfel de cercetări pot servi pentru elaborarea unor strategii de relație a omului cu aceste specii și a unor măsuri de protecție a acestor păsări în cadrul republicii noastre, precum și în scopul eficientizării proceselor de creștere, îngrijire a unor specii de păsări domestice, în special, galiformele în condiții domestice, precum și în crescătoriile (unitățile) avicole.

Scopul propus: studiarea particularităților etologice ale păsărilor galiforme domestice. Pentru realizarea acestui scop, au fost întocmite următoarele **obiective**:

- studiarea relațiilor dintre părinți și puii săi;
- cercetarea unor aspecte bioritmice la cocoșii domestici;
- cercetarea impactului fenomenelor meteorologice asupra galinaceelor.

Metodologia cercetării

Cercetările științifice ce țin de comportamentul păsărilor domestice au fost realizate în perioada mai – decembrie 2017. Ele au fost realizate asupra unor grupuri de păsări, și anume: o cloșcă, 7 pui proprii și 5 adoptați, un grup de 9 găini și un cocoș, de rasa Sussex.

Pentru realizarea primului obiectiv propus a fost necesar să fie scoasă cloșca la plimbare cu cei 12 pui (7 proprii și 5 adoptați), pentru a reproduce și a verifica rezultatele unui experiment simplu inițiat de G.H. Bruckner [1, pp.19-20]. În acest scop a fost plasat sub un vas de sticlă un pui propriu al cloștii, iar unul adoptat a fost plasat după un gard nu prea înalt. Scopul acestui experiment a fost să observăm dacă cloșca va sări în ajutor puiului adoptat și dacă își va recunoaște puiul propriu, fără a auzi țipetele de alarmă, iar pentru ca puiul răătăcit să facă un zgomot mare de alarmă, a fost lăsată pisica să se apropie de el.

Pentru realizarea următorului obiectiv pe parcursul a 4 luni (septembrie-decembrie 2017), a fost realizată cercetarea unor manifestări bioritmice la cocoșii domestici. În acest scop, a fost fixat numărul de cântări pe parcursul a 24 ore (ora la care începe cântatul și de câte ori își repetă cântecul la o cântare).

Ultimul obiectiv – investigarea unor aspecte bioritmice la găinile de rasa Sussex, a fost realizat pe parcursul a 4 luni, (iulie – octombrie 2017). Ea a constat în determinarea duratei cotcodăcitului la ouat și a intervalului de timp după care se includ în cotcodăcit și alte găini, cocoși, în dependență de starea vremii.

Rezultate, analize, discuții

În urma realizării primului experiment descris anterior, a fost obținut următorul rezultat: cloșca, văzând puiul aflat sub vasul de sticlă că se agită, însă neauzind țipetele de alarmă ale acestuia, nu îi acorda nici o atenție, fiind preocupată de ceilalți pui

ai săi, ciugulind iarbă în liniște. Peste câteva minute, în apropierea cloștii, am plasat un pui străin, care a fost adoptat la cloșcă. Acesta a fost plasat după un gărduleț nu prea înalt, dar în așa mod încât să nu fie în vizorul cloștii, ci doar să-i audă țipetele de alarmă. Puiul rătăcit, fiind despărțit de grupul său, dar având ce ciuguli, nu prea era alarmat că este singur, însă pentru a provoca alarmă, a fost lăsată pisica să se apropie de el. Astfel, puiul a fost provocat și scotea mari țipete de alarmă, și, în așa fel, cloșca, auzind țipetele, îndată își părăsi grupul de pui încercând să-și caute puiul rătăcit.

Acest comportament al cloștii ne permite să concludem că, indiferent dacă puiul este adoptat la cloșcă sau este puiul său propriu, ea reacționează doar la țipetele de alarmă ale acestora (adică se manifestă grija de urmași și față de puii adoptivi), însă nu și în cazul când doar îi percepe vizual.

Peste 5 zile, experimentul a fost repetat și rezultatul obținut, vizând comportarea cloștii, a fost același. Pentru a spori gradul de credibilitate în cele constatate, experimentul a fost repetat de 4 ori.

Cântecul cocoșilor mai continuă să reprezinte o enigmă a cărei esență s-a încercat de a se descifra de o mulțime de oameni de știință. Unii oameni simpli consideră cântecul acestor păsări ca fiind un descântec ce alungă duhurile rele din preajma nopții. Zaiankicovschi I.A. [4, p. 57] menționează totodată capacitatea cocoșilor de a fi niște barometre vii, cântecele lor putând servi pentru un om ca niște repere meteorologice, în precizarea vremii. Strămoșilor noștri depărtați, acest cântec al cocoșilor le servea, de asemenea, și un ceasornic pentru orientarea în timp, măsurarea vremii. Pe lângă aceasta, se remarcă și faptul că cocoșii cu ajutorul cântecului lor își marchează teritoriile și le amintesc semenilor săi, situați cu un rang mai jos, cine e „stăpânul” acestor domenii.

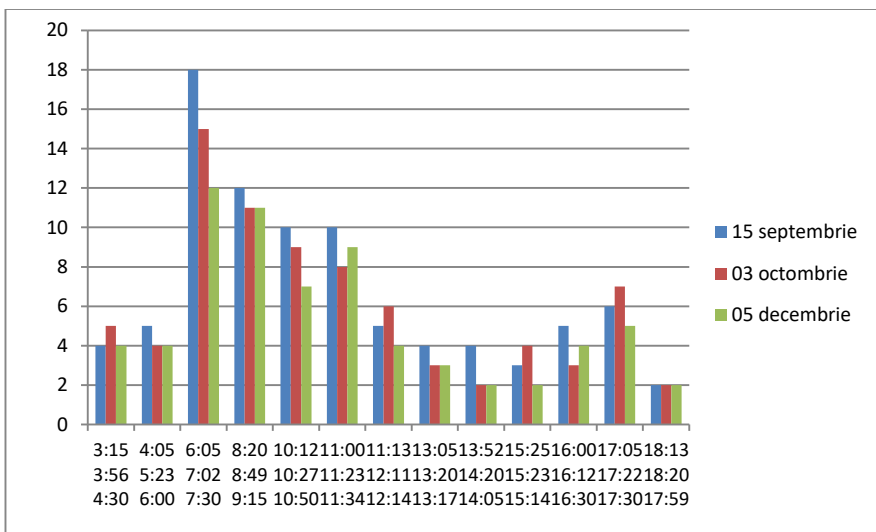
De obicei, cocoșii din diferite gospodării își alternează cântecul pentru ca ei să poată fi auziți de toți ceilalți. Mai mult ca atât, am observat o oarecare rânduială, ce permite să se evite coincidența cântecelor cocoșilor, fiecare de parcă își aștepta rândul pentru a-și expune cântul.

Cercetarea noastră a fost orientată asupra unor aspecte ale cântecului ca durată, frecvență, plasarea în timp diurn și dinamica lor sezonieră.

Datele observărilor privind frecvența cântecului cocoșului sunt prezentate în formă grafică, în figura 1. de mai jos.

După cum se observă, numărul de cântări ale cocoșului variază considerabil, pe parcursul zilei. Astfel, pe parcursul celor 24 ore prima cântare a cocoșului se produce în jurul orelor $3^{15} - 4^{30}$ noaptea, realizându-se un număr mediu de 4 cântece, apoi dimineața între orele $6^{05} - 7^{30}$. În cadrul celor 4 luni de observări, valoarea record a fost înregistrată în data de 15 septembrie ora $6^{05} - (18 \text{ cântece})$.

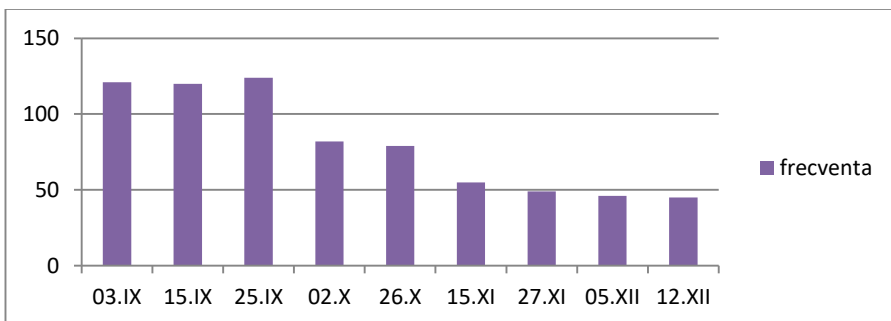
Valori destul de înalte (11-12) ale numărului de cântece se constată la fel și în intervalul orelor $8^{20} - 9^{15}$. Însă începând cu ora 10 și până la ora 16, valorile din nou scad, iar în intervalul $16^{30} - 17^{30}$ numărul de cântece scade aproape de două ori față de nivelul din intervalul de timp 10 – 16, după care urmează o nouă perioadă de scădere a numărului de cântări (fig. 1).

Fig. 1. Frecvența comparativă pe ore a cântecului cocoșului pe parcursul a 24 de ore (septembrie – decembrie, 2017)

Totodată, se mai constată că începând cu luna octombrie, după orele 18 și până dimineața la ora 3, cocoșii tac cu desăvârșire sau realizându-se cel mai mic număr de cântece (2).

În figura 2 se mai poate observa și faptul că în data de 25 septembrie, numărul total de cântece este cel mai mare, atingând cota de 124 (în cadrul a 9 cântări pe parcursul a 24 ore).

Fig. 2. Dinamica numărului total de cântece realizat de cocoș timp de 24 ore

Totodată, în perioada (02 octombrie – 15 noiembrie) numărul total de cântece întrece permanent cota de 50 cântece în cadrul aceleiași număr stabil de cântări (9). Însă acest număr de cântări s-a redus odată cu scăderea temperaturii (fig. 2).

În perioada de observații, s-a mai constatat că în data de 12 decembrie numărul minim de cântece – 45 (în cadrul unui număr minim de cântări) a fost de trei ori mai mic față de cel din luna septembrie.

Observările efectuate de către Batcu C., de asemenea, mai denotă că chiar și în cazul când cocoșii sunt izolați în încăperi întunecoase, pe parcursul întregii zile, ei oricum cântă la aceeași oră, ca și cei de la libertate, orientându-se după cântările altor cocoși din gospodăriile vecine sau poate că e vorba de ceasornicul lor biologic [2, p. 5].

În conformitate cu ultimul obiectiv propus, a fost supus observărilor un grup de 9 găini și un cocoș. Astfel, într-o zi din cadrul lunii iulie 2017, a fost așezat un cuib la lumină și unul la întuneric, dorind să constatăm dacă depinde de acest factor durata timpului cât va sta găina pe cuib. Acest experiment a fost realizat mai întâi în anotimpul de vară, când vremea era foarte caldă. Pe cuibul de la lumină a fost așezată o găină, în același timp, o altă găină a fost așezată la întuneric. Cu ajutorul cronometrului s-a stabilit că, după un timp de 4 minute, găina plasată pe cuibul de la lumină s-a ridicat lăsând în cuib un ou, pe când cea de la întuneric continua să stea pe cuib. Găina de la lumină începu să cotcodăcească și a cotcodăcit timp de 2 minute, după care la intervalul de 1 minut s-au implicat și celelalte 7 găini împreună cu cocoșul, fiind doar ele în coteț.

Găina de la întuneric a stat pe cuib ceva mai mult (6 minute), după care a ieșit din cuib fără a lăsa ceva în el, a cotcodăcit timp de 1 minut, iar la intervalul de 47 secunde s-au alăturat să cotcodăcească și altele 3 găini aflate în preajma cotețului.

În luna octombrie, a fost repetat din nou acest experiment, pentru a determina dacă influențează factorul de climă și durata zilei cu lumină asupra cantității de timp pe care-l petrec găinile pe cuib în timpul depunerii oului. Rezultatele experimentului au arătat că găinile petrec pe cuib în jur de 4 minute toamna sau la lumină, iar la întuneric sau vara ele petrec pe cuib în timpul depunerii oului în jur de 6 minute.

Concluzii:

1. Indiferent dacă puiul este străin și adoptat la cloșcă sau este puiul propriu al acesteia, ea reacționează la țipetele de alarmă, dar nu la aspectul și comportarea acestuia, totodată, nu s-a observat respingerea de către cloșcă a puilor puși pentru adopție.
2. Cântecul cocoșilor nu se produce spontan, ci doar în anumite ore, iar numărul cântecelor se schimbă și scade spre sezonul rece și cu durata zilei cu lumină mai scurtă (el fiind de 3 ori mai redus în luna decembrie față de luna septembrie).
3. Clima și starea vremii influențează mult asupra timpului pe care găinile îl petrec pe cuib la ouat, indiferent dacă e lumină sau întuneric, ele petrecând un timp mai îndelungat pe cuib în perioada caldă a anului.

Bibliografie:

1. Acatincăi, Stelian. *Etologie: Comportamentul animalelor domestice*, Timișoara: EUROBIT, 2003. 196 p. ISBN 973-620-067-1
2. Batcu, Carolina. *Unele particularități etologice ale păsărilor galinacee domestice*. Materiale Colocviale, 12 mai 2012, Interuniversitaria, ediția a VII-a, 2013. p. 6.
3. Sîrbu, I.; Benedek, A.M. *Etologie (Biologia comportamentului animal)*, suport de curs și seminare, Sibiu, 2014. 77 p.
4. Zaiancikovskii, I.A. *Barometre vii*, Chișinău, Ed. Știința, 1991. 164 p. ISBN 5-376-01115-1.

DEPOZITELE NEOGENE DIN ZONA MUN. BĂLȚI

Mihaela TALPĂ, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Conducător științific: **Alexandru AVRAM**, asist. univ.

Abstract: *This article describes the neogene deposits in the area of Balti municipality that formed 15-14 million years ago. Described rocks and fossils found in quarries around the city. The Sarmatian deposits are made up of two floors, lower and middle. Thus, the lower floor is represented by detritic limestone, oolitic limestone, calcaro-sandstone; while the middle floor consists of clay, chalk and sands.*

Keywords: *geology, limestone, clay, pearl, sand, paleogeography, Paratethys, sedimentation.*

I. Introducere

Din punct de vedere geologic, teritoriul municipiului Bălți este amplasat pe Placa Moldovenească, care reprezintă marginea de sud-vest a Platformei Est-Europene. Placa este alcătuită dintr-un fundament cristalin, compus din roci magmatice (granit, gabronorite) și metamorfice (gnais), acoperit de o cuvertură de circa 600 m de roci sedimentare formate de-a lungul erelor geologice [1, p. 16]. Cele mai tinere depozite, cu excepția celor cuaternare, care apar la suprafață în Bălți s-au format în perioada Neogenă, Sarmatianul inferior și mediu.

II. Materiale și metode

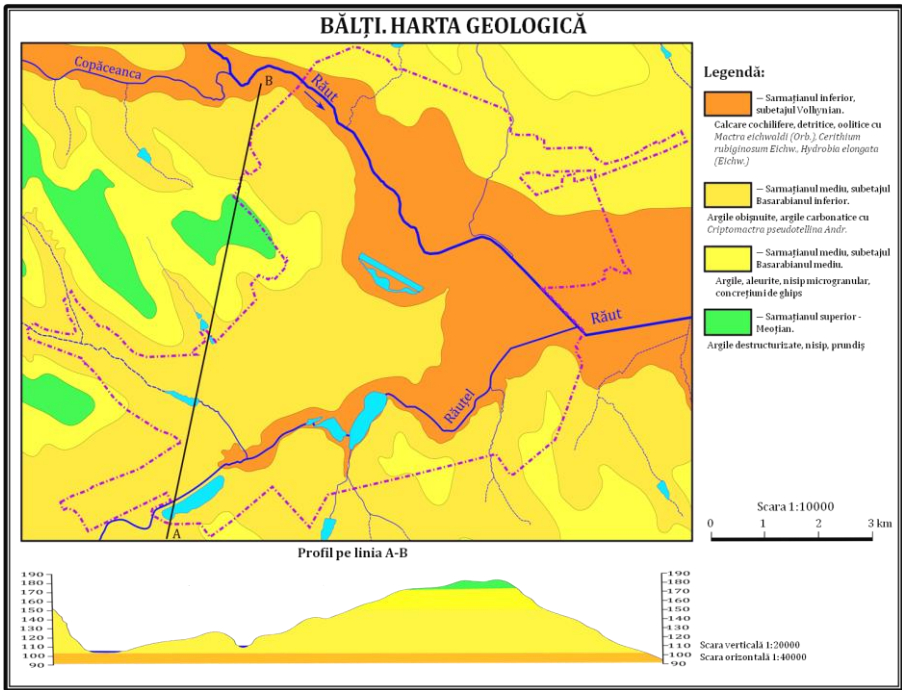
Pe teritoriul municipiului Bălți nu mai există cariere care ar putea fi cercetate (ele au fost închise și reamenajate (plantate cu arbori) sau părăsite). Pentru a studia depozitele neogene, am examinat carierele de la periferia orașului (din punct de vedere administrativ sunt amplasate pe teritoriile comunelor vecine).

Prima carieră se află la distanța de 2 km nord de granița municipiului, situată în extravilanul comunei Corlăteni. A doua carieră de află la distanța de 200 de granița sud-vestică a municipiului.

Datele primare pentru efectuarea cercetării s-au obținut pe teren, prin examinarea versanților carierelor, colectarea probelor etichetate de roci și fosile, executarea măsurătorilor privind grosimea straturilor litologice. Determinarea rocilor a avut loc în laborator, utilizându-se îndrumătorul elaborat de Gh. Plămădeală, precum și lupă, soluție de HCl, aparat de fotografiat digital, ciocănaș geologic [4, p. 51-55]. Speciile de moluște fosile au fost identificate după cheile de determinare date de Kolesnikov [7, p. 12].

Identificarea altitudinii straturilor litologice s-a efectuat cu ajutorul hărții topografice și aplicații Google Earth (prin suprapunerea imaginilor satelitare pe harta topografică) și ruletă.

Realizarea Hărții geologice a municipiului Bălți (fig. 1) s-a făcut pe baza hărții topografice prin intermediul aplicației Inkscape, realizându-se mai întâi profilul geologic conform altitudinii, apoi trasarea zonei de răspândire a unui depozit de o anumită vârstă de-a lungul curbei de nivel de la altitudinea respectivă.

Fig. 1. Harta geologică a municipiului Bălți

III. Descrierea depozitelor geologice

Prima carieră este amplasată în valea râului Răut la altitudini cuprinse între 100 – 150 m. Cele mai vechi din depozitele neogene, care au putut fi analizate, reprezintă calcare detritice, calcar oolitic, calcarogresii. Acest prim strat are culoare gri-gălbuie, cu fragmente de cochilii moluște. Următorul strat, de 0,35 m, este reprezentat de calcare cu structură compactă, cu un conținut relativ sărac în cochilii.

Deasupra acestuia s-au depus calcare oolitice și cochilifere cu o grosime de 1,75 m, relativ bogate în cochilii de moluște, majoritatea întregi bine cimentate. Anume în acest strat s-au determinat speciile de moluște fosile: *Mastra eichwaldi* (Lask), *Obsoletiforma lithopodolica* (Dubois), *Ervilia dissita* (Eichwald), *Hydrobia elongata* (Eichw.). Deasupra calcarului fosilifer s-a format un strat subțire de 20 cm de calcare alterate, fiind expuse în trecut agenților exogeni (schimbarea temperaturii, îngheț/dezghet, precipitațiilor, vântului, luminii). Toate rocile calcaroase descrise mai sus sunt de vârstă Volhyniană.

Următoarele tipuri de roci sunt deja depuneri continentale din perioada Cuaternară, reprezentate prin depozite de terasă ale râului Răut: pietriș, prundiș (bogate în fragmente de cochilii de bivalve), nisip microgranular. Acoperite de un strat de argilă leosoidală originară de la periferia calotelor glaciare aduse pe meleagurile noastre de către vânt, aici având o grosime de 65 cm.

A două carieră cercetată se află pe versantul drept al râului Răuțel la altitudini de 110-155 m. Cariera a fost părăsită acum 10 ani și malurile s-au prăbușit, neputând să se facă un profil vizual al depunerilor ca în cazul precedent. De aceea s-a efectuat unul schematic. Probele au fost colectate de pe marginea versanților, unde ies la suprafață rocile de la altitudini diferite.

Pachetul inferior de roci este reprezentat prin argile carbonatice verzi-cenușii, fiind argile bogate în carbonat de calciu, ele reprezintă o rocă de trecere de la calcare spre argilă. Aici a fost descoperită o singură specie de moluște bivalve: *Criptomactra pseudotellina* Andr. Următorul strat de depozite reprezintă argila stratificată de culoarea galbenă. Apoi urmează depuneri de grosimi de câțiva centimetri, successive de argilă carbonatică, nisip și argilă galbenă, fără urme de fosile, însă sunt prezente concrețiuni de ghips.

Ultimul strat, deasupra căruia s-a format solul, este alcătuit din argile în alternanță cu aleurite și nisipuri, de asemenea, se întâlnesc relativ des concrețiuni de ghips. Argila este alcătuită din particule foarte fine de minerale, particule ce s-au format în rezultatul dezagregării chimice a silicaților. Aleuritul reprezintă o rocă afănată formată din fragmente atât colțuroase, cât și rotunjite cu dimensiunile între 0,01 și 0,1 mm. Proprietățile se aseamănă cu cele ale nisipului [3, p. 53-55].

Nu s-au găsit informații în literatură despre modul de formare a concrețiunilor de ghips pe teritoriul Republicii Moldova. Însă în prezent, în deșerturi, se descoperă formațiuni asemănătoare ca formă și compoziție (CaSO_4) supranumite trandafirul de deșert se formează în medii foarte uscate, fiind întâlnit aproape exclusiv în ținuturile deșertice. Se formează în urma transportului prin capilarele solului, urmat de evaporarea și precipitarea soluțiilor de ghips.

IV. Paleogeografia teritoriului

Depozitele analizate s-au acumulat în perioada Neogenă, epoca Miocenă, etajul Sarmațian, subetajele Basarabian și Volhynian, acum 13,8-10 milioane ani în urmă (timp circa 4 milioane) și pe baza lor se poate reconstitui ipotetic paleogeografia zonei cercetate [5, p. 28-29].

La sfârșitul Badenianului, în urma scăderii nivelului Oceanului Planetar și a izolației temporare de Tethysul mediteranean cu 15 milioane ani în urmă, Marea Badeniană se retrage de pe Platforma Moldovenească și pe teritoriul viitorului oraș se instaurează un regim continental [6, p. 155].

Transgresia Mării Sarmațiene s-a început în Volhynianul cu circa 14 mln. ani în urmă, când nivelul Oceanului Planetar s-a ridicat și s-a restabilit legătura cu Tethysul mediteranean. Identificarea unor moluște (*Ervilia*, *Obsoletiforma*) în straturile de calcare demonstrează că zona Bălțiului era acoperită de Marea Sarmațiană cu o adâncime nu prea mare a bazinului (maxim 50 m), reprezentând zona de șelf continental. La mijlocul Volhynianului se ridică Carpații Orientali, urmați de o transgresie mai vastă a Mării Sarmațiene (în literatura științifică din occident această mare este denumită Parathetys), care continuă și în Basarabianul inferior. Atunci marea se adâncește, depunându-se diferite argile [6, p. 156].

La sfârșitul Basarabianului inferior se întrerupe legătura Mării Sarmațiene cu Oceanul Planetar, ce duce la desalinizarea ei. Către sfârșitul Basarabianului mediu, cu 11 mln. ani în urmă Marea se retrage spre sud-vest și pe o parte nord-estică, inclusiv a zonei municipiului Bălți, a Platformei Moldovenești se instaurează regim continental [6, p. 156-157].

În subetajul Sarmațian superior, teritoriul actual al municipiului Bălți se dezvoltă în condiții continentale. Paralel cu alte procese exogene (denudație și eroziune), se acumulează depozite continentale cu o grosime mai mare de pietrișuri, nisipuri aluvionare păstrate pe cele mai înalte culmi din preajmă. În Pliocenul Mediu cu circa 4 mln ani în urmă, începe eroziunea depozitelor sarmațiene și formarea reliefului actual [6, p. 157].

V. Concluzii

Municipiul Bălți este amplasat în întregime pe depozite de vârstă neogene (subetaj Sarmațian), acumulate acum 13,8-10 mln. ani, când acest teritoriu reprezenta zona de șelf continental a Mării Sarmație (Parathetys). Rocile neogene amplasate la nord de râul Răuțel sunt acoperite cu un strat de argile loessoidale de 5-7 m, de vârstă Cuaternară, care reprezintă roca maternă pentru formarea solurilor. La sud de Răuțel, învelișul edafic s-a dezvoltat direct pe argilele neogene.

Depunerile neogene sunt alcătuite de diverse tipuri de roci biogene și chemo-gene: calcar compact, calcar oolitic, calcar cochilifer, calcarogresii de vârstă Volhyniană și argile galbene, argile carbonatice verzi-cenușii, aleurite și intercalații de nisipuri.

Fauna marină este reprezentată de cochilii de vârstă Volhyniană (Sarmațianul inferior): *Mastra eichwaldi* (Lask), *Obsoletiforma lithopodolica* (Dubois), *Ervilia dissita* (Eichwald), *Hydrobia elongata* (Eichw.) și de cochilii de *Criptomactra pseudotellina* Andr., din Basarabianul inferior (Sarmațian mediu).

Bibliografie:

1. Duca, Gheorghe (coord.) ș.a. *Republica Moldova: ediție enciclopedică*. Chișinău, Tipografia Academiei de Științe, 2010. 800 p. ISBN978-9975-9520-4-0.
2. Mogorici, Cristina. *Studiul moluștelor din zona orașului Camenca*. In: Buletinul Institutului de Geologie și Seismologie al AȘM, Nr. 2, 2016. pp. 38-51.
3. Pauliuc, S. *Cartografiere geologică*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1968. 176 p.
4. Plămădeală, Gheorghe. *Lucrări de laborator la Mineralogie și petrografie: (Îndrumar pentru studenții specialității „Geografie și biologie”)*. Bălți S.n., 2012. 56 p.
5. Popov, S.V. et al. *Lithological-Paleogeographic maps of Paratethys*. Stuttgart: Schweizerbrat'sche Verlagsbuchhandlung, 2004. 73 p., ISBN: 3-510-61370-8.
6. Roșca, Vladimir. *Istoria geologică a Mării Sarmațiene în viziunea actuală și repercusiunile acesteia asupra stratigrafiei*. In: Buletinul Științific al Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală a Moldovei. Volumul 6 (19); pp. 153-158.
7. Колесников В.П. *Палеонтология СССР, Т.10, Ч.2: Сарматские моллюски*. Л.: 1935. 507.
8. Сидоренко, А.В. (ред.). *Геология СССР. Том 45. Геологическое описание. Молдавская ССР*. Москва: Недра, 1969 г. 468 p.

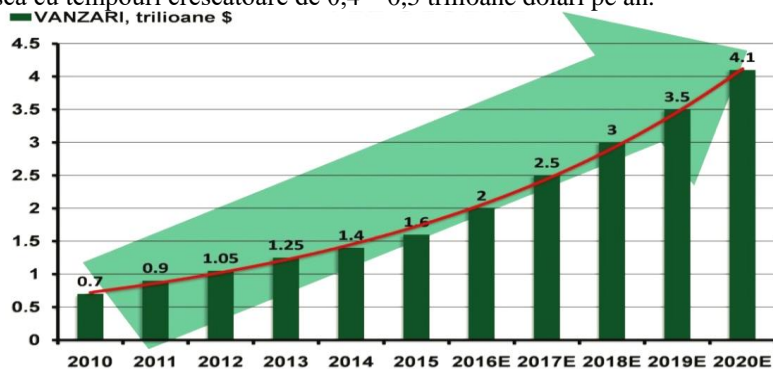
IMPACTUL COMERȚULUI ELECTRONIC ASUPRA CONSUMATORULUI

Ana-Maria CELAN, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Conducător științific: **Alla TRUSEVICI**, conf. univ., dr.

Abstract: *By working on all areas of activity, the huge computer network has revolutionized and in business, leading to the emergence of new business methods, a compelling example is e-commerce. In such a context, it is worth to mention that the unprecedented dynamic evolution of information and communication technologies, and thus the emergence of the information society, has led to profound changes in trade. These radical changes, which directly affect consumer's behavior, will be analyzed in this research project. First of all, it was intended to identify the growth rates of e-commerce's popularity, its advantages and disadvantages while arguing it with reliable statistical data. Also, some practical aspects will be investigated with the aim of keeping the consumer's security and privacy. And, finally, a clear and objective conclusion will reveal the essence of the influence of electronic commerce on the contemporary consumer.*

Keywords: *e-commerce, delivery, international market, online shops.*

Așa cum rețeaua imensă de calculatoare a revoluționat și domeniul afacerilor, astfel acționând asupra tuturor domeniilor de activitate, ea a condus la apariția unor noi metode de afaceri, un exemplu concludent constituindu-l comerțul electronic. Într-un asemenea context, este de menționat faptul că evoluția dinamică, fără precedent, a tehnologiilor informatice și a comunicațiilor, apariția deci a societății informaționale, a condus la producerea unor mutații cu adevărat profunde și în domeniul comerțului. Conform datelor de la Prologis Research, reflectate în fig. 1, volumul vânzărilor datorită comerțului electronic a evoluat din anul 2010, având valoarea de 0,7 trilioane dolari americani, atingând în 2015 valoarea de 1,6 trilioane dolari americani. De asemenea, se așteaptă ca valoarea vânzărilor pentru anii apropiați să crească cu tempouri crescătoare de 0,4 – 0,5 trilioane dolari pe an.

Fig. 1. Comerțul electronic: vânzări la nivel global

Sursa: [7]

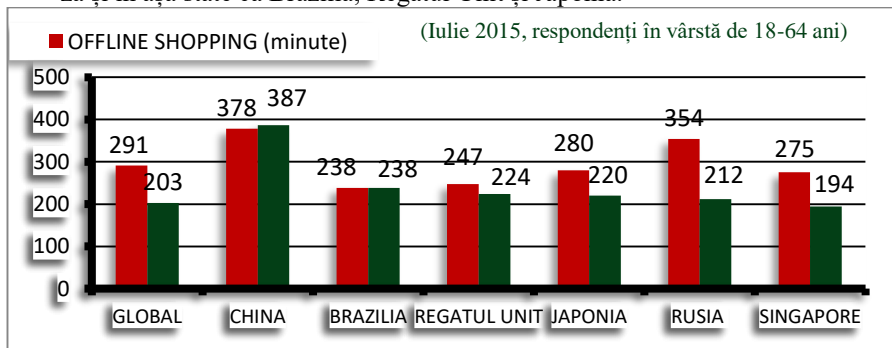

Din punct de vedere științific, comerțul electronic poate fi definit ca o tehnologie modernă de a face afaceri, ce se adresează nevoilor organizațiilor, comercianților și consumatorilor, urmărind reducerea costurilor tranzacțiilor, odată cu îmbunătățirea calității bunurilor și serviciilor și cu creșterea vitezei de livrare [3, p. 151].

Deși nu a trecut mult timp de la apariția sa, comerțul electronic a obținut un impact puternic asupra lumii afacerilor. Aceasta se explică datorită avantajelor pe care le prezintă, atât pentru comercianți, cât și pentru cumpărători în raport cu mijloacele tradiționale de desfășurare a activităților comerciale. Aceasta nu înseamnă că un asemenea tip de comerț nu are și dezavantaje, care, cu timpul, ar putea fi însă anihilate. Vom analiza, în cele ce urmează, avantajele și, respectiv, dezavantajele comerțului electronic în raport cu cumpărătorii.

a) În raport cu cumpărătorii, comerțul electronic prezintă o întreagă gamă de avantaje, referitoare, în principal, la:

- Disponibilitate permanentă față de toți cei interesați, disponibilitate independentă de un program, aceasta însemnând un avantaj major pentru clienți, care au astfel posibilitatea să-și facă cumpărături atât ziua, cât și noaptea, atunci când au timpul și mijloacele financiare necesare. Exact, datorită disponibilității, apare o concurență aprigă între comerțul electronic și cel tradițional. Astfel, după cum arată datele din fig. 2, în China consumatorul preferă mai mult achiziționarea de bunuri și servicii online, petrecând 387 minute pe săptămână pe Internet, și 378 în magazinele din localitate. Aceeași tendință se accentuează și în așa state ca Brazilia, Regatul Unit și Japonia.

Fig. 2. Timpul petrecut făcând cumpărături online și offline timp de o săptămână
Sursa: [8]

- Comoditate. Datorită comerțului electronic nu mai este necesară deplasarea la centrele comerciale, nici măcar până la magazinul din colț. Fiecare își poate comanda stând acasă în fața calculatorului, analizând și comparând în liniște diferite produse. În legătură cu acest fapt, se atestă preferința consumatorilor pentru anumite produse: haine – 60%, servicii de călătorie – 52%, bunuri casnice – 41%, bilete – 37%, cărți, ziare, suport didactic – 36%.

- Acces neîngrădit la informații și produse diverse. Apariția comerțului electronic a dat un sens nou termenului „globalizare”. Pentru a cumpăra un produs, indiferent unde se comercializează acesta, nu mai este necesară deplasarea la fața locului, ci doar deschiderea browserului la adresa unui magazin care comercializează acest produs. De asemenea, înainte de achiziționarea unui produs, viitorul cumpărător are acces mult mai liber și mai ieftin la ofertele firmelor producătoare sau comerciale [3, p. 155].

Evident că acest avantaj aduce venituri relevante marilor companii ce activează pe Internet, printre cele mai profitabile enumerându-se: Amazon, JD.com Inc., Wal-Mart Stores Inc., eBay Inc., Otto Group, Alibaba Group Holding Ltd., Cnova N.V., Tesco Plc., Rakuten., Best Buy Co. Inc., ale căror venituri sunt ilustrate în fig. 3.

Fig. 3. Comerțul electronic: top 10 companii după venit în miliarde dolari americani
Sursa: [9]

Așa cum menționam, comerțul electronic presupune și o serie de dezavantaje, atât în ceea ce privește comercianții, cât și cumpărătorii.

b) În ceea ce privește cumpărătorii, dezavantajele comerțului electronic se referă, în principal, la:

- Securitate. Cel mai important motiv pentru care unele persoane ezită să utilizeze Internetul pentru cumpărături – așa cum a reieșit din marea majoritate a sondajelor efectuate – îl prezintă teama de a furniza on-line informații legate de cartea de credit. Însă, aceleași persoane dau zilnic numărul cărții de credit prin telefon unor persoane pe care nici măcar nu le cunosc, în momentul în care fac cumpărături din cataloage sau de la televizor.

De altfel, deși comerțul electronic a apărut totuși de câțiva ani buni, există încă multe persoane, fizice sau juridice, care ezită să folosească Internetul pentru cumpărături, tocmai datorită riscului divulgării unor date confidențiale privind afacerea realizată [3, p. 156].

În practică, pentru a asigura securitatea necesară, comerțul electronic utilizează următoarele tipuri de servicii:

1. Prin autentificare, cele două părți care comunică se asigură că fiecare dintre ele face acest lucru cu cel care dorește să efectueze diferite tranzacții. Autentificarea se face în mod uzual prin semnături digitale și alte metode.
  2. Non-repudierea asigură că nicio parte nu va putea nega participarea într-o tranzacție după ce aceasta s-a efectuat.
  3. Prin confidențialitate se înțelege faptul că toate comunicațiile între părți sunt restrânse strict la părțile care participă la efectuarea tranzacției.
  4. Integritatea datelor înseamnă că datele nu sunt modificate în procesul de transfer sau atunci când sunt memorate pe diferite suporturi de păstrare a datelor. Confidențialitatea este în general asigurată prin criptare.
- Intimitate. O altă problemă deosebit de importantă o reprezintă atentarea la intimitatea personală. Potențialii cumpărători se tem că, prin intermediul Internetului, comercianții sau o persoană rău intenționată pot culege informații foarte detaliate despre ei, fără ca măcar să își dea seama. Din păcate, aceste temeri sunt și rezultatul unor exagerări, mai ales în Occident, fiind foarte la modă teoria conspirațiilor.

Pentru asigurarea securității și intimității consumatorului este binevenită evidențierea următoarelor aspecte:

1. Analizarea detaliată a designului site-ului de pe care avem de gând să procurăm.
  2. HTTPS sau lacătul de pe bara de introducere a linkului asigură veridicitatea siguranței canalului de transmitere a informației dintre consumator și vânzător și este dovada faptului că niciun răufăcător nu are acces la datele personale ale consumatorului.
  3. Recenziile magazinului reprezintă experiența mai bună sau mai rea a consumatorilor mai experimentați, de aceea este important să le luăm în considerare.
  4. Ce tipuri de plăți acceptă magazinul? Magazinele care acceptă cărți de credit sunt, de obicei, mai fiabile decât cele care acceptă doar PayPal. Magazinele care sunt „Verificate de Visa” sunt considerate mai sigure decât celelalte magazine.
  5. Solicitarea informațiilor detaliate despre produsul dorit duce la evitarea neclarităților, care pot apărea după livrarea acestuia.
- Lipsa contactului uman. Este cel mai evident dezavantaj, care apare în comerțul electronic. Pe de o parte, costurile reduse de lansare și întreținere ale unui magazin virtual derivă tocmai din avantajele automatizării proceselor, nemaifiind necesară angajarea unui personal suplimentar. Pe de o altă parte, tocmai lipsa vânzătorului, a persoanei „umane”, la care clientul poate apela în cazul unei neclarități, reprezintă un obstacol în calea răspândirii acestei forme de comerț. În acest sens, unele firme au creat chiar programe care permit contactul verbal sau chiar vizual între client și un angajat al firmei în timpul primei vizite pe web site.
  - Accesul la tehnologie. Mai pe larg, accesul la tehnologie se referă atât la gradul de penetrare a Internetului în sine, cât și la răspândirea calculatoarelor și a cunoștințelor de specialitate. Atât timp cât un site de comerț electronic nu va fi accesibil decât persoanelor care știu cel puțin cum să lanseze browserul și să tasteze adresa de Web, majoritatea potențialilor clienți vor prefera maga-

zinul din colț. În plus, deși 300 de milioane de utilizatori, cât au serviciile de Internet astăzi, pare o cifră respectabilă, este destul de puțin, comparativ cu populația de 6 miliarde a globului [3, p. 157].

- Așteptare. Cu părere de rău, căile de transport nu sunt dezvoltate destul de bine, și, chiar dacă companiile afirmă că livrarea în medie ține 3-5 zile, în realitate, aceasta poate dura chiar și mai mult de o lună.

În general, absolut toate concluziile referitoare la atitudinea unui cumpărător sunt făcute în urma comportamentului acestuia, astfel, în cazul în care un cumpărător frecvent al ebay.com recomandă prietenilor săi acest site, suntem predispuși să credem că acest cumpărător are o atitudine pozitivă față de cumpărăturile online realizate pe ebay.com.

Comportamentul consumatorului este guvernat de trei unități funcționale:

1. Complanța, care presupune gradul de deschidere a consumatorului spre inovații.
2. Urmărirea, care ține de spiritul de observație a consumatorului, care antrenează procesul de acumulare a informației despre produse și servicii.
3. Augmentarea. Realitatea virtuală creează medii generate de calculator, care înlocuiesc lumea reală. Pe de o altă parte, realitatea augmentată este mai aproape de lumea reală și se amplifică prin imagini, sunete și mirosuri ale acesteia. Prin urmare, consumatorii pot cunoaște lumea invizibilă a marketingului, care va anihila decalajul dintre lumea reală și cea virtuală. Astfel, prin aplicarea realității augmentate, sunt create noi experiențe pentru consumatori, devine posibil amalgamul creat din inteligență artificială și experiențele lumii reale.

Decizia de cumpărare online sau offline deseori se bazează pe preferințele anterioare ale consumatorului. Cumpărătorii online posedă anumite șabloane predefinite de comportament atunci când cumpără online, astfel, ei nu sunt dispuși să citească volume mari de informații, preferă să scaneze, preferă intimitatea în realizarea cumpărăturilor online, apreciază mai mult magazinele care posedă un chat live cu un consultant. Foarte puțini consumatori sunt dispuși să citească secțiunile de întrebări frecvente. Lipsa lor denotă lipsa de seriozitate a magazinului online. Consumatorii, de asemenea, sunt sensibili la avantajele imediate pe care le pot obține, cum ar fi livrarea gratuită, cadourile promoționale, având nevoie de libertate de a alege, datorită fotografiilor multiple, variantelor produsului, metodelor multiple de plată.

Clienții online cumpără cam la fel ca oricare alt client al unui magazin offline. Există o predilecție statistică pentru cumpărături în anumite intervale orare: 10:00 – 12:00, 16:00 – 18:00, 20:00 – 22:00. Evident, aceasta depinde și de specificul magazinului, însă în intervalul 23:00 – 9:00 este foarte puțin probabil să aveți comenzi online. De sărbători, se observă următoarele tendințe: produse cosmetice/parfumuri (46%), îmbrăcăminte/încălțăminte (44%), bijuterii/ceasuri (36%), obiecte de decor (35%), cărți (35%), laptopuri (32%), bilete de călătorie (28%), produse alimentare sau băuturi (25%), telefoane mobile (altele decât iPhone) (23%). Aproape jumătate din vizitatori vin pentru a afla mai multe informații despre un produs, 16% vin cu intenția de a cumpăra, cu toate acestea, rata de conversie este foarte mică [6].

Consumatorii online au un comportament care poate fi studiat prin prisma diverselor modele teoretice. Optimizarea site-ului trebuie realizată continuu utili-

zând: uneltele de web analytics, care reușesc să surprindă cantitativ informații despre zonele de interes, sondajele de opinie, care reușesc să surprindă calitativ motivația cumpărătorilor și gradul de satisfacție, instrumentele de testare, care permit evaluarea unui optim calitativ al experienței online.

În ceea ce ține de Moldova, putem afirma că și aici se dezvoltă cu pași mici, dar încrezuți, comerțul electronic. Cu părere de rău, cu toate că fenomenul se bucură de succes în străinătate, moldovenii nu prea se grăbesc să refuze mersul la piață sau la ghereta de la colț pe cumpărăturile on-line. Ca în orice alt business, comerțul online posedă și el regulile sale nescrise. Actualmente, potrivit unui studiu al Biroului de Audit al Tirajelor și Internetului, peste 620 mii de moldoveni au cumpărat anul trecut produse și servicii de pe Internet. Dacă raportăm cifra la numărul total al populației (3,5 mil. cetățeni), doar 17,7% din moldoveni cumpără online. Totodată, dacă raportăm aceeași cifră la numărul total de utilizatori de Internet, observăm că ponderea este ușor mai ridicată, de aproximativ 36,6%. Dacă vorbim despre câte magazine online au fost dezvoltate în țară, constatăm că sunt surprinzător de multe. Cele mai multe dintre acestea vând de obicei produse TIC, cum ar fi electrocasnice, telefoane mobile sau computere. Aici amintim de magazine mari și cu o gamă variată de produse ca bestdostavka.md, rozetka.md, 01.md, etc. [6].

Chiar și dacă Internetul cucerește tot mai mult teren, remarcăm că societatea moldovenească privește cu scepticism această metodă modernă de a face afaceri, deoarece nu are încredere în sistemul de procesare a cardurilor și trăiește cu frica că vor fi furate datele personale. De asemenea, putem menționa că cei mai mulți din cei care au optat pentru un produs online, plătesc în numerar, totodată, trebuie să recunoaștem că nici magazinele online din țară nu primesc plăți online.

Principala piedică, pe care o întâmpină Moldova în calea dezvoltării afacerilor electronice în țară este piața restrânsă de care dispune. Piața din țară este una foarte mică pentru oportunitățile ce le-ar putea oferi astăzi Internetul, așa cum acestea ar putea fi valorificate, în mare parte, doar în orașele mari, cum ar fi Chișinăul sau Bălțiul. Luând toate acestea în considerare, nu putem neglija faptul că în Moldova există un anumit public, ce privește optimist asupra efectuării de cumpărături online, alegând diferite produse de pe eBay sau alte site-uri străine. Conform aceluiași top Alexa, eBay este unul din cele mai accesate site-uri de către moldoveni la ora actuală.

Deși comerțul online nu are o tradiție pentru țara noastră, educarea consumatorului de a face cumpărături online este una pozitivă, atât pentru consumatori, cât și pentru producători.

Luând în considerare cele expuse mai sus, concluzionăm că în condițiile economiei de piață, comerțul electronic a schimbat radical comportamentul consumatorului. Astfel, consumatorul modern are șansa și oportunitatea de a alege produsul dorit la prețul dorit în orice perioadă cu livrare rapidă. Comerțul electronic devine o componentă importantă a vieții unei societăți moderne dezvoltate. Ușurința punerii în aplicare a comenzilor, viteza de căutare a bunurilor și serviciilor necesare, gama largă de produse furnizate este o listă mică de beneficii aduse de e-commerce, comparativ cu cumpărăturile tradiționale în magazin. În legătură cu aceasta, este solici-

tată îmbunătățirea tehnologiei calculatoarelor, care nu numai că duce la o simplificare a utilizării sistemului virtual de comandă, dar, de asemenea, la o îmbunătățire a calității operațiunilor, la îmbunătățirea fiabilității serviciilor oferite pe Internet.

În ciuda interesului tot mai mare față de vânzările virtuale, în sfera comerțului electronic, în prezent, există multe probleme care complică desfășurarea normală a operațiunilor, respectarea dreptului de a încheia un acord electronic al părților. Încercările sunt făcute pentru a rezolva aceste probleme, în primul rând, este important acum, când perspectivele de creștere a ponderii vânzărilor electronice în volumul pieței la etapa actuală de dezvoltare a afacerilor, sunt atât de mari.

Bibliografie:

1. Boboila C., *Medii de afaceri pe internet*, Craiova: Ed. SITECH, 2007, 339 p.
2. Patriciu V.; Ene-Pietroșanu M.; Bica I.; Văduva C.; Voicu N., *Securitatea comerțului electronic*, București: Ed. BIC ALL, 2001, 424 p.
3. Pistol Gh., *Bazele comerțului*, București: Ed. România de mâine, 2001, 260 p.
4. Bădărău E., *Concurența: e-com versus comerțul tradițional*, disponibil: oaji.net/articles/2015/1568-1421416208.pdf [accesat la 14.05.2018]
5. *Comerțul on-line se extinde și în Republica Moldova, însă destul de lent*, disponibil: itmoldova.com/it-news-md/eco-comertul-on-line-se-extinde-si-in-republica-moldova-insa-destul-de-lent/ [accesat la 14.05.2018]
6. *Comportamentul consumatorilor online*, disponibil: slideshare.net/imerca/comportamentul-cumparatorilor-online [accesat la 14.05.2018]
7. *Global E-Commerce Impact on Logistics Real Estate*, disponibil: prologis.com/logistics-industry-research/global-e-commerce-impact-logistics-real-estate [accesat la 15.05.2018]
8. *Top Ten e-Commerce companies in the world*, disponibil: <http://ecombd.net/2015/02/top-ten-e-commerce-companies-in-the-world> [accesat la 15.05.2018]
9. *Weekly time spent shopping online and offline by country*, disponibil: marketing-charts.com/industries/retail-and-e-commerce-43959/attachment/paypal-time-spent-shopping-online-and-offline-by-country-july2015 [accesat la 14.05.2018]

PROBLEMELE ȘI PERSPECTIVELE ANGAJĂRII FEMEILOR PE PIAȚA MUNCII REPUBLICII MOLDOVA

Ana-Maria CELAN, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Conducător științific: **Irina MOVILĂ**, conf. univ., dr.

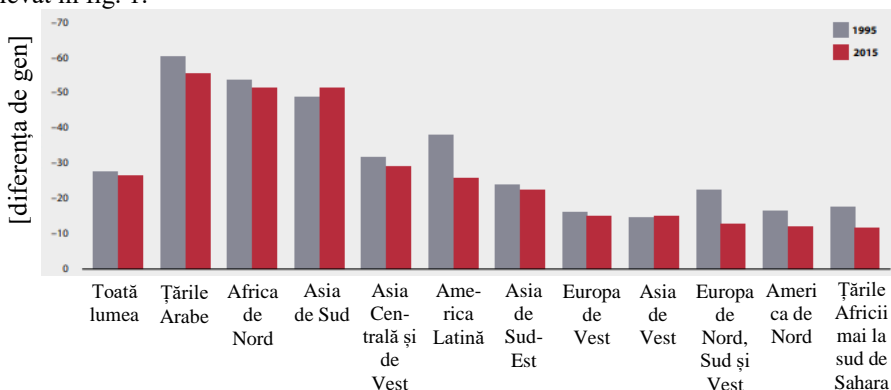
Abstract: *The gender approach is an important part of the comprehensive study of labor market issues. This modern line of economic research that reveals the mechanisms of gender inequality in formal and informal employment, reveals the causes and consequences of gender asymmetry. Quite often a woman in our world faces the need to find a job. As the difficulty of hiring women in the labor market is well visible in the Republic of Moldova, it was aimed to analyze in this article the causes of this problem, the discrimination of women in the workplace and the share of women in different branches of*

the economy. On the other hand, it is imperative to highlight the perspectives of employing women in the Republic of Moldova, taking into account the practical and real aspect of the labor market situation in the country. By analyzing all these aspects, a clear conclusion and a clear picture regarding the employment of women in the Republic of Moldova will be finally made.

Keywords: gender discrimination, maternity leave, employment, employment contract.

Șomajul rămâne una dintre principalele probleme socio-economice ale societății moderne. Potrivit statisticii mondiale, este mult mai dificil pentru femei să-și găsească un loc de muncă, decât pentru bărbați. Desigur, nu se poate ignora faptul că la nivelul economiei mondiale există mai multe femei, deși acest lucru nu joacă un rol decisiv. Diferența de gen în ceea ce privește nivelul de participare la componența forței de muncă și a ocupării forței de muncă s-a redus neînsemnat.

Între 1995 și 2015, nivelul de participare a femeilor la forța de muncă mondială a scăzut de la 52,4% la 49,6% (de la 79,9% la 76,1% în rândul bărbaților). În întreaga lume, șansele femeilor de a deveni participante pe piața forței de muncă rămân cu aproape 27 de puncte procentuale mai mici decât cele ale bărbaților, fapt relevat în fig. 1.

Fig. 1. Imaginea la nivel global a diferenței de gen în participarea la muncă

Sursa: [6]

Astfel, în regiunile în care diferența de gen în participarea la muncă a fost mai accentuată, aceasta nici nu s-a schimbat. În Asia de Sud și de Est a devenit chiar și mai amplă. Nivelul mai scăzut al participării femeilor pe piața forței de muncă îngreunează oportunitățile de angajare, care se schimbă puțin în timp, ceea ce afectează negativ capacitatea lor de a-și câștiga existența și de a-și asigura propria stabilitate economică. În 2015, diferența de gen în ceea ce privește ocuparea forței de muncă a fost de 25,5 puncte procentuale, și nu în favoarea femeilor – doar 0,6 la sută mai puțin decât în 1995. Acest indicator a scăzut doar puțin în țările Europei de Nord, Sud și Vest, unde mai multe femei continuă să intre pe piața muncii decât în alte regiuni. Aceasta este și consecința scăderii nivelului de ocupare a forței de muncă în contextul

unei recesiuni economice. Diferențele de gen în ceea ce privește ocuparea forței de muncă temporar s-au restrâns ca o consecință a crizei financiare globale din America de Nord. Cu toate acestea, în general, nu a avut loc practic nicio schimbare.

Ceea ce ține în mod special de Republica Moldova, ponderea femeilor în totalul de populație ocupată este, practic, egală cu cea a bărbaților și se menține pe parcursul ultimilor ani la același nivel. Totuși, rata de ocupare în rândul femeilor înregistrează valori inferioare (37,4%), în comparație cu cea a bărbaților (42,1%). Competitivitatea scăzută a femeilor pe piața muncii este condiționată de circumstanțe obiective și subiective. Din categoria obiectivului este decalajul dintre femei și bărbați în ceea ce privește nivelul de pregătire și calificare. Printre motivele subiective, cel mai semnificativ este faptul că femeile nu sunt pregătite psihologic pentru concurența pentru locul de muncă, deoarece sunt obișnuite cu securitatea în sfera muncii [5].

Astfel, vom evidenția o serie de puncte slabe, cărora trebuie să li se acorde o atenție deosebită.

În primul rând, rata de ocupare a femeilor depinde de mai mulți factori, inclusiv dacă au sau nu copii sub 16 ani. În așa mod, pentru femeile în vârstă de 25-49 ani cu cel puțin 1 copil (sub 16 ani) rata de ocupare este de 51,4%, în timp ce pentru femeile fără copii rata de ocupare atinge valoarea de 57,8%. Pe de o altă parte, rata de ocupare a femeilor cu copii scade treptat în funcție de numărul de copii: de la 51,4% în cazul femeilor cu 1 copil până la 36,2% pentru femeile cu 3 și mai mulți copii. Rata de ocupare este determinată și de vârsta copilului sau copiilor, de cele mai dese ori femeile își asumă responsabilitățile de îngrijire a copiilor și, respectiv, rata de ocupare a femeilor cu copii de până la doi ani constituie 15,3%, față de 53% la bărbați.

Statisticile arată că bărbații câștigă în medie cu 12,4% mai mult față de femei (87,6% din salariul mediu al bărbaților). Deoarece femeile au un venit mai mic cu 1,5% în transport și depozitare până la 27,6% în activități financiare și de asigurări, se atestă o discrepanță în valoare de 543 lei. S-a identificat însă că salariul mediu lunar al femeilor în activitățile de servicii administrative și de sport este cu 20% mai mare decât al bărbaților.

În timpul angajării în câmpul muncii, angajatorii preferă să evite sarcina femeilor, de cele mai multe ori, fiind considerată o povară în plus. Președintele organizației de femei a sindicatelor, Ana Selin, spune că, deși Codul Muncii permite angajarea femeilor însărcinate sau care au copii de până la trei ani, angajatorii refuză să le ofere un loc de muncă: „La angajare femeia este întrebată dacă nu este însărcinată, fiind tânără, angajatorul se gândește că dacă o ia la serviciu, ea mâine poate pleca în concediul de maternitate și atunci trebuie să-i achite concediul de maternitate și indemnizațiile. Sau femeia este întrebată despre vârsta copiilor ei și dacă are copii mici, care se îmbolnăvesc mai des, atunci angajatorul caută diverse motive pentru a o refuza, chiar dacă legislația nu permite acest lucru.” [4]

De asemenea, este des întâlnită situația, când femeile trebuie să muncească aproximativ cu o lună și jumătate mai mult decât bărbații, pentru a ajunge la salariul anual al acestora. Această discrepanță este explicată prin discriminarea indi-

rectă pe piața forței de muncă și discriminarea la locul de lucru. În rezultat, femeile acceptă să fie angajate în sectoare mai puțin plătite, pe poziții inferioare bărbaților.

Alte dificultăți în găsirea unui loc de muncă pentru femei sunt adesea asociate cu:

- pierderea cunoștințelor profesionale și a competențelor (datorate duratei șomajului forțat sau absenței femeilor la locul de muncă din motive sociale);
- există un cens de vârstă pentru angajarea femeilor;
- stereotipurile legate de rolul femeii, inferior celui al bărbatului.

Putem observa că s-au făcut unele progrese în Republica Moldova. Un exemplu elocvent este faptul că s-a majorat ponderea femeilor în Parlament cu 2%. Progrese sunt, dar ele oricum sunt slab observabile și mici. În organele decizionale se atestă un deficit de femei. Obstacolele țin, în primul rând, de mentalitate, așa cum multe femei nu sunt gata să voteze pentru femei. Pe lângă aceasta, multe femei nu se văd în rolul de politicieni, în timp ce bărbații nu acceptă să le ofere inițiativa.

Un punct forte, ce ține de susținerea femeilor în domeniul afacerilor îl prezintă Forumul Național al Femeilor din Moldova, care a fost constituit în anul 2015 și se desfășoară în fiecare an la inițiativa Platformei Naționale a Femeilor din Moldova și a Organizației pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii. În așa mod, femeile pot afla ce oportunități au în domeniul afacerilor, ce ajutor pot primi pentru a-și dezvolta propriul business.

Așa cum în Republica Moldova devin tot mai apreciate studiile superioare, femeile au tot mai mari șanse de a se angaja la lucru. Repartizarea populației ocupate după funcții deținute, profesii exercitate denotă o preponderență a femeilor în rândul specialiștilor în diverse domenii de activitate (respectiv, 63% femei și 37% bărbați) și a tehnicienilor și altor specialiști cu nivel mediu de calificare (68% femei și 32% bărbați). Și mai mari sunt ponderile femeilor în rândul funcționarilor administrativi (86,8%) și a lucrătorilor în domeniul serviciilor și în comerț (74,5%).

Nivel de studii	Femei	Bărbați
Superior	22.3%	17.1%
Mediu	56.7%	61.4%
Scăzut	21%	21.5%

Fig. 2. Nivelul de studii pe sexe în Republica Moldova
Sursa: [5]

Este dovedit faptul că, în comparație cu bărbații, femeile preferă mai mult tipul de activități salariate și locuri de muncă formale, ponderea acestora fiind de 72%, în timp ce 62% din bărbați sunt dispuși la acest tip de activitate. Din cei non-salariați, bărbații fac parte din categoria lucrătorilor pe cont propriu (60,3%), iar femeile – printre cei familiari neremunerați (72,3%). 28% din femei și 30% din bărbați sunt ocupați informal.

Așa cum respectăm normele de drept fiscal ce ne stabilesc cuantumul taxelor față de stat, normele de dreptul mediului sau de dreptul transportului care stabilesc condițiile în care putem circula și utiliza drumurile publice sau normele de dreptul muncii care stabilesc condițiile de lucru legale, tot astfel trebuie respectate și obli-

gațiile care decurg din Legea privind asigurarea egalității. În primul rând, trebuie să ne asigurăm că nu discriminăm în raport cu angajații, partenerii, clienții noștri. În al doilea rând, avem obligația de a crea un mediu de lucru nediscriminatoriu. Ca angajator, trebuie să știm că avem o obligație legală, stabilită de Articolul 7 (4) din Legea privind asigurarea egalității, care prevede că angajatorul este obligat să amplaseze în locuri accesibile pentru toți salariații prevederile legale care garantează respectarea egalității de șanse și de tratament la locul de muncă. Absența unui astfel de afiș poate fi considerată ca un indiciu în ceea ce privește posibilitatea ca firma sau instituția să aibă politici discriminatorii. În al treilea rând, avem obligația de a interveni și de a preveni tratamentul discriminatoriu atunci când observăm sau ni se aduce la cunoștință că angajații noștri discriminează. Și în acest caz se aplică regulile răspunderii delictuale pentru fapta prepusului, iar ignorarea unor incidente poate fi considerată ca o formă de acceptare și încurajare a discriminării, atrăgând astfel răspunderea civilă și contravențională. În momentul în care constatăm sau au fost aduse la cunoștință posibile fapte de discriminare trebuie să intervenim, realizând o anchetă internă soldată cu luarea de măsuri disciplinare sau medierea conflictului, eventual, sesizarea autorităților, dacă este cazul [1, p. 20].

Luând în considerare cele expuse mai sus, concluzionăm că atât în Moldova, cât și la nivel mondial, femeile întâmpină un șir de dificultăți, ce țin, în general, de stereotipuri. Astfel, în Republica Moldova, problema neangajării femeilor afectează situația economică în familii, astfel încât salariul bărbatului nu permite întreținerea destoinică a acesteia. În așa mod, putem afirma că, evident, există perspective pentru angajarea femeilor în țară, și, chiar și dacă aceste modificări au loc cu pași lenți, femeile pe piața muncii Republicii Moldova au un viitor.

Bibliografie:

1. Iordache R., *Prevenirea discriminării în relațiile de muncă*, Chișinău: Ed. Soros, 2015, 30 p.
2. Adu-Oppong A.; Arthur C., *Gender discrimination in the workplace: a study of women's participation in higher education management in Ghana*, Afro Asian Journal of Social Sciences, Volumul VI, Nr. 3, Trimestrul III, 2015
3. Ceapai A., *Discriminarea femeilor la angajare în Republica Moldova?*, disponibil: europalibera.org/a/24338411.html [accesat la 14.05.2018]
4. Macovei I., *Rolul tradițional al femeilor în Republica Moldova încă nu s-a schimbat*, disponibil: timpul.md/articol/-rolul-tradiional-al-femeilor-in-republica-moldova-inca-nu-s-a-schimb-78266.html [accesat la 14.05.2018]
5. *Portret statistic al femeilor și bărbaților în Republica Moldova*, disponibil: statistica.md/libview.php?l=ro&id=5106&idc=168 [accesat la 14.05.2018]
6. *Женщины в сфере труда. Тенденции 2016*, disponibil: ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_457097.pdf [accesat la 14.05.2018]

ANALIZA COMPARATIVĂ A CODURILOR DE ETICĂ A ÎNTRERINDERILOR STRĂINE ȘI AUTOHTONE

Ana-Maria REVENCO, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
Coordonator științific: IRINA MOVILĂ, conf. univ., dr.,

Abstract: *This article analyzes the codes of ethics of foreign and indigenous enterprises. The Code of Conduct includes the field of interest of all stakeholders, both foreign investors, local companies, the media, and those who want to join or benefit from activities, and this Code of Ethics also requires the establishment of rules and principles based on the behavior of all those interacting with EBA. Companies in developing countries are convinced that those traditional financial criteria are not always sufficient to attract investors or to conquer new markets both within the EU and around the world. The demand and supply market can only be developed with a superficial foundation. Companies must demonstrate behavior that does not violate the principles of good corporate governance. As a result of research, we have come to the conclusion that both external and internal ethical codes need to be improved.*

Keywords: *codes of ethics, principles, corporate governance, EBA.*

Definită, de-a lungul timpului, în diferite moduri, în funcție de context sau domeniu specific de aplicabilitate practică, etica a fost focalizată pe **principiile și standardele** care ar trebui să guverneze relații sociale dintre indivizi și organizații. Au suscitât întotdeauna interesul celor care doresc să trăiască într-o lume mai bună, atentă la nevoile și aspirațiile celor din jur, menită să aprecieze adevăratele valori morale și să promoveze modelele exemplare de comportament. Specialiștii Asociației Businessului European (ABE) consideră că principiile și normele târgului de afaceri trebuie să servească drept o platformă pentru performanțele sale care trebuie să fie împărtășite și aprobate de către toți membrii ABE, și anume:

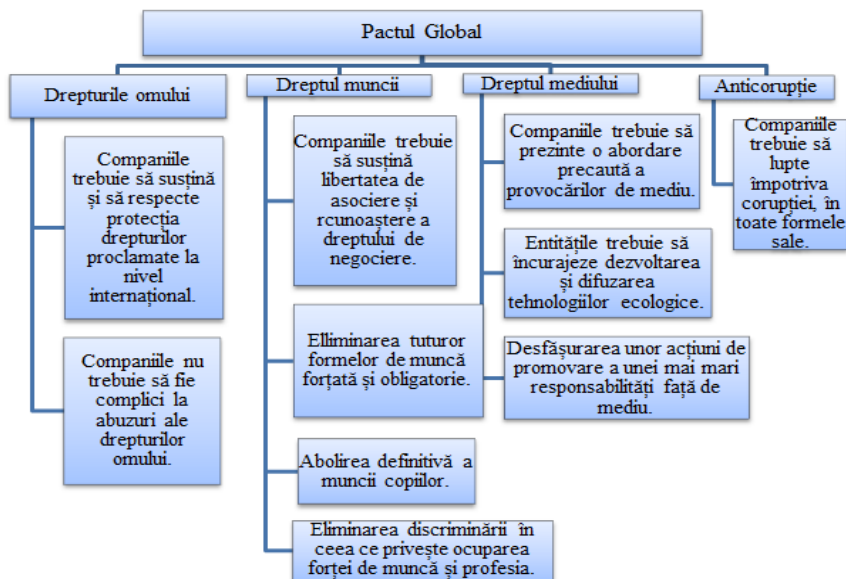
1. Cadrul afacerii dumneavoastră și comportamentul etic reprezintă o regulă de joc de interacțiune cu alte companii.
2. Să se acționeze cu onestitate și întotdeauna să se adopte un comportament etic, chiar și în situațiile în care legea este neclară sau este încă în curs de dezvoltare.
3. Să pună în aplicare cele mai bune practici de management de afaceri.
4. Să respecte drepturile de proprietate intelectuală și alte drepturi de proprietate.
5. Să păstreze un mediu prietenos de afaceri pentru investitori.
6. Să aprofundeze cunoștințele ce țin de domeniul afacerilor.
7. Să sprijine și să participe la evenimentele organizate ABE.
8. Discuții introductive constructive ale comitetelor sectoriale și trans-sectoriale, permițând astfel dialogul politic cu Guvernul pentru a îmbunătăți climatul de afaceri.
9. Niciodată să nu faci acțiuni care ar putea afecta reputația ABE.
10. Încurajează un comportament ce e în conformitate cu buna guvernare, principiile de integritate și practicile anticorupție.

11. Să împărtășească și să respecte importanța protecției mediului, drepturile omului și egalitatea de șanse pentru toți.
12. Susținerea și promovarea pentru punerea în aplicare a acestor principii, de către membrii ABE [1].

Totodată, Asociația Businessului European sprijină cu fermitate Pactul Global ce cuprinde zece principii în domeniul drepturilor omului, muncii, mediului și sfera anticorupție, care s-au bucurat de un consens universal și sunt derivate din:

1. Declarația Universală a Drepturilor Omului.
2. Organizația Internațională a Muncii privind principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă.
3. Declarația de la Rio privind Mediul și Dezvoltarea.
4. Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției.

Pactul Global al ONU cere companiilor să includă, să sprijine și să adopte în cadrul sferei lor de influență, un set de valori de bază în domeniul drepturilor omului, standardelor muncii, mediului și sferei anticorupție. În acest context, este relevantă figura 1.

Figura 1. Pactul global

Sursa: Elaborată de autor, în baza codului de etică ABE

Este important ca principiile târgului de afaceri, în combinație cu valorile recunoscute la nivel global să fie aplicate într-un mod care cuprinde esența acestuia, însă acest fapt poate fi viabil doar în condițiile unei creșteri economice și financiare dinamice și a unui climat atractiv politic și de afaceri, care susține perspectivele de succes și dezvoltarea durabilă a țării [1].

Dacă vorbim despre aria micului business în Republica Moldova, putem spune că este creat un cod de conduită pentru IMM. Acest cod de etică a fost elaborat la comanda Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) în cadrul proiectului: „*Consolidarea funcției de prevenire a corupției analitice a Centrului Național Anticorupție (CNA)*” implementat în anul 2016, cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei. Acest cod prevede 19 principii și trebuie să-l urmeze toți agenții economici [2].

În Republica Moldova sunt înregistrate întreprinderi cu diferită formă de proprietate: Întreprindere Individuală (ÎI), Gospodărie Țărănească (GȚ), Societăți cu Răspundere Limitată (SRL), Societăți pe Acțiuni (SA) etc., ce pot avea coduri de etică proprii.

Un exemplu veridic, în acest sens, este codul de etică al S.A. „Zorile”. Scopurile acestui cod sunt de a sistematiza cadrul de guvernare corporativă în societate, a asigura un grad înalt de transparență a conducerii societății și de a reconfirma atașamentul societății față de cele mai bune standarde de guvernare corporativă. În acest context, sunt relevante drepturile acționarilor. Acestea sunt:

- Dreptul de a fi informat;
- Dreptul de a participa și a vota în cadrul adunării generale a acționarilor;
- Dreptul de a primi dividende;
- Dreptul de a transmite sau înstrăina acțiunile conform legii;
- Dreptul de preemițiune la subscrierea acțiunilor nou-emise;
- Dreptul de a fi ales în organele de conducere [3].

Organele de conducere ale SA „Zorile” se divizează în organele supreme de conducere: adunarea generală a acționarilor. Apoi urmează consiliul societății (consiliul) și organul executiv este reprezentat de directorul general.

O altă întreprindere relevantă, cu capital străin, cu un cod de etică puțin diferit de cel al SA „Zorile” este SA „Orange”. Fiind o entitate cu proprietar străin, francez, SA „Orange” ține cont de următoarele principii stipulate în codul lor de etică:

- Principiului fundamental de concurență sănătoasă și loială – un factor-cheie pentru creștere și inovare. Pentru entitate, inovarea reprezintă forța motrice, ce stă la baza oricărui produs sau serviciu pe care îl creează și îl aduc pe piață.
- Calitate – constă în asigurarea unor servicii de calitate pentru clienții entității. Calitatea se referă la fiecare domeniu al afacerii și fiecare are un rol, contribuind la realizarea acestui obiectiv.
- Non-discriminare – întreprinderea nu tolerează discriminarea sub nicio formă, mai ales la angajare și promovare.
- Non-corupție – SA „Orange” nu tolerează corupția sub nicio formă.
- Atitudine apolitică – indiferent de circumstanțe, noi nu finanțăm partide politice sau organizații al căror scop este primordial politic [4].

Elementele codurilor de etică a întreprinderilor menționate mai sus sunt analizate în următorul tabel.

Conform acestui tabel, putem observa că sunt principii ale codurilor de etică comune, cum ar fi: onestitate, conflict de interese, transparență. Totodată, acest ta-

bel reflectă specificul fiecărei entități în parte. De exemplu, SA „Zorile” este axată mai mult spre obținerea profitului prin comercializarea încălțămintei. Acest fapt este evident și din punct de vedere etic, deoarece în codul de etică al întreprinderii sunt incluse doar prevederi de ordin intern, așa cum sunt: raportarea financiară, conflict de interes etc.

Tabelul 1. Tabel comparativ al codurilor de etică

Elemente ale Codului de etică	Model de Cod de Conduită pentru ÎMM	S.A. „Orange”	S.A. „Zorile”
Onestitate, integritate	*	*	
Governare și anticorupție	*	*	
Sănătate și siguranță ocupațională	*		
Conflict de interese	*		*
Raportare financiară	*	*	*
Spirit de echipă		*	
Dezvăluirea informației și transparență		*	*

Sursa: Elaborat de autor, în baza codurilor de etică studiate, menționate în articol

SA „Orange” având un alt domeniu de activitate și ținând cont de aceea că trebuie să atragă cât mai mulți potențiali clienți, are alt cod de etică specific. Conține atât principii de ordin intern (anticorupție, raportare financiară etc.), cât și de cel extern: spirit de echipă etc.

Concluzii: Modelul de Cod de Conduită pentru ÎMM reprezintă un instrument pentru micul bussines de a-și desfășura activitatea în mod transparent și legal, însă unele principii ale acestui cod conțin reguli greu de respectat.

Codul de Etică al S.A. „Orange” este unul bazat atât pe spiritul de echipă, angajamentul de calitate, de respect față de clienți etc., cât și pe principii ale eticii în afaceri. Totodată, acest Cod de etică este direcționat spre menținerea prestigiului companiei pe piața concurențială.

Codul de Etică al S.A. „Zorile” implică doar dispoziții și principii interne de organizare, de aceea trebuie să fie perfecționat.

Din analizele efectuate, reiese că codurile de etică trebuie să conțină aceleași principii atât pentru întreprinderile bugetare, cât și pentru cele private.

Unul din principiile de bază ale Codului de etică trebuie să fie respectarea onestității în raport cu clientul, deoarece „Clientul are întotdeauna dreptate”. În acest context, entitățile trebuie să mențină relații de colaborare armonioasă cu Agenția de Protecție a Consumatorilor.

În interiorul entității trebuie să persiste transparența, fiindcă anume transparența și informarea continuă reprezintă pilonul principal în guvernarea corporatistă eficientă.

Referințe bibliografice:

1. Codul de etică al Asociației Bussinesului European, citat [27.04.2018]. Disponibil: <http://eba.md/rom/pages/code-of-ethics>

2. Model de conduită pentru IMM din Republica Moldova, UNDP, 2016, 8 p.
3. Codul de etică al SA „Zorile”, aprobat prin Hotărârea Adunării generale a acționarilor Societății pe Acțiuni „Zorile”, proces-verbal nr. 27/16 din 26 aprilie 2016.
4. Codul de etică al S.A. „Orange”, www.orange.md [citată 29.04.18]. Disponibil: <https://www.orange.md/?1=2&p=1&c=1&sc=6>
5. CHIRIAC, V., Etica și eficiența profesională, Ed. Biblioteca performanței în carieră, 2007, 144 p.

EXODUL DE CREIERE – UN FENOMEN DE NEOPRIT ÎN REPUBLICA MOLDOVA

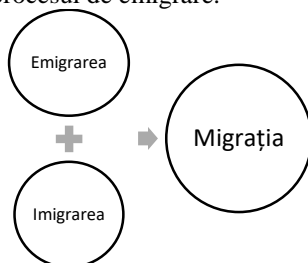
Andrei REICU, student,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
Conducător științific: **Alina SUSLENCO**, lect. univ., dr.

Abstract: *Migration is a very important process from an economic and social point of view. It plays a positive role for the developed countries, where the process is in the form of immigration (coming of workforce), and a negative role for the poor countries, where the emigration process is present (loss of workforce). The Republic of Moldova is confronted with this problem too: according to the data from the National Bureau of Statistics, every tenth person aged 16-64 years is out of the country looking for a job abroad, or, is already working there for a long time. A very important phenomenon included in the migration process is the brain exodus. It is an essential problem for developing countries, as well as for developed countries.*

Keywords: *migration, emigration, immigration, brain exodus, demographic statistics.*

Noțiunea de migrație se definește ca fiind deplasarea în masă a unor popoare de pe un teritoriu pe altul, determinată de factori economici, sociali, politici sau naturali.

Migrația este un proces foarte important din punct de vedere economic și social. Acesta joacă concomitent un rol pozitiv pentru țările înalt dezvoltate, unde procesul dat este sub formă de imigrare și are un rol negativ pentru țările slab dezvoltate, unde este prezent procesul de emigrare.

Figura 1. Divizarea migrației

Sursă: elaborat de autor

- 1) Emigrarea – a pleca din țara de origine și a se stabili temporar sau definitiv în altă țară, forțat de împrejurări economice, sociale sau politice;

2) Imigrarea – a veni să se stabilească într-o țară străină, părăsindu-și țara de origine, de obicei, silit de împrejurări economice sau politice.
Deși migrația este un proces complex, are avantaje și dezavantaje semnificative, cum ar fi:

Avantaje:

1. Remitențele, ceea ce pentru R. Moldova reprezintă 25% din Produsul Intern Brut (PIB) [2];
2. Tehnologizarea sectorului industrial și agricol;
3. Supraviețuirea membrilor familiei în perioade de criză.

Dezavantaje:

1. Îmbătrânirea populației;
2. Distrugerea familiilor;
3. Micșorarea numărului de populație, în special – populația aptă de muncă.

Tabelul 1. Distribuția emigranților din R. Moldova

Sexe, medii, nivelul de educație înainte de plecare peste hotare	Total	Grupe de vârstă				
		15-24 ani	25-34 ani	35-44 ani	45-54 ani	55-64 ani
Total	426,9	83,0	139,8	103,5	80,4	20,3
Superior	34,5	3,6	16,5	6,2	5,3	2,8
Mediu de specialitate	49,3	2,6	13,7	12,7	16,0	4,3
Secundar profesional	133,6	21,6	32,7	39,6	34,1	5,6
Liceal, mediu general	92,0	22,5	27,0	20,3	17,7	4,5
Gimnazial	113,5	31,7	47,5	24,1	7,3	2,9
Primar sau fără școală primară	4,0	0,9	2,4	0,5	-	0,1

Sursă: Biroul Național de Statistică, 2013 [1]

Din tabelul dat, putem observa că cel mai mare număr de emigranți sunt cu studii profesionale – 133,6 mii de persoane, cei cu studii medii de specialitate reprezintă 49,3 mii și 34,5 mii de persoane cu studii superioare. În sumă constituie 217,4 mii de persoane. În tabelul dat, de asemenea, cea mai mare rată de emigrare îi constituie diapazonul de vârstă 25-54 de ani.

Tabelul 2. Distribuția emigranților din R. Moldova

Sexe, medii, ocupații la ultimul loc de muncă înainte de plecare peste hotare	Total	Grupe de vârstă				
		15-24 ani	25-34 ani	35-44 ani	45-54 ani	55-64 ani
Total	235,4¹⁸	25,3	71,0	65,0	59,3	14,8
Conducători și funcționari superiori	4,0	0,0	0,3	1,4	1,8	0,5
Specialiști cu nivel superior de calificare	12,8	0,7	4,8	2,7	2,8	1,8
Specialiști cu nivel mediu de calificare	16,5	0,3	5,2	5,1	4,5	1,4
Funcționari administrativi	3,0	0,2	1,6	0,6	0,2	0,3
Lucrători în servicii, gospodăria de locuințe și deservire comunală, comerț și asimilați	28,5	2,3	5,5	7,1	11,0	2,6
Lucrători calificați în agricultură, silvicultură, vânătorie, piscicultură și pescuit	7,7	0,7	3,0	1,3	2,2	0,5
Muncitori calificați în întreprinderi industriale mari și mici, în meserii de tip artizanal, în construcții, transporturi, telecomunicații, geologie și prospectarea geologică	39,3	5,2	14,3	11,0	7,0	1,8
Muncitori necalificați	96,8	13,2	30,9	27,8	21,0	3,8
Alte ocupații	26,8	2,6	5,6	7,8	8,8	1,9

Sursă: Biroul Național de Statistică, 2013 [1]

Din tabelul prezentat mai sus, pot evidenția faptul că cei mai mulți emigrează în vârstele cuprinse între 25-54 ani, ceea ce constituie vârsta de persoane, care au deja studii, experiență de lucru și ei sunt cei ce au putere suficientă pentru a munci. Putem observa că cea mai mare rată de emigrare revine muncitorilor necalificați – 96,8 mii persoane, urmați de muncitorii calificați – 39,3 mii persoane, lucrătorilor în servicii revin 28,5 mii persoane, specialiștilor cu nivel mediu de calificare – 16,5 și celor cu nivel superior de calificare – 12,8 mii persoane. Emigrarea în sumă reprezintă 111,8 mii persoane, ceea ce este destul de semnificativ.

Cauzele fenomenului:

1. Salarii mici;
2. Cheltuieli mari de întreținere;
3. Corupția la toate nivelele sociale;
4. Nivelul înalt de cumătrism;
5. Demotivarea tinerilor specialiști și absolvenți;
6. Lipsa locurilor de muncă în conformitate cu specialitatea absolvită;
7. Dificultăți în angajarea în serviciu fără stagiul în domeniu;
8. Implicarea politicii în sfera afacerilor și a antreprenoriatului.

Consecințele fenomenului:

1. Emigrarea în masă;
2. Distrugerea familiilor;
3. Îmbătrânirea populației;
4. Perisabilitatea populației;
5. Creșterea ratei remitențelor în PIB;
6. Implementarea noilor tehnologii aduse de peste hotare;
7. Exodul tinerilor specialiști pentru care s-au investit bani pentru instruire;

Imposibilitatea obținerii unui loc de muncă de nivel înalt fără a fi membru de partid.

Soluții optime:

- Lupta aprigă cu corupția la toate nivelele sociale;
- Atragerea Investitorilor străini pentru a obține mai multe locuri de muncă bine plătite;
- Obținerea locurilor de muncă pe baza cunoștințelor, și nu a cunoștințelor;
- Depolitizarea sferei de afaceri și antreprenoriat;
- Motivarea tinerilor specialiști, prin oferirea locurilor de muncă cu salarii decente;
- Încadrarea stagiilor de practică în stagiul general de muncă;
- Anunțarea concursurilor deschise la suplینirea oricărei funcții vacante;
- Lichidarea intermediarilor în prestarea de servicii și produse, respectiv scăderea prețurilor.

Concluzii: Am decis să inițiez un articol la această temă, deoarece nu sunt indiferent de situația „de la noi de acasă”. Fiind în anul 3 de studii, m-am confruntat și eu cu acest gând: „Este oare viitor prosper în Republica Moldova?”. Și am ajuns

la opinia că va fi viitor prosper în Republica Moldova, doar atunci când se va reduce rata exodului de creiere, iar soluțiile menționate mai sus vor fi realitate. Atunci vom avea și medici, profesori, ingineri, avocați, economiști, zidari calificați. Prin urmare, doar acestea vor duce la prosperitatea țării noastre, Moldova.

Bibliografie:

1. <http://www.statistica.md/> Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
2. <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2014/10/06/remittances-developing-countries-five-percent-conflict-related-migration-all-time-high-wb-report>

MODALITĂȚI DE SPORIRE A ATRACTIVITĂȚII UNITĂȚILOR DE ALIMENTAȚIE PUBLICĂ

Svetlana ZAHARCO, Ana ZARA, studente,
Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Extensiune Bălți
Coordonator științific: **Alina SUSLENCO, lect. univ., dr.**

Abstract: *The study analyzes brief data from the history of the emergence of nutrition units of public, their typologies and aspects that determine critical situations at these units. The study also focuses on identifying and describing innovative practices for the services provided by boarding establishments catering for dining, which will help increase their attractiveness, get a positive feedback from customers, offer those products and services corresponding to the level of their requirements and preferences.*

Keywords: *restaurant, bar, fast food, innovation, progress.*

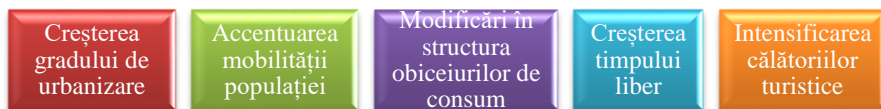
Alimentația publică reprezintă o parte componentă a comerțului cu amănuntul și este constituită din activități specifice, cum ar fi transformarea produselor și mărfurilor alimentare într-un sortiment bogat de bucate și produse de cofetărie sau patiserie. Aceasta își orientează activitatea pe două direcții: de *producție*, ce vizează prelucrarea alimentelor pentru obținerea preparatelor culinare și *desfacere și servire*, ce presupune comercializarea acestor preparate în spații special amenajate. [7, p. 197]

Unitățile de alimentație publică au apărut încă din *Antichitate*, în incinta hanurilor care serveau ca loc de adăpost și hrană pentru călătorii acelor timpuri, iar calitatea acestor servicii era relativ joasă. Ulterior, în *Evul Mediu*, arta culinară cunoaște un avânt considerabil pentru acele timpuri, iar centre ale culturii gastronomice erau considerate Italia și Franța, unde au apărut primele cărți de bucate și structurile de alimentație de tip cârciumă. Între *secolele XVI-XX* în lumea întreagă își fac apariția noi tipuri de unități de alimentație publică, cafenele (1672, Franța), ceainării (Rusia), cabarete. Anul 1553 este unul semnificativ pentru istoria unităților de alimentație publică, prin faptul că a fost deschis primul restaurant, numit *Tour d'Argent*, în Paris. Odată cu deschiderea primului restaurant de lux (1782), au fost stabilite de către A. Beauvilliers cele patru elemente fundamentale ale restaurantelor:

- *salon elegant* pentru servirea mesei;
- *chelneri inteligenți* pentru ca oaspeții să fie deserviți la cel mai înalt nivel;

- *crama*, pentru păstrarea vinurilor în condiții speciale;
- *mâncarea deosebită* [5, p. 2-3].

De-a lungul timpului, structurile de alimentație publică au evoluat și s-au dezvoltat considerabil, ținând cont de particularitățile și tradițiile ce caracterizează diverse zone geografice, dar și de schimbările care s-au produs în societate și au influențat preferințele și obiceiurile de consum ale persoanelor.

Figura 1. Factorii care au contribuit la evoluția și diversificarea unităților de alimentație publică

Sursa: Adaptare după sursa [6]

Unitățile de alimentație publică îndeplinesc 4 funcții esențiale, care contribuie, în special, la desfășurarea cu succes a activității, deținerea avantajelor competitive pe piață și satisfacerea la cel mai înalt nivel posibil a necesităților și cerințelor înaintate de clienți:

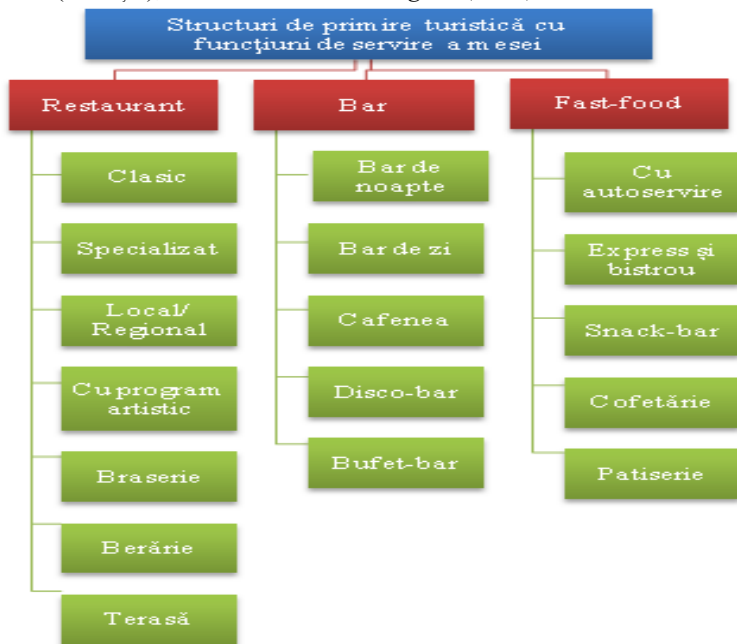
- *Hrănire* – serviciul rapid și la un preț accesibil ce vizează mesele luate în afara casei. Cele mai frecventate unități în atingerea scopului respectiv sunt bistroul, snack-barul, cantina sau restaurantele de tip fast-food.
- *Loisir* este tipul de masă luată seara, în drum spre casă pentru a nu mai petrece timpul în bucătărie sau în timpul voiajului turistic.
- *Convivialitate* se referă la asigurarea pentru clientelă a unui cadru social de a lua masa împreună cu familia sau prietenii, unde aceștia caută o ambianță plăcută și meniuri destul de variate.
- *Afaceri* – evidențiază mesele specifice care sunt servite cu persoane diverse de la locul de muncă, iar elementele care sunt luate în considerare sunt: calitatea preparatelor culinare, ambianța și decorul [5, p. 5].

Conform Hotărârii de Guvern nr. 643 din 27.05.2003, în Republica Moldova își pot desfășura activitatea 3 tipuri de structuri de primire turistică cu funcțiuni de servire a mesei: restaurant, bar și fast-food.

Restaurantul reprezintă unitatea de alimentație publică, care îmbină activitatea de producere a produselor de alimentație publică cu cea de servire, oferind clienților o gamă diversificată de preparate culinare, produse de patiserie-cofetărie, băuturi alcoolice și nealcoolice [1, p. 4]. Termenul de *restaurant* este propus pentru prima dată în secolul al XVIII-lea în Franța, în cinstea lui Mathurin Roze de Chantoiseau, acesta fiind considerat primul *restaurateur* în Paris [3]. Revoluția franceză a jucat un rol considerabil în răspândirea termenului respectiv, datorită faptului că un număr mare de bucătari francezi au emigrat în alte țări, unde au continuat să-și desfășoare activitatea.

Al doilea tip de unitate de alimentație publică este *barul*, denumirea căruia provine de la numele unui rack specializat, în spatele căruia se toarnă alcoolul și se

află în afara accesului clientului. Astfel, prin bar se înțelege *localul în care se servesc băuturi alcoolice, cafea etc. în care consumatorii stau, de obicei, în picioare sau pe scaune înalte în fața unei tejghele* [2]. Cele mai renumite baruri din lume sunt *McSorley's Old Ale House* (New York), *Coyote Ugly* (New York), *Harry's Bar* (Veneția), *Un bar aux Folies Bergère* (Paris).

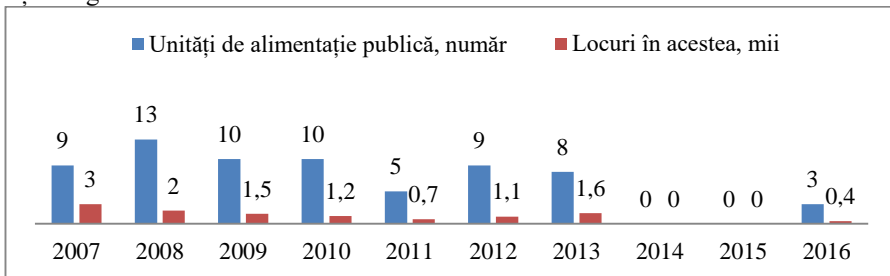
Figura 2. Tipologia structurilor de primire turistică cu funcțiuni de servire a mesei
Sursa: Hotărârea de Guvern nr. 643 din 27.05.2003 [1]

Structurile de alimentație de tip *fast-food* își au originea în Statele Unite ale Americii, începând cu secolul al XX-lea și se diferențiază prin faptul că pun la dispoziția consumatorilor o gamă variată de bucate care sunt preparate rapid, de obicei din semipreparate, în incinta localului. În prezent, restaurantele *fast-food* au o răspândire largă în întreaga lume, acestea fiind o opțiune accesibilă și facilă pentru persoanele ocupate. Astfel, cele mai cunoscute lanțuri de restaurante *fast-food* sunt *KFC*, *McDonald's*, *Burger King*.

Conform datelor oferite de către Biroul Național de Statistică, în Republica Moldova, în ultimii 10 ani, au fost date în exploatare 67 unități de alimentație publică, care oferă în total 11,5 mii locuri. Excepție fac anii 2014 și 2015, când nu a fost înregistrată nicio unitate de alimentație publică. Ținând cont de rezultatele reprezentate în *Figura 3*, se poate constata că cele mai multe unități de alimentație publică au fost date în exploatare în perioada crizei economice, iar în ultimii 5 ani se observă o descreștere considerabilă, fapt care poate fi explicat prin intermediul ba-

rierelor de intrare pe care le întâmpină în prezent proprietarii: costuri ridicate ale capitalului investit, concurența puternică, scepticismul de care dau dovadă potențialii clienți, dificultăți în alegerea locației potrivite, economiile de scară, birocrăția ș.a.

Evoluția acestor indicatori privind numărul de unități de alimentație publică date în exploatare și numărul de locuri în acestea pentru anii 2007-2016 sunt reflectați în figura ce urmează:

Figura 3. Numărul unităților de alimentație publică și capacitatea de primire a acestora pentru anii 2007-2016

Sursa: Banca de date Statistice Moldova [8]

Conform unor cercetări efectuate în domeniul alimentației publice, durata medie de viață a restaurantelor la nivel mondial este de aproximativ 4,5 ani, iar a celor care își încep activitatea cu până la 5 angajați este doar de 3,75 ani, rezultat deloc îmbucurător, ținând cont de efortul și investițiile făcute pentru darea în exploatare a acestora [9, p. 1]. Pentru ca o unitate de alimentație publică să supraviețuiască și să își maximizeze profitul, aceasta în permanență trebuie să se adapteze și să se conformeze la cerințele înaintate de către consumatori, la schimbările care se produc pe piață, la progresul tehnologic, astfel încât să-și mențină clienții actuali și să-i atragă pe alții noi.

În continuare, propunem 10 inovații și activități de marketing, care se bucură de succes în localurile din întreaga lume și pot fi puse în practică în cadrul unităților de alimentație publică din Republica Moldova.

- 1. Gastronomia moleculară.** Are la bază cercetările fizico-chimice prin metode empirice de artă culinară, folosind tehnici de fizică, de chimie și de transformări culinare: macerare, caramelizare, coacere dublă. Pentru bucatele pregătite după gastronomia moleculară, timpul de preparare este mult mai important decât temperatura. Bucătăria inspirată de cea moleculară utilizează o varietate de produse naturale: generatoare de textură (alternative versatile la gelatină), materiale derivate din alge marine, agar-agar, guma de guar ș.a. [10].
- 2. Stelele Michelin.** Acestea nu reprezintă o noutate sau o inovație pentru unitățile de alimentație publică, fiind mai degrabă un simbol al calității serviciilor oferite. Începând cu anii '20 ai secolului trecut, stelele au devenit, de-a lungul timpului, cel mai important reper al gurmanzilor, deoarece ele înseamnă încredere, excelență și mâncare foarte bună. Premiera unității de alimentație publică cu stele Michelin garantează nu doar o farfurie gustoasă, ci o adevărată experiență culi-

- nară. Restaurantele care au primit o stea – restaurantul e foarte bun, două stele – un meniu excelent sau trei stele – un meniu excepțional, au clientela asigurată, iar bucătarii sunt priviți pentru tot restul vieții cu respect și admirație [14].
3. **Redesignul localului.** Această activitate poate fi considerată una dintre cheile de succes ale unității de alimentație publică. Atunci când se dorește redesignul structurilor de alimentație se ține cont de următoarele caracteristici: tendințele de pe piață, specificul și tematica localului, decorațiunile interioare ce doresc a fi utilizate. De asemenea, ar trebui să se efectueze un studiu de piață în rândurile clienților pentru a vedea care sunt sugestiile lor cu referire la reamenajarea localului și să se consulte un designer profesionist, care va putea să stabilească o armonie între toate elementele ce vor contribui la reînnoirea localului [15].
  4. **Meniu digital.** Clientul localului primește, în locul unui meniu printat, o tabletă pe care este instalată o aplicație cu privire la meniu, cum ar fi *Menuo*, *Menisto*. Acesta are acces la meniul restaurantului, actualizat în timp real, dar, totodată, poate face și căutări personalizate, cum ar fi să caute un preparat doar pe baza unuia dintre ingredientele sale [12].
  5. **Meniu comestibil.** Este preparat din foi de orez, soia sau kukur, tipărit la imprimantă specifică alimentară cu ajutorul culorilor destinate domeniului alimentar, adică cerneală organică. El este servit cu un sos, ales după placul clienților.
  6. **Masă interactivă.** Oferă clienților un sistem de comenzi de ultimă oră, divertisment și un nou mod de comunicare. Aceasta este realizată din sticlă rezistentă la presiune, temperaturi ridicate și umiditate, care, totodată, este foarte sensibilă la atingerea umană și acceptă un număr nelimitat de atingeri. Pentru a achita comanda, clienții pot folosi smartphone-urile sau cardurile de credit care sunt o metodă simplă și complet sigură. Printre facilitățile pe care le pune la dispoziție această masă interactivă sunt: meniul localului, rețele de socializare, cărți online, cameră foto, noutăți, chestionare de satisfacție ș.a. [13].
  7. **Open-kitchen** reprezintă punctul de lucru în care bucătarii prepară bucatele în fața clienților. Această metodă este una foarte utilizată în prezent, deoarece consumatorul manifestă o mai mare apreciere pentru produsele alimentare pe care le vede că sunt gătite, își satisface curiozitatea și poate afla ce se găsește în bucătăriile profesionale și, în același timp, poate fi sigur de condițiile igienice în care sunt preparate bucatele. De asemenea, bucătarii pot înregistra performanțe mai bune atunci când pot obține un feedback direct de la clienți [16].
  8. **Codurile de QR.** Acestea reprezintă o modalitate eficientă și ieftină de a interacționa cu oaspeții, care, odată incluse pe afișe, postere sau rețele de socializare și fiind scanate, oferă acestora informații despre meniu, tehnicile promoționale, sondaje privind gradul de satisfacție și alte facilități de care pot beneficia în cadrul localului [11].
  9. **Site-ul localului, inclusiv pe telefonul mobil.** În prezent, pentru o unitate de alimentație publică, a avea un site funcțional este util, dar nu este de ajuns. Acesta trebuie optimizat și să fie disponibil și în varianta mobilă, astfel încât să corespundă nevoilor de promovare a unității, dar și exigențelor clienților.

Elemente atractive care pot fi implementate pe site sunt: crearea unui blog culinar, afișarea meniurilor zilnice, organizarea concursurilor, colaborarea cu bloggeri din domeniul culinar, achitarea online a comenzii, efectuarea rezervărilor și comenzilor, iar toate acestea vor contribui considerabil la creșterea notorietății localului. [11]

10. Prepararea mostrelor pentru bucatele din meniu. Acestea nu sunt servite clienților, ci servesc drept publicitate. Modelele pot fi afișate în vitrinele restaurantului și vor atrage atenția mai bine decât cele mai bune fotografii și slogane. În același timp, pot fi atașate direct etichetele de preț, tabletele care indică ingredientele, numele preparatelor culinare, iar acest lucru va permite clientului să evalueze în prealabil statutul unității de alimentație și să calculeze imediat dacă un fel de mâncare i se potrivește sau nu [17].

Indiferent de tipul structurii de primire turistică cu funcțiune de servire a mesei, cele mai importante elemente care determină satisfacția clienților și contribuie la fidelizarea acestora sunt produsele și serviciile unice și originale, personalul instruit și motivat și managementul calității. Astfel, prestatorul de servicii de alimentație publică trebuie să-și analizeze și aprecieze serviciile oferite din perspectiva clientului, pentru a i le putea oferi la un nivel de care el într-adevăr are nevoie. Scopul principal al introducerii inovațiilor este, în primul rând, atragerea de noi clienți, dar și menținerea clienților fideli pentru ca aceștia să nu fie manipulați de către concurență. În plus, inovațiile moderne au ca scop să faciliteze alegerea alimentelor și băuturilor, ajută la calcularea comenzii finale, și le oferă, în același timp, clienților posibilitatea de a se simți o parte a lumii moderne.

Bibliografie:

1. Guvernul Republicii Moldova, Hotărâre cu privire la aprobarea Normelor metodologice și criteriilor de clasificare a structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare și de servire a mesei, nr. 643 din 27.05.2003
2. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Bar, accesat aprilie 2018 la adresa [<https://dexonline.ro/definitie/bar>]
3. *Enciclopedia Liberă Wikipedia, Restaurant*, accesat aprilie 2018 la adresa [<https://ro.wikipedia.org/wiki/Restaurant>]
4. *Enciclopedia Liberă Wikipedia, Бар (питьевое заведение)*, accesat aprilie 2018 la adresa [[https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D1%80_\(%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B5_%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D1%80_(%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B5_%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5))]
5. *Tehnologia serviciilor de restaurație*, accesat aprilie 2018 la adresa [<http://feisa.usch.md/wp-content/uploads/2016/11/TSR.pdf>]
6. *Calitatea serviciilor în unitățile de alimentație publică*, accesat aprilie 2018 la adresa [https://www.academia.edu/12833330/Calitatea_serviciilor_in_unitatile_de_alimentatie_publica]
7. DAN, L. A., *Aspecte de ordin general referitoare la alimentația publică*, accesat aprilie 2018 la adresa [<https://search.proquest.com/openview/aee34a906d07164f1b19ebf40f253162/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2029646>]

8. *Banca de date Statistice Moldova*, accesat aprilie 2018 la adresa [http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica__18%20CON__CON020/CON020900.px/table/tabViewLayout1/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774]
9. Luo, T., Stark, P. B., *Only the Bad Die Young: Restaurant Mortality in the Western US*, accesat aprilie 2018 la adresa [<https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1410/1410.8603.pdf>]
10. *Gastronomie moleculară*, accesat aprilie 2018 la adresa [https://ro.wikipedia.org/wiki/Gastronomie_molecular%C4%83]
11. *22 de idei si tool-uri de marketing pentru restaurante*, accesat aprilie 2018 la adresa [22 de idei si tool-uri de marketing pentru restaurante]
12. *80.000 de euro, intr-un startup local ce vrea sa aduca meniul din restaurant pe tablete*, accesat aprilie 2018 la adresa [<https://www.startupcafe.ro/stiri-afaceri-21171632-meniu-restaurant-tableta-digital-startup-alexandru-cocindau.htm>]
13. *The interactive dining table*, Accesat aprilie 2018 la adresa [<http://www.itrestaurant.net/table>]
14. *Cum obțin restaurantele stelele Michelin*, accesat aprilie 2018 la adresa [<http://metropotam.ro/La-zi/cum-obtin-restaurantele-stelele-michelin-povestea-distinctiei-ravnite-de-bucatari-din-intreaga-lume-art2826261055/>]
15. *Designul influențează succesul unui restaurant*, accesat aprilie 2018 la adresa [<https://www.horeca.ro/despre-noi/56-revista/concept-design/1519-designul-influeneaz-succesul-unui-restaurant.html>]
16. *Cooking with a view: why tastier food comes from open kitchens*, accesat aprilie 2018 la adresa [<https://www.finedininglovers.com/stories/open-kitchen-restaurants/>]
17. *Инновации в ресторанном бизнесе*, accesat aprilie 2018 la adresa [<http://otkroibisnes.ru/innovacii-v-restorannom-biznese/>]

DISCRIMINAREA FEMEII ÎN SOCIETATE

Valeria CIOCLEA, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
 Conducător științific: **Alina SUSLENCO**, lect. univ., dr.

Abstract: *In this report analyzed the theoretical aspects of women's discrimination in society. Also, statistical data on the global situation regarding the issue of women in society were reviewed. In addition, we analyzed the situation of women in the Republic of Moldova, where we highlighted the main problems faced by women, among which we can mention the lack of jobs and low wages. In conclusion, we can say that both in the Republic of Moldova and other countries women are less advantaged both in the process of employment and in the daily life.*

Keywords: *women, discrimination, men, statistics, employment problems.*

Pe parcursul istoriei, femeile au fost considerate inferioare față de bărbați. Calea drepturilor garantate de lege și a afirmării largi s-a deschis în fața lor numai în secolul al XIX-lea. În final, au obținut și dreptul la vot, dar acest succes a însemnat începutul unor noi lupte.

În diferite civilizații, situația femeilor era foarte diferită. În unele culturi, nu erau considerate decât proprietatea privată a soțului sau a tatălui, în altele au primit o libertate destul de mare și drepturi legale, dar chiar și în aceste civilizații, bărbații, considerați sexul superior, aveau mai multe drepturi.

Femeia se definea în mod primar ca soție și mamă, a cărei muncă în cadrul familiei făcea posibil și consolida succesele extra-domestice ale bărbatului. „Familia” a devenit astfel un spațiu de comunicare socială și de reproducere, aflat în afara sferei profesionale, rezervată exclusiv soților și copiilor acestora.

Femeile aveau posibilități limitate de educație, nu dispuneau de bunurile lor, nu puteau semna contracte și nici nu puteau să lucreze fără consimțământul soțului lor. În divorțuri și în hotărârile judecătorești cu privire la custodia copiilor, femeile erau dezavantajate. În același timp, femeile care munceau primeau cele mai mici salarii și erau exploatare la maximum.

Această situație generală a constituit sursa din care s-au născut primele revendicări publice pentru dobândirea de drepturi și posibilități egale pentru femei.

Cerința egalității în drepturi a femeilor a apărut prima dată la sfârșitul secolului al XIX-lea, când dezvoltarea societății și a creșterii bunăstării au creat posibilitatea ca unele femei să se cultive și astfel unele dintre ele au devenit scriitoare sau artiste (1).

Sub influența Revoluției Franceze din 1789 în toată Europa s-au răspândit idei radicale. În Anglia, în 1792, Mary Wollstonecraft a terminat opera sa – În apărarea drepturilor femeilor. Lupta pentru dreptul la vot al femeilor a luat amploare la mijlocul secolului al XIX-lea în Marea Britanie și în SUA (1).

Aceste cauze au generat în anii 1960 Mișcarea de Eliberare a Femeilor în Statele Unite (Women's lib), care apoi s-a extins și în Europa. Concepția acestei mișcări a fost denumită în special cu termenul „feminism” (1).

Atenția mișcării a fost concentrată asupra egalității între sexe în toate domeniile și a abordat unele probleme ca violul, hărțuirea sexuală și avortul. Feministele au reușit validarea mai multor legi favorabile, mai ales pe teritoriul drepturilor egale și al salarizării.

Însă în 2010, pe piața americană a muncii, s-a întâmplat un fenomen care a dat un imbold încercărilor de a schimba percepțiile greșite despre rolul și locul femeii în societatea modernă: pentru prima dată în istorie numărul femeilor active pe piața muncii a depășit pe cel al bărbaților, influența lor a crescut semnificativ, iar firmele conduse de femei au avut succese comparabile cu cele conduse de bărbați sau chiar rezultate mai bune (2).

Cu toate acestea însă o americană continua să fie plătită în medie cu 22% mai puțin decât un bărbat, salariul mediu al unei femei reprezentând încă doar 78% din cel al unui bărbat. Aceasta înseamnă că pentru a realiza câștigul anual al unui american bărbat, femeia americană ar trebui să muncească încă 4 luni (2).

Studiile realizate pe companiile din top Fortune 500 din SUA au evidențiat faptul că încă din primul an de muncă femeia câștigă în medie 80% din salariul unui bărbat, dar după 10 ani câștigă doar 69% din salariul unui bărbat. De asemenea, o femeie cu studii superioare câștigă cu 713.000 dolari mai puțin decât un bărbat în timpul unei cariere de 40 ani (2).

Domeniile în care sunt foarte vizibile aceste discrepanțe sunt domeniul managementului și domeniul legislativ. Astfel, la început de carieră, o femeie manager câștigă într-un an doar cu 10.000 dolari mai puțin ca un bărbat, însă după vârsta de 55 ani diferența se accentuează la 20.000 dolari (2).

În ceea ce privește UE, diferențele nete între cele două sexe ajung și la 30%, ceea ce a determinat Parlamentul European să recomande statelor membre UE să pună în aplicare legile salariului egal pentru munca egală între femei și bărbați, în caz contrar, va fi obligat să aplice sancțiuni (2).

Media europeană a diferenței între veniturile femeii și ale bărbatului este de 18%, dar sunt țări precum Austria, Marea Britanie, Slovacia, Germania unde diferența depășește 20% (2).

Unul din motivele discrepanței între nivelurile de venit ale femeilor și bărbaților este îngrijirea copiilor. În timp ce bărbații încep să muncească mai multe ore după ce devin tați, femeile ori încetează să lucreze perioade îndelungate, ori lucrează doar cu jumătate de normă. Conform statisticilor, doar 67% din femeile cu copii mici din UE lucrează, comparativ cu 92% bărbați, iar procentajul de femei angajate scade, iar al bărbaților crește pe măsură ce numărul copiilor crește. La aceasta se adaugă și faptul că femeile angajate în UE reprezintă doar 62,5% din populația feminină, în timp ce în SUA aceasta este de 73% (2).

De altfel, studiile ale instituțiilor europene au evidențiat faptul că impactul egalizării procentajului de femei și bărbați angajați ar avea drept rezultat o creștere de 13% al PIB UE (2).

În ceea ce privește România, aceasta stă mai bine decât SUA referitor la diferența medie între salariul unei femei și salariul unui bărbat pe același post aceasta fiind de 17%, iar comparativ cu UE diferența este de 9%. Din totalul femeilor, doar 56,3% sunt angajate, iar în ocuparea unor posturi de decizie femeile sunt grav sub-reprezentate, lucru ce se remarcă și în viața politică (2).

De altfel, într-un studiu lansat de World Economic Forum, care a analizat 150 de state din punctul de vedere al inegalităților dintre femei și bărbați, se constată o egalitate în ceea ce privește accesul la studii, dar inegalități la implicarea în domeniul economic și politic (2).

Femeile din Republica Moldova primesc salarii și pensii mai mici decât bărbații, chiar dacă muncesc la fel de mult ca și ei. Concluzia aparține unui studiu realizat de către Centrul „Parteneriat pentru dezvoltare”. Astfel, potrivit cercetării, disparanțele cu care se confruntă femeile pe piața muncii necesită soluții urgente din partea autorităților (5).

Autorii studiului spun că deși în țara noastră există prevederi care obligă angajatorii să asigure salarii egale pentru femei și bărbați, diferențele salariale în ultimii ani au crescut. „Din 2012 diferența salarială a tot crescut. Aceeași tendință se observă și în cazul pensiilor. Pensiile bărbaților sunt mai mari decât cele ale femeilor. În 2016, o femeie angajată a pierdut 11 417 lei. Cifra a fost calculată în baza salariului mediu. Venitul salarial mediu anual al unei femei a fost 11 417 lei mai mic decât cel al unui bărbat”, a declarat Natalia Covrig. De asemenea, în același

studiu se arată că în anul 2016 pensia unei femei a fost cu peste 3000 de lei mai mica decât cea a unui bărbat (5).

Tabelul 1. Ponderea femeilor în organele de luare a deciziilor în RM

Ponderea femeilor⁷ în organele de luare a deciziilor după indicatori și ani								
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ponderea femeilor ministre în cadrul ministerelor	29,4	33,3	6,3	6,3	18,7	25,0	25,0	23,8
Ponderea femeilor deputate în parlament	20,8	24,8	25,7	19,8	19,8	19,8	18,8	20,8
Ponderea femeilor în funcții de primar				18,5				22,5
Ponderea femeilor în consiliile locale				28,6				35,2
Ponderea femeilor în consiliile raionale și municipale				17,4				18,4
Ponderea femeilor ambasadoare								

Sursa: BNS, 2017

Mai mult decât atât, micșorarea diferenței de plată dintre bărbați și femei promovează echitatea socială și egalitatea de șanse și aduce beneficii atât angajaților, cât și angajatorilor. Această micșorare a diferenței de plată permite firmelor să recruteze și să rețină cei mai buni angajați, să creeze un mediu de muncă pozitiv și să câștige încrederea angajaților, să utilizeze la maximum resursele umane, îmbunătățind productivitatea și competitivitatea, să aibă o mai bună imagine publică și o bază mai largă de clienți satisfăcuți.

De asemenea, în termeni de mediu de lucru, inovație, responsabilitate și profit, cele mai bune locuri de muncă pentru ambele sexe oferă acele companii care au un număr mai mare de femei în conducerea lor. Companiile care au o componență de personal echilibrată pot atinge un profit operațional cu 56% mai mare decât al companiilor formate doar din bărbați.

Firmele cu trei sau mai multe femei în top management au o mai mare eficiență organizațională decât firmele conduse de bărbați, ceea ce înseamnă că o creștere a numărului de femei în top management duce la creșterea inovației în companiile respective, la o creștere a responsabilității sociale corporatiste, a griii față de mediu și respectul față de obligațiile morale.

Ori, în realitate, constatăm că în Europa și în lume, în general, femeile sunt sub-reprezentate în posturi decizionale. În companiile europene, în consiliile de conducere, femeia reprezintă 1 din 10 membri de conducere și 3% din președinții consiliilor de conducere. În alte țări, ca India, președinții consiliilor de conducere sunt femei în proporție de 5%, în Japonia – 2%, în China – 7% , România – 10%, Republica Moldova – 20%, însă există și excepții cum ar fi Suedia și Finlanda, unde procentajul femeilor membre în corpul decizional depășește 30%, dar aceasta doar fiindcă s-a introdus în legislație obligativitatea reprezentării femeilor într-un anumit număr (2).

Dacă analizăm, de exemplu, sectorul bancar european vedem că toți președinții băncilor centrale europene sunt bărbați, 4 din 5 membri aflați în posturi-cheie decizionale sunt bărbați. Băncile centrale din Austria, Germania, Cipru nu aveau în

anul 2010 nicio femeie în corpul decizional. De asemenea, Banca Centrală Europeană are în consiliul de conducere doar 5% femei (2).

În ultimii 7 ani numărul femeilor care fac parte din consiliul de conducere al companiilor din UE a crescut cu jumătate de procent pe an, ceea ce înseamnă că ar mai fi nevoie de încă 50 ani pentru atingerea unui echilibru de gen în conducerea firmelor europene (2).

De asemenea, dezvoltarea profesională a femeilor nu este sprijinită, la nivelul companiilor europene doar 14% dintre ele au strategii care să permită dezvoltarea profesională a femeilor, 48% au adoptat într-o mică măsură asemenea strategii, în timp ce 11% nu oferă femeilor niciun sprijin de dezvoltare și avansare în carieră (2).

În România, femeile ocupă 10% din locurile din consiliile de administrație a companiilor mari listate, 12% din rolurile non-executive ale celor mai bine cotate companii și 15% din locurile din consiliile de supraveghere ale tuturor companiilor listate la Bursa de Valori București. România este în urma celorlalte țări din Uniunea Europeană cu doar 12% dintre pozițiile non-executive ocupate de femei, față de media UE de 23%. Norvegia, prima țară care a introdus o cotă de diversitate, are procentul cel mare de femei în consiliile de administrație (42%) (3).

În Statele Unite ale Americii, doar 14% dintre locurile din consiliile de administrație sunt ocupate de femei, o creștere de numai 2% față de ediția din 2015. În Canada, procentul femeilor aflate în consilii de administrație a crescut până la 18%, cu 5% mai mult față de 2015. În America Latină și de Sud, doar 7% dintre locurile din consilii sunt ocupate de femei și numai 2% dintre pozițiile de conducere dintr-un consiliu sunt ocupate de femei, conform studiului (3).

Reducerea diferențelor de salarizare între femei și bărbați, prin intermediul unor strategii specifice, care să combine toate instrumentele disponibile, inclusiv stabilirea de obiective, în cazul în care acestea sunt adecvate.

Îmbunătățirea măsurilor de reconciliere atât pentru femei, cât și pentru bărbați, printre care concediile pe motive familiale, concediile de îngrijire a persoanelor dependente, condițiile de muncă flexibile și încurajarea partajării egale a responsabilităților private și familiale, în vederea facilitării angajării cu normă întreagă atât a femeilor, cât și a bărbaților.

Intensificarea eforturilor de prevenire și combatere a violenței îndreptate împotriva sexului opus. Garantarea faptului că politicile au în vedere femeile, în special cele aflate în situații vulnerabile, de exemplu: femeile cu locuri de muncă prost plătite, femeile în vârstă care lucrează, mamele celibatate, femeile cu handicap, femeile din populații migrante/minorități etnice și femeile rome.

De altfel, într-un studiu lansat de World Economic Forum, care a analizat 150 de state din punctul de vedere al inegalităților dintre femei și bărbați, în ceea ce privește țara noastră se constată o egalitate vizavi de accesul la studii, dar inegalități la implicarea în domeniul economic și politic (2).

Oportunitățile economice, educative, sănătatea și implicarea în politică au fost notate în acest studiu de la 0 la 1, unde zero este sinonim cu existența inegalității, iar 1 semnifică existența egalității. Din această perspectivă, cea mai sexistă țară din

lume este Yemenul și cea mai puțin sexistă este Islanda. Moldova ocupă în acest clasament locul 45, România locul 67 și Ucraina locul 64, ca să amintim doar țările din imediata noastră vecinătate (2).

Așadar, lumea modernă nu a adus cu ea și o egalitate deplină între femei și bărbați, mai există încă multe zone în lume unde femeia e tratată ca o sclavă, dar există speranțe că viața femeii se va îmbunătăți încetul cu încetul, că femeia nu va mai fi privită doar ca parteneră inferioară bărbatului, ci ca parteneră egală, cu drepturi, obligații și aspirații realizabile în domeniul carierei, sănătății și educației (2).

Programul PROGRESS are ca scop încadrarea în muncă și solidaritatea socială, fiind implementat pentru perioada 2007-2013 cu un buget de 743 milioane euro. PROGRESS acoperă cinci domenii de intervenție, printre care și combaterea discriminărilor și egalitatea între bărbați și femei (1).

Foaia de parcurs pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (2006-2010) are drept scop dezvoltarea legislației privind egalitatea de gen, cu precădere în șase domenii prioritare: independența economică-egală pentru femei și bărbați, concilierea vieții private cu cea profesională, reprezentare egală în procesul de luare a deciziilor, eradicarea oricărei forme de violență bazate pe gen, eliminarea stereotipurilor de gen, promovarea egalității de gen în cadrul politicilor externe și de dezvoltare (1).

Concluzii:

Multe adepți ale feminismului încearcă să se folosească de standardele internaționale din domeniul drepturilor omului în favoarea femeilor, extinzând regulamentele concrete asupra actelor de încălcare a drepturilor femeii.

În Republica Moldova, femeia ocupă un loc decizional mai greu, chiar se observă că an cu an procentul scade. Mulți angajatori iau în considerație starea femeii, adică e însărcinată sau nu. Decalajul între salariul unui bărbat și unei femeie pe același post se observă bine.

Mai mult, un număr mare de feministe critică faptul că drepturile civile și politice clasice au o poziție mai privilegiată decât cele sociale și economice, ele pledând pentru o echilibrare a acestora.

Bibliografie:

1. <https://ru.scribd.com/doc/118665606/Discriminarea-femeilor>
2. <http://www.medierenet.ro/2012/11/19/discriminarea-femeilor-in-lumea>
3. http://www.economica.net/femeile-din-romania-ocupa-doar-10prc-din-locurile-in-consiliile-de-administratie-a-companiilor-mari-listate-studiu_139627.html#n
4. Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2016-2020.
5. <http://agora.md/stiri/42462/studiu-fiecare-femeie-din-moldova-pierde-in-fiecare-an-11-417-lei--care-este-diferenta-dintre-salariile-primite-de-barbati-si-cele-primite-de-femei>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=4c1jFv9Xxjk>.

ANALIZA STATISTICĂ A NIVELULUI DE TRAI AL POPULAȚIEI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Alina PARĂȘCIUC, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Conducător științific: **Irina MOVILĂ**, conf. univ., dr.

Abstract: *In this article, will be determined and analyzed the living standards of the population of the Republic of Moldova on the basis of indicators such as: indicators of the population's income, population consumption, quality of life indicators, indicators of working and rest conditions, education level and the health indicators of the population.*

The issue of the living standard of the population has an important place in economic calculations and analyzes. Determining the standard of living of the population is used to determine the poverty line and indicators that characterize poverty, and it is also possible to assess the impact of different programs and reforms on the socio-economic situation of the population.

Keywords: *population, living standards, indicators, population's income, population consumption, indicators of working, education level, health indicators.*

Nivelul de trai al populației a reprezentat întotdeauna o problemă esențială a omenirii. El reprezintă un nucleu, în jurul căruia au loc toate transformările și dezvoltările societății. Nivelul de trai este analizat în baza mai multor sisteme de indicatori, care vor fi prezentați în acest articol.

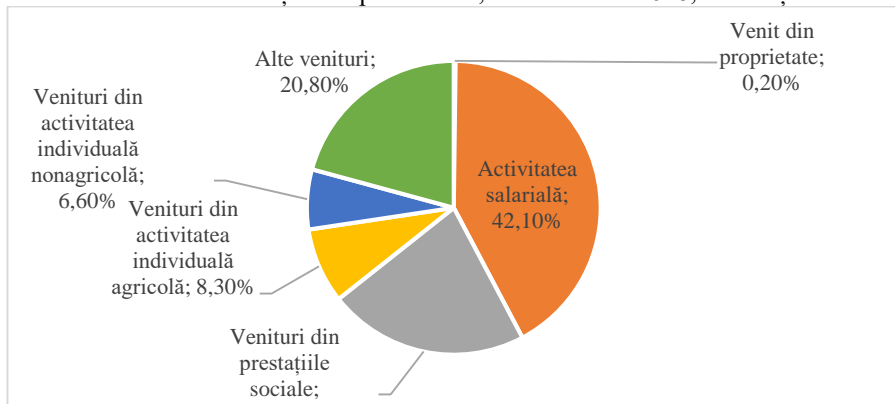
Primul sistem de indicatori analizat este sistemul indicatorilor venitului populației din care fac parte: veniturile disponibile ale populației, câștigul salarial nominal, minimumul de existență și veniturile populației din fondul social. Veniturile disponibile ale populației reprezintă totalitatea veniturilor bănești sau sub o altă formă, obținute din diferite tipuri de activități, dintre care activitatea salarială, activitatea individual agricolă sau nonagricolă, activitate din proprietate, prestații sociale, precum și alte surse.

Minimumul de existență reprezintă volumul minim de bunuri materiale sau servicii necesare pentru satisfacerea necesităților primordiale ale populației, menținerea stării favorabile a sănătății și susținerea viabilității populației.

Veniturile medii lunare disponibile pe o persoană în anul 2016 au constituit 2060,2 lei. Activitatea salarială este principala sursă de formare a veniturilor populației (42,1%), fiind urmată de veniturile din prestațiile sociale cu 22,1% (din care 18,8% pensiile) și veniturile din activitatea individuală agricolă (8,3%). Veniturile din activitatea individuală nonagricolă reprezintă 6,6%, iar cele din proprietate doar 0,2%. Transferurile din afara țării contribuie la formarea veniturilor disponibile în proporție de 17,1%. (fig. 1) [1, p. 95]

Minimumul de existență diferă atât pe categorii de populații, cât și pe tipul de mediu de reședință. În orașele mari, minimumul de existență este mai înalt decât în cele mici și în mediul rural. De asemenea, bărbații apti de muncă au nevoie de un minimum de existență mai mare decât celelalte categorii, reprezentând 2307 lei în orașele mari,

pe când minimul de existență al femeilor este aproximativ egal cu cel al copiilor. Cel mai mic minim de existență îl au pensionarii, în valoare de 1628,1 în orașele mari.

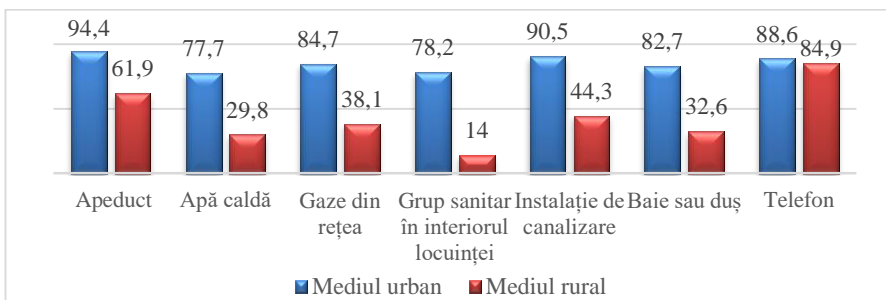
Fig. 1. Structura veniturilor disponibile ale populației Republicii Moldova, anul 2016

Un alt sistem de indicatori sunt indicatorii consumului populației, din care fac parte indicatorii valorici ai consumului, indicatorii consumului în unități naturale, indicatorii serviciilor utilizate de populație, dotarea gospodăriilor cu bunuri. Cheltuielile de consum ale gospodăriei reprezintă totalitatea cheltuielilor curente pentru produse alimentare, nealimentare și servicii.

Analizând datele, am constatat că cea mai mare parte a cheltuielilor unei gospodării – 42,6 la sută, este pentru produsele alimentare, urmată de întreținerea locuinței cu 17,8%. Pentru îmbrăcăminte și încălțăminte le revine 10,5 %, transportului și comunicațiilor le revine 4,7 %. 6,4 % pentru îngrijire medicală și sănătate. Totodată, pentru consumul băuturilor alcoolice și al tutunului sunt cheltuite 1,5 la sută din venituri, pe când pentru învățământ – 0,7 la sută [1, p. 113].

Un alt sistem de indicatori necesar pentru determinarea nivelului de trai al populației este cel al indicatorilor condițiilor de locuit format din: indicatorii asigurării populației cu locuințe, indicatorii caracteristicilor tehnice și ai gradului de confort, cheltuielile populației pentru construirea, întreținerea și folosirea locuințelor. Condițiile de locuit reprezintă un indice important al nivelului înalt de trai al populației, acestea oferind persoanei satisfacerea necesităților vitale. Din totalul de gospodării, 95,5% dețin locuință privată, iar 4,5 % închiriază locuința.

Dotarea locuinței cu principalele comodități reflectă gradul de confort al fondului locativ. Toate gospodăriile sunt dotate cu iluminare electrică, pe când celelalte utilități sunt mai puțin accesibile gospodăriilor din mediul rural. În mediul urban, 94,4% din gospodării au acces la instalațiile de alimentare cu apă, 78,2% dispun de grup sanitar în interiorul locuinței, 90,5% au instalație de canalizare și 82,7% dispun de baie sau duș. În mediul rural, doar 61,9% dispun de instalații de alimentare cu apă, 14,0% dispun de grup sanitar în interiorul locuinței și 44,3% au instalație de canalizare. Comparativ cu gospodăriile din mediul urban, ale căror locuințe sunt mai bine dotate cu electrocasnice, cele din mediul rural au o dotare inferioară (fig. 2) [1, p. 134].

Fig. 2. Dotarea gospodăriilor cu principalele utilități, 2016

Următorul sistem de indicatori analizat este cel al indicatorilor condițiilor de muncă și odihnă, format din gradul de ocupare a forței de muncă, indicatorii condițiilor la locul de muncă, durata zilei și săptămânii de lucru, indicatorii condițiilor de odihnă a populației.

Gradul de ocupare a forței de muncă în anul 2016 a fost astfel: populația ocupată în economie ocupă 32,1%, iar șomerii sunt 2,6%. Celelalte 65,3% sunt reprezentate de populația economic inactivă. Rata șomajului în 2016 a fost de 5,5% în rândul bărbaților și 2,9% în rândul femeilor. Putem observa o scădere a ratei șomajului, comparativ cu anul precedent, care era 6,2 și respectiv 3,6 %. Rata femeilor este mult mai mică decât cea a bărbaților.

Un alt sistem de indicatori este format din indicatorii nivelului de instruire a populației și procesului de învățământ, indicatorii privind activitatea culturală a populației și indicatorii dezvoltării științei.

În anul 2016 erau 1469 de instituții preșcolare cu 174,4 mii de locuri pentru copii, cu o creștere față de anii precedenți. Instituții de învățământ primar și secundar general erau 1291 cu 333,7 mii persoane. Cu 32 de instituții mai puține decât în 2015. Instituții de învățământ secundar profesional erau în număr de 45, cu 2 mai puține decât în 2015 și cu 16 mai puține decât în 2014. Colegii – 41, iar instituții de învățământ superior – 30, cu un număr de 74,7 studenți. Observăm scăderi în rândul indicatorilor nivelului educațional. Sistemul național de biblioteci în anul 2016 cuprindea 1343 biblioteci, cinematografe erau 12, muzee 123, teatre 16, iar case și cămine de cultură 1219. Numărul de cărți și broșuri tipărite 2550, reviste și alte publicații 208, iar ziare 130. Și la acest capitol au fost înregistrate anumite diminuări (fig. 3) [1, p. 66].

Anii	2014	2015	2016
Numărul de instituții preșcolare	1453	1461	1469
Numărul de locuri în instituții preșcolare, mii	172,7	173,6	174,4
Numărul de copii în instituțiile preșcolare, mii persoane	147,7	149,9	150,2
Instituții de învățământ primar și secundar general	1347	1323	1291
Numărul de elevi, mii persoane	341,0	334,5	333,7
Instituții de învățământ secundar profesional	61	47	45
Numărul elevilor în învățământul secundar profesional, mii persoane	17,5	16,1	19,0

Colegii	45	45	41
Numărul elevilor în colegii, mii persoane	29,8	30,4	29,8
Instituții de învățământ superior	31	31	30
Numărul de studenți, mii persoane	89,5	81,6	74,7

Fig. 3. Indicatorii nivelului cultural al populației RM, 2014-2016

Și ultimii indicatori analizați sunt indicatorii accesibilității populației la asistența medicală și indicatorii stării de sănătate a populației.

În 2016, existau 85 spitale, 1034 instituții de asistență medicală privată, 42 instituții sanitaro-epidemiologice, 142 stații și puncte de asistență medicală urgentă, 13039 medici, 25485 personal mediu în spitale și 18745 paturi în spitale. Acești indicatori au înregistrat creșteri considerabile față de anii precedenți.

Din totalul de gospodării, 74,7% apreciază nivelul de trai ca fiind satisfăcător, 12,5% ca fiind bun sau foarte bun, iar restul gospodăriilor și-au apreciat nivelul de bunăstare ca fiind unul nesatisfăcător. Totodată, 77,2% din gospodării consideră că nu au intervenit schimbări în nivelul de bunăstare al acestora, 5,0% consideră că și-au îmbunătățit situația în 2016 comparativ cu anul precedent, iar situația s-a înrăutățit în cazul a 17,8%.

La întrebarea „Ce sumă de venituri bănești lunare ar satisface necesitățile minime pentru o persoană” persoanele din mediul rural au răspuns 1694,7 lei, iar cei din mediul urban 2003,9.

Iar la întrebarea „Ce sumă de venituri bănești lunare ar satisface necesitățile pentru o persoană pentru un trai decent?”, 3355 lei pentru persoanele din mediul rural și 4930,9 pentru cei din mediul urban. Observăm o diferență considerabilă între sumele solicitate de persoanele din mediul urban și cel rural.

Concluzie: Analizând evoluția tuturor indicatorilor, putem afirma că majoritatea indicatorilor înregistrează descreșteri, deci și nivelul de trai al populației s-a înrăutățit comparativ cu anii precedenți. Conform datelor Biroului Național de Statistică, pentru anul 2016 veniturile disponibile ale populației din Republica Moldova, care reflectă nivelul de trai, per persoană, au constituit, total, 2060,5 lei, și a crescut cu 50,1 lei comparativ cu anul precedent. În clasamentul mondial al nivelului de trai, Moldova a ocupat locul 96 din 149 de state. Moldova înregistrează cel mai mic rezultat la capitolul mediul natural și capitalul social. Rezultate mai bune sunt în domeniile siguranță și securitate, precum și educație. Nivelul de trai în Republica Moldova este mediu, însă cu tendințe de creștere și dezvoltare.

Bibliografie:

1. Anuarul Statistic al Republicii Moldova, ediția 2017, 486 p. [citat 30.04.18]. Disponibil: <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&id=2193&idc=263>
2. Aspecte privind nivelul de trai al populației în 2016, 138 p. [citat 30.04.18]. Disponibil: http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/aspecte_nivelul_trai/Aspecte_nivelul_trai_2016.pdf
3. I. Movilă, *Statistica teoretică și economică*, Tipografia Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2015, 146 p. ISBN 978-9975-50-160-6.

DINAMICA FORȚEI DE MUNCĂ ȘI MIȘCAREA INTERNĂ A SALARIAȚILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Victoria ROTARI, studentă,

Facultatea de Științe Reale și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Conducător științific: Irina MOVILĂ, conf. univ., dr.

Abstract: *The article analyzes the dynamics of the labor force and the mobility of the employees on the territory of the Republic of Moldova for the period 2014-2017. Satisfaction of the labor force or labor resources includes a large number of indicators that characterize the distribution of the population after participation in the economic activity, the population occupies on the types of economic activities and the distribution and mobility of the employees, the share of women that was analyzed in the given study. This issue is present, because the labor movement in the Republic of Moldova is at a very high level, because of this there arise problems related to the employment of the dismissal of the employees, including in the territorial aspect. Research has led to conclusions, which, in our opinion, attribute to the improvement of the labor and movement policy on the territory of the Republic of Moldova.*

Keywords: *workforce, active population, inactive population, resources human, number of employees, employees.*

În economia națională, un rol important îl are forța de muncă, care constituie principalul factor de producție a țării. Dezvoltarea economică și socială este fundamentală pentru existența Omului.

Prin urmare, omul ocupă primul și cel mai important loc în activitatea economico-socială. Având în față efortul său fizic și intelectual, are loc utilizarea celorlalți factori de producție, crearea bunurilor materiale și prestarea serviciilor.

Statistica forței de muncă sau a resurselor de muncă cuprinde un număr mare de indicatori care caracterizează repartizarea populației după participare la activitatea economică, așa ca: populația ocupată pe tipuri de activități economice, repartizarea și mobilitatea salariilor, ponderea femeilor salariate pe tipuri de activități economice. Resursele de muncă ale țării cuprind populația în vârstă aptă de muncă minus populația în limitele vârstei apte de muncă, dar incapabilă de muncă și plus populația în afara limitelor de vârstă aptă de muncă, dar lucrează [2, p. 194].

În Republica Moldova, piața muncii se caracterizează printr-o prevalență a forței de muncă de o calitate înaltă și a locurilor de muncă slab plătite. Populația îmbătrânește și scade într-un ritm rapid și din cauza emigrării. Republica Moldova trebuie să asigure faptul ca resursele de forță de muncă de care dispune să fie utilizate cât mai productiv posibil. Majoritatea populației adulte din Moldova nu se află în câmpul muncii și tranziția tinerilor de la studii la muncă este lentă, având o productivitate a locurilor de muncă existente slabă.

Toate aceste transformări demografice, printre care se menționează popularea, schimbarea structurii populației pe vârste, mortalitatea populației în vârstă aptă de muncă și în special, îmbătrânirea populației, fluxul migrațional au influență ne-

gativă asupra situației pe piața forței de muncă autohtonă din Republica Moldova. Populația, structura, numărul și calitatea ei reprezintă sursa principală de constituire a potențialului forței de muncă a țării.

În prezent, populația stabilă a Republicii Moldova este de 3559,2 mii persoane, din care 1259,1 fac parte din populația activă. La rândul său, populația activă fiind formată din populație ocupată în câmpul muncii – 1207,5 mii persoane, respectiv 44,9 mii persoane șomeri și populația inactivă de 1724,7 mii persoane [1].

Analiza statistică demonstrează că evoluția indicatorilor principali ce caracterizează piața forței de muncă în perioada anilor 2014-2017 evidențiază o scădere a populației economic active cu 208,3 mii persoane.

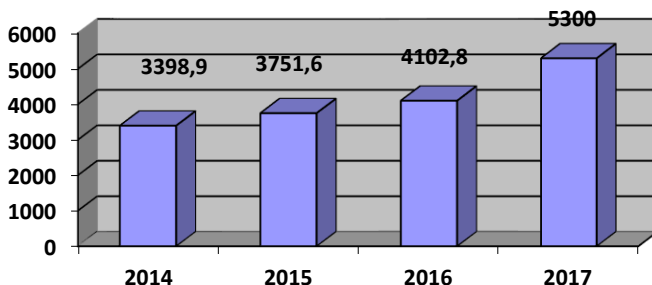
Inevitabil, reducerea populației economic active a condus nemijlocit și la reducerea populației ocupate în economie, astfel, concomitent, s-a micșorat populația activă. Evident, din momentul ce rata de ocupare este în continuă descreștere, crește numărul șomerilor determinat conform metodologiei Biroului Internațional al Muncii, care în anul 2017 a fost de circa 44,9 mii persoane, fiind în creștere comparativ cu anii precedenți.

Șomajul afectează într-o proporție mai mare bărbații și persoanele din mediul urban. Este necesar de menționat că din rândul șomerilor, afară de absolvenți, fac parte și persoane cu experiență în muncă.

Conform opiniilor specialiștilor, problemele-cheie pe piața forței de muncă sunt:

1. numărul mare de locuri de muncă cu productivitate joasă și nivelul de salarizare insuficient, neatractive pentru populație;
2. ponderea înaltă a activităților informale într-un șir de sectoare și ramuri de producție [1].

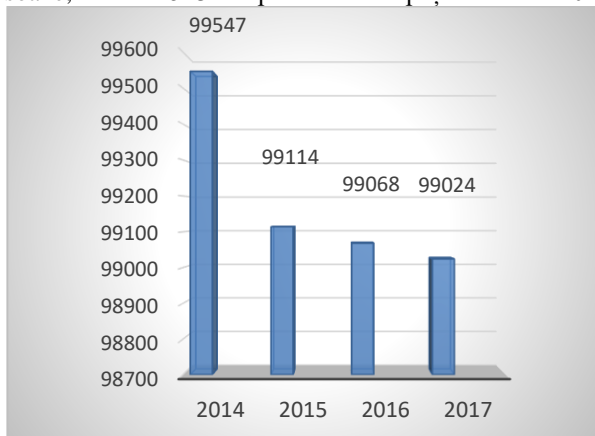
Salariul mediu anual pe economie în Republica Moldova este în creștere, aceasta evidențiindu-se prin analiza comparativă a anului 2014, unde salariul mediu anual este de 3398,9 mii lei și anul 2017 unde aceasta se majorează până la suma de 5300 mii lei. Această majorare este reprezentată în figura 1.

Figura 1. Salariu mediu lunar în Republica Moldova.
Sursa [4].

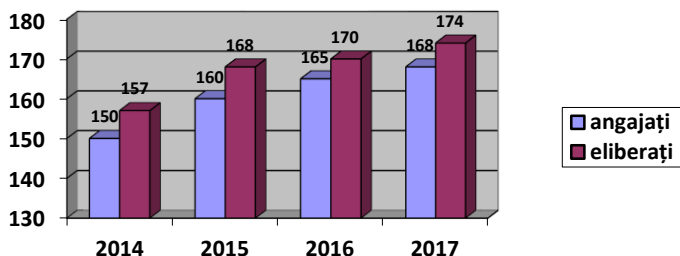
Din păcate, chiar dacă este prezentă majorarea salariilor, populația este în descreștere, plecând de la un post de muncă la altul. Se observă un flux major de mi-

grație peste hotare pentru a căuta un post de muncă mai bine plătit, cu condiții mai bune de muncă. Astfel, în 2017, se înregistrează o scădere a salariaților în număr de 99024 mii persoane, cu circa 523 mii persoane mai puțin decât în 2014.

Figura 2. Numărul Salariaților în Republica Moldova.
Sursa [4].

Mobilitatea salariaților înregistrează o creștere ușoară a salariaților, totuși populația inactivă este mai mare în continuare comparativ cu cea angajată. În anul 2017, are loc o majorare esențială a ambelor fenomene comparativ cu anul 2014.

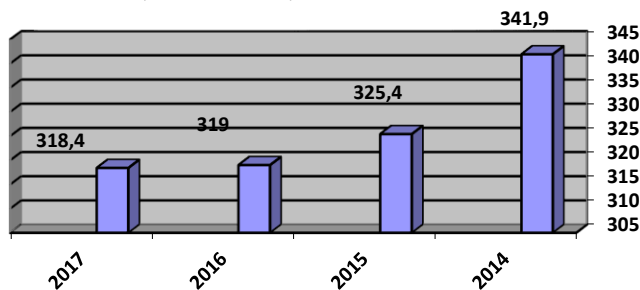
Figura 3. Mobilitatea Salariaților Internă în Republica Moldova.
Sursa [3].

Conform sondajului efectuat de Biroul Național de Statistică unele din cauzele concedierii sunt:

- Salariul prost plătit;
- Lipsa condițiilor de muncă;
- Lipsa unui orar flexibil de muncă;
- Nefectuarea cerințelor de muncă;
- Plecarea peste hotare;
- Transferul la alte întreprinderi;
- Absența nemotivată sau alte încălcări ale disciplinei de muncă [5].

Migrația este una din cele mai stringente probleme cu care se confruntă Republica Moldova. Aceasta are un impact negativ asupra economiei naționale, deoarece toți doresc un salariu mai bun și un trai mai decent.

Exodul de intelecte, generat de migrația intensă, conduce atât la probleme demografice majore, cât și la intense probleme economice, drept exemplu elocvent servind lipsa forței de muncă calificate. Avem totuși o știre bună, deoarece, comparativ cu anul 2014, în anul 2017 s-a micșorat numărul populației migratoare, ceea ce înseamnă că populația rămâne în țară.

Figura 4. Migrația populației în Republica Moldova.
Sursa [4].

Efectuând cercetări asupra dinamicii forței de muncă și mișcării interne a salariaților în Republica Moldova, am concluzionat că economia Republicii Moldova se confruntă cu numeroase probleme ce conduc la stagnarea dezvoltării economice și a îmbunătățirii nivelului de trai al populației. Din cauza divergențelor politice, economice și demografice, forța de muncă în Republica Moldova se află într-o criză cronică de scădere a acesteia, fapt reflectat în figurile de mai sus, ceea ce pune în pericol viitorul statului. De asemenea, alături de dinamica negativă a forței de muncă se situează și mișcarea internă a salariaților, ce înregistrează o dinamică în creștere considerabilă, fapt cauzat de salariile neatractive și condițiile nefavorabile de muncă.

În concluzie, analizând situația pe piața muncii, trebuie de constatat că sunt probleme în acest domeniu. O propunere eficientă pentru soluționarea acestei probleme majore ar fi ca statul să creeze mai multe locuri de muncă cu condiții și salarii decente, dar și să se axeze pe încadrarea tinerilor specialiști în câmpul de muncă.

Bibliografie:

1. *Piața muncii*, disponibil pe internet <https://ru.scribd.com> Accesat [29.04.18]
2. MOVILĂ, Irina, *Statistica Teoretică și economică*, Bălți: Presa universitară bălțeană, 2015-246 p. ISBN978-9975-50-160-6
3. *Piața Muncii*, disponibil pe internet <http://www.statistica.md/>, Accesat [27.04.18]
4. Raport statistic *Piața Muncii*, disponibil pe internet <http://www.statistica.md/>, Accesat pe [28.04.18]
5. *Statistica Republicii Moldova*. Chișinău, Biroul Național de statistică, Tipografia Centrală.

ANALIZA COMPARATIVĂ A TEORIILOR ETICE NORMATIVE ȘI APLICAREA LOR ÎN ÎNTREPRINDERILE AUTOHTONE

Iulian FOSA, student,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Conducător științific: **Irina MOVILĂ**, conf. univ., dr.

Abstract: *This article presents the ethical normative theories, which being properly implemented in the business environment, become a particularly useful tool for making decisions with moral implications and for determining the types of business-specific responsibilities. The results of the researches carried out show that in the activity of the Konsul hotel are used ethical theories like:*

- *Ethics approach in terms of virtue theory;*
- *Deontological approach to ethics;*
- *Ethics approach based on individual rights.*

The hotel manager consider that teamwork, an friendship atmosphere and collaboration are welcome and contribute positively to the hotel's work.

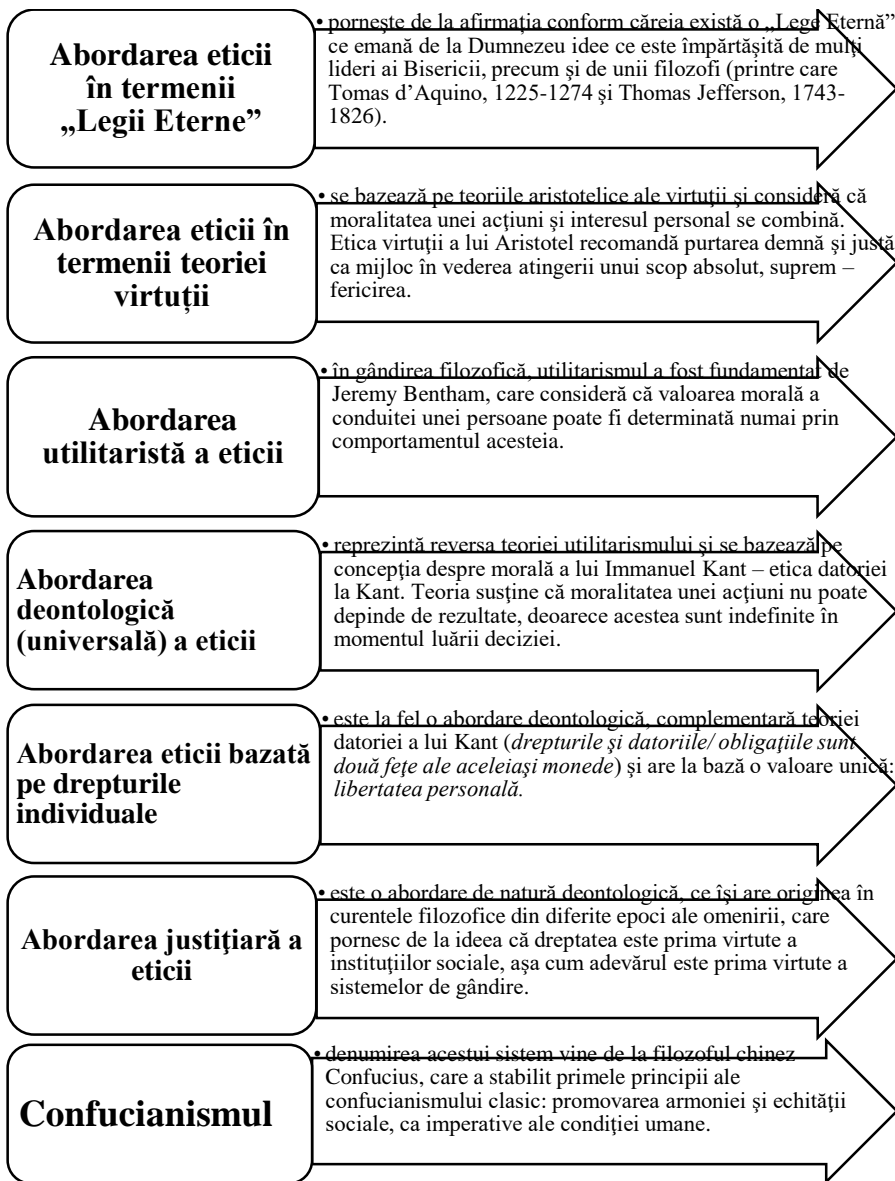
Keywords: *ethical normative theories, manager, collaboration, confucianism, eternal law, personal freedom, virtue ethics.*

În contextul actual al globalizării vieții economice, sociale și spirituale, nevoia de moralitate a oamenilor devine din ce în ce mai pronunțată. Fiind considerată o particularitate a dezvoltării, etica reprezintă un set de valori care nu lipsește din nicio cultură a lumii. Pe măsură ce relațiile dintre oameni sunt din ce în ce mai apropiate, etica devine o problemă care nu mai poate și nu mai trebuie să fie ignorată.

Etica în afacerile economice este un subiect tot mai incitant al zilelor noastre și trezește interesul unui număr din ce în ce mai mare de persoane. Dat fiind faptul că aspectele de ordin etic caracterizează totalitatea activităților umane, rezultă că și în activitatea economică trebuie să existe considerente de ordin etic și un fundament moral fără de care societatea nu ar putea funcționa și s-ar autodistrage.

Studiul de față își propune să analizeze teoriile etice normative și acordă o importanță deosebită managementului, considerând că activitatea externă a unei companii este esențial influențată de modul în care anumite probleme de ordin etic sunt abordate la nivel organizațional.

Standardele morale de comportament ale indivizilor diferă între grupuri în cadrul aceleiași culturi, diferă între culturi sau de-a lungul timpului, iar necesitatea evaluării și comparării lor a dus la apariția mai multor sisteme majore de analiză etică, numite și teorii normative, cu relevanță directă în procesul decizional al afacerilor. Aceste teorii etice, implementate adecvat în mediul de afaceri, devin *un instrument deosebit de util pentru luarea unor decizii cu implicații morale și pentru determinarea tipurilor de responsabilități caracteristice afacerilor* [3, p. 19-20]. Pe parcursul anilor, aceste abordări ale eticii s-au dezvoltat din ce în ce mai mult (fig. 1).

Figura 1. Abordările etice normative

Sursa: elaborat de autor în baza informațiilor din [1]

Cea mai răspândită abordare este cea a *eticii în termenii „Legii Eterne”*, cunoscută și sub denumirea de moralitate religioasă. Moralitatea religioasă se poate ma-

nifesta în două forme principale: Regula de Aur (se bazează pe iubirea creștină și respectul față de aproape) și o variantă consolidată pe teama de pedeapsă divină (Porunca Divină). Legea Eternă este, însă, cel mai bine sintetizată în credința creștină prin Regula de Aur: „Fă celorlalți ceea ce ai vrea ca ei să facă pentru tine!” [3, p. 19-20].

Ca bază pentru etica afacerilor, „Legea Eternă” ar fi mai bine dacă nu ar exista atât de multe interpretări. În prezent, regulile religioase nu reprezintă un cod de conduită stabil, deoarece sunt în mare măsură dependente de context și variază în funcție de circumstanțele personale ale oamenilor.

Abordarea eticii în termenii teoriei virtuții nu se bazează pe intențiile sau consecințele unei acțiuni, aceasta pune în centrul dezbaterii persoana care realizează respectiva acțiune, precum și trăsăturile sale de caracter (virtuțile sale). Aristotel înțelege fericirea ca o viață împlinită, trăită în mod rațional și caracterizată de moderație (regula „căii de mijloc”) [1].

Filozoful grec prefera o abordare pe termen lung a unui comportament sau acțiuni considerate a fi morale, de asemenea, încurajează prietenia între indivizi, ca un mod de obținere a fericirii.

Prietenia dintre indivizi se transpune în afaceri ca o relație de colaborare între toți agenții economici. Avantajul oferit de teoria virtuții în afaceri este obținerea profitului, ca o contribuție esențială la bunăstarea publică, prin crearea de noi locuri de muncă, generarea creșterii economice și a inovației tehnologice.

Abordarea utilitaristă a eticii. Utilitariștii considerau drept și moral ceea ce maximizează plăcerea (utilitatea) și reduce suferința pentru un număr cât mai mare de persoane. O activitate este bună din punct de vedere moral dacă și numai dacă maximizează utilitatea și nicio altă activitate opțională nu produce o utilitate mai mare. Dacă o acțiune produce mai mult bine decât rău, atunci ea tinde să fie o acțiune corectă din punct de vedere moral [3, p. 23].

Dat fiind faptul că finalitatea utilitarismului este să asigure maximum de bine pentru maximum de persoane (și să minimizeze daunele sau suferințele, pe termen lung), acesta este, în multe privințe, consistent cu teoria economică „ortodoxă”: „o decizie va fi bună dacă are drept rezultat beneficii pentru oameni sau va fi rea dacă produce daune”.

Ca abordare pentru etica afacerilor, utilitarismul încurajează eficiența și stabilitatea activităților economice pe termen lung, productivitatea și maximizarea profitului, stimulează performanța economică individuală, conducând evaluarea morală spre conceptul de analiză cost-beneficiu.

Abordarea deontologică (universală) a eticii. Valoarea morală a unei acțiuni trebuie să fie evaluată în funcție de intențiile persoanei care ia decizia referitoare la executarea acelei acțiuni: o acțiune este morală doar când este făcută din rațiuni morale și bune intenții. Datoria unui individ este să facă ceea ce este corect din punct de vedere moral și să evite ceea ce nu este corect din punct de vedere moral, indiferent de consecințele acțiunilor sale [3, p. 26].

O datorie de bază în viziunea universalismului este aceea de a-i trata pe ceilalți ca pe niște scopuri și nu ca pe niște mijloace (*oamenii merită să fie considerați*

valoroși pentru ei înșiși, demni de respect, și nu niște mijloace impersonale pentru atingerea altor scopuri). În relațiile economice, această cerință capătă o importanță deosebită, deoarece interzice exploatarea persoanelor, cât și pentru că încurajează dezvoltarea abilităților raționale și morale.

Filozofia morală a lui Kant are numeroase implicații în etica afacerilor. Dintre numeroasele sisteme teoretice ale filozofiei morale, deontologia este cea care a influențat cel mai mult etica în afaceri și ideea conexasă a responsabilității sociale corporaționale.

Kant a devenit celebru în câmpul științific al eticii în afaceri datorită faptului că a susținut ideea „respectului pentru persoane”, afirmând că „orice activitate economică ce așază banii pe același nivel cu individul este imorală”.

Abordarea eticii bazată pe drepturile individuale. Teoria care stă la baza acestei abordări pornește de la afirmația filozofului englez John Locke: „Libertatea individului nu trebuie să fie violată”. John Locke a susținut drepturile naturale ale individului la viață, libertate și proprietate privată [1].

Conform acestei abordări, o acțiune este considerată corectă sau bună numai dacă toți membrii societății vor beneficia de o mai mare libertate personală.

Pentru mediul de afaceri, abordarea în termenii libertății personale contribuie la sporirea schimburilor pe piața liberă, deoarece depinde de un sistem de piață capitalist (care respectă drepturile de proprietate ale individului).

Abordarea justițiară a eticii. Un act poate fi considerat drept, just sau corect, dacă el conduce la o mai mare cooperare între membrii societății. Societatea este marcată atât de cooperare (care derivă din conștientizarea faptului că indivizii pot obține beneficii mai mari împreună decât prin acțiuni solitare), cât și de conflicte (căci oamenii urmăresc, fiecare în felul său, distribuirea egală a beneficiilor).

Ca punct de pornire pentru etica afacerilor, această abordare are puncte tari și puncte slabe: protejează interesele celor care sunt slab reprezentați în organele de decizie sau nu dispun de putere la nivel social sau corporațional, dar are dezavantajul că încurajează comoditatea și suficiența în rândul angajaților, ceea ce afectează capacitatea acestora de asumare a riscurilor, inovația și productivitatea [2].

Confucianismul. Principiile elaborate de Confucius trebuie să fie universal valabile, să respecte toți indivizii și să fie general justificabile din punct de vedere rațional. Pentru a determina respectivele principii, autorul sugerează efectuarea unui experiment, care presupune că toți oamenii s-ar ascunde în spatele unui „văl al ignoranței”. Indivizii trebuie să determine acele principii pe care le consideră corecte, fără a cunoaște locul pe care ei îl ocupă în cadrul societății. Confrunțați cu o situație în care nu cunosc niciun avantaj pe care îl au, aceștia vor opta pentru un aranjament în care cea mai rea postură în care se pot afla va fi cât se poate de îmbunătățită.

John Rawls (filosof american) afirmă că, în spatele „vălului ignoranței”, oamenii vor fi de acord cu două principii ale dreptății, pe care le formulează în felul următor:

1. „Fiecare persoană trebuie să aibă drepturi egale la cea mai mare libertate compatibilă cu libertatea similară a celorlalți” (principiul celei mai mari libertăți egale);

2. „*Inegalitățile sociale și economice trebuie să fie dirijate astfel încât ambele: a) să fie, în mod rezonabil, în avantajul tuturor, inclusiv al celor mai puțin avantajăți membri ai societății (principiul diferenței); și b) să fie atașate unor poziții și funcții la care să aibă acces liber toată lumea, în condițiile unor oportunități egale (principiul egalității corecte a oportunităților)*”. [2]

Analiza comparativă a teoriilor etice normative în baza hotelului Konsul (S.R.L. „Varianta”)

Etica în economie trebuie să reprezinte acea conduită umană a bunăstării. Atunci când omul conștientizează valorile fundamentale ale vieții, adevărata frumusețe și bogăție se apropie de știința curată cu efect profilactic, terapeutic și vitaminizant pentru minte și suflet.

Companiile trebuie să-și actualizeze modul de acțiune în societate pentru că aceasta este în continuă evoluție, și ceea ce era acceptabil în urmă cu douăzeci de ani acum nu mai este. Compania nu mai este doar un actor în plan economic, ea a devenit un actor și în plan social, iar implicarea sa în calitate de cetățean a devenit o necesitate și o prioritate deosebită.

Deschis acum 16 ani, hotelul Konsul este un hotel cu 3 stele, conform actului de clasificare. Este locul, de unde puteți face conexiune cu cea mai mare ușurință, cu cele mai importante locuri în Bălți și regiunea orașului.

Hotelul Konsul deține o poziționare destul de favorabilă pe piața orașului Bălți. El fiind unul din hotelele cu cel mai redus preț și, plus la toate, cu servicii de o calitate înaltă și camere și atmosferă agreabilă. Unitatea de cazare reprezintă în prezent o afacere de familie, nefiind integrat într-un lanț hotelier. Prin investițiile realizate, se dorește, în completarea accesului la atmosfera specială, aducerea unui aer de modernitate și confort.

Dacă ar fi să aplicăm teoriile etice normative în activitatea hotelului, atunci putem vorbi doar de 3 abordări etice practicate de către directorul acestei instituții și anume:

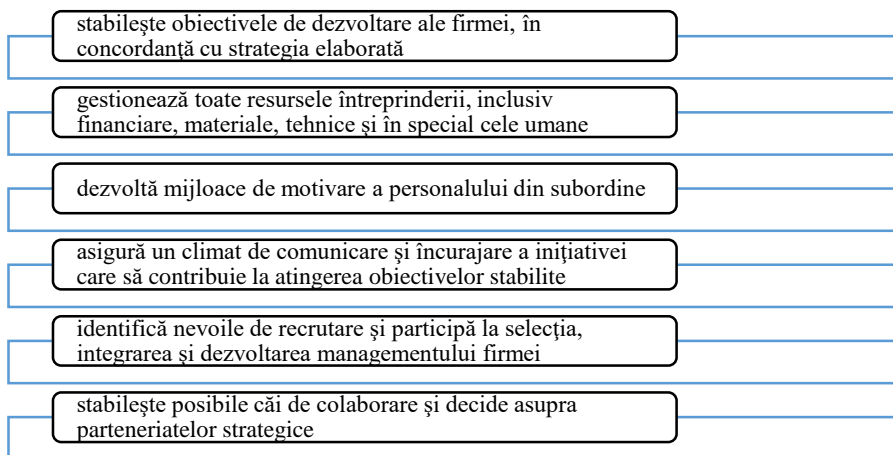
1. *Abordarea eticii în termenii teoriei virtuții;*
2. *Abordarea deontologică (universală) a eticii;*
3. *Abordarea eticii bazată pe drepturile individuale.*

Directorul hotelului consideră că relațiile cu personalul, lucrul în echipă și o atmosferă de prietenie și colaborare sunt binevenite și contribuie pozitiv la activitatea hotelului și la atingerea obiectivelor entității.

Din prisma eticii virtuții, afacerile reprezintă o parte fundamentală a societății în care trăim; activitățile comerciale nu vizează doar obținerea profitului, ci pun un accent deosebit pe relațiile sociale și autorepect, considerând obținerea de utilități materiale drept un mijloc pentru atingerea obiectivelor prestabilite, și nu un scop în sine.

La nivel individual, „virtutea” specifică directorului hotelului Konsul presupune competență, autoritate, flexibilitate, tact, putere de decizie rapidă etc., dar, mai presus de toate, acesta, prin inițiativele sale, realizează un profit cât mai important.

Directorul are cea mai mare responsabilitate și în activitatea hotelului îndeplinește următoarele atribuții (fig. 2):

Figura 2. Atribuțiile directorului hotelului *Konsul*
Sursa: elaborat de autor

Este de menționat faptul că într-o organizație foarte mult depinde de managementul acesteia și cultura organizațională. Dat fiind faptul că la acest hotel sunt puțini angajați, se poate de atestat că în companie persistă o ambianță agreabilă.

Vorbind despre *abordarea deontologică a eticii*, care se bazează pe concepția despre morală a lui Immanuel Kant, putem spune că directorul hotelului respectă și pune în practică regulile și principiile morale. Acesta poartă responsabilități, obligații sau datorii ale managementului și respectă drepturile omului. Respectiv, în funcție de manager, el respectă toate obligațiile morale de bază față de ceilalți salariați.

Referindu-ne la *abordarea eticii bazată pe drepturile individuale*, putem menționa că această concepție este folosită în managementul hotelului și se extinde la asigurarea și respectarea drepturilor salariatului – dreptul la viață privată (sunt protejate datele cu caracter personal ale fiecărui salariat (starea familială, domiciliul ș.a.)); dreptul la liberă exprimare (salariații își propun propriile idei și păreri, care ar contribui la rentabilitatea și atingerea scopului principal al entității); dreptul la îngrijirea sănătății și siguranței fizice; libertatea de conștiință, etc.

În fine, dacă e să specificăm 4 dintre dimensiunile culturii organizaționale determinate de către Geert Hofstede, atunci avem:

1. *Distanța față de putere* – la hotelul dat distanța față de putere este mică, deoarece chiar și lucrătorii simpli interacționează fără sfială cu managerul superior, îi cer ajutor după caz, acesta fiind destul de receptiv.
2. *Individualism/colectivism* – la companie persistă colectivism, acesta este caracterizat prin faptul că există un colectiv, colegii fiind receptivi la problemele altora (ca exemplu: se înlocuiesc unii pe alții atunci când la cineva apare o problemă).

3. *Masculinitate/feminitate* – această dimensiune este reprezentată în părți egale.
4. *Evitarea incertitudinii* – colectivul dat este unul flexibil și se adaptează repede la condițiile noi create.

Concluzii. În planul afacerilor, fiecare dintre sistemele menționate mai sus are particularitățile sale, logic unic, consistent și, deși niciunul dintre ele nu oferă o soluție valabilă pentru rezolvarea neclarităților de natură etică din mediul de afaceri, totuși, luate împreună, se consideră că duc la raționamente satisfăcătoare.

Referindu-ne la activitatea economică a hotelului Konsul, putem concluziona că managementul acestuia acordă o atenție deosebită teoriilor etice normative, iar personalul hotelului este tratat în mod adecvat, specific normelor și abordărilor de etică menționate mai sus.

Bibliografie:

1. CRĂCIUN, Dan. Curs de Etică în Afacerile Economice Internaționale. București: Ed. ASE, 2004. 358 p. ISBN 973-594-552-5.
2. IAMANDI, Irina-Eugenia, FILIP, Radu. Etică și responsabilitate socială corporativă în afacerile internaționale. București: Editura Economică, 2008. 352 p. ISBN 978-973-709-381-3.
3. Etică și responsabilitate socială corporativă în afacerile internaționale. [online] [accesat 29.04.2018]. Disponibil: http://www.ai.rei.ase.ro/ETICA%202012/Suport%20curs%20master%20-%20Etica%20si%20CSR_2012.pdf.

DATORIA REPUBLICII MOLDOVA ȘI RELAȚIILE CU BANCA EUROPEANĂ PENTRU RECONSTRUCȚIE ȘI DEZVOLTARE

Alexandr VIZITOV, student,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Conducător științific: **Alina SUSLENCO**, lect. univ., dr.

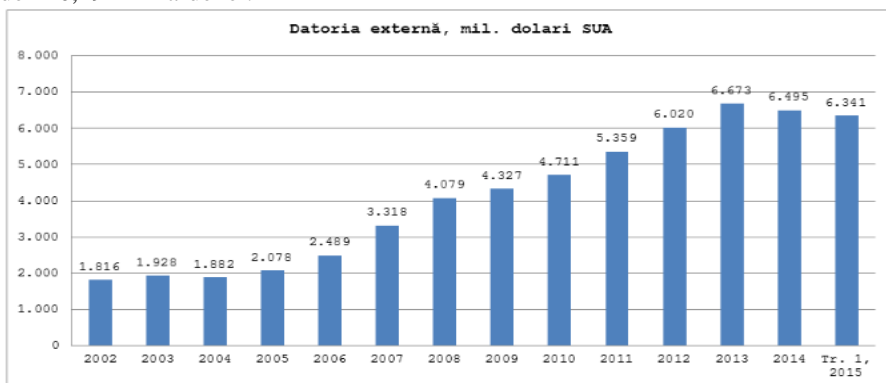
Abstract: *In this paper were analyzed the theoretical and practical aspects regarding the Moldavian debt. In addition, the relations of the Republic of Moldova with the European Bank for Reconstruction and Development have been reviewed in statistical data by dynamic changes of the used indicators. The research methods that I used were analysis, documentation, synthesis and others. Finally, we can mention that the RM is in a difficult situation, the part of republic's debt per capita is always increasing and the financial situation of the inhabitants is getting worse.*

Keywords: *Duty, EBRD, Republic of Moldova.*

Datoria externă a unei țări este acea parte din datoriile totale care este datorată creditorilor din altă țară. Debitori pot fi Guvernul și firmele private sau corporații. Datoria include bani datorati băncilor comerciale private, altor guverne sau instituțiilor financiare, precum FMI sau Banca Mondială.

În figura 1, putem urmări creșterea semnificativă a datoriei RM, începând cu anul 2002 până la 2015, dar în primul trimestru al anului 2017 datoria externă brută

a Republicii Moldova a trecut de nivelul de 6,688 miliarde de dolari, ceea ce este de 110,194 miliarde lei.

Figura 1. Evoluția datoriei externe a Moldovei

Sursa: BNS, 2018

Datoria externă se împarte în datoria publică și public garantată și datoria privată negarantată.

Datoria privată negarantată este datoria luată de către întreprinderi, firme, alte companii care sunt de origine moldovenească. Această datorie constituie 4,639 miliarde de dolari SUA și va fi rambursată de către aceste persoane care au luat acest credit.

Datoria publică și public garantată este datoria luată de către guvern pentru necesitățile țării și poporului ei. Datoria aceasta constituie 1,909 miliarde de dolari SUA, ce este 31,5 miliarde de lei. Datoria publică se împarte în datorie de stat, datoria băncii naționale a Moldovei (BNM), datoria întreprinderilor publice și datoria Unităților administrativ-teritoriale (UAT).

Această datorie este împărțită pe toți locuitorii țării și datoria pe cap de locuitor constituie 16713 lei, ce este de patru ori mai mare comparativ cu anul 2007.

Este important să știm cui suntem datori. În acest tabel sunt arătate datele despre datoriile față de investitori.

Tabelul 1. Datorii față de investitori

1. Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD)	563,12 mil. USD
2. Fondul Monetar Internațional (FMI)	293,19 milioane USD
3. Banca Europeană de Investiții (BEI)	144,3 milioane USD
4. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD)	73,5 mil. USD
5. Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE)	26,93 milioane USD
6. Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (FIDA)	62,78 milioane USD

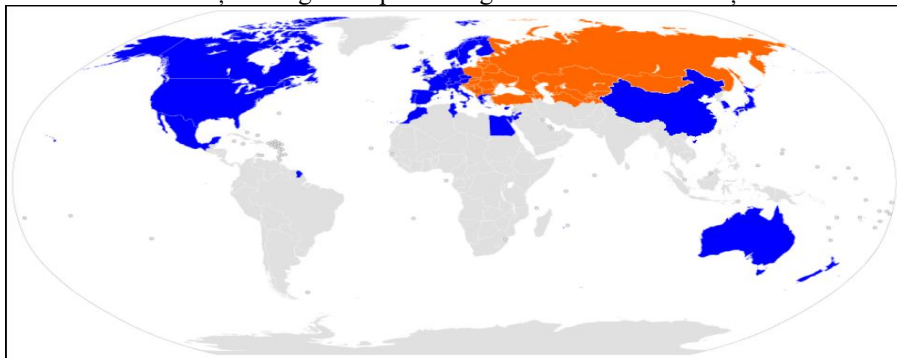
Sursa: elaborat în baza BNM, 2017

Înființată în 1991, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare folosește investițiile pentru a susține dezvoltarea economiei de piață și a democrației în 27 de țări din Europa Centrală până în Asia Centrală.

BERD este deținută de 64 de țări și de două instituții interguvernamentale.

BERD oferă finanțări de proiecte pentru bănci, întreprinderi industriale și comerciale, adresându-se atât noilor inițiative, cât și companiilor deja existente. De asemenea, colaborează și cu societăți din sectorul public pentru a sprijini privatizarea acestora, restructurarea întreprinderilor de stat și îmbunătățirea serviciilor municipale sau comunale.

Mandatul BERD stipulează că aceasta trebuie să colaboreze numai cu țări care respectă principiile democratice. Acordul de înființare a BERD impune promovarea dezvoltării durabile și ecologice ca parte integrantă a tuturor activităților sale.

Membri finanțatori

Membri beneficiari ai investițiilor

Figura 2. State membre ale BERD

Sursa: elaborat în baza BNM, 2017

Finanțările BERD pentru proiecte aparținând sectorului privat fluctuează între €5 milioane și €250 milioane.

Pentru a fi admisibil pentru o finanțare, proiectul trebuie să satisfacă următoarele condiții:

- să fie situat într-una din țările în care BERD operează;
- să aibă bune perspective comerciale;
- să aibă un aport de capital în numerar sau în natură din partea sponsorului proiectului;
- să fie util pentru economia locală și pentru dezvoltarea sectorului privat;
- să satisfacă criteriile financiare și ecologice existente.

De regulă, BERD finanțează maxim 35 la sută din costul total al unui proiect care pleacă de la zero sau 35 la sută din capitalizarea pe termen lung a societății responsabile de realizarea proiectului. Sponsorii trebuie să contribuie cu un aport de capital semnificativ, cel puțin egal cu investiția BERD.

Este, de asemenea, necesară asigurarea unor surse suplimentare de finanțare, din partea sponsorilor, a altor co-finanțatori sau obținute prin intermediul programului de împrumut sindicalizat oferit de BERD.

Finanțările BERD acoperă marea majoritate a sectoarelor economice:

- întreprinderile agricole;

- eficientizarea energetică;
- instituțiile financiare;
- sectorul de producție;
- infrastructurile municipale sau comunale și infrastructurile de mediu;
- resursele naturale;
- energia;
- turismul;
- telecomunicațiile, tehnologia informației și mass-media;
- transportul.

Republica Moldova a devenit membru BERD în aprilie 1992.

De la începutul activității sale în Republica Moldova, din 2005, BERD a finanțat 110 proiecte, fiind investite în economia moldovenească peste un miliard de euro.

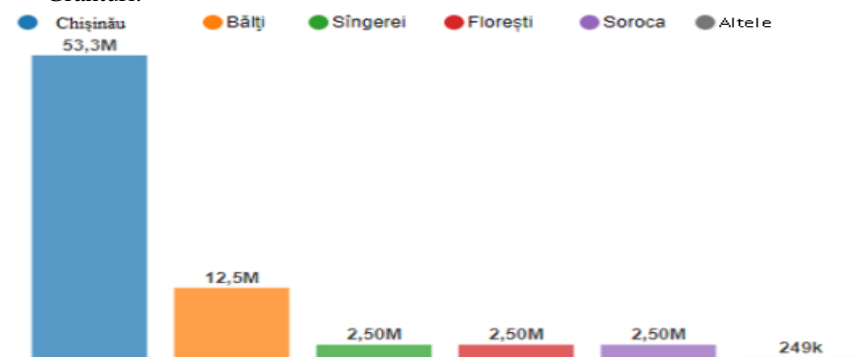
Pe parcursul strategiei actuale „BERD pentru Moldova” (2014-2017) debursările din partea băncii au fost de aproximativ 100 mil EUR anual. În primii doi ani de implementare a strategiei (2014-2015) au fost demarate 8 și, respectiv, 11 proiecte noi. Iar portofoliul cumulativ de proiecte în curs de desfășurare are o valoare totală de 438 mil EUR, din care 75% sunt alocate pentru infrastructură, 11% pentru industrie, comerț și agro-business, 9% pentru instituțiile financiare și 5% pentru sectorul energetic.

Strategia „BERD pentru Moldova” (2014-2017) are drept scop suportul procesului de tranziție la economia de piață, având la bază următoarele priorități strategice:

- Crearea condițiilor necesare pentru dezvoltarea sectorului privat;
- Crearea standardelor europene și integrarea regională;
- Consolidarea sustenabilității întreprinderilor municipale.

Modalități de oferire a investițiilor:

- Credite;
- Cooperare tehnică: Programe de tipul Turnaround Management (TAM) (management de redresare) și Servicii de consultanță de afaceri (BAS);
- Granturi.

Figura 3. Datoria fiecărei regiuni din Moldova
Sursa: elaborat în baza BNM, 2017

Datoria față de BERD constituie 73,5 mil USD. În Fig. 3 este dată informația despre datoria rămasă de rambursat pe raioane.

Cel mai puternic avantaj comparativ al Băncii relativ la alte instituții financiare internaționale, pe lângă concentrarea regională, constă în abilitatea de a opera atât în sectorul public, cât și în cel privat și de a avea la dispoziție cel mai larg și mai flexibil spectru de instrumente financiare pentru a sprijini diferitele stadii ale tranziției. În acest sens, BERD își propune să susțină tranziția de la economii centralizate la economii de piață în Europa Centrală și de Est și Comunitatea Statelor Independente.

În concluzie, remarcăm că Moldova este un stat care nu stă tocmai bine după gradul de îndatorare, presiunea de plată pentru generațiile viitoare fiind destul de semnificativă. Totuși, datoria în sine presupune importante avantaje economice pentru o țară în curs de dezvoltare, care nu-și poate permite să se dezvolte economic cu propriile forțe, ci doar făcând apel la finanțarea externă. Importantă este gestiunea datoriei externe, ținând cont de structura valutară a acesteia, scadențe, dar și maximizarea beneficiilor aduse de finanțările externe.

Bibliografie:

1. <http://www.ebrd.com/moldova/> Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
2. <http://infoeuropa.md/berd/> Pagina Proiectului „Responsabilitate individuală și cetățenie activă” poate fi consultată în Compartimentul „Informare Europeană” al Portalului
3. <http://www.statistica.md/> Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
4. <https://www.bnm.md/> Banca Națională a Moldovei.

PROVOCĂRI ÎN ORGANIZAREA RECRUTĂRII ȘI SELECȚIEI RESURSELOR UMANE ÎN ÎNTREPRINDERILE CU CAPITAL STRĂIN DIN REPUBLICA MOLDOVA

Natalia BORINSCHI, studentă,

*Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți*

Iana ANDRIȚCHI, studentă,

*Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
Conducător științific: Alina SUSLENCO, dr., lect. univ.*

Abstract: *In this paper we have tried to describe and analyze the stages of the recruitment and selection process, such as efficient and modern methods and techniques used in the recruitment and selection of human resources in Moldovan enterprises with foreign capital. An essential condition for the establishment and operation of an organization is the permanent assurance of the workforce for the employment of different positions, which has led to the elaboration of specialized methods for the recruitment and selection of personnel, which is an important part of the human resources management. In conclusion, we mention that Enterprises with Foreign Capital have well organized recruitment and selection process using modern methods in this regard.*

Keywords: *recruitment, selection, interview, recruitment methods, human resources, stages of the selection process, promotion.*

„Lucrează pentru ceea ce vei deveni, nu pentru ceea ce vei aduna.” – Elbert Hubbard

Activitatea de recrutare și selecție a personalului constituie o adevărată provocare pentru unele organizații din Republica Moldova. Acest lucru s-a evidențiat în ultimii ani în urma creșterii investitorilor străini, care căutau forță de muncă ieftină și de calitate. O condiție esențială pentru înființarea și funcționarea unei organizații este asigurarea permanentă a forței de muncă pentru ocuparea diferitelor posturi, ceea ce a condus la elaborarea unor metode specializate în recrutarea și selecția de personal, care este o parte importantă în managementul resurselor umane. O adevărată concurență pe piața forței de muncă a dus la dezvoltarea specialiștilor în domeniu pentru a efectua o recrutare și o selecție de personal de înaltă calitate.

Recrutarea resurselor umane este procesul managerial de menținere și dezvoltare a celor mai adecvate surse interne și externe, necesare asigurării cu personal competitiv în vederea realizării obiectivelor organizației.

Recrutarea personalului mai este definită ca proces de căutare, de localizare, de identificare și de atragere a candidaților potențiali, din care urmează să fie aleși candidați capabili, care, în cele din urmă, prezintă caracteristicile profesionale necesare sau care corespund cel mai bine cerințelor posturilor vacante actuale și viitoare.

După părerea unor specialiști, **recrutarea personalului** este momentul de confluință al căutării unui post de către o persoană, cu căutarea unei persoane de către o întreprindere, pentru ocuparea unui post. Ea se încheie prin realizarea unei concordanțe depline între exigențele postului respectiv și caracteristicile profesionale și personale ale persoanei respective, concretizându-se prin oferta de angajare.

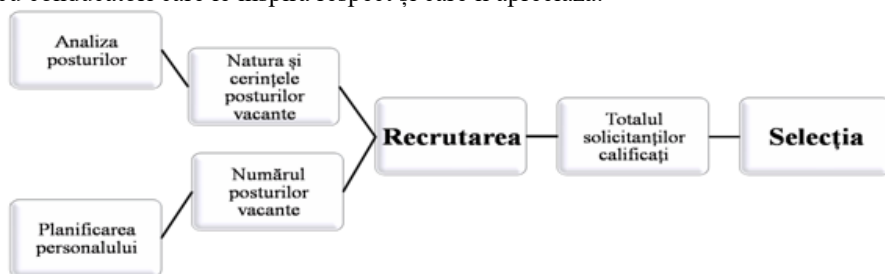
Selecția resurselor umane este activitatea care constă în alegerea celui mai capabil candidat pentru desfășurarea unei munci profesionale corespunzătoare unui anumit post sau loc de muncă. Ea se face pe baza pregătirii, aptitudinilor și capacității de muncă ale candidaților. Selecția este reprezentată de o serie de etape prin care trebuie să treacă persoanele care candidează la un post pentru a fi angajate. Fiecare etapă reduce grupul de salariați potențiali până ce, în cele din urmă, va fi angajată o singură persoană.

În opinia unor specialiști în resurse umane, **selecția personalului** este procesul prin care se aleg oamenii care întrunesc calitățile, cunoștințele, deprinderile și aptitudinile necesare realizării obiectivelor, sarcinilor, competențelor și responsabilităților circumscrise cerințelor anumitor posturi.

George T. Milkovich și John W. Boudreau sunt de părere că recrutarea personalului trebuie să aibă prioritate selectivă, deoarece o selecție a personalului eficientă nu se poate realiza decât dacă procesul de recrutare asigură un număr suficient de mare de candidați competitivi.

Scopul recrutării este de a localiza, identifica și de a atrage acele persoane care au un potențial pentru ocuparea unui anumit post într-o organizație. Prin recru-

tare, putem identifica sursele de candidați calificați pentru ocuparea unui post și a-i determina să aplice pentru ocuparea unor posturi noi sau vacante în cadrul unei organizații. Condiția primordială a succesului unei companii este atragerea și reținerea celor mai buni specialiști în ramura unde concurează. Pentru aceasta, trebuie formată o atmosferă de lucru în care fiecare angajat să-și poată manifesta talentul și să fie apreciat. Angajații profesioniști, valoroși nu-și doresc doar recompense materiale, ci și împlinirea profesională printr-o muncă interesantă, utilă și importantă, într-o organizație de care sunt mândri, în care sunt încurajați să vină cu idei proprii, cu conducători care le inspiră respect și care îi apreciază.

Figura 1.

Sursa: elaborată de autor

Pentru ca procesul de recrutare și selectare să fie desfășurat corect, acceptat de societate și să fie eficient, el trebuie să se bazeze pe câteva principii.

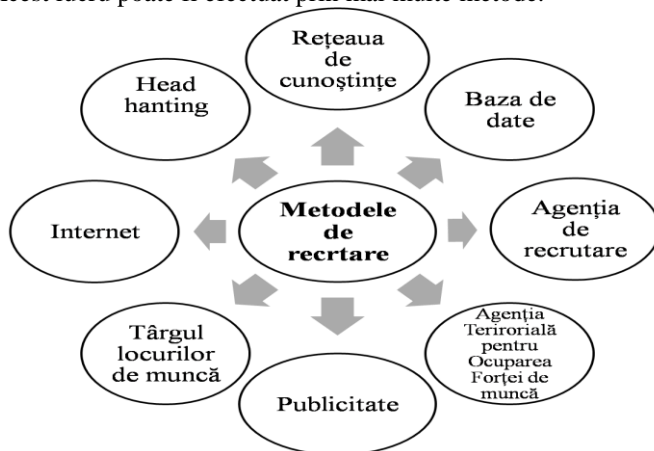

Figura 2.

Sursa: elaborată de autor

Procesul de căutare, localizare, identificare și atragere a potențialilor candidați, de unde urmează a fi aleși candidații capabili este cel mai voluminos și complex. Conform opiniei lui David J. Cherrington, procesul de recrutare a Resurselor Umane este legat indisponibil de multe alte activități de personal, ca de exemplu: evaluarea performanțelor, recompensele angajaților, relațiile cu angajații, pregătirea sau dezvoltarea personalului. Astfel, candidații cu pregătire corespunzătoare au în general performanțe mai bune, iar existența în cadrul organizației a unor preocupări

permanente pe linia performanțelor implică identificarea și atragerea unor candidați cât mai competitivi. Organizația trebuie să atragă un număr suficient de mare de candidați, pentru a-i putea identifica pe cei care corespund cel mai bine cerințelor postului. Acest lucru poate fi efectuat prin mai multe metode.

Figura 3.

Sursa: elaborată de autor

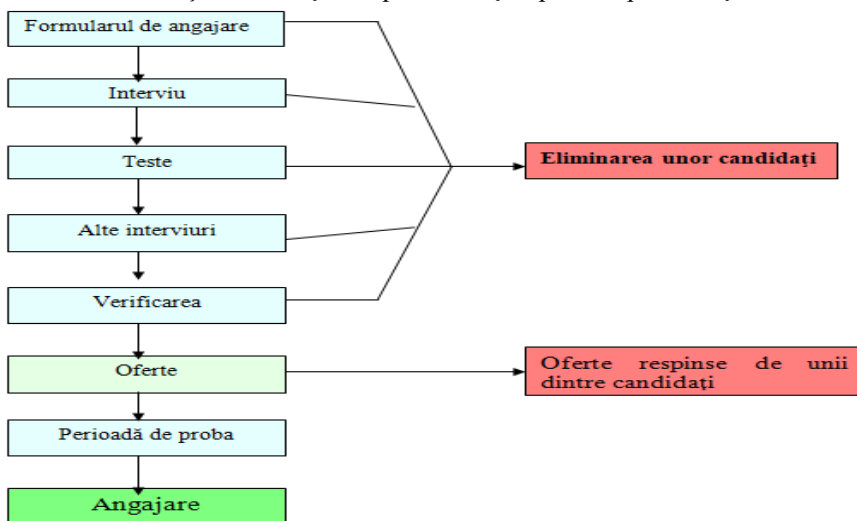
Recrutarea cadrelor se poate face din surse interne, adică din personalul existent sau din surse externe. Decizia referitoare la sursele de candidați trebuie luată timpuriu în procesul de recrutare.

Procesul de recrutare din sursele interne la întreprinderile cu capital străin din Republica Moldova constă în afișarea posturilor libere la un avizier în interiorul organizației, urmând ca angajații să se ofere singuri, dacă se consideră potriviți pentru posturile respective sau să recomande pe cineva. În anunțuri sunt descrise responsabilitățile posturilor, calificările necesare, nivelul remunerației și este încurajată depunerea candidaturilor de către toți cei ce se consideră potriviți. Candidații sunt evaluați în cadrul departamentului de resurse umane pe baza probelor scrise, convorbirilor individuale, după care se ia decizia de promovare. Candidații respinși vor primi un feedback care îi va ajuta să înțeleagă modul în care ar trebui să-și îmbunătățească performanțele pentru oportunitățile viitoare.

Recrutarea externă necesită planificare amănunțită și coordonare. În organizațiile cu capital străin din Republica Moldova, de procesul de recrutare se ocupă specialiștii în resurse umane, principalele etape de selecție fiind:

- Studierea dosarului candidatului;
- Verificarea referințelor despre candidat;
- Intervievarea;
- Testarea;
- Examenul medical;
- Adoptarea deciziei de încadrare.

Specialiștii în recrutare înregistrează și studiază dosarele candidaților care au depus pentru diferite funcții vacante. În cazul când sunt vacante mai multe posturi cu diferite funcții, dosarele candidaților sunt selectate în funcție de studii, experiență profesională, competențe digitale, limbi cunoscute și alte criterii stabilite pentru fiecare post în parte. Dosarele selectate de specialist în recrutare sunt prezentate specialistului în domeniul în care există poziția vacantă și pentru care se caută potențialul angajat. În urma evaluării dosarelor candidaților de către specialistul în domeniu este stabilită ziua și ora interviului inițial pentru cunoaștință cu candidații, la fel și pentru prezentarea companiei, a postului vacant, în detalii, candidatului. Candidații sunt informați despre interviu prin intermediul rețelelor telefonice sau electronice, în decurs de 3-5 zile lucrătoare până la data interviului. Dacă din unele motive candidatul nu are posibilitate să se prezinte la interviu în ziua stabilită, se stabilește o altă zi, care convine atât pentru candidat, cât și comisiei de recrutare. Interviul se desfășoară între candidat și comisia de recrutare, care constă din cel puțin doi specialiști: unul în resurse umane și altul în domeniul respectiv. Interviul se începe cu o scurtă prezentare a companiei și prezentarea în detalii a postului la care candidează persoana interviuată. Elaborarea unei probe scrise este una dintre etapele de selecție pentru depistarea celui mai potrivit potențial angajat. După elaborarea primului interviu, persoanele potrivite, în viziunea comisiei de recrutare, sunt prezentate managerului resurse umane și managerului departamentului pentru care este preconizată persoana. În următoarele 3-5 zile lucrătoare se alege cel mai potrivit candidat. Acesta este informat de specialistul în recrutare printr-un apel telefonic despre ziua angajării și alte detalii ce țin de aceasta. Candidații respinși primesc un feedback, care îi va ajuta să înțeleagă modul în care ar trebui să-și îmbunătățească performanțele pentru oportunitățile viitoare.

Figura 4.

Sursa: elaborată de Stoenescu Ana Dana Aurora [4]

Este important ca angajatul să nu fie doar un bun specialist în domeniu, dar la fel să aibă calități și abilități de încadrare și colaborare într-o echipă. Pentru aceasta este nevoie ca candidații să treacă prin toate etapele de selecție, ca să fie evaluați din mai multe puncte de vedere și să fie ales unul, cel mai potrivit.

Din păcate, acest mod de recrutare și selecție a personalului persistă în Republica Moldova în majoritatea cazurilor în companiile cu capital străin. Întreprinderile autohtone încă nu au implementat astfel de metode în activitățile sale, conducându-se după metode vechi, utilizate încă în Uniunea Sovietică. Acest lucru se reflectă asupra eficienței lucrului, a organizării procesului de producție și asupra altor activități de bază a unei organizații.

Tabelul 1

Întreprinderi cu capital străin	Întreprinderi autohtone
Aplicarea tuturor metodelor de recrutare cum ar fi: avize, spoturi publicitare, campanii de recrutare etc.	Nu se respectă calitatea în aplicarea metodelor de recrutare
Alegerea candidaților după competență și merit profesional	Alegerea candidaților prin „cumătrism, rudenie”
Transparență în evaluarea competențelor candidatului	Lipsa de transparență
Recrutarea resurselor umane bazată pe calitate	Recrutarea resurselor umane bazată pe cantitate
Implementarea rapidă a metodelor noi de recrutare	Lipsă de flexibilitate în implementarea metodelor noi de recrutare

În concluzie, putem spune că eficiența, prosperitatea și activitatea unei întreprinderi, în mare măsură, depinde de angajații săi, de aceea este foarte important să fie alese persoanele potrivite. Întreprinderile cu capital străin din Republica Moldova, utilizând metodele de recrutare și selecție descrise mai sus, de la bun început au avut succes și, în prezent, continuă să-și desfășoare activitățile pe teritoriul țării noastre, prosperând și crescând în ceea ce fac. Acesta este un bun exemplu în organizarea procesului de recrutare și selecție pentru întreprinderile autohtone, care încearcă să implementeze în activitățile sale unele din metodele specificate mai sus, ceea ce conduce la dezvoltarea organizației, respectiv și a țării noastre atât în domeniul economic, cât și în domeniul cultural.

Bibliografie:

1. Manolescu Aurel, Managementul resurselor umane, București, 2001.
2. Paunescu Ion, Managementul resurselor umane, București, 2000.
3. Blajin A., Roșcov M., Popa V., Țepordei A., Managementul resurselor umane, Chișinău, 2005.
4. <http://www.referatele.com/referate/economie/online4/MANAGEMENTUL-RESURSELOR-UMANE---RECRUTAREA-RESURSELOR-UMANE-referatele-com.php>
5. <http://www.scritub.com/sociologie/resurse-umane/RECRUTAREA-SI-SELECTIA-PERSONA81621.php>
6. <https://conspecte.com/Management/selectia-resurselor-umane.html>
7. <http://www.manager.ro/articole/resurse-umane-11/selectia-personalului-172.html>

SITUAȚIA TINERILOR PE PIAȚA MUNCII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Dionisie GHERMAN, student,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Conducător științific: **Veronica GARBUZ**, asist. univ.

Abstract: *The global problem faced by young specialists is their employment on the labor market, because of this problem many young people do not have a job after finishing their university studies. The labor market is influenced by demographic, social, political, psychological factors, etc. For economic analysis, labor market structure is of great importance and it allows to know the proportions in which labor resources are used as a result of their distribution according to demand and supply, on different branches and sub-assemblies of economic activity: agriculture, industry, services, etc., which indicates the technological level in the country's economy and in general, its degree of economic development.*

The main goal pursued on the labor market is to reach a balance between the main components. Unbalanced unemployment shows the phenomenon of unemployment. The analysis of this phenomenon, the causes and the ways of fighting are of great interest for the whole economic system of a state.

Keywords: *labor market, labor, economic theories, jobs, professions and vocational training.*

1. Abordări teoretico-conceptuale privind particularitățile pieței muncii

Toate țările, indiferent de venitul acestora, se confruntă cu adevărate provocări în crearea și menținerea locurilor de muncă adecvate pentru cetățenii lor. Ocuparea forței de muncă este un subiect ce capătă amploare în condițiile în care populația globală și numărul de lucrători – crește, în special în țările în curs de dezvoltare.

În general, piața muncii reprezintă spațiul economic în care tranzacționează în mod liber utilizatorii de muncă (deținătorii de capital) în calitate de cumpărători și posesorii resursei de muncă, în calitate de vânzători [8]. Prin intermediul mecanismului prețului muncii al concurenței libere între agenții economici, al altor mecanisme specifice se ajustează cererea și oferta de muncă.

Potrivit economistului J.M. Keynes, funcțiile pieței muncii constau în [6, p. 409]:

- a) alocarea resurselor de muncă pe sectoare, ramuri, profesii, arie geografică, dictată de necesitatea utilizării lor eficiente, corelarea cererii și a ofertei de muncă în timp și spațiu;
- b) formarea și distribuția veniturilor în societate;
- c) furnizarea informațiilor privind retribuirea muncii și criteriile de apreciere și măsurare a efortului uman;
- d) furnizarea informațiilor privind necesarul de profesii, calificări și aptitudini specifice, indicând direcțiile de recalificare profesională;
- e) influența asupra elaborării mecanismului de protecție socială, furnizând date care contribuie la stabilirea nivelului optim al ajutorului de șomaj și al salariului minim.

Factorii care influențează evoluția și dezvoltarea pieței muncii în general se grupează în două categorii, după cum este vorba de piața internă și piața internațională a forței de muncă. Astfel, piața internă a forței de muncă este condiționată, în principal, de următorii factori:

- evoluția produsului intern brut, respectiv a producției industriale, agricole și a serviciilor;
- evoluția tranzacțiilor comerciale, a circulației monetare și a creditului;
- restructurarea economiei naționale și a fiecărei ramuri în parte și apariția unor noi domenii de activitate sub impulsul progresului tehnico-științific;
- variația productivității muncii la nivel de ramură sau sector, dar și la nivel individual ș.a.

Piața internațională a forței de muncă evoluează sub influența următorilor factori:

- gradul de dezvoltare economică a statelor și implicit condițiile de salarizare și de trai diferite;
- amploarea investițiilor din fiecare țară;
- migrația internațională a capitalului financiar;
- politica economică adoptată în diferite țări, primitoare de forță de muncă superior calificată (importul de inteligență) etc.

Pe parcursul evoluției științelor economice, au fost tratate o serie de teorii care abordează piața muncii prin prisme psihologice, comportamentale ale agenților economici, evidențiind factorii care influențează deciziile indivizilor privind încadrarea în câmpul muncii (tabelul 1).

Tabelul 1

Analiza comparativă a teoriilor privind piața muncii

Denumirea	Abordarea	Obiectul de analiză	Principalele idei
Teoria keynesistă	macro-economică	Echilibrul pe piața muncii, șomajul involuntar, salariile reale și nominale, corelația pieței muncii cu alte piețe.	Volumul cererii de muncă depinde de cererea agregată, oferta de muncă depinde de nivelul salariilor nominale, există câte o piață a forței de muncă pentru fiecare categorie profesională aparte.
Teoria pieței interne a muncii	micro-economică	Concurența pe piața muncii.	Concurența pe piața muncii se manifestă mai pregnant între angajații din interiorul unei firme sau din cadrul unei branșe economice luată aparte.
Teoria segmentării pieței muncii	micro-economică	Piața muncii reprezentată pe segmente, stabilirea salariilor pe aceste segmente și posibilitățile de avansare.	Există două segmente pe piața muncii: cel primar, unde salariul se stabilește în funcție de nivelul studiilor și există șanse de avansare ierarhică și cel secundar, unde salariile sunt mici și rigide, nivelul calificării solicitat fiind foarte scăzut.

Teoria căutării unui loc de muncă	micro- economică	Procesul de căutare a unui loc de muncă și de- cizia de angajare.	Costurile asociate procesului de căutare a unui loc de muncă se compară cu nivelurile salariilor oferite pentru diferite posturi va- cante.
---	---------------------	---	---

Sursa: elaborat de autor în baza [7, p.108]

Într-o formulare restrânsă, piața muncii este expresia reglării cererii și ofertei de muncă prin deciziile libere ale agenților economici. Agenții economici întâlniți pe piața muncii sunt:

- ofertanții, respectiv cei ce oferă marfa reprezentată de capacitatea de muncă și competentă profesională, contra unui anumit preț stabilit de piață;
- cumpărătorii, adică întreprinderile care au nevoie de muncă, într-o anumită cantitate și structură profesională, pentru a-și desfășura activitatea și pentru care sunt dispuși să plătească prețul specific – salariul;
- intermediarii, care pot fi oficiile de plasare, specializate într-o gamă largă de servicii, prin intermediul cărora ofertanții sunt puși în contact cu cumpărătorii de muncă și care, evident, pentru serviciile lor solicită un preț.

Orice activitate economică, în condițiile economiei de piață, asociază, în mod obiectiv, factorul de producție capital, cu încă un factor esențial, factorul munca. Acest factor se procură prin intermediul pieței, piața muncii constituindu-se astfel, într-un subsistem al economiei de piață. Pe această piață funcționează cererea și oferta, se formează un preț, dar toate acestea se manifestă în funcție de specificul determinat de obiectul tranzacțiilor de pe această piață.

2. Situația tinerilor absolvenți ai învățământului superior din Republica Moldova

Calitatea vieții tinerilor este dependentă, în mod direct, de procesul de inserție în câmpul muncii, deoarece obstacolele și eșecul în obținerea unui loc de muncă decent după terminarea studiilor poate avea impact serios și de lungă durată asupra capacităților și abilităților profesionale ale tinerilor, dar și asupra veniturilor lor. Debutul pozitiv pe piața muncii determină succesul profesional și personal în perioadele ulterioare din viața tânărului.

În anul 2016, în Republica Moldova, ponderea absolvenților instituțiilor de învățământ superior era de 47%, ceea ce înseamnă că fiecare a doua persoană este absolvent de universitate. Din anul 2010 și până în prezent a crescut simțitor numărul absolvenților ciclului II de masterat (+10%) și al absolvenților învățământului profesional tehnic post-secundar (+5%).

Datele din tabelul 2 indică faptul că cea mai mare parte a absolvenților învățământului superior din anul 2016 posedă diplomă din domeniul științelor economice (28,3%), urmați de absolvenții de la științe ale educației (15,9%), drept (15,2%), inginerie și activități inginerești (9,2%), etc. Pe fiecare domeniu de studiu a descrescut numărul absolvenților în comparație cu anul 2015; a crescut neesențial pe domeniu: cultură fizică și sport (12%).

Tabelul 2

Absolvenții instituțiilor de învățământ superior pe domenii generale de studiu, ani și cicluri (perioada 2014-2016)

	2014		2015		2016	
	Ciclul I	Ciclul II	Ciclul I	Ciclul II	Ciclul I	Ciclul II
Total	17062	6409	17073	5915	15141	6102
Științe ale educației	2635	962	2979	999	2409	1258
Arte	292	100	279	91	314	100
Științe umanistice	686	330	637	234	466	303
Științe politice	412	345	418	336	407	310
Științe sociale	359	218	303	229	272	229
Asistența socială	403	83	369	74	260	85
Științe ale comunicării	320	63	301	65	293	55
Științe economice	4875	1711	4805	1370	4287	1276
Drept	2212	1254	2541	1145	2301	1111
Științe ale naturii	233	125	265	90	189	126
Științe exacte	298	174	275	172	264	187
Inginerie și activități ingineresti	1564	339	1399	343	1394	355
Tehnologii de fabricare și prelucrare	405	89	399	106	335	88
Tehnologie chimică și biotehnologii	154	23	112	18	114	27
Arhitectură și construcții	580	274	544	238	434	205
Științe agricole	291	93	297	121	274	136
Medicina veterinară	-	37	-	38	-	46
Servicii publice	468	77	434	89	391	107
Cultura fizică și sport	311	80	326	93	365	74
Servicii transport	46	0	26	0	24	0
Protecția mediului	0	11	12	16	9	3
Protecție, pază și securitate	302	21	268	20	249	21
Militărie	216	0	84	28	90	0

Sursa: elaborat de autor în baza [1]

Conform raportului „Tinerii pe piața muncii din Republica Moldova: competențe și aspirații”, elaborat de Observatorul de Competențe axat pe Tineri, în cadrul proiectului „Dezvoltarea afacerilor inovatoare pentru o creștere economică durabilă la nivel local”, finanțat de Guvernul Turciei și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare [2, p. 15], performanțele pieței forței de muncă depind, în mare măsură, de corelarea ofertelor de educație și formarea profesională inițială cu cerințele pieței muncii. În ultimii ani, în rândul angajaților cu studii superioare, se înregistrează creșterea persoanelor supracalificate (29,1% în anul 2015) [3]. Explicația acestui rezultat este dată de numărul mare de absolvenți ai universităților și, respectiv, incapacitatea pieței muncii de a absorbi tinerii specialiști conform dome-

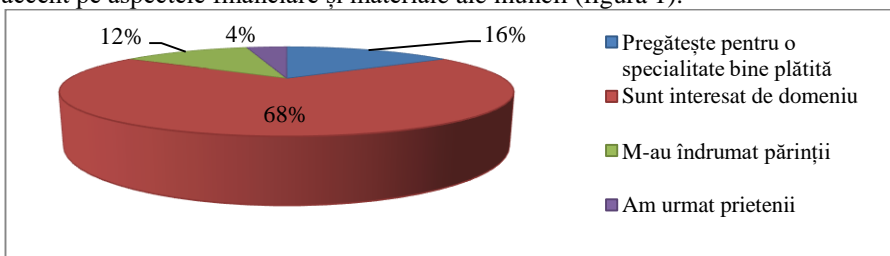
niului absolvit, astfel, persoanele pregătite, fiind puse în situația să accepte munci inferioare nivelului lor de calificare. Această problemă atrage după sine și alte probleme, printre care putem enumera: salarii mai mici față de cele care ar fi putut fi în cazul calificării potrivit cerințelor, pierderea cunoștințelor și competențelor din cauza nevalorificării lor.

3. Abordări practice ale integrării pe piața muncii a absolvenților Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți

Absolvenții USARB se confruntă cu aceleași probleme pe piața muncii, la fel ca și semenii lor din alte instituții de învățământ superior din țară. În acest context, în anul 2017, un grup de cadre didactice și studenți ai acestei instituții, au inițiat o cercetare, în cadrul căreia au analizat situația absolvenților pe piața muncii.

Acest sondaj s-a bazat pe mai multe aspecte: studiul universitar, procesul de căutare a locului de muncă, locul de muncă și profesia. La sondajul dat au participat un număr de 156 absolvenți ai anilor 2014-2017 ai diferitelor specialități. Circa 62% dintre respondenți sunt de genul feminin, iar 38% – de genul masculin [4].

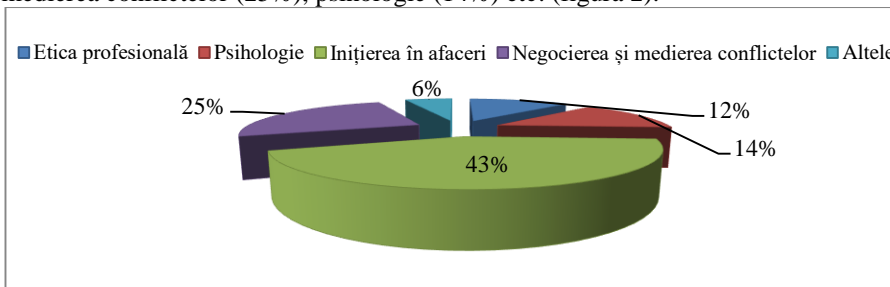
Motivația supremă de alegere a universității și specialității de studiu vizează interesul manifestat față de domeniu (68%). Circa 12% dintre respondenți au pus accent pe aspectele financiare și materiale ale muncii (figura 1).

Figura 1. Motivul alegerii universității/specialității

Sursa: elaborat de autori, în baza analizei chestionarelor

Din analiza chestionarelor a fost determinat faptul că la unele specialități ar fi necesare discipline suplimentare precum: inițierea în afaceri (43%), negocierea și medierea conflictelor (25%), psihologie (14%) etc. (figura 2).

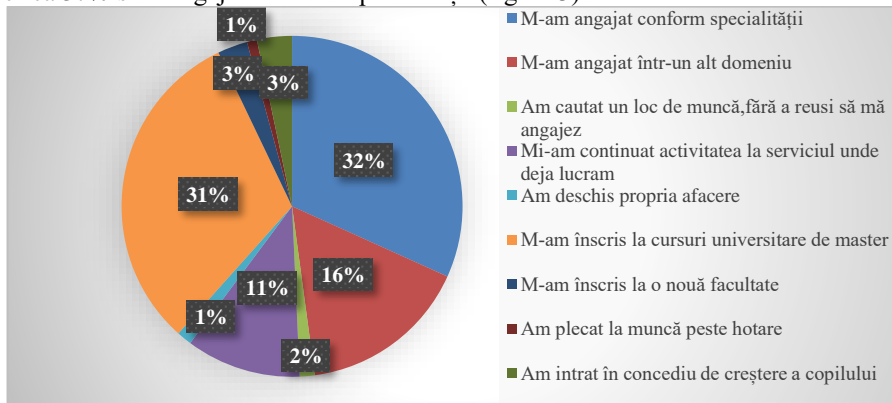

Figura 2. Ce discipline ați vrea să studiați suplimentar?

Sursa: elaborat de autori, în baza analizei chestionarelor

Conform părerii respondenților, disciplinele incluse în programa curriculară sunt teoretizate și, deseori, nu conțin aspecte practice. Rezultatele obținute relevă faptul că inițierea în domeniul afacerilor ar conferi o șansă în plus pentru angajarea/autoangajarea absolvenților.

În perioada imediată a absolvirii ciclului I sau II a învățământului superior, circa 37% s-au angajat conform specialității (figura 3):

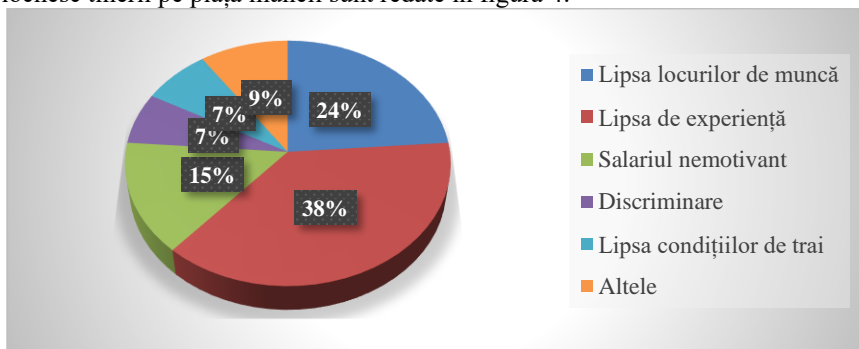

Figura 3. Situația respondenților în perioada imediată a absolvirii

Sursa: elaborat de autori, în baza analizei chestionarelor

După cum ne sugerează figura 3, doar 32% dintre respondenți, la absolvire și-au deschis o afacere proprie.

Procesul căutării unui loc de muncă decurge destul de anevoios, iar numărul etapelor pe care le conține diferă de la caz la caz. Principalele obstacole cu care se ciocnesc tinerii pe piața muncii sunt redată în figura 4:

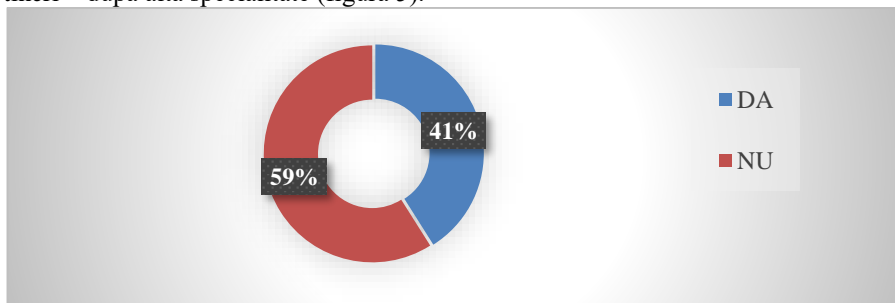

Figura 4. Problemele cu care s-au ciocnit tinerii în procesul căutării unui loc de muncă

Sursa: elaborat de autori, în baza analizei chestionarelor

Problema cea mai des întâlnită privind angajarea la un loc de muncă este lipsa de experiență (38%), urmată de lipsa locurilor de muncă (24%), salariul nemotivant (15%), precum și lipsa condițiilor de trai (24%).

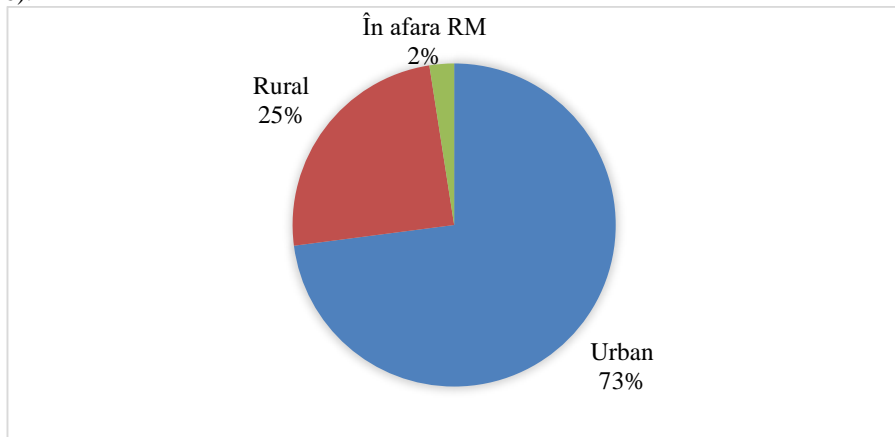
Este îmbucurător faptul că din cele 156 persoane chestionate, 82% sunt angajate în câmpul muncii și doar 18% nu sunt angajate din varii motive (continuarea studiilor, aflarea în concediu de maternitate/paternitate etc.). Din totalul persoanelor angajate, circa XX% activează conform specialității absolvite, iar XX% dintre tineri – după altă specialitate (figura 5).

Figura 5. *Profesia dvs. actuală corespunde specialității absolvite?*

Sursa: elaborat de autori, în baza analizei chestionarelor

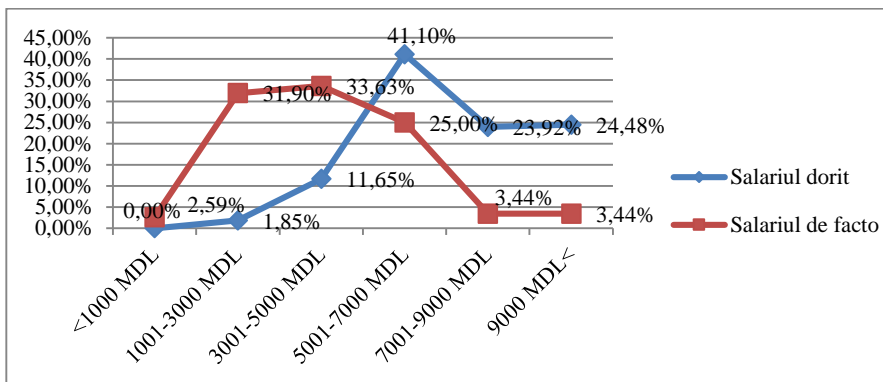
Rezultatele obținute, indică asupra unei mari tendințe de migrare a tinerilor din mediul rural în mediul urban, dat fiind faptul că circa 73% dintre respondenți după absolvire activează în orașe, în special în municipiul Chișinău și Bălți (figura 6).

Figura 6. *Unde se află locul dvs. de muncă actual?*

Sursa: elaborat de autori, în baza analizei chestionarelor

Un alt subiect interesant pe care ne-am propus să-l analizăm în prezentul studiu, vizează analiza și compararea mărimii salariului dorit cu mărimea salariului de facto (figura 7):

Figura 7. Analiza comparativă a mărimii salariului dorit cu mărimea salariului de facto

Sursa: Elaborat de autori, în baza analizei chestionarelor

Se constată că majoritatea respondenților care sunt încadrați în câmpul muncii au un câștig salarial mediu lunar între 3001 și 5000 lei, în timp ce câștigul salarial dorit este de cel puțin 5000 lei (41.10%), înregistrând valori înalte și variantele de răspuns 7001-9000 lei (23.92%) și mai mare de 9000 lei (21.48%). În fond, nu se atestă diferențe majore între așteptările salariale ale persoanelor căsătorite/celibatate, care au sau nu au copii.

Concluzii:

În urma analizei stabilite, a fost soluționată problema principală a tinerilor din Republica Moldova pe piața muncii autohtone, bazată pe ridicarea competitivității forței de muncă, consolidarea funcționării structurilor de stat în sfera muncii. Acest fapt a determinat analiza situației actuale pe piața muncii din Republica Moldova, evidențiindu-se obstacolele în calea funcționării reușite a acesteia; studierea experienței tinerilor în diferite domenii pe piața muncii.

Problema globală cu care se confruntă tinerii specialiști în ziua de azi este angajarea lor pe piața muncii. Din cauza acestei probleme, mulți tineri nu au un loc de muncă după finalizarea studiilor universitare. Piața muncii este influențată de factori de ordin demografic, social-politic, psihologic etc.

Bibliografie:

1. Absolvenții instituțiilor de învățământ superior pe domenii generale de studiu și cicluri, 2014-2016. Disponibil: http://statbank.statistica.md/pxweb/pxweb/ro/30%20Statistica%20sociala/30%20Statistica%20sociala__07%20INV__INV060/INV060200.px/table/tableViewLayout1/?rxid=9a62a0d7-86c4-45da-b7e4-fecc26003802; (vizat la: 13.04.2018).
2. Buciuțiuțeanu-Vrabie, M., Gagauz, O. *Tinerii pe piața muncii din Republica Moldova: competențe și aspirații*, Chișinău, INCE, 2017, 36 p.
3. Ganta, V., Shamchiyeva, L., *Labour market transitions of young women and men in the Republic of Moldova Results of the 2013 and 2015 school-to-work tran-*

- sition surveys. Geneva, International Labour Office, July 2016. Disponibil: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/ed_emp/documents/publication/wcms_498766.pdf (vizitat 12.04.2018)
4. Garbuz, Veronica, Rojco, Anatolii, *Studiu asupra inserției pe piața muncii a absolvenților Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți*, În: Colocviul Științific „ORIENTĂRI ACTUALE ÎN CERCETAREA DOCTORALĂ”, ediția a VII-a, Indigou Color, Bălți, 2017.
  5. Hotărîrea Nr. 611 din 15.05.2002 cu privire la aprobarea Strategiei ocupării forței de muncă în Republica Moldova. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=296560>; (vizat la: 15.04.2018).
  6. KEYNES, J.M. *Teoria generală a folosirii mâinii de lucru, a dobînzii și a banilor*. București: Editura Științifică, 1970. 409 p.
  7. Lupu V. Bazele teoretice ale dirijării statale a pieței muncii în economia tranziatorie, Chișinău: Editura ASEM, 1995, 108 p.
  8. Piața muncii. Disponibil: <http://www.carieramea.com/piata-muncii/>; (vizitat la: 14.04.2018).

SURSE ȘI METODE DE FINANȚARE A INVESTIȚIILOR ÎN CADRUL UNEI ÎNTREPRINDERI

Daniela GODOVANCUIUC, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Conducător științific: **Irina MOVILĂ**, conf. univ., dr.

Abstract: *The article presents the results of the theoretical and practical research on the investments and sources of their financing within the enterprise. The sources of funding, their types and their classification are described in detail and analyzed. The advantages and disadvantages of these external and internal sources of funding are also outlined.*

From the researches we made, we noticed the methods of financing and we determined that in Moldova the most used model is the financing through the lending mechanism followed by the self-financing.

As a result of the investigations we have concluded that we have sources of internal and external financing and their role in the development of enterprises is quite important, because with them an entity can function normally.

Keywords: *bank loans, reserves, depreciation, net profit, share issue, obligatory loans, self-financing, mixed funding, financing through capital market mechanisms, leasing.*

Succesul activității investiționale a întreprinderii, în mare parte, este determinat de asigurarea financiară a acesteia. Finanțarea investițiilor are un conținut unitar, dar complex, care reflectă utilizarea resurselor în corelație cu tehnica de constituire și de mobilizare a lor. Resursele generate în cadrul finanțării interne, ca și unele resurse din finanțarea externă, se regăsesc sau se mobilizează în contul investitorului pe măsura generării lor.

Finanțarea investițiilor constituie o etapă semnificativă în procesul investițional al întreprinderii, în cadrul căreia, drept urmare a deciziei de investiții, resursele

financiare se înglobează în bugetul investiției și pot fi utilizate în vederea realizării proiectului.

Conform opiniilor savanților R. Hîncu, M. Bunu și D. Dascaluic, mecanismul finanțării investițiilor implică acțiuni corelate privind:

- 1) determinarea necesarului de finanțare;
- 2) stabilirea structurii corespunzătoare a capitalului;
- 3) evaluarea costului resurselor de finanțare pe termen mediu și lung [5, p. 20].

Prin intermediul planului de finanțare a investițiilor sunt puse într-un raport de balanță programul de investiții, alcătuit din portofoliul de proiecte de investiții, ce urmează a fi îndeplinite și resursele de care investitorul dispune sau le va putea mobiliza.

Finanțarea investițiilor poate avea două forme: finanțarea internă și externă. Finanțarea internă se bazează pe resursele generate de agentul economic investitor, și anume:

- a) parte din profitul net destinat a fi investit,
- b) rezerve formate în urma repartizării profitului,
- c) sume din valorificarea rezultatelor casării mijloacelor fixe,
- d) sume din vânzarea și cesiunea unor imobilizări [2, p. 34].

Profitul net, destinat a fi reinvestit, se formează din diferența pozitivă a veniturilor obținute asupra cheltuielilor suportate în activitățile de antreprenariat. Pentru investiții, de obicei, se repartizează numai o parte din profitul net, deoarece el poate fi distribuit și pentru alte destinații: dividendele acționarilor, prime pentru salariați etc.

Rezervele sunt constituite din profitul pe care întreprinderea îl capitalizează în scopul autofinanțării activității, adică din profitul net rămas după plata dividendelor către acționari. Sunt mai multe tipuri de rezerve în cadrul întreprinderii: rezerve prevăzute de legislație, rezerve prevăzute de statut și alte rezerve:

- Sume din valorificarea rezultatelor casării mijloacelor fixe – operația de scoatere din funcțiune a mijloacelor fixe, urmată de valorificarea componentelor rezultate.
- Sume din vânzarea și cesiunea unor imobilizări, care survin atunci când întreprinderea își reînnoiește activele fixe prin vânzarea sau casarea celor vechi. Evaluarea acestei resurse poate avea loc înainte sau după impozitare.

Totodată, savanții autohtoni, R. Hîncu, M. Bunu și D. Dascaluic în lucrarea „Bazele activității investiționale” au evidențiat avantajele și dezavantajele surselor interne de finanțare a investițiilor (tab. 1).

Finanțarea externă constituie o *alternativă* pentru investitori, atunci când capacitatea de autofinanțare este sub nivelul programului de investiții. Aceasta este asigurată de bănci, instituții de investiții, organe ale sectorului public, cât și ale celui privat. Sistemul resurselor de finanțare externă este vast și include: credite bancare; împrumuturi de la alte persoane fizice sau juridice; împrumuturi obligatoare reflectate în emisiunea de obligațiuni; finanțări din bugete locale sau bugetul de stat, contractate în condiții de rambursabilitate; subvenții pentru investiții, acordate de la buget, în cazuri speciale pentru anumite structuri de investiții și pentru anumite categorii de investitori; împrumuturi externe contractate direct sau cu garanții guvernamentale; resurse specifice de finanțare: leasingul, capitalul de risc.

Tabelul 1. Avantajele și dezavantajele surselor interne de finanțare a investițiilor întreprinderii

Avantajele surselor interne	Dezavantajele surselor interne
<ul style="list-style-type: none"> - conferă un grad mai mare de independență și control asupra întreprinderii, deoarece acțiunile întreprinse nu se cer a fi justificate cuiva; - reprezintă un mijloc sigur de acoperire a necesităților financiare ale întreprinderii; - menține independența și autonomia financiară, deoarece nu creează obligații suplimentare; - fondurile investite nu necesită a fi rambursate. 	<ul style="list-style-type: none"> - volumul limitat al resurselor financiare; - lipsa posibilităților de extindere a activității investiționale într-o conjunctură favorabilă a pieței investiționale; - restrângerea capacității întreprinzătorului de a dezvolta afacerea; - posibilitatea de a pierde anumite oportunități de investiții datorită indisponibilității de resurse financiare la momentul potrivit; - acceptarea de către investitor a unui nivel sporit de risc personal.

Sursa: [1, p. 430]

Finanțarea investițiilor la întreprinderile autohtone, în mare măsură, au loc în active materiale pe termen lung. Conform datelor Biroului Național de Statistică, investițiile în active materiale pe termen lung, pe surse de finanțare, în anul 2016, a constituit 19664, 1 mln. lei. Structura investițiilor este prezentată în tabelul 2.

Tabelul 2. Structura investițiilor în active materiale pe termen lung, pe surse de finanțare în anii 2014-2016

Indicatori	2014	Ponderea, %	2015	Ponderea, %	2016	Ponderea, %
Investiții în active materiale pe termen lung – total	21 158,5	100	21 123,3	100	19 664,1	100
Bugetul de stat	2 274,7	10,62	1 717,9	8,10	932,6	4,74
Bugetul UAT	1 077,2	5,2	948,4	4,5	898,7	4,6
Mijloacele proprii ale întreprinderilor	11 685,4	55,23	12 564,6	59,5	12 834,5	65,27
Mijloacele populației	386,8	1,85	504,6	2,4	342,2	1,74
Sursele din străinătate	1 267,7	6,00	1 492,2	7,06	1 420,5	7,20
Alte surse	4 466,7	21,10	3 895,6	18,44	3 235,6	16,45

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova 2017, p. 319

Una din cele mai importante surse externe de finanțare a investițiilor este *creditul bancar*. Creditarea investițiilor ca operațiune cu caracter financiar se integrează procesului de finanțare pe termen lung, întrucât, de regulă, creditul apare ca o resursă *complementară* de acoperire a unor proiecte realizate prin investiții. Firmele apelează la aceste credite bancare atunci când resursele proprii sunt insuficiente, în cazul unora cu activități mai puțin rentabile, iar în cazul altora, cu activitate prosperă, atunci când își propun proiecte de mare anvergură.

Conform datelor Biroului Național de Statistică, datoriile financiare pe termen lung ale agenților economici la 1 ianuarie 2016 a constituit 95 823,9 mln. lei sau 39,32% din totalul datoriilor întreprinderii, dar ponderea cea mai mare totuși o au datoriile pe termen scurt de 147874,8 mln. lei, sau 60,68% (tab. 3).

Tabelul 3. Structura datoriilor agenților economici, inclusiv, datoriile financiare în anii 2014-2016

Indicatori	2015	Ponderea, %	2016	Ponderea, %	2017	Ponderea, %
Datorii, total	217 158,0	100	234 253,4	100	243 698,7	100
Datorii pe termen lung	82 898,4	38,17	92 449,8	39,47	95 823,9	39,32
Datorii pe termen scurt:	134 259,6	61,83	141 803,6	60,53	147 874,8	60,68
Datorii financiare	28 162,0	20,98	27 823,7	19,62	27 642,9	18,69
Datorii comerciale	80 447,3	59,92	87 788,6	62,61	90 158,7	60,97
Datorii calculate:	25 650,3	19,10	26 191,3	18,47	30 073,2	20,34
Retribuirea muncii	1 538,2	6,00	4 669,8	17,83	5299,7	17,62
Asigurările	709,7	3,04	733,3	2,8	792,4	2,63
Decontările cu bugetul	1 611,0	6,3	1 964,5	7,5	2 411,5	8,02
Alte datorii pe termen scurt	21 791,4	84,96	18 823,7	71,87	21 569,6	71,73

Sursa: Anuarul statistic al Republicii Moldova 2017, p. 408

O altă sursă importantă pentru finanțarea investițiilor o constituie *alocările din bugetul de stat*, care reprezintă acele sume de bani pe care agenții economici cu capital de stat le primesc pentru finanțarea unor cheltuieli privind lucrările de investiții, re tehnologizarea capacităților de producție, cercetarea, pregătirea de cadre și, în mod excepțional, subvențiile. Finanțarea investițiilor din bugetul de stat, în limitele aprobate de organele de decizie politică ale țării, se realizează și în domeniile: învățământ, sănătate, cultură și artă, protecție socială, securitate națională, protecție ecologică.

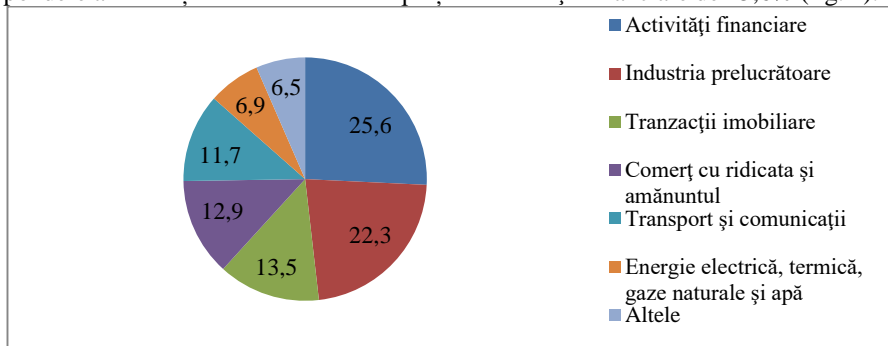
Din tabelul 2, investițiile finanțate din bugetul de stat în anul 2016 au constituit 932,6 mln. lei sau 4,74%.

Finanțarea prin leasing este o formă de creditare cu o specializare înaltă, care are consecințe importante pentru lichiditatea și impozitarea locatarului. Aceasta permite societății comerciale exploatarea unui bun fără a fi nevoită să recurgă la împrumuturi sau să cheltuiască din start capitaluri proprii importante, ci plătind o *chirie* [2, p. 33].

Conform datelor Biroului Național de Statistica, mijloace fixe acordate în leasing cu termen de achitare a constituit în total 1231,5 mln. lei, din care, până la 3 ani – 570,0 mln. lei, de la 3 ani până la 5 ani – 575,5 mln. lei și mai mult de 5 ani – 86,0 mln. lei [1, p. 418].

Investiția străină desemnează investiția unei entități a economiei unei țări, numită investitor străin, ce se efectuează într-o întreprindere ce aparține economiei altei țări cu scopul de a obține un profit.

Conform datelor Biroului Național de Statistică, volumul investițiilor străine la întreprinderile autohtone, în anul 2016, a constituit 8342,5 mln. lei. Cea mai mare pondere a investițiilor străine directe aparține activității financiare de 25,6% (fig. 1).

Figura 1. Investițiile străine directe pe activități economice, 2016, în % [5]

Din figura 1, observăm că cele mai multe investiții se acordă în activitățile financiare 25,6%, după care 22,3% în industria prelucrătoare, 14,4% în tranzacții imobiliare, 13,9% în comerțul cu ridicata și 10% în transport și comunicații, celelalte deținând o pondere nu atât de semnificativă.

Metodele de finanțare a investițiilor, spre deosebire de sursele de finanțare, reprezintă mecanismul de mobilizare, de monitoring al utilizării și, în unele cazuri, al rambursării surselor atrase. Sunt cunoscute următoarele *metode de bază ale finanțării pe termen lung* a investițiilor:

- autofinanțarea,
  - finanțarea prin mecanismele pieței de capital,
  - finanțarea prin mecanismele pieței creditului,
  - finanțarea mixtă,
- alte metode de finanțare [3, p. 35].

Autofinanțarea este aptitudinea întreprinderii de a-și finanța utilizările durabile (investițiile în imobilizări, rambursarea creditelor pe termen mediu și lung etc.) pe seama fondurilor proprii ca parte a capitalurilor proprii. Aceasta constituie un *mod de finanțare privilegiat* în economia întreprinderii, care este determinată de creșterea surselor obținute din propria activitate a întreprinderii și care vor rămâne permanent la dispoziția acesteia pentru finanțarea activității viitoare.

Autofinanțarea este *cea mai răspândită formă de finanțare* și presupune ca întreprinderea să-și asigure dezvoltarea prin forțe proprii, folosind drept surse o parte a profitului obținut în exercițiul expirat, urmărind atât acoperirea necesarului de înlocuire a imobilizărilor, cât și creșterea activelor de exploatare.

Finanțarea mixtă se bazează pe diferite combinații dintre metodele de finanțare numite mai sus și este cea mai răspândită metodă de finanțare [5, p. 33].

Din tabelul 2, autofinanțarea, adică investițiile finanțate din mijloacele proprii ale întreprinderilor a constituit 12 834,5 mln. lei sau 65,27% pentru anul 2016, în

comparație cu anii precedenți de 52,23% și 59,5% este în creștere din motivul creșterii profitului.

În concluzie, putem să spunem că pentru o întreprindere sursele cele mai importante și cele care ar trebui să prevaleze sunt sursele interne de investiție din rezervele proprii ale entității.

După analiza efectuată, conchidem că autofinanțarea, o metodă de investiții destul de semnificativă, este în creștere de la an la an, deci este un factor pozitiv datorită majorării rentabilității, eficacității și profitului în cadrul întreprinderilor din țară.

Chiar dacă avem investiții interne favorabile, sunt prezente și cele străine, care cel mai mult se alocă întreprinderilor, deci entitățile din țara noastră au o susținere și din exterior, deși sunt mai costisitoare, totuși vor genera profit în viitor.

Bibliografie:

1. Anuarul Statistic din Republica Moldova, 2017, Chișinău, Ed. BNS, 2017.
2. Hîncu Rodica, Bunu Mariana, Dascaluic Daniela, Bazele activității investiționale. Chișinău, Editura ASEM, 2006.
3. Cistelean L. M. Economia, eficiența și finanțarea investițiilor. București: Ed. Economică, 2002.
4. Finanțarea IMM-urilor – între surse proprii și credite externe. // în „Tribuna Economică”, 2004.
5. Despa Radu, Zirra Daniela, Avrigeanu Alina, Munteanu Andreea, Nedelescu Mihai, Eficiența investițiilor, Ed. Universitară București, 2010.

METODE INTERACTIVE DE PREDARE ÎN CADRUL DISCIPLINELOR ECONOMICE

Iulia MACARIUC, studentă,

Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

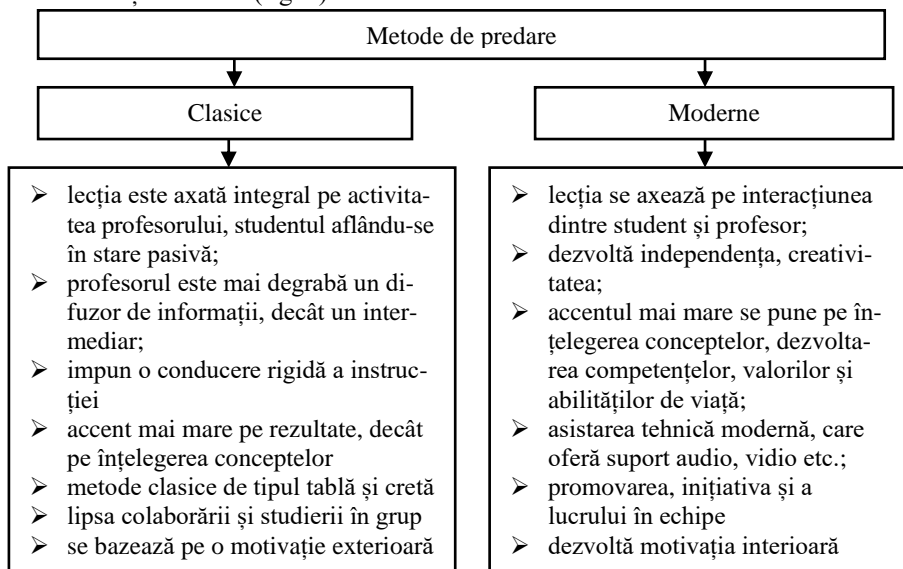
Conducător științific: **Irina MOVILĂ**, conf. univ., dr.

Abstract: *University education system in Republic of Moldova is based on memorizing a large amount of information. Students retain that information in their minds until they pass exams. After that, most of the information is forgotten. For many students, learning is boring, because it doesn't have any relevance to life experiences. By implementing interactive methods in teaching disciplines students may obtain valuable professional skills and abilities of self-examination, understanding and finding optimal ways to solve different sorts of problems. Interactive teaching helps students to learn more efficiently and deeply.*

Keywords: *interactive teaching, university, teaching methods.*

Noțiunea de „metodă”, provine etimologic de la grecescul „methodos – „metha” = către, spre, și „odos” = cale, drum. Aceasta îi conferă sensul inițial de cale, drum de urmat pentru atingerea unui scop sau sistem de proceduri prin care se ajunge la un rezultat [1]. Deci, în domeniul instruirii, metoda de predare sugerează calea pe care o parcurge informația de la emițător (profesor) la receptor (student).

Metodele de predare au evoluat în decursul istoriei și au fost studiate minuțios de un număr mare de cercetători, precum Thomas Angelo, Patricia Cross, Alison Morrison-Shetlar, Mary Marwitz și alții, care au stabilit o largă diversitate a acestora. După una din clasificările existente, deosebim două categorii de metode didactice: clasice și moderne (fig. 1).

Fig. 1. Caracteristicile metodelor de predare (elaborat de autor în baza surselor 2 și 3)

Cercetările efectuate au stabilit că omul ascultă fără întrerupere doar 10-15 minute. Dacă ne referim la predarea în instituțiile superioare de învățământ, putem spune că baza tradițională de predare în universitate este prelegerea. Aceasta presupune un grup mai mic sau mai mare de studenți, un lector, un volum enorm de informație, care trebuie comunicată într-un timp scurt și care, cu părere de rău, de cele mai dese ori nu poate fi expusă într-un alt mod. Mulți specialiști consideră această modalitate de predare puțin eficientă, deoarece aceasta nu garantează asimilarea informației. Lectorul în decursul orei nu primește nici un feedback de la studenți. Aceștia se află în stare pasivă, și, deci, repede se plictisesc.

Psihologul William Glasser a demonstrat că oamenii rețin 10% din ce citesc, 20% din ce aud, 30% din ce văd, 50% din ce văd și aud, 70% din ce discută cu alții, 80% din ce experimentează și 95% din ce învață pe alții [4, p. 306].

Din acest motiv, metodele moderne de predare încearcă să asigure măcar un nivel minim de interactivitate dintre speaker și audiență.

Interactivitatea are la bază relațiile reciproce și se referă la procesul de învățare activă, în cadrul căreia cel care învață acționează asupra informației pentru a o transforma într-una nouă, personală și interiorizată. În sens constructivist, cel ce învață reconstruiește sensuri prin explorarea mediului înconjurător/educativ, rezolvând probleme și/sau aplicând informația dobândită în situații noi.

Principiile care stau la baza construirii strategiilor interactive, după savantul român Crenguța-Lăcrimioara Oprea, sunt:

- a) studenții își construiesc propriile înțelesuri și interpretări ale conținuturilor instruirii;
- b) scopurile instruirii sunt discutate, negociate, nu impuse;
- c) sunt promovate alternativele metodologice de predare;
- d) sarcinile de învățare vor solicita informații transdisciplinare și analize multidimensionale ale realității;
- e) evaluarea va fi mai puțin criterială și mai mult reflexivă, integrând metode alternative de evaluare;
- f) sunt promovate învățarea prin descoperire și rezolvarea de probleme [5, p. 160].

În continuare, vom prezenta câteva metode de predare interactive, care pot fi implementate în studiul disciplinelor economice:

Cea mai simplă dintre acestea este **acordarea întrebărilor**. Ea a fost utilizată încă de Socrate. Există o mare diversitate a tehnicilor de acordare a întrebărilor, de exemplu, metoda celor „6 DE CE?”. Prin intermediul întrebărilor, profesorul poate concentra atenția studenților și provoca interes. Metoda are o eficiență mai mare în cazul în care aceasta trece în discuție.

O altă metodă frecvent utilizată este **dezbaterea**. Aceasta reprezintă o discuție în contradictoriu pe un anumit subiect. Echipele oponente își exprimă argumentele pro și contra printr-un anumit subiect, spre exemplu, „Economia planificată”. Are drept scop formarea competențelor de prezentare, argumentare, gândire critică și logică.

Obținerea rapidă și ușoară de idei noi și soluții este asigurată de metoda **brainstorming**. Avantajul principal este acela că costurile necesare folosirii acestei metode sunt reduse [5, p. 213]. Dezvoltă creativitatea, spontaneitatea, dinamismul, încrederea în sine și spiritul de echipă. Brainstormingul are o aplicabilitate largă, spre exemplu, la studierea metodelor de promovare în marketing.

Prin intermediul **lucrului în echipe**, studenții sunt divizați în mai multe grupuri, care au sarcina de a analiza o întrebare sau un anumit subiect. Asimilarea informației este mai eficientă în cadrul unui grup mai mic de oameni, unde fiecare are posibilitatea de a fi implicat.

Încă o metodă pe larg utilizată este **studiul de caz**. Scopul principal urmărit de această metodă este de a învăța viitorii specialiști să analizeze informația, să evalueze posibilitățile alternative de soluționare a problemelor și să găsească opțiunea optimă de evitare a riscurilor posibile. De asemenea, studentul își dezvoltă abilitățile de prezentare grafică a datelor obținute în urma cercetării și de formulare a concluziilor în baza analizei [6]. Această metodă prezintă puntea de legătură dintre materialul teoretic și viața practică. Exemplu al studiului de caz poate fi analiza micro-și macromediului a unei întreprinderi (spre exemplu, METRO Cash&Carry).

Prin **invitarea unor specialiști** în domeniu, studenții au posibilitatea de a obține informații interesante și utile din experiența personală, care nu pot fi găsite în cărți [7, p. 67]. Spre exemplu, un antreprenor poate să relateze calea spre succes, să comunice riscurile reale cu care se confruntă întreprinderea sau poate inspira studentul să-și deschidă propria afacere.

Ieșirile în teren sunt necesare pentru a corela informația acumulată la ore cu viața reală. Studierea tehnicilor promoționale poate fi realizată direct la un supermarket, iar analiza procesului de producție la o întreprindere.

Încă o metodă distractivă de predare, preferată atât de copii, cât și de mături sunt **jocurile didactice**. Noțiunile economice se rețin mai ușor dacă sunt învățate într-o stare relaxată. Jocurile pot fi realizate atât la începutul orei, pentru „spargerea gheței”, cât și la sfârșitul acesteia, pentru recapitularea materialului însușit.

O variantă a jocurilor didactice este jocul de concepte, care asigură înțelegerea mai aprofundată și permite memorizare eficientă a conceptelor economice.

Exemplul unui joc de concepte (cu răspunsuri), elaborat de autor, la disciplina „Relații Valutar-Financiare Internaționale” este prezentat în continuare.

Studentilor li se propune să completeze spațiile libere cu noțiunile din temă.

Pe orizontală:

Crossword puzzle grid on a grid background. The grid is 20 columns wide and 15 rows high. The crossword is filled with letters and numbers. Numbers indicate the starting positions of words.

Horizontal words and their starting cells (row, column):

- 1. E C H I L I B R U **U** V A L U T A R (row 6, column 1)
- 3. V A L U T A R **A** F I N A N C I A R E (row 5, column 1)
- 4. F R A N T A (row 4, column 1)
- 5. U N I U N E A **A** E U R O P E A N Ă (row 3, column 1)
- 7. P I A T A **A** C O M U N Ă (row 10, column 1)
- 8. V (row 7, column 1)
- 9. E (row 9, column 1)
- 10. D (row 12, column 1)
- 11. B (row 6, column 11)
- 12. B (row 15, column 1)

Vertical words and their starting cells (row, column):

- 2. I M P O R T (row 6, column 13)
- 6. G L O B A L Ă (row 4, column 13)

Other letters visible in the grid include: U, V, A, L, U, T, A, R, E, F, I, N, A, N, C, I, A, R, E, F, R, A, N, T, A, U, N, I, U, N, E, A, A, E, U, R, O, P, E, A, N, Ă, P, I, A, T, A, C, O, M, U, N, Ă, D, U, B, L, M, O, R, T, N, D, I, R, S, T, R, E, A, A, N, C, A.

1. Situație în cadrul căreia există o echivalență între încasările și plățile în valută, a unei țări, într-o perioadă de timp determinată.
2. Operație comercială prin care o țară introduce bunuri și servicii pe teritoriul său vamal.
3. Relațiile internaționale ce reflectă raporturile de schimb și de transfer de creanță care se exprimă și se derulează prin intermediul valutei și altor mijloace de plată internaționale.
4. Una dintre cele 6 țări fundatoare ale UE.
5. Alianță economică fondată în 1957.

6. Balanța de plăți ce înregistrează toate operațiunile economice ale unei țări cu restul lumii.
7. Formă de integrare economică în care între țările membre există comerț liber asociat la mișcarea liberă a tuturor factorilor de producție.

Pe verticală

8. Uniune ce se caracterizează prin înlăturarea tuturor restricțiilor de comerț între țările membre și stabilirea unui tarif vamal comun pentru țările terțe.
9. Exemplu de monedă unică.
10. Principiul de bază de înregistrare a fluxurilor reale și financiare în balanța de plăți externe.
11. Balanța de plăți ce înregistrează operațiunile economice între două țări.
12. Organizație internațională care oferă asistență financiară și tehnică țărilor sărace.

Deci, în urma cercetării efectuate, constatăm că metodele interactive de instruire au un impact major în predarea universitară a disciplinelor economice. Activitățile interactive presupun inter-relaționarea dintre subiectul și obiectul cunoașterii. Acestea au rolul de a favoriza procesul de asimilare a informației și de implementare a cunoștințelor dobândite în viața reală.

Referințe bibliografice:

1. Sălăgian, Maria-Ana. Metode de Predare-Învățare în Învățământul Economic. În: *Dezvoltare durabilă în condiții de instabilitate economică, ediția a treia*. București: Ed. Cibernetică, 2014. 645 p.
2. Noor, Nazal. Modern vs traditional teaching methods. In: *Gulf news*. 2011, 06 dec [on line] [accesat 21.05.2018]. Disponibil: <https://gulfnews.com>
3. Lisievici, Petru. *Teoria și metodologia instruirii și evaluării*. București: Universitatea Spiru Haret, 2008. 41 p.
4. Cerghit, Ioan. *Metode de învățământ*. Iași: Ed. Polirom, 2006. 400 p.
5. Oprea, Crenguța-Lăcrimioara. Strategii Didactice Interactive. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 2009. 301 p.
6. Eltanskaya, Elena [et al.] Types of Interactive Methods in Teaching English to Students of Economics. In: *Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR)*, 2017, vol. 97 [on line] [accesat 21.05.2018]. Disponibil: [file:///E:/doc/Downloads/CILDIAH-018%20\(1\).pdf](file:///E:/doc/Downloads/CILDIAH-018%20(1).pdf)
7. Lasky, Bruce A., Otto, Michael A., Morrish, Wendy. *Teaching Tethodologies*, Open Society Institute, 2010. 81 p.

**ANALIZA DE CUMPĂRARE/VÂNZARE A VALUTEI EFECTUATE
PE PIAȚA VALUTARĂ A REPUBLICII MOLDOVA**

Ana IAGUBOV, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Conducător științific: **Irina MOVILĂ**, conf. univ., dr.

Abstract: *In this article, will be determined and analyzed the foreign exchange market of the Republic of Moldova, on the basis of the transaction SPOT purchase of*

foreign currency against moldovan lei, the sale of foreign currency against moldovan lei and will be assessed income from foreign exchange differences.

The foreign exchange market is a set of relationships, financial exchange through which it carries out the operations of purchase/sale of currencies at the international level.

The analysis of the foreign exchange market is done to determine whether it has appreciated or depreciated the moldovan leu and the remark if these appreciations/devaluations are favorable for the Republic of Moldova.

Keywords: The foreign exchange market, purchase of currencies, sale of currencies, currency exchange office, licensed banks, transactions to view, transactions at term, The National bank of Moldova.

Mecanismul de derulare a tranzacțiilor pe piața valutară presupune existența și interconectarea a trei segmente: segmentul primar, segmentul principal și segmentul terțiar.

Segmentul primar este al participanților care generează cererea și oferta de valută, piața valutară fiind un mecanism de legătură între ofertanți și solicitanți.

Segmentul principal asigură ansamblul operațiunilor până la finalizarea tranzacțiilor, prin concentrarea cererii și ofertei de valută, determinarea cursului de schimb în funcție de termenul tranzacțiilor, avizarea clienților și efectuarea viramentelor în conturi.

Segmentul terțiar asigură coordonarea și supravegherea tranzacțiilor pe piața valutară, rolul principal revenind băncii centrale din fiecare țară [1, p. 320].

Operațiunile derulate pe piața valutară se pot clasifica în funcție de mai multe criterii:

- a) în funcție de scopul urmărit de clienți: tranzacții cu valute efectuate în scop comercial; tranzacții derulate în scopul protecției împotriva riscului valutar; tranzacții de arbitraj; tranzacții de tip speculativ; operații inițiate în scopul dirijării cursului;
- b) în funcție de intervalul dintre momentul inițierii tranzacției și finalizarea acesteia: tranzacții la vedere (spot) derulate pe baza cursului de schimb la vedere și finalizate la cel mult 48 ore de la inițierea tranzacției; tranzacții la termen (forward) încheiate la un moment inițial pe baza unui curs la termen prestabilit și finalizate, în general, la termene de 1, 3, 6 luni de la data încheierii tranzacției [2, p. 199].

Tabelul 1

Analiza operațiunilor SPOT 2015 – 2017 (echivalent în mil. dolari SUA)

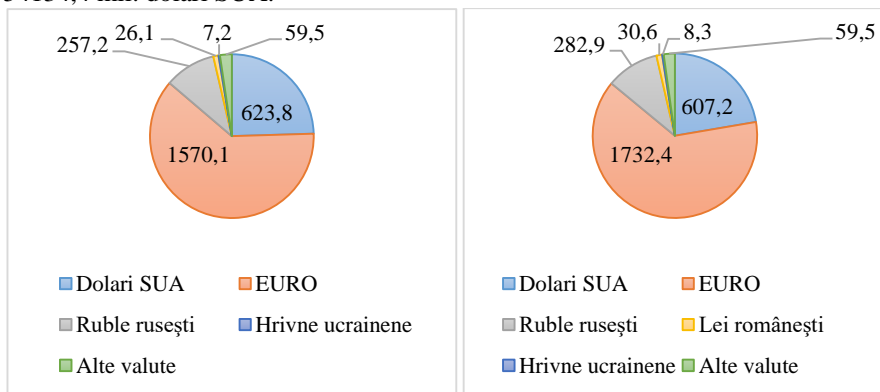
Rulaj pe piață	Piața interbancară (spot fără BNM)		Piața intrabancară (spot fără BNM)	
	Cumpărări	Vânzări	Cumpărări	Vânzări
TOTAL rulajul pieței valutare 2017	13645,6	23439,5	249020,1	351020,9
TOTAL rulajul pieței valutare 2016	16208,5	19513,5	217493,2	319070,8

Participanții pe piața valutară a RM sunt: Banca Națională a Moldovei efectuează operațiuni de schimb valutar în Republica Moldova și în străinătate, în conformitate cu prevederile legislației Republicii Moldova. Băncile licențiate efectuează fără restricții operațiuni de schimb valutar în Republica Moldova și în străinătate, în conformitate cu licențele pentru activități financiare. Unitățile de schimb valutar efectuează fără restricții operațiuni de schimb valutar în Republica Moldova pentru persoane fizice rezidente și nerezidente [2, p. 198].

Conform datelor din tabel, observăm că cumpărările și vânzările pe piața interbancară în anul 2017 s-au micșorat cu 3434,9 mil. dolari SUA comparativ cu anul 2015 și, respectiv, cu 1123 mil. dolari SUA.

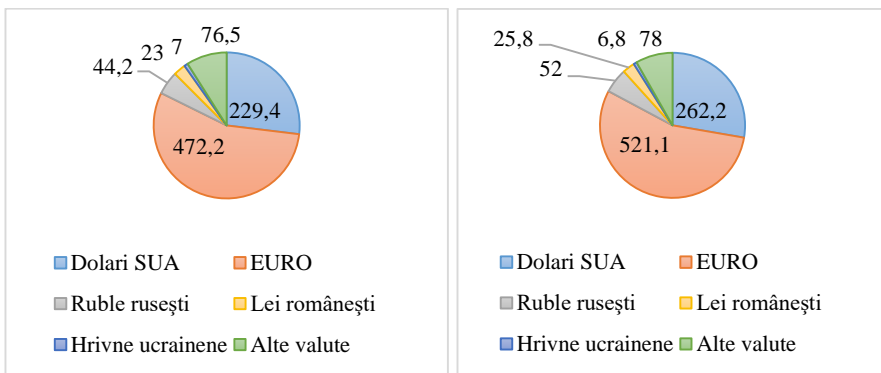
Pe piața intrabancară, din contra, a avut loc o creștere, cumpărările în anul 2017 s-au majorat cu 438230 mil. dolari SUA față de anul 2015, iar vânzările – cu 54134,4 mil. dolari SUA.

Figura 1. Cumpărările de valută străină contra lei moldovenești în anul 2016 -2017 (echivalent în mil. dolari SUA)

În perioada 2016-2017, în RM au avut loc cumpărări de valută străină contra lei moldovenești. Conform datelor prezentate în figura 1, observăm că cumpărările de euro s-au majorat de la 1570,1 mil. dolari la 1732,4 mil. dolari și a ruble rusești de la 257,2 mil. dolari SUA, la 282,9 mil. dolari SUA, această majorare a avut loc datorită aprecierii rublei rusești. Dacă în ianuarie 2016, rubla constituia 0,2651 lei, atunci în ianuarie 2017 rubla era în valoare de 0,3367 lei. Dolarul SUA însă, din contra, s-a redus de la 623.8 la 607.2, datorită faptului ca s-a apreciat leul moldovenesc, dacă în decembrie 2016 dolarul a constituit 20,15 lei, atunci în decembrie 2017 doar 17,18 lei.

Vânzările de valută străină contra lei moldovenești în perioada evaluată s-au majorat semnificativ la euro, dolari SUA și la rubla rusească, datorită faptului că leul moldovenesc în această perioadă s-a apreciat de 15% în raport cu dolarul american, astfel în anul 2016 vânzările au constituit 229,4 mil. dolari SUA, iar în anul 2017 au sporit până la 262,2 mil. dolari SUA. Și aproape 10% față de moneda unică europeană, în anul 2016 euro s-a vândut în sumă de 472,2 mil. dolari SUA, iar în 2017 s-a majorat până la 521,1 mil. dolari SUA [3].

Figura 2. Vânzările de valută străină contra lei moldovenești în anul 2016-2017 (echivalent în mil. dolari SUA)

Concluzie: Analizând piața valutară, putem menționa că ea se structurează pe trei segmente: primar, principal, terțiar. Tranzacțiile valutare derulate în funcție de scopul clienților sunt comerciale, de acoperire, speculative, arbitraje, de susținere a cursului monedei naționale, iar în funcție de intervalul inițiere/finalizare sunt tranzacții la vedere și la termen. În ultima perioadă, leul moldovenesc este apreciat. Potrivit experților economici, această apreciere este artificială, de care profită autoritățile, dar au de pierdut cetățenii.

Bibliografie:

1. Boajă, Minică. *Relații financiare și valutare internaționale*, București, Ed. Economică, 2003.
2. Borș, Ion. *Relațiile valutare-financiare internaționale ale Republicii Moldova*, Chișinău, Ed. ARC, 1999.
3. Cererea și oferta de valută pe piața valutară [citată 30.04.2018]. Disponibil: <https://www.bnm.md/ro/content/cererea-si-oferta-de-valuta-pe-piata-valutara>

RADIOGRAFIA CREDITELOR IPOTECARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Dorina ZMĂU, studentă,
 Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
 Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
 Conducător științific: **Veronica GARBUZ**, asist. univ.

Abstract: *Loans are the lifeblood of a bank. All businesses sell products, and a bank's product is money. Banks make money by taking in funds from depositors and other sources and then lending money out to customers. The bank spread is the difference between what the interest a bank must pay to obtain the funds and the rate the bank charges on the loan. Banks often sell their long-term mortgage loans rather than keeping them on their books as a protection against inflation. Commercial loans are loans made to people looking to start or expand a business.*

Keywords: *financial innovation; loans; bank performance; bank; efficiency.*

1) Introducere

Deși în lumea occidentală creditele ipotecare sunt de zeci de ani utilizate cu succes, în Republica Moldova acest tip de creditare a devenit posibil odată cu adoptarea legii privind Creditul ipotecar pentru investiții imobiliare și, actualmente, acoperă doar o cotă de 3% pe piață internă.

Cauza acestui procent mic se datorează politicilor prudentiale ale băncilor locale, reieșind din insuficiența de capital investițional al băncilor care limitează posibilitatea creditării pe termen lung, cât și a riscurilor pe care băncile le vor suporta. O altă cauză care limitează accesul populației la acest instrument de finanțare sunt și veniturile mici ale cetățenilor, fapt pentru care aceste credite reprezintă un mijloc de lux, din cauza dobânzilor mari.

Creditele ipotecare sunt destinate tuturor persoanelor, în special persoanelor de vârstă medie, care doresc să-și construiască sau să achiziționeze o locuință proprie. Aceste credite oferă posibilitatea clienților să devină proprietari ai unui bun imobil, cu condiția rambursării lunare a unei sume de bani, conform contractului de credit.

Noțiunea de „credit ipotecar” este din ce în ce mai răspândită și această sursă financiară este tot mai des solicitată de către cetățenii Republicii Moldova. De cele mai dese ori, cei care apelează la credite ipotecare, se ciocnesc cu niște termeni necunoscuți, ceea ce provoacă dificultăți în perceperea creditului imobiliar [4, p. 23].

Creditele ipotecare sunt banii pe care îi acordă o instituție financiară (sau bancă) unui client, pentru procurarea imobilului, pe termen lung, cu o sumă fixată de plăți. Împrumutul ipotecar constituie o investiție profitabilă a mijloacelor financiare, deoarece prețurile la imobil pe o perioadă lungă de timp au tendința de creștere.

Băncile care pun la dispoziție aceste credite au, de obicei, diferite oferte ca să atragă mai mulți clienți, ca de exemplu:

Figura 1. Strategii de atragere a clienților

Sursa: elaborată de autor

Documentele necesare pentru obținerea unui credit ipotecar diferă de la o bancă la alta, dar, de obicei, printre acestea se numără:

- actul de identitate al solicitantului, precum și al soțului/soției solicitantului creditului și a codebitorilor (dacă este cazul);
- certificatul de căsătorie, dacă beneficiarul creditului este căsătorit;
- documente care să ateste existența altor angajamente de plată, cum sunt de exemplu alte credite ipotecare sau orice alte tipuri de împrumuturi pe care solicitantul le înregistrează la data solicitării;
- actul de proprietate al imobilului pentru care se face împrumutul, precum și alte documente necesare pentru procesul de evaluare precum: planul cadastral ș.a.
- acte care să ateste veniturile solicitantului, precum și veniturile soției/soțului, dacă banca ia în calcul venitul familial sau ale codebitorilor implicați în procesul de creditare [2].

2) Avantajele și dezavantajele creditelor ipotecare

Avantaje:

1. Posibilitatea de a renegocia condițiile creditului sunt mult mai lejere

Băncile comerciale sunt mult mai dispuse de a face schimbări în contractul de creditare al creditelor ipotecare, în comparație cu alte tipuri de credit.

De regulă, băncile comerciale sunt mult mai receptive în restructurarea creditelor ipotecare pentru persoanele ce nu își pot achita toate obligațiile. Băncile comerciale vor avea pierderi mari dacă clientul acestuia nu este capabil să ramburseze creditul integral, în special în cazul creditelor ipotecare, unde suma creditului este foarte mare. Clientul are posibilitatea să schimbe condițiile contractuale numai în perioada maximă de 30 de zile restante, iar pentru aceasta va fi nevoit să achite fie un comision fix, fie o cotă parte din suma totală a creditului.

2. Imobilul achiziționat va deveni și gajul creditului

Unul dintre avantajele majore ale creditului ipotecar este lipsa necesității punerii în gaj a unui imobil pe care clientul deja îl deține sau a oricărui bun ce are o valoare de piață suficientă pentru a putea acoperi suma totală a creditului.

Prin intermediul creditului ipotecar, ipoteca se aplică asupra bunului viitor. Prin urmare, clientul are posibilitatea de a ipoteca fie imobilul deja cumpărat, fie imobilul care urmează să fie construit.

3. Posibilitatea de a cumpăra locuință proprie având venituri mici

Creditele ipotecare sunt foarte eficiente pentru persoanele care au venituri mici, dar doresc să devină proprietarii unei locuințe. Majoritatea băncilor comerciale acordă credite cu plăți lunare ce acoperă 50% din venitul lunar al familiei. Aceste împrumuturi au la bază contractul de muncă a căror sursă principală de venit o reprezintă salariul, însă băncile, de asemenea, pot accepta alte surse de venit, precum ar fi dividendele, dobânda, chiriile sau veniturile de peste hotare.

Dezavantaje:

1. Creditele ipotecare sunt cele mai scumpe credite de pe piața bancară

În comparație cu celelalte credite oferite de către băncile comerciale, creditele imobiliare au cea mai mică rată a dobânzii. La prima vedere, creditele ipotecare de-

vin foarte atractive pentru clienții ce doresc să devină proprietarii unei locuințe proprii, însă realitatea este cu totul alta. Aceste credite au o mulțime de comisioane și costuri suplimentare ascunse, ce generează costuri adăugătoare. În unele situații, în mediu, costul creditului ipotecar în Republica Moldova ajunge până la 232% din suma împrumutată.

2. Creditele ipotecare au dobânda nominală flotantă

Pentru că acest tip de credit este de lungă durată, rata nominală a dobânzii este flotantă. Acest credit este dezavantajat prin faptul că băncile au dreptul să modifice rata dobânzii pentru utilizarea creditului în funcție de rata de refinanțare a Băncii Naționale a Moldovei de rata inflației.

3. Creditul este pe o durată foarte lungă, chiar până la 30 de ani

Deși, conform unor surse, durata mare a creditului este un avantaj, totodată, este și un dezavantaj. Durata enormă a creditului, în primul rând, îl face mai scump, iar în al doilea rând, în această perioadă, se pot întâmpla diverse schimbări radicale, care vor influența asupra posibilității rambursării creditului la timp. Pierderea jobului, apariția unei crize financiare globale sau regionale, pierderea unui venit-cheie sunt doar câteva exemple care pot schimba radical situația financiară a clientului [6, p. 88].

3) Constrângerile de bază identificate de către bănci la acordarea creditelor ipotecare

Activitatea de acordare a creditelor ipotecare implică o serie de riscuri pentru instituțiile financiar-bancare și anume:

1. Insuficiența garanției/gajului pentru obținerea creditelor imobiliare din partea clienților în proporțiile solicitate de către bancă. Bunul imobil procurat este acceptat în garanție, în medie, de 65-70 la sută din valoarea acestuia, solicitanții fiind nevoiți, fie să participe cu o contribuție proprie foarte mare (de circa 30 la sută) sau să constituie gaj suplimentar;
2. Lipsa resurselor financiare pentru creditare în condiții de dobândă atractivă, în special pentru familiile tinere, care nu dispun de locuință;
3. Veniturile modeste ale solicitanților de credit pentru deservirea creditului ipotecar [5, p. 63].

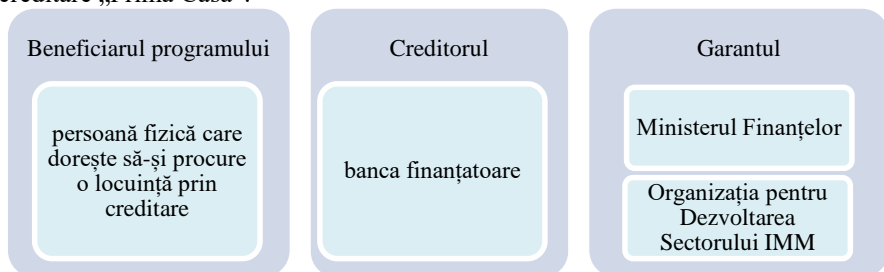
4) Proiectul „Prima casă” – cel mai actual credit ipotecar

Creditul „Prima casă” este acordat de către băncile comerciale din Republica Moldova, pe un termen de maxim 25 de ani, în lei moldovenești, iar statul garantează circa 50% din soldul creditului acordat. Rata dobânzii va fi compusă din rata medie ponderată a dobânzilor la depozitele cu termenul de la 6 până la 12 luni, comunicată de Banca Națională a Moldovei, o marjă de până la 3% și un comision de garantare de 0,5% anual din soldul garanției de stat [7, p. 27].

Proiectul de lege stabilește regulile pentru toate părțile implicate în procesul de acordare și obținere a creditelor ipotecare, parțial garantate de stat prin programul „Prima Casă”.

Sunt prevăzute, astfel, criteriile de eligibilitate a beneficiarilor de program, criteriile de eligibilitate a băncilor care pot acorda astfel de credite, mecanismul de garantare, precum și comisioanele și tarifele cu care vor opera băncile comerciale.

În continuare, putem observa care sunt subiecții participanți ai Programului de creditare „Prima Casă”:

Figura 2. Subiecții Programului „Prima Casă”

Ministerul Finanțelor, prin mandatarea Organizației pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii, trebuie să emită garanții în numele și în contul statului, în favoarea băncilor care acordă credite persoanelor fizice pentru achiziția unei locuințe în cadrul Programului, în limita plafoanelor aprobate anual pentru acest scop.

Obiectul Programului: Locuințe finalizate, date în exploatare și locuințele din fondul locativ existent, aflate pe teritoriul Republicii Moldova.

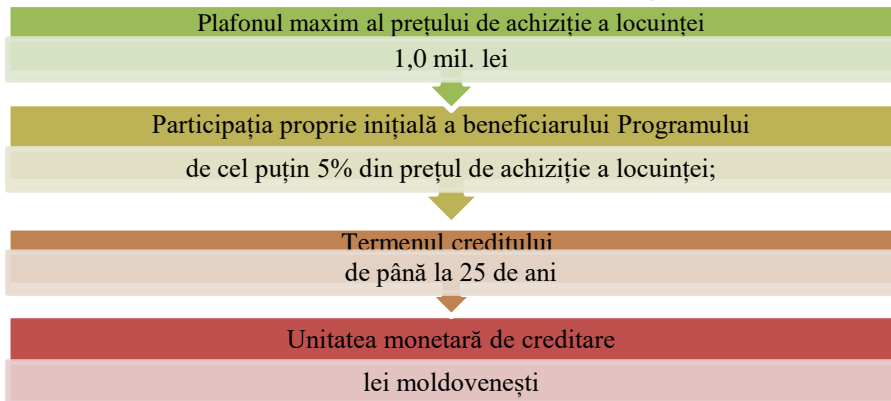
În cadrul Programului „Prima casă”, creditele ipotecare pot fi acordate de orice bancă licențiată din Republica Moldova. Pentru aceasta, băncile urmează să verifice dacă beneficiarul îndeplinește condițiile de eligibilitate, expuse în figura nr. 3:

Vârsta beneficiarului	<ul style="list-style-type: none"> • până la 45 de ani, la momentul solicitării creditului ipotecar
Cetățenie	<ul style="list-style-type: none"> • este cetățean al Republicii Moldova, angajat în Republica Moldova și dispune de venituri din surse oficiale
Proprietate	<ul style="list-style-type: none"> • nu deține în proprietate individuală sau în comun cu soțul/soția sau cu alte persoane, o locuință și nu are în derulare un credit ipotecar pentru achiziționarea locuinței
Plata lunară	<ul style="list-style-type: none"> • plata lunară achitată de către beneficiar, dobânda și suma principală, nu vor depăși 50% din veniturile oficiale salariale nete cumulative ale familiei beneficiarului Programului.
Obligațiuni	<ul style="list-style-type: none"> • se obligă să nu înstrăineze locuința achiziționată în primii 5 ani de la data dobândirii, cu excepția cazului de achitare deplină.

Figura 3. Condițiile eligibilității beneficiarilor Programului „Prima Casă”

Sursa: elaborată de autor

Alte condiții importante, prevăzute în proiect sunt menționate în figura 4:

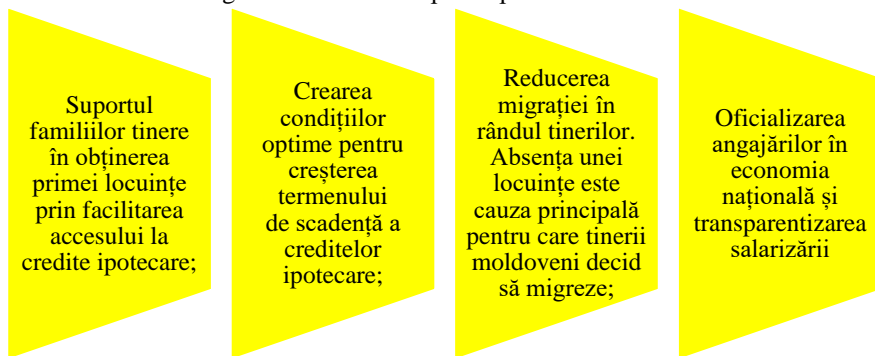
Figura 4. Condiții privind obținerea creditului „Prima Casă”

Sursa: elaborată de autor

Creditul va fi rambursat integral până la momentul expirării contractului de credit, cu posibilitatea achitării anticipate.

Obiectivul Programului constă în acordarea suportului familiilor tinere în obținerea primei locuințe prin facilitarea accesului la credite ipotecare și crearea condițiilor optime pentru creșterea termenului de scadență a creditelor ipotecare.

Obiectivele Programului sunt îndreptate spre:

Figura 5. Obiectivele principale ale Programului „Prima Casă”

Sursa: elaborată de autor

Pachetul de documente va conține următoarele acte:

1. Cererea de acordare a creditului, semnată de solicitantul de credit, soț/soție, fidejuser, după caz.
2. Buletinul de identitate (al fidejuserului, soțului/soției, rudei de gradul I, în caz de insuficiență a propriilor venituri).

3. Adeverința de venit pentru primirea creditului (a fidejutorului, soțului/soției, rudei de gradul I, după necesitate).
4. Carnetul de muncă/contractul de muncă al fidejutorului, soțului/soției, rudei de gradul I, după necesitate.
5. Declarația pe venituri pentru ultimul an de gestiune vizată de Inspectoratul Fiscal de Stat (după caz).
6. Alte acte ce ar putea confirma existența și proveniența unor surse de venit suplimentare (pensii, transferuri de peste hotare, venituri provenite din contracte de arendă, dividende sau din alte surse).
7. Certificat eliberat de instituția publică „Agenția servicii publice”, care confirmă faptul că beneficiarul nu deține în proprietate exclusivă sau comună în devălmășie cu soțul/soția – sau soțul-soția beneficiarului nu deține în proprietate exclusivă nici o locuință în decursul ultimelor 12 luni până la solicitarea certificatului.

Documentele aferente imobilului:

- raportul de evaluare a imobilului efectuat de către compania de evaluare agreată de Bancă. Acesta va fi perfectat la prezentarea extrasului din Registrul bunurilor imobile (Oficiul Cadastral Teritorial – în continuare OCT);
- certificatului OCT privind valoarea bunului imobil;
- documentelor care confirmă dreptul de proprietate asupra imobilului, indicate în Extrasul din Registrul bunurilor imobile (OCT);
- alte documente la cererea băncii.

Avantajele creditului imobiliar Prima Casă:

1. Există posibilitatea de a achita rate pentru propria locuință, decât pentru o chirie. Odată cu procurarea locuinței în credit, persoana devine proprietarul acesteia.
2. Permite acum de a face o achiziție mare, cu posibilitatea de a achita contravaloarea acesteia pe parcursul unui termen extins de timp.
3. Oferă posibilitatea de a locui în propria casă, planificată și amenajată după propria dorință, ceea ce nu este posibil într-o locuință închiriată.
4. Acordarea creditului imobiliar Prima Casă e posibilă fără garanții suplimentare, având un aport propriu minim de 10% de la valoarea de piață a imobilului – în calitate de gaj apare locuința procurată și garanția acordată de stat [7, p. 88].

5) Concluzii

În contextul actual, alegerea unui credit ipotecar este o operațiune complexă, care implică mai multe variabile: perioada de rambursare, dobânda băncii, comisiunile – ascunse sau nu, garanțiile și asigurările necesare. O alegere greșită va face că peste câțiva ani să se dorească o refinanțare a creditului de către o altă bancă, având de suportat din nou cheltuielile foarte mari legate de mutarea ipotecii la nouă bancă, achitarea comisionului de plată anticipată la creditul vechi.

În concluzie, cel mai bun credit ipotecar nu este întotdeauna cel mai ieftin sau mai ușor de obținut, ci acela care îmbină în mod corect toate facilitățile pentru client.

În procesul de tranziție economică, punerea la punct a unui sistem de finanțare imobiliară coerent este o componentă importantă pentru trecerea de la sistemul în

care statul era responsabil pentru furnizarea locuințelor în vechile regimuri comuniste la un sistem bazat pe mecanisme de piață. Deși se resimte o nevoie acută de locuințe mai bune și care să dea o calitate a vieții superioară, piața locuințelor din țările cu economii în tranziție rămâne la un nivel redus, atât din cauza ritmului lent de construire, cât și din subdezvoltarea sistemului de finanțare imobiliară.

Bibliografie:

1. Legea instituțiilor financiare nr. 550-XXII din 21.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 1996, nr. 1 din 01.01.1996.
2. Regulamentul Băncii Naționale a Moldovei cu privire la activitatea de creditare a băncilor care operează în Republica Moldova nr. 153 din 25.12.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 1998, nr. 8/24 din 30.01.1998 (cu modificările și completările ulterioare).
3. Hotărârea guvernului cu privire la aprobarea Regulamentului de implementare a Programului de stat „Prima casă”, publicat la 02.03.2018 în Monitorul Oficial Nr. 68-76.
4. Dardac, N., Barbu, T., *Monedă, bănci și politici monetare*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2005.
5. Rotaru, C., *Managementul performantei bancare*, București, Editura Expert, 2001.
6. Sechelariu, S. et. al., *Creditul ipotecar*, București, Editura Deșteptarea, 2002, 128 p.
7. Trenca, I., *Metode și tehnici bancare*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2002, p. 87.
8. Lichtenberger, Jung-Duk, „The economic and financial importance of mortgage bonds”, in *Mortgage Banks and the Mortgage Bond in Europe*, Housing Finance International 15(4), Belgrade, 2001, p. 19-29.

IMPACTUL INTERNET BANKING-ULUI ASUPRA PERFORMANȚELOR BANCARE ȘI ORGANIZAȚIONALE

Veronica COSTENIUC, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți
Conducător științific: **Veronica GARBUS**, asist. univ.

Abstract: *Nowadays, the unprecedented development of the information and communication technologies generates profound and irreversible changes of the entire society. Because of its specific characteristic features, the banking services' field is one of the most dynamic sectors in the economy. Therefore, the paper presents some issues regarding the development of the electronic banking services and the importance of the creativity and innovation of banking services. Today's successful banking institutions must quickly adapt to dynamic business environments, deploy new technologies, and deliver consistent online services to meet their customer's needs – anytime, anywhere, and with whatever device they choose.*

Keywords: *financial innovation, Internet banking, bank performance, risk, efficiency.*

1) Introducere

Serviciile bancare tradiționale, bazate pe atragerea depozitelor și acordarea de credite, reprezintă azi doar o parte din activitatea băncilor [2, p. 105]. Sub impactul tehnologiilor moderne, piața bancară se dezvoltă semnificativ prin diversificarea ofertei de servicii bancare. De exemplu, astăzi se utilizează frecvent sisteme de distribuție electronică a serviciilor bancare, cum ar fi: cardurile (de debit și de credit), instrumentele computerizate (ATM-urile, POS-urile), sistemul bancar electronic care plasează clientul în mod virtual în cadrul instituției bancare (internet-banking, mobile-banking, home-banking).

Răspunzând nevoilor omului modern, pentru care drumul spre bancă înseamnă pierdere de timp și bani, instituțiile bancare au lansat o serie de servicii financiare accesibile prin intermediul Internetului. Unul dintre aceste servicii este Internet Bankingul.

Istoria Internet Bankingului datează de la începutul anilor '80, atunci când serviciile bancare electronice și-au făcut apariția. Băncile și organizațiile financiare din Europa și din Statele Unite ale Americii au început cercetări și experimente informatice la conceptul „home banking”.

Pentru prima dată, acest serviciu a fost introdus în anul 1981 în New York de cele mai mari bănci din Statele Unite ale Americii în acea vreme, precum ar fi: Citibank și Chase Manhattan. Conceptul, mai apoi, s-a răspândit în Marea Britanie în anul 1983 prin intermediul băncii Bank of Scotland.

În anii '90, utilizarea internetului s-a răspândit, tot mai mulți oameni posedau câte un calculator și tot mai mulți aveau acces la conexiunea dial-up. Prima bancă care a oferit stilul modern al Internet Bankingului prin intermediul unui browser a fost Stanford Federal Credit Union în anul 1994. Clienții beneficiau de accesul simplu și confortabil 24 de ore pe zi, 7 zile pe săptămână. Accesul liber și nelimitat a fost cauza primordială a clienților pentru a se abona la acest serviciu. Totuși, mulți clienți erau sceptici în privința noii tehnologii și a siguranței fluxurilor mijloacelor financiare online.

În următorii 10 ani, utilizarea Internet Banking-ului a crescut considerabil, iar unele bănci care existau doar online, au fost create numai datorită acestui concept. Aceste bănci ofereau dobânzi mai avantajoase, plus mai multe beneficii online, datorită minimizării costurilor pentru construcția sau arenda oficiilor, filialelor.

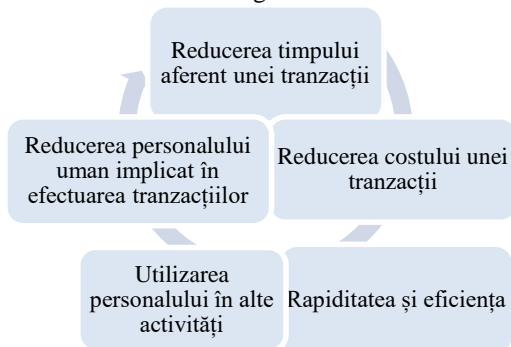
2) Dezvoltarea serviciilor bancare electronice în Republica Moldova

Popularitatea și utilizarea în masă a produselor ce intră în componența Home-Bankingului a schimbat fundamental caracterul industriei bancare. Prin intermediul acestui instrument bancar, oamenii au devenit capabili să își aranjeze afacerile lor și resursele financiare, astfel încât aceștia rareori au nevoie să interacționeze fizic cu subdiviziunile băncilor.

În continuare, vom determina care sunt principalele avantaje ale utilizării serviciilor electronice (figura 1).

Este neîndoiește faptul că, de regulă, clienții sunt atrași cu dobânzi mici și produse bune, nu cu servicii de e-banking performante, dar pot fi păstrați cu ajutorul acestora. Pe zi ce trece clienții bancari devin mai exigenți, mai bine documen-

tați, solicitând prestații eficiente, caracterizate prin profesionalism și confidențialitate în același timp. Deși acest tip de servicii nu reprezintă un centru de profit, băncile vor investi în continuare pentru perfecționarea lor, întrucât permit fidelizarea clientelei. Studiile realizate la nivel internațional arată că numărul celor care folosesc e-bankingul este în continuă creștere, iar în viitor clienții vor renunța la băncile care nu oferă servicii de e-banking de calitate.

Figura 1. *Principalele avantaje ale utilizării serviciilor bancare electronice*
 Sursa: elaborată de autor

Evoluția viitoare a celor trei servicii de e-banking (*home-banking, mobile-banking și internet-banking*) se așteaptă a fi diferită. Dezvoltarea serviciilor de mobile-banking are un potențial apreciabil, din perspectiva numărului utilizatorilor de telefonie mobilă, dar securitatea operațiunilor pe acest tip de serviciu nu depinde de bancă, ci de operatorul de telefonie (criptarea comunicațiilor mobile). De aceea, unele bănci ar putea avea rețineri în a investi în mobile-banking. Numărul utilizatorilor de mobile-banking va crește până la un anumit nivel, care la un moment dat se va stabiliza, din cauza funcționalităților limitate [5, p. 62]. Principalul atu al unui astfel de serviciu este posibilitatea de a folosi telefonul pentru obținerea de informații sau efectuarea de tranzacții. În general, prin serviciul de mobile-banking se pot obține informații privind produsele și serviciile băncii, privind solduri și conturi, se pot realiza transferuri între conturi, notificări (de exemplu, alarme legate de modificarea limitelor de creditare la un card), reîncărcare cartele, schimburi valutare, plăți de facturi sau schimbări de parole pentru accesul la serviciu etc. [4, p. 35]. Mobile-bankingul este solicitat, nu de puține ori, ca o completare la serviciul de internet-banking.

Home-bankingul va pierde teren în favoarea internet-bankingului, care permite utilizatorilor să facă tranzacții de oriunde s-ar afla, printr-o simplă conectare la internet și oferă posibilitatea dezvoltării de noi opțiuni și facilități [5, p. 65]. Internet-bankingul se transformă într-un serviciu folosit, în mare măsură, de companii și de persoane fizice, fiind mai ieftin și mai rapid decât serviciile clasice.

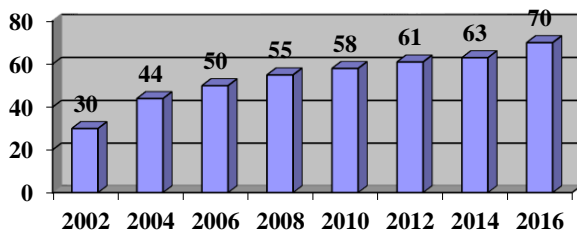
Este evident că banca viitorului va avea în continuare funcționari, întrucât toate studiile referitoare la popularitatea canalelor electronice de acces relevă faptul că *prezența umană este considerată în continuare de clienți un factor important în re-*

lațiile lor cu banca. În echilibrul creat între tehnologie și funcționarul de la ghișeul bancar vor avea beneficii atât clientul, care va primi servicii mai rapide, cât și banca, întrucât își va reduce costurile ca urmare a comunicării prin internet.

Toate cele trei tipuri de servicii la distanță (internet-banking, home-banking și mobile-banking) reprezintă de fapt modalități diferite de atingere a obiectivului de realizare a operațiunilor bancare în timp real. Principala diferență constă în modul de accesare, respectiv internet, telefonie fixă sau mobilă. În viitor, serviciile de e-banking se vor completa, în sensul că va exista acces la internet-banking pe telefonul mobil sau acces la aplicația de mobile-banking și pe internet [3, p. 47]. De aceea, performanțele celor trei canale de distribuție a produselor și serviciilor bancare trebuie să evolueze în strânsă corelație, astfel încât să ofere clienților posibilitatea de a opta pentru un serviciu sau altul în funcție de dotarea tehnică pe care o dețin și de preferințe (eficiență și confort) [4, p. 32].

Inovarea serviciilor bancare presupune stabilirea unor parametri ai serviciilor sau a unor modificări față de cei anteriori. Parametrii serviciilor bancare se referă în general la volumul angajării, cost, randament, condiții de securitate (codificarea și siguranța ciclului informațional), probleme de fiscalitate și disponibilități.

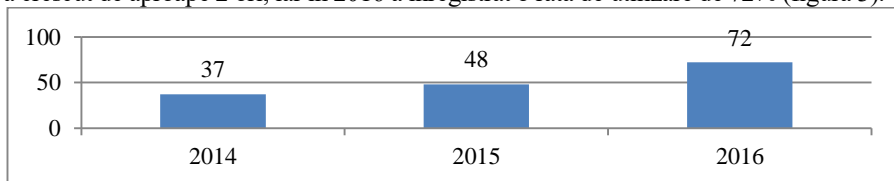
Rata persoanelor ce utilizează Online Banking la nivel internațional crește anual cu rate considerabile, astfel, din anul 2002 până în 2016, aceasta a crescut de peste 2 ori. În anul 2016, circa 70% din utilizatorii de internet au utilizat cel puțin odată serviciile de online banking (figura 2).

Figura 2. Evoluția procentului utilizatorilor internet care utilizează online banking, %.

Sursa: elaborată de autor

Mobile Banking este un produs mult mai recent comparativ cu serviciile de Online Banking. Conform părerilor specialiștilor, acest produs reprezintă viitorul trend al produselor bancare și va deveni foarte popular în special odată cu popularizarea smartphone-urilor. În ultimii trei ani, în lume rata utilizării Mobile Banking-ului a crescut de aproape 2 ori, iar în 2016 a înregistrat o rată de utilizare de 72% (figura 3).

Figura 3. Evoluția utilizatorilor mobile banking, %

Sursa: elaborat de autor

Factorul de utilizare al Mobile Bankingului este direct proporțional și cu accesul populației la telefonia mobilă și la conexiunea de internet. Piața internetului mobil este în continuă creștere și se presupune că în următorii ani numărul utilizatorilor se va dubla sau poate chiar tripla.

Prin intermediul internet-bankingului clienții pot consulta o listă cu soldurile conturilor sale, dintre care atât conturile curente, cât și conturile de card/credit. Actualizarea soldului contului de card se procesează în timp real.

Serviciul mai permite efectuarea ordinelor de plată în lei și în valută străină. Toate ordinele de plată ce se repetă cu o anumită frecvență pot fi configurate într-un șablon. De asemenea, se pot realiza schimburi valutare și conversii valutare.

Cliantul are la dispoziția sa posibilitatea de a vizualiza istoricul ordinelor transmise către bancă în timp real, precum ar fi ordinele de plată în lei sau în valută, ordinele de vânzare/cumpărare, ordine de schimb valutar. Online bankingul mai permite vizualizarea evoluției cotațiilor valutare a băncii respective și a istoricului cursului acesteia [6, p. 74].

În privința securității, băncile comerciale depun un efort maxim pentru asigurarea mijloacelor bănești ale clientului. Băncile au înființat diverse nivele de securitate pentru a reduce riscul accesului neautorizat [5, p. 25].

În Republica Moldova Home Bankingul nu este încă atât de dezvoltat, deși multe bănci puternice din sistem depun efort în acest domeniu. La moment, din cele 11 bănci licențiate din Republica Moldova numai 9 bănci oferă serviciul Internet Banking, 6 servicii SMS banking și 6 bănci serviciul Mobile Banking. În continuare, am prezentat gama serviciilor electronice oferite de fiecare bancă licențiată din Republica Moldova.

Tabelul 1

Gama serviciilor electronice oferite de băncile licențiate din Republica Moldova

Banca	Servicii electronice
„MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A.	Internet Banking, Transfer P2P, Mobile Banking, SMS Banking, Cardless, Extrase electronice.
„Moldindconbank” S.A.	Web-banking, Mobile-banking, Web-business, Mobile-business, SMS-business, Transfer P2P, Direct Transfer, Cash by Code, Cash-in cardless, 3D-Secure.
„MOBIASBANCA – Groupe Societe Generale” S.A.	Internet Banking, Extrase electronice.
„VICTORIABANK” S.A.	Internet Banking, SMS Banking, Mobile Banking, ATM.
„Banca de Finanțe și Comerț” S.A.	Internet Banking, SMS Banking, Transfer P2P.
„EuroCreditBank” S.A.	Web banking, SMS Banking, Mobile Banking.
„COMERȚBANK” S.A.	Internet Banking, Mobile Banking.
„ENERGBANK” S.A.	Internet Banking, SMS Banking, Mobile Banking, Extrase electronice.
„ProCredit Bank” S.A.	Internet Banking.

„BCRChișinău” S.A.	Internet Banking.
„EXIMBANK - Gruppo Veneto Banca” S.A.	Internet Banking.

Sursa: elaborat de autor [8]

În baza tabelului de mai sus, se observă că „Moldindconbank” S.A. oferă o diversitate mai mare de servicii electronice, fiind considerată cea mai inovativă bancă din Republica Moldova. Dezvoltarea continuă a Băncii permite automatizarea și accelerarea unei părți semnificative a serviciilor bancare, care în combinație cu flexibilitatea și abordarea individuală oferă cel mai înalt nivel de calitate a serviciilor prestate clienților.

Deși Internet Bankingul din Republica Moldova are o serie mare de avantaje, acesta mai are și unele dezavantaje. Unul dintre acestea este accesul prin intermediul unui singur browser Internet Explorer și incompatibilitate serviciul cu alte browsere. Băncile mai au foarte mult de lucrat pentru a putea asigura clientului o interfață comodă și ușor de înțeles pentru clienții săi. De multe ori, clienții nu își pot accesa conturile datorită website-ului care funcționează încet sau chiar, uneori, deloc.

3) Riscuri în domeniul internet bankingului

Dezvoltarea și utilizarea monedei electronice ("e-money") și a unor forme de servicii bancare electronice ("e-banking") sunt încă într-o fază incipientă în țara noastră. Luând în considerare gradul ridicat de incertitudine al viitorului tehnologic și al dezvoltării piețelor pentru banca electronică și pentru banii electronici, autoritățile care supraveghează aceste activități au recunoscut faptul că, pe lângă beneficiile pe care le aduc aceste activități, există și multe riscuri pentru bănci. De aceea, autoritățile trebuie să dezvolte împreună cu băncile metode prin care să se identifice, administreze și controleze riscurile asociate activităților de bancă electronică și bani electronici. Datorită schimburilor rapide intervenite în tehnologia informatică, băncile se confruntă cu riscuri specifice activităților de bancă electronică și monedă electronică, riscuri prezentate în continuare. La acest nivel, se pare că riscul operațional, riscul reputațional și riscul juridic reprezintă cele mai importante categorii de riscuri.

Riscul operațional apare dintr-o potențială pierdere datorată unor deficiențe semnificative în integritatea și viabilitatea sistemului. Considerentele de securitate sunt supreme, dacă băncile sunt subiecte de atac extern sau intern asupra produselor și sistemelor lor. Riscul operațional poate apărea din neutilizarea corectă a sistemelor de bani electronici sau bancă electronică, precum și din realizarea sau implementarea neadecvată a acestor sisteme. În această categorie se încadrează următoarele riscuri:

Riscul de securitate.

Controlarea accesului la sistemele băncii a devenit din ce în ce mai complexă, datorită capacităților dezvoltate ale calculatorului, dispersării geografice a punctelor de acces și utilizării variatelor căi de comunicații, incluzând rețelele publice cum ar fi Internetul. Accesul neautorizat la rețea ar putea conduce la pierderi directe, la adăugarea unor datorii clienților etc. Ar putea avea loc, de asemenea, o varietate de probleme de autentificare și acces specific. De exemplu, controalele neadecvate ar putea conduce la atacuri reușite ale hackerilor care operează prin Internet, care ar

putea accesa, salva și utiliza informații confidențiale despre clienți. În lipsa unor controale adecvate, o terță persoană ar putea avea acces la sistemul computerizat al băncii și ar putea să-l viruseze. Pe lângă atacurile externe asupra sistemelor băncii electronice și banilor electronici, băncile sunt expuse riscului operațional în ceea ce privește fraudă angajaților. Angajații ar putea achiziționa clandestin date legate de autentificare în vederea accesării conturilor clienților sau pentru furarea cardurilor cu valoare înmagazinată. Erorile datorate angajaților ar putea, de asemenea, compromite sistemele băncii. O importanță deosebită pentru autoritățile de supraveghere o prezintă riscul contrafacerii banilor electronici, faptă care, potrivit codului penal, reprezintă infracțiune. Acest risc poate fi mărit dacă băncile eșuează în incorporarea măsurilor adecvate pentru descoperirea și împiedicarea contrafacerilor. O bancă se confruntă cu riscul operațional din falsificări și devine datoare cu suma soldului banilor electronici falsificați. Mai pot apărea, de asemenea, și costuri datorate reparațiilor unui sistem compromis.

Riscuri legate de proiectarea, implementarea și întreținerea sistemelor

O bancă este expusă riscului unei întreruperi sau încetinerii sistemelor sale, dacă banca electronică sau banii electronici aleși de bancă nu sunt compatibile cu cerințele utilizatorului.

Riscuri care apar datorită folosirii necorespunzătoare de către clienți a produselor și serviciilor bancare. Riscul este mărit atunci când o bancă nu își educă în mod corespunzător clienții cu privire la precauțiile de securitate. În plus, în lipsa existenței unor măsuri adecvate de verificare a tranzacțiilor, clienții ar putea să respingă tranzacțiile pe care le-au autorizat în trecut, creându-i astfel băncii numeroase pierderi financiare. Clienții care folosesc informații personale (informații de autentificare, numere de cărți de credit etc.) într-o transmitere electronică neasigurată facilitează persoanelor rău intenționate accesul la conturile clienților. Ca urmare, banca poate suferi pierderi financiare din cauza tranzacțiilor neautorizate. Spălarea banilor poate fi o altă sursă de îngrijorare.

Riscul reputațional este riscul datorat unei opinii publice negative semnificative, care constă într-o pierdere critică a fondurilor sau clienților băncii. Riscul reputațional poate apărea atunci când acțiunile băncii produc o pierdere majoră a încrederii publicului în abilitatea băncii de a îndeplini funcții critice pentru a-și continua activitatea. Riscul reputațional este important nu numai pentru o singură bancă, ci pentru întreg sistemul bancar.

Riscul juridic apare prin violarea sau neconformarea cu legile, regulile, reglementările sau practicile prescrise, sau atunci când drepturile și obligațiile legale ale părților participante la o tranzacție nu sunt stabilite corect. Băncile angajate în activitățile de "e-banking" sau "e-money se pot confrunta cu riscuri juridice referitoare la dezvăluirea unor informații privind clienții și la protecția secretului bancar.

4) Concluzii

În Republica Moldova, tehnologiile financiare bancare au fost martore unei revoluții autentice în domeniul tehnologiilor informaționale, în ceea ce privește gestionarea gamei de produse și servicii.

Furnizarea serviciilor prin intermediul Internetului aduce multiple beneficii atât clienților, cât și băncilor. Reducerea costurilor, păstrarea clienților sau atragerea de noi clienți, creșterea vitezei de operare a tranzacțiilor sunt doar câteva dintre ele.

Internet Bankingul continuă să se dezvolte datorită implementării băncilor a unor noi nivele de securitate și datorită îmbunătățirii interfeței website-urilor pentru a ușura accesul clienților. Aceasta este o modalitate practică și complet mobilă datorită posibilității clientului de a afla imediat situația sa financiară și de a efectua diferite operațiuni, de acasă, de la birou sau din străinătate. Serviciul permite gestionarea conturilor simplu, rapid și sigur.

În următorii ani, băncile comerciale vor depune mult efort și se vor concentra pe produsele bancare electronice, pentru că odată cu tehnologizarea populației acestea vor fi atrase să penetreze o nouă piață. Acest factor va influența ca băncile comerciale să investească sume colosale pentru dezvoltarea Internet și Mobile Bankingului și de a atrage populație prin diferite promoții și oferte speciale. Majoritatea băncilor mari deja investesc zeci de milioane de lei pentru a acoperi o cotă cât mai mare de pe piața serviciilor electronice bancare. Scopul acestor investiții majore este de a crea loialitate față de clienții existenți în această industrie și de a atrage clientela nouă. Piața electronică bancară este foarte slab dezvoltată la moment, de aceea băncile care vor investi în următorii ani în această industrie, vor avea parte de recompense uriașe.

Bibliografie:

1. Regulamentul privind prestarea serviciilor de plată prin intermediul sistemelor automatizate de deservire la distanță, aprobat prin HCE al BNM nr. 62 din 09.03.2017. In: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 119-126 art. 818 din 14.04.2017.
2. Basno, C., Dardac, N. *Management bancar*, București: Ed. Economică, 2002.
3. Goloșoiu-Georgescu L. *Mijloace, modalități și instrumente de plată*, București: Ed. ASE, 2003.
4. Taudor, A. *Mobile-banking-ul aleargă în urma plutonului*, în revista *e-Finance* nr. 61, septembrie 2005.
5. Taudor, A. *Serviciile bancare la distanță țin clienții aproape*, în revista *e-Finance* nr. 66, februarie 2006.
6. Vasilache, D. *Plăți electronice – introducere*, București: Ed. Rosetti Educațional, 2004.
7. Ghid privind securitatea serviciilor Internet Banking și Online Shopping [online] [citât 18 aprilie 2018]. Disponibil: [https://cert.gov.md/fileadmin/user_upload/ghid_de_securitate/ GHID_ privind_ securitatea_ serviciilor_ Internet_Banking_ si_ Online_Shopping.pdf](https://cert.gov.md/fileadmin/user_upload/ghid_de_securitate/GHID_privind_securitatea_serviciilor_Internet_Banking_si_Online_Shopping.pdf) .
8. www.bnm.md.

ANALIZA DINAMICII PIB-ULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Ana STANCIUC, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Coordonator științific: **Irina MOVILĂ**, conf. univ., dr.

Abstract: *In this article are analyzed: the content, components and methods of calculating gross domestic product (GDP) and its dynamics at the level of the Republic of Moldova.*

GDP is a very important macroeconomic indicator, because by analyzing this indicator we can determine how the national economy of the country evolved over a certain period of time.

Respectively, gross domestic product is the indicator of a country's economic efficiency.

Keywords: *gross domestic product, analysis, dynamic, indicator of efficiency.*

Produsul intern brut constituie oglinda reflectării activității economice a unei țări. Cunoașterea acestui important indicator macroeconomic permite elaborarea unei politici sociale la nivelul țării.

Actualmente, noțiunea de PIB este utilizată pe larg de către analiști, oameni politici, întreprinzători, presă și public în procesul examinării unor probleme economico-sociale și pentru a aprecia succesele sau eșecurile politicilor economice aplicate de guvernanți.

În teoria economică, noțiunea de produs intern brut (prescurtat PIB) este definită ca fiind principalul agregat macroeconomic al contabilității naționale, care reprezintă rezultatul final al activității de producție din unitățile producătoare rezidente și care corespunde valorii bunurilor și serviciilor produse de către aceste unități pentru consumul final. [4].

Conform metodologiei, principalele componente ale PIB-ului sunt:

- Consumul privat – care constituie cea mai mare componentă a PIB, reprezentând cheltuielile gospodăriilor în economie. Aceste cheltuieli pot fi clasificate în: bunuri durabile, bunuri perisabile și servicii, de exemplu hrană, îmbrăcăminte, chirie etc.
- Consumul statului sau consumul sectorului public, care reprezintă suma tuturor cheltuielilor guvernamentale pentru bunuri finite și servicii. Include salariile angajaților din sectorul public, cumpărarea de armament etc.
- Investițiile, care includ în sine investiții în fabrici, echipamente, inventar. La fel, cheltuielile gospodăriilor pentru locuințe noi fac și ele parte din investiții.
- Exporturile brute ale unei țări, incluzând bunuri și servicii, destinate consumului într-o altă țară.
- Importurile brute ale unei țări [4].

În baza principalelor componente ale PIB-ului, putem deduce formula clasică de calculare a lui: $PIB = Consum + Investiții + Export - Import$. Acesta se poate calcula nu doar la nivelul țării, dar și la nivelul unei regiuni sau localități, respectiv poate fi calculat prin diferite modalități.

Cele mai frecvente metode de calculare a PIB-ului, care sunt utilizate și în statistica oficială a Republicii Moldova, sunt: metoda de producție; metoda de utilizări și metoda de determinare a veniturilor.

Metoda de producție se aplică în cazul în care se determină contribuția fiecărui agent economic la crearea finală a volumului de bunuri materiale sau servicii.

Conform acestei metode: $PIB = VAB + IP + TV - SP$, unde: PIB – produsul intern brut; VAB – valoarea adăugată brută; IP – impozitul pe produs, inclusiv taxa pe valoarea adăugată; TV – taxele vamale; SP – subvențiile pe produs [2, p. 350].

Așadar, PIB reprezintă în expresie bănească rezultatele finale ale activității economice ale unei țări într-un interval de timp, de regulă, un an. Valoarea adăugată brută este soldul contului de producție și se determină ca diferență dintre valoarea bunurilor materiale și serviciilor și consumul intermediar (consum de bunuri, cu excepția capitalului fix), reprezentând deci valoarea nou creată (venitul național). Impozitul pe produs (impozitele directe și indirecte) sunt impozitele plătite proporțional cu cantitatea sau valoarea bunurilor și serviciilor produse, comercializate sau importate din alte țări. Taxele vamale sunt prelevări fiscale operate asupra importurilor, iar uneori și asupra exporturilor și tranzitului de mărfuri, în funcție de valoarea sau de volumul și/sau greutatea lor. Subvențiile pe produs constituie sumele vărsate de la buget pentru acoperirea diferențelor de prețuri și tarife [1, p. 64].

Metoda de utilizare descrie modul de utilizare a PIB-ului între diferiți factori de producție și se prezintă astfel: $PIB = CF + FBCF + VS + (E - I)$, unde: CF – consumul final; FBCF – formarea brută de capital fix; VS – variația de stoc; E – exporturi; I – importuri de bunuri și servicii [2, p. 350].

Consumul final reprezintă însumarea consumului final al gospodăriilor populației, administrației publice și administrației private. Formarea brută de capital fix include valoarea bunurilor durabile, acumulate de unitățile economice în scopul de a fi utilizate ulterior în procesul de producție. Variația stocurilor reprezintă diferența dintre stocul de la sfârșitul perioadei de activitate și cel inițial. Stocurile sunt bunurile de capital circulant, deținute de la un moment dat de unitățile de producție. Exporturile reprezintă ansamblul operațiilor de vânzare a mărfurilor și serviciilor unei țări într-o altă țară. Importul constituie totalitatea operațiilor cu caracter comercial privind cumpărarea și aducerea în țară a unor mărfuri produse în alte țări.

Metoda de determinare a veniturilor evidențiază distribuirea veniturilor obținute din activitatea economică și se prezintă astfel: $PIB = R + EBE + IPRI - SE$, unde: R – remunerarea salariaților; EBE – excedentul brut de exploatare; IPRI – impozitele pe producție și import; SE – subvenții de exploatare și export. [2, p. 350].

Remunerarea salariaților reprezintă sumele de bani primite de angajați în schimbul forței de muncă, utilizată în procesul de creare a bunurilor materiale sau imateriale. Excedentul brut de exploatare este soldul contului de exploatare și arată ceea ce rămâne din produsul nou creat în procesul de producție după remunerarea salariaților și plata impozitelor legate de producție. Impozitele pe producție și import cuprind impozite pe produs și alte impozite legate de diverse activități economice sau comercializare și importare de bunuri. Subvențiile de exploatare reprezintă transferuri curente, pe care autoritatea publică, conform unei politici economice și sociale, le varsă unităților economice autohtone care produc bunuri și servicii destinate pieței în scopul influențării prețurilor acestora sau de a permite o plată suficientă a factorilor de producție. După cum este evidențiat în literatura de specialitate, există două tipuri de subvenții de exploatare:

- subvenții pe produs și import (sume vărsate de la buget pentru acoperirea diferențelor de prețuri și tarife);
- alte subvenții de exploatare (sume acordate de buget pentru acoperirea pierderilor). [1, p. 64].

În Republica Moldova, ca și pretutindeni, baza creării PIB-ului o constituie activitatea organizată pentru producerea bunurilor materiale și a serviciilor. În economia de piață, majoritatea absolută a acestora îmbracă forma de marfă și sunt destinate pieței. Producția de bunuri și servicii destinată pieței reprezintă acea producție, care se schimbă pe piață la un preț care îi permite producătorului, cel puțin, acoperirea costului de producție. Toate bunurile sunt considerate, prin convenție, a fi destinate pieței, care este formată din servicii furnizate de administrația publică și privată colectivității, în ansamblul ei, sau anumitor grupuri ale gospodăriilor populației, cu titlu gratuit.

Așadar, PIB-ul reprezintă rezultatul activității de producție și corespunde valorii bunurilor și serviciilor produse pentru consumul personal sau productiv.

În cele ce urmează, vom supune analizei dinamica principalelor componente ale PIB-ului: consum, investiții, exporturi și importuri pe perioada ultimilor 5 ani (2013-2017).

Tabelul 1. Utilizările produsului intern brut pentru perioada 2013- 2017 (mil. lei)

<i>Indicatorul</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
<i>Consum</i>	113169	214012	132828	142112	157666
<i>Investiții</i>	24783	29202	27802	30194	34995
<i>Exporturi</i>	43565	46538	52463	58668	63964
<i>Importuri</i>	81007	87989	90529	96497	106256
<i>PIB total</i>	100510	112050	122 563	134477	150369

Sursa: Situația social-economică a Republicii Moldova, 2016-2017, pp. 5-10.

Din datele prezentate în tabel, putem observa nivelul diferit al indicatorilor pentru fiecare an. Observăm că cea mai înaltă pondere o dețin consumurile care nu înregistrează o stabilitate între ani, astfel în 2014 consumurile au atins cea mai înaltă cotă, ajungând la peste 214 000 mil. lei, în următorul an scăzând până la 133 000 mil. lei, menținând în următorii ani ritmul de creștere.

Investițiile Republicii Moldova dețin cel mai jos nivel, fiind într-o creștere lentă între anii 2013-2017, astfel acestea majorându-se cu 10200 mil. lei în perioada dată.

Exporturile se află la un nivel mult mai scăzut decât importurile, acest fapt reflectând o stare nefavorabilă a situației economice a Republicii Moldova. Pentru o prosperitate economică situația la capitolul dat trebuie să fie inversă. Totuși, se observă o creștere a exporturilor, însă cu un ritm destul de redus.

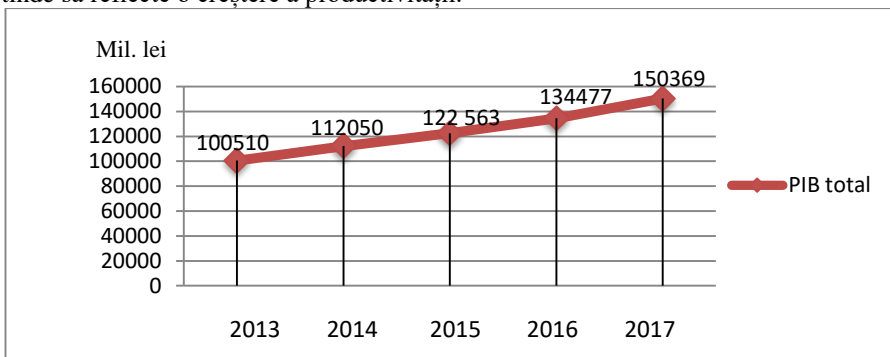
În paralel, importurile se majorează cu un procent considerabil, atingând în anul 2017 cota de 106256 mil. lei [3].

În urma analizei principalilor indicatori, observăm creșterea PIB-ului total în Republica Moldova pe perioada anilor 2013-2017, care este prezentată în figura 1.

Astfel PIB-ul total s-a majorat cu valoarea de 49859 mil. lei între perioada anilor 2013- 2017, menținându-se ulterior în permanentă creștere.

La creșterea PIB-ului a contribuit respectiv creșterea înregistrată în majoritatea activităților economice, inclusiv agricultură, industrie, construcții, comerț cu ridicata și cu amănuntul etc.

Pentru măsurarea producției totale a unei țări se calculează produsul intern brut pe cap de locuitor, care preia produsul intern brut (PIB) și îl împarte la numărul populației din țară. PIB-ul pe cap de locuitor este foarte util atunci când dorim să facem comparație între diferite țări, deoarece acesta reflectă performanța relativă a țărilor. Creșterea PIB-ului pe cap de locuitor semnalează o creștere a economiei și tinde să reflecte o creștere a productivității.

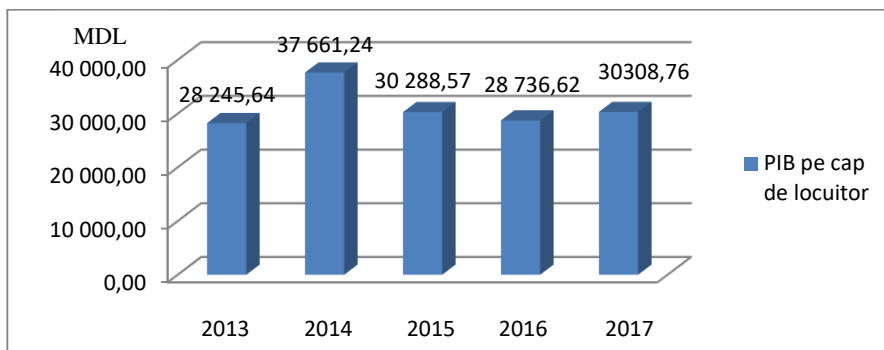

Figura 1. Dinamica PIB-ului în R. Moldova pe perioada anilor 2013-2017 (mil. lei)
Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, 2017.

Acesta se calculează fie prin adunarea veniturilor anuale ale tuturor cetățenilor cu vârsta aptă de muncă, fie prin însumarea valorii tuturor bunurilor și serviciilor finale produse în țară pe parcursul anului [5].

În anul 2016, Republica Moldova s-a clasat pe locul trei în clasamentul țărilor europene cu cel mai intens ritm de creștere a produsului intern brut pe cap de locuitor, înregistrând o creștere de 4,2% anual, de două ori mai mult decât media europeană. Astfel, în anul 2017, se evidențiază o creștere a economiei țării cu 4% [6].

O evoluție a produsului intern brut pe cap de locuitor în Republica Moldova pentru perioada anilor 2013-2017 observăm în figura 2.

Figura 2. PIB pe cap de locuitor în Republica Moldova (MDL)

Sursa: International Monetary Fund

O creștere deosebită a PIB-ului pe cap de locuitor se evidențiază în anul 2014, datorită datelor ultimului recensământ din țară. Astfel, produsul intern brut care revine pe cap de locuitor în anul 2014 constituind 37661,24 lei. Pe parcursul anilor ce urmează PIB-ul pe cap de locuitor menținând ritmul de creștere [7].

Datorită unei astfel de situații, țara noastră se confruntă cu un șir de probleme la acest capitol, printre care:

1. Nivelul scăzut al PIB-ului pe cap de locuitor nu permite o bunăstare decentă a populației.
2. Predomină exportul forței de muncă și importul de bunuri și servicii care presupun costuri majore. R. Moldova importa nu numai ceea ce este strict necesar pentru consumul productiv și personal, dar și ceea ce s-ar putea produce cu costuri mult mai reduse în interiorul țării noastre.
3. Are loc stagnarea și reducerea considerabilă pe an ce trece a producției autohtone de bunuri materiale în sectorul agrar și cel industrial.
4. Lipsa măsurilor concrete cu privire la stoparea declinului agriculturii și industriei naționale și readucerii lor la cerințele contemporane de dezvoltare.

Creșterea în expresie bănească a PIB-ului în ansamblu pe țară și pe cap de locuitor este condiționată, în general, de majorarea pe an ce trece a prețurilor la materia primă, combustibil, energia electrică, materialele de construcție, gazele naturale și altele, ce se reflectă în creșterea costurilor de producție a bunurilor nou create și/sau a serviciilor.

Factorul decisiv al sporirii PIB-ului îl constituie creșterea productivității muncii angajaților în activitatea economică.

Nivelul productivității muncii este reflectat de valoarea PIB-ului pe cap de locuitor. Și la acest capitol țara noastră înregistrează, în comparație cu alte state, restanțe esențiale.

Respectiv, soluționarea problemelor menționate necesită analiza concretă a cerințelor contemporane de dezvoltare și aplicarea măsurilor necesare în vederea dezvoltării statului din punct de vedere economic și asigurarea bunăstării populației.

Библіографіе:

1. Blanoschi Andrei, *Produsul intern brut – oglinda reflectării activității economice, Administrarea Publică, nr. 3*, Chișinău: Ed. enciclopedică „Gheorghe Asachi”, 2011, 64 p.
2. *Anuarul Statistic al Republicii Moldova 2016*, Chișinău, 2016, 350 p. ISBN 978-9975-53-418-5.
3. *Situația social-economică a Republicii Moldova, 2016*, Chișinău, 2016, 5-10 pp.
4. *Conturi Naționale. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova*. Disponibil: <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=351&id=2252> [accesat 17.05.2018].
5. *Conceptul de PIB pe cap de locuitor*. Disponibil: <http://www.stiri-economice.ro/ce-este-pib-ul-pe-cap-de-locuitor.html> [accesat 17.05.2018].
6. *PIB-ul pe cap de locuitor în Republica Moldova, 2016*. Disponibil: https://zugo.md/article/infografic---expert-idis-viitorul--moldova--pe-locul-trei-in-europa-dupa-ritmul-de-crestere-a-pib-ului_24374.htm [accesat 17.05.2018].
7. *International Monetary Fund. Moldova: Gross domestic product per capita* Disponibil: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata/weorept.aspx?sy=2014&ey=2021&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&pr1.x=65&pr1.y=18&c=921&s=NGDPD%2CNGDPDPC%2CPPPGDP%2CPPPC&grp=0&a> [accesat 17.05.2018].

СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ДИНАМИКИ ПЛАТЁЖНОГО БАЛАНСА РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Анастасия ТКАЧУК, студентка,
Факультет Реальных Наук, Экономики и Окружающей Среды,
Бэлцький Государственный Университет имени Алеку Руссо
Научный руководитель: **Ирина МОВИЛЭ**, конф. унив., доктор

Abstract: *This article will analyze the position of the national economy in relations with the rest of the world, which is reflected in the balance of payments. Thus, to determine the position of the national economy of the Republic of Moldova it is necessary to analyze the evolution of the balance of payments of the state. In the analysis of the balance of payments will use the standard form, which is the basis of the statistics on real and financial flows in their own structure or the structure recommended by the International Monetary Fund.*

Keywords: *the balance of payments, the position of the national economy, economic development, inflation, current account, balance movement of capital, financial account, the deficit.*

Анализ платёжного баланса позволяет получить информацию о внешней конкурентоспособности национальной экономики государства, в том числе в отношении торговли товарами и услугами. Платежный баланс представляет собой количественное и качественное выражение масштабов, структуры и характера внешнеэкономических связей государства. [1, с. 102]

Проблемы платёжного баланса, активного или пассивного сальдо торгового баланса вызывают активный общественный интерес и сказываются на принятии политических решений. В платёжном балансе государства приводится систематизированный перечень всех операций с денежными средствами,

которые опосредуют внешнеэкономические связи. В нем отражаются не индивидуальные, а суммарные сделки между данной страной и другими государствами и подводятся итоги внешнеэкономической деятельности страны. [2, с. 63]

Проанализируем платежный баланс Молдовы за 2013 – 2016 г.г. (таблица 1).

Таблица 1. Платежный баланс Республики Молдова за 2012- 2016 г.г.
миллионов долларов США

Показатели	2012	2013	2014	2015	2016	Абсолютное отклонение (2016-2012)	Абсолютное отклонение (2016-2015)
Счет текущих операций	-642,32	-490,31	-567,69	-467,72	-285,58	-358,04	-182,14
Товары	-3067,87	-3138,41	-3040,71	-2123,47	-2087,98	-979,89	-35,49
Услуги	107,91	154,50	121,25	125,02	128,20	+20,29	+3,18
Первичные доходы	810,09	894,13	822,33	450,11	460,65	-349,44	+10,54
Вторичные доходы	1506,25	1599,47	1523,44	1080,62	1123,55	-382,7	+42,93
Счет операций с капиталом	21,23	107,10	147,18	54,87	-20,79	-0,44	-34,08
Чистое заимствование	-622,39	-382,21	-420,51	-412,85	-306,37	-316,02	-106,48
Финансовый счет	-508,77	-298,40	-500,81	-458,05	-214,56	-294,21	-243,49
Прямые инвестиции	-224,17	-211,12	-301,02	-209,12	-74,68	-149,49	-134,44
Портфельные инвестиции	-21,34	-2,98	-7,23	-4,04	-0,36	-20,98	-3,68
Производные финансовые инструменты	0,12	-0,11	-0,61	-0,70	0,49	+0,37	+0,21
Прочие инвестиции	-762,03	-366,21	346,50	62,30	-671,15	-90,88	-608,85
Резервные активы	498,65	282,05	-538,45	-306,49	531,14	+32,49	+224,65
Чистые ошибки	113,62	84,81	-80,30	-45,20	91,81	-21,81	+46,61

Источник: Национальное бюро статистики: www.statistica.md

Анализ платежного баланса в динамике показал, что счет текущих операций имеет незначительные изменения с 2012 – 2015 г.г., но начиная с 2016 года резкое снижение отрицательного сальдо в размере 285,58 (млн. долларов США). Данная ситуация с текущим счетом обусловлена в первую очередь за

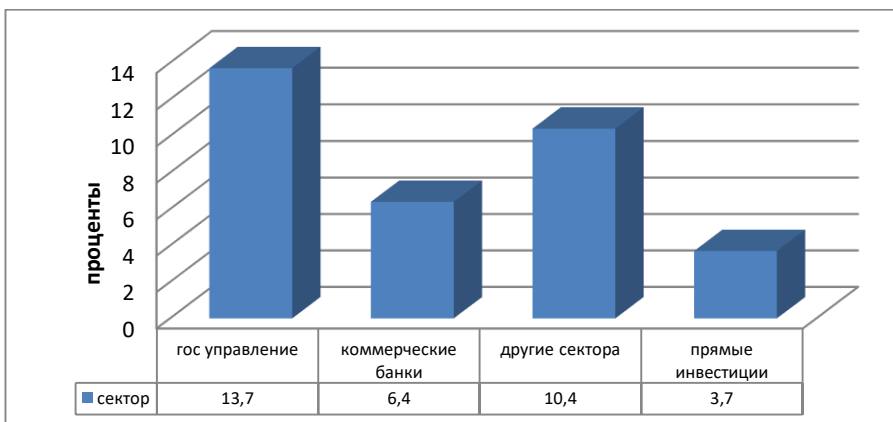
счет внешней торговли товарами и услугами. Положительное сальдо по счету текущих операций занимают вторичные доходы, которые в 2016 году составили 1123,35 (млн. долларов США), уменьшившись по сравнению с 2012 годом на (-349,44 млн. долларов США), но увеличившись на 42,93 (млн. долларов США). Положительное сальдо по данному счету также имеют первичные доходы в 2016 году 460,65 (млн. долларов США) и услуги 128,20 (млн. долларов США). Вместе с тем счет текущих операций характеризуется, как было указано выше, отрицательным сальдо, обусловленное товарами в сумме (-2087,98 млн. долларов США), которая уменьшилась по сравнению с предыдущим годом, что можно констатировать положительно для платежного баланса РМ.

На протяжении анализируемого периода произошли существенные изменения счета операций с капиталом. Начиная с 2012 г. по 2015 г. наблюдалось положительное сальдо, которое постепенно уменьшалось в итоге, в 2016 г. зарегистрировалось отрицательное сальдо в размере 20,79 (млн. долларов США). Данные изменения обусловлены сниженным объемом внешних грантов под инвестиционные проекты, полученные органами государственного управления.

Относительно финансового счета на протяжении анализируемого периода наблюдается неустойчивая тенденция, то есть увеличения или же понижения сальдо финансового счета. К 2016 г. его отрицательное сальдо составило (-214,56 млн. долларов США). На изменения финансового счета в первую очередь повлияло сокращение прямых инвестиций на (-134,44 млн. долларов США) в сравнении с 2012 г. и на (-149,49 млн. долларов США) в сравнении с 2015 г. Немаловажную роль в этой динамике сыграло увеличение отрицательного сальдо прочих инвестиций на (-608,85 млн. долларов США) в сравнении с 2015 г. Еще один важный показатель, повлиявший на финансовый счет, являются резервные активы, которые используются для выравнивания платежного баланса, сумма которых на 2016 г. составила 531,14 (млн. долларов США). Портфельные инвестиции, которые приобретаются главным образом для получения дохода, составляют лишь малую долю финансового счета в 2016 г. В сравнении с 2015 г. их сальдо уменьшилось на (-3,68 млн. долларов США). Незначительную роль в этой динамике сыграли производные финансовые инструменты, с помощью которых осуществляется торговля финансовыми активами на финансовых рынках, в 2016 г. их сальдо составило 0,49 (млн. долларов США).

Как известно, платежный баланс – это статистическая система, которая характеризует качество включения интеграции экономики страны в региональные и мировые экономические системы посредством таких индексов, как структура и сальдо текущего счета, объем прямых инвестиций и другие. При этом важным показателем является объем внешней задолженности страны. Проанализируем внешний долг Молдовы на примере за 2017 год, а также выявим сектор, который в большей степени повлиял на внешний долг Молдовы. (рис. 1)

Рис. 1. Влияние секторов на внешний долг
 Источник: Национальный банк Молдовы: www.bnm.md

По итогам 2017 года внешний долг Молдовы вырос на 507,74 (млн. долларов США) (+8,1%), составив 6,742 (млрд. долларов США). Общий рост внешнего долга Молдовы в 2017 году (по данным Национального банка) был обусловлен увеличением задолженности сектора госуправления на 13,7% (с 1,481 млрд. долларов США на конец 2016 года до 1,685 млрд. долларов США на конец сентября 2017 года), коммерческих банков – на 6,4% (с 374,63 млн. долларов США до 398,81 млн. долларов США), а также повышением на 10,4% задолженности по разделу „другие сектора” (с 2,362 млрд. долларов США до 2,607 млрд. долларов США) и – на 3,7% по разделу «прямые инвестиции: межфилиальное кредитование (с 1,724 млрд. долларов США до 1,788 млрд. долларов США).

Заключение: Платежный баланс является экономической категорией, характеризующей состояние внешнеэкономических связей страны. Анализируя состояние и динамику основных показателей платежного баланса Молдовы за 2012- 2013 г.г., можно сделать следующие выводы:

1) платежный баланс характеризуется отрицательным сальдо по основным счета, и именно: счет текущих операций (-285,58 млн. долларов США), счет операций с капиталом (-20,79 млн. долларов США) и финансовый счет (-214,56 млн. долларов США);

2) положительное сальдо платежного баланса имеет место по счету первичным доходом (460,65 млн. долларов США), вторичным доходом (1123,55 млн. долларов США) и незначительное сальдо по счету услуги (128,20 млн. долларов США).

3) имеет место рост внешнего долга Молдовы, который был обусловлен увеличением задолженности сектора „государственного управления”.

Библиография:

1. Борисов С.М. Платежный баланс – Магистр М, 2008г. – 398с.

2. Камаев В.Д. Экономическая теория: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений. Инфра-М, 2009 г. – 469с.
3. Вечканов Г.С., Вечканова Г.Р. Макроэкономика. 7-е изд. – СПб.: Питер, 2006. – 544с.
4. Гатаулин А.М. Экономическая теория: микро- и макроэкономика. – М.: Статистика, 2007. – 382с.
5. Anuarul Statistic al Republicii Moldova, ediția 2017, 419 p. [citat 01.05.2018]. Disponibil: http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Anuar_Statistic/2017/23_AS.pdf
6. Внешний долг Молдовы. [просмотрено 01.05.2018]. Доступен: <https://www.bnm.md/ru/content/vneshniy-dolg-po-sostoyaniyu-na-konec-2017-goda-predvaritelnye-dannye>.

UTILIZAREA APLICAȚIEI GEOGEBRA LA STUDIUL MODULULUI „CORPURI ROTUNDE” ÎN CICLUL GIMNAZIAL DE MATEMATICĂ

Cristian BALICA, student,

Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,

Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți

Coordonator: **Tatiana ROTARI**, asist. univ.

Abstract: *Presenting rounds with GeoGebra software at math time. Integrating GeoGebra's mathematical content to make it more attractive and easier to understand.*

Keywords: *cone, cylinder, sphere, frustum.*

Geometria, ca și aritmetica, a luat naștere din nevoile zilnice și cerințele practice ale oamenilor. Primele noțiuni despre formele obiectelor geometrice s-au format încă în timpurile preistorice în legătură cu activitatea practică a oamenilor: confecționarea uneltelor de apărare și de lucru, calcularea capacității vaselor și a volumului hambarelor. Papirusurile egiptene și alte documente din antichitate conțin multe probleme privind calculele ariilor unor figuri și volumelor unor corpuri [1, p. 15].

Geometria studiază formele spațiale, proprietățile figurilor și relațiile ce există între ele. Formele geometrice omul le-a luat din natură, din lumea reală ce-l înconjoară. Gândindu-se mereu la forma și dimensiunile corpurilor, făcând abstracție, adică neținând seamă de alte proprietăți ale lor, omul a ajuns treptat la noțiunile abstracte de corp geometric, și suprafață geometrică [1, p. 16].

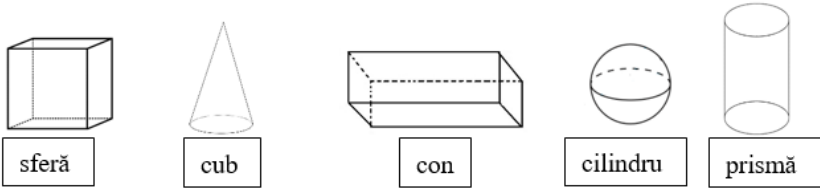
Deoarece, în viața de zi cu zi, oamenii se întâlnesc cu o serie de obiecte ce au forma unui corp geometric rotund și este necesar de determinat o serie de proprietăți ale acestora, studiul corpurilor rotunde în cursul preuniversitar de matematică rămâne a fi o necesitate.

Studiul corpurilor rotunde în ciclul preșcolar și primar de matematică.

Deoarece unele obiecte sau chiar jucării au forma unui corp rotund, elevii sunt familiarizați cu conceptul de corp rotund încă de la cea mai fragedă vârstă. La etapa preșcolară și primară, se studiază corpurile rotunde la nivel de înțelegere și elevul trebuie să cunoască forma, denumirea și elementele corpurilor rotunde. De exem-

plu, în clasa a III-a în modulul „Elemente de geometrie” este propusă următoarea problemă:

Problemă [2, p. 117]. Unește fiecare corp geometric desenat mai jos cu denumirea corespunzătoare.

Studiul corpurilor rotunde în ciclul gimnazial de matematică. Elevii fac cunoștință cu corpurile rotunde în gimnaziu în clasa a V-a și a VI-a, și anume: cilindrul, conul și sfera. În manual este prezentată înălțimea, generatoarea conului și a cilindrului.

Deoarece rezolvarea problemelor la corpuri rotunde necesită imaginație spațială, la această etapă este benefică utilizarea softurilor educaționale. Unul dintre softurile de bază ce poate fi utilizat la lecțiile de matematică este GeoGebra.

GeoGebra este o aplicație destinată învățării și predării matematicii, având un caracter interactiv și putând fi utilizată în geometrie, algebră, analiză matematică, geometria analitică, statistică, calculul probabilităților, calculul diferențial și integral. Oferă o varietate foarte mare de instrumente, care permit efectuarea unor algoritmi de calcul în vederea obținerii unor rezultate numerice, oferă suport vizual pentru orice noțiune matematică, pornind de la nivelul matematicii de gimnaziu până la nivel universitar. Permite, de asemenea, realizarea unor imagini dinamice, necesare înțelegerii unor noțiuni de matematică complexe.

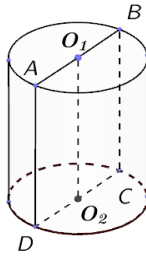
Corpurile rotunde se studiază sub aspect de proprietăți predominant în clasa a IX-a. Studiul corpurilor rotunde este mai dificil decât studiul liniilor de ordinul doi, deoarece reprezentarea reală a acestora este mai complexă și pentru înțelegerea temei este necesar de utilizat imaginația spațială. Aplicația GeoGebra facilitează dezvoltarea creativității și a imaginației spațiale.

Prin intermediul acestui soft pot fi studiate elementele corpurilor rotunde, de efectuat materialele didactice interactive.

Datorită GeoGebrei, putem face anumite construcții pentru ca elevii să însușească noțiunea de secțiune axială, prin efectuarea materialelor didactice interactive.

Problemă [3, p. 200]. Descrieți ce obțineți intersectând cilindrul cu un plan ce conține centrele bazelor cilindrului.

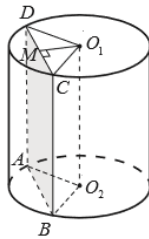
Rezolvare. Fie O_1 și O_2 centrele bazelor cilindrului. Intersecția cilindrului cu un plan ce conține dreapta O_1O_2 este o suprafață dreptunghiulară $ABCD$ cu dimensiunile egale cu înălțimea cilindrului și diametrul bazelor (Fig. 1).

Fig. 1. Secțiunea axială.

Pentru a însuși mai bine tema dată, propunem o problemă cu nivel ridicat de complexitate, unde iarăși aplicația GeoGebra ne vine în ajutor.

Problemă [4, p. 89]. Un cilindru circular drept cu raza bazei de 10 cm și generatoarea de 16 cm este secționat paralel cu axa de simetrie a cilindrului (Fig. 2). La ce distanță de această dreaptă se află secțiunea, dacă aria ei este de 192 cm^2 ?

Fig. 2. Cilindru.

Rezolvare. Secțiunea dată este o suprafață dreptunghiulară ABCD, având o dimensiune egală cu lungimea generatoarei cilindrului. Deci,

$$A_{ABCD} = AD \cdot DC \Rightarrow DC = \frac{A_{ABCD}}{AD} = \frac{192}{16} = 12(\text{cm}).$$

Fie O_1M înălțimea triunghiului DO_1C . Deoarece DO_1 și O_1C sunt raze, reiese că $DO_1 = O_1C$, adică ΔDO_1C este isoscel. Astfel $[O_1M]$ reprezintă mediană, înălțime, mediatoare și bisectoare a triunghiului DO_1C . Segmentul $[O_1M]$ este distanța de la axa O_1O_2 până la secțiune. Triunghiul ΔDMO_1 este un triunghi dreptunghic, în baza teoremei lui Pitagora avem:

$$O_1M = \sqrt{DO_1^2 - \left(\frac{DC}{2}\right)^2} = \sqrt{100 - 36} = 8(\text{cm})$$

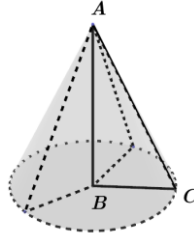
Răspuns. 8 cm.

O altă problemă propusă în manualul de matematică pentru clasa a IX-a este:

Problemă [3, p. 205]. Fie triunghiul dreptunghic ABC cu $m(\angle ABC) = 90^\circ$. Descrieți ce obțineți la rotația completă a triunghiului ABC în jurul dreptei AB (Fig. 3).

Rezolvare. La rotația triunghiului ABC în jurul dreptei AB se obține un con circular drept cu generatoarea AC și raza bazei BC.

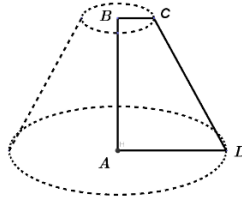
Deoarece problema se reduce la rotația triunghiului în jurul unei catete, rezolvarea ei ar fi mai simplă prin elaborarea materialului interactiv. Prin intermediul programului GeoGebra care arată că în rezultatul rotației punctul B devine centrul cercului de rază BC , iar ipotenuza triunghiului devine generatoarea conului.

Fig. 3. Conul obținut la rotația completă a dreptunghiului ABC .

Problemă [3, p. 206]. Fie $ABCD$ un trapez dreptunghic cu $m(\angle A) = 90^\circ$. Descrieți ce obțineți la rotația trapezului $ABCD$ în jurul dreptei AB .

Rezolvare. La rotația trapezului dreptunghic $ABCD$ (Fig. 4) în jurul dreptei AB se obține un trunchi de con circular drept. Baza mică (mare) a trapezului este egală cu raza bazei mici (mari) a trunchiului de con, iar AB este înălțimea trunchiului de con.

Fig. 4. Trunchiul de con obținut la rotația completă a trapezului $ABCD$.

Problemă [4, p. 209]. Petru a turnat suc într-un pahar de forma unui cilindru circular drept cu raza bazei de 3 cm, lăsând rezervă pentru gheață 1 cm din înălțimea paharului. Determinați dacă se va vărsa suc după ce Petru va pune în pahar 3 cuburi de gheață cu muchia de 2 cm (Fig. 5).

Fig. 5. Cilindru.

Rezolvare. Pentru a determina dacă se va vărsa sucul avem nevoie să cunoaștem diferența volumului paharului rezervat pentru gheață și volumelor celor trei cuburi de gheață.

Fie V_r volumul rezervat din pahar. Cunoaștem că $R = 3 \text{ cm}$ iar $h = 1 \text{ cm}$ astfel,

$$V_r = \pi R^2 h = 3,14 \cdot 9 = 28,26 \text{ cm}^3$$

Fie V_c volumul unui cub. Cunoaștem că latura unui cub de gheață este $a = 2 \text{ cm}$.

$$V_c = a^3 = 8 \text{ cm}^3$$

În pahar se pun 3 cuburi de gheață și volumul total este $V_t = 3 \cdot 8 = 24 \text{ cm}^3$.

Observăm că volumul rezervat este mai mare decât volumul cuburilor de gheață $28,26 \text{ cm}^3 > 24 \text{ cm}^3$.

Răspuns. Sucul nu se va vărsa dacă Petru va pune în pahar 3 cuburi de gheață.

Concluzii:

1. Prin aplicația GeoGebra vizualizarea și interpretarea corpurilor rotunde devine mai accesibilă prin dezvoltarea imaginației spațiale a elevilor.
2. GeoGebra facilitează predarea și înțelegerea noțiunilor cu grad ridicat de abstractizare din diverse ramuri ale matematicii. Utilizarea softului în procesul de instruire reduce intervalul de timp necesar elevilor pentru înțelegerea conceptelor și studiul proprietăților lor, în avantajul perioadei dedicate aprofundării prin rezolvarea de probleme, exerciții și aplicații practice.

Referințe bibliografice:

1. Gleizer, I. *Istorismul în predarea matematicii. Geometria și trigonometria*. Chișinău, Ed. Lumina, 1966. 207 p. ISBN 428668.
2. Buruiană, M.; Baltag, V. *Culegere de exerciții și probleme la matematică cl. 1-4*. București, Ed. Cadran, 2012. 234 p. ISBN 978-9975-80-621-3.
3. Achiri, I.; Braicov, A.; Șputenco O. *Matematică. Manual pentru clasa a IX-a*. Chișinău Ed. Prut Internațional, 2016. 228 p. ISBN 978-9975-54-255-5.
4. Smarandache, Ș. *Matematică. Exerciții. Probleme. Teste*. București, Ed. Pytagora, 2002. 182 p. ISBN 973-98258-5-0.

РАЗВИТИЕ МАЛОГО БИЗНЕСА РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Елена АРДЕЛЯНУ, студентка,
Факультет Реальных Наук, Экономики и Окружающей Среды,
Бэлцький Государственный Университет имени Алеку Руссо
Научный руководитель: Алла ТРУСЕВИЧ, конф. унив., доктор

Abstract: *This article examines what is business activity. We get acquainted with the concepts of small and medium-sized business. Based on the studied information, we have identified the role of small business in the Republic of Moldova, the evolution and development in various fields, the territorial relations and the share of small and medium-sized enterprises in the total number of enterprises, the interaction of small and large businesses, and the place of entrepreneurship in economic relations.*

Keywords: *business, entrepreneurial activity, franchise, economics.*

Актуальность темы малого и крупного бизнеса, их взаимоотношения и значения определяется ролью, которую играет предпринимательская деятель-

ность во всех странах мира. Малый и средний бизнес в рыночной экономике – ведущий сектор, определяющий темпы экономического роста, структуру и качество валового национального продукта (ВВП). Но для рассмотрения всех проблем ведения бизнеса нам для начала надо четко определить, что же на самом деле представляет собой предпринимательство?

«Предпринимательская деятельность» – это самостоятельная деятельность юридических и физических лиц, осуществляемая ими в гражданском обороте от своего имени, на свой риск и под свою имущественную ответственность и направленная на систематическое получение прибыли от пользования имуществом, продажи вещей, произведенных, переработанных или приобретенных указанными лицами для продажи, а также от выполнения работ или оказания услуг, если эти работы или услуги предназначаются для реализации другим лицам и не используются для собственного потребления» [3]

В современной экономике предпринимательство играет важную роль. Основную часть предпринимательства составляет малый бизнес. Развитие малого бизнеса может решить проблемы с экономическим кризисом в стране, с безработицей, с улучшением жизни населения страны. Но все же экономика не может базироваться только на малом бизнесе, ей нужны и крупные масштабы для крупного производства товаров и услуг.

Вопросы развития предпринимательства являются актуальными на протяжении многих десятилетий и являются предметом активных дискуссий как на международном и государственном уровнях развитых и развивающихся государств, так и в различного уровня (международных, национальных и локальных) научно-академических сообществах, предпринимательских и общественных объединениях. В средние века понятие «предприниматель» употреблялось прежде всего в отношении лиц, занимавшихся внешней торговлей.

Безусловно, одно, что предпринимательство – это выполнение множества самых разнообразных функций. Обобщенно можно говорить о тех, которые связаны с осуществлением предпринимательства как вида деятельности и тех, которые являются способами взаимодействия с окружающей средой.

Термин «бизнес» имеет английское происхождение и в языке оригинала означает *дело, деятельность, занятие*.

Бизнес – самостоятельная, осуществляемая на свой страх и риск и под личную имущественную ответственность деятельность отдельных граждан, направленная на получение прибыли или экономической выгоды в иной форме.

В большинстве определений подчеркивается, что бизнес – деятельность частных лиц и организаций, то есть бизнес основан на частной, негосударственной форме собственности. При этом все же не следует отрицать наличие государственного малого бизнеса. Экономика любого государства не может нормально развиваться без оптимального сочетания крупного, среднего и малого бизнеса. Это доказывает вся история экономического развития ведущих стран мира. [5]

К малым предприятиям относятся физические лица, занимающиеся предпринимательской деятельностью без образования юридических лиц, а также субъекты предпринимательской деятельности, функционирование которых определяется следующими условиями:

1. В уставном капитале малых предприятий доля каждого из трех следующих агентов: власти, общественных и религиозных организаций, юридических лиц, не являющихся субъектами малого предпринимательства, - не должны превышать 25%.
2. Средняя за период численности занятых не должна превышать в промышленности, строительстве и на транспорте 100 человек; в сельском хозяйстве – 60; в научно-технической сфере – 60; в оптовой торговле – 50; в розничной торговле -30; в остальных отраслях – 50 человек. [1, стр. 37]

Малые и средние предприятия являются юридическими лицами. В соответствии с Гражданским кодексом Республики Молдова (раздел2) юридическим лицом признается организация, которая имеет в собственности обособленное имущество и отвечает по своим обязательствам этим имуществом, может от своего имени приобретать и осуществлять имущественные и личные неимущественные права, нести обязанности, быть истцом и ответчиком в судебной инстанции.[7]

По данным Национального бюро статистики, **по итогам 2016 года доля предприятий малого и среднего бизнеса (МСП) составила 98% от общего числа зарегистрированных предприятий.** Общее количество МСП составило 51,6 тыс., увеличившись на тысячу предприятий или на 2% по сравнению с 2015 годом. Число людей, в них работающих, - более 300 тыс. человек, или 61% от общего числа занятых в национальной экономике.

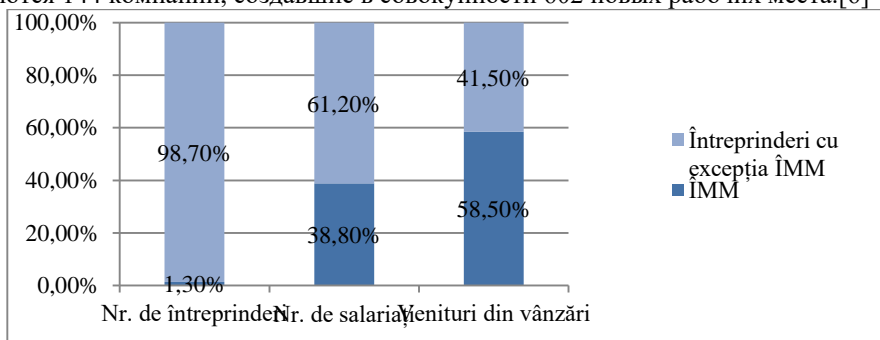
Доходы от продаж у МСП в 2015 достигли 125 млн. леев, что составляет 41,5% доходов от продаж в целом по экономике. Рост – 4,5% по сравнению с предыдущим годом. В среднем доход на одно предприятие в 2016 году составил около 2 400 тыс. леев или на 59 тыс. (2,5 %) больше, чем в 2015 году. Доход от продаж на одного работника вырос до 400 тыс. леев с ростом на 22 тыс. (6 %) по сравнению с 2015 годом.

По данным Национального бюро статистики, 20 тыс. предприятий или 40% от общего числа МСП действуют в сфере торговли. Им принадлежит основной вклад в общий объём доходов от продаж, генерируемых малым-средним бизнесом, примерно 49%. На втором месте находятся компании, работающие в области перерабатывающей промышленности, – 4400 единиц, 8,5% от общего числа, 11% от доли в продажах. На третьем – фирмы, делающие бизнес в профессиональной, научной и технической сферах: их тоже 4400, но дают они только 3% продаж.

В территориальном отношении МСП располагаются преимущественно в муниципии Кишинев – 65%, в регионе Центр – 15%, на Севере – 12% и на Юге –5%. Министерство экономики через Организацию по развитию сектора

малых и средних предприятий (ODIMM) осуществляет ряд программ поддержки МСП. К ним относятся PARE 1+1, Фонд гарантирования кредитов и др. В стране действуют 10 бизнес-инкубаторов, в которых резидентами являются 144 компании, создавшие в совокупности 602 новых рабочих места.[6]

Рис. 1. Доля малых и средних предприятий в общем количестве предприятий в 2016 году на основные показатели

Анализ развития малых и средних предприятий указывают на то, что рост доходов от продаж (в среднем на одно предприятие в 2016 году) которые составили 2420,4 тыс. леев, или на 55,9 тыс. леев больше по сравнению с 2015 года. Доходы от продаж малых и средних предприятий в среднем на одного работника также увеличилась по сравнению с предыдущим годом на 22,0 тыс. леев и составили 398,5 тыс. леев в среднем на одного работника. Количество работников в среднем на одно предприятие в 2016 году составила 6 человек. [4]

Взаимодействие малого и крупного бизнеса помогает выжить в современных рыночных условиях предприятиям-гигантам, и встать на ноги вновь созданным частным и малым предприятиям. Предпринимательство построено на принципе кооперирования крупных и малых предприятий, причем крупные предприятия ориентируются не на подавление малого бизнеса, а, наоборот, на взаимовыгодное сотрудничество с ним. Поэтому крупные и малые предприятия взаимодополняют друг друга, особенно в сфере специализации отдельных производств и в инновационных разработках.

Широкое распространение в сотрудничестве крупных и малых предприятий получила в современных условиях система контрактных отношений на основе франчайзинга. Ее суть состоит в том, что крупная фирма предоставляет малой фирме исключительное право использовать свой технологический опыт и знания, а также торговую марку. Крупная фирма обычно предоставляет также кредит на льготных условиях, оказывает различного рода консультационные услуги и сдает в аренду оборудование. Франчайзинг способствует освоению малыми фирмами новых технологий. Предпринимательство занимает свое особое место в экономических отношениях, внедряя в них прежде всего нестандартные и инновационные подходы и решения. Наряду с этим оно способствует формированию и укреплению среднего класса. Есть свои особые

связи и направления взаимодействия предпринимательства и властных структур. Несомненно, воздействие предпринимательской деятельности на формирование ряда позитивных черт и ценностных ориентаций личности, особенно молодого поколения. [2]

Исходя из всей информации, можно сделать вывод, что экономика любого государства не может нормально развиваться без оптимального сочетания крупного, среднего и малого бизнеса, так как крупные и малые предприятия играют важную роль в осуществлении экономического роста и взаимодополняют друг друга, особенно в сфере специализации отдельных производств и в инновационных разработках.

Список литературы:

1. В. В. Коссов. *Бизнес-план: обоснование решений*, Москва, 2002, стр. 272. ISBN:5-7598-0186-4.
2. Роль предпринимательства в экономике страны. Доступно: http://gossmi.ru/page/gos1_742.htm [проверено 17.03.2018].
3. Юридический словарь. Доступно: http://kodeksy-by.com/dictionary/p/predprinimatel_skaya_deyatel_nost.htm [проверено 17.03.2018]
4. Деятельность малых и средних предприятий Республике Молдова в 2016 году. Доступно: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5685> [проверено 17.03.2018]
5. Роль малого бизнеса. Доступно: http://www.hanadeeva.ru/biblioteka/knigi_economika/Cergeev/smol_bisines/index.html [проверено 17.03.2018]
6. Малый бизнес Республики Молдова. Итоги 2016 года. Доступно: <http://mybusiness.md/ru/dengi/item/5956-malyj-biznes-v-moldove-itogi-2016-goda> [проверено 17.03.2018]
7. Гражданский Кодекс Республики Молдова. Доступно: <http://lex.justice.md/ru/325085/> [проверено 18.03.2018]

CINE SUNT TINERII GENERAȚIILOR Y ȘI Z ȘI CUM SE COMPORTĂ EI PE PIAȚA MUNCII?

Alla PAICU, studentă,
Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Conducător științific: **Veronica GARBUZ**, asist. univ.

Abstract: *At any time, society is divided into several generations that have to coexist in everyday life and collaborate in professional activity. The worst job that is placed on managers' shoulders is to create a favorable working environment for very different generations. At the same time, managers have to take into account the employees' preferences, according to their distinctive features. Generations Y and Z, although at first sight appear to be quite difficult, are in fact a valuable resource for any company if they are properly valued and capitalized.*

Keywords: *BB, X, Y, Z generation, labor market, skills, expectations.*

1) Introducere

Pe parcursul secolelor XX și XXI, s-au conturat câteva categorii ale generațiilor de oameni și anume: Generația Baby Boomers, Generația X, Generația Y și Generația Z.

Generația Baby Boomers sunt născuți după război; sunt activi, dinamici și competitivi. Au trecut prin multe încercări și lipsuri; muncesc mult, respectă ierarhia, au experiență vastă; caută să atingă un anumit statut social.

Persoanele din generația X au vârste cuprinse între 30 și 50 de ani. Este prima generație care s-a concentrat mai mult pe dezvoltarea personală și carieră decât pe familie. Pentru ei munca este un contract: ei muncesc pentru angajator, oferă timpul, energia și eforturile proprii, iar pentru aceasta primesc un salariu. Sunt independenți, se bazează preponderent pe forțele proprii.

Din generația Y (Millennials), fac parte persoanele cu vârsta de până la 29 de ani. Este o generație emancipată, materialistă, consumeristă, confuză; sunt nonconformiști, toleranți și comunicativi. Este generația care știe să spună NU și NU SE POATE.

În deceniile următoare, companiile își vor concentra eforturile de recrutare în jurul unei noi generații de tineri – generația Z. Acestea sunt persoanele născute între 1994 și 2010, care la moment număra peste 365 de milioane la nivel mondial, ale căror perspective, oportunități și dorințe sunt diferite față de cele ale generațiilor precedente.

Născuți în era digitală, acești tineri au o abordare nouă față de mediul de lucru și au așteptări diferite față de cei din Generația Y sau cei din Generația X. Companiile care înțeleg cum gândește această nouă generație vor reuși să atragă, să cultive și să ajute la dezvoltarea viitorilor lideri.

Specialiștii în Resurse umane consideră că orice companie trebuie să aibă în structurile sale angajați din generația Z, tinerii care abia intră pe piața muncii, dar și din generația Millennials – Y (cei cu vârste de până la 29 de ani) pentru că aduc o perspectivă mult mai apropiată de realitate datorită conexiunii pe care o au cu noile tehnologii.

Un studiu internațional realizat pe un eșantion de 2.000 de tineri, din 10 țări diferite, sugerează că Generația Z ar putea fi mai bine pregătită decât cea precedentă pentru a avea succes în cadrul companiilor, dar și pe cont propriu [1].

2) Aspecte distinctive ale generațiilor

Fiecare din generațiile descrise mai sus întrunește o serie de puncte forte, dar și de puncte slabe. În continuare, vom prezenta unele elemente distinctive ale acestor generații:

Tabelul 1. Elementele distinctive ale generațiilor BB, X, Y și Z

	BB	X	Y	Z
Vestimentație	Tradiționalistă formală	Business, casual	Confortabilă	Unică
Motivatori	Împlinire	Securitate	Echilibru cu viața personală	Creație
Mentoring	Nu e necesar!	Nu am nevoie!	Doar când îți cer eu!	Ai de gând să mă ajuti?

Valori	Logica, disciplina	Participarea directă	Diversitate, acceptare	Unicitate, creativitate
Respectul (ce înseamnă pentru ei?)	Să ai zeci de ani de experiență. Să ai valori	Să fii profesionist și să ai cunoștințe	Să primească apreciere și recunoaștere pentru ideile lor	Sunt unic, tratează-mă ca pe tine însuși
Viața	Vor să facă o diferență	Caută un echilibru în viață, au încredere în ei	Viața este FUN, trebuie tratată acum	Vor să aibă impact asupra vieții
Abordarea în rezolvarea problemelor	Comparam cu ce a mers în trecut și reproducem procesul	Avem o listă de soluții!	Facem un brainstorming!	Ne uităm pe net să vedem dacă a rezolvat-o cineva!
Sloganuri	Noi ducem tradițiile mai departe!	Muncim ca să trăim!	Viitorul sună bine!	Cum adică nu este WIFI?
Tehnologie	TV, pick-up, casete audio	Walkman	Internet DVD PlayStation	Ipod PS3

Sursa: Elaborat de autor în baza [3]

Analizând tabelul, constatăm că ideile, valorile utilizate de generația BB sau X sunt învechite, fiind înlocuite de ideile promovate de generațiile Y și Z.

3) Caracteristicile Generațiilor Y și Z

Generația Y și Z este constituită din tineri activi, ambițioși și diferiți de generațiile precedente [6]. Principalele lor caracteristici sunt:

- *Au mai mult spirit antreprenorial.* Rezultatele studiului au evidențiat faptul că circa 17% din tinerii chestionați sunt dispuși să-și lanseze propria afacere. În timp ce reprezentanții generației X sunt tentați de antreprenariat într-un procent mult mai mic (circa 11%). Avantajul tinerilor care au vârsta până la 30 de ani, este că au avut o deschidere aparte spre tehnologie și informație încă de la vârste fragede, au o deprindere nativă în a se descurca în mediile digitale, au acces la mai multe resurse, așa că șansele lor de reușită sunt mai mari.
- *Salariul nu reprezintă principala motivație pentru angajare.* O treime din tinerii Generației Z și Y spun că se simt mai motivați de oportunitățile de angajare și de beneficiile pe care le oferă o companie pentru dezvoltarea lor personală și profesională. Prin comparație, 38% dintre cei din Generația X se simt mai motivați la job atunci când li se oferă o mărire de salariu sau un bonus de performanță. Tinerii care abia intră pe piața muncii preferă companiile care le oferă ateliere și workshopuri, care organizează team building-uri și care îi încurajează să învețe cât mai mult. De aceea, numeroase corporații internaționale au început să organizeze astfel de cursuri de dezvoltare personală, pentru a-și ajuta angajații să deprindă anumite calități sau să își îmbunătățească abilitățile.
- *Preferă metodele tradiționale de comunicare.* Deși mulți ar fi tentați să creadă că tinerii din Generația Y și Z folosesc rețelele de socializare pentru a comu-

nica, studiile arată exact opusul, cel puțin când vine vorba despre locul de muncă. Peste 51% dintre tineri spun că preferă discuțiile față în față cu superiorul lor direct, în detrimentul e-mailului, preferat de doar 16%, sau al mesajelor private – 11%. Într-adevăr, comunicarea face to face nu poate fi înlocuită prin nici o altă formă de comunicare, deoarece aceasta aduce cel mai bine mesajul de la emițător la receptor.

- *Doresc să fie luați în serios.* Generația Y și Z dorește să fie tratată cu respect din partea angajatorilor și vrea ca ideile sale să fie luate în serios, iar inițiativa-le lor să fie apreciate. Ei au o părere diferită și despre cum ar trebui să arate mediul de lucru. Majoritatea consideră că vârsta este irelevantă la serviciu și contează mai degrabă cunoștințele și pregătirea angajatului în acel domeniu. De asemenea, ei nu vor să fie lăsați în afara discuțiilor importante, își doresc o comunicare mai deschisă cu managerii și vor să fie anunțați de deciziile luate de managerii superiori.
- *Doresc să lucreze pentru un lider onest.* Circa 52% dintre tineri menționează onestitatea drept cea mai importantă calitate în definirea unui lider bun. Ei vor ca superiorii lor să fie sinceri și direcți și să nu le ascundă informații doar pentru că îi consideră pe subalternii lor prea tineri, imaturi sau incapabili să facă față unor schimbări. Sinceritatea managerilor, dar și a companiei este esențială în retenția tinerelor talente, care vor refuza să lucreze într-un mediu de lucru secretos sau pentru o companie care îi minte sau încearcă să îi exploateze.

4) Particularitățile Generației Z

La prima vedere, tinerii generației Z sunt asemănători cu cei ai generației Y, având ca principală trăsătură atașamentul de mediul digital, la care sunt conectați non-stop. În realitate, la un *zoom in*, lucrurile stau un pic diferit. Cum sunt tinerii generației Z?

- a) *Social media.* Este prima generație de nativi digitali în adevăratul sens al cuvântului, formată din indivizi născuți într-o lume deja hiper-digitalizată, format din iPhones, iPads și apps. Digitalul nu mai este doar un instrument de comunicare, ci un mod de viață. Trăiesc cu poftă prezentul și trec rapid de la un subiect la altul. Pun preț pe „aici și acum” mai mult decât generațiile anterioare, iar asta se vede și din social media folosite: fac *live-stream* și își spun poveștile prin Snapchat, prin imagini care se șterg după doar 24 de ore. Caută intimitatea chiar și online, refugiindu-se în platformele anonime de social media, ca Secret sau Whisper. Crescuți în era smaphone, nu doar transmit, ci și creează conținut în social media. *Snack media* – consumă media în „porții” mici, datorită abilității de a procesa foarte rapid informația.
- b) *Comunicare.* Cercurile de cunoștințe sunt globale, iar comunicarea interculturală e o constantă. Distanțele nu mai sunt o problemă când vine vorba de interacțiune. Deși sunt fani digital, tinerii apreciază mai mult interacțiunile directe: 53% dintre tineri preferă comunicarea față în față în detrimentul celei online sau asistată de un dispozitiv tehnologic. Vorbesc în emojis și

emoticons, care înlocuiesc textele și construiesc un limbaj semi-codificat. Utilizează mai puține cuvinte, mai multe imagini. Absorb informația instantaneu, dar își pierd interesul la fel de repede. Valorizează comunicarea vizuală și interactivă, astfel că au nevoie de un sistem de învățare pe măsură, prin canale multiple, care trebuie să le ofere o experiență completă de dezvoltare – pe lângă conținut, o conexiune socială și emoțională.

- c) **Carieră.** Sunt mai implicați și resimt presiunea de a dobândi experiență profesională de la o vârstă tot mai fragedă, fiind conștienți că activitățile de voluntariat și internshipurile au un rol fundamental în dezvoltarea unei cariere. Mediul de lucru accelerat reprezintă o provocare pentru ei. Înconjuțați de milioane de resurse de elearning și DIY, având posibilitatea de a participa gratuit la cursuri online, fără limită de timp sau locație, tinerii generației Z visează să aibă propriul business, iar un job de la 9 la 5 nu mai este atât de atractiv. Cei care aleg statutul de angajat și-ar dori să muncească într-o corporație multinațională și mai puțin într-un mediu tradițional [4, p. 35]. Generația Z este motivată în special de viitoarele oportunități de avansare în cadrul companiei.

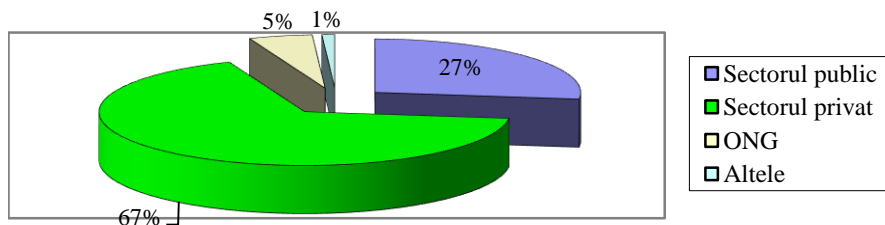
5) Domeniile de care sunt atrași tinerii Generațiilor Y și Z

Un studiu realizat în anul 2015 de compania de consultanță în resurse umane Artwin Consulting, arată că 30% dintre tinerii din Generațiile Y și Z sunt atrași de domeniul IT și își doresc să înceapă o carieră în această arie de activitate [5]. Interesul mare față de această zonă de activitate poate fi explicat atât prin salariile peste medie oferite de angajatori, dar și prin oferta considerabil mai mare de joburi față de toate celelalte domenii.

Pe locul doi în topul preferințelor se află un domeniu care în anii anteriori nu părea atât de atractiv – învățământul (18%). Următoarele locuri sunt ocupate de consultanță, cultură, turism, domeniul bancar și cel al asigurărilor, la egalitate cu 17%.

Nu la fel de atractive sunt domeniile: industrie, construcții, instituții publice, agricultură, sănătate sau transporturi și logistică.

În ceea ce privește dorința lor de a munci la stat sau în companii private, majoritatea au ales sectorul privat, 67% (figura 1).

Figura 1. Preferințele tinerilor pentru sectoarele de activitate
Sursa: elaborat de autor în baza sursei [5]

Sunt însă și mulți tineri care își doresc să devină bugetari. Este vorba despre 27% dintre respondenții din cadrul studiului.

6) Așteptările tinerilor Generațiilor Y și Z față de manageri

Cei din generația Y și Z nu sunt neapărat o generație „prea iubită” de generația X, tocmai pentru că îi simt ca pe o amenințare. Însă cu cât vor încerca să înțeleagă mai bine generațiile Y și Z, cu atât vor ajunge să-i aprecieze mai mult.

Se spune că un manager bun este un manager care are în jurul lui o echipă entuziastă și rezultate bune. Și în fiecare curs de dezvoltare se pune accent pe valoarea oamenilor din organizație. Generațiile Y și Z nu au nevoie de manageri foarte diferiți față de generația X, însă au nevoie de manageri mai adaptați și actuali generației lor [2].

Un manager adaptat este unul care se remarcă prin:

- *Lipsa rigidității.* Un manager bun pentru generația Y și Z nu va conduce o echipă doar „By the book”. Dacă va aplica doar regulile din cărți și cele învățate în cursurile de dezvoltare personală și nu va asculta vocea angajaților săi nu va avea o echipă motivată și orientată către rezultate.
- *Acceptarea criticii.* Statutul de manager nu înseamnă că știi de toate și că ești bun la toate. Managerul adaptat este cel care ascultă angajații când au păreri diferite de ale lui și ține cont de ele. Dacă transformă critica angajaților în critica constructivă și reorganizează procese, sisteme câștigă respectul și încrederea angajaților mai mult decât dacă îi scoate la o masă!
- *Timpul personal este respectat.* Pentru generația Y și Z, timpul personal este mai valoros și orientarea către propria persoană contează mai mult. De aceea managerul flexibil, managerul care apreciază timpul liber al angajatului va avea, de asemenea, de câștigat respectul lui și încrederea mai repede.
- *Claritate și coerență.* Nu mai e nevoie să îmbraci o poveste într-un mod plăcut astfel încât să nu deranjezi angajatul. Tinerii generației Y și Z au nevoie de vorbe puține dar clare, discurs coerent și la obiect. Nu au timp de pierdut și înțeleg foarte bine ce au de făcut. Nu trebuie să vadă neapărat ansamblul ca să-și facă jobul.
- *Acceptarea diversității în echipă.* Spiritul de turmă nu este deloc apreciat de generația Y și Z. Nu trebuie toți angajații să meargă la masă, nu trebuie toți angajații să fie încântați că firma lor a investit într-un teambuilding. Libertatea în alegeri este cel mai apreciat lucru de către ei și acceptarea alegerilor lor este cel mai greu lucru pentru manager.

Concluzii:

Așadar, intrarea pe piața muncii a tinerilor din Generația Y și Z cu siguranță va aduce schimbări la nivelul mentalității companiilor, dar și a angajaților. Angajatorii vor trebui să își formeze o cultură organizațională bazată pe onestitate, transparență și încredere și să le ofere tinerilor angajați toate oportunitățile de dezvoltare, pentru a le câștiga loialitatea și aprecierea. Nu este cunoscut în ce măsură companiile sunt gata să accepte generațiile tinere, împreună cu noile cerințe față de

angajatori și față de piața muncii în ansamblu. Cert este că mediul economic evoluează foarte dinamic și, în acest context, nu este timp pentru adaptare. Condiția de bază pentru angajatori este să fie flexibili, să utilizeze deopotrivă instrumente de lucru pentru generația BB, X, Y și Z și să asigure o comuniune eficientă între generații. Noile generații (Y și Z) sunt pline de resurse creative, reprezintă o valoare adăugată pentru orice companie, doar dacă managerul are suficiente capacități să descopere și să dezvolte potențialul angajaților săi.

Bibliografie:

1. Generațiile X, Y și Z la locul de muncă. Disponibil la: <http://www.mantis.md/ro/blog/generatiile-x-y-si-z-la-locul-de-munca/>
2. Managerii de care au nevoie tinerii din generația y și z. disponibil la: <https://joblist.md/ru/news/angajatorului/managerii-de-care-au-nevoie-tinerii-din-generatia-y-si-z>.
3. Pescaru Constantin. „Ciocnirea” generațiilor X, Y și Z la locul de muncă: Cu ce se aseamănă și cum se deosebesc, Disponibil la: <https://www.cariereonline.ro/actual/ciocnirea-generatiilor-la-locul-de-munca-cu-ce-se-aseamana-si-cum-se-deosebesc-reprezentantii#sthash.HmVZOIQe.dpuf>
4. Schawbel, Dan. Gen Y and Gen Z Global Workplace Expectations Study, New York, 2014.
5. Welcome to work – the impact of Generation Z in the workforce, disponibil la <https://www.chandlermacleod.com/blog/welcome-work-generation-z-workforce/>
6. What Generation Z will be like at work, disponibil la <http://blog.penelopetrunk.com/2009/07/27/what-work-will-be-like-for-generation-z/>

INFORMIERENDE UND APPELLATIVE SCHLAGZEILEN

Daniela TRINCA, *Philologische Fakultät,
Staatliche A. Russo - Universität*

Wissenschaftliche Betreuerin: Irina BULGACOVA, *Oberlektorin*

Abstract: *A title is part of a media text, namely a press release, which is highlighted typographically. The aim of the title is to attract the reader's attention and, as such, it represents an essential element of the text. The title has an intratextual relation with the other parts of the text, and is often characterized by deviations from standard language, by originality and expressiveness. There are several typologies of titles. We exploited the classification of texts in informative and appellative and we analyzed both syntactic and lexical means of writing titles. Our analysis validates the hypothesis that titles can be used in foreign language teaching.*

Keywords: *title, thematic and summative titles, enigmatic and provocative.*

Die Untersuchung des Phänomens der Presse- oder der Zeitungssprache, ihrer sprachlichen Formen, lingvo-stilistischen Besonderheiten der für die Presse typischen Textsorten und deren Bausteine hat in der Germanistik eine lange Tradition. Die Schlagzeile als ein Baustein des Presstextes rückt in den Mittelpunkt des linguistischen Interesses erst in den 70-Jahren des vorigen Jahrhunderts. Seitdem sind viele wissenschaftliche Beiträge erschienen, die die Spezifik und die Funktionen der Schlagzeilen thematisieren. Das sind Arbeiten von Sandig (1971), Sommerfeldt (1991), Wandruszka (1994), Di Meola (1998), Burger (2005), Kohrs (2010) u.a. Bei der Auseinandersetzung mit den Wissenschaftsbeiträgen zum Thema „Schlagzeile“ fällt auf, dass die meisten Autoren über die Wichtigkeit und die pragmatischen Funktionen dieses Bausteins der Presstexte einig sind. Unterschiedliche Meinungen herrschen aber in Bezug auf die Terminologie. Oft wird unter den Termini *Überschrift* und *Schlagzeile* derselbe Baustein des Presstextes gemeint. So schreibt Kohrs: „Sowohl *Überschrift* als auch *Schlagzeile* beziehen sich auf den journalistischen Bereich und beide Begriffe werden [...] synonym verwendet, da auch einige Autoren keine scharfen Bedeutungsgrenzen zwischen diese zwei Termini setzen“ (Kohrs 2010: 223). Burger hingegen ist der Meinung, dass die Begriffe *Überschrift* und *Schlagzeile* voneinander deutlich getrennt werden müssen (Burger 2005: 115). Er erklärt den Unterschied zwischen den beiden Begriffen folgendermaßen: „Ich verwende ... ‚Schlagzeile‘ dann, wenn es sich um ein Element eines Gesamttextes handelt (also den üblichsten Fall), ‚Überschrift‘ hingegen als Oberbegriff für ‚Schlagzeile‘ und alle übrigen Fälle, die mit dem Gebrauch des Wortes kompatibel sind.“ (Burger 2005: 115-116). In Anlehnung an Burger grenzen wir diese Begriffe voneinander ab und verstehen unter der Schlagzeile ein Element eines massenmedialen Gesamttextes. Sie erregt die Aufmerksamkeit des Lesers und ist folglich ein wesentlicher Faktor bei der Lesersteuerung (Janich 2003, 227). Die Schlagzeile steht in intratextueller Beziehung mit anderen Teilen eines Gesamttextes und zeichnet sich durch Abweichungen von der Standardsprache, Originalität und oft Expressivität aus.

In der fachbezogenen Literatur werden Schlagzeilen nach verschiedenen Kriterien eingeteilt. Eines dieser Kriterien ist das Kriterium der intratextuellen Beziehung zum Fließtext, das der Klassifikation von Kohrs zugrunde liegt. Laut Kohrs sind alle Schlagzeilen in zwei große Klassen einzuteilen: primär informierende und primär appellative. Die informierenden Schlagzeilen lassen sich in thematische und zusammenfassende unterteilen, die appellativen gliedern sich in rätselhafte und provozierende Schlagzeilen (Kohrs 2010: 224). Eben die Untersuchung der genannten Klassen der Schlagzeilen hat dieser Beitrag zum Inhalt.

Die Quelle für unsere empirische Untersuchung bildet das Nachrichtenmagazin Spiegel-online, aus dem wir 200 Schlagzeilen zu politischen, wissenschaftlichen und wirtschaftlichen Themen herausgeschrieben haben. Die Analyse der dokumentierten Schlagzeilen hat ergeben, dass im Korpus alle Arten von Schlagzeilen vorkommen. Vorherrschend sind dabei thematische Schlagzeilen (45%), ihnen folgen zusammenfassende Schlagzeilen (30%). Rätselhafte (15%) und provozierende Schlagzeilen (10%) weisen eine niedrigere Vorkommensfrequenz auf.

Thematische Schlagzeilen sind sachlich formuliert und nennen das Thema des Artikels. Als Beispiele für thematische Schlagzeilen können folgende angeführt werden:

- (1) *Videos und Songs: Mark E. Smith und The Fall in sieben Clips* (Spiegel-online, 25.01.18)
- (2) *Russland und Olympia: Dann machen wir eben unsere eigenen Spiele* (Spiegel-online, 30.01.18)
- (3) *Deuschtürken und Kurden in Berlin: "Es herrscht eine unbeschreibliche Atmosphäre"* (Spiegel-online, 30.01.18)
- (4) *Betrug und Diebstahl "Held von Manchester" muss ins Gefängnis*(Panorama, Spiegel-online, 30.01.18)
- (5) *Union und SPD: Das steht im Koalitionsvertrag* (Spiegel-online, 07.02.18)

Die Schlagzeile (1) weist direkt auf das Thema des Artikels hin, der Leser versteht sofort, dass es sich um einen Unterhaltungsbereich handelt. Die Schlagzeile (2) fesselt das Interesse der Sportfreunde, die Sportartikel gern lesen, und informiert sie, dass es hier um interne Sportwettkampfveranstaltungen in Russland geht. Über die Probleme der multikulturellen Gesellschaft in Deutschland spricht man im Artikel mit der Schlagzeile (3). In der Schlagzeile (4) wird darauf hingewiesen, dass der Artikel von der Situation des Fußballclubs Manchester handelt. Die Schlagzeile (5) thematisiert die politische Lage Deutschlands.

Zusammenfassende Schlagzeilen werden wie auch thematische Schlagzeilen sachlich formuliert, unterscheiden sich jedoch von den letzteren dadurch, dass sie mehr Information über den Inhalt des Fließtextes geben und meistens auf die Fragen *Wer? Was? Wann? Wo?* antworten. Somit enthalten zusammenfassende Schlagzeilen konkretere Angaben über das Thema des Beitrags. Die unten stehenden Belege entsprechen diesen Merkmalen in vollem Maße:

- (6) *Unruhen: Deutsche Wirtschaft beunruhigt über Lage in Iran* (Spiegel-online, 02.01.2018)

- (7) *Vor Sondierungen: Union und SPD streiten über Alterstests für Flüchtlinge* (Spiegel-online, 02.01.2018)
- (8) *Große Nachfrage: Deutsche Börse bunkert 175 Tonnen Gold* (Spiegel-online, 02.01.2018)
- (9) *US-Präsidentenwahl: Oprah Winfrey will 2020 nicht antreten* (Spiegel-online, 25.01.18)
- (10) *Neue Rüstungspanne: Bundeswehr muss bis 2020 mit Oldtimer-Hubschrauber fliegen* (Spiegel-online,13.01.18)

An der Schlagzeile (6) erkennt man, dass sich das Thema des Artikels auf die Wirtschaftssituation bezieht. Dabei wird auf die zusätzlichen Informationen hingewiesen: die deutschen Unternehmer und die bedrohliche wirtschaftliche Lage des Irans. Beispiel (7) zeigt, dass es sich im Artikel um die Ansichten der deutschen Parteien über die politisch-sozialen Probleme in Deutschland im Zusammenhang mit der starken Einwanderungswelle nach Deutschland handelt. Über den konkreten Bereich der Börsengeschäfte in Deutschland spricht man im Artikel mit der Schlagzeile (8). Die Schlagzeile (9) ermöglicht einen Einblick in die Perspektiven der innenpolitischen Entwicklung der USA. Beispiel (10) berichtet über die kritische Lage der technischen Ausstattung der deutschen Abwehrkräfte.

Wie oben bereits erwähnt, kommen appellative Schlagzeilen im Nachrichtenmagazin Spiegel-online viel seltener vor. Die Analyse dieser Klasse von Schlagzeilen hat ergeben, dass im Korpus rätselhafte Schlagzeilen häufiger vor den Spiegel-Artikeln stehen. Diese Art von appellativen Schlagzeilen erlaubt keinen Rückschluss auf den Gegenstand des Themas. Das bedeutet, dass rätselhafte Schlagzeilen semantische Lücken des Lesers nicht schließen und folglich ihn stärker motivieren, den ganzen Artikel zu lesen. Das zeigen folgende Beispiele:

- (11) *Ex-Berater provoziert Trump: Bannon der Barbar* (Spiegel-online, 04.01.2018)
- (12) *Kinderflüchtlinge: Sind so kleine Hände* (Spiegel-online, 04.01. 2018)
- (13) *Enthüllungsbuch über Donald Trump: Voller Feuer, voller Zorn* (Spiegel-online, 04.01.2018)
- (14) *Pleite des Baukonzerns Carillion: Ein Vorgeschmack auf den Brexit* Spiegel-online, 16.01.18)

Aus den angeführten Beispielen ergibt sich, dass der Sinn der rätselhaften Schlagzeilen außerhalb deren kontextuellen Rahmens kaum begriffen werden kann.

Provozierende Schlagzeilen treten in den untersuchten Texten des deutschen Nachrichtenmagazins Spiegel-online sehr selten auf. Hier sind einige Beispiele von ihnen anzuführen:

- (15) *Trump über seinen Ex-Chefstrategen Bannon: "Er hat seinen Verstand verloren"* (Spiegel-online, 04.01.18)
- (16) *Putins Rede an die Nation: "Das ist kein Bluff"* (Spiegel-online, 01.03.2018)
- (17) *Olympia-Internat Hamburg: Mitschüler gequält - Strafverfahren eingestellt* (Spiegel-online, 01.03.18)

(18) *Parteien vor Sondierung: Freundlich im Ton, hart in der Sache* (Spiegel-online, 01.03.18)

Die oben genannten provozierenden Schlagzeilen werden auf die Art und Weise aufgefasst, dass ihre Formulierungen den Leser herausfordern, eine starke Reaktion hervorrufen, seine Gefühle wie Einverständnis oder Ablehnung auslösen und schließlich den Leser zum Nachdenken provozieren. Die Schlagzeile (15) enthält provokatorische Äußerungen des US-Präsidenten und bewegt den Leser mehr darüber zu erfahren. Die Schlagzeile (16) fesselt die Aufmerksamkeit des Lesers durch das provozierende Zitat aus Putins Rede vor seiner Wahl. Über einen Internatsschüler des Olympia-Stützpunkts Hamburg, der vor dem Jugendgericht Neumünster gestellt worden ist, berichtet man im Artikel mit der Schlagzeile (17). Die Schlagzeile (18) lässt die Inkongruenz zwischen Wort und Handeln in der Kommunikation zwischen den Parteien erkennen.

Die Ergebnisse unserer syntaktischen Analyse der informierenden und appellativen Schlagzeilen bestätigen die Auffassung von Burger, dass sich die Syntax der Schlagzeilen in den letzten Jahrzehnten stark verändert hat. Während früher aus ökonomischen Gründen hauptsächlich Ellipsen verwendet wurden, d. h. es wurden leicht rekonstruierbare Wörter, wie z. B. Artikel oder Hilfsverben, sowie auch Satzteile, die zum Verständnis beitragen, weggelassen, werden heute weitaus mehr vollständige Sätze gebraucht. Die Analyse der Sätze nach ihrer Redeabsicht hat gezeigt, dass in den untersuchten informierenden und appellativen Schlagzeilen alle drei Satzarten vorkommen: Aussage-, Frage- und Aufforderungssätze. Wie vermutet wurde, sind in den informierenden Schlagzeilen Aussagesätze vorherrschend. In den appellativen fungieren sowohl Aussagen als auch Fragen und Aufforderungen sowie Ausrufe. So hat z. B. der Artikel zum Thema Missbrauch eine Aufforderung als Schlagzeile. *Bella Throne über Missbrauchserfahrungen: "Bleibt stark!"* (Spiegel-online 09.01.2018)

Abschließend ist zu betonen, dass die analysierten Schlagzeilen je nach ihrer intratextuellen Beziehung zu andern Textteilen unterschiedlichen Arten angehören, obwohl primär informierende Schlagzeilen dominieren. Dies entspricht dem Hauptziel der Medien, die die Leser über die aktuellsten Ereignisse in verschiedenen Lebensbereichen zu informieren haben.

Bibliographie:

1. Burger, H. *Mediensprache. Eine Einführung in Sprache und Kommunikationsformen der Massenmedien*. Berlin: Walter de Gruyter, 2005.
2. Janich, N. *Werbepsprache: ein Arbeitsbuch*. 3. ed. Tübingen. 2003.
3. Kohrs, J. *Wissenschaftlich oder journalistisch? Überschriften populärwissenschaftlicher Zeitschriftenartikel im deutsch-litauischen Vergleich*. In: *Kalba ir kontekstai IV (1)*. Vilnius, 2011, S. 221-232.

VESTIMENTAȚIA REFLECTATĂ ÎN FRAZEOLOGISME (STUDIU COMPARATIV)

Tatiana SOLODCAIA, studentă,
Facultatea de Litere,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Conducător științific: **Svetlana STANȚIERU**, lect. univ.

Abstract: *In the given research we propose to explore Russian and Romanian phraseological units which contains the pieces of clothing in their structure. Phraseologisms selected from phraseological dictionaries demonstrates the occurrence of the same pieces of clothing in the both cultures (cămașă: „a se certa pe cămașa altuia”; рубашка: „рубашка-парень”) as well as specific clothes for one of this nation (catrință: „a-i miroși a catrință”; валенок: „тупой как сибирский валенок”).*

Keywords: *phraseological units, pieces of clothing, culture, mentality, comparative study.*

Cultura este un fel de memorie istorică a unui popor. Prin cultură, omul exprimă atât modul său de viață, cât și înțelegerea pe care o are el despre viață. Orice cultură își găsește imaginea reflectată în sistemul ei lingvistic, iar expresiile sunt o sursă de îmbogățire atât a diapazonului lingvistic, cât și cultural, întrucât la baza formării fiecărei expresii frazeologice stau situații socio-culturale.

Limbile română și rusă au un „bogat tezaur frazeologic”, ceea ce ne permite să ne facem o idee mult mai apropiată de realitate în legătură cu forța creatoare a limbii. În structura expresiilor frazeologice din limbile română și rusă sunt prezente varii realități. În cele ce urmează, oferim o privire de ansamblu asupra expresiilor frazeologice ce au în structura lor termeni din sfera vestimentară, excerptate din dicționare frazeologice, dicționare explicative, dicționare bilingve.

Se știe că vestimentația a avut un rol important de-a lungul istoriei. Nominalizarea articolelor de vestimentație se referă la cel mai vechi strat al lexicului fiecărei limbi, întrucât anume îmbrăcăminte însoțește omul din momentul intrării acestuia în societate. Există multe cauze care ar putea sta la baza apariției îmbrăcăminte. Conform ideii invocate de creștini, faptul că omul se îmbracă, este provocat de sentimentul lui de rușine, legat de pasajul biblic despre Adam și Eva, care au încălcat legea Domnului și au fost alungați din rai. Acest fapt a modificat felul de a percepe nuditatea ca o pudoare, prin urmare cei goniți din paradis și-au acoperit corpul cu frunze. Raționaliștii afirmă că „costumul a apărut cu scopul de a acoperi corpul uman și de a-l apăra de eventuale pericole” [7]. Or, dacă la început, principala menire a vestimentației era protejarea corpului, atunci, cu trecerea timpului, pe lângă rolul protector s-a adăugat și rolul estetic.

Mai mult decât atât, între vestimentație și realitățile sociale există o legătura strânsă. Importanța costumului este remarcată în paremii, în maxime și în expresii metaforice. Vestimentația este pusă în legătură cu omul care o poartă, hainele fiind considerate o prelungire a propriei ființe. Poetul francez Henri Michaux precizează,

în această ordine de idei, că „îmbrăcămintea este o concepție despre sine pe care fiecare o poartă cu sine” [idem].

Totodată, ținem să afirmăm că portul, în general, „s-a dezvoltat odată cu formele vieții sociale și se manifestă ca unul din elementele de bază ale culturii materiale” [4, p. 182].

În demersul nostru, ne vom opri la analiza unor denumiri de piese vestimentare, care s-au osificat în componența frazeologismelor din limbile română și rusă.

Astfel, în fondul frazeologic românesc, în special, sunt prezenți termeni de:

- ✓ îmbrăcăminte: **haină**: a îmbrăca haine cernite; **cojoc**: a scutura cojocul cui-va; **cămașă**: a-și bea și cămașa; **fustă**: a alerga după fuste; **manta**: manta de vreme rea; **catrință**: a-i mirosi a catrință;
- ✓ părțile îmbrăcămintei: **poală**: umblă parcă are ouă în poală; **buzunar**: a fi cu mâna în buzunar; **mâneacă**: a trage de mâneacă; **guler**: a apuca de guler pe cineva;
- ✓ acoperământ de cap: **cușmă** / **căciulă**: a purta cușmă pe cap / a da cu căciula-n câini; **pălărie**: a-și ridica pălăria; **tichie**: cel cu tichie roșie; **basma**: a ieși basma curată;
- ✓ încălțăminte: **opincă**: a fi din opincă; **cizmă**: a lucra ca o cizmă; **papuc**: a ține pe cineva sub papuc; **ciubote**: a duce cu ciubote; **galoși**: a lua apă la galoși;
- ✓ accesorii: **brâu** / **curea**: a fi cu cuțitul la brâu / cât îl ține cureaua; **batistă**: a face nod la batistă; **văl**: a-i cădea vălul de pe ochi; **mănuși**: a umbla cu mănuși etc.

În frazeologismele din limba rusă, nominalizarea portului popular este redată prin intermediul lexemelor:

- ✓ одежда: **рубашка** / **рубаша**: родиться в сорочке (рубашке) / рубаха-парень; **юбка**: держаться за бабью юбку; **mundир**: замарать мундир; **риза**: раздирать на себе ризы, **шуба**: шуба на рыбьем меху; **сарафан**: сарафанное радио; **жилетка**: плакать в жилетку; **штаны**: штаны протирать; **белье**: рыться в грязном белье;
- ✓ части одежды: **подол**: подобрать подол в зубы; **рукав**: работать спустя рукава; **ворот (прост. шиворот)**: схватить за шиворот; **карман**: ударить по карману;
- ✓ головной убор: **шапка**: по Сеньке и шапка; **шляпа**: дело в шляпе; **фуражка**: с фуражкой набекрень; **колпак**: быть под колпаком;
- ✓ обувь: **лапти**: обуть в лапти; **валенок**: тупой как сибирский валенок; **башмак**: быть под башмаком; **сапог**: два сапога пара; **галош**: посадить в галошу;
- ✓ аксессуары: **пояс**: заткнуть за пояс; **перчатка**: бросить перчатку; **варежка**: разинуть варежку.

Prin urmare, constatăm ocurența atât în expresii frazeologice românești, cât și în frazeologismele din limba rusă a aceluiași termeni din domeniul vestimentației: cămașă, căciulă, pălărie, poală, buzunar, brâu, mănuși etc. Acestea putând fi clasificate în:

1. **Frazeologisme cu echivalență totală:** *a primi peste căciulă / получить по шапке; a-și ridica pălăria / приподнять шляпу; a arunca mănușa / бросить перчатку кому-либо; a lovi la buzunar / ударить по карману etc.;*
2. **Frazeologisme cu echivalență parțială:** *a feșteli mantaia / замарать мундир; a schimba cum schimbi cătașa / менять как перчатки; cu căciulă pe-o ureche / с фуражкой набекрень; a se ține de roală / за мамину юбку держаться; a lucra ca o ciztă / работать снустя рукава etc.;*
3. **Frazeologisme cu specific național (fără echivalență):** *a fi din opină; a găsi ac de cojocul cuiva; a scutura cojocul; a-i mirosi a catrință; antierul lui Arvinte; Тришкин кафтан; плести лапти; сарафанное радио; тупой как сибирский валенок etc.*

Astfel, putem constata că fiecare popor împrumută câte ceva de la cel cu care vine în contact de-a lungul istoriei, dar, în același timp, are elemente specifice, unitare, păstrându-și culoarea națională, continuând tradițiile portului unui sau altui popor.

Cu toate acestea, în cazul când echivalentul într-una din limbile comparate lipsește, putem găsi frazeologismul în baza căruia este altă imagine metaforică. Frazeologismul dat este numit în literatura de specialitate analog frazeologic / structură identică / echivalentă: *a da ceva cu mâneci largi / давать щедрой рукой; a atinge pe cineva la manjetă / дать барашка в бумажке; a întoarce cojocul pe dos / перевернуть пластинку; a se certa pe cătașa altuia / делить шкуру убитого медведя; no Сеньке и шапка / cum e nașul așa și finul; заткнуть за пояс / a băga pe cineva sub covată; рубаха-парень / băiat de ispravă; два сапога пара / parcă a tunat și i-a adunat; пустить шапку по кругу / a umbla cu cheta etc.*

Analizând frazeologismele cu denumiri de obiecte vestimentare în structura lor din punct de vedere etnocultural, ne convingem că reflectarea specificului cultural-istoric, este caracteristică, în primul rând, frazeologismelor autentice, căci anume acestea reprezintă obiceiurile, tradițiile, cultura poporului [11, p. 222].

În cele ce urmează, vom prezenta unele frazeologisme cu denumiri de articole vestimentare din perspectiva semnificațiilor în mentalul popular.

Căciula este semnul vestimentar al bărbaților, tradițional purtând-o numai ei, în semnul bărbăției: *a purta căciula degeaba* înseamnă ori „a nu fi un bărbat adevărat”, ori „a fi prost, sau netrebnic”. În toate culturile, căciula arată statutul social al purtătorului *după cap și căciulă / no Сеньке и шапка*, ce înseamnă „a prieteni cu cel de aceeași stare socială”. Căciula indică și starea materială a poporului român: *a avea casa sub căciulă*, adică „a fi sărac”. Conform mentalității tradiționale, când căciula se află pe cap, ea protejează purtătorul. Această putere devine relevantă în basme, când face pe voinic nevăzut. Eticheta populară presupune, de *a-și scoate căciula (pălăria)* din cap pentru a manifesta respectul față de spațiu. Se consideră că casa și biserica specifice culturii naționale sunt create după modelul cosmosului. Bărbații intrați în această sferă puteau comunica cu sacrul numai dacă își scoteau căciula [1, p. 38].

Expresia frazeologică *приподнять шляпу* este specifică etichetei din cultura rusă. Înainte, în caz dacă aristocrații întâlneau în drum un necunoscut, își ridicau pălăria în semn de salut. Frazeologismul *ломать шапку*, inițial, însemna „a-și

scoate acoperământul de cap pentru a se saluta cu cineva” [12, p. 763]. De obicei, în așa mod, se salutau în semn de respect pentru cei mai în vârstă.

În limba rusă, structura fixă *снять шапку (платок)* înseamnă cu totul altceva decât în limba română. Această expresie a apărut din motivul că în Rusia căciula a fost nu doar obiect de vestimentație, ci și simbol al independenței și al demnității. Așadar, în Moscova medievală, de exemplu, în Piața Roșie, datornicii nevoiași, de obicei, erau pedepsiți prin modul de a scoate public căciula de pe capul bărbatului, iar femeii i se dădea jos basmaua. Aceasta însemna că lor nu li se mai acorda încredere. Pedepșa publică era considerată o mare rușine, adică a smulge căciula cuiva din cap înseamnă a-l defăima și a-l declara hoț [idem, p. 764].

Cămașa în tradiția celtică, este semnul ocrotirii, de un trup îmbrăcat în cămașă nu se atinge nicio boală [6, p. 28]. Symbolismul desemnat se reflectă în expresia frazeologică: *родиться в сорочке (рубашке)*. *Сорочка* este cămașa bărbătească cu guler rigid, tipică pentru regiunea rusă. Cândva cuvântul rus *сорочка* însemna sac gestațional ce acoperea corpul sau capul nou-născutului. Conform credinței în superstiții, cel care se va naște într-acest înveliș (ce este foarte rar) acela va fi fericit. Slavii din est, polonezii și cehii numesc această pungă *căciulița fericirii*, maghiarii o desemnează *înveliș*, iar mongolii îi spun *șuba tatălui*. Expresia *родиться в сорочке* popoarele sus-numite o interpretează cu referință la cei cărora le „surâde norocul”. Cu toate că expresia frazeologică prezintă un concept universal, frazeologismul cu cuvântul *сорочка* este specific doar limbii ruse¹ [12, p. 136].

Faptul de a nu avea nici cămașă este semn nu numai de deplină sărăcie materială, ci și de totală singurătate morală și de renunțare la lume: niciun loc material, niciun om și nicio dragoste nu-ți mai oferă ocrotire: *a nu avea cămașă pe el*. Faptul de „a-ți da și cămașa de pe tine” este, dimpotrivă, un gest de nețârmurită generozitate. În măsură în care cămașa este o a doua piele, ești dispus să te dăruiești pe tine însuși, să-ți împărtășești intimitatea: *a-și da cămașa de pe sine / отдать и (последнюю) рубашку* [6, p. 28].

Interesant este faptul că această piesă vestimentară atât în limbă română, cât și în limba rusă demonstra prosperitatea bunurilor materiale în casele țăranilor. La români, symbolismul cămășii este nuanțat de materialul din care este făcută și care se află în contact direct cu trupul: cânepă grosolană pentru țărani, mătase de preț pentru cei bogați. Rușii fac legătură cu aspectul material, în familiile sărace nu toți (mai ales copiii) aveau cămașă. Cel care „se naște în cămașă”, prin urmare, este bogat [12, p. 660].

Un alt frazeologism din limba rusă, care conține în structura sa lexemul cămașă este *рубаха-парень*, în sens figurat, se referă la un om deschis, simplu, prietenos.

---

¹ Ținem să menționăm, în acest sens, că mulți vorbitori folosesc în limba română traducerea ad litteram „a se naște în cămașă”. Or expresiile, proverbele, zicătorile nu se traduc literal, ci se caută echivalentul, consultând dicționarele. Astfel, pentru expresia *родиться в сорочке*, în limba română vom utiliza *a se naște cu căiță / tichie pe cap* sau *a se naște sub o stea norocoasă*.

Fraza a îmbinat particularitățile semantice, expresive și stilistice ale cuvintelor din care este formată. *Парень* – băiat, om tânăr, bărbat și *рубаша* – este o realitate națională rusească, cusută din pânză subțire, largă, care se purta încinsă cu brâu [idem, p. 602].

Brăul reprezintă un accesoriu lat purtat de țărani, atât de bărbați, cât și de femei. În brâu bărbății păstrau tutunul și luleaua, un cuțit și o pungă cu bani: *a fi cu cuțitul la brâu* [8, p. 91]. Femeile îl foloseau în scopuri magice, fetele aveau credința că brăul le va ajuta să-și viseze *ursitul*. Înainte de culcare puneau brăul jos, băteau trei mătăanii pe brâu și ziceau: *brâu, brăușorul meu, / arată-mi pe ursitorul meu* și apoi se calcau, având speranța că îl va visa [idem, p. 93].

În limba rusă, frazeologismul *заткнуть за пояс* apare în formulele de laudă a ostașilor înainte de luptă, pentru a accentua superioritatea lor fizică asupra dușmanului. Brăul slavei îl considerau simbolul puterii și al sănătății. În zona rurală, mama nu lăsa copilul să iasă afară fără a-l încinge cu brâu, deoarece, conform superstiției, ar putea să i se întâmple ceva rău. Originea frazeologismului este legată și de magia talismanului, păcurarii din regiunea Rusiei pentru a feri turmele de forțele rele și de boală pronunțau vraja și puneau baltagul după brâu [12, p. 567].

Se spune că expresia *руки в брюки* este originară din Rusia. Vestimentația națională rusească nu avea buzunare. Tot de ce omul avea nevoie purta după brâu, în cușmă, la gât. Buzunarele au fost văzute de moscoviți abia în secolul al XVIII-lea la europenii care vizitau Moscova. Atitudinea ostilă și ironică a rușilor pentru călătorii străini a fost transferată și pe vestimentația acestora. Expresia aceasta îl caracterizează pe cel care stă fără treabă, se ferește de povara muncii [idem, p. 609].

O serie de frazeologisme, după cum afirmam supra, conțin în structura lor termeni vestimentari cu specific național: **catrință**: *a-i mirosi a catrință*. Catrința, în portul popular românesc, numește haina femeiască purtată în locul fustei. Originea expresivă a catrinței (cotreanță) este *cârpă*, care denumește „fusta de moravuri ușoare” [5]. O viziune similară este imortalizată și în mentalitatea rusă prin expresia: *трепать юбку*, care este folosită pentru a desemna o femeie fără principii morale [13, p. 481].

Un alt obiect important al costumului românesc, al cărui echivalent nu este atestat în limba rusă, este **cojocul**: *a avea ac de cojocul cuiva; a nu mai întreba de ce-i cojocul*. Cojoacele sunt piese de port popular de veche tradiție, moștenite din fondul arhaic traco-getic și erau de mare preț în îmbrăcămintea românilor, datorită climei prea aspre în unele ierni: *iarnă cu șapte cojoace* [8, p. 149].

În afară de cojoc, tradiția română are și așa îmbrăcăminte de exterior, precum ar fi **antereul** (anteriu), care este un împrumut turcesc și înseamnă haină lungă purtată de boieri până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Astăzi antereul este întâlnit doar în frazeologismul: *anteriul lui Arvinte*, utilizat atunci când cineva vrea să accentueze că „se strică dintr-o parte spre a repara în alta” [4, p. 183]. Frecvent, expresia *anteriul lui Arvinte* este considerată echivalent semantic pentru expresia rusească *Тришкин кафтан*.

Frazeologismele cu denumiri de haine în limba rusă sunt preluate și din creații literare naționale. Astfel, *Тришкин кафтан* este titlul fabulei lui I.A. Krâlov (1815). În centrul fabulei este Trișka care, pentru a cârpi coatele zdrențuite ale caftanului, a tăiat mânecile, iar pentru a le mări, a tăiat poala și caftanul a devenit așa, întrucât camizolul părea mai lung. Prin frazeologismul *Тришкин кафтан*, vorbitorii de limbă rusă redau tentativa de a rezolva beleaua, născocind alt necaz. Astfel, o acțiune irațională demonstrează stupiditatea omului și are rezultat negativ [13, p. 196].

Și în limba română există istorismul **caftan**. Fiind de origine turcească, el denumea o manta albă, largă și lungă, împodobită cu fir de aur sau mătase, pe care sultanul o dăruia demnitarilor săi, domnitorilor din Muntenia și Moldova, iar aceștia boierilor (la numirea lor în slujbă). Atunci, *a îmbrăca în caftan* însemna „a ridica pe cineva la rangul de domn sau de boier” [4, p. 183-184].

Îmbrăcămintea are o relație neîntreruptă cu încălțăminte. Lexicograful și etnograful V. Dali numea încălțăminte „haină pentru picioare” [10, p. 648]. Analizând frazeologismele, deseori am întâlnit anumite articole de încălțăminte: pâslă (валенок), cizme (сапоги), opinci (лапти), ciubotă.

Ciubota vine din limba italiană *ciabatta* ce înseamnă „papuc”. În regiunea Moldovei, reprezintă încălțăminte care acoperă piciorul până la genunchi [5, p.]. Azi ciubotele le poartă mai mult țărani: *prost ca o ciubotă*. După o legendă bucovineană, dracul a făcut ciubotele. La început, a făcut una și încerca să vâre amândouă picioarele. Dumnezeu i-a cerut ciubota, l-a rugat să-i mai facă una întocmai. Dracul i-a făcut și Dumnezeu, spre uimirea diavolului, s-a încălțat. Referitor la acest subiect, în popor se spune că dracul a făcut ciubotele și Dumnezeu opincile: *Du-te la biserică și n-ai să găsești niciun sfânt cu ciubote, da toți îs cu opinci, că-s buni la Dumnezeu* [2, p. 76].

Opinca este încălțăminte tradițională românească pentru țărani, moștenită de la daci. Opincile erau comune atât femeilor, cât și bărbaților. Există și alte popoare vecine, care la costumul popular tradițional, poartă opinci: rușii, sârbii, bulgarii. Însă opincile purtate de români erau unice prin modul cum se confecționau. Se făceau dintr-o bucată de piele, strânsă pe picior și fixată cu nojița. Opinca românească era diferită, doar pe partea exterioară avea încrețire și, din acest motiv, apare asimetrică.

În limba rusă, cuvântul *лапоть* are origine slavă veche cu sens de „cârpă”. În limba slavă veche cuvântul *лапоть* a fost preluat din limba greacă cu înțeles de „scoartă”. În tradiția rusă, opincile erau împletite din nuielele mesteacănului, teiului și ale ulmului. De aici și a apărut frazeologismul *плетти лапти* cu sensul de „a vorbi încâlcit” [14, p. 234].

Există mai multe frazeologisme ce conțin cuvântul *лапоть*: *обуть в лапти* – a păcăli; *откинуть лапти* – a muri; *ци лаптем хлебать* – a fi sărac. Expresia *обуть в лапти* este bazată pe asociația opincilor cu oameni săraci și simpli, ce ne demonstrează și structura fixă română: *a fi din opincă*.

În contradicție cu cele menționate mai sus, **cizmele** sunt indiciul statutului social înalt. În ambele societăți, cizmele, de obicei, erau purtate de oameni bogați și de cei care tindeau spre bogăție: *ходит франтом: сапоги с рантом*. Așadar, opincile, cizmele demonstrează statutul social.

Alt obiect de încălțăminte întâlnit în expresiile populare este *валенок*, reprezentând o realie specifică doar tradiției ruse. Pâslele sunt obișnuite pentru regiunea cu geruri siberiene. Cuvântul *валенок* caracterizează omul prost, grosolan și lipsit de delicatețe. A avea față fără vreo expresie emoțională, demonstrând nepriecere totală, la poporul rus înseamnă: *прикидываться валенком*.

Conchidem că vestimentația reflectată în expresiile frazeologice exprimă valori sociale și estetice, intrând în rezonanță cu statutul social și material al purtătorilor, cu vârsta, cu ocupația lor, cu mediul geografic, cu clima etc. Cercetând frazeologismele ce conțin în structura lor denumiri de articole vestimentare, ne îmbogățim cunoștințele despre sistemul lexical, în general, și despre domeniul frazeologiei, în special; cunoaștem mai bine istoria, cultura, tradițiile unui sau altui popor.

Bibliografie:

1. BUZILĂ, Varvara. După cap și căciulă. Căciula de cărlan în strategiile identitare. În: *Buletin științific. Revista de Etnografie, științele naturii și muzeologie*, 2008, nr. 9 (22). p. 21-46. ISSN 1857-0054.
2. CIOCANU, Maria. Elemente de port popular reflectate în creația orală. În: *Buletin științific. Revista de Etnografie, științele naturii și muzeologie*, 2007, nr. 7 (20), p. 66-85. ISBN 9975-940-84-6.
3. COLȚUN, Gheorghe. *Dicționar frazeologic român-rus*, Chișinău: Ed. ARC, 1996. 397 p. ISBN 9975-61-006-4.
4. COLȚUN, Gheorghe. *Frazeologia limbii române*, Chișinău: Ed. ARC, 2000. 207 p. ISBN 9975-61-129-X.
5. *Dicționar explicativ al limbii române*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Alexandru Rosetti”. Ed. Univers Enciclopedic, 2009. <https://dexonline.ro/> (accesat pe 30.04.2018).
6. *Dicționar de motive și simboluri literare*. Ed. Litera, 2006. <https://ru.scribd.com/doc/25222159/Dictionar-de-Motive-Si-Simboluri-Literare> (accesat pe 30.04.2018).
7. *Istoria și evoluția vestimentației*. <https://ru.scribd.com/doc/203532451/Istoria-%C5%9Fi-evolu%C5%A3ia-vestimenta%C5%A3iei> (accesat pe 30.04.2018).
8. PAVEL, Emilia. *Portul popular moldovenesc*. Iași: Ed. Junimea, 1976. 208 p.
9. SCLIFOS, Valeriu. *1200 de frazeologisme ale limbii române: Dicționar*, Chișinău: Ed. Atelier, 2007. 88 p. ISBN 978-9975-932-77-6.
10. ДАЛЪ, В.И. *Толковый словарь живого великорусского языка*: в 4 томах. Москва: Прогресс, 1994, том 2. 807 с.
11. МАГОМЕДМИРЗАЕВА, Наида. Культурно-этнические особенности идиоматической номинации одежды. В: *Культура и цивилизация*, 2016, том 6, № 6А. с. 221-226.
12. МОКИЕНКО, В.М. *Русская фразеология. Историко-этимологический словарь*. Москва: Астрель, 2005. 926 с. ISBN 5-271-11199-7.
13. МОЛОТКОВ, А.И. *Фразеологический словарь русского языка*. Москва: Советская энциклопедия, 1968. 543 с.
14. ШАНСКИЙ, Н. М. *Этимологический словарь русского языка*. Москва: Прозерпина 1994. 400 с. ISBN 5-87957-005-3.

ИНТЕРТЕКСТ В РОМАНЕ ДЖОНА МАКСВЕЛЛА КУТЗЕЕ «ОСЕНЬ В ПЕТЕРБУРГЕ»

Ольга БАЛАН, студентка, Факультет Словесности,
Бэлъцкий Государственный Университет имени Алеку Руссо
Научный руководитель: Владимир БРАЖУК, конференциар, доктор

Abstract: *In this article we try to look at the novel "The Master of Petersburg" by John Maxwell Coetzee from the intertextual point of view. John Maxwell Coetzee made Fyodor Mikhailovich Dostoevsky the main character of his novel and left there a lot of allusions to Dostoevsky's creations. We'll try to find them in the text.*

Keywords: *intertextual, allusions.*

Джон Максвелл Кутзее, южноафриканский писатель, критик, лингвист, родился 9 февраля 1940 года в Кейптауне в семье юриста и учителя. Кутзее разносторонняя личность: окончил католическую школу, в 1961 году защитил степень бакалавра по математике и английскому языку, в 1962 работал программистом в IBM, в 1969 году защитил диссертацию по литературе и после этого преподавал английский язык и литературу в университетах, чем и занимается до сих пор. Писатель активен в общественной жизни, смело отстаивает свои политические взгляды. Например, ему было отказано в виде на жительство в США из-за того, что он участвовал в протестах против Вьетнамской войны, выступал против политики апартеида и новых антитеррористических законов. До 2003 года Дж. Кутзее являлся участником исследования общественного мнения в Чикагском университете. Переживания и мысли писателя о различных социальных, личных и политических проблемах находят воплощение в его творчестве.

По произведениям Дж. М. Кутзее снимают фильмы, например, «Пыль» (1985) по роману «В сердце страны», «Бесчестье» (2008) по одноимённому роману. Писатель является лауреатом различных литературных премий: 1987 год – Иерусалимская премия, 1983 и 1999 – Букеровская премия, 2000 – лауреат Нобелевской премии по литературе. «Осень в Петербурге» в 1995 году была удостоена премии The Irish Times International Fiction Prize.

Основной способ построения романа «Осень в Петербурге» – интертекст. Дж. Кутзее до написания романа ни разу не был в России, и тем не менее сумел передать атмосферу Петербурга, опираясь на русскую литературу и культуру. Главный герой романа – знаменитый русский писатель Фёдор Михайлович Достоевский. Он проживает в Дрездене, но возвращается в Петербург по причине смерти приёмного сына Павла Исаева. Произведение затрагивает временной промежуток в два месяца. За это время Достоевский узнаёт, что сын начал писать и что был вовлечён в революционное движение во главе с Нечаевым. Нечаев, в свою очередь, навязывается Фёдору Михайловичу и, всячески преследуя его, вступает в полемику с писателем на тему жизни и судьбы русского народа.

В романе описывается поздний период царской России. Главные исторические лица – это Нечаев и Достоевский. Множество различных деталей отсылают читателей к биографии как Ф. Достоевского, так и Дж. Кутзее. Правда,

имеются и некоторые расхождения, авторский вымысел. Объединяет этих двух писателей образ сына. Сюжет романа автобиографичен: Николай сын Кутзее, как и Павел, умер при странных обстоятельствах. У нобелевского лауреата с сыном были напряженные отношения: Николай получал от отца финансовую поддержку, однако связал свою жизнь с преступной деятельностью. Всё это писатель отразил в образах Павла и его приёмного отца.

Жена Фёдора Михайловича, Анна Сергеевна, также реальна. Естественно, были упомянуты и такие стороны жизни Ф. Достоевского, как любовь к картам, долги, эпилепсия, ссылка, каторга.

Нечаев – нигилист и революционер, лидер «Народной Расправы» и автор «Катехизиса революционера». *«У него нет ни своих интересов, ни дел, ни чувств, ни привязанностей, ни собственности, ни даже имени. Все в нем поглощено мыслью, единою страстью – революцией. Он в глубине своего существования разорвал всякую связь с гражданским порядком, со всеми законами, нравственностью этого мира. И если он продолжает жить в нем, то для того только, чтоб его вернее разрушить.»* [1]

Нечаев считает, что цель оправдывает средства. Так он представлен и в романе. Он умело пользуется и манипулирует людьми, чтобы создать новое счастливое общество. И единственный способ достижения цели – это убийство, запугивание, разрушение: «Прежде всего надлежит сровнять с землей банки, биржи, правительственные министерства – разрушить до основания, чтобы их никогда уж нельзя было отстроить.», «В наших списках поименованы лишь пауки и кровососы, сидящие в центрах своих паутин. Как только пауки и кровососы будут уничтожены, дети, подобные этим, получат свободу.» Нечаевщина активно обсуждается в романе, обсуждается её природа. Особенно хорошо эта тема раскрывается в диалоге Достоевского со следователем Максимовым: *«Суцая моровая язва эта нечаевщина, эпидемия, я бы так сказал. Эпидемия или, может статься, мода», «То, что вы зовете нечаевщиной, всегда существовало в России, разве под другими именами. Нечаевщина – явление такое же русское, как разбой»* [1].

Происходит своеобразный диалог:

– *«Нечаевщина – мысль, в нашей стране весьма распространившаяся. Он сам – лишь телесное ее воплощение. И уничтожить ее не удастся, пока не наступят иные времена. Наша же цель поскромнее и попрacticalнее – уяснить, насколько широко мысль эта разошлась, и там, где она укоренилась, не позволить ей претвориться в деяния.»*

– *«Нечаевщина – не мысль. Она отрицает мысль и пребывает за пределами ее. Это дух, и сам Нечаев не воплощение его, а вместилище или, вернее, человек, этим духом одержимый.»* [1]

Это всё бесы внутри персонажей романа, они были и в Павле: *«Тот же демон (Нечаев) мог присутствовать и в Павле, иначе с чего бы Павел отозвался на его призыв? Приятно думать, что Павел не был мстительным человеком. Приятно хорошо думать о покойных. Однако это означает лишь,*

что мы пытаемся им польстить. К чему сентиментальничать? В обыденной жизни Павел был не менее мстителен, чем любой молодой человек.» [1]

В произведении Достоевский часто говорит о внутренних бесах, которых человек пытается скрыть, обуздать, что интертекстуально отсылает нас к его творчеству, а именно к роману «Бесы», который послужил основой для романа Кутзее «Осень в Петербурге». Достоевский, как и Ставрогин, желает узнать правду о смерти собственного сына и узнать, кто же он был на самом деле, его суть, душу. Последняя глава романа «Осень в Петербурге», которая так и называется – «Ставрогин», является своеобразной пародией на исповедь Ставрогина.

Есть в романе Дж. Кутзее и интертекстуальные отсылки к произведению «Преступление и наказание». Нечаев говорит Достоевскому, что именно оно вдохновило его на революционную деятельность: *«Я прочел ваш роман «Преступление и наказание», – возобновляет беседу Нечаев. – Он-то меня и вразумил. Превосходная книга. По временам она меня даже пугала. Болезнь Раскольникова и тому подобное» [1].* В романе присутствуют персонажи, отсылающие нас к книге Достоевского. Например, бедная женщина по имени Соня: *«Женщина – неужели ее и впрямь зовут Соней? – смущенно отводит взгляд. Платье ее из дешевой ткани в цветочек, для зимы решительно непригодной, застегнуто теперь на все пуговицы, до самой шеи. Ее уже начинает трясти от холода» [1],* а также следователь Максимов, который расследует смерть Павла, он по манере общения очень схож с Порфирием Петровичем, хотя возможно, это заслуга переводчика.

В романе подробно описан топос Петербурга. Например, Сенная, Свечная, Садовая: *«По петербургской улице, лежащей недалеко от Сенного рынка...», «За ободранными, облупившимися фасадами старых домов в окрестностях Сенной еще сохраняются остатки прежней изысканности, хоть большей частью дома эти вмещают теперь меблированные комнаты, сдаваемые мелким чиновникам, студентам и мастерам. В проемах между домами выросли, местами стена в стену, кривоватые деревянные постройки этажа где в два, где в три – муравейники комнат, комнаток, комнатушек, в которых ютится самая жалкая беднота.», «Они идут по Свечной бок о бок...», «Сворачивая не налево, к Свечной, но направо, к полицейскому участку на Садовой, он тешит запальчивой надеждой на то, что Нечаев идет за ним по пятам, выслеживая» [1].*

Таким образом, можем отметить, что основной способ построения романа «Осень в Петербурге» – интертекст. Художественные аллюзии прямо или косвенно отсылают читателя к жизни и творчеству Ф. Достоевского, к русской литературе и культуре, к политическим и нравственным вопросам, которые пытались решить писатели и герои их произведений как в XIX веке, так и в XX.

Библиография:

1. КУТЗЕЕ, Джон Максвелл. *Осень в Петербурге.* // Иностранная литература, 1999 г., №1. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/inostran/1999/1/kutze.html>

2. CIVIERI, Alice. “*The Master of Petersburg: Coetzee and Dostoevsky merging through fiction*”, Iperstoria – Testi Letterature Linguaggi, 2005. ISSN 2281-4582
3. PAR, David. “*The master of Petersburg*”, 2013. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://09.edel.univ-poitiers.fr/lescahiersforell/index.php?id=175>

LEXICAL BORROWINGS FROM FRENCH INTO ENGLISH

Natalia ISTRATI, Gheorghe CARAMERLI, students,
Faculty of Philology, Alecu Russo Bălți State University
 Scientific adviser: **Angela CĂLĂRAȘ**, lecturer

Résumé: *Cet article fait l'analyse du processus d'enrichissement du vocabulaire anglais par les emprunts du Français.*

Nous nous sommes proposés d'analyser les raisons de l'emprunt lexical du français en anglais, les principes de fonctionnement des emprunts et les adaptations des emprunts. Les langues empruntent surtout des mots appartenant aux classes lexicales ouvertes, en principal des noms, des verbes, des adjectifs. Nous avons dirigé notre attention vers les facteurs sociaux, linguistiques qui ont favorisé le phénomène de l'emprunt lexical du français en anglais. Le vocabulaire s'est imposé là où la technique française s'imposait. L'explication de ce phénomène se trouve dans le désir de l'anglais de s'approprier une partie du prestige du français de l'époque.

Mots-clés: *emprunts lexicales, linguistique, français, anglais, politique, histoire.*

You English words
 I know You:
 You are light as dreams,
 Though as oak,
 Precious as gold,
 A poppies and corn,
 Or an old cloak...
 (Edward Thomas)

The development of many languages is marked by several extra and intra linguistic factors. The process of lexical borrowing helped the modern English language to develop. Since the founding of human society, people interacted with one another within their own types of societies: tribes, dynasties and nations. Certain relationships were established, and their role was great as these relations could take the shape of wars, trades, and cultures.

Consequently, the words, being different word forms of the same notions, began to be transferred from one language into another. So, the domain of activity where these nations were in close contacts required new words and, accordingly, these new words were borrowed from other languages into English. Thus, we can state that this process is one of the main factors of the enrichment of the lexicon of the English language.

Words that are transferred from other languages, partially lose some of the characteristics of the original language and adapt to the new one, and also gain

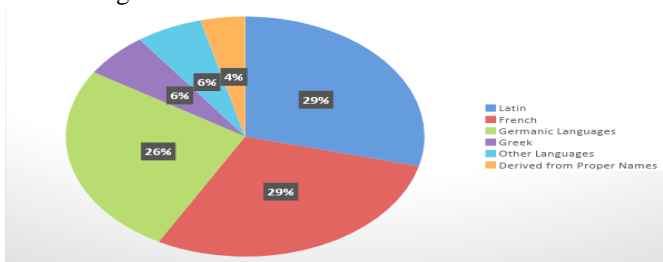
some of the features of the language they enter. Some of these words even change so much, that they take an unrecognizable form.

Borrowings represent the external way that contributes to the growth of the vocabulary. At present, there is not a single language, whose vocabulary consists only of its own words. People are economically, scientifically, politically and culturally connected with one another, a process which creates a common background for bringing the languages closer to one another, resulting in borrowing words from one another.

G. Vandersen, stated: *“It can never happen so, that any language without being subjected to the influence of any other language could develop. On the contrary, the neighboring languages played a great role in its development”*. Mutual enrichment of languages is a historical inevitability and these ties obligatorily brought to the enrichment of each of these languages.

In order to highlight the importance of borrowings in the study of language history, Otto Jespersen remarks that:” *... in a great many instances they permit us to fix approximately the dates of linguistic changes. But they might with just as much right be termed some of the milestones of general history because they show us the course of civilizations and the wanderings of inventions, and, in many cases, give us valuable information as to the inner life of nations when dry annals tell us nothing but the dates of deaths of kings and bishops. When into language we find trace of exchange of loan-words one way or another, we are safe to infer that the two nations have had nothing to do with each other. But if they have been in contact, the number of loan-words, if rightly interpreted, will inform us of their reciprocal relations, they will show us which term has been more fertile in ideas and in what domains of human activity each has been superior to the other.*” [Growth and Structure of the English Language, 1995, pp. 29-30]

The part played by borrowings in the vocabulary of language depends upon the history of each given language, being caused by direct linguistic contacts and political and cultural links between and among nations. English language has numerous instances for all kinds of such contacts. The source, the purpose and the semantic sphere of the loan words, are all dependent upon historical factors. The fact that up to 70% of the English vocabulary consists of loan-words, and only 30% of the words are native, is due not to an inherent tolerance of foreign elements but to specific conditions of the English language development. It is estimated that the origins of modern English can be broken down as follows:

Table no. 1. *Origins of English*

French has long served as the donor language par excellence in the history of English. French has enriched the English vocabulary throughout the centuries since before the Norman Conquest. The French impact on the English lexicon has received much attention in the studies of the language and its development. In order to have a better understanding it is essential to go through a brief exposition of certain historical facts. The famous Battle of Hastings (1066), when the Normans under William the Conqueror defeated the English, represented an eventful epoch not only in national, social, political and human terms, but also a linguistic one. England became a bilingual country and the impact on the English vocabulary lasted for more than 200 years.

The Norman Conquest had uncountable effects upon what was to become the English language. If this event had not happened, English would have been, perhaps, a less analytical language and maybe, English would not have become the *lingua franca* of the world, nowadays. The Norman Conquest had influenced the evolution of language, directly helped its evolution in an atypical way in the history of any language. Even, the morphological and phonological changes are a matter of dispute, because linguists argue that these changes, would have occurred anyway, thus, the vocabulary which is more open to influence in any language, represented the battlefield where the two languages collided with the most visible effects. According to Otto Jespersen, only two words had entered English from French before 1050, and other two between 1051 and 1100, therefore the French influence in the vocabulary took place between 1251 and 1400, when nearly half of the total amount of French words came into the language. By 1400, Norman French had enormously enriched the English vocabulary – about 10.000 words, of which 7500 are still in use.

Many times, the new French word had a native variant, from the contact of the two words, the following situations may have occurred:

1. The new French word removed the native word. It is the case of: *aethel*, *ieldu*, which were replaced by *army*, *noble*, *age*.
2. The two words suffered a change of meaning, remaining both in the language. Such are the examples: *work-labour*, *wedding-marriage*, *to shun- to avoid*.
3. The native word remained in the language while the French was removed, as in the cases of: *amity*, *moiety* that were eliminated by *friendship* and *half*.

According to the level of similarity involved in reproduction of the loan-words, they may be divided in:

- a. Imported, in which case we can easily recognize the origin of the word: *attaché*, *fiancé*, *coomuniqué*.
- b. Substituted, in which case the word is transformed according to the patterns of the English Language: *country*, *damage*, *judge*.

From French or from Latin via French, also came some word-building means such as some suffixes: -ment, -ess, -ence, -age, -ard, -ee, -able, -ible, and as well some prefixes: dis-, des-. Their frequency and use is remarked nowadays. It is claimed that one third of the most frequently used words are of French origin, that were assimilated in the basic word-stock, a fact that designates that the borrowed words

were related not only with the administration and justice but also notions from people's everyday life.

French provided many words linked with different spheres of activity as the following:

1. Feudal administration and the organization of the state: *state, government, parliament, council, power, to govern, realm, royal, crown, castle, baron, servant, subjection, marshal, mayor, county, authority, centralization, court, democracy, duchess, duke, feudal, chancellor, heraldry, interpellation, minister, propaganda, nation, noble, party, people, prince, sovereign, vassal.*
2. Justice and law: *justice, crime, prison, fraud, to prove, evidence, property, defense, to acquit, attorney, damage, defendant, felony, jury, plaintiff, session, to accuse, to plead, to sue, to summon.*
3. Political field: *bureaucracy, chargé d'affaires, lese majeste, détente, entente, bureau, cachet, concordat, regime.*
4. Military organization and life: *admiral, armour, arms, army, assault, battle, company, danger, enemy, force, guard, lieutenant, march, navy, officer, peace, sergeant, soldier, troops, war, siege, regiment, aide-de-camp, liaison, vanguard, sabotage, depot, grenade, colonel, bayonet, maneuver.*
5. Religious terms: *abbey, altar, angel, baptism, clergy, cloister, friar, parish, religion, saint, savior, sermon, to blame, to preach, to save, to tempt, trinity, virgin, service, confession, prayer, virtue, pity, sacrifice.*
6. Terms describing moral values or their lack: *charity, chaste, cruelty, grace, mercy, vice.*
7. Commerce and sciences: *draper, painter, tailor, jeweler, carpenter, furniture.*
8. Arts and sciences: *art, literature, beauty, column, prologue, poet, prose, romance, medicine, pain, contagion, stomach, remedy, balm, poison.*
9. Education terms: *pupil, lesson, library, science, pen.*
10. Cookery and leisure: *veal, beef, pork, mutton, table, plate, oyster, sardine, dinner, supper, saucer, feast, repast, appetite, soup, gown, robe, collar, kerchief, cape, attire, pearl, ruby, diamond, music, juggler, sport, dice, conversation, river, autumn, uncle.*
11. Other words: *bistro, boutique, cinéma vérité, couchette, danseur, discothèque, haute couture, magicienne, messagerie, régisseur, répétiteur.*

The Renaissance represented a period of extensive cultural connections between major European states, thus, it is natural that new words entered the English vocabulary due to these interactions with many world languages. The most substantial ones were French borrowings known as Parisian borrowings: *routine, police, machine, ballet, matinee, scene, technique, bourgeois.*

Words that were borrowed after 1650 into English were not so numerous and many of them are not completely assimilated. They represent the following semantic groups:

- Words relating to literature and music: *belles-lettres, conservatoire, brochure, nuance, pirouette, vaudeville.*

- Words relating to military affairs: *corps, echelon, fuselage, manoeuvre*.
- Words relating to buildings and furniture: *entresol, chateau*.
- Words relating to food and cooking: *ragout, cuisine*.

In the field of pronunciation, borrowings may preserve some of their initial characteristics. In completely assimilated French borrowings, the end-stress is replaced by the fore stress, as in the following words: 'country, 'government, 'liberty. But in po'lice, fi'ancé, mo'rale, the end stress is kept. In such words as: ballet, debut, pince-nez the final consonant is not pronounced. In some cases, the sounds are not completely assimilated according to the patterns of the English words: *mélange* /mei'lânʒ/, *brochure* /brouʃjuə/, *fiancé* /fi'ânsei/. The graphemes of the original language can be easily recognized in such French loan words and phrases as: *cordiale, beau, bon mot, bouillon, camouflage, chère amie, chiffonier, coup d'état, etiquette, façade, fait accompli, femme du monde, garçonnière, grandeur, grandiose, naïveté, précis, taxi(taximètre)*.

It is necessary to note that, even though the current trends tend to assimilate the loans, sometimes the process may be reversed. This is the case of such words as: *champion*, that was pronounced with /tʃ/, but nowadays, on analogy with other French borrowings as *champagne* it is pronounced /ʃ/. *Cupon*, which was pronounced /kupɔn/ is also pronounced /'kupɔŋ/.

It is also noticeable the influence of French phraseological units. Studying the "Koonin' *English-Russian Phraseological Dictionary*", we notice that a large amount of entries of the phraseological entries are of French origin, for example "the game is not worth the candle" – "le jeu n'on vaut pas la chandelle", "it goes without saying" – "cela va sans dire", "be in somebody's graces" – "être dans les bones graces de quelqu'un".

While analyzing the borrowings from French into English, we have stated that a lot of French words were not completely assimilated and remained identical with the original word, except the stress that the English language didn't adapt. The fact that the words remained the same as in French proves that there is a powerful connection that lasts ages between French and English. Even, though by 1400, English had won supremacy over French in administration, law and everyday life, the language clearly had developed through the strong influence of French. We can affirm that French loans played a great role in the development of Modern English.

References:

1. CAMENEV, Zinaida. *The English Phraseological Units of French Origin and their Translation*. In: Teaching English: between Research and Practice: APLE Annual Research and Practice, Chişinău: CEP USM. March 13th, 2010, p.18-26. 155 p.
2. CIOBANU, Olga. *A Guide to English Lexicology*. Ch: Cetatea de Sus, 2012, 224 p. ISBN 978-9975-4367-1-7.
3. HULBAN, Horia. *Syntheses in English Lexicology and Semantics*. Iaşi: Spanda, 2002.
4. SCORȚAN, Daniela. *Des emprunts lexicaux du français en anglais dans le domaine de la politique et de l'art militaire*. In: Annales de l'Université de Craiova, 2013, nr. 1.

UTILISATION DES FILMS DANS L'ENSEIGNEMENT DU FLE

Natalia ISTRATI, étudiante,

Faculté de Lettres, Université d'état „Alecu Russo” de Bălți

Coordonnateur scientifique: Angela COȘCIUG, dr., maître de conf.

Abstract: *The technological progress of the society demands the use of appropriate classroom materials that can contribute greatly to the quality of learning experiences. In the case of more textbooks, dialogues may have to be altered, authentic texts may have to be added and more meaningful tasks may be required for purposeful language learning. Teachers are daily faced with the challenge of providing a choice of more suitable activities for their learners.*

This article aims to increase the use of film in teaching, to encourage more teachers to use the means of film in the classroom, to offer a welcome break to traditional teaching methods. The article demonstrates that movies offer a lesson in an entertaining format that helps to increase the level of motivation of the children, it also helps to enrich children's vocabulary, to improve their pronunciation and to develop their conversational skills.

Keywords: *education, language skills, pronunciation, movies, conversation, development.*

„Alors, parce qu'il est difficile d'apprendre une langue étrangère, il semble nécessaire et naturel de se demander comment en améliorer l'enseignement. Plus que jamais une réflexion sur la didactique va s'imposer à tous ceux que préoccupent la communication humaine et son possible perfectionnement.”

(Pierre Martinez)

Les moyens techniques et les technologies nouvelles sont devenus indispensables pour notre société, car elles nous ouvrent des perspectives qu'on ne fait guère que présenter en ce tournant de siècle. Le progrès technologique reconstruit l'espace didactique qui a également un impact culturel déjà perceptible, donc, l'innovation ne doit sans doute être refusée, mais elle doit être choisie et contrôlée. Cela mène à une réflexion de l'enseignant sur les méthodes utilisées dans la classe de langues étrangères. [Martinez, P., 1996] Il s'agit plutôt de faire conscience de la spécificité, de l'originalité même de chaque langue, d'en faire ainsi émerger l'histoire, de manifester des implications socioculturelles divergentes, car il ne s'agit pas seulement d'apprendre une langue, mais en premier lieu, de communiquer ensuite dans une langue étrangère. S'il faut faire un bilan, on doit mentionner que les nécessités de l'enseignement des langues ont aussi évolué. Dans ce contexte s'impose l'utilisation de nouvelles méthodes et activités didactiques. Une de ces activités est l'utilisation des films artistiques, activité qui contribue dans ces conditions à une ouverture d'esprit, à une éducation qui dépasse le simple contexte de l'apprentissage. S.Chankran, affirme que « la prise en compte de la spécificité culturelle du public apprenant ne peut que combler les carences d'une pédagogie d'innovation basée sur le transfert de modèles conçus dans des contextes culturels très différents.» [Martinez., 1996. p. 83-84], donc les films représentent la méthode plus appropriée pour présenter aux apprenants la culture, la mentalité, l'esprit du peuple, les particularités et les pièges de la langue qu'ils apprennent.

Les enseignants auront toujours la tâche d'adapter leurs matériels aux situations concrètes d'apprentissage parce que cela peut forcément contribuer à la qualité de l'enseignement. Dans le cas de nombreux manuels traditionnels, les dialogues et le langage n'est pas authentique, c'est pourquoi le professeur doit imbriquer autres documents pour un apprentissage plein de sens et d'un caractère authentique qui peuvent justifier pleinement l'apprentissage de la langue aux yeux des apprenants, qui encouragent la mise en œuvre d'une pédagogie dont la fonction première repose sur la communication, car la compétence linguistique s'acquiert mieux en se développant en association avec la compétence de communication [Nemni, M., Merrick, S et Preston, P., 1989, p. 2]. Les films mettent en place la prononciation des natifs, rendent possible la rencontre entre deux cultures différentes, le rapprochement avec la culture et la langue enseignée et aussi bien que l'augmentation de la motivation des élèves.

Le professeur doit se poser une série de questions pour une meilleure compréhension du rôle des films qu'il utilisera et également dans le choix du film:

- Les films peuvent-ils intéresser les apprenants?
- Peuvent-ils construire ou élargir leur visions et expériences personnelles?
- Ont-ils des objectifs qui soient orientés à l'enrichissement du vocabulaire, sont-ils clairs, réels et appropriés pour le niveau de langue des apprenants?
- Donnent-ils un bon modèle de langue native, sont-ils pleins de sens et adéquats au contexte d'enseignement?
- Représentent-ils une bonne opportunité pour la révision et la consolidation des connaissances déjà acquises?
- Peuvent-ils encourager de vives conversations et donner une game variée des thèmes qu'on peut mettre en discussion?

La projection de films en classe de français, contribue parfaitement à la fusion des savoirs, en plus de satisfaire les besoins propres des élèves. Les films présentent précisément la synthèse de nombreux apprentissages faits en classe de façon segmentée et aident à développer de nombreuses habiletés et à satisfaire les différentes intelligences des élèves. Parmi les bénéfices d'utilisation des films en classe de FLE on mentionne:

- les films répondent à des intelligences et à des styles d'apprentissage parfois mis de côté, par exemple, ils permettent de motiver tous les élèves présents et encourager les absents à développer ce style d'apprentissage;
- les films offrent une autre façon de présenter l'information, d'enrichir le vocabulaire et de renforcer l'acquisition de concepts grammaticaux en sortant l'élève du contexte pédagogique traditionnel;
- les films permettent de faire de nouvelles découvertes sur les valeurs sociales et les traditions des régions étudiées en classe;
- les films sont des ressources qu'ils connaissent bien et avec lesquelles ils ont de l'expérience;
- Le niveau de langue est précisément ce qu'on met en évidence: l'authenticité, le débit, l'accent, l'intonation, les formules idiomatiques, donc il est important de donner du temps et des occasions fréquentes aux élèves de regarder et d'écouter des films en français;

- Ils permettent de former l'oreille mais le professeur doit diriger le processus en posant des questions simples pour orienter l'écoute des élèves;
- Les décalages culturels permettent de découvrir d'autres choses, de discuter, d'expliquer, de faire des liens, de voyager;
- De nombreux longs métrages touchent des thèmes étudiés en classe et sont facilement exploitables dans les classes: les guerres, les défis sociaux, les relations avec les parents, les traditions, les loisirs, l'amitié, la mode... Ils expliquent, informent, clarifient en permettant d'évaluer certaines situations et de faire des liens avec d'autres matières.

Mais malgré tous les obstacles et problèmes qui peuvent apparaître, montrer un film dans la classe est la façon la plus économique de voyager en région francophone, d'entendre parler le français comme il le serait dans une situation authentique et d'entendre des expressions utilisées en contexte et également de développer une relation affective et émotionnelle avec son apprentissage. Tout comme on le fait avec un texte, la clé du succès avec l'exploitation d'un film est d'avoir des objectifs bien définis et des étapes d'exploitation bien précises et bien planifiées qui ne prendront pas les élèves par surprise: un avant, un pendant et un après.

En utilisant les films en classe de FLE il est essentiel de respecter quelques principes de leur exploitation et aussi bien que des critères dans le choix du matériel de la classe.

A. Exigences concernant le matériel vidéo du film:

- l'image et le son doivent avoir une bonne qualité;
- les gestes du caractère doivent être clairs;
- le film doit avoir des sous-titres français.

B. Exigences concernant le sujet du film:

- le sujet doit avoir une forte liaison avec les contenus du curriculum scolaire;
- la thématique du film doit être actuelle et intéressante. Les apprenants doivent avoir l'envie de trouver de nouvelles choses liées à la France et au peuple français.

C. Exigences concernant le discours du caractère:

- le discours doit être clair et fluent sans des bruits;
- le rythme et le débit ne doivent pas être très rapide;
- il est préférable que l'accent et le dialecte des acteurs soient connus par les apprenants.

D. Exigences concernant la langue:

- la langue de la vidéo doit correspondre à toutes les normes de la langue standard. Le vocabulaire doit appartenir aux domaines qui sont nécessaires dans la vie quotidienne des apprenants.
- l'argot et les phraséologismes doivent être courtes et accessibles aux élèves.
- le scénario ne doit contenir en excès des mots nouveaux ou des expressions inconnues et difficiles.

E. Exigences concernant le contenu:

- les situations présentées doivent être typiques et employées dans la pratique de chaque jour des élèves;

- il doit être facile à raconter sous la forme d'un résumé qui peut être utilisé ensuite dans autres activités.
- pour la classe on peut choisir des films artistiques, des bandes dessinées, des émissions télévisées et d'autres types de films.

Lors d'une leçon de français dans laquelle on utilise des films on doit respecter quelques règles de base parmi lesquelles on mentionne:

1. Peu importe sa longueur du film, considérez-le comme vous considéreriez un document écrit: il a un début, un développement, une fin.

2. Le film sert de base à des activités authentiques d'apprentissage du langage parce que les films veulent séduire et nous convaincre en imitant la réalité.

3. Un film se regarde comme on lit un texte.

4. De même que l'on ne doit pas absolument tout comprendre dans un texte, on ne comprendra pas tout dans un film: ne demandez pas l'impossible aux élèves et soyez patients !

5. Tout comme on exploite un roman, un film peut être exploité dans sa totalité ou en faisant l'étude détaillée de certains passages.

Dans tout le monde les pédagogues cherchent des méthodes novatrices dans l'enseignement des langues étrangères, aussi bien que l'utilisation des films. On distingue trois étapes du travail d'une vidéo en classe de FLE: l'étape avant la projection du film, la projection proprement dite du film et l'étape qui suit la projection du film qui est une étape créative.

Avant la projection du film il est bon de privilégier des échanges informels pour que tout le monde rencontre du succès. Le film est un support familier pour les élèves; il donne l'occasion unique de les faire parler de ce qu'ils aiment dans les films en leur demandant de justifier leur choix:

- Quel genre de film aimes-tu?
- Quels sont tes acteurs préférés?
- Quelle est ta musique de film préférée?
- Quelles sont tes actrices préférées?
- Qu'est-ce que tu veux trouver dans un bon film?
- Qu'est-ce qui caractérise un mauvais film?

Dans les lignes suivantes on analysera comment on doit organiser une classe de FLE basé sur le film en donnant exemples d'activités pour chaque étape.

Avant le visionnement on suggère les activités suivantes:

Activité 1 – Présentation du cinéma et de son et le rôle dans la vie des étudiantes.

Activité 2 – L'anticipation (les hypothèses) ou on peut travailler les synopsis et les résumés de films pour exploiter l'anticipation. À partir des synopsis suivants, demander aux élèves de donner un titre aux films et, à partir des titres que les élèves auront inventés, leur demander de rédiger des synopsis.

Activité 3 – Le thème ou on doit sensibiliser les élèves au thème d'un film et au vocabulaire associé au film. Avant d'identifier le thème, fournir aux élèves un jet de mots et leur demander de deviner le thème du film. Par exemple, pour le film

<<Les aventures du Tintin>> on peut donner les mots suivants: un garçon, une vérité, une prison, une aventure, une émotion, un danger, un détective.

Activité 5 – L’analyse de l’image ou on peut montrer aux élèves une scène du milieu du film puis leur poser des questions telles que:

- Qu’est-ce qui se passe?
- Qu’est-ce qui s’est passé avant?
- Qu’est-ce qui se passera après?

L’étape de la projection a le rôle primordial et il est possible que de nombreux élèves aient une perception très développée de l’image, mais cela ne les empêche pas d’être nerveux devant les films en français. Pour les aider à mieux profiter de ces ressources, on leur demandera de jouer les détectives durant les premières projections et de laisser la compréhension des dialogues de côté pour se concentrer sur d’autres éléments:

- les décors
- les lieux
- les objets
- les gestes
- les expressions
- la façon de s’habiller
- ce qu’on mange
- ce qu’on boit
- la musique que l’on entend.

Le film est un moyen facile de faire communiquer les élèves à l’oral et il est un bon levier de parole, c’est pourquoi le professeur doit arrêter le film où il est nécessaire et laisser réagir les apprenants, car c’est un excellent support culturel, pour que les élèves disent ce qui les choque, ce qu’ils aiment, ce qui les énerve, ce qu’ils voudraient essayer; c’est aussi un excellent support langagier pour que les élèves indiquent les mots qu’ils reconnaissent, les expressions, les cris, les exclamations.

On doit remarquer qu’une exploitation répétée du film en classe développe la confiance en soi et l’acquisition d’habiletés complexes; ainsi, on leur demandera de prendre des notes d’appréciation sur ce qu’ils remarquent dans le film et faire un partage, travailler en groupe et s’organiser entre eux pour mieux comprendre ce qu’ils voient sur l’écran: se partager des tâches, faire des échanges sur les dialogues, les actions, ou la musique, préparer un jeu de rôles sur un segment du film ou faire de l’improvisation, relever des mots particuliers (adjectifs, adverbes, verbes, onomatopées) pour travailler ou renforcer des concepts étudiés en classe.

Durant le visionnement on donne aux élèves une fiche où ils doivent remplir un tableau pour résumer un film qui contient les détails suivants: le titre, la date, les personnages principaux et secondaires, le lieu où se déroule l’action, l’époque, le sujet, les thèmes, la morale, le genre, la qualité de l’image, le nom des acteurs, la musique, les accessoires. On propose aussi d’autres activités parmi lesquelles:

Activité 1 – Les indicateurs visuels (l’intertexte): Relever les indicateurs visuels (lieux, climats, objets, marques de produits...).

Activité 2 – La langue: Dresser une liste de mots connus entendus, de mots inconnus, de mots amis (les congénères), d'expressions amusantes, de mots étrangers.

Activité 3 – L'image: Interrompre le film et demander aux élèves de décrire l'image (en particulier pour les films à caractère historique).

Activité 4 – L'anticipation: Interrompre le film avant de voir la conclusion. Demander aux élèves d'imaginer la fin, de comparer les fins possibles et de justifier les différentes versions.

Activité 5 – Les relations entre les personnages - Qui-veut-quoi-de-qui? À l'aide d'une représentation graphique, clarifier les relations entre les personnages du film. Qu'est-ce que chaque personne recherche auprès de l'autre? Cette activité serait une bonne préparation pour un jeu de rôle.

Après le visionnement du film le professeur doit réaliser des exercices pour une meilleure compréhension du film. On peut proposer les activités suivantes:

Activité 1 – L'appréciation du film ou l'on discute le film avec les élèves: Ont-ils aimé ou pas aimé le film? Pourquoi?

Activité 2 – La vérification des prédictions: faire un retour sur les prédictions faites comme activité de provisionnements: Qu'est-ce qu'on a bien prédit? Qu'est-ce qu'on a vu? Entendu?

Activité 3 – La langue: faire ressortir des structures grammaticales et différents registres de langue.

Activité 4 – Le prolongement: demander aux élèves de créer un dialogue pour un vidéoclip sans le son.

Activité 5 – Les moments-clés: identifier les moments-clés du film; ensuite, demander aux élèves de créer une bande dessinée en six encadrés minimums, par exemple, en utilisant ces moments clés comme point de départ.

Activité 6 – Dans leurs propres mots: demander aux élèves de transcrire un passage dans leurs propres mots.

Activité 7– L'esprit critique: faire écrire une critique du film aux élèves.

Activité 8 – La description: souligner dans une liste d'adjectifs ceux qui décrivent le mieux chacun des personnages.

Activité 9 - La compréhension: faire répondre les élèves à des questions de compréhension orale et visuelle (style vrai/faux, oui/non).

Activité 10 – Les opinions: demander aux élèves de donner leurs opinions sur le sujet abordé dans le film et les justifier.

Activité 11 – L'envers du film: a. Faire écrire une histoire complètement contraire à celle racontée dans le film, comme par exemple, si le héros était l'inverse de ce qu'il est.

En conclusion, on peut dire que les films représentent un des outils les plus attractifs et efficaces dans l'enseignement du FLE. Cela exige une organisation appropriée entre le contenu de la leçon et le film à regarder, c'est pourquoi pour l'enseignant il est essentiel de choisir un film qui soit capable d'accomplir les tâches pédagogiques et élever, attirer également l'intérêt des élèves. Regarder un film français permet de: voyager via l'image et le son, s'ouvrir à une autre cul-

ture, découvrir la «vie française» en situation réelle (des relations sociales et amoureuses aux habitudes alimentaires en passant par les problèmes de société, la culture, les classes sociales, l'humour, les codes de société), faire travailler l'oreille de manière consciente et inconsciente pour pouvoir reproduire les sons plus aisément. L'utilisation des films permet de varier les méthodes d'enseignement et réaliser plusieurs compétences à la fois d'une façon qui attirera l'amour et l'intérêt des apprenants pour la langue française.

Références bibliographiques:

1. MARTINEZ, Pierre. *La didactique des langues étrangères*. France: Presse Universitaire de France, Vendôme Impressions, Groupe Landais, 1996. 127 p.
2. СОЛОВОВА, Е.Н., *Практикум к базовому курсу методики обучения иностранным языкам: Учебное пособие для бузов*. М: Просвещение, 2004. 192 p. ISBN 5-09-011036-0
3. СМІРНОВ, І.Б., *Развитие устной речи учащихся на основе аутентичного художественного фильма*. In: Иностранные языки в школе. Научно методический журнал. Издательство Посвещение., No 6, 2007. pp. 11-14.
4. ЛУФЕРОВ, Д.Н., *Видеоурок в старших классах школ с углубленным изучением английского языка*. In: Иностранные языки в школе. Научно методический журнал. Издательство Посвещение. No .1, 2005. pp. 33-37.
5. ВАЛЕТКО, С.А., *Использование видео на уроке иностранного языка*. In: English. Издательский дом: Первое Сентября, No 11, 2014, pp. 6-9.
6. Свентитская, О., *Teaching English through feature film demonstration. Pros and Cons*. In: English. Издательский дом: Первое Сентября, No 11, 2014, pp. 40-41.
7. ВІНАЙКІНА, Н.П., РАГОЗІНА, Л.Д. *Анализ художественных достоинств просмотренного фильма в процессе обучения французскому языку*. In: Иностранные языки в школе. Научно методический журнал. Издательство Посвещение. No.7, 2006. pp. 90-94.
8. ВЕРИСОКИН, Ю.И., *Видеофильм как средство повышения мотивации школьников при обучении иностранному языку*. In: Иностранные языки в школе. Научно методический журнал. Издательство Посвещение. No. 5, 2003. pp. 31-34.

СВОЕОБРАЗИЕ ГЛАВНОГО ГЕРОЯ В РОМАНЕ ГАЙТО ГАЗДАНОВА «ВЕЧЕР У КЛЭР»

Яна ГУДИМА, студентка, Факультет Словесности,
Бэлцький Государственный Университет имени Алеку Руссо
Научный руководитель: **Владимир БРАЖУК**, конференциар, доктор

Abstract: *The purpose of this research is to analyse the protagonist of Gaito Gazdanov's novel – "The night with Claire" against a background of a social problems of XX century and his personal experiences. As a result of the study we come to conclusion that Nicolai Sosedov is a man who feels deeply any experiences, draw them in his mind from which follows features of chronotope and composition construction.*

Keywords: *Russian literary diaspora, stream of consciousness, protagonist, existentialism, composition, chronotope.*

К литературе русского зарубежья XX века относят творчество русских писателей эмигрантов, которые были не согласны с тоталитарным советским режимом, были вынуждены покинуть Россию и на чужбине издавать свои произведения. В данном этапе русской литературы выделяют «три волны эмиграции». Особое внимание критиков и исследователей обращено к «первой волне эмиграции», поскольку в этот период Россию покинули наиболее известные в то время писатели, внесшие особый вклад в дальнейшее развитие и обогащение русской культуры. (И. Бунин, К. Бальмонт, А. Kupрин, А. Толстой). Важно отметить, что первая волна эмиграции (1918-1940), то есть до II Мировой войны разделила русских писателей, находившихся за рубежом на две категории: старшее и младшее поколение. Среди представителей младшего поколения выделялись писатели, не успевшие к моменту эмиграции прославиться на Родине, они были объединены в особую подгруппу, которой литературный критик В. Варшавский присвоил термин «незамеченное поколение». (Г. Газданов, В. Набоков). Разграничение писателей первой волны эмиграции на две группы не бесосновательно ввиду того, что у старших и младших были свои взгляды на дальнейшее развитие творчества за рубежом и вопросы, которые должны быть затронуты в их произведениях. Старшее поколение поддалось ностальгии и в своем творчестве воспроизводило утерянное культурное наследие России, а младшее поколение, осознав невозможность возвратить утерянное, описывало читателю действительность.

Одним из ярких представителей литературы русского зарубежья является Гайто Газданов (1903-1971), которого критика эмиграции назвала «русским Прустом». Достаточно долгое время писатель находился в тени и был незнаком русскому читателю, однако благодаря таланту, воображению, жизненным обстоятельствам, сумел найти свое место в русской литературе и, вопреки присвоенному статусу представителя «незамеченного поколения» (термин В. Варшавского), стал замеченным и оцененным. Для полного понимания творчества писателя, тематики, изложенных им проблем необходимо познакомиться с основными биографическими данными автора. Гайто (Георгий) Газданов осетинского происхождения, но воспитан на русской культуре. С самого раннего детства было ясно, что жизнь Газданова будет активной и динамичной, так как в связи с отцовской работой, он был лесничим, семья Газдановых была вынуждена постоянно менять место жительства. Они жили в Санкт-Петербурге, Сибири, Харькове, Полтаве, навещали родственников на Кавказе и в Кисловодске. Всего один год проучился Гайто Газданов в Кадетском корпусе, затем продолжил учебу в харьковской гимназии (1912-1919).

Последним существенным событием, произошедшим с будущим писателем на Родине, стало добровольческое вступление в армию в возрасте шестнадцати лет в составе «белых», после чего спустя год Газданов эвакуировался из Крыма в Константинополь, затем в Болгарии окончил гимназию, и только в 1923 году переехал в Париж и прожил там большую часть своей жизни. Каждый город и люди, встретившиеся на пути писателя, оставили

определенный след в его сознании, помогли в пробуждении его воображения и получили свою роль в его романах и рассказах. Как позже Газданов напишет в романе «Вечер у Клэр»: «...всякий отъезд был для меня началом нового существования. Нового существования – и, следовательно, необходимости опять жить ощупью и искать среди новых людей и вещей, окружавших меня, такую более или менее близкую мне среду, где я мог бы обрести прежнее спокойствие, нужное для того, чтобы дать простор тем внутренним колебаниям и потрясениям, которые одни сильно занимали меня. Затем мне было еще жаль покидать города, в которых я жил, и людей, с которыми я встречался, – потому что эти города и люди не повторяются в моей жизни...» [1, с. 124].

Жизнь Газданова в Париже была достаточно сложной, ему приходилось работать грузчиком, мойщиком локомотивов, рабочим на автовокзале, ночным таксистом, преподавателем французского и русского языков. Всё это длилось до тех пор, пока не был опубликован в 1930 году автобиографический роман-воспоминание «Вечер у Клэр», принесший ему славу и признание. Гайто Газданов буквально проснулся знаменитым. Примечательно, что до этого писатель утверждал, что в жизни невозможно проснуться знаменитым и за короткий срок обрести славу. Михаил Осогин писал: «“Вечер у Клэр” позволил Газданову занять едва ли не первое место в ряду молодых писателей» [3, с. 17].

«Вечер у Клэр» – дебютный роман писателя-изгнанника Гайто Газданова, вобравший в себя все сокровенные мысли писателя, детские впечатления и потрясения, наиболее значимые события, оказавшие влияние на его дальнейшее становление как личности и писателя. Роман представляет собой произведение, находящееся между классической русской традицией, с одной стороны, и западной, с другой. Таким образом, роман «Вечер у Клэр» может быть назван пограничным произведением между разными культурами. Эту особенность заметил Ласло Диенеш в статье, посвященной анализу романа: «Чистая и простая интеллектуальная проза Газданова – результат влияния не столько, может быть, Пруста, как говорили, сколько некоторых традиций французской литературы вообще. В слиянии двух разнородных элементов – русского и западного – в одно целое [...] Газданов создал нечто новое в русской литературе, такое, чего до него не было...» [2, с. 7]. Игорь Сухих добавляет: «“Вечер у Клэр”, действительно, прихотливо движется между берегами русского автопсихологического романа и западного романа потока сознания» [4]. Пограничная культурная традиция в написании романа не является единственной исключительной его особенностью. Наряду с этим в романе выделяются философия экзистенциализма XX века, неординарное построение хронотопа и композиции, особый тип главного героя. Экзистенциалистские мотивы и тип главного героя романа могут быть расшифрованы при попытке разобраться в том, что является приоритетным в произведении, отсюда и следует вывод о типе главного героя и аргументации философии экзистенциализма.

Главный герой романа – Николай Соседов – обладает высоким интеллектом интеллигента XX века, чувственной душой и богатым воображением, прояс-

вившемся с детства: «За время моего детства я совершил несколько кругосветных путешествий, потом открыл новый остров, стал его правителем, построил через море железную дорогу и привез на свой остров маму прямо в вагоне...» [1, с. 59]. Герой оказывается в центре двух значимых событий: социально значимое (гражданская война) и лично значимое (любовь к Клэр). В противовес социальным интересам выступают личные интересы – любопытство и жажда испытать себя в чем-то новом побуждают Николая добровольцем отправиться на войну. «Я хотел знать, что такое война, это было всё тем же стремлением к новому и неизведанному. Я поступил в Белую армию потому, что находился на её территории, потому, что так было принято; и, если бы в те времена Кисловодск был занят красными войсками, я поступил бы, наверное, в Красную армию» [1, с. 117]. В нём побеждают чувства не патриотического долга, хоть они безусловно присутствуют, сколько любопытство – испытать себя, увидеть, что такое война, проанализировать с психологической точки зрения товарищей-сослуживцев. Личные чувства находятся в приоритете героя. В момент отплытия, наблюдая страшную картину разрухи, огня, смерти, Николай думает о своей любви, о Клэр: «Когда я стоял на борту парохода и смотрел на горящую Феодосию – в городе был пожар, – я не думал о том, что покидаю мою страну, и не чувствовал этого до тех пор, пока не вспомнил о Клэр» [1, с. 159].

Исследователь Сухих отмечает: «Разгадка книги – в фигуре главного героя. Он – не социальный тип или характер, а тип психологический. Газдановские детство – отрочество – юность становятся исследованием не внешней, окружающей героя реальности, а феноменологии его создания, его точки зрения, взгляда на мир» [4]. Действительно, в романе мы не видим динамического развития сюжета, напротив, роман построен на легкой, душевной беседе с героем, читатель является простым слушателем жизни Николая, событий произошедших с ним и дальнейших предпринятых им действий. События, рассказанные героем, мы видим его глазами, читатель получает информацию, уже прошедшую через сознание героя и обработанную его воображением. Таким образом, мы видим не точную хронику исторических событий, а только своеобразное понимание и воспроизведение этих событий героем-повествователем. В этом и заключается особенность главного героя, он не пытается изменить мир, пойти против нового режима, ему не важно на чьей стороне воевать: с «белыми» или с «красными», потому что на первое место он выносит чувства к Клэр, увлечения музыкой, природой, литературой, исследование окружающих людей. Уникальное построение хронотопа, композиции, роли остальных персонажей – всё вытекает из потока сознания и внутреннего мира главного героя.

Несмотря на небольшое количество сцен с диалогами, персонажи в романе присутствуют и играют непосредственную роль. Все персонажи, встретившиеся на пути героя, оставили в его сознании определенный след, влиявший в новые умозаключения. Все они одинаково значимы для романа, поскольку раскрывают и показывают качества и принципы героя. Среди всех

персонажей романа важно выделить француженку Клэр, любовь к которой и объединяет весь роман-воспоминание. Период знакомства Николая с Клэр меняет его жизнь и мышление, становится своеобразной отправной точкой нового восприятия мира. Не случайно эпилогом к роману стала цитата из письма Татьяны Лариной Евгению Онегину – «*Вся жизнь моя была залогом свиданья верного с тобой*» [1, с. 39].

Образ француженки является ключевым при анализе композиции романа. В начале «*Клэр была больна...*» [1, с. 39] и в финале романа «*с прекрасным сном о Клэр...*» [1, с. 162] упоминается имя героини, с целью создать эффект замкнутости произведения и мыслей героя. В то же время финал романа остается открытым, показывает тем самым незавершенность истории и жизни героя.

Внимания заслуживает построение в романе хроноса, автор описывает события настоящего времени, затем события десятилетней давности, позже возвращается обратно в детство, подростковый период, воспроизводит события гражданской войны. Примечательно, что автор легко переходит от одного места действия, от одного хроноса к другому, и не обязательно этот переход соответствует поочередным жизненным периодам.

В заключение хочется отметить, что творчество Гайто Газданова до сих пор интересует исследователей, издаются новые публикации, критические статьи, которые способствуют популяризации писателя в России.

Библиография:

1. ГАЗДАНОВ, Гайто. *Вечер у Клэр*. // Гайто Газданов. Собрание сочинений: в 5 Т. Т1: Романы. Рассказы. Литературно-критические эссе. Рецензии и Заметки. М.: Эллис Лак, 2009 г., с. 39-154.
2. ДИЕНЕШ, Ласло. *Писатель со странным именем*. // Гайто Газданов. Собрание сочинений: в 5 Т. Т1: Романы. Рассказы. Литературно-критические эссе. Рецензии и Заметки. М.: Эллис Лак, 2009 г., с. 3-10.
3. НИКОНЕНКО, Станислав. *Загадка Газданова*. // Гайто Газданов. Собрание сочинений: в 5 Т. Т1: Романы. Рассказы. Литературно-критические эссе. Рецензии и Заметки. М.: Эллис Лак, 2009 г., с. 11-36.
4. СУХИХ Игорь. *Клэр, Машенька, ностальгия*. // Звезда, 2003 г., №4. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/zvezda/2003/4/suh.html>

FACHTERMINOLOGISCHE BESONDERHEITEN DER DEUTSCHEN WERBETEXTE AUS DEM BEREICH WEINBAU/WEINPRODUKTION

Elena BRAJUC, *Philologische Fakultät,
Staatliche A. Russo - Universität*
Wissenschaftliche Betreuerin: **Lina CABAC**, *asist. univ.*

Abstract: *Advertising plays a very important role in the modern society and affects practically all areas of human life and activity. At the same time, a person's usual vocabulary is influenced to a great extent by his/her professional activity. In the wine in-*

dustry, there is a number of terms related to this specific sector which are meant to denote the growth and processing of grapes, and the production of wine. These terms are often used in advertisements. In this article we aim to analyse a series of German wine advertisements in order to determine their stylistic functions. We also intend to identify the peculiarities of their translation into the Russian language.

Keywords: terminology, term, wine industry, wine, advertising, stylistic functions, translation.

Werbungen sind heute überall zu treffen. Sie sind allgegenwärtig und bilden einen wichtigen Bestandteil der öffentlichen Kommunikation und der Meinungsbildung. Aus marktwirtschaftlicher Sicht stellt die Werbung ein zentrales Kommunikationsmittel zwischen Firmen und Verbrauchern dar, wobei das Werbeziel darin besteht, den Konsumenten zum Kauf einer bestimmten Ware zu bewegen.

Zu einem wesentlichen Bestandteil der meisten Werbemitteilungen gehört der Text, der als eines der bedeutsamsten Elemente auftritt. Er offenbart zusammen mit den visuellen Mitteln den Hauptinhalt der Werbemitteilungen.

In der modernen Journalistik gibt es den Begriff der *Sprache der Werbung*, der lexikalische Einheiten und grammatische Konstruktionen einschließt, mit deren Hilfe ein bestimmter Inhalt wiedergegeben wird. Im Regelfall besteht der Werbetext aus vier Hauptelementen, die in der Werbung fast immer verwendet werden: *Titel, Untertitel, Haupttext und Slogan (Werbelösung)*.

Bild 1. Werbung des Weinunternehmens „Rotkäppchen“

Der auf dem Bild dargestellte Werbetext wurde zum 14. Februar, zum Valentinstag, aufgeführt und fordert den Käufer auf, seine ganz persönliche Flasche Rotkäppchen Sekt zu gestalten und sein persönliches Etikett zu kreieren. Diese Werbung enthält alle vier Hauptelemente des Werbetextes:

- Titel – *Euer Rotkäppchen.*
- Untertitel – *Euer Moment!*
- Haupttext – *Gestalte deine ganz persönliche Flasche Rotkäppchen Sekt. Ob für einen lieben Menschen, einen besonderen Anlass oder einfach so – kreierte jetzt dein persönliches Etikett!*
- Slogan – *Jetzt selbst Etiketten gestalten!*

Während der Erforschung der Werbetexte sind wir auf unterschiedliche Ansätze, Erklärungen und Definitionen des Textes gestoßen. Die Sprachforscherin V. Lipatova definiert einen Werbetext als einen geschriebenen Text, der um

Produkte wirbt, den Verkauf unterstützt oder das Unternehmensimage steigern hilft [4, S. 252]. Die Grundaufgabe der Werbetexte besteht im Informieren, Motivieren und Aktivieren bzw. Bewirken der Einstellungsänderungen (Image-Wirkung).

Für Werbetexte ist der Gebrauch von umgangssprachlichen Mitteln, der weit verbreitete Gebrauch von alltäglicher Lexik, phraseologischen Einheiten und des emotional-expressiven Wortschatzes typisch.

Der syntaktische Aufbau eines Werbetextes wird nicht streng geregelt: unter dem Einfluss der gesprochenen Sprache wird dessen syntaktische Struktur vereinfacht. In Werbetexten kommen vorwiegend einfache Sätze vor, die dem Text Dynamik und Ausdruckskraft verleihen. Es werden häufig unvollständige Sätze, in denen das Verb weggelassen wird, elliptische Konstruktionen und Inversionen der Wortfolge verwendet.

Eine stilistische Besonderheit wird den Werbetexten durch die Verwendung von Fachtermini und den terminologischen Ausdrücken verliehen. Der Einsatz von Begriffen kombiniert mit grafischen Bildern schafft den Eindruck wissenschaftlicher Begründung. Die Forscher nehmen an, dass die Kerninformation der Werbung das technische Vertrauen des potenziellen Käufers stärken und den Kaufwunsch fördern sollte.

Der Begriff *Terminus/Fachwort* hat sich in der Wissenschaft am Anfang des 20. Jahrhunderts herausgebildet. In der Linguistik wird unter einem *Terminus* ein Wort oder eine Wortkombination verstanden, die das Konzept eines speziellen Wissensgebietes oder der Sphäre menschlicher Tätigkeit bezeichnet [6, S. 87].

Der Terminus sollte wie jede Zeicheneinheit unter drei Aspekten betrachtet werden: einem syntaktischen, semantischen und pragmatischen Aspekt. Als Termini bestimmen Sprachforscher Substantive oder damit gebildete Wortverbindungen.

Der Weinbau ist heutzutage einer der führenden Wirtschaftszweige in vielen Ländern und die Terminologie dieser Branche steht in dem Vordergrund und wird immer mehr nachgefragt.

Jede Terminologie, einschließlich die Weinterminologie, wie die Sprachforscherin Y. Revina behauptet, hat ihre eigenen Besonderheiten. Die Weinterminologie ist kein geschlossenes System, die Entlehnungen der Termini anderer Wissenschaften, sowie ihre dynamische Entwicklung und ständige Vervollständigung ist für sie typisch. Das Aufgezählte hängt von dem Gebrauch der Weinterminologie nicht nur in engen Fachkreisen, sondern auch in der alltäglichen Kommunikation, in den Medien, in den Texten der schöngeistigen Literatur und besonders in der Werbung ab.

Der Terminus erfordert beim Übersetzen eines bestimmten Textes eine adäquate Übersetzungslösung, dabei tritt der Terminus als eine Übersetzungseinheit auf. Bei der Übersetzung von Termini gibt es zwei Möglichkeiten: wenn in der Zielsprache Äquivalente für die Termini der Ausgangssprache gibt und wenn solche Äquivalente nicht vorhanden sind. Im Falle des Fehlens eines Äquivalents in der Zielsprache greift man zu Übersetzungstransformationen.

L. Barchudarow beschreibt die Übersetzungstransformationen als Mittel, mit deren Hilfe die Übersetzungsäquivalenz erreicht werden kann. V. Komissarow

unterstreicht dazu, dass die Übersetzungstransformationen den Inhalt der Texte betreffen, aber nicht die äußeren Oberflächenstrukturen, die nur sprachlich bedingt sind; der Übersetzungsprozess vollzieht sich dabei im Bewusstsein des Übersetzers.

Der Gebrauch von Übersetzungstransformationen wird nach der Ansicht der Übersetzungstheoretiker durch eine ganze Reihe von Faktoren bedingt: wie den Unterschied in der Struktur der Ausgangssprache und der Zielsprache, die Nichtübereinstimmung von Normen und Regeln des situativen Gebrauchs der Ausgangssprache und der Zielsprache, etc.

In der modernen Übersetzungstheorie existieren viele Typologien von Übersetzungstransformationen die von russischen, als auch von deutschen Wissenschaftlern, wie J. Retsker, L. Barchudarov, V. Komissarow, N. Serow, K. Reis, M. Schreiber, W. Koller, O. Kade, H. Vermeer erarbeitet worden sind. Daraus ergibt sich, dass es kein einheitliches Übersetzungssystem existiert, das allen Bedürfnissen der Übersetzungsaktivität gerecht wäre.

Die von deutschen und russischen Linguisten vorgeschlagenen Klassifikationen der Übersetzungstransformationen widersprechen einander nicht. Die meisten Forscher stimmen überein, dass die Übersetzungstransformationen sich in grammatische, lexikalische und komplexe teilen lassen. In unserer Forschung beruhen wir auf die Klassifikation der Übersetzungstransformationen von V. Komissarow.

V. Komissarow teilt alle Transformationen in drei Hauptgruppen: lexikalische, grammatische und lexikalisch-grammatische Transformationen.

Zu den **grammatischen Transformationen** zählt der Wissenschaftler nicht nur syntaktische, sondern auch morphologische Transformationen (Wortartwechsel).

Der Wissenschaftler gliedert **die syntaktischen Transformationen** in:

- *wörtliche Übersetzung;*
- *Satztrennung;*
- *Umstellungen;*
- *Substitutionen;*
- *Änderungen der syntaktischen Wortfolge.*

Als **lexikalische Transformationen** bezeichnet V. Komissarow folgende:

- *Transkription / Transliteration;*
- *Lehnübersetzung;*
- *lexikalische und semantische Substitutionen.*

Zu den **lexikalisch-grammatischen Transformationen** gehören:

- *antonymische Übersetzung;*
- *beschreibende Übersetzung;*
- *Kompensation.*

Der Korpus unserer Forschung wurde aus den Werbetexten des deutschen Weinunternehmens **Rotkäppchen** exzerpiert. Bei dem Zusammenstellen des Forschungsmaterials sind deutsche und russische Webseiten des Herstellers dieser Weinsorte untersucht worden.

Wir haben 22 Werbetexte (11 Werbetexte auf Deutsch und 11 Werbetexte auf Russisch) mit einem Gesamtumfang von mehr als 14864 Zeichen analysiert, was

etwa 10 Übersetzungsseiten entspricht. Wir haben 72 Termini aus dem Bereich Weinbau in der AS und ihre Entsprechungen in der ZS ausgesucht.

Rotkäppchen		Роткэпхен	
Rotkäppchen Sekt	Halbtrocken	Роткэпхен Традиционный ассортимент	Полусухое
	Trocken		Сухое
	Mild		Мягкое
	Rose Trocken		Розовое Сухое
	Rubin Halbtrocken		Рубиновое Полусухое
Rotkäppchen Flaschengärung	Riesling Trocken	Роткэпхен Бутылочный метод брожения	Сухой рислинг
	Chardonnay Extra Trocken		Шардоне экстра сухое
	Spätburgunder Rose Trocken		Шпетбургундер (Пино нуар)
	Weissburgunder Extra Trocken		Пино Блан
Rotkäppchen Alkoholfrei	Alkoholfrei	Роткэпхен Безалкогольное	Безалкогольное
	Alkoholfrei Rose		Безалкогольное Розовое

Tab.1. Beispiele von analysierten Werbetexten.

Die in der Korpusanalyse vorhandenen Begriffe werden durch folgende Spracheinheiten ausgedrückt: Adjektive (2 Termini), Verben (4 Termini), Nomen (19 Termini) und Wortverbindungen (47 Termini). Zum Beispiel: Nomen – *der Weinbau* (*возделывание винограда*), *die Dosage* (*дозаж*); Adjektive – *ausgewählt* (*избранный*), *spritzig* (*изристый*); Verben – *bürgen* (*являться*), *verdampfen* (*испаряться*); Wortverbindungen – *besondere Qualität* (*особое качество*), *harmonisch abgerundeter Geschmack* (*гармоничный ровный вкус*).

Aus den von uns ausgewählten 72 Fachtermini wurden 28 Termini durch Substitution und 44 Termini mittels Übersetzungstransformation wiedergegeben. Einige Beispiele der Substitution: *ausgewählte Weine* (*избранные вина*), *feines Bukett* (*изысканный букет*), *edle Trauben* (*благородная лоза*), *weicher Geschmack* (*мягкий вкус*), *das klassische Flaschengärverfahren* (*классический метод бутылочного брожения*), *echte Rarität* (*настоящая редкость*), *halbtrocken* (*полусухое*).

44 Beispiele wurden durch verschiedene Übersetzungstransformation wiedergegeben:

- Wechsel der Wortart - 8 Termini, z.B. *der Klassiker* (*классическое*), *der Samtige* (*бархатистое*);
- Weglassung - 7 Termini, z.B. *ausgewählter fruchtiger Rotwein* (*избранное ароматное вино*), *mit Naturkorken bewahren* (*надежно сохранен под корковой пробкой*);
- Konkretisierung - 6 Termini, z.B. *zart-fruchtiger Charakter* (*нежно-фруктовый вкус*), *die ausgewogene Säure* (*выровненный баланс кислотности*);

- Lexikalisch-semantische Substitution - 6 Termini, z.B. *der Hauch (наслаждение), für erlesenen Genuss bürgen (являются истинным наслаждением вкуса)*;
- Lexikalische Ergänzung - 4 Termini, z.B. *der Weinbau (возделывание винограда), die Kellerei (завод по производству вин)*;
- Transkription - 4 Termini, z.B. *Spätburgunder (Шпетбургундер)*;
- Antonymische Übersetzung - 3 Termini, z.B. *unbeschwerter Genuss (полный легкости вкус)*;
- Stilistische Neutralisierung - 2 Termini, z.B. *Kellermeister (виноделы)*.

Unter den Übersetzungstransformationen bei der Übersetzung von Weinterminologie ist der Wortartenwechsel am häufigsten registriert worden. Dann folgen Weglassungen, Konkretisierungen, lexikalisch-semantische Substitutionen. Am seltensten sind stilistische Spezialisierung, Neutralisierung und antonymische Übersetzung zu treffen.

Der Werbetext nimmt einen festen Platz in dem Alltagsleben des modernen Menschen ein. Von den anderen Texttypen unterscheidet er sich dadurch, dass er berufen ist, das Interesse des Verbrauchers an der Person oder an der Ware, über die er Informationen enthält, zu wecken und zu unterhalten.

Die Besonderheit der Werbetexte aus dem Bereich Weinproduktion drückt sich durch das Vorhandensein einer großen Anzahl von Fachbegriffen aus, die in der Werbung verwendet werden, um die weinterminologischen Eigenschaften und Vorteile einer bestimmten Weinsorte zu beschreiben. Die Fachtermini, die im Werbetext zusammen mit grafischen Bildern kombinieren werden, schaffen den Eindruck einer wissenschaftlich fundierten Begründung. Der Gebrauch von Fachtermini stärkt das technische Vertrauen des potenziellen Käufers, wodurch der Kaufwunsch des Kunden gefördert werden soll.

Literaturverzeichnis:

1. AMBROSI, Hans. *Weinlexikon*. Niederhausen: Falken Verlag, 2001. 383 S.
2. BARCHUDAROW, Leonid. *Sprache und Übersetzung*. Moskau: Verlag Progress, 1979. S. 207-259.
3. REISS, Katharina, VERMEER Hans. *Grundlegung einer allgemeinen Translations-theorie. 2. Auflage*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1991. S. 122- 124. ISBN 3-484-30147-3.
4. WEISSENHOFER, Peter. *Zur Rolle der terminologischen Begriffslehre in der Translationswissenschaft*. M. Snell-Hornby, F. Pöchhacker & K. Kaindl (Hrsg.). Translation Studies. An interdisciplinary. Amsterdam/Philadelphia, 1994. S. 319-332.
5. БУБНОВА, А.С. *Средства достижения прагматического эффекта в рекламном тексте // Вестн. Ленингр. гос. ун-та. Сер. Филология*, 2009. Т. 1, № 4. С. 68-78.
6. КОБЫЗЕВА, С.В. *Рекламный текст как объект лингвистического анализа: проблемы терминологического характера*. Вестник научных конференций. Тамбов: Ucom, 2015. С. 85-88. ISBN 2412-8988.
7. КОМИССАРОВ, В.Н. *Современное переводоведение*. М.: П. Валент, 2011. 408 с.

8. ЛИПАТОВА, В.Ю. *Рекламный текст как апеллятивно-репрезентативный жанр информационного вида речевой деятельности // Русский язык, культура, история: Сборник материалов Второй научной конференции лингвистов, литературоведов, фольклористов. М.: МПГУ, 1997. С. 251-253.*

TECHNIQUES AND STRATEGIES IN TEACHING READING AT THE INTERMEDIATE LEVEL

Iulia SAMUSI, student,

Faculty of Philology, Alecu Russo Bălți State University

Scientific adviser: **Svetlana FILIPP**, lecturer

Rezumat: *Articolul respectiv abordează tema predării citirii ca unul dintre cele mai importante aspecte în predarea limbii străine. Sînt descrise tehnica și strategiile de predare a citirii în limba engleză la nivelul intermediar. În special, articolul prezintă trei tehnici esențiale, care pot facilita procesul de predare a citirii pentru a-l face mai productiv și de succes. Astfel, în articol va fi tratată tehnica de pre-lectură, tehnica de lectură propriu zisă, finalizînd cu prezentarea tehnicii și a unor activități de post-lectură.*

Cuvinte-cheie: *tehnică, strategii, nivel intermediar, tehnici esențiale, predarea citirii, pre-lectură, lectură propriu zisă, post-lectură.*

Together with speaking reading is one of the two main aims of instruction in the foreign language. On completing the course the graduates from secondary schools must be able to read and understand easy original texts in the foreign language without the use of a dictionary, and texts of moderate difficulty with the occasional use of a dictionary. Moreover, reading helps in improving speaking skills with speech fluency and sentence accuracy, as well. It creates a sound understanding of semantic and grammatical structures of the language. It is also believed that the students who read a lot are likely to speak well.

Thus, the article presents three important techniques that can help every teacher to make the lessons of teaching reading productive and successful. So, these three techniques are: *pre-reading technique, while-reading technique and post-reading technique.*

The pre-reading technique is considered to be one of the easiest techniques to use and one that makes a dramatic difference in pupil's reading efficiency. Pre-reading involves getting a quick impression or overview of what children are going to read. As a result, pupils will be able to read faster and follow the author's train of thought more easily. Moreover, pre-reading may be compared with looking at a road map before people start out on a drive to an unknown place. In this case the road map, like pre-reading, gives people a clear idea of what lies ahead and how it is arranged.

As mentioned by Kathleen T. Mcwhorter one of the basic goals in pre-reading is to look only at those parts of the reading material that will help the students to understand what it is about and how it is organized [1, p. 24]. There exist a number of activities that can be used in the pre-reading technique.

For example, one of the many activities used in pre-reading at the intermediate level is *Thinking about the Title*. Often the title functions as a label and may

tell the students directly what the text is about. It may indicate directly to the events of the text, to the time and the place of the action, or to the characters (appearance, occupation, etc). For example, reading the title *Golden Jubilee* from the textbook for the 7th form *English for You and Me* students may guess that the text will be about a celebration of an anniversary. They may also guess it is a 50 years anniversary. Other titles may not indicate directly to the theme of the text or to its content, but students can express their ideas and opinions concerning the events in the text. For example, reading the title *The Love Drug* students may think that the text will be about love or about drugs. But reading the whole text they will change their opinions and realize the message of the text. In this case the title has a deeper meaning and is represented indirectly.

A next activity in pre-reading may be *Reading the Introduction*. The first paragraph (or few paragraphs) of the majority of pieces of writing are introductory. Here the author usually explains the subject, outlines his or her ideas and thoughts, or gives some clues about his or her direction of the thoughts. If the introduction is too long students are advised to read only the first paragraph and express their ideas about the further content.

Noticing Any Graphs or Pictures may also be a useful pre-reading intermediate technique. Charts, pictures and graphs are used for two purposes. First of all, they emphasize the most important ideas. Secondly, they simplify and clarify information and relationships. Therefore, they are always important to notice when children are pre-reading.

Another activity for the given level may be *Reading the Last Paragraph*. Commonly the last paragraph serves as a conclusion or summary. Here the author usually summarizes everything he or she wrote about. Sometimes the author may give the reader a piece of advice or give some recommendations and can serve as clues for students' ideas about the text.

One more activity that can be used in pre-reading with intermediate level students may be *Asking Thought-Provoking Questions*. For example, if the text is about a memorable person, the teacher may ask the following questions: "What makes a person memorable?", "Who is a memorable person for you?" If the text is about family or friends, the teacher may ask such questions as: "Can you describe your family?", "Is your family friendly and united?", "Do you have many friends?" If the text is about a hero, the teacher can ask such questions as: "Who is a hero for you?" or "Whom do you consider a hero?" These thought-provoking questions make students talk, express their thoughts, opinions and ideas.

In addition some other types of activities of the pre-reading stage can be: *oral discussions or some short written activities, using pictures related to the theme, playing music to create a special tone or mood, eliciting vocabulary around the theme, etc.*

Another step in EFL reading is the *while-reading technique*. To plan comprehension instruction, people should understand how comprehension happens. Nancy Padak and Timothy Rasinski explain that "meaning construction (comprehension) depends on several types of prior knowledge, as well as active thought. To read we must under-

stand the features of the written language as a form of communication. In this case we make use of our underlying knowledge of graphophonology (sound-symbol relationships), syntax (word order) and semantics (vocabulary and meaning)" [2, p. 156].

Moreover, reading involves predicting and thinking a lot, which are partly based on experiential and conceptual background. In other words, reading is considered to be one of the most active thinking processes that are dependent on the reader's thoughts, language and experiences as well as on the text proper. There also exist certain activities EFL teachers can use during the while-reading stage at the intermediate level. One of these activities is the *Directed Reading-Thinking Technique*. It is, as stated by J. Seely "a holistic, problem-solving discussion strategy designed to improve students' reading-thinking skills and maximize their learning" [3, p. 25]. Such kinds of lessons evolve through some cycles in which students generate hypothesis and subsequently reject or modify them.

During the process of preparation for a directed reading-thinking activity, the teacher should decide where the pupils will stop for discussions. Divisions between episodes in a story, for example, in most of the cases work well. Preparations may also involve becoming comfortable with directed reading-thinking questions. These questions are different from the traditional comprehension questions. For example, the teacher may begin the conversation by asking: "What do you think will happen next?" The teacher then may ask for clarification or elaboration, asking: "Why?" or "What makes you think so?" After the students have read the first portion of the text, the teacher may ask: "Did anything surprise you?" or "Did things happen like you thought they would?" or "Were you right?" Such kind of questions may encourage students to evaluate their earlier ideas in the context of the information from the text. Finally, the teacher can ask students to think ahead: "What will happen next? Why?" Students then read, and the discussion cycle begins again.

Another useful while-reading technique that can be performed with intermediate level students may be *Think-Pair-Share Technique* which provides opportunities for students to talk about a story as they read it. To prepare for this activity pupils should find partners. In this case the teacher should identify stopping points for discussions and share them with students, who may make light pencil marks in their texts to remember where to stop.

So, pupils should read the text to the first stopping point and then pause to think about the reading. They may consider such issues as what they found exciting and puzzling. Students should often make brief notes about all their thoughts. After each partner has finished thinking, they talk with each other and use their notes to remind of the points they wish to discuss. Finally, the whole class share ideas, focusing on captivating issues that arose during the partner discussions. The length of these discussions depends on the students' interest for the topic and the text itself. When the *Think-Pair-Share* cycle is complete, the pupils may read the next portion of the text and begin this cycle once again.

Character Sketches is also a useful activity that can be used during the while-reading stage. In Character Sketches pupils usually use the Think-Pair-Share structure

to focus their attention on character development. At the first stopping point in their reading students jot down phrases and words to describe one or two main characters. This becomes the information that they share, first with their partners and then with the whole class. At each successive stop pupils go back to their notes about the characters, trying to modify them taking into account the new insights they have developed through their reading. A character who at the beginning seemed to be selfish and greedy, for example, may be revealed as shy and generous in the end. After their attempts to modify the lists, children once again talk with their partners and the whole class. The *Think-Pair-Share* cycle continues until the pupils have completed the story.

The last stage in the academic reading process is the *post-reading technique*.

All the discussions during reading should definitely promote thoughtful consideration of the text and individual and group attempts at understanding. Instructions after reading should encourage continued interaction with the text content. As stated by N. Padak and T. Rasinski, the post-reading techniques and activities encourage pupils to continue thinking deeply and widely about what they have read and integrate the text information into their own cognitive structures [2, pp. 162-167]. The teacher's role during this stage is to promote sharing, encourage and model critical thinking and moderate discussions. The student's role here consists of thinking, making decisions, solving problems and interacting with the text and each other. The mentioned above authors suggest some post-reading activities that EFL teachers can use in teaching reading at the intermediate level.

First comes the *Group Mapping Activity* which provides a framework for discussion and promotes individual response. After reading pupils create some maps, which then will be shared and explained to the others. Classmates may ask various questions or add some comments. All these actions continue the discussions about the text. "A map is a diagram or a symbolic representation of the reader's personal response to the text" [2, p. 162]. Younger pupils usually make pictures when asked to map; older readers tend to use arrows, lines or other symbols to represent their response. Mapping is considered to be a non-verbal activity, but a few words can be used to label portions of a map. The first time pupils map the teacher should help them to understand the concept by offering various directions. For example, "*Put all your thoughts and ideas about the story in a diagram. You can sketch if you want to or use circles, arrows or boxes. Try to show your ideas without using too many words.*" All these instructions will definitely help the students to cope with this task.

A next activity that can be used at the post-reading stage is called *Agree or Disagree? Why?* During this activity students have the possibility to speak about different statements that are related to the text they have read. To prepare for this activity, the teacher should write several statements that will provoke a discussion between the classmates. These statements will be discussed by the students and they will try to decide whether they agree or disagree with this or the other statement. The next step will give a chance to all the members of the group to explain their points of view, their thoughts and ideas.

Sketch to Sketch represents another nonverbal response activity. This post-reading technique is a captivating elaboration of the imagination. Individual students may

draw a picture of a memorable or favorite scene or event from the story that they have read. The students should show their illustrations to a small group. Rather than explaining and describing the picture, however, each student invites classmates to provide their own interpretation of the drawing: "What is this picture of?" or "What did the illustrator think was important about the story? Why?" After other students give their interpretations, the illustrator is free to explain the drawing. Thus, *Sketch to Sketch* technique encourages students to create various images on paper and then try to use them as the basis for interpretive discussion of the story. In this way all the students will have a chance to participate in more complex thinking and discussion.

In conclusion it can be stated that there exist a great number of various techniques and strategies in teaching reading at the intermediate level. They all are rather effective and valuable. Without such techniques and strategies teaching reading in an EFL class cannot be successful. Thus, the pre-reading technique helps the students to involve themselves into the reading process. It allows getting a quick impression or overview of what students are going to read. The while-reading technique helps the students to work hard during the reading process. All the discussions during reading should definitely promote thoughtful consideration of the text and individual and group attempts at understanding. During the post-reading technique students talk, discuss and interpret the read material. Instructions after reading should stimulate continued interaction with the text content. EFL instructors are encouraged to include various reading techniques and strategies in teaching this aspect. In this way the lessons will be interesting, exciting, successful, full of bright and positive emotions and what is most important, will contribute to the development of students' logical and critical thinking.

References:

1. MCWHORTER, Kathleen. *Efficient and Flexible Reading*, Canada, 1987, 447 p. ISBN 0-316-56413-3
2. RASINSKI, T. PADAK, N. *Effective Reading Strategies*, New Jersey, 1996, 342 p. ISBN 0-13-099669-6
3. SEELY, John. *Teaching English to Young Learners*, Oxford University Press, 1988, 121 p. ISBN 0-19-433502-X
4. SILBERSTEIN, Sandra. *Techniques and Resources in Teaching Reading*, Oxford University Press, 1994, 125 p. ISBN 0-19-434134-8
5. WALLACE, Catherine. *Reading*, Oxford University Press, 1992, 161 p. ISBN 0-19-437130-1

ЭКСПРЕССИВНО-СЕМАНТИЧЕСКАЯ СВЯЗЬ ЗАГЛАВИЯ И ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА

Ирина БЕЛИБОВА, студентка, Факультет словесности,
Бэлъкий Государственный Университет имени Алеку Руссо
Научный руководитель: **Федор ГОРЛЕНКО**, доктор филологии

Abstract: *The article examines the problem of the semantic links between a title and an artistic text; some conceptual regulations are provided in association with the*

research of the problem. Illustrated by the example of the miniature of A. Astafyev essential peculiarities of the semantic links between the artistic text and its title are clearly revealed.

Keywords: *title, artistic text, semantic link, general linguistic meaning, individually-authored connotative meanings.*

Заглавие – многоаспектное явление, и его изучение требует широкого комплексного подхода. Все исследователи художественно-речевой семантики сходятся на мысли, что заглавие – один из основных элементов организации текста: формальной, композиционной, смысловой.

Между художественным текстом (ХТ) и его заглавием существует тесная взаимообусловленная семантическая связь. На эту особенность неоднократно обращали внимание и психологи, и лингвисты, и литературоведы.

Выдающийся психолог Л. С. Выготский в работе «Психология искусства», анализируя рассказ Бунина «Легкое Дыхание», пишет «*Название дается рассказу, конечно, не зря, оно несет в себе раскрытие самой важной темы, оно намечает ту доминанту, которая определяет собой все построение рассказа. Это понятие, введенное в эстетику Христиансенем, оказывается глубоко плодотворным, и без него решительно нельзя обойтись при анализе какой-нибудь вещи. В самом деле, всякий рассказ, картина, стихотворение есть, конечно, сложное целое, составленное из различных совершенно элементов, организованных в различной степени, в различной иерархии подчинений и связей; и в этом сложном целом всегда оказывается некоторый доминирующий и господствующий момент, который определяет собой построение всего остального рассказа, смысл и название каждой его части...*» [1, с. 175].

Известный лингвист И. Р. Гальперин в монографии «Текст как объект лингвистического исследования» пишет: «*Название-это компрессированное, нераскрытое содержание текста. Название своеобразно сочетает в себе две функции – функцию номинации (эксплицитно) и функцию предикации (имплицитно). Название можно метафорически изобразить в виде закрученной пружины, раскрывающей свои возможности в процессе развертывания*» [2, с. 94].

Литературовед В. А. Чалмаев определяет заглавие как «*своеобразный порог, может быть, даже высокий, между внешним миром и пространством текста: название и разделяет их, и в то же время имеет своей целью разрушить границу, слиться с текстом. Оно, как часть текста, самая сильная позиция его, подсказывает направление разгадки, понимания всего текста*» [4, с. 49].

Семантической связи заглавия и ХТ посвящены и специальные исследования. Например, в диссертации Н. А. Кожинной рассмотрены и описаны структура, функции и типология заглавий как в синхроническом, так и в диахроническом аспектах.

Кратко суммируя различные точки зрения по проблеме образно-смысловой связи художественного текста и заглавия, четко обозначим следующие инвариантные концептуальные положения:

- I. Заглавие – особая единица ХТ, употребляемая в сильной функционально закреплённой позиции над и перед основным корпусом текста. Это позволяет быть заглавию как метатекстом, так и субтекстом по отношению к ХТ.
- II. Для прозаического текста заглавие обязательно.
- III. Пограничный статус определяет двойственную природу заглавия. Внешней стороной заглавие обращено к читателю, внутренней к тексту. Соответственно все функции заглавия ХТ подразделяются на внешние и внутренние.
- IV. По доминирующему направлению функций выделяются два основных вида заглавий: внешне направленные и внутренне направленные.
- V. Распределение функций заглавия подчинено его конкретной эстетической функции в данном ХТ.
- VI. Заглавие вступает с текстом в два категориальных отношения: номинации (служит именем собственным текста) и предикации (образует высказывание о тексте).
- VII. Различаются два термина – название (единица номинации текста) и заглавие (единица номинации и предикации текста).
- VIII. Заглавие ХТ имеет тематически-рематический характер.
- IX. Заглавие обладает только текстовой предикативностью и является коммуникативно нерасчленённым высказыванием.
- X. Формальная структура заглавия зависит от его категориальных и функциональных свойств.
- XI. Формальная структура заглавия ХТ исторически меняется в связи с изменением его эстетических функций.

Рассмотрим своеобразие экспрессивно-семантической связи заглавия и ХТ на примере миниатюры В. Астафьева «Свеча над Енисеем». Она входит в цикл «Затеси».

Свеча над Енисеем

Напротив села, на скале, обкатанной дождями и временем, похожей на запекшийся кулич, чуть ниже гор и отрогов скал, отдаляясь, скорее отскочив от прибрежного леса, растёт береза. Я помню её с детства. Она уже старая, но по росту все девушка – не хватило ни почвы, ни свету, ни размаха дереву.

Эта береза распочинает осень на левом, скалистом берегу Енисея: числа двадцатого – двадцать пятого августа приоткрывается на ней полоска едва видной прожелтины, и быстро-быстро, за несколько дней, от низу до верху вся береза делается будто свечка восковая. Последним пламенем, словно ярким вскриком в оконце лета, заявит она о себе и сразу же отделится от мира, от леса, от реки и всего своего земного окружения.

Стоит деревце одиноко и тихо светится, молитвенно догорает. Только белый ствол, будто кость, с каждым утренником проступает все явственней, все отчетливей от корня до вершинки.

Но вот конец августа, завершение прошлогоднего лета. Вышел я на берег, нашел взглядом деревце, которому так и суждено вековать в девичьем облике. Зеленая стоит березка, разве что чуть приморилась, ужалась в себе.

Быть благодатной осени, извещает. Молчит святая душа березки, которую язык не поворачивается назвать бобылкой. Но ласточки уже улетели, в палисаднике моем со стороны солнца окалиной покрылись листья на черемухе. Все равно быть осени, быть непогоде, все равно зазимиться и на сей раз за день облететь и погаснуть, но пока стоит, молчит тихая вещунья на голдой скале. Ниже ее в камне пещера таинственно шурится, под нею ключ шевелится, еще ниже Енисей под солнцем сиянием исходит, вроде бы и не шевелится, только дышит холодом, навевая предчувствие неминуемой осени.

Свечечка, родная, не зажигайся подольше, не сгорай дотла, пусть дни погожие и ясные дольше постоят, порадуют людей, их, кроме природы, уже некому и нечем радовать. И останься за нами, красуйся, как и до нас красовалась на утесе. Гори и не гасни над Енисеем, над миром, в храме природы, негасимым желтым огоньком свеча вечности.

Критик и литературовед А.Н. Ланщиков в книге «Виктор Астафьев» замечает: «*Всё, что вышло из-под пера Астафьева, исследовано от самых истоков, прочувствовано им лично и легло в его личный духовный опыт*» [6, с. 14] Может быть, поэтому так просты и глубоки короткие рассказы, вошедшие в сборник «Затеси». Эта удивительная книга проникнута искренней любовью к природе и негодованием по отношению к тем, кто своим равнодушием, жадностью губит ее.

Заглавие миниатюры «Свеча над Енисеем» с лингвистической точки зрения представляет собой переходный случай между двумя коммуникативными типами простого предложения: двусоставным неполным с эллиптированным предикатом и односоставным номинативным. В общеязыковой системе семантическая структура слова «*свеча*» состоит из 5 лексико-семантических вариантов (семем), где основной, первичный лексико-семантический вариант имеет следующее значение: «Палочка из жирового вещества с фитилем внутри, служащая примитивным источником освещения» (по данным толковых словарей). [3, с. 495] Гидроним-название реки «Енисей» является моносемантической лексической единицей.

До прочтения художественного текста заглавие вызывает в языковом сознании читателя примерно такие ассоциации: *со светом, с человеком, держащим источник света; возможно, что Свеча – это и достопримечательность, воздвигнутая в честь памяти о ком-то или о чем-то.* Этот образ реализуется, например в таком словосочетании, как «Свеча Памяти».

После вхождения в текст, в первом и втором абзацах, эти ассоциации нейтрализуются, и читателю становится ясно, что речь идет о Березе.

В семантической структуре текста можно выделить следующие контекстуальные синонимы – однообъектные номинации березы: *девушка, свечечка восковая, вещунья, свечечка, свеча вечности.* В эту же образно-смысловую парадигму «втягивается» и заглавие «Свеча над Енисеем», которая квалифицируется как вторичное метафорическое обозначение референта – береза.

В семантической структуре текста, исходя из его образно-метафорического названия, условно можно выделить 2 главных экспрессивно-семантических ряда:

- *сакральный* (соотносящийся по смыслу с первым компонентом заглавия-Свеча)
- *природный* (связанный со вторым компонентом названия – Енисеем)

В первый, *сакральный ряд*, входят такие словообразы, как *запекшийся кулич, молитвенно догорает, свечка восковая, как монахиня молчит, святая душа, свеча вечности* и другие. Каждый из названных словообразов актуализирует такие семы, как святость, праздничность, торжественность, молитвенность, бессмертие и даже одиночество (связь с образом монахини). Ко второму ряду, *природному*, относится большинство лексико-семантических единиц: *Енисей, скала, дожди, горы, отроги скал, лес, береза, почва, осень, прожелтизна, река* и другие, которые употреблены в миниатюре в прямом денотативном значении.

В финале миниатюры эти два ряда сливаются в единое семантическое целое, в качестве скрепы которого выступает метафора «храм природы». Главным образом миниатюры является Березка. Берёза в русской духовной традиции символизирует свет, сияние, чистоту, женственность и т. п. Русское название березы одни этимологи связывают с глаголом беречь. Это обусловлено тем, что славяне считали ее даром богов, оберегающим человека. В славянской мифологии Береза считалась священным деревом. А другие соотносят с прославянским этимологом *берза, восходящим к индоевропейскому *berga - *bergos – где *berg обозначает – светлый, белого цвета, то есть, по их мнению, название дереву дано по цвету коры.

В миниатюре категория субъективной модальности, выражающая авторское отношение к березе, однозначна. Это трепетное, жалостливое, признанное любовью отношение, как к кому-то близкому, родному и дорогому. Кроме того, для автора береза – это и символ женственности и символ Веры. На это указывает художественный смысл последних абзацев миниатюры, которые по своей сути являются своеобразной молитвой автора-рассказчика:

***Свечечка, родная, не зажигайся подольше, не сгорай дотла,
пусть дни погожие и ясные дольше постоят, порадуят
людей, их, кроме природы, уже некому и нечем радовать.***

***И останься за нами, красуйся, как и до нас красовалась на
утесе. Гори и не гасни над Енисеем, над миром, в храме
природы, негасимым желтым огоньком свеча вечности.***

Из 36 знаменательных слов, употребленных в данном абзаце, в 18 содержится сема света.

Следует отметить, что соотношенность образов *березы и свечи, березы и девушки, березы и лебеди белой* являются традиционными в русской художественной словесной культуре. (вспомним, например, стихотворения С. Есенина). В миниатюре В. Астафьева этот образ семантически обогащается. Он приобретает индивидуально-авторские коннотации: береза для Астафьева – это и символ Веры, и символ Жизни, и символ России, русской души, и символ Вечности... Пока стоит Береза-Свеча, жизнь будет продолжаться. Она

вечна. На доминирование данных художественных смыслов указывает также и объект метафоры - образ свечи. (Береза-субъект сравнения, Свеча-объект).

В христианском религиозном сознании *свеча* является символом божественного света, который непосредственно связан с противопоставлением света тьме, добра злу, веры безверью. Эта традиционная антитеза актуализирована и в самом заглавии миниатюры, которое семантически поддерживается в тексте. Словообраз реки *Енисей* представлен как символ холода и наступления неминуемой осени – конца жизни. Но под влиянием *Света* он «исходит сиянием», т.е. Свет-Свеча побеждает.

Таким образом, заглавие миниатюры В.П. Астафьева до прочтения текста вызывает самые простые ассоциации, связанные с прямым денотативным значением слов «Свеча» и «Енисей», а после прочтения текста заглавие обогащается художественными индивидуально-авторскими коннотациями. «Свеча над Енисеем» как главный словообраз текста - это символ веры, жизни, вечности. Это то, что радует, радовало и будет радовать русского человека, согревать его душу.

Библиография:

1. ВЫГОТСКИЙ, Лев. *Психология искусства*, Ростов н/Д, 1998. 175с. ISBN 5-222-00256-X
2. ГАЛЬПЕРИН, Илья. *Текст как объект лингвистического исследования*, Москва, 2007. 94с. ISBN 5-484-00618-X
3. ОЖЕГОВ, Сергей. *Словарь русского языка*, Москва, 2012. 495с. ISBN 975-5-94666-586-5в
4. ЧАЛМАЕВ, Виктор. *Литература. Методические советы. Россия и революция в прозе 20-х годов (новые подходы к изучению ее проблематики и поэтики)*, Москва, 2003. 49с. ISBN 5-09-012551-1
5. ШАПОШНИКОВ, Александр. *Этимологический словарь современного русского языка*, Москва, 2010. 58с. ISBN 978-59765-0036-5
6. ЛАНЩИКОВ, Анатолий. *Виктор Астафьев*. Просвещение, 1992. 14с. ISBN 5-09-003994-1

ZUR ÜBERSETZUNG DER GASTRONOMISCHEN REALIEN AUS DEM RUMÄNISCHEN INS DEUTSCHE

Marina STRUC, *Philologische Fakultät,
Staatliche A. Russo - Universität*
Wissenschaftliche Betreuerin: **Lina CABAC**, *asist. univ.*

Abstract: *Moldovan cuisine includes a lot of rich culinary traditions. Translators often encounter certain difficulties in translating culinary realia from one language into another. In this article we propose a review of the main strategies of realia translation. Realia are words and expressions for culture-specific items. As realia carry a very local overtone, its translating is not only to maintain fidelity to the form, but also to be faithful to the content, especially to the cultural environment.*

Keywords: *moldovan cuisine, realia, strategies of translation.*

In diesem Beitrag setzen wir uns vor, die Übersetzungsverfahren zur Wiedergabe der gastronomischen Realien aus dem Rumänischen ins Deutsche zu behandeln. Der Tourismus entwickelt sich weltweit und das Interesse an moldawischen kulinarischen Spezialitäten steigt. Die moldawische Küche ist eng mit der rumänischen Küche verwandt. Man findet allerdings auch Einflüsse der griechischen und der türkischen Küche sowie einige Einflüsse aus verschiedenen Mittelmeerküchen. Das Land der Republik Moldau ist sehr fruchtbar und das Klima gemäßigt-warm, was es ideal zum Anbau von Gemüse und Getreide wie Mais, Weizen, Tomaten, Kartoffeln, Zwiebeln macht. Auch zahlreiche Früchte wie Äpfel, Aprikosen, Kirschen und Pflaumen gedeihen prächtig. Maisbrei, Krautwickel, Pastete sind einige traditionellen Speisen aus der Republik Moldau, die sowohl von Moldauern als auch von Ausländern hochgeschätzt werden. Außerdem werden in Moldawien Weinreben angebaut, die einen sehr guten Wein ergeben. Der Pflaumenschnaps ist auch eine traditionelles Getränke. Es steht fest: die moldawische Küche ist immer eine Reise wert.

Viele Gerichte gehören zur Kategorie der Realien. Nach Pekka Kujamäki „werden *Realienbezeichnungen* oft als besondere Übersetzungsprobleme bezeichnet: Manche Übersetzer halten sie für schwer übersetzbar oder sogar unübersetzbar, weil es in der Zielsprache keine oder nur ungebräuchliche Ausdrücke für sie gibt“ [4, S. 131-142]. Ritva Leppihalme hebt hervor, dass Übersetzungsprobleme im Allgemeinen sprachintern oder sprachextern sein können. Sie vertritt die Auffassung, dass Realienbezeichnungen ausdrücklich sprachexterne Übersetzungsprobleme seien, weil sie gerade auf die sprachexterne Welt hinweisen [6, S. 89-105]. Christiane Nord dagegen betrachtet Realienbezeichnungen als pragmatische Übersetzungsprobleme. In solchen Problemen werden die Zientextempfänger und die Kommunikativität hervorgehoben [8, S. 144-147].

Was sind dann eigentlich diese Realienbezeichnungen, die so viele Probleme beim Übersetzen verursachen? In diesem Artikel werden verschiedene Definitionen der Begriffe Realia und Realienbezeichnung dargestellt, die fest miteinander verbunden sind.

Bevor verschiedene Definitionen von Realia und Realienbezeichnung dargestellt werden können, muss noch festgestellt werden, dass es einen Unterschied zwischen diesen zwei Begriffen gibt. P. Kujamäki definiert Realien und Realienbezeichnungen folgendermaßen: „Realien und Realienbezeichnungen werden vor allem als kulturspezifische und deshalb fremde Träger von Lokalkolorit aufgefasst, die als Teilmenge lexikalischer Lücken für den Übersetzer Übersetzungsprobleme wegen Äquivalenzproblemen darstellen“ [5, S. 920-925]. In seiner Definition erwähnt P. Kujamäki auch, dass Realienbezeichnungen Übersetzungsprobleme verursachen, weil ihre zielsprachigen Äquivalente fehlen können. Er ist der Ansicht, dass „Realienbezeichnungen aus dem übersetzungswissenschaftlichen Blickwinkel genau deswegen besonders interessant seien, weil es Fälle gibt, in denen sie nur in der Ausgangskultur erscheinen. Daraus folgend werden Realien oft auch als Nulllexeme benannt, die Ausdrücke sind, die in anderen Sprachen keine semantischen Äquivalente haben“ [4, S. 131-142].

Auch Werner Koller scheint eine ähnliche Ansicht wie P. Kujamäki zu vertreten. Er spricht in diesem Zusammenhang von Realia-bezeichnungen, die er als „kultur-

spezifische und landeskonventionelle Elemente“ beschreibt, die spezifisch für bestimmte Länder sind. Werner Koller meint, dass z. B. „Ausdrücke und Namen für Sachverhalte politischer, institutioneller, sozio-kultureller, geografischer Art“ Realia-Bezeichnungen seien, und dass sie oft sog. Eins-zu-Null-Entsprechungen bzw. Lücken verursachen, die der Übersetzer durch verschiedene Übersetzungsverfahren schließen müsse [vgl. 3, S. 56]. Wie in den obengenannten Definitionen von P. Kujamäki und Koller gelesen werden kann, meinen beide zwei, dass Eigennamen als Realienbezeichnungen betrachtet werden können.

Elisabeth Markstein benutzt in diesem Zusammenhang auch den Begriff *Realia*. Ihre Definition ähnelt den Definitionen von P. Kujamäki und W. Koller, aber sie erwähnt noch, dass „Realien als Identitätsträger einer Kultur verstanden werden können“ [7, S. 288-291].

Auch P. Kujamäki erinnert noch daran, dass der Übersetzer eine anspruchsvolle Aufgabe hat, wenn er entscheiden muss, ob und wie er den Kennzeichencharakter der Realien in der zielsprachigen Übersetzung erhalten wird. Wenn der Übersetzer diese Wahl trifft, muss er auch ein Übersetzungsverfahren wählen [5, S. 921].

Wenn der Übersetzer während des Übersetzungsprozesses einer ausgangssprachigen Realienbezeichnung begegnet, die kein Äquivalent in der Zielsprache hat, entsteht eine Lücke, die er irgendwie ausfüllen muss. Es gibt mehrere Möglichkeiten, die Realien aus der Ausgangssprache in die Zielsprache zu übertragen. Es gibt folgende Wiedergabemöglichkeiten von Realienwörtern:

- Lehnübersetzung;
- Erläuterung;
- Transliteration;
- Transkription;
- annähernde Übersetzung.

Wir haben in unserem Korpus 20 Begriffe analysiert. Diese sind: *borș, mămăligă, plăcintă, colaci, brinză, mujdei, zeamă, răcitură, sarmale, gălușcă, țuică, ra-chiu, chifteluțe, cîrnăciori, colțunași, supă, murătură, compot, pîrjoală, cașcaval*.

Nach der Erforschung von nationalen Restaurantmenüs, Werbeprospekten, informativen Texten, erklärenden Wörterbüchern, haben wir 10 Übersetzungsvarianten für den Begriff *mămăligă* festgestellt. Das erste Beispiel ist *Maisbrei*, was eine annähernde Übersetzung ist. Das zweite Beispiel ist *Polenta*. Dieses Wort wurde mit durch gleiche Übersetzungstechnik wiedergegeben. *Brot der Armen* und *Armeleuteessen* sind Erläuterungen. Diese Begriffe haben wir beim Autor Klaus Bochman gefunden. Damit ist gemeint, dass „Bis ins 20. Jr. die Mamaliga das Brot der Armen ersetzte und weitgehend das Brot war. Heute hat sich ihr Ruf als Armeleuteessen gewandelt: Mamaliga kommt sowohl im Alltag als auch bei Festessen mit den verschiedensten Beilagen auf den Tisch“ [1, S. 722-728]. Weiter haben wir die Lehnübersetzung *Mămăligă*, die Transliteration *Mamalyga*. Als nächstes kommen zwei Erläuterungen: *Brei aus Maismehl, Salz und Wasser* und *eine polenta-artige Maispastete*.

Begriff	Deutsche Entsprechung	Transformationen bei der Übersetzung
Mămăligă	Maisbrei	annähernde Übersetzung
	Polenta	annähernde Übersetzung
	Brot der Armen"	Erläuterung
	Armleuteessen"	Erläuterung
	Mămăligă	Lehnübersetzung
	Mamalyga	Transliteration
	Brei aus Maismehl, Salz und Wasser	Erläuterung
Eine polenta-artige Maispastete	Erläuterung	

Tab.1. Wiedergabemöglichkeiten des Begriffs „mămăligă“

Der Begriff „plăcintă“ bereitet dem Übersetzer auch Schwierigkeiten vor. In unserem Korpus wurden zwei annähernde Übersetzungen: *Pastete* und *Schnitte*, eine Lehnübersetzung – *Plăcintă*, eine Erläuterung - *Blätter- oder Strudelteiggebäck mit herzhafter oder süßer Füllung* und eine Transliteration - *Placinta* festgestellt.

Begriff	Deutsche Entsprechung	Transformationen bei der Übersetzung
Plăcintă	Pastete	annähernde Übersetzung
	Schnitte	annähernde Übersetzung
	Plăcintă	Lehnübersetzung
	Blätter- oder Strudelteiggebäck mit herzhafter oder süßer Füllung	Erläuterung
	Placinta	Transliteration

Tab. 2. Wiedergabemöglichkeiten des Begriffs „plăcintă“

Bei der Wiedergabe den Begriffs *brânză* wurden zwei Transliterationen - *Brynsa* und *Brynza*, eine annähernde Übersetzung - *Schafskäse* und eine Lehnübersetzung – *Brânză* verwendet. Die Erläuterung *Körniger Frischkäse* trägt zum besseren Verstehe des Realienwortes *Brînză* bei.

Begriff	Deutsche Entsprechung	Transformationen bei der Übersetzung
Brânză	Schafskäse	annähernde Übersetzung
	Brynsa	Transliteration
	Brynza	Transliteration
	Brânză	Lehnübersetzung
	Körniger Frischkäse	Erläuterung

Tab. 3. Wiedergabemöglichkeiten des Begriffs „brânză“

Die Begriffe *borș*, *zeamă* und *ciorbă* haben folgende Transformationen bei der Übersetzung erlebt:

Begriff	Deutsche Entsprechung	Transformationen bei der Übersetzung
Zeamă	Sama	Transliteration
	Eine Geflügelsuppe mit Nudeln und Ei	Erläuterung
	Suppe	annähernde Übersetzung
Ciorbă	Tschorba	Transkription
	Eine Fleischsuppe mit Kwaß	Erläuterung
	Ciorbă	Lehnübersetzung

Borș	Borschtsch	Transkription
	Borș	Lehnübersetzung

Tab. 4. Wiedergabemöglichkeiten der Begriffe „borș“, „zeamă“ und „ciorbă“

Für *chifteluțe* wurden verschiedene Transformationen bei der Übertragung der Texte ins Deutsche festgestellt:

Begriff	Deutsche Entsprechung	Transformationen bei der Übersetzung
Chifteluțe	Fleischbällchen	Erläuterung
	Frikadelle	annähernde Übersetzung
	Hackfleischgerichte aus Kalbfleisch und Rindfleisch	Erläuterung

Tab. 5. Wiedergabemöglichkeiten des Begriffs „chifteluțe“

Andere Begriffe und Übersetzungsvarianten:

Begriff	Deutsche Entsprechung	Transformationen bei der Übersetzung
Colaci	Hochzeitsbrot	annähernde Übersetzung
	Colaci	Lehnübersetzung
	Rituellen Brote	Erläuterung
Smântână	Sahne	annähernde Übersetzung
	Sauerrahm	annähernde Übersetzung
Salamură	Salzlake	annähernde Übersetzung
Cașcaval	Käsesorten auf der Basis von Schafs- und Kuhmilch	Erläuterung
	Rahmkäse	annähernde Übersetzung
	Käse	annähernde Übersetzung
	Hartkäse	Erläuterung
Răcitură Răsol	Sülz	annähernde Übersetzung
	Geräucherter oder eingelegter Fisch, Sülzen	Erläuterung
Murățuri	Eingelegtes Gemüse	Erläuterung
Țuică	Pflaumenschnaps	Erläuterung
Mujdei	Knoblauchtunke	Erläuterung
	Knoblauchsoße	Erläuterung

Tab. 6. Wiedergabemöglichkeiten von anderen gastronomischen Begriffen

Aufgrund der durchgeführten Analyse können wir schlussfolgern, dass die meist verwendete Übersetzungstechnik die Erläuterung ist. Der Anteil dieser Übersetzungstransformation beträgt in unserem Korpus 43%. Den zweiten Platz belegt die annähernde Übersetzung mit 29%. Die Transliteration beträgt 13%, die Lehnübersetzung beträgt in unserem Korpus 10%. Und zuletzt haben wir 5% für die Transkription festgestellt.

Bei der Übersetzung der Realien geht es nicht nur darum, die Treue zur Form zu bewahren, sondern auch den Inhalt zu behalten, vor allem aber auch darum, die kulturelle Umgebung aufzubewahren, in der die Bedeutung aktualisiert wird.

Transformationen bei der Übersetzung

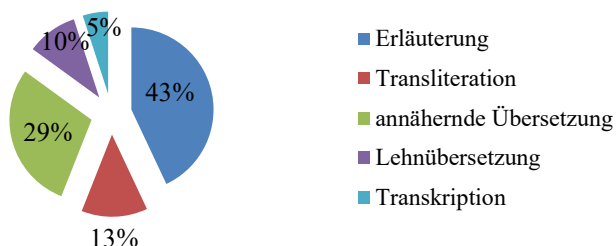

Bild 1: Übersetzungstranformationen

Die gewählte Übersetzungsvariante hängt auch vom Zweck der Kommunikation ab. Transformationen tragen zur Erhaltung der nationalen Eigenartigkeit in einem Text, oder zur Konkretisierung und Erklärung der Objekte und Phänomene, auf die Bezug genommen wird bei.

Literaturverzeichnis:

1. BOCHMANN, Klaus, DUMBRAVĂ, Vasile. *Das Regionale in der rumänischen Kultur*. Leipzig: Leipziger Universitätsverlag, 2005. S. 722-728. ISBN 978-386-58-3557-4
2. KADE, Otto. *Zufall und Gesetzmäßigkeit in der Übersetzung*. Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1968. S.69. ISBN 978-364-20-3636-1
3. KOLLER, Werner. *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. Tübingen: A. Francke Verlag, 2011. S. 56. ISBN 978-3-82520-819-6
4. KUJAMÄKI, Pekka. *Zur Übersetzungsproblematik der Realienbezeichnungen in literarischen Texten – Vorüberlegungen*. In: Nyssönen, Heikki & Kuure, Leena (Hg.): *Acquisition of language – Acquisition of culture*. AFinLA Yearbook 1992. S. 131-142. ISBN 978-951-44-8082-9
5. KUJAMÄKI, Pekka. *Übersetzung von Realienbezeichnungen in literarischen Texten*. In: Kittel, Harald & Frank, Armin Paul & Greiner, Norbert & Hermas, Theo & Koller, Werner & Lambert José & Paul, Fritz (Hg.): *Übersetzung – Translation – Traduction*. Ein internationales Handbuch zur Übersetzungsforschung. Berlin, New York: Walter de Gruyter. 2004. S. 920-925.
6. LEPPihalme, Ritva. *Kulttuurisidonnaisuus kaunokirjallisuuden kääntämisessä*. In: Paloposki, Outi & Makkonen-Craig, Henna (Hg.): *Käännöskirjallisuus ja sen kritiikki*. Helsingin yliopiston käännöstieteellisiä julkaisuja I. Helsinki: Helsingin yliopisto, Ammattikielten ja kääntämisen opintokokonaisuus. 2000. S. 89-105. ISBN 978-386-59-6356-7
7. MARKSTEIN, Elisabeth. *Realia*. In: Snell-Hornby, Mary & Hönic, Hans G. & Kußmaul, Paul & Schmitt, Peter A. (Hg.): *Handbuch Translation*. Tübingen: Stauffenburg. 1998. S. 288-291.
8. NORD, Christiane. *Ausrichtung an der zielkulturellen Situation*. In: Snell-Hornby, Mary & Hönic, Hans G. & Kußmaul, Paul & Schmitt, Peter A. (Hg.): *Handbuch Translation*. Tübingen: Stauffenburg. 1998. S. 144-147. ISBN 978-383-40-0376-8

9. REIß, Katharina. *Grenzen und Möglichkeiten der Übersetzungskritik*. Kategorien und Kriterien für eine sachgerechte Beurteilung von Übersetzungen. München: Hueber, 1971. S.41. ISBN 978-319-00-6717-6

Internetquellen:

<http://www.moldawien.de/essen-und-trinken/> [angesehen am 30.04]
<https://www.kochbar.de/kochen/moldawisch-kochen-moldawische-kueche.html>
[angesehen am 29.04]
<https://www.dreizackreisen.de/moldawische-kueche-placinte-mamaliga>
[angesehen am 25.04]
http://adevarul.ro/moldova/actualitate/mancaruri-traditionale-republica-moldova-mamaliga-zeama-pui-taitei-casa-si-pofta-buna-1_55d6e615f5eaafab2cc6ef56/index.html [angesehen am 02.05]
<http://moldovenii.md/md/section/14> [angesehen am 15.04]
<https://biblioteca.regielive.ro/proiecte/industria-alimentara/gastronomia-republicii-moldova-turism-106769.html> [angesehen am 20.04]
<http://konfist.fl.kpi.ua/ru/node/1033> [angesehen am 30.04]
https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/36986/URN_NBN_fi_jyu-2011112311719.pdf?sequence=5 [angesehen am 01.05]

DEVELOPING LISTENING SKILLS IN EFL CLASSES

Lidia MAXIMENCO, *student*,

Faculty of Philology, Alecu Russo Bălți State University

Scientific adviser: **Svetlana FILIPP**, *lecturer*

Rezumat: *Articolul dat se axează pe dezvoltarea abilităților de audiere în procesul de predare a limbii engleze. Inițial se pune accent pe importanța audierii, prezentând o scurtă diferență între cele patru aspecte de bază în predarea limbii străine – audierea, conversația, citirea și scrierea. Totodată articolul descrie procesele implicate în audiere și dificultățile procesului de audiere, cum ar fi dificultățile fonetice, lexicale și gramaticale, finalizând cu prezentarea punctelor-cheie pentru selectarea activităților de audiere, care sunt, de obicei, categorizate în pre-audiere, audiere propriu-zisă și post audiere.*

Cuvinte-cheie: *audiere, predare, conversație, citire, scriere, dificultăți fonetice, dificultăți lexicale, dificultăți gramaticale, pre-audiere, audiere propriu-zisă, post audiere.*

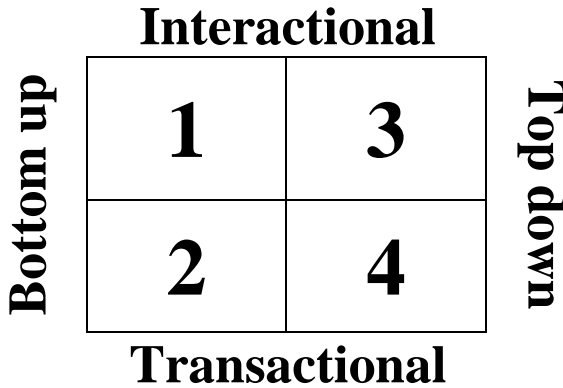
The key to successful speaking and understanding is listening because it is how we naturally learn a foreign language. However, until 1960s the concept of listening in teaching a foreign language was not focused on. Research shows that when we communicate, we spend around 40-50% of our time listening, 25-30% - speaking, 11-16% - reading and only 9% - writing [2, p. 1]. This emphasizes the idea that students spend half of their time on listening. For a long period listening and reading were not paid due attention, but some time later these aspects were regarded as individual and complex skills which involve several processes [8, pp. 26-27].

Listening is regarded as a complex process in which pupils concentrate their attention on selected information, form meaning from hearing and associate infor-

mation with the existing knowledge. Celce-Murcia M. stresses that in accounting for the complex nature of processing spoken language it has been hypothesized that the so called *bottom-up* and *top-down* modes work together in a combined cooperative process [3, pp. 86-87].

The *bottom-up* process involves decoding the incoming information by identifying and distinguishing the words, the structures, the grammatical and other linguistic features of the message. The *bottom-up* process recognizes that listening is a process that decodes sounds “from the smallest meaningful units to complete texts. Thus, phonemic units are decoded and connected together to construct words, words are connected together to construct phrases, phrases are connected together to construct utterances, and utterances are connected together to construct a complete, meaningful text” [5, p. 979].

The second element, known as *top-down* processing involves the associations the listener’s brain makes with the previous known knowledge for interpreting the message. Richards J. constructs a four-part grid operating with two language functions and two language processes which allows a listening activity to be classified according to the appeal of the function for listening and of the process which can be expected to be most noticeably included.

Further, Richards J. presents an example for each of the four cells.

In the bottom-up mode:

1. Listening closely to a joke (interactive) in order to know “when we laugh.”
2. Listening closely to instructions (transactive) during a first driving lesson.

In the top-down mode:

3. Listening casually to cocktail party “talk” (interactive).
4. Experienced air traveler listening casually to verbal air safety instructions (transactive) which have been heard many times before [3, pp. 87-88].

Other examples of interactional uses are *greetings, small talks, jokes, compliments*, or *passing the time with friends*. Other examples of transactional uses are *instructions, descriptions, lectures* or *new broadcasts*. Richards J. observes that both trans-

sactional and interactional purposes are involved in most of the cases. Effective lesson participation requires both interactional and transactional purposes (*interactional* - for a good cooperation with the teacher and other students and *transactional* - to assimilate new information, construct new concepts and acquire new skills) [3, pp. 87-88].

Rogova G. V. mentions that “pupils need practice in listening and comprehension in the target language to be able to overcome three kinds of difficulties: *phonetic, lexical and grammatical*” [4, p. 152].

Phonetic difficulties occur because of the great difference between the system of English and another language. The addressee often interprets the sounds of the foreign language as if they were of his own language, which usually results in misunderstanding. Pupils can hardly differentiate the opposites such as: *u:- u; a:- a; i:- r*; or such words as: *worked- walked; lion- line; bought- boat*; etc, for example: *they worked till late night and they walked till late night*.

Lexical difficulties are closely connected with the phonetic ones, for example: *the horse is slipping and the horse is sleeping*. Also, in the opposites such as: *east-west, take- put, ask- answer*; the pupils often take one word for another. The most difficult for pupils are the verbs with postpositions, such as: *put off, put on, put down, take off, go in for*, etc, like in: *put on your coat or they go in for tennis*.

Grammatical difficulties are mostly connected with the analytical structure of the English language and with the extensive use of infinitive and participle constructions. Also, English is rich in homonyms, for example: *to work- work, to answer- answer*, etc, like in: *You do all the **work** and I have **to work** much*.

Another factor to which attention should be paid in teaching listening is that, the teacher should know that listening activities must be success-oriented and build up learners' self-confidence while designing listening tasks. Elena Varzari presents some key points to select listening techniques and activities:

Listening should be relevant. Students listen with a purpose and they listen to the information that they like, so their motivation and attention will be at the highest level if the information is related to the point.

Material should be authentic. The language should reflect real discourse, and a variety of accents. Despite this fact, the language needs to be comprehensible.

Development of listening strategies should be encouraged. Examples of strategies that increase chances for successful listening are predicting, asking for clarification and using non-verbal suggestions.

Activities should teach, not test. The teacher should not use activities that focus on memorizing rather than on listening or simply give practice rather than help listeners to develop their listening abilities [9, pp. 31-32].

Further, listening skills can be developed by certain strategies. Vilmantė Liubinienė points out that “listeners use metacognitive, cognitive and socio-affective strategies to facilitate comprehension and to make their learning more effective”. According to her, metacognitive strategies, for example *planning, note-taking, transferring, self-monitoring, evaluation, etc*, are important because they regulate or direct the language learning process [7, p. 91].

The cognitive strategies, according to Mustafa Azmi Bingol “are used to understand linguistic input and obtain data” [2, p. 2]. An example of cognitive strategy can be the case when students do not know the meaning of a word and they try to guess the meaning from the context. As stated by A. P. Gilakjani and N. B. Sabouri “socio-affective strategies are techniques that listeners use to cooperate with others, to check their comprehension, and to reduce their apprehension” [6, p. 125]. Socio-affective strategies are very important because the learning situation and the social-psychological factors are closely related to each other. Mustafa Azmi Bingol points out that in improving their listening abilities it is necessary for students to feel confident, to know how to reduce their anxiety, and to raise their personal motivation [2, p. 3].

Also, it must be stated that listening follows four different perspectives in teaching foreign languages. According to Marianne Celce-Murcia, the first perspective is *listening and repeating*. The goal of this modal is to make learners imitate and memorize. The student is asked to listen to a sentence or a phrase or a word, to reproduce it and memorize it. Students using this perspective can repeat a dialogue, use memorized patterns in conversation and acquire excellent pronunciation.

The next is the *listening and answering* perspective. It has the goal to listen and answer understood questions. This modal focuses on comprehending the meaning of spoken language quickly, confidently and in a variety of settings. The teacher asks pupils to listen to an oral text and answer some questions. He/she should use types of questions familiar to students. This question-answering modal has been called a *quiz-show* format of teaching.

The third modal, the *task listening modal* has the goal to listen and do something with the information, i.e. to do some tasks using the received information. Students listen to the information and then follow the directions given by the teacher, complete tasks, make the gist of the information orally or in writing, solve problems, listen and take notes, etc. The purpose of this model is to involve pupils in using the presented information in the spoken discourse, not just in answering questions about it [3, pp. 71-72].

Finally, the *interactive listening modal* has the goal to develop critical thinking and effective speaking abilities. This perspective takes place in real life and real time of academic communication and provides a variety of student presentation and discussion activities that include an audience that follows the presentation and participates in question-answer sessions [3, pp. 71-72].

Speaking about listening activities, they are usually subcategorized as *pre-listening*, *while-listening* and *post-listening* activities.

Pre-listening activities enable students to prepare themselves for what they will hear. These activities assume the establishment of the topic. The teacher selects different words, grammar structures and expressions that he/she will explain during the discussion and may also predict the content. Gilakjani A. P. and Ahmadi M. R. formulate two goals of pre-listening activities [5, p. 982]:

- a. to help to activate students’ prior knowledge and build up their expectations for the coming information

- b. to provide the necessary context for the specific listening task.

While-listening activities enable pupils to develop the skill of obtaining information from spoken language and self-monitor their comprehension process. During these activities students verify and revise their predictions. During listening the teacher can ask learners to make notes about what they think it is important. Pupils answer questions about the text and complete tables provided with the text. These activities have the following purposes:

- a. to focus students' comprehension of the speakers' language and ideas
- b. to focus students' attention on such things as the speaker's organizational patterns
- c. to encourage students' critical reactions and personal responses to the speaker's ideas and use of language [5, p. 982].

Post-listening activities focus on the evaluation of listening comprehension. This stage can be much longer than the pre-listening activities. These activities are very important because they extend pupils' listening skill. They are most effective when they are done immediately after the listening process. The post-listening activities offer learners opportunities to connect what they already know with the information they received from the while-listening stage and encourage pupils' reflective thinking. Also, post-listening activities give opportunities for teachers to check students' comprehension. Different comprehension question given by the teacher can be assigned to be discussed after listening and if there are any questions that remain misunderstood during the first or second listening, the class can listen to the information again. After this the pupils will try to find answers to the misunderstood questions.

Thus, listening is a complex process in which the bottom-up and top-down processes decode the incoming information, by identifying and distinguishing the words, the structures, the grammatical and other linguistic features of the message, and associate this message with the previous known knowledge for its interpreting. Besides, there exist various difficulties in teaching listening, such as lexical, phonetic and grammatical difficulties. Also, the metacognitive, cognitive and socio-affective strategies are necessary for students in improving their listening abilities of confidence, in reducing their anxiety, and in raising their personal motivation. The four modals - listening and repeating, listening and answering, the task modal and the interactive listening - allow students to develop their listening and communicative skills. Finally, the teaching listening activities - pre-listening, while-listening and post-listening - enable students to prepare themselves for what they will hear, to develop the skill of obtaining information from spoken language and self-monitor their comprehension process, encouraging their critical and reflective thinking.

References:

1. BINGOL, Mustafa Azmi, CELIK, Behcet et al. "Listening Comprehension Difficulties Encountered by Students in Second Language Learning Class". In: *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*, 2014, vol. 4, nr. 1, pp.1-6, ISSN: 2146-7463
2. CELCE-MURCIA, Marianne. *Teaching English as a Second or Foreign Language*, 2nd edition, Boston: Ed. Heinle and Heinle Publishers, 1991, 567 p. ISBN 0-8384-2860-6

3. GILAKJANI, Abbas Pourhosein and SABOURI, Narjes Banou. "Learners' Listening Comprehension Difficulties in English Language Learning: A Literature Review". In: *English Language Teaching*, 2016, vol. 9, nr. 6, pp. 123-133, ISSN 1916-4742
4. GILAKJANI, Abbas Pourhosein and AHMADI, Mohammad Reza. "A Study of Factors Affecting EFL Learners' English Listening Comprehension and the Strategies for Improvement". In: *Journal of Language Teaching and Research*, 2011, nr. 5, pp. 977-988, ISSN 1798-4769
5. LIUBINIENĖ, Vilmantė. "Developing Listening Skills in CLIL". In: *Studies About Languages*, 2009, nr. 15, pp. 89-93, ISSN 1648-2824
6. MEVADA, Shemal P. and SUNIL, Shah. "Visuals and their Effect in Listening Comprehension". In: *'ELT Voices - India' International Journal for Teachers of English*, 2015, vol. 5, nr. 1, pp.26-34, ISSN: 2230-9136
7. ROGOVA, G.V. *Methods of Teaching English*, Moscow: Ed. Procvechenie, 1975, 309 p.
8. VARZARI, Elena. *Didactica Limbii B [L. Engleză] : Curs de Prelegeri*, Bălți 2013-14, 95 p.
9. ZERIN, Alam and BEGUM, Sinha Shahnaz. "Developing Listening Skills for Tertiary Level Learners". In: *The Dhaka University Journal of Linguistics*, 2009, vol. 2, nr. 3, pp. 19-52, ISSN-2075-3098

КОНЦЕПТ «ИМЯ» В ПОЭТИКЕ ПЕРВЫХ ТРЕХ ГЛАВ КНИГИ БЫТИЕ

Павел ПОЛИЩУК, студент, Факультет словесности,
Бэлцький Государственный Университет имени Алеку Руссо
Научный руководитель: **Владимир БРАЖУК**, конференциар, доктор,

Abstract: *The "name" concept is being researched in this article, based on the materials from the Book of Genesis, chapters one through three. Associative clusters (complexes) related to the "name" concept are being identified. The subjects related to the name giving are analyzed in the context of ancient culture and mythology.*

Keywords: *concept, Bible, creation, poetics, "name", mythology.*

1. Вопрос

Ричард Фейман, лауреат Нобелевской премии по физике и один из разработчиков атомной бомбы, писал в своей автобиографии: «Я очень рано усвоил разницу между тем, чтобы знать название чего-то, и знать это что-то» [10, стр. 13]. Этими словами ученый заканчивает историю из своего детства о том, как «один паренек» дразнил его, когда Ричард не мог назвать увиденную им птицу. Далее физик рассказывает об уроке, который преподавал ему отец: «Ты можешь знать название этой птицы на всех языках мира, но, когда ты закончишь перечислять эти названия, ты ничего не будешь знать о самой птице» [10, стр. 13] Отец показал мальчику, как наблюдать за поведением животных и делать по-настоящему важные выводы.

Подобные высказывания о том, что понимание важнее наименования, можно встретить достаточно часто. Они демонстрируют утилитарное отношение к языку и, неверное, представление о самой сути мышления. Семиотика (Ю. М. Лотман,

Эмиль Бенвенист), структурализм (Жак Деррида, Ролан Барт), герменевтика (Ханс-Георг Гадамер, Мартин Хайдеггер), философия науки (Томас Кун, Пол Фейерабенд) в двадцатом веке убедительно продемонстрировали, что изучение окружающей реальности невозможно вне языка. Наблюдая за поведением птиц, Ричард Фейман воспринимал данные, оперировал полученной информацией, делал выводы, используя язык, названия или «имена»: перья, насекомые, клюв.

В данной статье нам предстоит исследовать концепт «имя» на материале книги Бытие. Уже само раскрытие значения термина концепт требует понимания тесной связи между языком, мышлением и культурой. Этот термин принадлежит сфере междисциплинарных исследований, находящихся на стыке филологии, культурологии и психологии. В нашей работе мы придерживаемся лингвокультурологического подхода, при котором концепт определяется как основная единица ментальности, заключающая в себе яркое образное представление и пучок ассоциаций и коннотаций, репрезентируемая вербально языковыми единицами разных уровней [3, стр. 94]. Таким образом, концепт сложнее и объемнее, чем лексическое значение слова или даже понятие. В. А. Маслова пишет, что концепт – это совокупность всех смыслов, схваченных словом [5, стр. 10]. Связь концепта с культурой проявляется в таких формулировках, как «концепт – это понятие, погруженное в культуру» [5, стр. 39] или «сгусток культуры в сознании человека» [9, стр. 40].

Задача данной статьи – определить роль концепта «имя» в тексте книги Бытие, выявить ассоциативные комплексы, относящиеся к данному концепту, проанализировать сюжеты, связанные с дачей имени в контексте древней культуры и мифологии; описать концепт «имя» как часть картины мира древних иудеев, сформировать максимально полное понимание концепта «имя» как многомерного образования, средоточия понятийных, образных, коннотативных, оценочных и ассоциативных характеристик.

2. Контексты

Повесть Б.Л. Пастернака «Детство Люверс» начинается с эпизода, в котором главная героиня, будучи ребенком, просыпается ночью в испуге из-за странных звуков, доносящихся с другого берега реки. Отец объясняет девочке, что это Мотовилиха. Далее автор пишет: «Девочка ничего не поняла и удовлетворенно слотнула катившуюся слезу. Только это ведь и требовалось: узнать, как *зовут* непонятное, – Мотовилиха. В эту ночь это объяснило еще все, потому что в эту ночь *имя* имело еще полное, по-детски успокоительное значение» [6, стр. 35]. Финал повести также связан с именем: «Всего грубее заблуждался Диких, думавши, что есть имя у впечатлений такого рода. Его у них нет» [6, стр. 85]

Венгерский филолог Каталин Сёке отмечает в статье «"Называние" и "Наименование" в "Детстве Люверс" Б. Пастернака», что «сам акт "наименования" осмысливается в повести лишь как один из банальных фактов мира явлений, поскольку имя не может быть приобщено к сущности» [12, стр. 34], и настаивает на том, что «проблематику называния и наименования в повести "Детство Люверс" нецелесообразно генеалогически соотносить ни с романти-

ческой проблемой "невыразимого", ни с мистическим пониманием Логоса у русских символистов» [12, стр. 36], но с появлением "объективной" лирики XX века, отражающей открытое, безличное представление о мире.

Цитаты из повести Б. Л. Пастернака, а также мнение ученого, сформулированное в терминах экзистенциализма, а также параллели с романтизмом и символизмом демонстрируют, насколько сложным и важным вопросом в XX веке являлось понимание такого феномена как «имя». В это время об имени пишут философы и богословы, писатели и ученые. Сергей Булгаков в труде «Философия имени» рассматривает проблему имяславия (имябожничества). Павел Флоренский пишет работу «Имена», которую начинает с обсуждения имен в творчестве П. Мериме, Г. Флобера, Э. Золя, О. Бальзака, В. Гюго, Н. Гилярова-Платонова и А. С. Пушкина. Одним из ранних произведений философа, антиковеда, писателя и переводчика А. Ф. Лосева является работа «Философия имени».

До этого, в XIX веке, «имя» в качестве термина активно используется в логике и филологии. Культурологи и этнологи замечают огромное количество сюжетов и ритуалов, в которых имя играет ключевую роль. К VI веку восходит главная книга конфуцианства «Лунь юй», упоминающая концепцию приведения имен в порядок. Приблизительно два века до этого в христианской традиции Дионисий Ареопагит пишет трактат «О Божественных именах». В Древней Греции размышлениям о природе имени посвящен диалог Платона «Кратил». Все эти тексты являются попытками отразить опыт наименования. Следуя аналогии, которую С. С. Аверинцев проводил между поэтикой и грамматикой, мы можем сказать, что богатая бытовая и духовная практика, связанная с именем, предшествовала попыткам эту практику осмыслить «совершенно так же, как грамматические структуры языка существовали за тысячелетия до рождения науки грамматики» [1, стр. 7].

Так как концепт является сложным образованием, он требует комплексного изучения, в котором важнейшую роль играет анализ культурной фоновой информации. В нашей работе такой информацией является литература Древнего Вавилона и представления об имени в Древнем Египте. Белорусский литературовед и гебраист Г. В. Синило пишет, что понимание Библии по определению неполно без хотя бы минимального ознакомления с культурами Древнего мира, особенно Ближнего Востока и Средиземноморья [8, стр. 11]. Далее исследователь отмечает: «Следует обратить особое внимание на культуру, мифологию, литературу Египта, Шумера, Вавилонии» [8, стр. 12]. Начав с анализа широкого контекста периферийных сюжетов мифологии Древнего Ближнего Востока, а затем, двигаясь через культуру и язык евреев к более узкому контексту корпуса ветхозаветных текстов, мы перейдем непосредственно к анализу концепта «Имя» в первых трех главах книги Бытие. Это поможет осмыслить тему, исходя из общего цивилизационного фона и диалога культур, существовавших в одно время в одном географическом пространстве.

3. Цивилизационный фон

(1) «Имя» в вавилонском эпосе «Энума Элиш»

Британский ассириолог Джордж Смит в 1876 году опубликовал вавилонский космогонический эпос «Энума Элиш» (пер. «Когда вверху...»), обнаруженный на клинописных табличках библиотеки ассирийского царя Ашшурбанипала. Данный текст рассказывает о сотворении мира в результате борьбы Мардука и Тиамат. Это повествование обладает рядом сходств с текстом Бытие и датируется тем же периодом.

I. Имя и сотворение. Вавилонский эпос начинается со строк: «Когда вверху *не названо* небо, А суша внизу была *безыменна*» [4, стр. 90], которые изображают хаос, предшествующий появлению мира. Таким образом, отсутствие имени – это отсутствие упорядоченности, и даже более того – отсутствие существования. Связь между именем и происхождением, сотворением подтверждается и другими местами: «Тогда в недрах *зародились* боги, Явились Лахму и Лахаму *именем названы были*» [4, стр. 91] или «*Создам* существо, *назову* человеком» [4, стр. 105].

II. Имя и судьба. Вавилоняне видели связь имени с судьбой: «Ничто *не названо, судьбой* не отмечено» [4, стр. 91]. Судьба, слово и имя находятся в одном ряду: «Несравненная *судьба твоя*, твое *Слово* – Ану!» [4, стр. 98]. Единство судьбы и имени выражено в следующих строках: «*Одарять Судьбою*, соблюдая обряд, *нарекать* ему *Имя*» [4, стр. 111]. Показательна история наречения имен Лука, при помощи которого Мардук одолел Тиамат. С именем Лук обретает функцию и значимость: «"Долгодрев" – его первое, "Победитель" – второе, Третьим станет "Созвездие Лука" – в небесах ему дал *сиянье!* Меж созвездий дал *место* ему, меж богов, его братьев!» [4, стр. 108]

III. Имя и могущество. Боги обращаются к Мардуку, говоря: «Промолви же *Слово* – звезда да исчезнет! "Вернись!" – *прикажи* – и появится снова!» [4, стр. 98]. По слову Мардука исчезает и появляется звезда. Видя такую силу, боги-отцы покоряются молодому герою. Этот сюжет становится яснее, если учитывать, что сами звезды воспринимались как божества: «Звезды планеты, подобья богов, он сделал» [4, стр. 103]

IV. Имя и покой. Имя играло важную роль в сюжетах, связанных с победой, обретением покоя и установлением священного пространства. Когда бог Эйа побеждает Апсу, он создает над его телом чертоги и дает им имя поверженного врага: «"*Апсу*" *нарек* он покои, *кумирней* сделал» [4, стр. 93]. Чертоги являются кумирней, то есть молельней. Аннуннаки, освобожденные от работы, благодарят Мардука за сотворение людей, которые займут их место: «Благодарностью нашей тебе что еще будет? *Кумирню* воздвигнем, *наречем ей имя*» [4, стр. 105]. Так наречение имени связано с победой в битве, обретением покоя от трудов, восхвалением и созданием священных пространств.

V. Имя и прославление. На седьмой, заключительной клинописной табличке эпоса приводится список из пятидесяти имен Мардука, снабженных многочисленными эпитетами и распространенными определениями. Боги, прославляя победителя Тиамат, нарекают ему хвалебные имена. Эта важная часть повествования не только изображает преклонение перед Мардуком, но

и показывает его многогранность. В финальных строках поэмы мы также встречаем высказывание, указывающее на связь имени с прославлением: «Да *восславят* навеки, да назовут его *имя!*» [4, стр. 112]

(2) «Имя» в мифологии Древнего Египта

I. Имя и сотворение. В мифологии Древнего Египта параллельно существовали различные представления о начале мира. Согласно Мемфисской космогонии, богом творцом по «приказу, задуманному сердцем и *выраженному языком*, создавшим сущность всех вещей» [7, стр. 26] считался Птах. Другие строки также указывают на связь имени с началом творения: «в сердце великого бога возникла Мысль об Атуме, а на языке – *Слово* «Атум»; бог произнёс это *имя* – и в тот же миг Атум *родился* из Первозданного Хаоса» [7, стр. 26]. Верховный бог Ра давал вещам их имена, тем самым определяя их место в мироздании [7, стр. 133]. Исида рождает Гора после того, как Атум произносит: «Я сотворю твоё *имя!*» [7, стр. 83].

II. Имя и личность. В Древнем Египте верили, что человек состоит из нескольких компонентов: тела – Сах, души – Ба, жизненной силы – Ка, духа – Ах, тени – Шуит и *имени* – Рен. Последнему отводилось особо важная роль. Фараон мог присвоить себе статую, стесав на ней имя предшественника и выбив взамен свое. Теперь она изображала нового фараона. И. В. Рак пишет: «В правление Рамсеса II, обожествлённого при жизни, было узурпировано множество статуй, увековечивавших прежних владык. Внешнему сходству в таких случаях значения не придавали: всё определяло *имя*» [7, стр. 10]. Для защиты от злых сил имя фараона помещали в Картуш (овальный контур с горизонтальной линией, символ вечности). Если кто-либо для собственных нужд брал камень из гробницы, *имя* владельца которой забыто, он не карался смертью.

III. Имя и власть. Египтяне часто пользовались прозвищами, а настоящие имена держали в тайне, так как знание имени дает власть над его носителем. Стражи Дуата пропускают солнечную ладью, потому что Ра знает их имена. При помощи нареkania имен человеческим расам Ра создает иерархию в загробном мире. Особенно ярко демонстрирует связь имени и власти история о сокровенном имени бога Ра. Исида создала змею, которая укусила бога Ра и пообещала ему исцеление, только если тот назовет ей свое истинное имя. Ра назвал свое истинное имя не сразу, а также «он не произнёс его устами, а передал Исиде из сердца в сердце» [7, стр. 87]. Исида исцелила бога Ра, но с тех пор получила особую силу и власть.

IV. Имя и бессмертие. В представлении древних египтян богиня письма Сешат записывает на листьях дерева жизни Ишед *имя* фараона, даруя этим ему бессмертие. В загробном мире, чтобы попасть в место, где происходит суд, умерший должен обратиться к богу Ра со словами: «Я знаю тебя, знаю *имя* твоё, знаю *имена* сорока двух богов, которые находятся с тобой в Чертоге Двух Истин» [7, стр. 205]. После суда для того, чтобы пройти через врата, являющиеся последним испытанием, необходимо произнести: «Дайте путь мне. Я знаю [вас]. Я знаю *имя* [вашего] бога-хранителя» [7, стр. 208], то есть назвать имена врат и имя привратника.

Вышеперечисленные представления помогут рассмотреть концепт «имя» в книге Бытие не только в связи с функцией обозначения предмета или лица, но в более широком мировоззренческом контексте. Американский исследователь Джон Уолтон пишет в своей книге «The Lost World of Adam and Eve», что если мы хотим узнать вопросы, на которые отвечает библейский автор, нам нужно проникнуть в древний текст и древний мир, чтобы понять их внутреннюю коммуникацию и их когнитивную среду [13, стр. 25].

4. Концепт «Имя» в тексте книги Бытие

(1) Имя Бога

В начале XX века немецкий востоковед и библеист Юлиус Велльгаузен в книге «Введение в историю Израиля» систематизировал достижения сторонников «Документальной гипотезы». Согласно этой гипотезе, текст книги Бытие составлен из нескольких источников. Одним из аспектов, на основании которого производится их выявление, являются фигурирующие в тексте имена Бога. Отсюда названия документов: «Яхвист» и «Элохист». Мы не будем строить предположений о процессе становления книги Бытие, но важно отметить, что «Бог» и «Господь», воспринимающиеся русским читателем как равноправные синонимы, не являются таковыми для исследователей и не являются таковым для древних иудеев.

I. Элохим. «В начале сотворил **Бог** небо и землю» [2, Быт.1:1]. В этом стихе подлежащее «**Бог**» (Элохим) обозначает множественное число от «божество» (элоах) и может быть переведено как «**боги**», но сказуемое «сотворил» стоит в единственном числе. Мы наблюдаем такую картину в подавляющем большинстве библейских текстов, где речь идет о Боге Израиля: **Элохим** согласуется с другими частями речи в единственном числе. Данное имя происходит от еврейского «эль» – «сила», созвучного с ассиро-вавилонским «илу» – «божество» [11, стр. 35]. В данном случае оно может означать полноту силы Бога и являться не отголоском политеизма, но, напротив, утверждением самодостаточности и многогранности монотеистического Бога-Творца: «**Я Яхве (Господь), Элохим (Бог) твой, да не будет у тебя других Элохим (богов) перед лицом Моим**» [2, Исх. 20:2-3].

II. Яхве. «...В то время, когда **Господь** Бог создал землю и небо...» [Быт. 2:4], – этим стихом открывается второй рассказ о сотворении. Слово «**Господь**» стоит на месте тетраграмматона «Яхве». Произнесение этого имени было табуировано, его знал только первосвященник Иерусалимского храма. При богослужбном чтении «Яхве» заменялось древнееврейским «Адонай» – «Господин мой», которому соответствует греческое «Кюриос» и русское «Господь». «Яхве» происходит от древнееврейского глагола «хайа» – «быть» и означает «Вечносущий» [11, стр. 61]. «Бог сказал Моисею: **Я есмь Сущий...**» [2, Исх.3:14], другой перевод – «**Я есть Тот, кто Я есть**». Это иносказание не является ни простым представлением, ни сокрытием истинного имени. Учитывая иудейский контекст, а именно запрет на изображение, можно считать имя «Яхве» частью апофатического богословия.

Итак, имена Бога в книге Бытие являются носителями мировоззренческих смыслов, выражают Божье всемогущество и трансцендентную природу божественного бытия.

(2) Имя человека

I. Адам и человечество. Русскоязычный читатель впервые сталкивается с именем Адам в заключении второй главы: «И были оба наги, Адам и жена его, и не стыдились» [2, Быт. 2:25]. Но для носителей языка оригинала слово «адам» встречается уже в первой: «И сказал Бог: сотворим *человека* по образу Нашему [и] по подобию Нашему, и да владычествуют *они*...» [2, Быт.1:26]. Несогласованность в числе объясняется тем, что «*адам*», переведенное как «человек», может означать не только представителя людского рода, но и все человечество. В пятой главе книги Бытие сказано: «мужчину и женщину сотворил их, и благословил их, и **нарек** им **имя**: человек (*адам*), в день сотворения их» [2, Быт.5:2]. Главное действующее лицо первых глав книги Бытие зовут Человек, а его жену – Жизнь (Ева). В этом контексте имя Адам (Человек) принадлежит не просто первому человеку, но представителю всего человечества. Джон Уолтон считает, что в случае Адама его представительская роль важнее, чем индивидуальная [13, стр. 34].

II. Адам и земля. Имя Адам созвучно с еврейским словом «адама» – «земля». Эта связь отражает несколько архетипических смыслов, касающихся каждого человека.

Первый смысл – это *связь с животным миром*. Подобно тому, как Адам создан из праха *земного*, «Господь Бог образовал из *земли* всех животных полевых и всех птиц небесных...» [2, Быт.2:19]. Таким образом, связь имени Адам с человеком (адам) и землей (адама) может рассматриваться как утверждение родства человечества с животным миром.

Второй смысл – это *забота Бога*. Глагол «яцар», который используется во фразе «...*создал* Господь Бог человека из *праха* земного...» [2, Быт.2:7], означает «изваял» и неоднократно используется по отношению к работе гончара. Этим выражается участие Бога: «Но ныне, Господи, Ты – Отец наш; мы – глина, а Ты – **образователь** наш, и все мы – дело руки Твоей» [2, Ис.64:8].

Третий смысл – это *смертность человека*. В одном из псалмов есть отрывок о хрупкости человеческой жизни, который начинается так: «Ибо Он знает **состав** наш, помнит, что **мы** – **персть**» [2, Пс.102:14]. В оригинале «персть» и «прах», из которого создан Адам, выражены одним и тем же словом. После грехопадения Бог говорит человеку: «прах ты и **в прах возвратишься**» [2, Быт.3:19].

III. Адам – архетип. Исходя из вышесказанного, мы приходим к выводу, что не только Адам, но каждый человек имеет общее материальное происхождение с животным миром, является смертным и творится при особом участии Бога. Не Адаму, но Иову принадлежат слова: «Вспомни, что Ты, как *глину*, обделал меня, и в **прах** обращаешь меня?» [2, Иов.10:9]. Другими важными ассоциациями, возникающими у древних иудеев, были слова «демут» - «подобие», «адамэ» – «[я] уподоблю» и «эдом» – «красный» (цвет крови и

глинистой почвы) [11, стр. 50]. В свете концепта «имя» и ассоциативного ряда на уровне фонетики история о сотворении человека выглядит следующим образом: Бог творит адама (человечество) и адама (мужчину) из адамы (глины) цвета эдом (красный) по своему дама (подобию) и называет адама (человека) Адам (имя собственное).

(3) Бог и человек нарекают «имена»

I. Наречение «имен» и творение. В истории о сотворении первостепенная роль отводится речи. Мир творится словом: «И *сказал* Бог: да будет свет. И стал свет» [2, Быт.1:3]. Завершающий этап становления некоторых основополагающих явлений – это момент, когда Бог дает им имена: «И *назвал* Бог свет днем, а тьму ночью» [2, Быт.1:5]. Таким образом, происхождение дня, ночи, неба, земли и морей помещается в рамку между произнесением слова и наречением имени. Бог перестает нарекать имена, когда переходит к сотворению растений, светил, животных, то есть объектов многочисленных и частных.

II. Наречение «имен» и власть. «Господь Бог образовал из земли всех животных полевых и всех птиц небесных, и привел [их] к человеку, чтобы видеть, как он *назовет* их, и чтобы, как *наречет* человек всякую душу живую, так и было *имя* ей» [2, Быт.2:19]. Данное повествование является не очередной легендой о происхождении имен животных, но передает важные мировоззренческие смыслы. Бог делегирует власть человеку, созданному по Его образу и подобию, нарекать имена животным, также как Он сам нарекал имена морям и суше. Этим подтверждается наличие в человеке образа Бога, его роль со-творца и господина творения.

III. Наречение «имен» и единство. После того, как Адам нарек имена животным, сказано, что не нашлось помощника, соответственного ему. Таким образом, наречение имен - это не только демонстрация власти, но и проверка на соответствие. В этом контексте эпизод, когда Адам впервые видит женщину и произносит: «Вот, это кость от костей моих и плоть от плоти моей; она будет *называться* женою, ибо взята от мужа» [2, Быт.2:23], предстает в новом свете. Адам нарекает имя жене. В древнееврейском слова «мужчина» – «иш» и «женщина» – «иша» являются однокоренными. Таким образом, Адам утверждает родство между мужчиной и женщиной не только на основании происхождения из одной плоти, но и самого наименованием: будет названа «иша», ибо взята от того, кто «иш».

Выводы

«Имя» является цивилизационным концептом, который активно функционирует в религиозном дискурсе Древнего Ближнего Востока. В библейском тексте данный концепт обладает рядом специфических особенностей, ярко проявляющихся в начальных главах книги Бытие. В рассказе о сотворении мира концепт «имя» обуславливает отношение человека к Богу, «другому» и самому себе. Имя ассоциируется с существованием и воспринимается как важнейшая «материальная» часть любого явления. Имена Бога (Элохим, Яхве) содержат ключевые богословские смыслы, а имя Адам (Человек) способствует восприя-

тию архетипических черт повествования. Процесс наименования демонстрирует власть Творца, роль человека в мироздании и единство природы представителей противоположных полов. Все вышеперечисленное позволяет говорить о том, что концепт «имя» проявляет себя как одна из сложных основополагающих единиц в картине мира представителей древнего иудаизма.

Библиография:

1. АВЕРИНЦЕВ, Сергей. Поэтика ранневизантийской литературы. СПб.: Азбука-классика, 2004, 480 с. ISBN 5– 52–00743–X.
2. БИБЛИЯ. Русский синодальный перевод. Москва: РБО, 2011, 292 с. Список использованных сокращений: Быт. – Бытие, Исх. – Исход, Иов. – Книга Иова, Ис. – Книга пророка Исаии, Пс – Псалтирь.
3. ЗИНОВЬЕВА, Елена, ЮРКОВ, Евгений. Лингвокультурология: теория и практика. СПб.: «Издательский дом «МИРС»», 2009. 291 с. ISBN 978-5-91395-043-7
4. КНИГА О СОТВОРЕНИИ МИРА. [сост., предисл., вступит. сл. Р. Светлова, А. Рахманина]. СПб.: Асфора. 2008. 299 с. (Серия "Александрйская библиотека") ISBN: 978-5-367-00812-8
5. МАСЛОВА, Валентина. Когнитивная лингвистика: Учебное пособие. Минск: ТетраСистемс, 2004, 256 с. ISBN 985-470-165-4.
6. ПАСТЕРНАК, Борис. Полное собрание сочинений: В 11 т. Том 3. Москва: СЛОВО/SLOVO, 2004, 632 с. ISBN 5-85050-683-7 (т. 3)
7. РАК, Иван. Египетская мифология. Москва: ТЕРРА-Книжный клуб, 2004, 320 с. ISBN 5-275-00997-6
8. СИНИЛО, Галина. Библия как памятник культуры: Учеб.-метод. пособие для студ. филол. фак.: В 2 ч. Ч I. ТаНаХ (Ветхий Завет). Минск: БГУ, 1999, 106 с.
9. СТЕПАНОВ, Юрий. Константы. Словарь русской культуры. Изд. 3-е, испр. и доп. Москва: Академический Проект, 2004, 992 стр. ISBN: 5-8291-0388-5
10. ФЕЙМАН, Ричард. «Какое тебе дело до того, что думают другие?». Ижевск: НИЦ «Регулярная и хаотическая динамика», 2001, 208 с. ISBN 5-93972-090-0
11. ЩЕДРОВИЦКИЙ, Дмитрий. Введение в Ветхий завет. Книга Бытия. Москва: Оклик, 2008, 336 с. ISBN 978-5-91349-006-3
12. SZŐKE, Katalin. Dissertationes Slavicae XIX. Szeged: Instituti Philologiae Rossicae in Universitate de Attila József Nominata, 1988, 345 с. ISSN 0324-6523
13. WALTON, John. The Lost World of Adam and Eve. Illinois, Downers Grove: InterVarsity Press, 2015, 256 с. ISBN: 978-0-8308-2461-8

ZUM EINSATZ VON PODCASTS DEUTSCHSPRACHIGER RADIO- UND FERNSEHSENDUNGEN IM DAF-UNTERRICHT

Maria RUDOI, Schüler,

Pädagogische staatliche Universität "Ion Creanga"

Wissenschaftliche Betreuerin: **Tatiana KONONOVA**, PhD, Oberlektorin

Abstract: *In the teaching of German as a foreign language, teachers are challenged to qualify learners for the required communicative requirements and to impart the*

social skills required for the professional world. In this context, the podcasts get a special status. They not only provide access to the target language, but also to the foreign culture by bringing authentic communication into the classroom.

Keywords: *podcasts, teaching of German as a foreign language, audio and video recordings, listening comprehension, listening visual comprehension, exercise forms.*

Die ersten Podcasts erschienen schon im Jahr 2005, aber in der Republik Moldau erfreuen sie sich bisher keiner großen Beliebtheit im Fremdsprachenunterricht, da deren didaktische Potenzial noch nicht vollständig erschlossen und methodisch beschrieben worden ist.

Das Wort *Podcast* setzt sich aus „iPod“ (MP3-Player von Apple) und „broadcast“ (dt. „senden“ bzw. „Sendung“) zusammen. Es handelt sich hierbei um Audio- und Videoaufnahmen (Audio- oder Videopodcasts), die über das Internet verbreitet in der Regel kostenlos herunterladbar sind, aber auch online benutzt werden können. Bei Audio-Podcasts handelt es sich also um reine Audioaufnahmen, die in der Regel im MP3-Format vorliegen, Video-Podcasts, auch Vodcast oder Videocast genannt, sind Videoaufnahmen, in den meisten Fällen im Dateiformat MPEG4 den Nutzern zur Verfügung stehen [3, 2-3].

Die Forscher S. Adamczak-Krysztofowicz und A. Stork (2010) unterscheiden demgemäß eine Klassifikation von Podcasts nach Wahrnehmungskanälen, Präsentationsform, Form der Mündlichkeit und Didaktisierung:

A) *Podcasts nach Wahrnehmungskanälen:*

1. Audio-Podcasts (Hörverstehen)
2. Video-Podcasts (Hör-Seh-Verstehen)

B) *Präsentationsform:*

- monologische Podcasts (z.B. Nachrichten, Berichte, Kommentare, Reportagen, Vorträge);
- dialogische Podcasts (z.B. Interview);
- multilogische Podcasts (z.B. Diskussionen, Unterhaltungen, Talkshows).

C) *Form der Mündlichkeit:*

- spontan gesprochene Podcasts (z.B. Gespräch, Dialog oder Multilog);
- vorbereitete Podcasts (z.B. Nachrichten, Kommentare).

D) *Didaktisierung:*

Podcasts können authentisch im engeren, d.h. im sprachlich-linguistischen Sinne, didaktisch-authentisch sein:

1. *Linguistisch-authentische Podcasts:* Zu dieser Gruppe gehören Originalaufnahmen, die mit keiner pädagogischen Absicht produziert und daher nicht für den Unterrichtspraxis verändert worden sind.
2. *Didaktisch-authentische Podcasts:* Darunter verstehen wir in Anlehnung an die erweiterte Definition von authentischen Texten alle Podcasts, die sowohl von Muttersprachlern als auch von Nichtmuttersprachlern im Hinblick auf die Lernsituation produziert wurden, die jedoch in einer realen Kommunikationssituation zum Einsatz kommen könnten. Dafür müssen Sie aber möglichst „echt“ wirken und eine Reihe von typischen textinternen und wesentlichen textinternen Merk-

malen der jeweils beabsichtigten Textsorte erfüllen, d.h. reale situative Einbettung und eine wirkliche Autoreninitiation aufweisen, einen wirklichen Adressaten haben, themenbezogen sein und erkennbare Textstrukturmuster besitzen.

Eine *Didaktisierung* kann erfolgen, indem der Hörtext langsamer gesprochen wird und/oder sprachlich vereinfacht und/oder eine Transkription erhältlich ist und/oder in einem Glossar Vokabeln erklärt werden und/oder Hörverstehensaufgaben beigelegt sind [1,153-170].

Eine podcastgestützte integrative Hörverstehensschulung soll mit anderen Fertigkeiten (Sprechen, Lesen, Schreiben) verknüpft werden.

B. Dahlhaus (1994) fasst die wichtigsten Gründe für eine Integrierung im Unterricht unter folgenden Stichworten zusammen:

a) kommunikative Gründe: In realen Kommunikationssituationen kommt es fast immer zu einer Verbindung von zwei oder mehr Fertigkeiten, z.B. in einem Dialog mit einem Gesprächspartner (Hören und Sprechen), oder wenn an einem Vortrag zuhört und sich Notizen macht (Hören und Schreiben).

b) lernpsychologische Gründe: Es gibt keine isoliert funktionierenden Hör-, Sprech-, Lese- und Schreibzentren im Gehirn, sondern zwischen diesen gibt es intensive Wechselwirkungen.

c) motivationale Gründe: Eine Unterrichtsstunde, in der mehrere Fertigkeiten geübt werden, ist abwechslungsreicher und damit im Allgemeinen motivierender für die Lernenden.

d) unterrichtspraktische Gründe: Viele Übungs- und Testformen können nicht nur im Bereich Hörverstehen, sondern auch in den anderen Fertigungsbereichen Verwendung finden [2, 71-73].

Bei der Frage nach Didaktisierung von Podcasts spielen die von den Lehrenden gesetzten Lernziele eine entscheidende Rolle. Dabei ist zu berücksichtigen, wie der Podcast in den gesamten Lernkontext eingebettet ist, aber auch, welches Vorwissen die Lernenden mitbringen und welche Leistungen beim Hören von ihnen erwartet werden. Wird der Podcast in eine thematische Reihe in den Unterricht integriert, gilt es zu überlegen, inwieweit das Thema bereits im Verlauf des Unterrichts verankert wurde. Vorentlastend können beispielsweise inhaltliche Hypothesen anhand des Podcast-Titels aufgestellt oder gemeinsam thematisch relevantes Vokabular erarbeitet werden, das in Form eines Assoziogramms oder einer Mind Map dargestellt werden kann. Den verschiedenen Möglichkeiten der Themenlenkung trägt die hier vorgenommene Aufteilung der Aufgabenformen in „vor“, „während“ und „nach dem Hören“ Rechnung. Zusätzlich sollten die Lehrenden vor der Erstellung eigener Aufgabenblätter in ihre Überlegungen einbeziehen, welche Anforderungen sie an die Lernenden stellen, mit welchen Erwartungen die Lernenden den Hörtext rezipieren und welche Hörstrategien aktiviert werden sollen. Dabei spielt auch die Art der Präsentation des zu rezipierenden Hörtextes eine wichtige Rolle: Soll der Hörtext einmal oder mehrfach gehört werden? Wird er als Ganzes oder in Abschnitten gehört oder sind sogar verständnissichernde Rückblenden möglich? Darüber hinaus ermöglichen die Podcasts und die zum Teil von Rundfunkanstalten zur Verfügung

gestellten Zusatzmaterialien eine Vernetzung sämtlicher sprachlicher Fertigkeiten, was in die Aufgabenplanung mit einbezogen werden kann.

Mit dem Einsatz von Video-Podcasts lassen sich zusätzliche medienadäquate Arbeitsweisen verbinden: Zum Beispiel entnehmen Lernende bei abgeschaltetem Ton den Bildern einer Nachrichtensendung, welche Themen behandelt werden. Oder sie kommentieren einen Dialog im Straßeninterview, der ohne Ton abläuft, ergänzen ihn und spielen ihn als Rollenspiel nach. Umgekehrt können sie eine Situation beschreiben, von der sie nur den Ton hören. Weitere Ideen für den Einsatz und die Didaktisierung von Audio- und Video-Materialien können Lehrende aus Lehrwerken mit entsprechenden Bild- und Tonträgern sowie den dazugehörigen Lehrerbänden ableiten.

Wenn Podcasting im traditionellen Hörverstehensunterricht oder HörSehverstehensunterricht eingesetzt wird, kommen die klassischen Übungsformen zum Tragen. Beim Hörverstehen beziehungsweise Hörsehverstehen sind unterschiedliche Kompetenzen erforderlich, die in Figur 1 aufgelistet und bei jeder Aufgabenstellung zu beachten sind:

Hörverstehen	Sehverstehen
<p>Allgemeine Kompetenzen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Weltwissen • Soziokulturelles Wissen <p>Linguistische Kompetenzen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Phonetisch-Phonologische Kompetenz • Lexikalische Kompetenz • Grammatikalische Kompetenz • Semantische Kompetenz <p>Soziolinguistische Kompetenzen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Register • Varietäten • Höflichkeitskonventionen <p>Pragmatische Kompetenzen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diskurskompetenz • Schemakompetenz • Funktionale Kompetenz <p>Deutung prosodischer Mittel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stimmqualität • Stimmhöhe • Lautstärke • Länge 	<p>Verstehen von Handlungen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivitäten • Demonstrieren • Zeigen <p>Dekodierung ikonischer Elemente</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bilder • Landschaften • Objekte <p>Deutung paralinguistischer Merkmale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gestik • Mimik • Körperhandlung • Augenkontakt • Körperkontakt • Proxemik <p>Verstehen kinematografischer Techniken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kameraperspektiven, -bewegungen • Montage • Licht, Musik <p>Weltwissen, soziokulturelles Wissen</p> <p>Leseverstehen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Untertitel

- Inserts
- Schriftzüge

Hör-Schwerstehen

Wahrnehmung, Speicherung, Verarbeitung von Ton und Bild

- temporale Beziehung: simultan oder sukzessiv
- inhaltliche Beziehung: Kongruenz/Komplementarität oder Diskrepanz
- Repräsentation: dual oder integriert
- Prozesse: bottom up oder top down: Interaktion

Fig. 1. Übungsformen

Offenere und kognitiv komplexere Übungsformen sollten herangezogen werden, um Methodenwechsel zu garantieren und Monotonie und Progression zu vermeiden. Übungsformen und -operatoren können folgendermaßen eingeordnet werden:

Übungsoperatoren	Übungsformen
Erinnern	<ul style="list-style-type: none"> • Verständnisfragen • Richtig-Falsch-Aussagen • Multiple-Choice-Antworten • Abhaken von Gegenständen (die gehört/gesehen wurden) • Ausfüllen einer Tabelle (Spalten mit Personen /Orten / Handlungen oder Wer? Was? Wo? Wann? Warum? Wie?)
Beschreiben	<ul style="list-style-type: none"> • Standbild: Beschreiben das Aussehen! • Ton aus: laufender Kommentar zu den Bildern
Zusammenfassen	<ul style="list-style-type: none"> • Nacherzählung (in Ketteform: einer nach dem anderen, jeder nur einen Satz) • Auswahl der treffendsten Zusammenfassung aus mehreren Versionen
Erraten	<ul style="list-style-type: none"> • Ton aus: Was sagen die Menschen im Video nach Ihrer Meinung? • Bild weg: Was passiert im Video?
Vorhersagen	<ul style="list-style-type: none"> • Fragen zum Inhalt werden von dem Sehen beantwortet, Kontrolle nach dem Sehen • Nach der Eröffnungsszene: Was verursacht diese Situation?
Erklären	<ul style="list-style-type: none"> • Bei der letzten Szene: Was verursacht diese Situation? • Intention/Botschaft
Analysieren	<ul style="list-style-type: none"> • Kinematografische Techniken (Form und Funktion) • Subtext
Zusammenarbeiten	Eine Hälfte sieht und hört das Video, die andere hört ihn nur, Austausch der Informationen

Umwandeln

- Kollage
- Einakter, Kurzgeschichte

Fig. 2. *Übungsoperatoren und Übungsformen beim Hör-Seh-Verstehen*

Die folgende Tabelle gibt einen Überblick über die didaktisierte Unterrichtseinheit. Dabei werden die Aufgaben, das Material, die Sozialform und die Funktion stichwortartig beschrieben. Es handelt sich dabei um den Podcast „Deutsch im Büro“ von Goethe-Institut. Der Hörtext lässt sich aufgrund seiner Eigenschaften (Schwierigkeitsgrad und Länge) und Thematik sehr gut in die Lektion X „Arbeit und Beruf“ von „Ideen 2“ integrieren.

Tabelle 1: *Aufbau der Unterrichtseinheit mit dem Podcast „Deutsch im Büro“*

	Aufgabe	Material	Sozialform	Funktion
Vor dem Hören	Berufe nennen	Arbeitsblatt	Partnerarbeit/Plenum	Vorentlastung und Visualisierung des Wortschatzes
	Berufe mit passenden Arbeitsplätzen verbinden	Arbeitsblatt	Plenum	Vorwissen aktivieren/ Wortschatzerwerb
Während des Hörens	-Podcast „Einen Termin vereinbaren“ hören - die Aussagen zuordnen	Audiopodcast Arbeitsblatt	Plenum Einzelarbeit/Partnerarbeit/ Plenum	Hörverstehen/ Globales Hörverstehen
	-Podcast „einen Termin vereinbaren“ hören -Multiple-Choice Aufgabe zum Inhalt des Dialogs	Audiopodcast Arbeitsblatt	Einzelarbeit/Partnerarbeit/ Plenum	Hörverstehen/ Selektives Hörverstehen
Nach dem Hören	einen Dialog „einen Termin vereinbaren“ schreiben	Einzelbild	Einzelarbeit	Produktion eigener Texte

Abschließend kann festgehalten werden, dass Podcasts sich effektiv in den modernen DaF-Unterricht integrieren lassen und positiv auf die Entwicklung von allgemeinen und speziellen Lernstrategien einwirken. Darüber hinaus werden mit unterschiedlichen Aufgaben (vor, während und nach dem Hören/Sehen) alle Fertigkeiten (Hören, Lesen, Schreiben und Sprechen) geschult und kommunikative bzw. soziokulturelle Kompetenzen entwickelt. Aus diesem Grund ist ein vermehrter Podcasteinsatz im Unterricht zu befürworten, der eine konzeptionelle Wende, eine neuere Organisation des Unterrichtsmaterials und somit den Lernfortschritt im DaF-Unterricht realisiert.

Quellenverzeichnis:

1. ADAMCYAK-KRYSZTOFOWISZ, Sylwia, STORK, Antje. *Podcastgestützte integrative Hörverstehensentwicklung in universitären Sommerdeutschkursen*. In: Chlosta, Christoph; Jung, Matthias (Hrsg.): DaF integriert: Literatur – Medien – Ausbildung. Tagungsband der 36. Jahrestagung des Fachverbandes Deutsch als Fremdsprache 2008. Göttingen: Universitätsverlag Göttingen, 2010. S. 153–170.
2. DAHLHAUS Barbara. *Fertigkeit Hören*. (Fernstudieneinheit 5). München: Langenscheidt, 1994. 192S. ISBN 978-3126065122.
3. LOHMEYER, Kathrin. *Die Chancen und Grenzen eines neuen Mediums*. In: DUZ: Das unabhängige Hochschulmagazin. 64 (7). Berlin: Raabe 2008. 11S. ISSN 1613-1290

DEVELOPMENT OF ORAL COMMUNICATION SKILLS AS ONE OF THE MAIN GOALS OF TEFL

Nadejda CAZAC, student,

Faculty of Philology, Alecu Russo Bălți State University

Scientific adviser: Svetlana FILIPP, lecturer

Rezumat: Această lucrare abordează problema necesităților și cerințelor celor care învață limba engleză, și, în același timp, atrage o deosebită atenție la scopul de bază al predării unei limbi străine, și anume dezvoltarea competențelor de comunicare orală. În această ordine de idei, astfel de concepte cum ar fi competența de comunicare, abordări, metode, și strategii de predare a comunicării orale sunt expuse unei analize. Un alt obiectiv al acestui articol este evidențierea importanței evaluării competențelor de comunicare orală în cadrul procesului de predare-învățare. Prin urmare, vor fi listate câteva modalități de evaluare a competențelor de comunicare orală ale elevilor.

Cuvinte-cheie: predare, învățare, scopul predării, comunicare orală, competență de comunicare, abordare, metodă, strategie, evaluare, modalități de evaluare

Every human being, as well as every language, is directly connected with the process of communication. According to *Etymology Dictionary*, the word “communicate” derives from the Latin “communicationem” and carries the meaning of “impart” or “participate”[11]. Thus, as the process of teaching is a process of sharing information, knowledge and messages, it is totally based on communication. In this order of thought, it is essential to mention that due to the present-day status of the English language, the ability to communicate and to use English every day and in real-life situations is a must. Because of this, English language learners demand to develop quickly and in a most easy way the ability to communicate. Thus, it is motivating to find out the most useful approaches and strategies employed in order to achieve one of the main goals of English language teaching, namely the development of oral communication competences. The results achieved through the identified approaches and strategies have to be checked in the most appropriate manner, thus some ways of evaluating the oral communication competences are talked on.

As teaching oral communication is the essential goal of teaching any foreign language, the communicative competence becomes “*increasingly important*” in

every teaching process [4, p. 125]. In this respect, different professors provide various definitions of communicative competence. For instance, Rada Bălan points to the communicative competence as to the ability “*to use the language in real world communication*”, emphasizing, in this way, the learners’ necessity to use the target language in real life situations [1, p. 117]. Adriana Vizental offers a more complex definition, the communicative competence being “*the ability to use the language accurately, correctly, appropriately, adapted, functionally, strategically, and competently*” [10, pp. 25-26]. At this point, the importance of the context, the social environment and the background knowledge which reflects the sides of the taught language is remarked. After Canale Michael and Swain Merrill, communicative competence has a linguistic nature, and is very complex, implying other four subcompetences: *grammatical, discourse, sociolinguistic, and strategic competences* [3, p. 20]. The first subcompetence of the communicative competence, the *grammatical competence*, represents the ability to create grammatically correct utterances, involving words and grammar rules. The second competence, *discourse*, refers to the ability to produce coherent and cohesive utterances, focusing on fluency in speech. The *sociolinguistic competence* implies a high level of appropriateness and politeness towards the addressee or the audience. The last subcompetence, the *strategic* one, points to the speaker’s ability to solve communication problems as they arise.

Besides its complex nature, the communicative competence has some characteristic features. In *Communicative Language Teaching Today*, Richards J. C. points to the following aspects of the communicative competence [7, p. 3]:

- knowledge about how to use language with different purposes and functions
- knowledge about how to vary the use of language according to the setting and the participants
- knowledge about how to produce and understand different types of texts
- knowledge about how to maintain communication.

The above cited features point out more to the practical than to the theoretical use of the communicative competence, and also identify the purpose of teaching oral communication, which is to use the language appropriately in real-real situations.

In order to develop oral communicative competences different approaches are implied. It is also important to focus on the historical background of today’s language teaching approaches which comes from the early applied linguists, as Henry Sweet (1845-1912), Otto Jespersen (1860-1943), and Harold Palmer (1877-1949). Their common intention was to delimitate the concept of approach and to emphasize its theoretical side. In 1963, Eduard Anthony drew a schema, according to which the concepts of approach, method and techniques were devised. Following E. Anthony’s schema, Richards J. C. and Rodgers T. pointing to the principles of designing the teaching-learning process, define the concept of approach as being “*the level at which assumptions and beliefs about language and language teaching are specified*” [8, p. 15]. Thus, an approach serves as an instruction which guides the choice of the most appropriate techniques and strategies used to achieve various learning objectives.

Among the grate number of existing approaches, foreign language teaching scholars differentiate two major approaches, the *Direct Approach* and the *Indirect*

Approach of language teaching. The direct approach is also recognized under the name of Natural Approach because of the operation with naturalistic principles of language learning. According to Thornbury S. and Slade D. a direct approach focuses on “*the development of isolated speaking skills, or micro-skills*” and underlines the use of language forms, providing space for language analysis [9, p. 276]. The main objective of this approach is to establish a direct connection between the foreign words of the target language and the meaning these words denote without the use of native language. In this case the learners’ attention is called on the structure and strategies of the discourse, grammar rules and vocabulary use while communicating. The limitations of the direct approach consist in the learners’ inability to perceive and comprehend the explanation of grammar rules and new teaching material done by the teacher in the target language. Also, the use of *repetitive drills* increases the learners’ lack of motivation and learning desire.

In contrast to the direct approach, the indirect approach concentrates on the learners’ beliefs, attitudes and opinions. The main objective of this approach is to provide pupils with authentic communicative situations. Thornbury S. and Slade D. state that the indirect approach focuses on “the development of fluency of speech...”, motivating learners to develop “*their speaking skills by communicating with each other*” [9, p. 275]. The strong point of this approach is that it increases learners’ motivation and decreases their fear to communicate or to interfere in discussions. Activities most often used by this approach are *role plays, information-gap activities, problem-solving tasks* and others. The weak point of the indirect approach is the oversight of grammar rules and conversational structures, which leads to lack of accuracy and correctness in speech. Nevertheless, joining the best sides of the two mentioned approaches leads to the desired results. In his work *Developing a Context-Sensitive Pedagogy for Communication-Oriented Language Teaching* Littlewood W. remarks that there is no perfect approach because “*every teacher, teaching context and group of learners is different*” [6, p. 9]. Thus, in order to make a perfect combination of both approaches, view the characteristic features of the direct and indirect approaches listed in the Table below.

Table 1

Main Features of the Direct and Indirect Approaches

	Direct Approach	Indirect Approach
Purpose	Accuracy of speech	Fluency and appropriacy of speech
Types of Activities	Repetitive drills	Communicative tasks
Results	Explicit learning of communication knowledge and conversational strategies	Implicit learning of communication knowledge and development of communication skills
Limits	Learners – passive listeners	Lack of grammatical accuracy

Aside from these approaches, in the work *Strategies of Teaching and Testing English as a Foreign Language* Vizental A. focuses on a list of approaches classified according to the methods and techniques they imply. These approaches are: *the*

grammar-translation method (GTM), the audio-lingual approach (ALA), the communicative approach (CLT), and the post-communicative turn (PCT) [10, p. 28].

Each of the previously cited approaches is examined and interpreted in different ways. For example, GTM puts more emphasis on the study of vocabulary and grammar rules; ALA implies the principles of a native or mother language teaching. The advantage of this approach is that the practice of oral skills is prioritized; CLT is considered to be a more innovative approach. It concentrates on the development of the communicative competences. The main objective of this approach is the ability of learners to share ideas, attitudes, beliefs and thoughts. Dealing with PCT, it is important to remark that it originates from the CLT approach and represents a combination of the development of the communicative competences, the knowledge about cultural background of the teaching language, and the writing rules and literature of the language being taught. The post-communicative turn is, in fact, a marriage of the best sides of the previously known approaches, still having place for improvement.

The involvement of English language learners into interactive teaching oral communication classes, which is another aim of TEFL, requests various types of teaching strategies. After Richards J. C. and Rodgers T. the concept of *teaching strategy* represents an “*existent between the methods and techniques. According to this hierarchical order, there is a relationship in which the techniques actualize a method and this method is consistent in accordance with an approach*” [8, 1986, p. 14-30]. Referring to *Oxford Learners' Dictionary*, a strategy is namely a plan that is intended to achieve a particular purpose [12]. In our case, the main purpose of the further cited strategies is the development of oral communicative competences. In this respect, Dornyei Z. and Thurrell S. illustrate another view on teaching strategies. In their article *Teaching Conversational Skills Intensively*, the authors mention that communicative teaching strategies “*are an invaluable means of dealing with communication trouble spots*” referring exactly to the situation when learners “*do not know a specific word or misunderstanding of the other speakers*”. Here are the strategies on which the learners can focus on: *message adjustment or avoidance, paraphrase, approximation, appeal for help, asking for repetition, asking for clarification, interpretative summary, checking and use of fillers* or, the so called, *hesitation devices* [5, pp. 44-45].

Brown H. D. suggests and encourages the following oral communication strategies: *asking for clarification (What?), asking someone to repeat something (Hub?, Excuse me?), using fillers (Uh, I mean, Well) in order to gain time to process the information, using conversation maintenance cues (Right, Yeah, Okay, Hm), getting someone's attention (Hey, Say, So), using paraphrase for structures one cannot produce, appealing for assistance from the interlocutor, using formulaic expression (How much does ___ cost? How do you get to the ___?), using mime and nonverbal expressions to convey meaning* [2, p. 276].

Another question to be regarded is how to choose the most appropriate and useful strategies for the development of the oral communicative competence. Their choice is most often dictated by the English language learners' needs and their

learning goals. Some basic principles of picking the necessary strategies are recorded by Richards J. C. and Rodgers T. [8, pp. 14-30]:

- teaching from simple to complex
- using audio-visual-tools
- presenting a single structure at a time
- motivating pupils to participate in the lesson more actively
- taking into account individual differences.

Following the above mentioned principles, the development of the oral communicative competence becomes an actualized process which responds to the demands of the structural, functional and interactive framework of language teaching.

The knowledge about teaching strategies and their usage increases the rate of English language learners' success and facilitate the achievement of their main goal – the ability to act and react in real-life communicative situations.

Finally, the learners' level of communicative competence development and the effectiveness of a teaching approach and strategy used for oral communicative competence development may be identified only by means of communicative testing, and that is why the evaluation of oral communicative competences is of a great importance. Thus, Vizental A. underlines, the features which a well-structured communicative test should possess: *integration, ordinary situations, linguistic performance, spontaneity* and *all four communicative competences* [10, p. 86].

The integrating side of communicative tests is reflected in the interactions between the two or more participants of the communicative act. The simulation of real-life situations motivates learners' willingness to communicate, as the material they learn remains useful and necessary in their further activity. Linguistic performance refers to the English language learners' ability to produce the intended communicative message in the most accurate and functional way. Regarding the spontaneity of the produced language, learners should be able to act and react in any kind of communicative situation without being previously prepared. Eventually, all the four competence features refer to the four subcompetences of the communicative competence (grammatical, discourse, sociolinguistic and strategic), which should also be tested while assessing the level of development of the communicative competence.

In this respect, to correspond to all enumerated communicative test features a current communicative test ought to be interactive, motivating, spontaneous, and well-structured. Thus, various communicative activities should be involved. In accordance with the communicative test aims, the following types of communicative tasks are required and the following activities are suggested [10, p. 86]:

1. *to identify the purpose of the oral communicative act* – information gap activities;
2. *to check the quality and authenticity of the oral communicative act* – chat tasks, speech tasks, letter writing, article writing;
3. *to test the accuracy, fluency and the appropriateness of the used ways and forms of the presented oral communicative act* – role play activities, oral interviews, letter writing, telephone conversations, group discussions.

Thus, the evaluation of the oral communicative performance is very important, as it motivates learners to improve their language background acquisition and to develop their ability to use the learned material and the acquired language in real life situations.

To sum up, the development of the oral communicative competence is namely one of the essential aims of today's foreign language teaching-learning process. It is important to remark that the communicative competence implies its practical side, as it is impossible to develop such a competence through theoretical study. Another important idea is that there is no perfect approach or strategy that would 100% develop the oral communicative competence, but the combination of the most suitable approaches and strategies would help English language learners to make progress in their ability to use English in real life situations. Finally, the oral communicative competence evaluation is a crucial stage in a foreign language teaching-learning process. Thus, only evaluating learners' competences teachers may perceive whether their usage of approaches and strategies are helpful and valuable or not.

References:

1. BĂLAN, Rada. CEHAN, Ana. CIUȚĂ, Cristina. *In-Service Distance Training Course for Teachers of English*, Iași: Ed. Polirom, Romania, 2003. 352 p. ISBN 973-681-308-8
2. BROWN, Douglas H. *Teaching by Principles An Interactive Approach to Language Pedagogy*, 2nd edition. Pearson ESL, 2000. 480 p. ISBN 0 13 028283 9
3. CANALE, Michael. SWAIN, Merrill. *Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing*, Applied Linguistics. 1980. pp.1-47
4. CELCE-MURCIA, Marianne. *Teaching English as a Second or Foreign Language*, 2nd edition. Heinle and Heinle Publishers, USA, 1991. 567 p. ISBN 0-8384-2860-6
5. DORNYEI, Zoltan. THURRELL, Sarah. *Teaching Conversational Skills Intensively*. In: ELT Journal, 1994, vol. 48. Nr. 1. pp. 40-49. ISSN 0951-0893
6. LITTLEWOOD, William. *Communicative Language Teaching: An introduction*. New York: Cambridge University Press, 1981. 108 p. ISBN 0-5212-8154-7
7. RICHARDS, Jack C. *Communicative Language Teaching Today*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 47 p. ISBN-13 978-0-521-92512-9
8. RICHARDS, Jack C. RODGERS, Theodore. *Approaches and Method in Language Teaching: Communicative Language Teaching*. New York: Cambridge University Press, 1986. 171 p. ISBN 978-1-107-67596-4
9. THORNBURY, Scott. SLADE, Diane. *Conversation: From Description to Pedagogy*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 364 p. ISBN-13: 978-0521814263
10. VIZENTAL, Adriana. *Metodica limbii engleze: Strategies of Teaching and Testing English as a Foreign Language*, ed. a 3-a, rev., Iasi: Polirom, Romani, 2008. pp. 340 ISBN 978-973-46-0954-3
11. *Etymology Dictionary* <https://www.etymonline.com/>
12. *Oxford Learner's Dictionary* <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>

ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ С КОЛОРАТИВНЫМ КОМПОНЕНТОМ КАК ФРАГМЕНТ ЯЗЫКОВОЙ КАРТИНЫ МИРА (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО И АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКОВ)

Галина ФЁДОРОВА, студентка,
Филологический факультет,

Бэлъцкий Государственный Университет имени Алеку Руссо
Научный руководитель: Елена СИРОТА, конференциар, доктор,

Abstract: *The paper studies phraseologisms with a colorative component in the Russian and English languages. The relevance of the work is conditioned by the comparative research of the languages belonging to different language families as well as by the necessity of analyzing phraseologisms as the elements that most vividly reflect the cultural specificity of ethnic groups. The scientific originality is manifested in the complex analysis of phraseological units. The theoretical importance of the study lies in investigating the problem of phraseological equivalency. The principal research methods are the comparative one and the method of lexicographic analysis.*

Keywords: *phraseology, phraseologism, colorative component, equivalency, symbol, evaluativeness*

Выбор темы обусловлен тем, что русская и английская языковые культуры обладают большим количеством фразеологических единиц, содержащих глубокий внутренний смысл. Цвет – это один из факторов внешней среды, воздействующей на человека. Цветовая характеристика – это важнейшая составляющая процесса визуального восприятия. Цветовые обозначения – это способ самовыражения. Ученые сформулировали 9 основных функций цвета, среди которых, на наш взгляд, наиболее важными являются следующие: эстетическая, экспрессивная, коммуникативная и идентификационная. Объектом исследования стали **фразеологизмы с колоративным компонентом в русском и английском языках.**

Результаты познания человеком объективного мира в процессе своей жизнедеятельности фиксируются в так называемой **картине мира**. Термин был введен в XIX-XX вв. Г. Герцем и М. Планком относительно физической картины мира, а в области лингвистики возник благодаря научным трудам исследователя Л. Вайсгербера. Данный феномен трактуется антропологом Робертом Редфильдом как мировосприятие, характерное для определенного этноса; это определенное, субъективное видение себя, своих действий, жизни и мира. **Картина мира** – это «определенный образ мира, который никогда не является его зеркальным отражением». [5, с. 60]

Восприятие человеком мира и самого себя отражается в языке, являющемся важнейшим способом формирования и хранения знаний, так как этнические реалии оказывают непосредственное влияние на язык и его семантику. Именно поэтому языковое отражение действительности отличается от действительности как таковой. Совокупность представлений о мире, полученных человечеством в результате не только познания действительности, но и жизне-

деятельности в целом, запечатленных в языковой форме, определяется как **языковая картина мира**. Впервые данный термин ввел В. фон Гумбольдт, чье учение об особом мировосприятии возникло в рамках классической немецкой философии в начале XIX в.

Изучением **языковой картины мира** занимались такие лингвисты, как Ф. Шлегель, А.А. Потебня, Э. Сепир, Б.Л. Уорф. Среди русских исследователей можно выделить Ф.Ф. Фортунатова, Н.Д. Арутюнову, Ю.Н. Караулова.

Данный языковой феномен вызывает у лингвистов большое количество вопросов в связи с разнообразием трактовок. В связи с тем, что ученые, трактуя **языковую картину мира**, акцентируют внимание на отдельных сторонах понятия, определения не могут стать общепринятыми, однако все многообразие трактовок сводится к узкому и широкому пониманию феномена:

1. Языковая картина мира понимается как *субъективное восприятие объективного мира через призму языковой деятельности*.
2. Языковая картина мира понимается как *своеобразная схема восприятия действительности, зафиксированная в языке*.

Так, по предположению лингвиста В.А. Масловой, **языковая картина мира** является формирующим звеном человеческого само- и мировосприятия, задающим нормы поведения в обществе и отражающим восприятие окружающего мира: «именно языковая картина мира обуславливает коммуникативное поведение, понимание внешнего мира и внутреннего мира человека. Она отражает способ речемыслительной деятельности, характерной для той или иной эпохи, с ее духовными, культурными и национальными ценностями.» [3, с.65]

Фразеологическая картина мира является неотъемлемой частью языковой картины мира, так как фразеологизмы зачастую отражают национальный характер. Фразеологизмы – это воспроизводимые обороты, обладающие целостным значением. «Фразеологический фонд языка – ценнейший источник сведений о культуре и менталитете народа, в нём как бы законсервированы представления народа о мифах, обычаях, ритуалах, привычках, морали, поведении.» [3, с. 43] Таким образом, фразеологизмы второстепенно отражают видение мира не отдельных личностей или социальных групп, а всего народа, его общественного строя, идеологии.

Фразеология как самостоятельный раздел лексикологии возникла под влиянием Ш. Бали, а начало разработки русской фразеологии было основано В.В. Виноградовым. Лингвист классифицирует фразеологические единицы с точки зрения семантической слитности компонентов на три категории: сращения, единства и сочетания. Исследователь Н.М. Шанский расширил классификацию, добавив новую категорию – фразеологические выражения. В последнее время появилось множество научных работ (А.В. Кунин, В.Н. Телия, Д.Н. Шмелев), в которых освещена фразеологическая проблематика с точки зрения семантики, морфологии и синтаксиса. Однако область фразеологии вызывает большое количество вопросов в связи с тем, что различные понятия данной области трактуются разными исследователями по-разному, а термины трактуются неоднозначно.

В нашем исследовании рассматриваются такие языковые единицы, которые по смежности со словами и свободными сочетаниями слов имеют определенный, только для них характерный набор дифференциальных признаков:

1. воспроизводимость;
2. устойчивость;
3. целостность значения;
4. непроницаемость;
5. наличие двух или более ударных компонентов.

Во фразеологической системе наиболее полно отражен национальный менталитет и особенности любого этноса. Так, фразеологизмы зачастую служат средством номинации предметов, признаков, свойств и процессов. В нашей научной работе мы исследуем *фразеологические единицы с колоративным компонентом*. В культурологической традиции каждого этноса установились соответствия между цветообозначениями, специфическими для него, при наличии универсальности цветового восприятия всеми членами социума.

Общеизвестна классификация Б. Берлина и П. Кэя, которые, исследовав 78 языков, пришли к заключению, что 11 основных цветов стали кодироваться в истории любого языка в закреплённом порядке, а стадии появления терминов представляют собой ступени лингвистической эволюции языков. [7, с. 11]

Фразеологизмы с цветообозначениями изучались в отдельных языках, таких, как японский, немецкий, французский, однако в рамках нескольких языков исследований недостаточно. В исследовании мы рассматриваем английские и русские фразеологизмы с такими цветовыми компонентами, которые, согласно классификации Р.М. Фрумкиной, относятся к основным цветам, то есть для которых характерна следующая особенность: их толкование связано с объектом, для которого типично обладание данным цветом: черный (black), красный (red), синий (blue), зеленый (green), желтый (yellow) и белый (white). Отдельно мы выделяем и голубой цвет. В английском языке используется одна номинация для обозначения синего и голубого цветов (blue). [6]

Для того, чтобы выявить отличия значения цвета в русской и английской языковых картинах мира, необходимо, используя метод концептуального моделирования, сопоставить фразеологизмы с цветовым компонентом данных языков.

В работе мы будем основываться на классификации Ю. Солодуба [2], при которой устанавливаются следующие типы межъязыковых эквивалентов и аналогов, представляющих трудности в межъязыковом и межкультурном общении:

1. *Абсолютные эквиваленты*, обладающие одинаковой структурой, образностью и семантикой в русском и английском языках.
2. *Частичные эквиваленты*, обладающие тождественной семантикой и внутренней формой, отличной структурой или компонентами.
3. *Безэквивалентные фразеологизмы*, не имеющие аналогов в другом языке. Это идиомы, принадлежность определенному этносу, наиболее крепко привязанные к определенному языку.
4. *Калькированные фразеологизмы*, полученные путем дословного перевода с одного языка на другой. Чаще всего встречаются дословные переводы фразеологизмов из античной мифологии и библеизмов.

Сопоставив русские и английские фразеологизмы с колоративным компонентом, мы обнаружили следующие особенности:

1. **фразеологизмы с полной эквивалентностью:** *black as night* – *черный как ночь*; *red as a beet* – *красный как свекла*; *yellow rag* – *‘желтая пресса*;
2. **фразеологизмы с частичной эквивалентностью:** *white as milk* – *белый как снег*; *disappear into the blue* – *в воду кануть*;
3. **безэквивалентные фразеологизмы:** *the boys in blue* – *моряки*; *be in the red* – *быть в долгу*; the red, white and blue – *английский флот и армия*;
4. **калькированные фразеологизмы:** *whited sepulchers* – *окрашенные гробы* (метафорически используется для лицемеров); *whiter than snow* – *белее снега* (высшая степень нравственной чистоты).

Проведенное сопоставление позволило нам обобщить данные в виде таблиц. В таблицы включены безэквивалентные фразеологизмы, отражающие специфику менталитета этносов.

Изучение семантических групп фразеологизмов с колоративным компонентом позволило прийти к определенным результатам, которые отображены в предлагаемых таблицах.

Фразеологизмы с компонентом цвета в английском языке:

Цвет	Символика		
	Религия	Личность	Материальное положение
Black (черный)	Скорбь, смерть <i>blacks guards</i> / немые на похоронах	Уныние, безнадежность <i>black looks</i> /злые взгляды	Богатство <i>black diamonds</i> / черный уголь; <i>black dog</i> /мелкая оловянная монета
Blue (голубой, синий)	Вечность, бес- смертие, радость <i>blue monday</i> / последний понедель- ник перед постом	Утонченность, жестокость <i>true blue</i> / настоящий аристократ; <i>blue beard</i> / жестокий тиран	Богатство <i>blue books</i> / списки государственных чиновников
Green (зеленый)	Райские сады, воскрешение <i>green thursday</i> / чистый четверг	Незрелость, молодость, зависть <i>greenstick fracture</i> / пере- лом у молодых людей; <i>green glasses</i> / зависть к чужому успеху	Низкое качество, дешевизна <i>green labour</i> /одежда из дешевой ткани низкого качества
Red (красный)	Муки, воскрешение <i>red boo</i> / пытка	Смушение, позор, безнравственность <i>to get/have a red face</i> / покраснеть; <i>red-handed</i> / преступник, застигнутый на месте преступления	Золото, деньги <i>a red kettle</i> /золотые часы; <i>red book of the exchequer</i> / книга доходов английского монарха

Yellow (желтый)	Покровительство <i>the yellow hammer</i> / птица, на яйцах ко- торой имеются красные пятна	Ревность, зависть, страх <i>yellow-bellies</i> / лягушки	Деньги, богатство <i>yellow fever</i> / желтая лихорадка; <i>yellow stuff</i> / золото, деньги
White (белый)	Очищение от грехов <i>white bird</i> / совесть или душа человека <i>white caps</i> / последователи пророка Мухаммеда	Чистота <i>white</i> / человек, который играет «белыми»; <i>white witch</i> / хитрец, владеющий искусством белой магии	Богатство, серебро <i>white tincture</i> / белый эликсир, превращающий любой металл в серебро

Фразеологизмы с компонентом цвета в русском языке:

Цвет	Символика		
	Религия	Личность	Материальное положение
Черный	Нечистые силы, смерть <i>черная книга</i> / книга заклинаний	Коварство, зло, угрюмость <i>черная душа</i> / коварный человек; <i>чернее ночи</i> / очень мрачный	Низкое материальное положение <i>черный народ</i> / крестьяне; <i>черный день</i> / трудное время в жизни
Голубой	-	Аристократичность, утонченность <i>голубая кровь</i> / аристократ	-
Синий	Счастье, радость <i>синяя птица</i> / символ счастья, мечта	Грубость, мужественность <i>синий чулок</i> / женщина, поглощенная наукой	-
Зеленый	-	Юность, молодость <i>зеленый юнец</i> / неопытный в силу молодости	-
Красный	-	Внешняя красота, стыд <i>красная девица</i> / красивая девушка <i>красный как мак</i> / покрасневший от смущения	Богатство <i>красные дни</i> / время удач <i>красная цена</i> / товар по выгодной цене
Желтый	-	Наивность <i>желторотый птенец</i> / молодой наивный человек	Дешевизна <i>желтенькая бумажка</i> / рублевый кредитный билет
Белый	Святость, чистота, божественность <i>белый свет</i> / окружающий мир	Ложь, грубость <i>шито белыми нитками</i> / неумело скрыто <i>сказка про белого бычка</i> / грубая ложь	Плохое материальное положение <i>дела как сажа бела</i> / шутл. плохо, никуда не годятся

Таким образом, мы рассмотрели фразеологизмы с колоративным компонентом в русской и английской языковых картинах мира. Проведенный нами анализ позволил сделать вывод, что наиболее частотными в сопоставляемых языках являются фразеологические единицы, принадлежащие к черной, белой, красной и синей цветовой гамме.

В рамках цветообозначений, входящих в состав фразеологических оборотов, наблюдается сходство между русским и английским языками в количестве колоративов. Проанализированные фразеологизмы совпадают по структурно-грамматическим моделям и типам значения, что говорит о родстве лингвокреативного мышления носителей данных языков. Предметом особого внимания стали безэквивалентные фразеологизмы с колоративным компонентом. Были выявлены доминирующие цвета для каждой лингвокультуры.

В таблицах отражена классификация фразеосемантических групп, что позволило выявить уровень речевой актуализации различных цветов в русской и английской лингвокультурах и их символику, сложившуюся в мировосприятии этносов.

Библиография:

1. КУНИН, А.В. *Англо-русский фразеологический словарь*. Москва: Русский язык, 1999. 512 с. ISBN 5-87-905-042-4.
2. ЛЕОНТЬЕВ, А.А. *Языковое сознание и образ мира. Язык и сознание: парадоксальная рациональность*. В: *Сборник научных статей*. Москва: Институт языкознания РАН, 1993. с. 16-21.
3. МАСЛОВА, В.А. *Лингвокультурология. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений*. Москва: Академия, 2001. 208 с. ISBN 5-76-95-0745-4
4. МОЛОТКОВ, А.И. *Фразеологический словарь русского языка*. Москва: Советская энциклопедия, 1968. 543 с.
5. СЕРЕБРЕННИКОВ, Б.А. *Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира*. Москва: Наука, 1988. 212 с. ISBN 5-02-010878-2
6. ФРУМКИНА, Р.М. *Психолингвистика. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений*. Москва: Академия, 2001. 25 с. ISBN 978-5-4468-0305-7
7. BERLIN, W., KAY P. *Basic Color Terms*. Berkley: University of California Press, 1969. p. 390 ISBN 3-89706-159-7
8. FRANCIS, W., PARKINSON, D. *Oxford Idioms Dictionary for Learners of English*. Oxford: Oxford University Press, 2009. 509 p. ISBN 2-31478-739-7

FIVE STEPS TO AN INTERACTIVE LESSON

Ruslana LUPAN, student,

Faculty of Philology, Alecu Russo Bălți State University

Scientific adviser: **Svetlana FILIPP**, lecturer

Rezumat: *Acest articol are ca scop să evidențieze importanța predării interactive și modulului de organizare a unei lectii interactive. Bibliografia studiată a demonstrat că deși acest domeniu a fost studiat destul de minuțios, este necesar de analizat această*

materie atîta timp cît evoluția predării e în conitnuă mișcare. Articolul dat prezintă cinci pași, cinci elemente de bază, care constituie elementele cheie a unei lecții interactive, cum ar fi: aranjarea sălii de clasă, modul de explicare a materiei noi, modul de verificare a cunoștințelor, aplicarea cunoștințelor în contexte specifice și folosirea înviorărilor (glume, puzzluri, ghicitori, etc).

Cuvinte-cheie: *interactiv, predare, învățare, lecție, evoluția predării, elemente de bază, organizare, sala de clasă, explicare, verificare, aplicare, contexte specifice, înviorări.*

Teaching and learning any foreign language supposes an assiduous work, both from the part of the teachers and pupils. English is known to be a language with strict rules and lots of exceptions, that is why many pupils see the process of learning English as a dull and uninteresting one. For years, there was paid no attention to the fact that there is a need for a change in the process of teaching English as a foreign language, because pupils were mostly taught to read and translate and not to communicate. Namely due to this, pupils have become unmotivated and are not eager to learn new things.

Some years ago, methodologists started to speak about the process of teaching as an interactive one. But what does it mean for a lesson to be interactive? If some years before a lesson was considered interactive if there was at least some interaction/ feed-back between the pupils and the teacher (checking homework, asking questions, or working in groups) nowadays the situation has changed. In general, the majority of methodologists came to the conclusion that a lesson can be considered interactive if it:

- encourages students' participation
- contains questions that stimulate response, discussion and a hands-on experience
- is supported by teaching aids that press for answers and capture students' attention
- sets up a work group environment
- involves the teacher as well as the student [1].

Above all the important issues, still the most important for an interactive lesson remains to teach pupils think critically.

YU Guilan, a Chinese methodologist, in his research *Study on English Interactive Teaching and Learning in Colleges and Universities* suggests that the interactive strategies should be divided into interactive teaching strategies and interactive learning strategies. The methodologist emphasizes that "*Interactive teaching is a new teaching approach under the guidance of modern teaching thoughts and teaching theory fully conveying the teaching concept of teacher guided and student-centered*" [5, pp. 264-268]. YU Guilan states that in most countries still the lessons of English are dominated by the teacher and seriously falling behind in meeting the requirements of talent training, the development of modern education and the development of the students, and he sees the solution in the usage of the interactive strategies [5, pp. 264-268].

The importance of the interactive strategies in teaching English lays in the fact that they transform the process of teaching-learning, making it friendly, captivating and what is the most important – efficient and productive.

Traditionally, for a lesson of English we need a classroom, desks and seats, books, copybooks, pencils and a blackboard. And if the quality of the books and the environmental issues of the education process were studied and their importance was known since the appearance of methodology itself, then the importance of such elements as seating arrangement, the color of the walls, the color of the blackboard, the color of the materials, the tone of the voice and the appearance of the teacher, was put into focus not so long ago. All these, appeared to be the clue elements of an interactive lesson.

When we speak about Classroom Management we refer to a “*set of techniques, organizational practices and skills that teachers can apply for classroom communication, organization and practice*” [8, p. 21]. Looking at the classroom management from the perspective of the interactive teaching, there appears the need of describing the three aspects (communication, organization and practice) in a more detailed way.

The communication aspect of the interactive classroom is the way the teacher constructs the dialogue with the pupils. First of all, a lesson is based on explanation, giving tasks and checking comprehension. An interactive explanation is the one based on the inductive method. The pupils should be implied in discovering the rules, exceptions and the work mechanism of the new topics. In such a way they repeat and reinforce the previously studied material and gain confidence in their knowledge.

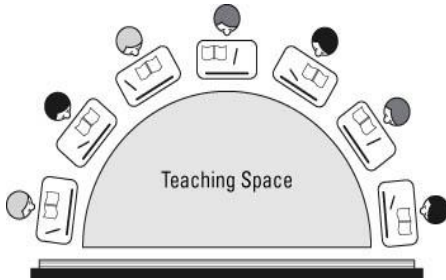
The organization can be considered one of the main points in performing an interactive lesson. Here there are two parts: the lesson plan and the room organization. Both are dependent on one another, so that depending on the room organization we plan the lesson activities and vice versa.

A very interesting research related to this topic was presented by W. Michael Kelley in the book *Rookie Teaching For Dummies*. There the author suggests some questions that can help the teacher to choose the right seating. The first question is connected with the group work. If so, the author suggests arranging the seats in clumps or clusters. The next step is to consider how mobile the teacher is. If the teacher is very active, he/she has to arrange the seats in such a way that there appears a comfortable area for the teacher’s moves. If there are planned group discussions, the author recommends arranging the desks in such a way that the pupils do not look at the backs of each other. Eye contact should be provided so that the dialogue becomes successful [6, p. 216].

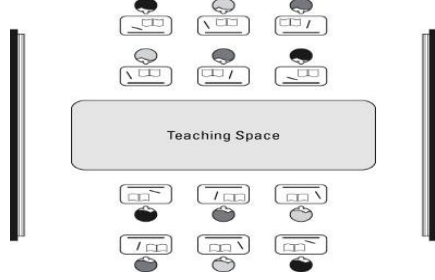
The following idea is concerning the usage of the chalkboard. If the teacher plans to use the blackboard often, he/she should place the seats in such a way that all the pupils can see the blackboard equally. On the contrary, if there are many materials concerning the lesson in the room, pupils should be able to see well all of them without turning or moving.

It is important to remember that moving from the traditional design (rectangular, row-and-column) is not obligatory. It is possible to organize an interactive lesson with the traditional design too; it depends only on the teacher’s decision. This decision should be guided by the points mentioned earlier. In such a way, depending on the answers, the teacher may choose from the following variants:

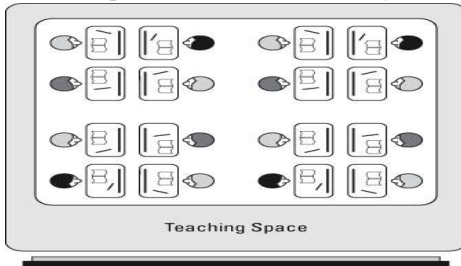
1) *The dance-floor seating chart*

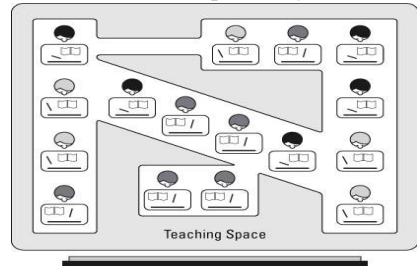
2) *The runway-model seating chart*

3) *The independent-nation-state seating chart*

4) *The battleship seating chart*

[6, p. 216]

The third aspect of the interactive lesson is practice. Here attention should be paid to giving instructions. K. Fichter, during a presentation called *ESL Strategies for Success* gave some suggestions regarding the teacher's instructions. The first recommendation given by K. Fichter is that "the instructions should be comprehensible to all learners". The second point is that the instructions should lead to an interactive learning. Even if the tasks are difficult, the teacher should find a way to make learning interesting and motivating. The third suggestion is that the instructions should challenge pupils' knowledge. They should provoke pupils to apply their knowledge, to debate and to ask questions. The next point is that the instruction should facilitate language learning in the content area. According to this point, the teacher should create a favorable atmosphere for practicing the language in the most natural context. Still, the main recommendation is that the instructions should follow the goal of achieving the objectives and standards by all students [3, p.9].

J.P. Geyser sustains that "giving instructions in the ESL classroom is often problematic because of the quantity and the complexity of the language used" [4, p. 4]. Sometimes teachers may formulate the instructions so mixed that a simple task seems to the pupils something impossible to realize. J.P. Geyser provides some suggestions to help coping with the difficulty of formulating correct instructions:

- It is a good idea to plan the instructions when the teacher first starts teaching.
- The teacher must ensure that he/she has the full attention of the class before giving instructions.

- Wherever possible, a teacher may demonstrate by example instead of giving a long instruction.

For this, J.P. Geysler suggests to develop a stable system of gestures that will be often used by the teacher and understood by the pupils. This also helps saving from repeating instructions verbally all the time when there is a need [4, p. 4].

He also provides the following examples of such gestures:

Stop/Wait

Pairs

Timing

Think!

Can't hear/louder!

Excellent!

Don't know

Quiet!

Not sure!

Perfect!

[4, pp. 5-6]

The teacher should also organize different activities during lessons, should plan the contents of the units in such a way that sometime in the schedule there appear:

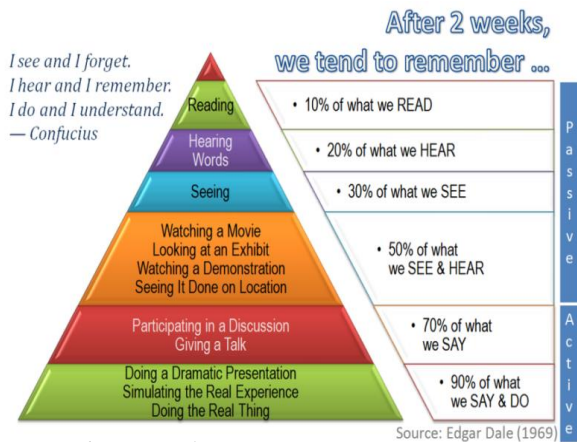
- debates, hands-on activities, use of library
- games, rhymes, singing, clapping games
- English TV programs and English videos
- English magazines, comics and newspapers

One of the main aims of an interactive lesson is to show the pupils that there are interesting ways of learning something. To ensure that the lesson will be delivered in a pleasant and friendly atmosphere the methodologists suggest using warmers and fillers or jokes, different puzzles and icebreakers at the lessons.

All these elements mentioned earlier are proved to make changes. These changes are widely described in the article *The Importance of Interactive Teaching Methods* written by Sh. Kurbanova. In this article the author underlines that the main change is that modern education “*focuses on the students` independent activity, the organization of self-learning environments and experimental and practical training, where students have a choice of actions and can use initiative — as well as flexible training programs where students can work in a comfortable rhythm*” [7, pp. 362-364].

The proof of the efficiency of the interactive strategies is Edgar Dale’s pyramid called *The Cone of Learning*. It contains information about how many percentage of what is read, heard, said or done is remembered by the pupils after two weeks. E. Dale also presents some examples of activities for each level. Thus, after two weeks we remember 10% of the read material, 20 % of the heard material and up to 90 % of what we said and did at the same time (dramatizing a story or a case,

simulating a real-life situation). Thus, active learning is much more efficient than the passive one [2, p. 218].

The Cone of Learning

relation between the teacher and the pupils. It should be a partnership, a cooperation, maybe even a friendship but not a relation between a superior and a subordinate.

References :

1. Concordia University Blog (Concordia Room 241). <https://education.cu-portland.edu/blog/classroom-resources/5-interactive-teaching-styles-2/>
2. DALE, Edgar. *Audio-Visual Methods in Teaching, Revised Edition*, New York: The Dryden Press, 1969. 520 p. ISBN- 978-0039-100-544
3. FICHTER, Karen. Presentation *ESL Strategies For Success*, <http://www.unc.edu/world/FichterESLStrategiesforSuccess.pdf>
4. GEYSER, Jason Peter, *Teaching Methodology Made Easy*, Petaling Jaya: Cheras, 2006. 285 p. ISBN 983-3317-18-9
5. GUILAN, Yu. Study On English Interactive Teaching And Learning In Colleges And Universities. in *Eastern Academic Forum*, Sofia: Miracle A LTD, 2012, nr.3, pp.264-268 ISSN 2367-7384
6. KELLEY, W. Michael. *Rookie Teaching For Dummies*, New York: Wiley Publishing, Inc., 2003. 320 p. ISBN-13: 978-0764524790
7. KURBANOVA, Shirin. The Importance of Interactive Teaching Methods. In: *Young Scientist*, 2016, nr. 19 (123), pp.362-364, ISSN 2072-0297
8. VARZARI, Elena. *Didactica Limbii B [L. Engleză]Curs De Prelegeri* , Bălți : Presa universitară bălțeană, 2013-2014, 95p.

CORELAȚIA DINTRE AGRESIVITATE ȘI NIVELUL DE AUTOAPRECIERE LA PREADOLESCENȚI

Mihaela MĂLIGA, studentă,
Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Conducător științific: Luminița SECRIERU, conf. univ., dr.

Abstract: *The article addresses the correlation between the concepts of aggression and self-respect to the preadolescents. We proposed to examine this topic because preadolescence is considered to be the most vulnerable period the individual is going through, a period that creates many difficulties.*

Keywords: *aggressivity, personality, preadolescent.*

Actualitatea temei: O mare importanță în dezvoltarea armonioasă a personalității umane o constituie modul în care individul parcurge etapele inițiale ale vieții, astfel preadolescența rămâne a fi o perioadă marcantă, întrucât la această etapă preadolescentul „este un copil, dar un copil care din când în când tinde să-și depășească copilăria și care, mai mult decât în oricare din perioadele precedente, prelungeste această copilărie spre viitor”. Creșterea armonioasă și lentă, caracteristică pentru perioadele precedente, la această vârstă, se înlocuiește cu o creștere nearmonioasă și întâmplătoare, fapt ce determină manifestarea unor comportamente negative din partea preadolescenților [4, p. 170-180].

Identificarea personală nu este un proces lipsit de dificultăți. Puberul și-a construit o imagine de sine prin ochii celorlalți, considerându-se slab sau puternic, plăcut sau nu, iar aceste aprecieri influențează imaginea de sine în timpul puseului de creștere. Toate aceste schimbări pot determina preadolescentul să experimenteze evenimente sociale cu încărcătură puternică, ce pot duce la o scădere semnificativă a stimei de sine. O zonă a stimei de sine care poate fi foarte afectată în timpul preadolescenței este stima de sine legată de fizic, stima de sine legată de diferențele de gen, stima de sine în aria socială și academică, stima de sine privind cogniția și mediul social [1, p. 169-171].

O sugestie plauzibilă, susținută de cercetări empirice, evidențiază existența relației dintre agresivitate și stima de sine înaltă doar la o parte din populație. În ciuda aparențelor de încredere în sine înaltă, acești oameni prezintă insecuritatea imaginii de sine [3, p. 114-119].

Raportând autoaprecierea la personalitate, putem afirma că ea este un catalizator al comportamentului său. De autoapreciere depind relațiile ce se stabilesc între persoana respectivă și cei din jur, atitudinea ei în raport cu succesul sau eșecul pe care îl va experimenta [2, p. 18].

Problematika agresivității a preocupat de-a lungul timpului oamenii de știință și nu numai, având în vedere faptul că fenomenul este întâlnit pretutindeni. Acest subiect este actual pentru societatea noastră, deoarece manifestarea acestui fenomen are loc într-un mod accelerat, fapt ce trezește multă curiozitate din partea multor cercetători. De aceea, considerăm că este necesar să desfășurăm un studiu privind cercetarea corelației dintre agresivitate și autoapreciere la preadolescenți.

Scopul cercetării: evidențierea relației dintre nivelul agresivității și autoaprecierii la preadolescenți.

Pentru atingerea scopului cercetării, ne-am propus realizarea următoarelor **obiective de cercetare:**

- Studiarea literaturii științifice cu scopul de a determina bazele teoretice ale problemei investigate;
- Stabilirea metodelor de diagnosticare a nivelului agresivității și autoaprecierii la preadolescenți;
- Cercetarea experimentală a corelației dintre agresivitate și nivelul de autoapreciere la preadolescenți;
- Analiza rezultatelor investigației experimentale;
- Elaborarea unui program psihocorecțional privind diminuarea nivelului de agresivitate la preadolescenți;
- Elaborarea concluziilor.

Ipoteza cercetării: presupunem că nivelul scăzut al autoaprecierii determină manifestarea frecventă a comportamentului agresiv la preadolescenți.

Baza conceptuală a cercetării: o constituie tezele cu privire la problematica autoaprecierii la preadolescenți realizate de: E. Moga (2015), I. Racu (2011), precum și abordările teoretice cu referire la conceptul de agresivitate după D. Furtună, D. Crăciun, A. Neculau, de asemenea și conceptul de autoapreciere după M. Zlate, S. Popoviciu.

Metode, procedee și tehnici de cercetare:

- *Teoretice:* studiul surselor bibliografice, analize, sinteze, clasificări.

- *De colectare a materialului empiric:*

- Testul de autoapreciere „Dembo-Rubenștein” (prelucrat de Prihojan),
- Chestionarul de agresivitate Bassa-Darck adaptat de A. K. Osnițchii,
- Desenul familiei în acțiune (*KFD – Kinetic Family Drawings R. Burns, H. Kaufmann*)

- *Interpretarea datelor în scopul analizei cantitativ-calitative.*

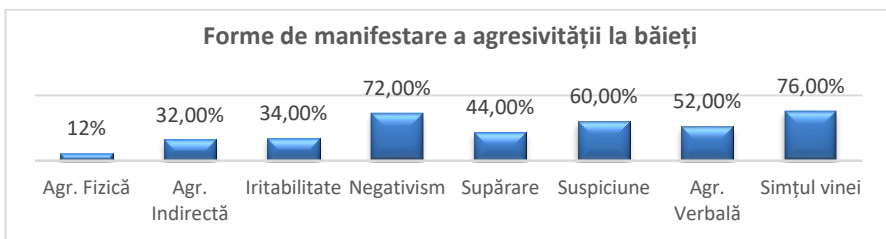
Baza experimentală a cercetării: 100 preadolescenți, 78 subiecți din gimnaziul A.I Cuza, mun. Bălți, și 22 preadolescenți din gimnaziul Ustia, or. Glodeni.

Rezultatele obținute și interpretarea lor.

Pentru evidențierea formelor de manifestare a agresivității la preadolescenți am aplicat chestionarul de agresivitate Bassa-Darck adaptat de A.K.Osnițchii. Rezultatele obținute sunt prezentate în figura nr. 1.

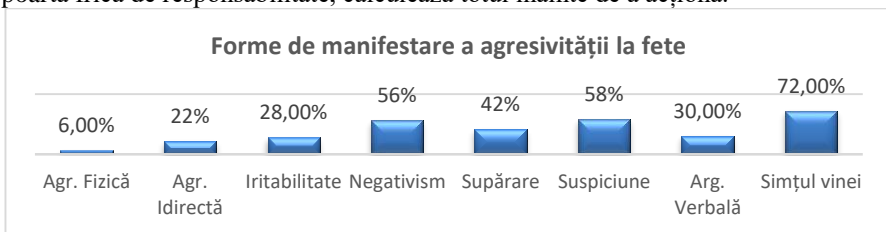
Datele prezentate în figura nr. 1 ne arată că preadolescenții de sex masculin înregistrează indici semnificativi la scala *negativismului*, ceea ce denotă faptul că acești subiecți deseori manifestă accese de furie, neascultare și încălcarea regulilor, învinuirea altora pentru acțiunile lui, agresivitate fizică asupra celor din jur. La scala *suspiciunii* se încadrează 60% din numărul de subiecți, astfel acești preadolescenți se caracterizează prin faptul că sunt nonconformiști, au relații supărăcioase cu cei din jur, manifestă neîncredere cu înclinații spre critică. *Agresivitatea verbală* este prezentă la 50% din numărul de subiecți, astfel copiii marcați de agresivitate verbală au tendința de a fi în centrul atenției, sunt convinși că limbajul agresiv e ceva normal.

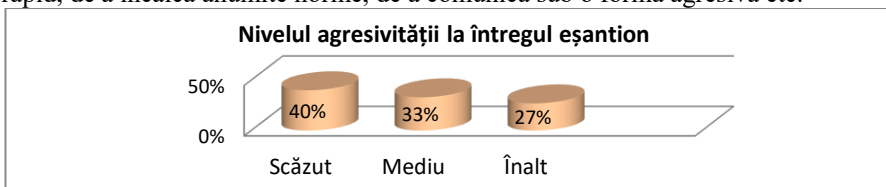
Figura nr. 1. Rezultatele privind formele de manifestare a agresivității la preadolescenții de sex masculin

Simțul vinei este prezent la 76% din numărul total de subiecți, acești copii poartă frica de responsabilitate, calculează totul înainte de a acționa.

Figura nr. 2. Rezultatele privind formele de manifestare a agresivității la preadolescenții de sex feminin

Rezultatele prezente în figura nr. 2 ne arată că la fel ca și băieții, fetele înregistrează cote înalte la scala: negativism, supărare, suspiciune, agresivitate verbală și simțul vinei. Astfel acești preadolescenți sunt marcați de tendința de a se înfuria rapid, de a încălca anumite norme, de a comunica sub o formă agresivă etc.

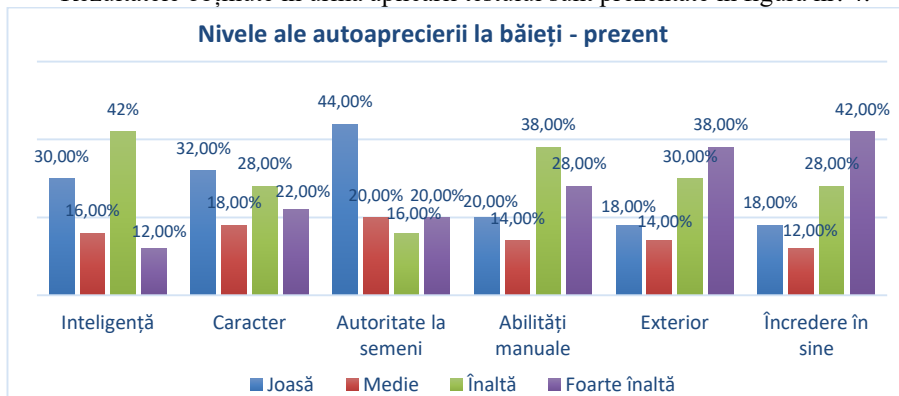
Figura nr. 3. Distribuția rezultatelor privind nivelul agresivității la subiecții de gen masculin și feminin

Conform diagramei nr. 3, indiferent de genul preadolescenților, circa 40% din numărul de subiecți manifestă un nivel scăzut al indicelui agresivității, acești subiecți fiind caracterizați ca fiind persoane calme, echilibrate. 33% înregistrează un nivel mediu de agresivitate, aceste persoane fiind de obicei liniștite, dar uneori tentați de a acționa impulsiv la o situație dificilă, iar 27% manifestă un nivel înalt de agresivitate, acești preadolescenți sunt marcați frecvent de agresivitate, adoptând comportamente inadecvate cu referire la mediul înconjurător.

Cercetările mai multor autori au demonstrat că autoaprecierea este o variabilă psihologică implicată în furie, anxietate, comportamente delincvente, în acest context, ne-a interesat să analizăm relația dintre agresivitate și autoapreciere la preado-

lescenți. Pentru cercetarea autoaprecierii am utilizat Testul de autoapreciere „Dembo-Rubenștein” (prelucrat de Prihojan).

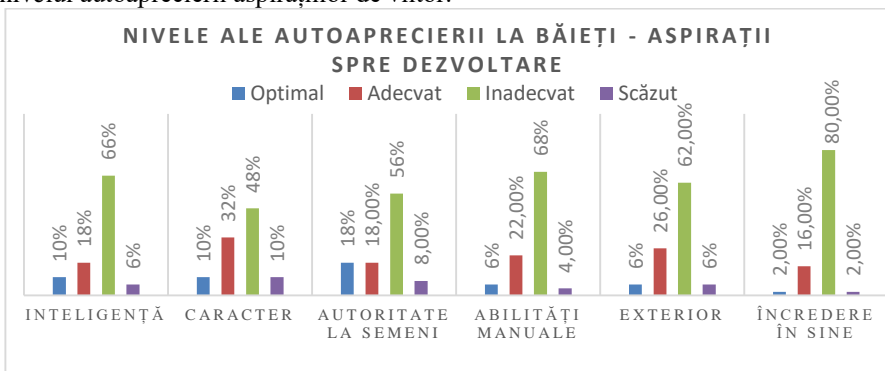
Rezultatele obținute în urma aplicării testului sunt prezentate în figura nr. 4.

Figura nr. 4. Distribuția datelor privind nivelul autoaprecierii în prezent la preadolescenții de sex masculin

Conform rezultatelor obținute putem afirma că din totalitatea variabilelor propuse în test, subiecții de sex masculin înregistrează medii joase la valoarea: inteligență, caracter și autoritate la semeni. Astfel, acești subiecți se consideră incapabili de a-și aprecia capacitățile cognitive, trăsăturile de caracter și întâlnesc dificultăți în relaționarea cu cei din jur.

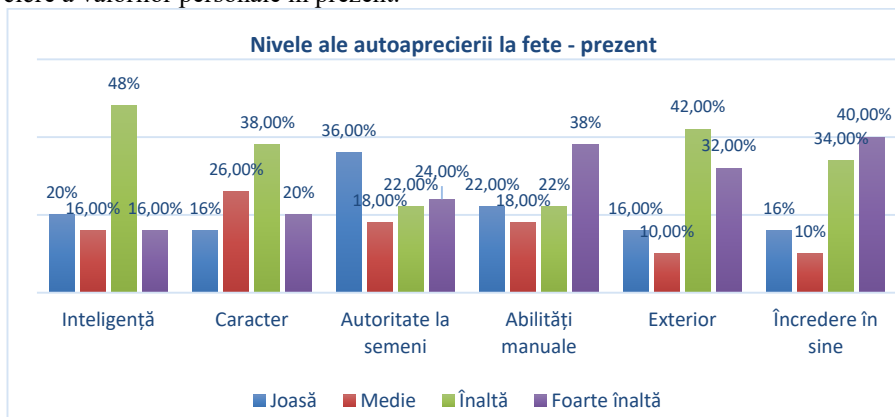
În continuare, vom prezenta rezultatele subiecților de sex masculin privind nivelul autoaprecierii aspirațiilor de viitor.

Figura nr. 5. Distribuția datelor privind nivelul autoaprecierii aspirațiilor spre viitor la preadolescenții de sex masculin

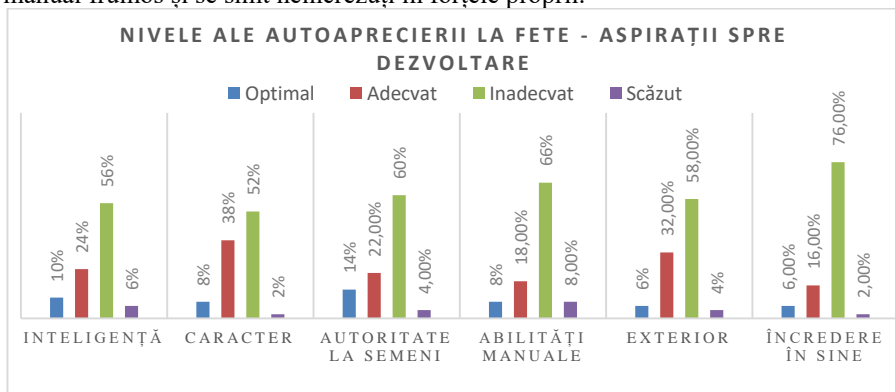
Datele prezente ne arată că preadolescenții tind spre o creștere inadecvată a următoarelor valori: inteligență, autoritate la semeni, exterior și încredere în sine. Acești subiecți în viitor se vor ciocni frecvent cu insuccese, fiindcă așteptările lor nu vor coincide cu realitatea.

În continuare, prezentăm datele obținute de fete privind nivelul de autoapreciere a valorilor personale în prezent.

Figura nr. 6. Distribuția datelor privind nivelul autoaprecierii în prezent la preadolescenții de sex feminin

Datele obținute relevă faptul că fetele manifestă o autoapreciere scăzută la valorile: autoritate la semeni, abilități manuale și încredere în sine. Astfel, acești preadolescenți se simt incapabili de a-și impune punctul lor de vedere, de a realiza ceva manual frumos și se simt neîncrezuți în forțele proprii.

Figura nr. 7. Distribuția datelor privind nivelul autoaprecierii aspirațiilor spre viitor la preadolescenții de sex feminin

Rezultatele obținute denotă faptul că în viitor fetele tind spre o creștere semnificativă a valorilor: autoritate la semeni, abilități manuale și încredere în sine. În așa mod, preadolescenții de sex feminin cred că se vor simți valoroși și capabili de a obține succese în viitor.

Pentru a identifica care sunt factorii ce determină manifestarea unui comportament agresiv din partea preadolescenților, ne-am propus să analizăm cadrul familial al copiilor, utilizând tehnica Desenul familiei în acțiune.

Tabelul nr. 1. Rezultatele statistice ale tehnicii: Desenul familiei în acțiune
(KFD – Kinetic FamilyDrawings R. Burns, H. Kaufmann)

Băieți			Fete		
Climatul familial	31 persoane	62%	Climatul familial	35 persoane	70%
Simțul inferiorității	14 persoane	28%	Simțul inferiorității	11 persoane	22%
Conflicte în familie	5 persoane	10%	Conflicte în familie	4 persoane	8%

Aplicarea acestei metode ne-a permis să identificăm și să analizăm climatul familial în care se dezvoltă preadolescenții. Din totalitatea produselor realizate, am obținut următoarele date: 62% din băieți au demonstrat că trăiesc într-un climat familial favorabil, în care nu predomină atmosfera negativă și ostilă din partea membrilor familiei, subiecții se simt confortabil și protejați. Prezența tuturor membrilor familiei pe desen, finisarea figurilor, predominarea culorilor calde, apropierea figurilor, oferirea unui titlu descriptiv și frumos al familiei, demonstrează faptul că familia este un cadru favorabil și important pentru dezvoltarea armonioasă a puberului. 28% din băieți trăiesc în cadrul familiei lor momentan un simț al inferiorității, fapt demonstrat de modul în care puberul și-a poziționat pe hârtie membrii familiei, inclusiv pe el, culorile reci folosite în reprezentarea figurilor, mimica sa. Acest fapt poate fi explicat de componența familiei, fiind în număr mare, iar atenția părinților poate că nu este direcționată spre puber, sau o altă cauză poate fi perioada de criză prin care trece acesta. 10% din băieți întâlnesc probleme în cadrul familiei, fapt demonstrat de lipsa figurii proprii în desen, distanța considerabilă dintre figurile membrilor și propria figură. Acest fapt se poate răsfrânge asupra comportamentului puberului, asupra stării sale afective, fiind posibil și o cauză a ostilității față de cei din jur. Din numărul total de fete, 70% trăiesc într-un mediu familial favorabil și armonios, 22% se simt inferioare în comparație cu membrii familiei, iar 8% întâlnesc anumite probleme în familia sa.

Concluzie:

Rezultatele obținute în cadrul cercetării științifice ne-au determinat să constatăm faptul că ipoteza cercetării noastre s-a confirmat, fapt demonstrat de prezența corelației dintre agresivitate și nivelul de autoapreciere la preadolescenți. Discrepanțele dintre nivelul de autoapreciere și posibilitățile lui reale de a se manifesta în societate îl determină pe copil la o distorsiune comportamentală și, ulterior, la apariția agresivității. În urma prelucrării datelor obținute în cadrul demersului diagnostic, concluzionăm faptul că persoanele cu un nivel de autoapreciere adecvată manifestă încredere în capacitățile și posibilitățile proprii, se adaptează cu ușurință la schimbările mediului, obțin mai ușor succese în cadrul activităților desfășurate, în schimb ce persoanele cu autoapreciere inadecvată tind să se manifeste prin intermediul fațetelor mai puțin pozitive, ceea ce ulterior va duce la o dezvoltare dizarmonoasă a individului. Nivelul ridicat al indicelui agresivității este determinat conform rezultatelor de nivelul scăzut al autoaprecierii, astfel copiii pentru a se manifesta în societate recurg la comportamente inacceptate de cei din jur.

Conceptele de agresivitate și autoapreciere se află în strânsă legătură una cu alta, având influențe semnificative una asupra alteia. Cercetarea corelației dintre aceste două concepte la preadolescenți reprezintă pentru noi un fenomen important,

care necesită o atenție sporită în vederea creșterii nivelului de autoapreciere și minimalizarea comportamentului agresiv. Întrucât etapa de cercetare a inclus selectarea unui eșantion suplimentar pentru completarea datelor, putem concluziona că eșantionul original din mediul rural a indicat un indice scăzut al autoaprecierii și un indice înalt al agresivității comparativ cu eșantionul din mediul urban, ceea ce denotă faptul că mediul în care se cresc copiii are o influență importantă în dezvoltarea acestora. Dat fiind faptul că baza conceptuală a cercetării a constituit-o preadolescenții cu vârsta cuprinsă între 12-14 ani, sesizăm faptul că pentru această perioadă de vârstă este practic o normalitate manifestarea unor comportamente specifice transformărilor prin care trec copiii în această perioadă.

Deci, rezultatele obținute în urma investigației științifice ne-au ajutat să determinăm prezența corelației dintre conceptele de agresivitate și autoapreciere la preadolescenți, precum și factorii care le influențează.

Bibliografie:

1. GOLU, Florinda. Manual de psihologia dezvoltării. O abordare psihodinamică. Iași: Polirom, 2015. 339 p. ISBN: 978-973-46-5627-1
2. MOGA, Ecaterina. Particularitățile interacțiunii autoapreciere - nivel de expectanțe la tineri: autoref. tz. de dr. în psihologie. Chișinău, 2015. 287 p. [citat 14.12.2017] Disponibil online: http://www.cnaa.md/files/theses/2015/23400/ecaterina_moga_thesis.pdf
3. PLATON, Carolina; TURCHINĂ Tatiana. Noi perspective în măsurarea stimei de sine în raport cu agresivitatea. Revistă științifică a Universității de Stat din Moldova, 2007, nr. 9. 4 p. [citat 03.03.2018] Disponibil online: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/38%20Noi%20perspective%20in%20masurarea%20stimei%20de%20sine%20in%20raport%20cu%20agresivitatea.pdf
4. TROFAILA, Lidia. Psihologia dezvoltării. Suport de curs. Ediția a II-a. Chișinău, SA<<Tipografia Reclama>>, 2009. 264 p. ISBN 978-9975-937-87-0.

EFFECTUL ANGAJAMENTULUI ÎN DOMENIUL ȘCOLAR LA ELEVI

Tatiana TONOFREI, studentă,

Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte,

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Coordonator științific: **Luminița SECRIERU**, conf. univ., dr.

Abstract: *In recent years, there has been an increasing amount of literature on student engagement with school. There is a large agreement on the predictive role that individual differences instudent engagement with school plays in relation to a wide range of educational outcomes and to general adjustment. Numerous empirical studies have attempted to explain how individual characteristics of students (e.g., gender, academic motivation, school-related self-efficacy), family environment (e.g., parent social support), and the school climate (e.g., social support from teachers and peers, autonomy granted to students, quality of instructional practices) impact student engagement with school and the academic performance. This paper summarizes the existing literature on antecedents and positive outcomes of student engagement with school.*

Keywords: *engagement, gender differences, student, school.*

În ultimii ani, conceptul referitor la angajament a beneficiat de un interes deosebit în rândul cercetătorilor din diverse domenii. În opinia lui Kiesler (1971), angajamentul ar fi legătura care-l unește pe individ cu actele sale, deci cu cât subiectul este mai angajat în actele sale, cu atât cresc posibilitățile ca el să emită comportamente legate de angajamentul inițial. De fapt, angajându-ne, chiar și verbal, ni se activează o presiune de natură psihologică, ce ne va face să încercăm a îndeplini lucrul pentru care ne-am angajat. Angajamentul există odată ce subiectul percepe legătura dintre sine și actul său [4, p. 242].

Angajamentul elevilor în domeniul școlar a început să atragă atenția cercetătorilor și specialiștilor în politici educaționale, argumentându-se utilitatea studierii acestei variabile ca fiind dată de valoarea predictivă pe care o are în raport cu numeroase dimensiuni ale adaptării adolescenților la sarcinile dezvoltării, inclusiv la școlaritate [5, p. 143].

Această dimensiune a fost conceptualizată prin contribuția voluntară și constructivă pe care elevii o au în proiectarea și adaptarea procesului instructiv-educativ la propriile lor nevoi. Numeroase studii empirice au urmărit să explice care sunt factorii care contribuie la angajamentul elevilor în domeniul școlar, precum și la rezultatele școlare. [3, p. 74]

Efectul adăugării angajamentului în setul de stimuli sunt printre ingredientele eficiente ale învățării și poate asigura succesul și reușita școlară.

În acest context, realizarea unui studiu privind efectul angajamentului în domeniul școlar la elevi este de o actualitate și importanță incontestabilă. Ideea pusă în discuție în acest studiu constă în studierea factorilor care contribuie la angajamentul elevilor în domeniul școlar, pentru că stimularea angajamentului față de școală în rândul adolescenților tinde să fie una dintre căile prin care poate fi ameliorat nivelul scăzut al rezultatelor școlare, se poate lupta împotriva plictiselii și a sentimentului de alienare față de școală în rândul elevilor și poate fi controlat fenomenul abandonului școlar care, în unele state ale lumii, înregistrează rate îngrijorătoare.

Demersul științific al cercetării în cauză a avut ca **scop** identificarea diferențelor interindividuale între dimensiunile angajamentului în domeniul școlar la elevi.

Astfel, pornind de la scopul cercetării, ne-am propus următoarele **obiective de cercetare**:

- Analiza literaturii de specialitate cu scopul de a determina bazele teoretice ale problemei investigate;
- Identificarea și selectarea instrumentelor de studiere a dimensiunilor angajamentului în domeniul școlar la elevi;
- Realizarea investigației;
- Interpretarea cantitativă și calitativă a rezultatelor obținute;
- Elaborarea concluziilor.

Dept bază metodologică a tezei, au fost utilizate următoarele **metode, procedee și tehnici de cercetare**:

- *teoretice*: analiza și sinteza literaturii de specialitate, sistematizarea și generalizarea informației științifice;
- *de colectare a materialului empiric*: Scala SES-4DS (Veiga, 2012);

- *interpretarea datelor*: în scopul analizei cantitativ-calitative.

Baza experimentală a cercetării a fost reprezentată de 108 de elevi de la Liceului Teoretic „Mihai Eminescu” din Bălți, ai claselor a 5-a și a 8-a, dintre care 52 de fete și 56 de băieți.

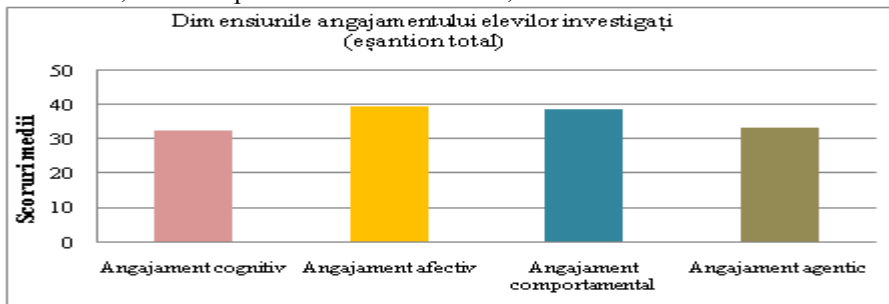
În așa mod, pentru realizarea investigației subiecții au primit un instrument standardizat, care le-a fost administrat pentru măsurarea angajamentului în domeniul școlar.

Instrumentul a vizat testarea din punct de vedere psihometric a scalei multidimensionale propusă de Veiga, respectiv explorarea efectelor angajamentului în domeniul școlar la elevi [1, p. 325].

SES-4DS este o scală multidimensională care include 20 de itemi care operaționalizează patru dimensiuni ale angajamentului față de școală (câte 5 itemi pentru fiecare dimensiune), după cum urmează:

- Dimensiunea cognitivă (primii 5 itemi) se referă la prelucrarea activă a informațiilor obținute în contextul activităților instructiv-educative, realizarea legăturilor între cunoștințele achiziționate în cadrul diferitelor discipline de studiu, schițarea unui plan de idei pentru redactarea textelor scrise și alocare de timp pentru căutarea informațiilor suplimentare la subiectele predate în clasă.
- Dimensiunea afectivă (itemii 6-10) se referă la sentimentul elevului de conecta-re cu și apartenență la școala în care învață, precum și percepția pozitivă despre școală, ca loc în care își poate face ușor prieteni, se simte securizat din punct de vedere afectiv și integrat. Evidențiază afectul și emoțiile elevilor în școală, inclusiv interesul, plăciseala, fericirea, anxietatea.
- Dimensiunea comportamentală (itemii 11-15) include comportamentele negative pe care elevii le manifestă în timpul orelor (lipsa de atenție în timpul orelor, chiulul de la ore, absențele) și în relațiile cu profesorii, implicarea elevilor în sarcinile școlare și coerența efortului participării lor.
- Dimensiunea agentică (itemii 16-20) îl descrie pe elev ca implicându-se pro-activ în procesul învățării, prin intervențiile ce le face în timpul orelor, întrebările care le adresează și sugestiile pe care le face profesorului, dialogurile ce le poartă cu profesorii despre propriile interese.

Astfel, în urma aplicării acestui chestionar, avem următoarele rezultate:

Figura nr. 1. Rezultatele obținute de elevi la scala SES-4DS (indiferent de gen și vârstă)

După cum putem vedea, rezultatele analizei pentru întreg eșantionul de elevi, au scos în evidență valori majore ale angajamentului afectiv și comportamental, respectiv mediile acestor două dimensiuni sunt semnificativ mai ridicate, au constituit 39,61 și respectiv 38,51. Pentru angajamentul cognitiv, aceștia au înregistrat medii de 32,20, iar dimensiunea agentică a căpătat valori de 33,34.

Aceste rezultate denotă prezența unui nivel moderat al angajamentului în rândul elevilor, ce poate fi explicat prin eforturile pe care le depun pentru a obține rezultate școlare bune, pentru a stabili relații de prietenie și colaborare cu întregul contingent al mediului instructiv-educativ.

Scorurile înalte ale dimensiunilor afectivă și comportamentală ne arată totuși că elevii se implică în activitățile școlare și extrașcolare, frecventează cu plăcere orele, manifestă interes pentru învățare și au o percepție pozitivă vizavi de acest mediu de dezvoltare.

Pentru a face o analiză mai amplă în interpretarea datelor privind nivelul angajamentului în domeniul școlar la elevi, vom sintetiza rezultatele obținute de elevi la cele patru dimensiuni ale angajamentului prin compararea mediilor fetelor cu cele ale băieților pentru fiecare dintre treptele școlare (vezi tabelul nr. 1).

După cum și ne-am propus, conform rezultatelor primite, observăm că efectul angajamentului în domeniul școlar la elevi diferențiază de la o treaptă școlară la alta, după cum avem și unele diferențe în funcție de gen.

Analiza efectelor angajamentului, indiferent de gen și de treapta școlară, scoate în evidență medii mai ridicate pentru dimensiunea angajamentului afectiv și comportamental. În comparație cu fetele, băieții au atins scoruri mai mari la aceste subscale, inclusiv și pentru dimensiunea agentică.

La capitoul angajamentului cognitiv, datele ne arată o medie mai mică spre deosebire de celelalte forme ale angajamentului, totuși unele diferențe sunt în acest plan. Potrivit estimărilor pentru această dimensiune fetele din clasa a 5-a au căpătat un rezultat puțin mai vizibil în comparație cu băieții, dar dacă ne uităm la rezultatele ce țin nemijlocit de clasa a 8-a, atunci putem observa cum în această situație fetele dețin întâietate, cu o medie de 17,45, în comparație cu băieții din aceeași clasă cu un coeficient de 15,87.

Rezultatele căpătate demonstrează o diferență semnificativă observabilă pentru toate dimensiunile angajamentului potrivit comparațiilor făcute pentru cele două trepte școlare, fapt care permite concluzionarea că fiecare treaptă școlară marchează în felul său prezența și efectul angajamentului în rândul elevilor.

Tabelul nr. 1. *Analiza datelor comparative în funcție de genul elevilor (subeșantioane corespunzătoare treptelor școlare)*

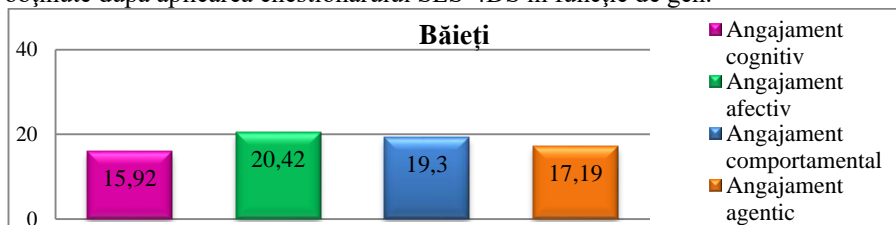
Subeșantioane	Dimensiunile SES-4DS	Fete	Băieți
Elevi de clasa a 5-a	Angajament cognitiv	15,94	15,52
	Angajament afectiv	19,02	20,44
	Angajament comportamental	19,52	19,97
	Angajament agentic	16,11	16,38

Elevi de clasa a 8-a	Angajament cognitiv	17,45	15,87
	Angajament afectiv	19,62	20,40
	Angajament comportamental	18,50	18,27
	Angajament agentic	16,25	18,45

Pentru elevii clasei a 5-a s-a constatat o diferență vizibilă între scorul mediu pe care băieții l-au obținut la dimensiunea angajamentului afectiv de 20,44, în comparație cu fetele care au obținut un rezultat de 19,02. De asemenea, băieții din clasa a 8-a au înregistrat o medie a scorurilor la angajamentul afectiv puțin mai ridicată decât media fetelor.

Pentru confirmarea ipotezei propuse, în continuare vom prezenta datele obținute după aplicarea chestionarului SES-4DS în funcție de gen:

Figura nr. 2. Rezultatele obținute de băieți la scala SES-4DS

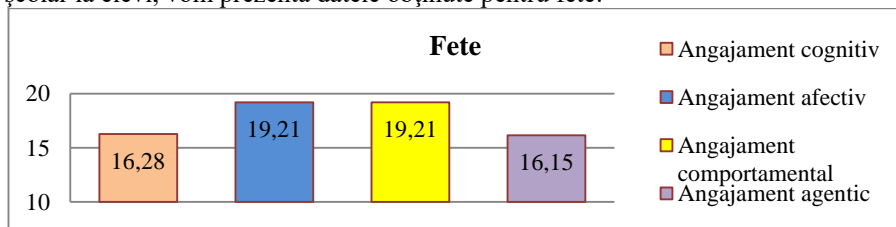
Potrivit acestor rezultate, putem observa că băieții se angajează mai mult în plan comportamental și afectiv, acumulând un punctaj egal pentru aceste două dimensiuni de 19,21. Pentru angajamentul cognitiv au căpătat valori scăzute, iar pentru latura agentică au atins un scor mediu.

Analiza mai detaliată a acestor date ne demonstrează că băieții sunt angajați puternic și prezintă un interes pentru activitățile legate de școală, trăiesc impresii și momente plăcute cu colegii săi și stabilesc relații bune cu profesorii.

Pornind de la observațiile făcute, putem spune că angajamentul reduce gândurile negative, apare o anumită siguranță, își poate aduce efectul și norma de responsabilitate.

Aceste gânduri au dat în mod direct explicație acestor medii ridicate ale angajamentului în rândul băieților, cât și o apreciere a efectului pe care angajamentul îl are la elevi.

În continuare, pentru clarificarea diferențelor de gen privind angajamentul școlar la elevi, vom prezenta datele obținute pentru fete:

Figura nr. 3. Rezultatele obținute de fete la scala SES-4DS

Făcând o comparație între scorurile fetelor și cele ale băieților la subscalele SES-4DS, putem evidenția că comparativ cu băieții, fetele au obținut medii puțin mai ridicate ale scorurilor la angajamentul cognitiv (fig. 3). Aceasta denotă faptul că, comparativ cu băieții, fetele tind să fie mai orientate către utilizarea sistemică a unor strategii cognitive care să favorizeze procesul învățării, precum și planificarea, monitorizarea și adaptarea în funcție de scopuri a activităților care implică pregătirea pentru școală.

Se știe că fetele, comparativ cu băieții au o capacitate de autoorganizare mai mare, își planifică foarte concret scopurile și le ating cu perseverență, dispun de autocontrol în realizarea activităților și își pun foarte bine la punct îndeplinirea sarcinilor în diverse domenii. Investirea de efort și persistența în procesul învățării, de asemenea, caracterizează nivelul înalt al angajamentului cognitiv la fete [2, p. 150].

Ca și în cazul băieților, la fel și la fete se atestă scoruri majore la dimensiunile angajamentului afectiv și comportamental în comparație cu celelalte două subscale (cognitivă și agentică), motiv ce ne aduce la concluzia că, indiferent de gen, elevii tind să se angajeze mai mult sub forma angajamentului afectiv, urmat de cel comportamental.

Concluzii:

Făcând o retrospectivă a rezultatelor obținute în urma cercetării date, putem spune că identificarea efectului angajamentului în domeniul școlar la elevi a dus la confirmarea ipotezei noastre. Ipoteza este validată, deoarece avem diferențe vizibile privind nivelul angajamentului în domeniul școlar atât în funcție de gen, cât și de treapta școlară.

Aceste diferențe au fost elucidate și de cercetătorii din acest domeniu, care au sugerat că diferențele de gen în domeniul școlar, pot fi explicate, prin diferențele între fete și băieți în ceea ce privește anumite trăsături de personalitate, variabile motivaționale sau comportamentale și mai puțin prin diferențele în planul abilităților și al competențelor cognitive sau intelectuale. Explicarea acestor diferențe interindividuale sunt importante pentru cei ce activează în domeniul educațional și ține nemijlocit de activitatea cercetătorilor din sfera psihologiei educaționale.

Această teză reprezintă o experiență în acest domeniu de cercetare, menită să stabilească efectul angajamentului în domeniul școlar la elevi prin evidențierea diferențelor interindividuale între dimensiunile angajamentului în funcție de genul și treapta școlară a elevilor.

Reieșind din rezultatele obținute, în urma cercetării, s-a confirmat ipoteza avansată în prealabil, deci nivelul angajamentului în domeniul școlar prezintă diferențe între dimensiunile angajamentului în funcție de genul și vârsta elevilor, având drept rezultat sporirea eforturilor pentru atingerea performanțelor și a unor rezultate școlare bune.

Aceste dimensiuni ale angajamentului pot duce la o serie de experimente și cercetări pe viitor. Fiecare din ele se vor ocupa de analiza globală a corelației dintre angajament și rezultatele școlare ale elevilor sau de legătura acestuia cu alte variabile ce țin de domeniul școlar [2, p. 150].

Bibliografie:

1. CHELCEA, S. *Psihosociologie: teorie, cercetări și aplicații*. București: Ed. Economică, 2008, 424 p.
2. COSMOVICI A.; Iacob L. *Psihologie școlară*. Iași: Ed. Polirom, 1999, 304 p.
3. GUÉGUEN, Nicolas. *Psihologia manipulării și a supunerii*. Iași: Ed. Polirom, 2007, 304 p.
4. HATTIE, John. *Învățarea vizibilă. Ghid pentru profesori*. București: Ed. Trei, 2014, 416 p.
5. JOULE, R.V., Beauvois, *Petit traité de manipulation a l'usage des honnêtes gens*. Grenoble: Presses Universitaires de Grenoble, 1987, 286 p.

EDUCAREA STIMEI ȘI RESPECTULUI FAȚĂ DE PERSOANELE ADULTE LA PREȘCOLARII SUPERIORI PRIN JOCURI CU SUBIECT PE ROLURI

Mihaela ȚURCANU, studentă,
Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte,
Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți
Conducător științific: **Nina SACALIUC**, conf. univ., dr.

Abstract: *This article addresses a critical examination of many scientists in the field of early education. The study results of our evaluation demonstrates that Bredan V., Nicola I., Miron I., Sacaliuc N., contributed to highlighting the need for Education Honor and Respect for Adults in Higher Preschoolers through role-playing games. The term of respect and honor are synonymous. The concept of esteem and respect can be interpreted in the following way: justice, understanding, politeness, dedication. These qualities must be developed in children from the earliest age, since they underlie the formation of future generations.*

Keywords: *Scientists; education; honor; respect; esteem; generation; role-playing games; Higher Preschoolers; justice; understanding; politeness; dedication; children.*

Educarea stimei și respectului față de persoanele adulte trebuie să ocupe un loc important în procesul de educație, în general, și mai ales în educația morală, în special, astfel fiind în strânsă corelație cu profilul moral și spiritual al fiecărei persoane.

Nu este posibilă formarea personalității fără a ține seama de aspectul care ar trebui să domine întreaga noastră viață sufletească: aspectul moral.

Rezultatul educației morale prezintă apariția și confirmarea anumitor calități morale și, cu cât mai trainic sunt formate aceste calități, cu atât mai înaltă e aprecierea moralității sale de către cei ce-l înconjoară.

La întrebarea dacă merită să ne ocupăm de bunele maniere și dacă n-au devenit inutile, răspunsul e unul singur: buna-creștere nu este și nu va deveni niciodată inutilă pentru că îl face pe om să se respecte, în primul rând, pe sine, apoi pe mama și pe tatăl său și pe fiecare alt adult ce-l înconjoară.

Stima este un sentiment de respect întemeiat pe aprecierea demnității și înaltei calități proprii unei persoane. Este cât se poate de important ca de la vârsta timpurie să le formăm micuților o atitudine respectuoasă față de persoanele adulte, deoarece din primii ani de viață copilul intră în anumite relații cu maturii: părinții, cei mai apropiați membri ai familiei.

Orice copil și adult vrea să se bucure de considerația celor din jur, să se țină cont de părerea lui, să i se ceară sfaturi. Toate acestea sunt semne ale stimei ce o nutresc față de el cei ce-l înconjoară.

Stima față de toți membrii familiei trebuie să fie lege pentru copii. Datoria persoanelor adulte este de a-i învăța pe copii să-și coordoneze dorințele și acțiunile cu interesele altor oameni.

Pentru ce sunt stimați oamenii? Și ce legătură este între respectul față de oameni și respectul de sine?

În primul rând, omul este stimat nu numai pentru talent, ci și pentru îndemnarea cu care muncește, pentru sinceritate, pentru faptul că este drept cu toată lumea, pentru acele calități morale pe care poate să și le educe oricine, câștigând astfel respectul celor din jur.

Iată de ce este necesar de a forma la copii din frageda copilărie un mod concret de comportare cu maturii, forme corespunzătoare, prin care să-și exprime stima față de ei, acestea să se bazeze pe atașamentul lor, pe respect și încredere, dorința de a-i asculta pe adulți, de a îndeplini cu plăcere rugămintele lor, de a fi amabil, de a-i bucura prin fapte bune.

La Ioan Nicola găsim noțiunea de stimă față de persoanele adulte, ca o așa calitate ce reflectă acea latură a acțiunii umane în care se întruchiează relațiile copilului față de persoanele adulte [4].

Elena Macovei susține că stima este un mod manierat de comportare, acționare în interes propriu și al altora. Sinonimele cuvântului stimă sunt responsabilitate, recunoștință [3].

Valorile morale sunt categorizate în concepte ca: bine; fericire; dreptate; datorie; stimă; respect; onestitate.

În grupurile sociale se impun a fi respectate anumite exigențe de comportare morală: corectitudine; politețe; respect [1].

Toate regulile de politețe au o logică firească izvorâtă din bun simț, omenie și respect reciproc, pe care și-l datorează întotdeauna oamenii în condițiile de corectitudine și civilizație.

De la formarea naturii despre ceea ce e bine și până la comportamentul direct al copiilor este o cale deosebit de complicată, fiind necesară o muncă permanentă din partea maturilor.

Unii copii, deși se comportă bine, rămân, totuși, indiferenți față de comportamentul celor din jur, sunt uneori categorici în aprecieri privind conduita semenilor săi. Mulți se comportă bine din teama de a nu fi pedepsiți. Cauza acestor fenomene este însușirea formală a cunoștințelor etice, supunerea inconștientă cerințelor persoanelor adulte. Pentru a se evita fenomenele negative este necesar ca educatorii, părinții să aibă grijă de dezvoltarea conștiinței morale a copilului, să determine mai întâi cu ce scop săvârșește copilul o faptă sau alta, de ce procedează anume așa.

Activitatea de joc, inclusiv jocul cu subiect pe roluri prezintă un mijloc de formare la copii a reprezentărilor morale în general și a stimei și respectului față de persoanele adulte în special, fiindcă copiii reproduc în joc relațiile dintre oameni.

Jocul contribuie la dezvoltarea conduitei voluntare, la educarea trăsăturilor de caracter. Jocul este o școală a voinței și a caracterului copilului preșcolar.

Pornind de la ideile teoretice și practice de cercetare în literatura de specialitate, cu privire la educarea stimei și respectului față de persoanele adulte prin jocurile cu subiect pe roluri, am inițiat o activitate experimentală.

În experiment am fost cuprinși preșcolarii grupei pregătitoare de la grădinița „Steluța” din satul Pelinia, r-nul Drochia.

Am înaintat scopul de a determina ce condiții sunt create în grupa respectivă pentru educarea stimei și respectului față de persoanele adulte.

Obiectivele fiind următoarele:

- Stabilirea cauzelor ce duc la dificultăți în educarea stimei și respectului;
- Familiarizarea cu munca educativă, orientată spre inițierea preșcolarilor în diverse jocuri cu subiect pe roluri;
- Examinarea posibilităților educării stimei în cadrul jocurilor cu subiect pe roluri.

Metodele de cercetare:

- Convorbiri individuale și în grup;
- Observări după conduita copiilor în joc;
- Aplicarea unor probe de control.

La etapa inițială, am dus discuții cu copiii. În primul rând, le-am explicat sensul cuvântului „stimă”, explicându-le că acest cuvânt poate fi înlocuit cu cuvântul „pietate”, „respect”. Le-am indicat faptul că copiii trebuie să respecte persoanele adulte: părinții, buneii, educatoarea și alte persoane care-i înconjoară. De asemenea, ei trebuie să se respecte, deoarece se joacă împreună la grădiniță.

În continuare, copiii au răspuns la următoarele întrebări:

1. Ce înțelegi prin cuvântul „stimă” și „respect”?
2. Care persoane trebuie respectate? De ce?
3. Îți respecti părinții, buneii, educatoarea?
4. Cum îți manifesti stima față de persoanele adulte?
5. Cum judeci despre un copil care nu-i respectă pe adulți?
6. Care sunt cuvintele „fermecate”?

În baza convorbirilor individuale, am primit diverse răspunsuri. În continuare, vom analiza răspunsurile la întrebările propuse.

Răspunzând la prima întrebare „Ce înțelegi prin cuvintele „stimă” și „respect”?” – o bună parte din copii au menționat următoarele: a ceda locul, a te saluta, a vorbi în liniște, a-i servi cu ceva, a nu face gălăgie, a te comporta frumos.

La a doua întrebare: „Care persoane trebuie respectate?”, am primit răspunsuri ca: „Persoanele ce sunt mai în vârstă” (4 copii), „Persoanele care ne învață numai bine, ne vor binele, așa cum sunt părinții noștri, buneii, educatoarea” (5 copii), „Oamenii bătrâni, care nu pot să urce în autobuz, nu pot munci ca cei tineri” (3 copii).

La a treia întrebare, toți copiii au spus cu siguranță că își respectă părinții, buneii, educatoarea și colegii.

Răspunzând la întrebarea „Cum îți manifesti stima față de persoanele adulte?”, o bună parte din copii au menționat următoarele: „Le cedez locul” (3 copii),

„Mă salut primul” (2 copii), „Fac totul ce mi se încredințează” (2 copii), „Le vin în ajutor”, „Mă adresez frumos”, „Nu fac gălăgie și nu încalc disciplina”.

La întrebarea „Cum judeci despre un copil care nu-i stimează pe adulți?” unii copii au menționat faptul că acel copil care nu-i stimează pe adulți nu este politicos, nu poate fi un coleg adevărat, de prieten nici vorbă.

Din răspunsurile la întrebarea „Care sunt cuvintele „fermecate”?” am determinat că nu toți copiii cunosc cuvintele de politețe. Astfel, unii au numit așa cuvinte ca: Mulțumesc, Te rog, Poftim, Scuzați.

Analizând răspunsurile la întrebările propuse, am determinat că copiii înțeleg ce-i aceea stimă, respect, însă nu în toate cazurile se descurcă. Deci, se cere o muncă insistentă în această direcție.

În scopul determinării cauzelor ce duc la dificultăți în educarea stimei și respectului față de adulți la copii, le-am citit câteva situații pedagogice. Una dintre acestea fiind următoarea:

„Doru ia căldarea și iese la fântână. Pune căldarea jos și scoate o căldare cu apă, când dă să o toarne în căldarea sa, o vede, alături pe nana Maria.

- Bună dimineața! zice băiatul primul.

- Bună dimineața, Dorule? La apă? întrebă nana Maria.

- La apă, răspunde Doru. Dă căldarea matală mai întâi să ți-o torn pe aceasta pe care am scos-o, că eu am să mai scot una.

- Să fii sănătos, Dorule, zice nana Maria și îl mângâie pe cap. De treabă om ai să crești, căci ziua bună se cunoaște de dimineață”.

După care au urmat câteva întrebări:

1. Ce ați simțit fiecare din voi, ascultând această povestire până la sfârșit?;
2. Ce va bucurat în purtarea băiatului?;
3. Ce v-ați gândit despre Doru? Cum este el?.

Răspunzând la aceste întrebări, o bună parte din copii au spus că Doru o stimează pe nana Maria, o iubește. Unii au menționat că Doru este un băiat harnic, scoate repede apă, el e voinic, de aceea a mai scos o căldare de apă.

Astfel, din răspunsurile lor, am înțeles că copiii consideră că trebuie să respecte persoanele adulte.

O însemnătate colosală în educarea calităților umane, iar în cazul dat în educarea stimei, au jocurile cu subiect pe roluri cu tematica de trai. Anume în joc copilul preșcolar poate să-și manifeste calitățile morale.

În continuare, am dus observări după următoarele jocuri: „Familia la odihnă”, „În ospetie”, „De-a spitalul”, „Bunica s-a îmbolnăvit” etc.

În jocurile cu tematică de trai copiii reflectau relațiile din familie, atitudinea părinților față de copii, stima și respectul față de părinți. Spre regret, uneori, am observat în cadrul acestor jocuri lucruri nu prea frumoase; în joc mamele „bat” fiicele, le ceartă cu cuvinte urâte, își mint copiii, vorbesc brutal. În timpul jocurilor, în majoritatea cazurilor, relațiile dintre copii sunt la un nivel scăzut.

Ce se cere pentru educarea stimei în joc? În primul rând, copiii trebuie să posede cunoștințe în direcția respectivă. În al doilea rând, să se poată respecta unul

pe altul. În al treilea rând, să le fie formate interese pentru joc, să aibă o atitudine pozitivă față de cei din jur și față de semenii cu care se joacă.

Prin urmare, pentru ca la preșcolarii superiori să fie educată stima și respectul față de persoanele adulte, o importanță deosebită are exercitarea conștientă a acțiunilor și faptelor, care formează deprinderile de conduită morală. Baza acestora o constituie jocurile cu subiect pe roluri. O condiție a jocului cu subiect pe roluri este ca copilul să dețină cunoștințe despre evenimentele și fenomenele lumii reale, despre acțiunile și faptele adulților, relațiilor lor reciproce.

Reperete teoretice și rezultatele constatate au servit drept fundament la elaborarea unei metodici de lucru care a avut drept scop educarea stimei și respectului la preșcolarii superiori în cadrul jocurilor cu subiect pe roluri.

Am înaintat următoarele obiective:

- Crearea unui mediu favorabil, pentru îmbogățirea conținutului jocurilor cu subiect pe roluri;
- Stimularea dorinței de a organiza jocuri cu subiect pe roluri în cadrul cărora la preșcolari se vor manifesta calitățile umane și, nu în ultimul rând, stima și respectul. În jocul cu subiect pe roluri se creează largi posibilități de socializare a copiilor.

Impresiile plăcute le-au lăsat copiilor poeziile, proverbele citite și puse în discuție. Astfel, am observat că preșcolarii doreau să imite în jocurile lor acele meserii, care erau descrise în operele literare. E îmbucurător faptul că grupurile de jucători ce se formau din inițiativa proprie pe zi ce trecea se măreau.

Astfel, zilnic, înainte de a ieși la plimbare, copiii determinau în ce jocuri se vor juca. Înregistrând convorbirile lor, am sesizat următoarele:

- Ana, în ce joc vrei să ne jucăm?
- Ne vom juca de-a spitalul.
- Tu, Cristina, cine vei fi?
- Eu voi fi medic.

Copiii au luat atributele necesare jocului și, ieșind la plimbare, au creat jocul. Cristina era în rolul medicului, iar ceilalți copii – pacienți. La un moment dat, Cristina a observat că nu avea seringă, totuși până la urmă a substituit seringă cu un bețișor.

Un alt grup de copii, aplicând jocul „Zidarul”, unul din zidari, din neatenție, s-a lovit cu un cub.

Observând că semenii lui se jucau în apropiere „De-a spitalul”, imediat a venit după ajutor. Cristina, cu mare plăcere, și-a ajutat prietenul.

În așa mod, aceste jocuri s-au format unul după altul, integrând un număr mai mare de copii. În astfel de jocuri la acest nivel se creează condiții pentru integrarea naturală a jucătorilor.

La etapa finală a experimentului formativ, am organizat și desfășurat concursul „Cine mai bine se va juca acela va fi învingător și va fi aplaudat”. Am urmărit cu atenție după jucători și am observat că copiii manifestau sentimente de prietenie, dăruire de sine, politețe, stimă și respect.

Astfel, farmecul jocurilor cu subiect pe roluri a format la preșcolari abilitățile de a juca roluri, le-a trezit emoții, trăiri morale.

Experimentul formativ ne-a dat posibilitate să facem unele concluzii cu referire la jocurile cu subiect pe roluri, ce au fost implementate în procesul educațional: Numai o pregătire prealabilă a copiilor și trezirea interesului față de joc poate să-i facă pe copii să se integreze rapid în relațiile de rol.

Condițiile special organizate cu multă chibzuință, cu un scop bine determinat, au dat rezultate îmbucurătoare, dovedind practic educarea stimei și respectului prin intermediul jocurilor cu subiect pe roluri.

Prin urmare, baza jocurilor cu subiect pe roluri prezintă conținutul lor cu subiecte de trai, de producție, sociale, cu subiecte din povești, unde copiii interpretează diferite roluri. Pentru ca copiii să reproducă creator rolul ce-l joacă, ei trebuie să pătrundă mai profund în lumea sentimentelor și a trăirilor eroului fie din viață, fie din opera literară, manifestând stimă și respect față de cei din jur.

O condiție eficientă de educare a stimei și respectului la copii prezintă comunicarea cu semenii, ce se întemeiază în grupe mici de jucători. Astfel, integrându-se în diverse jocuri cu subiect pe roluri, preșcolarii grupei pregătitoare au asimilat experiența socială (cunoștințe, norme, reguli, roluri).

Bibliografie:

1. Cara A., Miron I., *Bunele maniere* Chișinău: Ed. Lyceum, 2005. 96 p. ISBN 978-9975-4341-0-2
2. Iluț P. *Valori, atitudini și comportamente*, Iași: Ed. Polirom, 2004. 256 p. ISBN 873-681-763-6
3. Macovei E. *Pedagogia. Teoria educației*, București: Ed. Aramis, 2007. 426 p. ISBN 973-8294-01-0
4. Nicola I. *Tratat de pedagogie școlară*, București: Ed. Aramis, 2005. 575 p. ISBN 973-8473-64-0
5. Sacaliuc N., Cojocaru V. *Fundamente pentru o știință a educației copiilor de vârstă preșcolară*, Chișinău: Ed. Cartea Moldovei, 2005. 406 p. ISBN 9975-60-185-5

СТИМУЛИРОВАНИЕ АКТИВНОЙ УМСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДОШКОЛЬНИКОВ ПОСРЕДСТВОМ ИГР НА ВОССОЗДАНИЕ ИЗ ГЕОМЕТРИЧЕСКИХ ФИГУР ОБРАЗНЫХ И СЮЖЕТНЫХ ИЗОБРАЖЕНИЙ

Ангелина АГИЕВИЧ, студентка,

Факультет образования, психологии и искусства,

Бэлцький Государственный Университет имени Алеку Руссо

Научный руководитель: Людмила КОТОС, лектор университета, доктор

Abstract: *In this article we are talking about games from certain sets of geometric figures that help to activate and develop the mental activity of preschool children.*

Keywords: *sets of figures, contour pattern, dismembered pattern, „Tangram”, „Pythagoras”, „Mongolian game”, „Vietnamese game”, „Magic circle”, „Columbus egg”.*

Особое место среди математических развлечений занимают игры на составление плоскостных изображений предметов, животных, птиц, домов,

кораблей из специальных наборов геометрических фигур. Наборы фигур при этом подбираются не произвольно, а представляют собой части разрезанной определенным образом фигуры [4]:

- а) квадрат: «Танграм», «Пифагор», «Монгольская игра»;
- б) круг: «Вьетнамская игра», «Волшебный круг»;
- в) овал: «Колумбово яйцо».

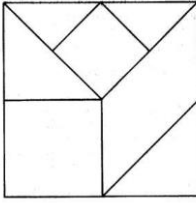
В данных играх детей увлекает результат – составить увиденное на образце или задуманное. Они включаются в активную практическую деятельность по подбору способа расположения фигур с целью создания силуэта [2].

Обучение играм на воссоздание из геометрических фигур образных и сюжетных изображений включает в себя ряд этапов [3]:

1. Первый этап предусматривает ознакомление детей с игрой: сообщение названия, рассмотрение отдельных частей.
2. На втором этапе – составление сюжетных фигур по элементному изображению предмета, состоящее в механическом подборе, копировании способа расположения частей игры.
3. На третьем этапе дети по частичному элементному изображению самостоятельно (путем проб и ошибок) добиваются результата.
4. Четвертый этап – дети составляют фигуры по контурному или расчлененному образцу.

Для успешного воссоздания фигур-силуэтов необходимо умение зрительно анализировать форму плоскостной фигуры и ее частей, которые представлены в следующей таблице.

Игры на воссоздание образных и сюжетных изображений

№	Название и описание игры	Наборы фигур к игре	Назначение игры
1.	«Танграм» Квадрат размером 8x8 см из картона, одинаково окрашенный с обеих сторон, разрезают на 7 частей. В результате получается 2 больших, 1 средний и 2 маленьких треугольника, квадрат и параллелограмм.		Развитие логического мышления, понимание понятия формы, распознавание моделей и геометрических фигур
2.	«Пифагор» Квадрат размером 7x7 см разрезан так, что получается 7 геометрических фигур: 2 разных по размеру квадрата, 2 маленьких треугольника, 2 – больших (в сравнении с маленькими) и 1 четырехугольник.		Распознавание геометрических форм, определение пространственных отношений между геометрическими фигурами

3.	<p>«Монгольская игра» [1] Квадрат размером 10х10 см разрезается. В результате получается 11 частей: среди них 2 квадрата, 4 треугольника, 5 прямоугольников (4 маленьких и 1 большой).</p>		<p>Развитие пространственного воображения, понимание концепции формы</p>
4.	<p>«Вьетнамская игра» Круг разрезается на 7 частей, из которых равны между собой 2 части, похожие на овал, и 2 части, имеющие сходство с треугольником; остальные 3 части – разные по форме и размеру.</p>		<p>Развитие у детей способности воспринимать познавательные задачи, находить новые способы их решения</p>
5.	<p>«Волшебный круг» Круг разрезается на 10 частей. В результате получается 4 равных треугольника, остальные части, попарно равные между собой, сходны с фигурами треугольной формы, но одна из сторон у них имеет закругление.</p>		<p>Развитие пространственного воображения, изобретательности, настойчивости и мелкой моторики</p>
6.	<p>«Колумбово яйцо» [1] Овал размером 15х12 см разрезают. В результате получается 10 частей: 4 треугольника (2 больших и 2 маленьких), 2 фигуры, похожие на четырехугольник, одна из сторон которых округлой формы, 4 фигуры (большие и маленькие), имеющие сходство с треугольником, но с закругленной одной стороной.</p>		<p>Развитие сенсорных возможностей, пространственных представлений, логического и воображаемого мышления, изобретательности</p>

При составлении фигур-силуэтов дошкольник должен соблюдать следующие правила [4]:

- а) использовать все части;
- б) присоединять части одну к другой;
- в) не накладывать части одну на другую.

В ходе приобщения детей к данным играм необходимо соблюдать последовательность в усложнении, учитывать индивидуальные возможности детей, а в качестве приема, облегчающего составление фигуры-силуэта по контурному образцу, можно использовать цветное указание мест расположения частей [2]:

1. На каждую часть игры наносится цветное пятно, и точно такое же – на место расположения этой части в составленном силуэте.

2. Маленькие треугольники помечаются красным пятном, большие – синим, маленькие треугольники с закругленной стороной – желтым, большие – зеленым, четырехугольники с закруглением – черным.
3. Наиболее выразительные фигуры-силуэты получают поощрительный значок, который наклеивается рядом с фигурой.

Успешность освоения данных игр в дошкольном возрасте зависит от уровня сенсорного развития (форма, цвет, величина) детей. Дети должны знать не только названия геометрических фигур, но и их свойства, отличительные признаки, владеть способами обследования форм зрительным и осязательно-двигательным путем, свободно перемещать их с целью получения новой фигуры. У них должно быть развито умение анализировать простые изображения, выделять в них и в окружающих предметах геометрические формы, практически видоизменять фигуры путем разрезания и составлять их из частей [2].

В заключении, данные игры полезны тем, что влияют на развитие сенсорных способностей у детей, пространственных представлений, образного и логического мышления, смекалки и сообразительности, а также в процессе их освоения дошкольники активно задействуют свою умственную деятельность. Они размышляют над тем как расположить данные фигуры. Активная умственная деятельность в такой момент очень напряжена и помогает детям развивать её в процессе освоения данных игр.

Библиография:

1. ДРАКО, Михаил. *Колумбово яйцо. Листик. Монгольская игра: Игры-головоломки.* [online] [accesat 15 mai 2018]. Disponibil: <http://www.labirint.ru/books/211216/>
2. *Игры на воссоздание из геометрических фигур образных и сюжетных изображений* [online] [accesat 16 mai 2018]. Disponibil: <http://pedagogic.ru/books/item/f00/s00/z0000010/st011.shtml>
3. *Использование занимательного материала для развития логического мышления дошкольников* [online] [accesat 17 mai 2018]. Disponibil: <https://nsportal.ru/detskii-sad/vospitatelnaya-rabota/2015/10/08/otchet-oprodelannoy-rabote-po-samoobrazovaniyu-na-temu>
4. МИХАЙЛОВА, Зинаида. *Игровые занимательные задачи для дошкольников.* Москва: Просвещение, 1990. 94 с. ISBN 5-09-001638-0

СОЦИАЛЬНОЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЕ О РАЗВОДЕ У МОЛОДЁЖИ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Юлия ГОРОДЕЦКАЯ, *лицензиат,*

Факультет образования, психологии и искусства,

Бэлцький Государственный Университет имени Алеку Руссо

Научный руководитель: **Даниела КАЗАКУ**, *лектор университета*

Abstract: *Marital divorce is a hot topic in modern society. It can be noted that most often this subject becomes the Central theme for discussion and debate. Marital divorce, because of the frequency of occurrence of the young generation, is becoming an important*

subject of research, namely social representations of divorce among young people of the Republic of Moldova. Attitude, perception and the idea of divorce leads to the disclosure of the topic, reveals youth values, attitudes of society as a whole. Before us was the goal of the study social representations about the divorce of the youth of the Republic of Moldova, because analyzing this aspect, we derive the outward position of the young generation and their associations related to the divorce. After all, depending on your understanding of this phenomenon, they build their life, i.e., put priorities and make decisions.

So, on the basis of the socio-economic context of the Republic of Moldova it follows that the study of social representations about divorce is simply necessary for a modern community.

Keywords: *social representation, divorce, youth, peripheral elements, the Central core.*

С каждым днем лидирующие позиции занимает изучение проблем, связанных с представлениями человека о собственном будущем, процессами его построения и их влиянием на организацию жизненного пути. Для каждого из нас семья – это основа. Настоящая семья – это не просто родственники, это особое взаимоотношение друг к другу и любовь. Можно отметить высказывание Ф. Грегори: «Семья – вот что важнее всего, вот что заставляет биться мое сердце...» [2. с. 110]. Ведь именно ради семьи каждый из нас существует и живёт. К сожалению, сегодня произошла смена ценностей, и в контексте социальных проблем особую значимость приобретает рассмотрение такого феномена, как супружеский развод.

Екатерина Тарасова в своей научной статье выразила мысль, что рост числа разводов связывают с кризисом семьи и деградацией семейных ценностей среди молодежи. Автор рассматривает развод не только как деструктивное явление, но и как положительный фактор, предоставляющий бывшим супругам возможность повторно вступить в брак [3].

Сегодня в Республике Молдова супружеский развод является объектом исследования многих ученых. Социолог Елизавета Станчилеску исследовала последствия развода на взрослых, как результат работы автор показала обусловленные взаимоотношения между разводящимися и изменениями в физическом и психологическом состоянии взрослого. Амелия Карракер, педагог Государственного Университета из Айовы, научный руководитель исследования самого частого мотива разводов, считает, что заболевания часто оставляют серьёзный отпечаток на супружеских парах, в основном из-за финансового вопроса, и именно этот мотив ведёт к разводу. Проблема разводов в семьях, содержание представлений о разводе, отношение молодёжи к этому феномену является важнейшим аспектом проблемы развития семьи. Современная семья в Республике Молдова переживает ряд социально-экономических кризисов, что способствует благополучному развитию множества проблем её организации.

Социальное представление о разводе важно, так как, работая над исследованием отношений и восприятия этого феномена молодежью, мы можем выявить уровень принятия супружеского развода как метода решения пробле-

мы. Следовательно, актуально и изучение представлений молодёжи о супружеском разводе в условиях современного общества.

Молодёжь является важным объектом и субъектом социальных преобразований, обладающая мобильностью, инновационностью, инициативностью [1, с. 3]. В современном обществе молодёжь является социально мобильной общностью. Так как на её мнение пока ещё можно повлиять, его можно изменить и его можно ошибочно сформировать.

В Республике Молдова разводы занимают значимый уровень по проблематике страны. Исходя из статистики 2016 года в Молдове было 10 605 разводов, среди которых средний срок совместной жизни партнеров 5-9 лет. Возраст, в котором произошёл брако-разводный процесс у женщин – 30/34 года, а у мужчин – 40/49 лет [4].

В зависимости от социальных представлений, установок и отношений к супружескому разводу молодёжь выбирает цели жизнедеятельности и в общем формирует жизненный сценарий. Именно исходя из собственного представления этого феномена, они строят свою жизнь, то есть ставят приоритеты и принимают решения в той или иной ситуации.

Научное направление работы взяло начало из разработки основной цели, именно: выявление составляющих элементов социального представления о супружеском разводе у молодёжи Республики Молдова.

Задачи исследования:

- Изучить литературу по специальности и смежным наукам, выявляющей характеристику социальных представлений о супружеском разводе и возрастных особенностях молодёжи.
- Выбрать методы исследования социального представления о супружеском разводе у молодёжи Республики Молдова и применить их на практике.
- Выявить содержание социального представления о супружеском разводе у молодёжи: идентификация содержания центрального ядра и периферического элемента.
- Разработать выводы.

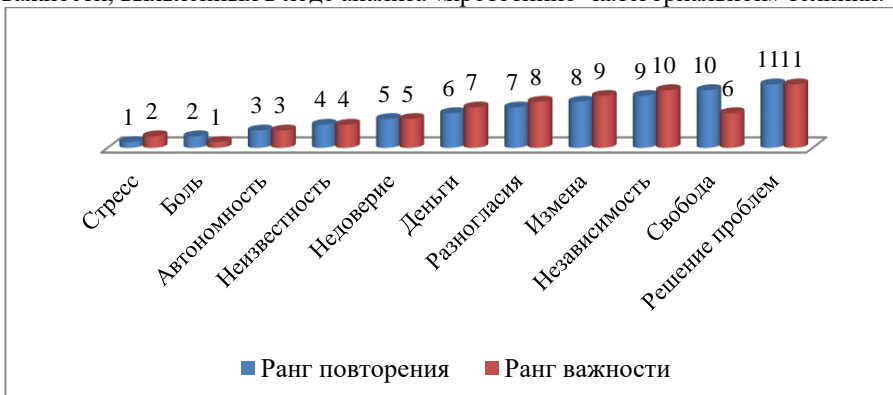
Гипотеза

Предположим, что в связи с социально-экономическими проблемами и проблемами развития современной семьи в Республике Молдова у молодёжи будет идентифицирована в периферическом элементе склонность к благонаправному социальному представлению о разводе.

Методы и техники исследования: Метод «свободных ассоциаций» (Абрик, 1973), [apud Curelaru, 5] и «Прототипно-категориальная» техника (Вергес 1992, 1994), [apud Curelaru, 5]

Экспериментальная база исследования: Исследование проводилось среди личностей, достигших возрастной периодизации 18-25 лет. В общей работе принимали участие 100 человек. Личности были выбраны случайным образом. Основным критерием для выбора стал подходящий возраст общества.

Результаты количественного анализа включены в Фигуру 1., которая позволяет ознакомиться с рангом появления каждого элемента выделенного респондентами вследствие применения метода «свободных ассоциаций» и рангов важности, выявленных в ходе анализа «прототипно- категориальной» техники.

Фигура 1: Графическая презентация количественных результатов для рангов повторения и важности.

Как можно заметить из Фигуры 1., термины первого и второго измерения, а именно *стресс* и *боль* сделали некий обмен в позициях, занявший первую позицию в ранге появления термин *стресс* становится вторым в ранге важности, получая более низкую оценку в ответах респондентов в ранге важности. Процедура с термином *боль* схожа с первым, так как данная ассоциация находилась на втором месте в ранге повторения и меняет своё положение, так как по выборам значимости и важности переходит на позицию выше и занимает первое место, исходя из наивысших оценок полученных в ответах исследуемых личностей.

Термин *деньги*, выбранный девятью личностями и занимающий позицию номер шесть в ранге повторения, спустился на одну позицию ниже и в ранге важности и обретает седьмую позицию.

Следует отметить, что термины *автономность*, *незнестность*, *недоверие* и *решение проблем* не меняют своих позиций. Как в ранге повторения, так и в ранге важности они занимают схожие ранги, не возрастая и не уменьшая свой уровень.

Исследуя термин *свобода*, расположенный на десятой ступени ранга повторения и получившего частоту в три раза, можно заметить, как один из наиболее выразившихся в ранге важности, так как смену позиций можно увидеть значительную. Данный термин сменил свою позицию с десятой позиции ранга повторения на шестую позицию ранга важности, что говорит о том, что респонденты отдают наивысшую оценку важности данного термина во всех случаях повторения.

Вследствие проведения всех подсчётов данных индикаторов были выявлены следующие результаты:

Таблица 1. Прототипическая – категориальная таблица с частотой, рангом появления и значением для терминов связанных со словом «развод».

Связанные термины (полученные в результате предварительного анализа)	Частота	% соотношение	Ранг появления	% соотношение	Ранг важности	% соотношение
Стресс	19	19,0%	1	1,51%	2	3,03%
Боль	15	15,0%	2	3,03%	1	1,51%
Автономность	14	14,0%	3	4,54%	3	4,54%
Неизвестность	10	10%	4	6,06%	4	6,06%
Недоверие	10	10%	5	7,57%	5	7,57%
Деньги	9	9,0%	6	9,09%	7	10,61%
Разногласия	8	8,0%	7	10,61%	8	12,12%
Измена	7	7,0%	8	12,12%	9	13,64%
Независимость	3	3,0%	9	13,64%	10	15,15%
Свобода	3	3,0%	10	15,15%	6	9,09%
Решение проблем	2	2,0%	11	16,67%	11	16,67%

Таблица 1. позволяет более наглядно и конкретно рассмотреть результаты, получившиеся вследствие анализа и интерпретации ответов респондентов. Были обработаны и внесены в Таблицу 1 те данные, которые позволяют сравнить изменения рангов повторения и рангов важности с частотой появления каждого термина в процентном соотношении.

Так мы можем убедиться, что результаты выявили, что термины *стресс* и *боль*, несмотря на смену позиций, занимают лидирующие позиции на первых двух линиях Таблицы 1. Термин *свобода* получает скачок в анализе данных ранга важности, в процентном соотношении 9,09% к 100%, занимая шестую позицию. Неизменным остается словосочетание *решение проблем*. Как по частоте, так и в ранге важности и ранг повторения данное словосочетание находится на завершающих позициях, с минимальной частотой появления в два раза и одиннадцатом ранге важности и проявления.

Анализ данных с помощью «прототипно-категориальной» техники (Вергес 1992, 1994), [apud Curelaru, 5], позволил выявить представляющие компоненты центрального ядра и периферического элемента, которые являются базовыми в социальном представлении о разводе у молодежи в современном обществе.

Таблица 2: Представление центрального ядра и элементов периферии.

	Высокий уровень важности	Низкий уровень важности
Высокий уровень повторений	ЦЕНТРАЛЬНЫЕ темы	НЕОДНОЗНАЧНЫЙ статус
	Стресс, боль	Автономность, неизвестность
Низкий уровень повторений	НЕОДНОЗНАЧНЫЙ статус	ПЕРИФЕРИЧЕСКИЕ элементы
	Разногласия, измена	Свобода, решение проблем

Так, после сбора и анализа собранной информации было замечено, что социальное представление супружеского развода у молодёжи образовано из нескольких компонентов, объединённых в общее представление. Это представление образовано исходя из различных ситуаций, которые оказали своё влияние на сознание индивида. Это может быть отображено в периферической системе личности. Так, можно утверждать, что периферическими элементами среди присутствующих терминов оказались *свобода* и *решение проблем*.

Центральная система социального представления супружеского развода у молодёжи Республики Молдова показывает основные и базовые переживания, которые в представлении молодого человека встречаются более часто. Это термины *стресс* и *боль*.

Выводы:

В настоящее время формирование мировоззрения у молодёжи переживает ряд изменений. Молодое поколение рассматривает в таком феномене, как «развод», как положительное влияние (решение проблемы и свобода- периферические элементы), так и отрицательное (стресс и боль- центральные темы) влияние на человека.

Было выявлено, что предложенная нами гипотеза полностью подтвердилась, что отразилось в ответах молодёжи. А именно, как мы и ожидали, в периферическом элементе была выражена благонравная склонность социального представления о разводе. И это говорит нам о том, что современная молодёжь в собственных сложившихся стереотипах, суждениях и знаниях в данном процессе видит способ улучшения жизни супругов по отдельности.

Литература:

1. Боровикова, Ольга. *Социальные представления молодёжи об успешности*. Федеральное Государственное Образовательное учреждение высшего профессионального образования «Алтайский государственный университет». Дипломная работа. Барнаул, 2016, 89с.
2. Грегори, Филиппа. *Ещё одна из рода Болейн = Другая Болейн*. Изд. Иностранка, 2007, 752с. ISBN 978-5-94145-466-2
3. Тарасова, Екатерина. Статья – *Проблемы развода в современной семье*. Жур. Власть, 614990, 2015, №1.
4. BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ. [online]. Chișinău, 2016. [citit 1.10.2017]. Disponibil pe Internet:< www.statistica.md
5. Curelaru, Mihai, *Reprezentări sociale, Teorie și metode*, Iași, Editura Erola, 2001, p. 82.
6. Stanculescu, Elizabeta. *Consecințele ale divorțului asupra adulților: cele mai recente rezultate de cercetare (2000-2009)*. [online]. România, 2010. [citirea 3 martie 2018]. Disponibil pe Internet: < <https://elisabetastanculescu.ro/2010/07/consecinte-ale-divortului-asupra-adultilor-cele-mai-recente-rezultate-de-cercetare-2000-2009-2/>

ОБУЧЕНИЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ ИГРЕ В ШАХМАТЫ

Артём МАСЛОВ, студент,
Факультет образования, психологии и искусства,
Бэлъцкий Государственный Университет имени Алеку Руссо
Научный руководитель: Лариса ЗОРИЛЮ, конф. унив., доктор

Abstract: *This article is devoted to the problem of teaching primary school children with special educational needs playing chess. In article are examined methods of working with this category of children. Conclusions are based on author's personal practical experience. Particular attention is paid to the issues of mental and sensory development. In this article are given examples of teacher's effective activity as the leader of the chess circle in grammar school.*

Keywords: *chess, children with special educational needs, circle work.*

Обучение детей игре в шахматы – актуальная задача не только спортивно-направленного направления деятельности, но и всестороннего развития личности младшего школьника. Выбор данной темы связан с моей профессиональной деятельностью. Я преподаю обучение игре в шахматы в гимназии № 14 мун. Бэлъц и среди детей, посещающих мои занятия, – 4 ребенка с особыми образовательными потребностями в возрасте 7-9 лет. Поэтому данная проблема мне знакома не только по книгам и представляет не только научный, но и практический интерес.

Цель моей работы заключается в исследовании психолого-педагогических условий, способствующих успешному развитию детей младшего школьного возраста, имеющих особые образовательные потребности в процессе обучения игре в шахматы.

Шахматы – очень древняя игра, и даже сегодня ее происхождение остается тайной. Единственное, что мы знаем, это то, что первые доски с фигурами появились на Востоке где-то за 2500 лет до нашей эры.

Педагогические задачи, стоящие перед шахматной игрой для этой категории детей, широки и разнообразны:

- Образовательная – расширяет кругозор, пополняет знания, активизирует их мыслительную деятельность, учит ориентироваться на плоскости, тренирует логическое мышление, наблюдательность. В игре у детей развивается произвольное внимание и произвольная память.
- Воспитательная задача – вырабатывает у ребенка настойчивость, выдержку, волю, спокойствие, уверенность в своих силах, стойкий характер, усидчивость, самостоятельное принятие решения. Увлекаясь игрой в шахматы, ребенок становится самокритичней, целенаправленной, собранней.
- Эстетическая – играя, ребенок живет в мире сказок и превращений обыкновенной доски и фигур в волшебное. Изящество и красота отдельных ходов шахматных комбинаций доставляет ему истинное удовольствие, обогащает детскую фантазию, приносит эстетическое наслаждение. А

для детей с особыми образовательными потребностями эмоциональный фон – одно из условий их успешной адаптации.

Сформировать у особого ребенка интерес к шахматам не так уж просто, в силу их психо-физических особенностей.

Учитывая, что для детей младшего школьного возраста игра является очень важным видом деятельности, я на практике убедился, что интерес к шахматам можно сформировать незаметно для ребенка в игре, начинать знакомить с шахматными фигурами.

По мнению исследователей, ни в коем случае нельзя ставить перед детьми начальную позицию шахматной партии и тут же объяснять, как ходят фигуры [5, 6, 7]. Они объясняют это тем, что дети редко понимают смысл объяснения и теряют интерес к шахматам.

Учитывая это мнение, я начинаю обучение с шахматной доски, далее знакомя с королем, ладьей и т.д. Рассказываю детям о фигуре сказку, показываю ее «домик», в котором она живёт на шахматной доске, наряжаю её, охочусь за ней. Эффект от игрового метода изучения шахмат «по частям» велик.

Процесс заинтересованности игрой в шахматы приходит постепенно. Для детей с особыми образовательными потребностями он должен проходить в форме увлекательной игры. Для этого можно использовать художественное слово: стихи, загадки, эстафеты.

Например, стихотворение:

Пешки – смелые натуры,
Прикрывают все фигуры.
Заняли свои места,
Начинается игра!
Вот король – он войском правит,
Соблюдает много правил:
Он не ходит далеко,
Шаг лишь делает всего.

Или например, загадки:

Если в шахматы играешь,
То, конечно, это знаешь,
Будет лучший результат,
Если ты поставишь ...

Я стараюсь очень бережно относиться к чувствам этих детей, помощь им оказываю очень тактично, неназойливо, иначе они потеряют веру в свои силы.

Для меня очень важно воспитывать у них привычку к преодолению трудностей, и это я решаю, опираясь на дидактический принцип: от простого к сложному, от легкого к трудному, от известного к неизвестному. Я стремлюсь, чтобы объяснения были доступными, лаконичными. Методы и приемы варьируются, но основным остается игра, так как у этой категории детей очень сложно сформировать устойчивое внимание, направленность деятельности на результат.

Важно работать с родителями этих детей. Следует предупредить их о том, что нельзя постоянно делать так, чтобы дети выигрывали, надо приучать их

принимать поражение и не опускать руки, а стараться в следующий раз не допускать ошибок.

В гимназии специально для занятий шахматами оборудован класс. В теплое время года шахматные занятия проводятся с детьми на улице. Конечно, есть проблемы с оборудованием, но руководство гимназии обещает их решить. Так, например, хорошо иметь магнитную демонстрационную доску, которой пока у нас нет, наборы шахмат из разного материала, сейчас каждый ребенок приносит на занятия свои шахматы.

Т. Скрипченко считает, что особый интерес представляет сенсомоторное развитие этих детей, так как в современных исследованиях доказано, что большинство из них нуждаются в коррекционной работе в этом направлении [3].

Привожу описание методов, которые показали эффективность в обучении шахматам детей с особыми образовательными потребностями:

1. Метод смены оборудования. Данный метод представляет собой периодическую смену размера фигур, их положение (на магнитной демонстрационной доске, прикреплённой к стене, либо на обычной шахматной, настольной доске) и материала, из которого они выполнены. Данный метод позволяет выработать хватательный рефлекс, а также знакомить ребёнка с тем, что один предмет (фигура) может обладать разными свойствами (скользящая, шероховатая, лёгкая, тяжёлая, намагниченная и нет), хотя выполняет те же функции;
2. Метод свободного воспроизведения. Данный метод представляет собой воспроизведение фигуры или позиции (кроме шахматной доске) в любой форме, а именно: ребёнку нравится ладья, и он хочет слепить её из пластилина, нарисовать на бумаге, песке. Этот метод оказывает влияние не только на сенсорную коррекцию, а и задействует такие психические процессы, как память, воображение;
3. Метод слепого распознавания. Данный метод включает в себя периодическую экзаменацию ребёнка для более лёгкого оценивания прогресса деятельности педагога. Он представляет собой скрытие из вида фигур разного размера и из разного материала (к примеру, в мешочек или коробочку). Ребёнок должен нащупать любую фигуру, назвать её, дать характеристику свойствам. Если были допущены ошибки при характеристике фигуры, то педагог должен выявить проблемы в понимании и их исправить;
4. Периодическая смена размера фигур и самой доски. (развивается мелкая моторика, вырабатывается хватательный рефлекс);
5. Смена материала, из которого сделаны фигуры (пластмасс, дерево, стекло, редко металл, фарфор). Это делается для того, чтобы ребёнок мог ощущать и понимать, что один и тот же предмет может обладать разными свойствами, хотя выполняет те же функции. И это знакомит детей со свойствами различных материалов, развивает у них чувствительность;
6. Театрализованная игра в шахматы. Следует начертить шахматную доску мелом на площадке, некоторые фигуры заменить детьми. У каждого ре-

бѐнка своя фигура, он перевоплощается, проникается процессом игры. Данный метод предполагает развитие координации движения (ходьбы по требуемым правилам);

7. Запись фигур. Этот метод можно использовать для развития воображения. Ребѐнок рисует ладью, а после из ладьи рисует то, с чем она ассоциируется. Так же это можно проделывать и с пластилином, песком в целях развития мелкой моторики;
8. Периодически менять размер фигур и самой доски. (мелкая моторика вырабатывается, хватательный рефлекс);
9. Менять материал, из которого сами фигуры сделаны (пластмасс, дерево, стекло, редко металл, фарфор). Для того, чтобы ребѐнок мог ощущать и понимать, что один и тот же предмет может обладать разными свойствами, хотя выполняет те же функции. И естественно знакомство со свойствами различных материалов.

Библиография:

1. PARTENIE, A., PARTENIE, L., TICON, O. Inițierea elevilor mici în jocul de șah. In: *Învățământul primar*. 2001, nr. 2-3, pp. 90-92. ISSN 1223-59-89
2. SANDULEAC, Vasile, SANDULEAC, Valeriu. *Curriculum școlar de inițiere în arta șahului pentru clasa a 2-a*. Bălți: S.n., 2015. 82 p. ISBN 978-9975-132-38-1
3. SCRIPCENCO, Tudor. *Pentru părinți: De ce și cum să-i învățăm pe copii a juca*. Chișinău, 2008. 240 p. ISBN 978-9975-9740-6-6
4. ГРИШИН, Виктор. *Малыши играют в шахматы*. Москва: Просвещение, 1991. 158 p. ISBN 5-09-001133-8
5. *Программа. Методические рекомендации для шахматного всеобуча в школах Молдовы*. Chișinău: Federația de Șah a Republicii Moldova, 2009. 112 p. ISBN 978-9975-9740-8-0
6. ТИМОФЕЕВ, Александр. Предмет «Шахматы»: О проблемах преподавания в начальной школе. In: *Начальная школа*. 2003, nr. 4, pp. 112-116. ISSN 0027-7371
7. ТУЧКИНА, Анна. Шахматы в школе. In: *Начальная школа*. 2004, nr. 3, pp. 87-88. ISSN 0027-7371

ФОРМИРОВАНИЕ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В ИНКЛЮЗИВНОМ КЛАССЕ

Саида ГУЦУ, студентка,

Факультет образования, психологии и искусства,

Бэлцький Государственный Университет имени Алеку Руссо

Научный руководитель: Лариса ЗОРИЛО, конф. унив., доктор

Zusammenfassung: *Das Problem wird aus der Perspektive der demokratischen Umgestaltungen in der Republik Moldau auf dem Weg zum europäischen soziokulturellen Raum erörtert.*

Es wird auf der Grundlage der theoretischen Literaturanalyse das Potenzial der inklusiven Bildung und ihre Nichtrealisierung im Bildungsprozess der sittlichen Beziehungen bei den Schülern der Unterstufe bestimmt. Diese Erforschung bestimmt das Wesen und den Inhalt des Bildungsprozesses von sittlichen Beziehungen der Pri-

marschüler in einer inklusiven Klasse, stellt experimentell die pädagogischen Bedingungen fest, die zur effektiven Organisation dieses Prozesses beitragen.

Schlüsselwörter: *sittliche Beziehungen, Kinder mit besonderen pädagogischen Bedürfnissen, inklusive Klasse.*

Проблема взаимоотношений детей в инклюзивном классе очень актуальна. Наряду с подготовкой дидактических кадров она имеет очень большое значение в решении задач внедрения в республике инклюзивного образования.

Проведённые социологические исследования показывают, что наше общество, в том числе и дети, не готовы в полной мере принять в свой коллектив на равных основаниях детей с психофизическими отклонениями. Особенно негативизм к таким детям проявляют младшие школьники и подростки. Поэтому многие родители считают, что таким детям лучше в специальных интернатах, где они не будут подвергаться дискриминации.

Психологами и педагогами доказано, что отношения и взаимодействие здоровых детей со сверстниками с ограниченными возможностями являются важнейшим фактором, обеспечивающим успешность инклюзивного образования. Об этом говорится в исследованиях Н.Н. Назарова, М.И. Перетяку, Л.М. Шипицына и др. [2].

Анализ литературы показывает, что проблема взаимоотношений младших школьников со сверстниками в инклюзивном классе привлекает внимание исследователей и рассматривается в различных аспектах.

Специалисты в области инклюзивного образования пришли к следующему выводу: «Пока предпринимается явно недостаточно усилий для того, чтобы подготовить к инклюзивной обстановке именно сверстников таких учеников» [3, с. 155].

На основании этого мы сделали вывод, что процесс воспитания нравственных взаимоотношений в инклюзивном образовании невозможен без последовательной работы по формированию коллектива учащихся, формированию гуманных отношений в инклюзивном классе.

Важным мы считаем утверждение исследователей о том, что совместное обучение детей с ограниченными возможностями здоровья оказывает положительное влияние не только на «особых» детей, но и на их здоровых сверстников [2].

Исследователи также отмечают, что особенности детей с различными видами нарушений, могут существенно осложнить процесс воспитания нравственных взаимоотношений младших школьников в инклюзивном образовании.

Например, ослабление зрительных возможностей ребенка оказывает негативное влияние на уровень восприятия партнера, что отрицательно влияет на их взаимоотношения. Дети с нарушениями зрения, не имея возможности получить точной, полной информации о партнере по общению испытывают трудности в установлении нравственных взаимоотношений со сверстниками.

Или младшие школьники с нарушением слуха испытывают трудности в понимании высказываний, содержащих подтекст, выраженный с помощью интонационно-мимических средств, переносного смысла слов и выражений, в понимании объемных высказываний. Эти дети имеют личностные особенности, выражающиеся в замкнутости, нежелании взаимодействовать со сверстниками, у них слабо выражено желание помогать другим детям и родителям, они тревожны, обидчивости.

Нас интересовал вопрос о том, как надо проводить эту работу.

На первом этапе очень важно сформировать мотивацию младших школьников к нравственным взаимоотношениям со сверстниками в инклюзивном образовании.

Надо создать условия для активизации нравственных взаимоотношений младших школьников, формировать у них эмоционально-положительное отношение к взаимодействию с особыми детьми; пробудить желание предлагать и принимать помощь в процессе взаимодействия со сверстниками.

Целесообразно проведение специальных занятий на тему: «Давайте познакомимся», «Чем я люблю заниматься», «Расскажи о своих друзьях», «Будем дружить» и т.д. Целями таких занятий является знакомство с индивидуальными особенностями каждого ученика (его интересами, желаниями, склонностями), развитие эмоциональных контактов между одноклассниками, понимание уникальности и индивидуальности каждого и др.

Учитывая, что для младших школьников игра имеет большое значение, очень эффективным будет организация игрового взаимодействия, где содержанием игр будут воображаемые ситуации, принятие игровых ролей и погружение детей в сказочные сюжеты. Учителю при этом важно формировать у учеников способности видеть сверстника, обращать на него внимание и уподобляться ему.

Этой задаче способствуют известные игры «Зеркало», «Эхо», «Испорченный телефон» и др. Также эффективными будут сюжетно-ролевые игры, требующие от детей взаимопомощи, проявления сопереживания. Для решения поставленной задачи хорошо использовать игры «Живые куклы», «Шляпа волшебника», «День помощника» и др., где дети должны делиться со сверстниками, помогать им. На этом этапе в игры можно включать соревновательные элементы, причем дети должны соревноваться не за собственный успех, а за успех другого: «Коллективные рисунки», «Смешные рисунки», «Мастер и подмастерья» и др.

В результате такого игрового взаимодействия младшие школьники смогут привыкнуть к своеобразному внешнему виду сверстников с ограниченными возможностями здоровья, преодолеть психологический барьер, препятствующий общению и дружбе с ними.

Для решения задачи расширения представлений детей о жизни сверстников с ограниченными возможностями целесообразно проводить беседы о людях с ограниченными возможностями здоровья.

Надо у здоровых детей формировать опыт заботливого отношения к особым детям, умения проявлять взаимопомощь, проявлять нравственные ка-

чества на основе осознанных нравственных норм и правил, понимания самоценности личности любого человека.

В этих целях можно проводить рекомендуемые исследователями «Уроки доброты» [4]. Для этого детям предлагают, стоя друг перед другом, найти как можно больше отличий между собой. После этого в ходе коллективной дискуссии дети приходят к выводу о том, что все люди разные и что это не может быть причиной того, что с кем-то не стоит общаться, играть или дружить, даже если этот человек очень сильно отличается от других людей.

Главным результатом этих занятий должно стать понимание того, что люди с инвалидностью такие же, как все, они умеют дружить, любить, общаться, учиться, талантливы и интересны. Постепенно на смену любопытства у детей появляется желание общаться с такими людьми, помогать им.

В этих целях детям можно предложить создать проект «Школа будущего», в которой могут учиться все ребята, независимо от особенностей здоровья.

Очень многое в успехе этой работы зависит от педагогов, поэтому мы должны формировать свои профессиональные компетенции с позиций гуманистического подхода, собирать в свою профессиональную копилку все самое интересное, ценное, что может помочь детям с особыми потребностями стать полноправными членами нашего общества.

Библиография:

1. CAISÎN, Simion. *Tehnologiile cloud în educația incluzivă: Suport didactic*. Chișinău: Institutul de Formare Continuă, 2015. 189 p. ISBN 978-9975-4489-8-7
2. PERETEATCU, Maria, ZORILLO, Larisa. *Educația incluzivă în școală: Suport didactic pentru coordonatorii educației incluzive*. Chișinău: Institutul de Formare Continuă, 2011. 202 p. ISBN 978-9975-4168-8-7
3. ВАЧКОВ, Игорь. *Модели толерантного отношения к детям с ОВЗ у их сверстников*. [online] [accesat 23 mai 2018]. Disponibil: http://mosmetod.ru/files/metod/nachalnoe/docs/sbornik_kon_22_iyunya.pdf
4. ТРОФИМОВА, Валентина. Воспитание гуманных взаимоотношений нормально развивающихся детей и их сверстников с ограниченными возможностями. In: *Воспитание школьников*. 2007, nr. 6, pp. 23-27. ISSN 0130-0776

REPREZENTĂRILE SOCIALE ALE ȘCOLII LA PĂRINȚI, PROFESORI ȘI ELEVI

Cristina DOBOȘ, studentă,
Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Conducător științific: **Luminița SECRIERU**, conf. univ., dr.

Abstract: *The school is a pillar of education. In recent years attests to the changes in the field of education. These changes influence the way of representing the school participants in the educational process. Therefore, we propose to elucidate the difference of the social representations of school to the parents, teachers and students.*

Keywords: *social representation, school, students, teachers, parents, central node, peripheral elements*

Actualitatea temei: Școala este o instituție ce permanent a preocupat diferite domenii ale științei. Ea are un rol primordial în educarea, instruirea și valorizarea potențialului uman. Școala este cea care influențează viața tuturor actorilor sociali ca părinți, profesori, elevi, aceștia adoptând un anumit model de comportament în funcție de reprezentările pe care le are fiecare. Societatea, progresul și ritmul accelerat de viață contribuie nemijlocit la modificarea statutului școlii ca organizație și instituție de învățământ, contribuind la reconstituirea unor noi sisteme de valori.

În ultimii ani, școala ca instituție educativă, înregistrează o evoluție continuă, ce se manifestă în anumite schimbări la nivelul învățământului. Dacă e să abordăm menirea școlii de azi, trebuie de accentuat diminuarea caracterului teoretic al învățământului în favoarea celui practic-aplicativ, școala devenind o etapă inițială a formației de bază ce dă o deschidere spre viitor, spre învățare continuă, spre autoinstruire (I. Comănescu, N. Oprescu) [1, p. 85].

Odată cu implicarea fie a elevului, a profesorului sau a părinților în domeniul instructiv-educativ aceștia își formează anumite reprezentări despre școală și importanța acesteia în dezvoltarea sa ca personalitate. Se afirmă faptul că școala reprezintă un pilon al comunității, fiind una din instituțiile de bază ale existenței și dezvoltării acesteia, însă situația din ultimul timp s-a schimbat. Numărul școlilor s-a redus considerabil, în acest sens Biroul Național de Statistică prezintă date convingătoare: în anul 2010/11 au fost înregistrate în total 1489 instituții în Republica Moldova, pe când în 2017/18 acestea scad, înregistrându-se 1243 instituții de învățământ primar și secundar general.[4] Evoluția școlii pe parcursul a mai multor decenii și a schimbărilor în reforma învățământului pe plan național ne determină să ne punem întrebarea dacă nu cumva reprezentările sociale la părinți, profesori, elevi despre școală s-au modificat.

Dat fiind faptul că cunoașterea reprezentărilor sociale a școlii la cei trei actori sociali: părinți, profesori, elevi, pot contribui la o mai bună cunoaștere a acestei instituții dinamice, aflată mereu în schimbare. Considerăm că prezentul studiu va constitui un cadru relevant pentru accentuarea unor valori importante pentru învățământ și pentru participanții la procesul instructiv-educativ.

Scopul cercetării constă în relevarea conținutului și structurii reprezentării sociale a școlii la profesori, elevi și părinți și a diferențelor acestora.

Ipoteza cercetării: presupunem că există asemănări între reprezentările sociale a școlii la profesori, elevi și părinți

Obiectivele cercetării:

- Studiarea literaturii de specialitate cu scopul de a determina bazele teoretice ale problemei investigate.
- Identificarea metodologiei de cercetare a reprezentării sociale.
- Determinarea nucleului central și a sistemului periferic al reprezentării sociale a școlii.

- Realizarea investigației prin aplicarea metodelor și tehnicii propuse.
- Interpretarea cantitativă și calitativă a rezultatelor obținute.
- Elaborarea concluziilor.

Metode, procedee și tehnici de cercetare:

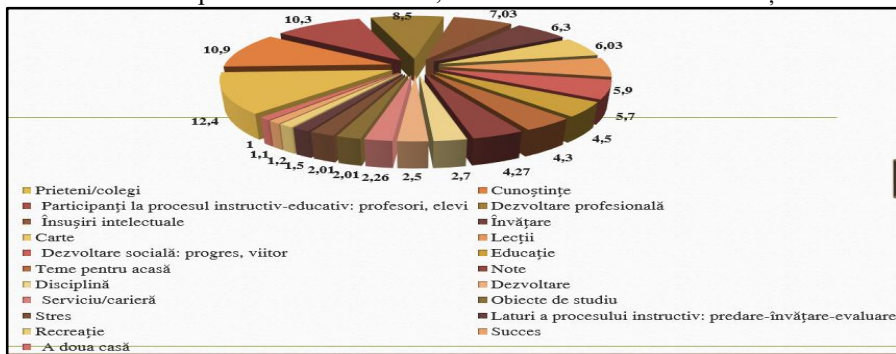
- *teoretice*: studiiul surselor bibliografice, analize, sinteze, clasificări;
- *de colectare a materialului empiric*: *Metoda asociațiilor libere* (J.C. Abric 1973, M. Curelaru 2001), *Tehnica prototip categorială* (Verges 1992, 1994)
- *interpretare a datelor*: în scopul analizei cantitativ-calitative.

Baza conceptuală a cercetării: o constituie conceptele despre reprezentare socială, structură, metode de studiu ale unor cercetători din domeniul psihologiei sociale: A. Neculau, J.C. Abric, C. Moscovici, D. Jodelet, Ficher, Verges, D. Cristea, M. Șleahțișchi etc. De asemenea, ne-am bazat pe conceptele teoretice cu privire la școală ale lui S. Cristea, E. Gondiu, M. Diaconu etc.

Baza experimentală a cercetării: o constituie un lot de 40 profesori, 110 elevi și 60 părinți de la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” și Liceul Teoretic „B.P. Hasdeu” din Bălți.

În urma aplicării *Metodei Asociației Libere*, putem prezenta următoarele rezultate obținute:

Putem observa că locul de frunte din cuvintele asociate cuvântului inductor „școală” îl ocupă termenul *prieteni/colegi*, cu o frecvență de 99 ori. Locul doi îl ocupă termenul *cunoștințe* cu o frecvență de apariție de 87 ori. Dimensiunea participanții la procesul instructiv-educativ, cu termenii *profesori*, *elevi* cu o frecvență de apariție de 82 ori, ocupă poziția 3. Dimensiunea dezvoltare profesională cu termenii: *performanțe*, *realizări*, *perfecționare*, *practică*, *competențe* și dimensiunea însușiri intelectuale cu termenii: *înțelepciune*, *curiozitate*, *responsabilitate*, *ambiiție*, *înțelege-re*, *interes* se clasează pe locul 4, respectiv 5. O frecvență mai scăzută a au termenii: *învățare*, *carte*, *lecții*, *progres*, *educație*, *teme pentru acasă*, *note*, *disciplină*, *dezvoltare*. Ceilalți termeni: *serviciu/carieră*, *obiecte de studiu*, *stres*, *recreație*, *succes*, *a doua casă* au fost prezente în total de 11,08% din totalul rezultatelor obținute.

Fig. 1. Reprezentarea grafică a rezultatelor totale ale subiecților

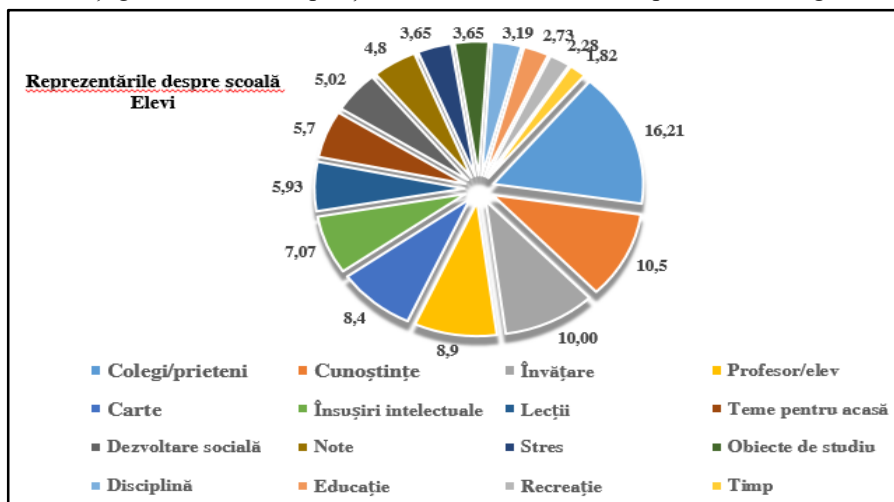
Rezultatele interpretării datelor aplicând *Tehnica Prototip Categoricală* (Verges 1992, 1994) ne-au orientat spre identificarea nucleului central și a elementelor periferice ce stau la baza reprezentării sociale a școlii la părinți, profesori, elevi.

Tabelul 1. *Prezentarea nodului central și elementelor periferice după rangul importanței, la toți subiecții*

	Rang înalt al importanței	Rang scăzut al importanței
Frecvență ridicată	Teme centrale	Statut ambiguu
	Dezvoltare profesională; Profesori/elevi; Învățare; Cunoștințe; Prieteni/colegi;	Înșușiri intelectuale; Educație; Leții; Dezvoltare socială; Dezvoltare;
Frecvență scăzută	Statut ambiguu	Elemente periferice
	Teme pentru acasă; Carte; Predare-învățare-evaluare; Serviciu/carieră; Note;	Succes; Obiecte de studiu, Disciplină; A doua casă, Stres; Recreație

Pentru a explica situația diagnostică, am încercat să vedem dinamicile nodurilor centrale și ale elementelor periferice la fiecare categorie de subiecți. În continuare vom prezenta datele obținute în urma aplicării *Metodei Asociației Libere* (Abric, 1973, Curelaru 2001) la elevi.

Putem observa că frecvența maximă a termenilor asociați cu cuvântul inductor „școală” pentru elevi este „*colegi/prieteni*”, care ia o valoare de circa 16,21%, putem afirma că pentru elevi o importanță și un rol deosebit îl joacă colegii de clasă. Următorul cuvânt asociat cu „școala” este „*cunoștințe*” cu o frecvență de 46 ori. Ceilalți termeni și gradul mediu de apariție a acestora la elevi sunt reprezentate în fig. 2.

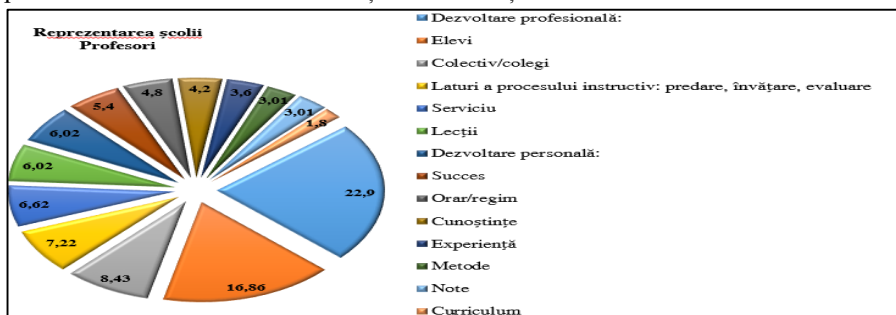
Fig. 2. *Reprezentarea grafică a rezultatelor la elevi*

Datele obținute au servit ca bază pentru identificarea nucleului central și a elementelor periferice ale reprezentării sociale a școlii la elevi.

Tabelul 2. Prezentarea nodului central și a elementelor periferice pentru elevi

	Rang înalt în apariție	Rang scăzut în apariție
Frecvență ridicată	Teme centrale	Statut ambiguu
	Colegi/prieteni, Cunoștințe Învățare, Participanți la procesul instructiv: profesori, elevi	Carte Înșușiri intelectuale Lecții Temă pentru acasă
Frecvență scăzută	Statut ambiguu	Elemente periferice
	Dezvoltare socială (progres) Note Stres Obiecte de studiu	Disciplină Educație Recreație Timp

Reprezentările sociale a școlii la profesori ne-au oferit următoarele date privind modul în care este văzută școala de acești actori sociali.

Fig. 3. Reprezentarea grafică a rezultatelor la profesori

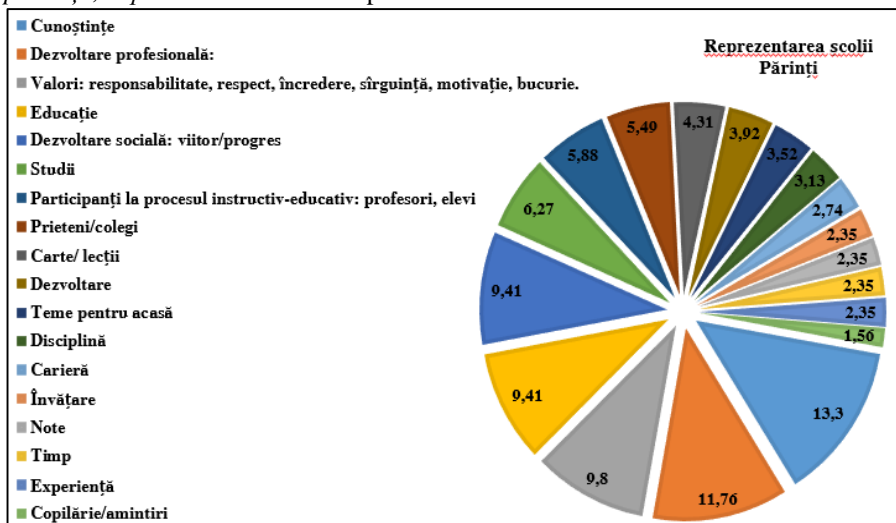
Cel mai frecvent termen asociat cu „școala” la profesori este dimensiunea dezvoltare profesională cu termenii: *performanțe, competențe, realizări, comunicare, perfecționare, practică, educație*, ce constituie 22,9 % din total și termenul „*elevi*” cu o frecvență de 28 ori. Cu un procent de evocări mai mici, se califică următorii termeni: *colectiv, service, lecții, succes, orar/regim*. În rândul profesorilor, reprezentările despre școală sunt constituite din următorii termeni ce formează nodul central și elementele periferice.

Tabelul 3. Prezentarea nodului central și a elementelor periferice pentru profesori

	Rang înalt în apariție	Rang scăzut în apariție
Frecvență ridicată	Teme centrale	Statut ambiguu
	Dezvoltare profesională: performanțe, competențe, realizări, comunicare, perfecționare, practică, educație Elevi Colectiv/colegi Laturi a procesului instructiv: predare, învățare, evaluare	Serviciu Lecții Dezvoltare personală: curiozitate, responsabilitate, libertate, creativitate.

Frecvență scăzută	Statut ambiguu	Elemente periferice
	Succes	Experiență
	Orar/regim	Metode
	Cunoștințe	Note
		Curriculum

Cea de-a treia categorie de subiecți supuși cercetării sunt părinții, a căror reprezentări sociale cu privire la școală ne conturează următoarele rezultate: observăm că 13,3 % din părinți dau prioritate termenului „cunoștințe”, dimensiunii dezvoltare profesională cu termenii: *competențe, socializare, comunicare, cultură* cu o frecvență de apariție de 30 de ori. Ceilalți termeni ca: *educație, viitor, studii, profesori/elevi, carte, lecții, dezvoltare, disciplină, carieră, învățare, note, timp, experiență, copilărie* acumulând un procent de evocări mai mic.

Fig. 4. Reprezentarea grafică a rezultatelor pentru părinți

Datele obținute au servit ca bază pentru a identifica care este nucleul central și elementele periferice a reprezentării sociale a școlii pentru părinți. Astfel, s-au obținut următoarele date:

Tablel 4. Prezentarea nodului central și a elementelor periferice pentru părinți

	Rang înalt în apariție	Rang scăzut în apariție
Frecvență ridicată	Teme centrale	Statut ambiguu
	Cunoștințe; Dezvoltare profesională: competențe, socializare, comunicare, cultură Valori: responsabilitate, respect, încredere, sârguință, motivație; Educație	Dezvoltare socială: viitor, progres Studii Participanți la procesul instructiv-educativ: profesori, elevi Prieteni/colegi Carte

Frecvență scăzută	Statut ambiguu	Elemente periferice
	Dezvoltare Teme pentru acasă Disciplină Carieră Învățare	Note Timp Experiență Copilărie/amintiri

Pentru precizarea elementelor periferice și a nucleului central al reprezentării sociale a școlii la profesori, elevi, părinți, am aplicat *Tehnica prototip categorială* (Verges 1992, 1994), obținând următoarele date:

Tablel 5. *Prezentarea nodului central și a elementelor periferice la cele 3 categorii de subiecți*

	Elevi	Profesori	Părinți
Nodul central	Colegi/prieteni, Cunoștințe Învățare, <i>Participanți la procesul instructiv:</i> profesori, elevi	<i>Dezvoltare profesională:</i> performanțe, competențe, realizări, comunicare, perfecționare, practică, Elevi Colectiv/colegi <i>Laturi ale procesului instructiv:</i> predare, învățare, evaluare	Cunoștințe <i>Dezvoltare profesională:</i> competențe, socializare, comunicare, cultură <i>Valori:</i> responsabilitate, respect, încredere, sârguință, motivație; Educație
Elemente periferice	Disciplină Educație Recreație Timp	Experiență Metode Note Curriculum	Note Timp Experiență Copilărie/amintiri

Concluzii:

Rezultatele obținute în urma prelucrării datelor ne permit să menționăm faptul că există asemănări în ceea ce privește reprezentările sociale ale școlii la cele trei categorii de subiecți: profesori, elevi și părinți. Concluzionăm că cele trei categorii asociază cel mai frecvent școala cu cunoștințe, colegi, profesori elevi ș.a., însă examinând rezultatele în conformitate cu fiecare actor social în parte, putem observa că reprezentările sociale sunt asemănătoare la cel puțin două categorii de subiecți.

Elevii asociază mai des școala cu colegi/prieteni, cunoștințe, învățare, profesori, pe când profesorii o asociază cu competențe, realizări, elevi, colectiv, predare ș.a. dacă e să ne referim la părinți atunci ei asociază școala cu cunoștințe, socializare, cultură, educație. Elementele periferice sunt conturate astfel: la profesori apar așa termeni ca experiență, metode, note și curriculum, iar la elevi apar cuvintele: disciplină, educație, recreație, timp. iar la părinți fac parte următoarele cuvinte: timp, experiență, copilărie/amintiri.

Bibliografie:

1. Comănescu, Ioan. *Prelegeri de pedagogie*, Editura Imprimeriei de Vest, Oradea 1998, p. 85.

2. Curelaru, Mihai. *Reprezentări sociale*. Editura Polirom. 2006, p. 111.
3. Oprescu, Nicolae. *Pedagogie*. Editura Fundației „România de mîne”, 1998, p. 83.
4. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5852>

CORELAȚIA TRĂSĂTURILOR DE PERSONALITATE ȘI REZISTENȚA LA MANIPULARE A STUDENȚILOR

Ionela STATI, studentă,

*Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*

Coordonator științific: **Luminița SECRIERU**, conf. univ., dr.

Abstract: *In this research we try to identify personality traits that are resistant to handling because handling today knows no boundaries. Each of us, every day through communication with others can become a source of manipulation.*

Keywords: *personality traits, resistance, manipulation, influence, students.*

Actualitatea temei. Astăzi fiecare din noi dorește să-și îndeplinească rolul său și să-și atingă un scop în viață. Cu părere de rău însă, deseori, alte persoane pot să ne domine, să ne manipuleze și noi să ne pierdem identitatea, să nu ne atingem scopul propus, renunțând foarte ușor. Datorită influențelor din lumea exterioară realizăm cu timpul că nu putem spune cât anume din destinul personal l-am scris noi înșine și cât a fost scris de alții, nu mai putem preciza cu exactitate cât din ființa noastră ne reprezintă Eul și cât este rezultatul sfaturilor, presiunilor exterioare, antrenamentelor, educației, sugestiilor, recomandărilor sau ordinelor pe care ni le impun ceilalți. În astfel de cazuri, mai devreme sau mai târziu, oamenii devin marionete, devin prea ușor victimele artizanilor manipulării [4, p. 63].

Ca și libertatea, manipularea nu cunoaște frontiere în aplicare. Tehnicile manipulării sunt aplicate cu succes în comerț, politică, religie, familie etc. Manipularea devine „un rău necesar”, deoarece contribuie la alinierea indivizilor, la promovarea identității lor sau a sectelor, dar și la combaterea absenteismului electoral, dezvoltarea vocației politice sau familiale. Cel mai reușit exemplu de manipulare pozitivă este modul în care părinții își conving (manipulează) copiii să își facă temele, să mănânce tot din farfurie, să nu vorbească urât etc. În rezultat, copiii sunt cei care au de câștigat [6].

Tendențele de manipulare vin de pretutindeni. În fiecare zi, în fiecare moment, ființele umane comunică între ele, astfel încât fără să ne dăm seama suntem supuși manipulării sau manipulam. Manipularea face parte din viața noastră, indiferent de faptul că suntem studenți, directori într-o organizație, profesori etc., important e să știm când să zicem stop, să ne dăm seama ce de fapt vrea o anumită persoană de la noi și să ne opunem manipulării. Pentru aceasta e nevoie de a cunoaște anumite strategii, metode de identificare și rezistare la manipulare [4, p. 64].

Chelcea Septimiu (2008) susține prin „manipulare” acțiunea de schimbare a opiniilor, atitudinilor, comportamentelor prin expunerea la mesaje a persoanelor și grupurilor, în vederea atingerii unor scopuri fără aplicarea constrângerilor fizice și

fără conștientizarea discrepanței dintre scopurile îndepărtate ale persoanelor și grupurilor-țintă și scopurile îndepărtate ale celor care exercită influența [1, p. 278].

În oricare dintre noi, arată Shostrom (1986), există un manipulator. Fiecare individ manifestă tendințe manipulatorii. Acestor tendințe le răspund trăsăturile de personalitate specifice fiecăruia și vulnerabilitățile personale la persuasiune (așteptările, conformismul, supunerea, capacitatea de a readera la propriile decizii). Lumea este pregătită pentru manipulare, în fiecare individ coexistă tendințe manipulatorii și propensiunea spre a fi manipulat. Această situație latentă de manipulare este cel mai ușor de declanșat și cel mai greu de controlat [5, p. 129].

Sunt greu de găsit comportamente care să nu fie nicidecum afectate de interacțiunea dintre noi și ceilalți. Deseori suntem vulnerabili față de o mulțime de influențe subtile, la care reacționăm aproape în mod reflex și inconștient [2, p. 203].

Literatura de specialitate ne arată că nu există limite de vârstă referitor la persoanele ce manipulează și ce se lasă manipulate. În fiecare din noi trăiește un manipulator, care permanent folosește diferite modalități pentru a câștiga ceva pentru sine. De aceea, în cercetarea noastră, ne-a interesat evidențierea principalelor caracteristici ale persoanelor atât rezistente la manipulare, cât și a celor care se lasă a fi influențate.

Problema investigației constă în necesitatea studierii relației trăsăturilor de personalitate cu rezistența la manipulare.

Scopul: Identificarea trăsăturilor de personalitate ale persoanelor rezistente la manipulare.

Obiectivele cercetării:

- Studierea literaturii de specialitate cu referire la fenomenul de influență psihologică și manipulare.
- Stabilirea metodelor de diagnosticare a trăsăturilor de personalitate rezistente la manipulare.
- Cercetarea experimentală a relației trăsăturilor de personalitate cu rezistența la manipulare și identificarea lor.
- Analiza cantitativă și calitativă a rezultatelor obținute.
- Elaborarea concluziilor.

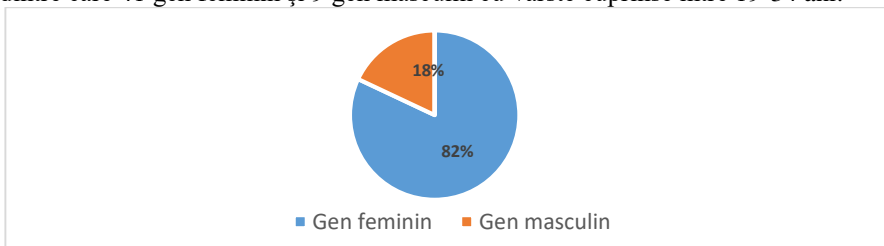
Ipoteza cercetării. Presupunem că persoanele rezistente la manipulare posedă un profil specific de personalitate.

Metode, procedee, tehnici de cercetare.

- *Teoretice:* studiul surselor bibliografice.
- *Experimentale:* Chestionarul de Personalitate FPI; Testul „Cât de influențabil sunteți?” – elaborat de Sidney Leecker, tradus de Liviu Chelcea.
- *Interpretarea datelor,* în scopul analizei cantitativ-calitative.

Baza conceptuală a cercetării: o constituie viziunile lui C.F. Popescu (2002), Dona Tudor (2001), Chelcea Septimiu (2008) cu privire la delimitările conceptuale ale manipularii. La fel, prezintă interes și viziunile lui Cristea Dumitru (2015) cu referire la formele, tehnicile și efectele manipularii, studiile lui Constanța Vasile cu privire la identificarea manipularilor și strategii de a rezista acestora, precum și viziunea sa cu referire la corelația trăsăturilor de personalitate cu minciuna.

Baza experimentală a cercetării: a fost constiuită din studenții a trei grupe și anume anul întâi, doi și trei, ciclul licență din cadrul Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți, specialitatea „Psihologie”. Numărul total de subiecți a fost de 50 dintre care 41 gen feminin și 9 gen masculin cu vârste cuprinse între 19-34 ani.

Figura 1. Reprezentarea eșantionului ce a fost supus testării

Instrumentele utilizate: Pentru a verifica ipoteza expusă mai sus și pentru a ne atinge obiectivele lucrării, ne-am orientat către alegerea unor probe psihologice, care să evidențieze presupunerile pe care le-am făcut.

Și anume:

- Pentru determinarea stărilor, însușirilor și trăsăturilor de personalitate în procesul de adaptare socială și reglare comportamentală – Chestionarul FPI – forma B, Freiburg constituit din 114 itemi (care se administrează în grup sau individual, fără limită de timp) persoanelor cu nivel educațional și dezvoltare medie, capabile să înțeleagă semnificația itemilor. Chestionarul conține 12 scale care se măsoară prin valori mari și mici. Subiecților li s-a citit instrucțiunea chestionarului, apoi li s-a comunicat că confidențialitatea este garantată. Primind chestionarul, au fost rugați să răspundă la cele 114 afirmații prin „da” sau „nu”, ne-reflectând timp îndelungat asupra unei afirmații. Timpul nu s-a cronometrat.
- Pentru determinarea gradului de influență în ceea ce fac, simt și gândesc subiecții – Testul „Cât de influențabil sunteți?” (elaborat de Sidney Leecker, tradus de Liviu Chelcea). Testul este constituit din 10 întrebări, la care subiecții, examinând întâi, în parte, fiecare enunț, chiar fiindu-le greu să accepte că lucrurile se întâmplă așa cum scrie în enunț și nu altfel, trebuiau să manifeste sinceritate și să răspundă, bifând un număr de la 1 la 5 (1 – niciodată, 5 – totdeauna) [3, p. 132-133].

În cele ce urmează, vom încerca să comunicăm datele obținute în urma aplicării **Chestionarului de Personalitate FPI (forma B)**, pentru diagnosticarea stărilor și trăsăturilor de personalitate (vezi figura 2).

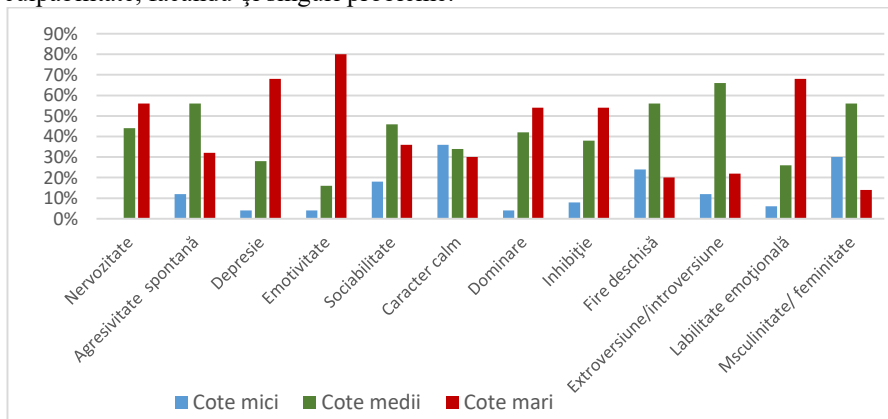
Analizând reprezentarea grafică de mai sus, putem menționa că subiecții testați au obținut rezultate semnificative la următoarele scale:

Nervozitate – 56% din subiecți, ce indică un disconfort psihosomatic (tulburări de somn, dureri și stări generale proaste, oboseală și epuizare, neliniște, instabilitate), stări de iritație afectivă însoțite de tulburări vegetative și musculare.

Depresie – 68% dintre subiecți, la care prevalează stările tensionate, pesimiste, depressive. Aceștia pot să ateste fluctuație mare în dispoziție, pot fi nemulțumiți,

indispuși, epuizați, anxioși, cu sentimentul unui pericol nedefinit, cu complexe de inferioritate adânc înrădăcinate. Au în permanență probleme, sentimente de culpabilitate, făcându-și singuri probleme.

Figura 2. Rezultatele obținute în urma aplicării Chestionarului FPI, la întregul eșantion fără a ține cont de vârstă și sex.

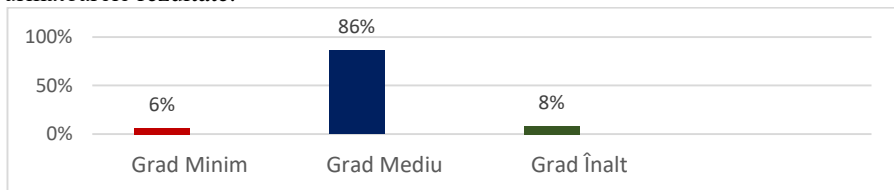
Emotivitate – 80 % dintre subiecți, ce denotă o stare de instabilitate emotivă, iritabilitate, tensiune. Aceștia sunt nerăbdători, neliniștiți, tulburați chiar la dificultăți minore, banale. Devin furioși, apoi agresivi, cu acțiuni de afect sau chiar acte violente.

Dominare – 54% dintre subiecți care pot manifesta acte de agresiune fizică, verbală sau imaginară; tendințe spre o gândire autoritar-conformistă; agresivitate în limita formelor convenționale de conviețuire în societate.

Inhibiție – 54% dintre subiecți care manifestă timiditate, inhibare în contactul cu alte persoane, incapacitate de contact, neliniște, tremurături, paloare sau roșeață, tulburări digestive.

Labilitate emoțională – 68% dintre subiecți ce indică indispoziție sau dispoziție labilă, tristețe, iritabilitate, violență. agitație, meditații inutile, sentiment de culpabilitate, apatie, dificultăți de contact.

Următorul instrument aplicat a fost testul „Cât de influențabil sunteți?“, elaborat de Sidney Lecker, tradus de Liviu Chelcea, cu ajutorul căruia am încercat să măsurăm cât de influențabil se lasă a fi fiecare subiect testat. Astfel, am primit următoarele rezultate:

Figura 3. Datele obținute în urma aplicării Testului „Cât de influențabil sunteți?“ la întregul eșantion fără a ține cont de vârstă și sex.

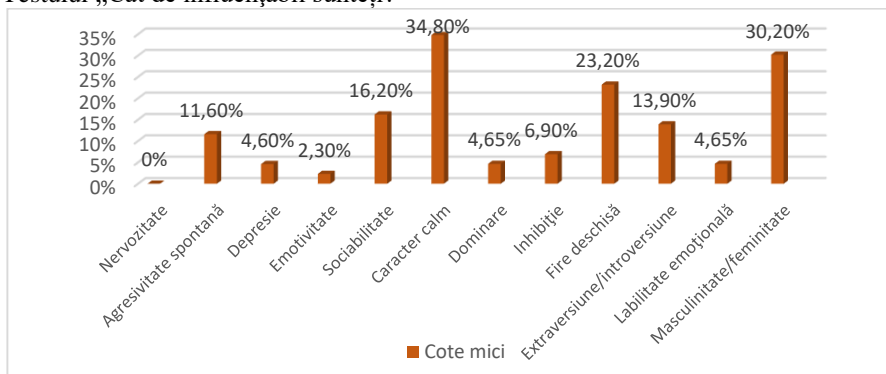
Analizând diagrama propriu-zisă, constatăm faptul că majoritatea studenților (86%) sunt caracterizați printr-un grad mediu de rezistență la influențele celorlalți, 6% au obținut un nivel scăzut și sunt caracterizați ca fiind persoane independente în modul de a gândi și a se comporta.

Pentru a determina relația dintre trăsăturile de personalitate și nivelul influenței am correlat datele de la Testul de Personalitate FPI cu datele obținute la Chestionarul „Cât de influențabil sunteți?”. Astfel, relatăm faptul că grad **minim** de influență au înregistrat 6% dintre subiecți. Din categoria acestor subiecți, **cote mici** au obținut 33,3% dintre subiecți la scalele: agresivitate spontană, emotivitate, sociabilitate, inhibiție, fire deschisă și labilitate emoțională. La celelalte scale, cote mici nu a înregistrat nici un subiect.

Menționăm faptul că acești subiecți pot să prezinte uneori tendințe de agresivitate spontană minimă, fiind pe alocuri distanți, sunt disponibili de a acționa în anumite situații și de a da dovadă de tact și toleranță, pot simți nevoia de degajare, având încredere în sine și manifestând comportare stabilă și în raport cu ceilalți.

Dacă e să ne referim la **cotele mari** obținute de subiecții cu grad **minim** de influență, atunci menționăm că dintre ei 66,6% le-au obținut la scalele: nervozitate, agresivitate spontană, depresie, emotivitate, caracter calm, inhibiție, labilitate emoțională și masculinitate/ feminitate. Trebuie să menționăm faptul că la scala „dominare” toți subiecții au obținut cote mari. Încercând să-i definim pe subiecții dați, putem afirma că aceștia pot indica disconfort psihosomatic cu stări de iritație afectivă și frecvente fenomene de epuizare, la fel aceștia pot simți nevoia de schimbare și aventură, pot atesta fluctuații în dispoziție și agitație emotivă. În contact cu ceilalți, pot deveni supărăcioși și tulburați de la cele mai banale dificultăți.

În continuare, vom elucida **cotele mici** înregistrate la scalele Chestionarului FPI de către subiecții ce au înregistrat **grad mediu** de influență în urma aplicării Testului „Cât de influențabil sunteți?”

Figura 4. Datele înregistrate de subiecții cu grad mediu de influență (cote mici)

Analizând diagrama dată, putem observa că cei mai mulți dintre subiecții testați au înregistrat cote mici la scalele: caracter calm, fire deschisă și masculinitate/feminitate, fapt ce ne face să constatăm că aceștia pot deveni ușor iritabili și de-

cepționați, uneori pot să nu își recunoască greșelile și defectele, în cazul situațiilor extreme, pot manifesta tulburări ale sistemului nervos vegetativ.

Făcând referire la subiecții ce sa lasă influențați **mediu** și care au înregistrat **cote mari** la scalele Chestionarului de Personalitate FPI, comunicăm faptul că aceștia au obținut date semnificative la scalele: depresie (65,1% dintre subiecți), emotivitate (79%), labilitate emoțională (62,7%). Menționând acest lucru, devine evident faptul că le pot fi caracteristice stările depresive și tensionate cu tendințe spre agitație și acțiuni violente. Pot fi, de asemenea, cuprinși de meditări inutile și manifesta dificultăți de contact cu ceilalți din cauza posibilității existenței unui complex de inferioritate, ce este adânc înrădăcinat.

Analizând cea de-a 3 categorie de subiecți, care după datele înregistrate sunt **înalt** influențabili (8% din numărul total de subiecți supuși testării), evidențiem faptul că doar la 2 scale au fost înregistrate cote mici de către 50% din acești subiecți, și anume la scalele: caracter calm și masculinitate/feminitate spre deosebire de datele obținute la cotele mari, unde tot acești subiecți, care sunt foarte influențabili, au înregistrat date semnificative la scalele:

- ✓ Nervozitate – 75% dintre subiecți.
- ✓ Dominare – 50% dintre subiecți.
- ✓ Depresie, emotivitate, inhibiție și labilitate emoțională – 100%.

Deducem faptul că acestor subiecți uneori le vine greu în a-și păstra calmul și stabilitatea emoțională, pot manifesta relații supărăcioase și ranchinoase cu ceilalți, pot fi inhibați în mediul lor uneori, alteori pot da dovadă de extroversiune și sociabilitate. Se pot confrunta cu stări emoționale instabile și cu sensibilitate crescute în situațiile de risc. Valorile înalte la scalele: depresie și emotivitate dovedesc faptul că aceștia pot prezenta accese de furie verbală și fizică în situații extreme.

Astfel, conform scalelor analizate la Chestionarul de Personalitate FPI, cât și a datelor obținute în urma aplicării Testului „Cât de influențabil sunteți?”, putem afirma că **profilul persoanei rezistente la manipulare** este:

Un subiect ce este rezistent la manipulare și independent în a lua decizii poate indica uneori un disconfort psihosomatic, însoțit de tulburări de somn și stări de oboseală cu fenomene de epuizare, neliniște și instabilitate, îi sunt caracteristice și stările de iritație afectivă, care deseori pot fi însoțite de tulburări vegetative și musculare. Această persoană poate manifesta un comportament impulsiv iar în relațiile cu oamenii poate face uneori glume de prost gust, fără a avea remușcări sau critici la propria persoană. O astfel de persoană poate atesta și acte de agresivitate fizică, verbală sau imaginară cu accese de furie și violență. Vorbind de starea emotivă, putem menționa că poate să denote o instabilitate emotivă, fluctuații în dispoziție, fiind nerăbdător și tulburat din cauza unor dificultăți minore. Acesta, în unele situații poate să ateste un grad mediu de sociabilitate, cu înclinație spre o gândire autoritar-conformistă, iar alteori poate fi activ, posedând un caracter întreprinzător și simțind nevoia de schimbare, aventură, degajare și voiniciune, dacă întâlnește impedimente în realizarea dorințelor și a visurilor poate deveni ușor frustrat și se poate decepționa, ca mai apoi să fie încă mai mult motivat și întreprinzător. Uneori, poate fi neîncrezut în sine, in-

dicând o atitudine ușoară de rezervă. În cazul unor emoții, poate prezenta mâini și picioare reci, tremurături, paloare sau roșeață, sensibilitate la schimbările atmosferice.

Concluzii finale:

În urma prezentării datelor obținute, putem evoca câteva idei generale, care vin să susțină materialul întregii noastre cercetări:

- Manipularea este un fenomen, o formă de comunicare prin intermediul căreia manipulatorul fără a aplica pedepse sau constrângeri îl determină pe subiectul manipulat să adopte un anumit tip de comportament, să susțină o anumită idee, credință, să manifeste o anumită atitudine. Astfel, de multe ori, subiectul manipulat nici măcar nu bănuiește că a devenit o sursă a manipulării.
- Este de menționat că manipularea astăzi nu cunoaște limite și este aplicată cu succes în mai multe sfere ale vieții cotidiene, uneori împiedicând ființa umană în a-și realiza un scop sau a-și duce la bun sfârșit un plan stabilit.
- Afirmăm că manipularea nu întotdeauna are un caracter negativ: uneori părinții își pot manipula copii pentru ca aceștia să devină mai disciplinați, să adopte o anumită conduită, alteori chiar profesorii pot manipula studenții pentru ca aceștia să se pregătească regulat de ore și să-și realizeze eficient statutul de student.
- Făcând apel la ipoteza cercetării, în care presupunem că persoanele rezistente la manipulare posedă un profil specific de personalitate, menționăm că aceasta s-a confirmat, întrucât, în urma interpretării rezultatelor pe care le-am obținut, aplicând cele 2 instrumente psihologice: Chestionarul de personalitate FPI, testul „Cât de influențabil sunteți?”, putem menționa că persoanele rezistente la manipulare pot manifesta un disconfort psihosomatic însoțit de stări de oboseală, pot manifesta fluctuații în dispoziție, stări pesimiste, tensionate, denotă o instabilitate emoțională, pot indica stări de agresivitate și o gândire autoritar-conformistă, pot prezenta labilitate emoțională. La fel, aceștia pot fi cuprinși de stări de iritație afectivă, devenind ușor furioși, sânt activi și posedă un caracter întreprinzător în anumite situații, simt nevoia de degajare, aventură și voiniciune, pot deveni frustrați la întâmpinarea unui eșec, dar apoi pot fi încă mai motivați în a-și realiza scopul propus.

Bibliografie:

1. CHELCEA, Septimiu. *Psihosociologie. Teorii, cercetări, aplicații*. București: Editura POLIROM, 2008. 420 p. ISBN 978-973-46-0868-3
2. CRĂCIUN, Dan. *Psihologie socială*. București: Editura ASE, 2005. 432 p. ISBN 973-594-647-5
3. NECULAU Adrian (coordonator). *26 de teste pentru cunoașterea celui alt*. Iași: Editura POLIROM, 1999. 169 p. ISBN: 973-683-298-8
4. LOȘI, Elena. *Manipularea ca formă de dirijare latentă*. In: Psihologie: Revista științifico-practică, 2012, nr. 2, p. 63-76. ISSN 1857-2502
5. VLĂDUȚESCU, Ștefan. *Universalitatea manipulării*. In: Revista de psihologie, 2007, nr. 1-2, p.129-137. ISSN 0034-8759
6. COCIORVA, Alexandra. *Manipularea – „un rău necesar”*. [on-line] [cit 27 februarie 2018]. Disponibil <http://www.politik.md/articles/tehnologii-politice/manipularea-un-rau-necesar/947/>

REPREZENTAREA ÎN CADRUL PROCESULUI CIVIL

Ion DRANGOI, student, Facultatea de Drept și AP,
Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu”, Cahul
Coordonator științific: Vladimir CHIRONACHI, lector sup. univ.

Abstract: Representation is a legal technique process by which a person, called a representative, concludes legal acts with third parts in the name and on behalf of another person, called the represented, resulting in the direct effect in the person of the representative of the effects of the legal acts. Represented by a notarially authenticated mandate or proxy, it empowers a person to manifest his to represent or conclude legal acts. A new amendment to the Code of Civil Procedure concerns the representation in the court where the natural persons can be represented by the spouse, parents, children, siblings and grandparents if they are licensed in law and are empowered through an authenticated proxy notary.

Keywords: representation, civil process, institution of representation, court, mandate, power of attorney, relations between representative and represented, lawyer, trainee lawyer, licensed, empowerment, notary authentication, modification of the Civil Procedure Code, art. 75 (1').

Reprezentarea este un procedeu de tehnică juridică prin care o persoană, numită reprezentant, încheie acte juridice cu terții în numele și în contul unei alte persoane, numită reprezentat, având drept consecință producerea directă în persoana reprezentatului a efectelor actelor juridice. Instituția reprezentării este foarte veche și extrem de necesară pentru părinți, tutori, curatori, întreprinzători, persoane juridice și multe alte persoane. Persoanele fizice recurg frecvent la reprezentare, încheind diferite contracte, permițând altor persoane să încaseze salariul, onorariul, să primească sau să transmită diferite documente sau bunuri materiale. Atunci când se menționează că reprezentantul operează în numele reprezentatului, înseamnă că primul acționează numai fizic, însă exprimă voința celui de-al doilea și îl angajează într-un raport juridic fără ca acesta să fie prezent. Altfel spus, reprezentantul este și rămâne purtătorul de nume și de voință proprie, însă, prin cumul, devine și purtătorul de nume și de voință al altei persoane și numai voința acesteia din urmă o exteriorizează la încheierea contractului.

După izvorul său, reprezentarea poate fi *legală* sau *convențională*. În unele surse doctrinare, această clasificare este suplimentată cu reprezentarea judiciară, care este o ramificație a reprezentării legale.

- În cazul reprezentării *legale*, puterea persoanei de a reprezenta o altă persoană rezultă din lege fără a fi necesară procura. Sunt reprezentanți legali ai minorului părinții, adoptatorii, tutorele. Reprezentant legal al persoanei juridice este persoana fizică investită cu atribuții de administrator (directorul, managerul) sau lichidator ales, numit sau desemnat într-un alt mod, al cărei nume este înscris în Registrul de stat, unde este înregistrată persoana juridică. Reprezentarea legală a persoanelor juridice se numește și reprezentare statutară.

- Reprezentarea *judiciară* are drept izvor hotărârea unei instanțe judecătorești. În legislația Republicii Moldova, o astfel de reprezentare poate fi în cazul desem-

nării administratorului, lichidatorului, administratorului fiduciar sau administratorului insolabilității unei persoane juridice. Conform art. 61 din Codul civil, organul executiv al persoanei juridice poate fi desemnat de instanța de judecată dacă organul suprem nu poate să-l desemneze. Codul civil stabilește, la art. 88, că instanța de judecată care examinează cererea de dizolvare a persoanei juridice poate pune bazele acesteia, la cerere, sub administrare judiciară și desemna un administrator fiduciar. Lichidatorul poate fi desemnat și de către instanța de judecată, în cazul în care persoana juridică este dizolvată prin hotărârea acesteia (Codul civil, art. 86 alin. (6)). Potrivit Legii insolabilității, instanța care a admis cererea introductivă numește un administrator provizoriu (art. 35), iar dacă a hotărât să întreprindă proces de insolabilitate, desemnează administratorul insolabilității (art. 44).

- În cazul reprezentării *convenționale*, o persoană (reprezentatul) împuternicește o altă persoană (reprezentantul) să încheie acte juridice în numele și pe contul său. Puterea de reprezentare se demonstrează prin act juridic unilateral, numit procură, sau bilateral, numit contract. Din dispozițiile legii rezultă însă că, dacă actul juridic este încheiat în numele unei alte persoane, părții cu care a contractat reprezentantul nu i se poate opune o lipsă a împuternicirilor dacă reprezentatul a creat astfel de împrejurări în virtutea cărora această parte presupunea cu bună-credință existența unor asemenea împuterniciri.

După întinderea puterii de a reprezenta, reprezentarea poate fi *generală* sau *specială*:

- Reprezentarea *generală*, numită și reprezentare *totală*, este aceea în care reprezentantul poate face orice act juridic în numele reprezentatului. Această formă de reprezentare se realizează de către părinți și adoptatori în numele minorului sub 7 ani, precum și de tutorele persoanei declarate incapabile.

- Reprezentarea *specială*, numită și reprezentare *parțială*, este aceea în care reprezentantul poate face un anumit act juridic sau câteva acte juridice. De exemplu, cumpărarea unui imobil a unui automobil sau a unor acțiuni etc.

După alte criterii de clasificare:

Reprezentarea poate fi reprezentare de *drept privat* și reprezentare de *drept public*, reprezentare *perfectă* și reprezentare *imperfectă*, reprezentare *voluntară* și reprezentare *obligatorie*.

- Reprezentarea este de *drept privat* dacă se stabilește între particulari (persoane fizice și juridice), și de drept public, dacă se stabilește între stat, pe de o parte, și particulari, pe de altă parte. Un exemplu de reprezentare de drept public poate fi reprezentarea de către avocatul parlamentar (a se vedea Legea cu privire la avocații parlamentari) a intereselor particularului în raport cu autoritatea publică.

- Reprezentarea *perfectă* (stricto sensu) va fi atunci când reprezentantul acționează în numele și din contul reprezentatului, iar reprezentarea imperfectă (lato sensu), atunci când reprezentantul lucrează în nume propriu, dar pe seama reprezentatului (comisionul, consignația, etc.).

- Reprezentarea *voluntară* este atunci când voința reprezentatului joacă un rol determinant în stabilirea raportului de reprezentare.

- Reprezentarea *obligatorie* se caracterizează prin faptul că raporturile de reprezentare nasc independent de voința ambelor părți².

Împuternicirea (puterea de a reprezenta, mandatul). Pentru ca acțiunile reprezentantului să producă efecte (să dea naștere la drepturi și obligații) pentru reprezentat, primul trebuie să aibă mandat, adică împuternicire sau putere de a reprezenta. Cuvântul mandat este polisemantic. În primul rând, el desemnează dreptul reprezentantului de a acționa în numele reprezentatului, creând pentru acesta din urmă drepturi și obligații. În al doilea rând, prin mandat se înțelege manifestarea de voință a reprezentatului care delegă voința sa (dreptul sau capacitatea) de a încheia acte juridice. Prin mandat se înțelege și documentul în care este consemnată împuternicirea (procura sau contractul de mandat). Forma mandatului arată explicit conținutul acesteia și împuternicirea de a reprezenta, astfel formularul și modul de utilizare a mandatului avocatului și al avocatului stagiar trebuie să cuprindă următoarele elemente obligatorii:

- 1) pe recto se inserează:
  - a) numărul și seria;
  - b) denumirea biroului asociat de avocați;
  - c) denumirea cabinetului avocatului;
  - d) datele de contact;
  - e) denumirea „MANDAT”;
  - f) numele și prenumele avocatului (avocatului stagiar);
  - g) numărul licenței și data eliberării;
  - h) numărul contractului de asistență juridică și data semnării;
  - i) numărul deciziei coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat și data semnării;
  - j) semnătura avocatului, certificată prin ștampilă;
- 2) pe verso se inserează:
  - a) împuternicirile avocatului (avocatului stagiar);
    - a¹) numele și prenumele clientului;
  - b) semnătura clientului sau, după caz, a avocatului (avocatului stagiar).²³

Doctrina juridică definește mandatul ca drept subiectiv care permite reprezentantului să acționeze în numele și pe contul reprezentatului într-un anumit fel și care îl obligă pe acesta din urmă să recunoască actul juridic încheiat de reprezentant și să-i suporte consecințele. Codul civil definește, la art. 252, procura ca fiind un înscris întocmit pentru atestarea împuternicirilor conferite de reprezentat unui sau mai multor reprezentanți prin care se delegă dreptul de a încheia acte juridice în numele și pe contul primului.

Altfel spus, procura este un act (document) unilateral care materializează manifestarea de voință a reprezentatului și care concretizează conținutul și limitele îm-

---

² Reprezentarea în Dreptul Civil, <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/drept-civil-introducere/reprezentarea-in-dreptul-civil/>

³ HOTĂRÂRE nr. 158 din 28.02.2013 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și al avocatului stagiar.

puternicirilor ce se delegă reprezentantului. Este important a se concepe ideea că procura, de fapt, configurează voința semnatarului acesteia. Procura este destinată terțului, care, din cuprinsul ei, deduce limitele împuternicirilor reprezentantului. Procura conține formule privind voința reprezentantului în legătură cu obligațiile pe care dorește să și le asume cu privire la actul juridic ce va fi semnat de reprezentant, precum și drepturile pe care dorește acesta să le dobândească. Reprezentantul nu dobândește nici un drept asupra bunurilor primite prin procură sau pe care trebuie să le transmită terțului pe baza procurii. Reprezentantul este un purtător de voință străină, de regulă ofertă sau acceptare de ofertă, pe care o primește de la reprezentat și o duce până la terț, realizând o întâlnire a ofertei cu acceptarea. Pentru terț importantă este numai procura, nu și raporturile dintre reprezentant și reprezentat.

Eliberarea procurii, ca act juridic unilateral, și modul de autentificare a acesteia se supun regulilor generale ale actului juridic (Codul civil, art. 195-241) și dispozițiilor speciale privind procura (art. 252-257). Procura poate fi eliberată de o singură persoană sau de mai multe persoane, iar în calitate de reprezentant poate fi o singură persoană sau mai multe. Dacă în procură nu se indică cu claritate modul în care trebuie să acționeze reprezentanții, se va aplica dispoziția art. 1037 alin. (2), potrivit căreia mandatarii urmează să încheie toate actele vizate în mandat, dacă altfel nu este stipulat sau nu rezultă cu certitudine din mandat.

Codul civil stabilește, la art. 252, că procura trebuie să fie în formă autentică, dacă este eliberată pentru încheierea actelor juridice în formă autentică. Astfel, procura va avea forma autentică dacă se eliberează pentru:

- înstrăinarea sau cumpărarea unui teren;
- înstrăinarea sau cumpărarea cotei de participare într-o societate cu răspundere limitată;
- semnarea actului de constituire a unei societăți comerciale;
- semnarea unui contract de ipotecă;
- semnarea unei promisiuni de donație;
- semnarea unui contract de rentă;
- semnarea unei procuri de substituție;
- alte acțiuni.⁴

Nerespectarea formei autentice atrage nulitatea procurii. Autentificarea notarială a procurii se face potrivit regulilor din art. 53 al Legii nr. 1453/2002 cu privire la notariat. Dreptul de a autentifica procuri, conform legii menționate, îl au, pe lângă notar, consilierii și secretarii de primărie. Sunt echivalente procurilor autentificate notarial, procurile eliberate de:

- persoane care se află la tratament staționar în spitale, sanatorii și în alte instituții medicale, în cazul în care sunt autentificate de șefii acestor instituții, de adjuncții în probleme medicale sau de medicul-șef, sau de medicul de gardă;
- militari, iar în punctele de dislocare a unităților militare, a instituțiilor sau a instituțiilor de învățământ militar, unde nu există birouri notariale sau alte organe ca-

---

⁴ CODUL CIVIL al Republicii Moldova: Nr. 1107-XV din 6 iunie 2002 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.06.2002.

re îndeplinesc acte notariale, de salariați și de membri ai familiilor lor și ale militarilor, autentificate de comandantul (șeful) unității sau al instituției respective;

- persoane care își ispășesc pedeapsa în locuri de privațiune de libertate, autentificate de șeful instituției respective;
- persoane majore care se află în instituții de protecție socială a populației, autentificate de administrația instituției respective sau de conducătorul organului de protecție socială respectiv.⁵

Procură generală este procura prin care reprezentantului i se acordă împuterniciri de a încheia orice act juridic cu un bun al său. De exemplu, reprezentatul împuternicește avocatul să efectueze orice acțiune procedurală în exercitarea mandatului de reprezentare, inclusiv cu privire la refuzul acțiunii civile, încheierea unei tranzacții de împăcare, primirea executării etc.

Procură specială este procura prin care reprezentantului i se delegă împuternicirea de a încheia acte concrete, de exemplu, de a vinde, a dona un bun, a primi o sumă de bani ori anumite bunuri de la debitori sau creditori.

Procură de bază este procura prin care reprezentatul delegă reprezentantului dreptul de a încheia acte juridice. Reprezentantul trebuie să săvârșească personal acțiunile indicate în procură.

Procură de substituie este procura prin care reprezentantul transmite împuternicirea către o altă persoană, numită substitutor. Persoana căreia îi este eliberată procura poate elibera o procură de substituie, în formă autentică, numai dacă: a) acest drept este stipulat expres în procură; b) dacă este în interesul reprezentatului.

Termenul procurii este valabil în termenul stabilit în cuprinsul ei, însă nu mai mult de termenul stabilit de lege. Potrivit regulii generale, termenul de valabilitate al procurii este de cel mult trei ani. Procura eliberată pentru încheierea unor acte juridice în afara Republicii Moldova și autentificată notarial este valabilă până la anularea ei de către persoana care a eliberat-o.

Dacă termenul nu este indicat, procura este valabilă timp de un an de la data întocmirii. Termenul de valabilitate al procurii de substituie nu poate să depășească termenul de valabilitate al procurii inițiale, în al cărei termen a fost dată. Dacă în procură nu este indicată data întocmirii, ea nu are valoare juridică.

Încetarea valabilității procurii, încetează, de regulă, odată cu săvârșirea acțiunilor pentru a căror efectuare a fost eliberată. Pe lângă această regulă, art. 255 din Codul civil stabilește că valabilitatea procurii încetează și la:

- expirarea termenului ei;
- revocarea împuternicirilor de către reprezentat; persoana care a eliberat procura poate revoca împuternicirile și anula valabilitatea procurii în orice moment; orice clauză contrară este nulă;
- renunțarea reprezentantului de a executa împuternicirile delegate; persoana căreia îi este eliberată procura poate renunța la ea în orice moment și orice clauză contrară este nulă;

---

⁵ Legea nr. 1453/2002 cu privire la notariat.

- dizolvarea persoanei juridice care a avut calitatea de reprezentat, precum și a celei care a avut calitatea de reprezentant;
- decesul, declararea dispariției fără urmă a persoanei fizice care a avut calitatea de reprezentat sau calitatea de reprezentant;
- declararea incapacității persoanei fizice care a avut calitatea de reprezentat sau de reprezentant sau limitarea ei în capacitatea de exercițiu.

Despre revocarea împuternicirilor și încetarea valabilității procurii reprezentatul este obligat să-i informeze pe reprezentant și pe terții cunoscuți de el cu care reprezentantul urma să contracteze. Aceeași obligație o au succesorii reprezentatului. La încetarea valabilității procurii, reprezentatul ori succesorii lui sunt obligați să restituie imediat procura. Dacă valabilitatea procurii de bază a încetat, încetează și valabilitatea procurii de substituie.

Actele juridice încheiate de reprezentant până la momentul în care a aflat sau trebuia să afle despre încetarea valabilității procurii rămân valabile pentru reprezentat și pentru succesorii lui, cu excepția cazului în care aceștia demonstrează că cealaltă parte a știut sau trebuia să știe că procura a încetat.⁵⁶

Dreptul exclusiv al avocaților de reprezentare în instanță a fost anulat. Prin urmare, apărătorii nu vor mai fi solicitați pentru reprezentare în instanță, în cazul în care persoana care se va adresa în fața judecătorilor va avea o rudă licențiată în drept. Modificările vin astfel să simplifice Codul de procedură civilă ceea ce ar fi însemnat că punerea în aplicare a noilor prevederi ar fi trebuit să se producă retroactiv, iar Consiliul Superior al Magistraturii, când a dat aviz la proiectul de lege, a atenționat că punerea în aplicare a prevederilor ar trebui să aibă loc mai târziu de 1 ianuarie. Și asta pentru ca toți actorii din justiție să se familiarizeze cu noile modificări.

Prin urmare, în privința reprezentării în instanță, Codul de Procedură Civilă a fost modificat, iar articolul 75, care se referă la reprezentarea în instanța judecătorească, a fost completat cu un nou alineat. Acesta permite persoanelor fizice să fie reprezentate în instanța de judecată de către soț/soție, părinți, copii, frați, surori, bunei, nepoți, dacă aceștia sunt licențiați în drept și sunt împuterniciți printr-o procură autenticată notarial.

Modificările introduse în Codul de Procedură Civilă la art. 75, care se referă la reprezentarea în instanța judecătorească, a fost completat cu un nou alineat, iar acestea urmează să fie publicate în Monitorul Oficial. Potrivit modificărilor efectuate, art. 75 din Codul de procedură civilă a fost completat cu alin. (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Persoanele fizice pot fi reprezentate în instanța de judecată de către soț/soție, părinți, copii, frați, surori, bunei, nepoți, dacă aceștia sunt licențiați în drept și sunt împuterniciți printr-o procură autenticată notarial.”

În prezent, art. 75 spune că în proces civil, persoanele fizice își pot apăra interesele personal, prin avocat sau avocat stagiar. Participarea personală în proces nu face ca persoana fizică să decadă din dreptul de a avea avocat. Procesele persoane-

---

⁶ Reprezentarea și Procura, https://www.academia.edu/8355945/REPREZENTAREA_SI_PROCURA.

lor juridice se susțin în instanța de judecată de către organele lor de administrare, care acționează în limitele împuternicirilor atribuite prin lege, prin alte acte normative sau prin actele lor de constituire, precum și de către alți angajați împuterniciți ai persoanei juridice, de către avocați sau avocați stagiați.⁷

Această noutate, însă, nemulțumește breasla avocaturii, care spune că va fi afectată calitatea asistenței juridice. Astfel fiind făcute diferite comentarii plauzibile sau mai puțin. Din aceste considerente putem afirma ca aceasta modificare are atât și avantaje cât și dezavantaje:

Avantaje:

- din punct de vedere economic, aici vorbim despre faptul că costurile de reprezentare vor fi mult mai mici privitor la onorari, iar rudele vor beneficia de justiție de calitate și nu vor sta pe gânduri când vor avea o problemă juridică și nu va trebui să apeleze la un avocat;
- apelarea la consultații juridice și plata onorariilor avocaților vor scădea;
- motivul de care nu apelează la justiție multe persoane este lipsa de cunoștințe, astfel ar putea spori adresarea în instanță a mai multor probleme întâlnite și rezolvarea lor;
- în acest mod, accesul la justiție o sa fie mai ridicat din partea cetățenilor care până la moment nu apelau din motive financiare și va oferi o încredere mult mai mare în înfăptuirea justiției;

Dezavantaje:

- calitatea asistenței judiciare ar putea fi afectată, astfel din motiv că nu putem afirma faptul că toți licențiații în drept vor avea pregătirea necesară din punct de vedere practic, făcând excepție doar la 20 % din cei care activează pe lângă Judecătoria sau Curți de Apel;
- diferența între persoana licențiată în drept și deținătorul licenței de avocat, care are deja o experiență și o pregătire foarte bună în domeniul juridic și care posedă anumite tehnici și abilități de apărare judiciară, iscusință în lucrul cu probatoriul, întocmirea actelor procesuale, deci, are o formare profesională anume pentru asistența judiciară. Aceste aptitudini pot fi căpătate numai practicând avocatura;
- eroarea efectuată în procesul civil, nemaivorbind de procesul penal, în cazul în care persoana aflată în relație de rudenie va comite o eroare în procesul de reprezentare, aceasta nu va putea fi atrasă la răspundere din lipsa temeiului legal;
- codurile de procedură se modifică frecvent, la fel de frecvent se modifică și prevederile materiale, deci reprezentanții prin procură în proces vor trebui să fie la curent cu tot ceea ce se întâmplă în domeniul juridic;

Odată cu modificările aduse în Codul de Procedură Civilă, cetățenii pot să-și apere interesele și drepturile ocrotite de lege în instanța de judecată atât personal, asistat de un avocat sau avocat stagiar, cât și prin reprezentarea lor de către o rudă

---

⁷ CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ al Republicii Moldova: Nr. 225 din 30 mai 2003 în Monitorul Oficial, 12.06.2003.

licențiată în drept, fiind un motiv de care nu ar dispune fiecare participant la proces, aici vorbim despre incapacitatea sau necunoașterea legislației. Totodată, ei vor putea apela la o rudă licențiată în drept pentru a le reprezenta interesele și de a găsi o cale spre rezolvarea necesității personale. Această modificare adusă va spori încrederea în înfăptuirea justiției, va reduce substanțial necesitatea cetățenilor de a se adresa unui avocat pentru consultări sau pentru a-i reprezenta în instanță, dar și va diminua onorariile pentru plata serviciilor juridice.

Astfel, reprezentarea de către persoanele licențiate în drept au atât dreptul prevăzut de lege, dar și o obligație, cât și o motivație de a fi cât mai buni și de a se specializa atât teoretic, dar și practic și de a fi foarte informat în ceea ce constă reprezentarea rudelor sale în procesul civil, iar odată cu modul de prezentare vor reda înfăptuirea justiției și competența lor de îndată ce vor absolvi facultatea.

Bibliografie:

1. CODUL DE PROCEDURĂ CIVILĂ al Republicii Moldova: Nr. 225 din 30 mai 2003 în Monitorul Oficial, 12.06.2003.
2. CODUL CIVIL al Republicii Moldova: Nr. 1107-XV din 6 iunie 2002 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 22.06.2002.
3. HOTĂRÂRE nr.158 din 28.02.2013 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și al avocatului stagiar.
4. LEGE nr.1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură.
5. LEGE nr.1453/2002 cu privire la notariat.

Documente electronice:

6. Reprezentarea. în..Dreptul..Civil,..<https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/drept-civil-introducere/reprezentarea-in-dreptul-civil/>
7. Reprezentarea Judiciară, <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/drept-procesual-civil-partea-general/reprezentarea-judiciara/>
8. Reprezentarea prin procură în instanță, <https://www.bizlaw.md/2018/02/20/reprezentarea-prin-procura-in-instanta-va-afecta-calitatea-asistentei-juridice/>
9. Reprezentarea și Procura, https://www.academia.edu/8355945/REPREZENTAREA_SI_PROCURA
10. Hotărârea CJS, recomandarea nr. 22 privind unele aspecte ale reprezentării în procesul civil, http://jurisprudenta.csj.md/search_rec_csj.php?id=39
11. Reprezentanța în instanță doar cu licența în drept, <https://www.bizlaw.md/2018/04/06/reprezentare-in-instanta-doar-cu-licenta-in-drept-din-1-iunie-modificarile-au-fost-votate-repetat-de-parlament/>

REGIMUL JURIDIC AL NULITĂȚII ACTULUI JURIDIC CIVIL

Elena GOROBET, studentă,
Facultatea de Drept și Științe Sociale,
Universitatea de Stat „Alecă Russo” din Bălți
Conducător științific: **Dumitru DUMITRAȘCU**, asist. univ., drd.

Abstract: *Over time, the notion of the civil legal act's nullity has evolved. Although in our civil law the institution of the nullity of the legal act is given a separate chapter,*

as in Romanian civil law we can not find a clear definition of nullity, this task coming back to the doctrine, where several formulations can be found in this regard. The nullity of the civil legal act assumes certain features and performs three basic functions. The nullity of the civil legal act must be distinguished from other similar causes, such as: rescission, termination, revocation, inopposability, caducity. The general rule of invalidity is the following formula: „It is null the legal act that does not comply with the law.” By "legal regime of nullity" we understand the rules that govern both absolute nullity and relative nullity and address three aspects: those who can plead the nullity, prescribe the right to action, and cover the nullity by confirming the legal act.

Keywords: legal act, nullity, conditions of validity, nullity classification, legal regime of nullity, absolute nullity, relative nullity.

Actul juridic, alături de faptul juridic *stricto sensu*, constituie izvor al raporturilor juridice civile concrete. Definim actul juridic civil ca fiind manifestarea de voință săvârșită cu intenția de a produce efecte juridice, respectiv de a naște, de a modifica sau a stinge un raport juridic civil determinat. De aici începând, am putea scoate în relief și *conceptul nulității actului juridic civil*, întrucât acesta, de fapt, poate fi și este o măsură de constrângere civilă, care anulează acel act juridic încheiat cu încălcarea anumitor condiții de fond sau de formă.

Deși în legislația noastră civilă, instituției nulității actului juridic i se acordă un capitol aparte, la fel ca și în legislația civilă română, nu putem găsi o definiție clară a nulității, această sarcină revenind doctrinei, unde pot fi întâlnite mai multe formulări în această privință. Având în vedere faptul că termenul nulitate derivă de la latinescul *nullitas* și franțuzescul *nullité* și în considerarea definițiilor oferite de literatura juridică de specialitate, rezultă că „nulitatea este o sancțiune de drept civil care lipsește actul juridic de efectele contrare regulilor de conduită cuprinse în actele normative edictate pentru încheierea sa valabilă” [6, p. 61]. Doru Cosma arată că „nulitatea este sancțiunea îndreptată împotriva acelor efecte ale actului juridic care contravin scopului urmărit prin stabilirea, de către legiuitor sau de către părți, a condițiilor de validitate a actului juridic”; Gabriel Boroș susține că „nulitatea este sancțiunea de drept civil care desființează actul juridic civil de efectele contrarii normelor juridice edictate pentru încheierea sa valabilă”. În esență, deci, nulitatea este sancțiunea care intervine în cazul în care nu se respectă, la încheierea actului juridic civil, condițiile de validitate. Actul juridic sancționat cu nulitate este lipsit de efecte juridice. Deși actul există în mod material, nu produce efecte juridice [3, p. 215].

În decursul timpului, concepția despre nulitatea actului juridic civil a cunoscut o anumită evoluție. Într-un trecut mai îndepărtat, concepția asupra nulității era sintetizată în regula: *quod nullum est, nulum producit effectum*, adică un act lovit de nulitate nu poate produce niciun efect. În această concepție, nulitatea era, în principiu, *totală și iremediabilă*. În doctrina ulterioară, acestei concepții i s-a spus că este a actului-organism, în sensul că nulitatea actului juridic civil era asemănată cu boala organismului uman. Mai târziu, ținându-se seama de faptul că nulitatea, ca sancțiune a actului juridic, nu este decât mijlocul juridic prin care se restabilește legalitatea încălcată la încheierea actului juridic, s-a formulat teza proporționalizării efectelor

nulității în raport cu finalitatea legii, astfel că trebuie înlăturate numai acele efecte care contravin legii, celelalte efecte ale actului menținându-se. În această concepție, prin urmare, nulitatea este, în principiu, parțială și remediabilă [3, p. 216].

Nulitatea actului juridic civil presupune anumite trăsături și realizează trei funcții de bază. Trăsăturile nulității sunt următoarele [6, p. 62]:

- nulitatea actului juridic este o sancțiune de drept civil;
- privește numai actele juridice, nu și faptele juridice;
- intervine întotdeauna când sunt încălcate normele care reglementează condițiile de validitate ale actului juridic;
- constă în lipsirea actului juridic de efectele ce contravin normelor legale edictate pentru încheierea valabilă a actului juridic.

Ca sancțiune de drept civil, nulitatea actului juridic îndeplinește următoarele funcții [2, p. 194]:

- *preventivă*, când persoanele care vor să încheie un act juridic cu nerespectarea condițiilor de valabilitate sunt prevenite, adică conștientizează faptul că un asemenea act nu va produce efecte juridice;
- *represivă sau sancționatorie*, prin care actul juridic încheiat cu nerespectarea condițiilor de valabilitate este sancționat cu nulitate și, drept consecință, nu produce efecte juridice, iar în cazul în care s-au produs, actul urmează a fi desfășurat;
- *reparatorie sau de mijloc de garanție a principiului legalității*, prin care se asigură repararea prejudiciului și restabilirea ordinii de drept încălcate.

Mai buna înțelegere a nulității presupune și operațiunea delimitării ei față de alte cauze de ineficacitate a actului juridic civil. Nu numai nulitatea este cea care conduce la lipsirea actului juridic civil de efectele în vederea cărora a fost încheiat, ci și alte cauze, posterioare încheierii lui. Nulitatea actului juridic civil trebuie deosebită de alte cauze similare, ca: *rezoluțiunea*, *rezilierea*, *revocarea*, *inopozabilitatea*, *caducitatea*. Delimitarea nulității față de aceste alte cauze de ineficacitate a actului juridic este de natură a servi atât la mai buna configurație a conceptului de „nulitate a actului juridic civil”, cât și la preîntâmpinarea confundării lor. Confuzia nu este admisibilă, întrucât fiecare dintre aceste noțiuni – nulitate, rezoluțiune, reziliere, caducitate, revocare, inopozabilitate – sunt un concept de sine stătător, presupunând un regim juridic propriu, autonom [3, p. 218].

La mai buna conturare a conceptului de „nulitate a actului juridic civil” servește și clasificarea nulităților. Criteriile de clasificare și categoriile de nulități, în funcție de aceste criterii sunt următoarele [3, p. 221]: 1) în funcție de *natura interesului ocrotit*: nulitate *absolută și relativă*; 2) în funcție de *întinderea efectelor sale*: nulitate *parțială și totală*; 3) după modul de *consacrare legislativă*: nulitate *expresă și virtuală*; 4) după felul *condiției de validitate nerespectate*: nulitate *de fond și de formă*; 5) după modul de *valorificare*: nulitate *judiciară și amiabilă*.

Clasificarea nulității în absolută și relativă prezintă importanță juridică tocmai sub aspectul regimului juridic diferit pe care îl are fiecare nulitate. Prin „*regim juridic al nulității*” se înțeleg regulile cărora este supusă nulitatea absolută ori cea rela-

tivă. În esență, regimul juridic al nulității privește trei aspecte: 1) *cine poate invoca nulitatea*; 2) *cât timp poate fi invocată nulitatea*; 3) *dacă poate fi sau nu acoperită nulitatea prin confirmare*. Aceste trei aspecte primesc rezolvări diferite, după cum este vorba de nulitatea absolută ori cea relativă. Aceasta face necesară prezentarea, separată, a regimului juridic al nulității absolute și apoi regimul juridic al nulității relative [3, p. 227]. În diferite norme, legiuitorul utilizează diferiți termeni, ca actul juridic nul pentru a indica cazurile de nulitate absolută, și act juridic anulabil – în cazul nulității relative. Trebuie subliniat faptul că „act juridic nul” și „nulitate absolută” sunt sinonime, identic, termenii „act juridic anulabil” și „nulitate relativă” (Codul civil, art. 216-218). Pentru prima dată o astfel de clasificare a nulității este făcută în Codul civil în vigoare, cel din 1964 neavând reglementări exprese referitoare la nulitatea absolută și nulitatea relativă [2, p. 196].

Deși legislația civilă nu conține definiția nulității absolute, ea poate fi dedusă din art. 216 alin. (1) și art. 217 din Codul civil [1]. Așadar, *nulitatea absolută* este o sancțiune a actului juridic civil, care poate fi invocată de orice persoană interesată și care constă în faptul că acțiunile săvârșite cu scopul de a da naștere, a modifica sau a stinge un raport juridic civil nu produc efecte juridice. Referindu-se la nulitatea absolută, Codul civil cuprinde o reglementare din care se poate deduce că nulitatea absolută survine doar în cazurile expres prevăzute. Concluzia dată se desprinde din art. 216 alin. (1) din Codul civil, conform căruia „actul juridic este nul în temeiurile prevăzute de prezentul cod” [2, p. 196]. Gh. Beleiu susține că *absolută* este acea nulitate care sancționează nerespectarea, la încheierea actului juridic, a unei norme care ocrotește un interes general, obștesc. Acesta relevă încă faptul că sub aspect terminologic, nulitatea absolută este desemnată, în legislație, practică sau chiar doctrină, uneori, prin formule: actul este „nul de drept” sau „nul” ori „nul de plin drept” sau „actul va fi nul”.

Pentru o mai bună conturare și definire a regimului juridic al nulității absolute trebuie să punem în lumină și regulile prin care se exprimă acest regim:

1) *Nulitatea absolută poate fi invocată de orice persoană interesată*. Făcând referință la doctrina de drept civil românească, întrucât ambele doctrine au tangențe semnificative în vederea interpretării normelor de drept, atunci putem distinge că invocarea nulității absolute reprezintă un drept pentru persoanele interesate și o obligație pentru instanța de judecată, astfel că se va aplica regula *ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus*. În același timp, nulitatea absolută poate fi invocată în mod ofensiv (pe cale de acțiune) sau defensiv (pe cale de excepție) de orice persoană interesată. În legătură cu ultimul aspect, o persoană poate invoca nulitatea absolută prin dovedirea unui interes personal serios și legitim, în atență relație cu natura interesului ocrotit prin norma juridică încălcată și fără a contraveni interesului vizat de norma juridică. În același mod, legislația noastră civilă arată că dacă nulitatea absolută este invocată de un terț, adică de o persoană care nu a fost parte a actului juridic, acesta va trebui să dovedească interesul său în nulitatea actului. De exemplu, A a donat lui B (care nu este coproprietar) cota-parte din proprietatea comună pe cote-părți. De fapt însă, A și B au încheiat un contract de vânzare-cumpărare

a cotei-părți din proprietatea comună pe cote-părți. C, care nu este parte a contractului de donație, ci coproprietar cu A, poate cere declararea nulității actului (nulitate absolută), însă trebuie să dovedească interesul său, adică dreptul preferențial de cumpărare a cotei-părți din proprietatea comună pe cote-părți [2, p. 197].

2) *Acțiunea în nulitate absolută este imprescriptibilă*, adică ea poate fi intentată oricând, indiferent de timpul scurs de la data încheierii actului.

3) *Nulitatea absolută nu poate fi acoperită prin confirmare*, expresă ori tacită; această regulă este impusă de natura obștească a interesului ocrotit prin norma a cărei încălcare atrage nulitatea absolută. Acest caracter este prevăzut expres în art. 217 alin. (2) din C. civ al RM.

Codul civil sancționează cu nulitate absolută:

- a) actul juridic ce contravine legii, ordinii publice sau bunelor moravuri (art. 220);
- b) actul juridic fictiv și simulat (art. 221);
- c) actul juridic încheiat de o persoană în privința căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară (art. 222);
- d) actul juridic încheiat de către un minor care nu a împlinit vârsta de 14 ani (art. 223);
- e) actul juridic încheiat cu nerespectarea formei, dacă nulitatea este expres prevăzută (art. 211 și 213).

Nulitatea relativă este o sancțiune aplicată unui act juridic întocmit cu nerespectarea unei norme juridice care ocrotește un interes particular, individual, stabilită în favoarea unei anumite persoane. Nulitatea relativă nu poate fi invocată decât de către persoanele arătate limitativ de lege [7, p. 727]. În același context, Gheorghe Beleiu afirmă că este *relativă* acea nulitate care sancționează nerespectarea, la încheierea actului juridic civil, a unei norme care ocrotește un interes particular, individual ori personal. Iar sub aspect terminologic, nulitatea relativă este indicată prin formulele: „actul este anulabil”, „actul poate fi anulat”, „anulabilitate”; nulității relative i se mai spune și nulitatea „de protecție” (deși, în realitate, „de protecție” este și nulitatea absolută, diferită – în cele două cazuri – este natura interesului protejat, fie obștească, fie individual, personal) [3, p. 222].

Referindu-se la nulitatea relativă, legiuitorul autohton, în art. 216 alin. (2) din Codul civil, dispune că actul juridic poate fi declarat nul, în temeiurile prevăzute de Codul civil, de către instanța judecătorească sau prin acordul părților. Regulile cu caracter general referitoare la nulitatea relativă au fost înserate pentru prima dată în Codul civil în vigoare, care denumește actul juridic lovit de nulitate relativă *act juridic anulabil* [2, p. 201].

La fel ca și regimul juridic al nulității absolute, regimul juridic al nulității relative se caracterizează prin trei reguli:

1) *Nulitatea relativă poate fi invocată doar de persoana al cărei interes a fost nesocotit la încheierea actului juridic*: de regulă, nulitățile relative operează pentru apărarea interesului privat, așa cum ne arată doctrina și legislația română, la fel, cele moldovenești ne demonstrează că spre deosebire de cea absolută, care poate fi invocată de orice persoană interesată, aici numărul acestora fiind expres și exhaus-

tiv determinat de lege. Astfel, art. 218 alin. (1) din Codul civil prevede că nulitatea relativă poate fi invocată doar de persoana în al cărei interes este stabilită sau de succesorii ei, de reprezentantul legal sau de creditorii chirografari ai părții ocrotite pe calea acțiunii oblice. Instanța de judecată nu poate să o invoce din oficiu [3, p. 228], ceea ce observăm că este în opoziție cu situația nulității absolute, când instanța de judecată poate avea puterea de a invoca din oficiu nulitatea actului, doar să nu contravină principiului disponibilității, iar de exemplu în cadrul unui litigiu având ca obiect executarea unui contract, instanța poate respinge cererea reclamantului ca nefondată, dacă va constata că respectivul contract este nul absolut, fără însă a pronunța și nulitatea acestuia, cu excepția situației în care s-a formulat o cerere reconvențională prin care s-a solicitat nulitatea [4, p. 165-266].

2) *Acțiunea în anulabilitate este prescriptibilă*, ceea ce înseamnă că nulitatea relativă trebuie invocată în termenul de prescripție extinctiv; legislația noastră stipulează în art. 267 din Codul civil că termenul general de prescripție este de 3 ani, iar la art. 233 C. civ al RM arată că termenele de prescripție speciale aferente nulității actului juridic civil, îndeosebi celei relative, este de 6 luni.

3) *Nulitatea relativă poate fi confirmată sau poate fi acoperită prin confirmarea actului*, expres sau tacit. Confirmarea actului are un efect retroactiv, ceea ce înseamnă că ea, pe de o parte, stinge nulitatea din trecut, iar pe de altă, face ca actul juridic lovit de nulitate relativă să fie valabil chiar din momentul încheierii și nu din momentul confirmării [2, p. 202].

În baza celor expuse mai sus, trebuie să reținem că, *dacă între nulitatea absolută și nulitatea relativă nu există deosebiri de efecte, există deosebiri de regim juridic*. Aceste deosebiri se pot exprima, sintetic, astfel [3, p. 228]:

a) dacă nulitatea absolută poate fi invocată de oricine are interes, chiar și din oficiu, nulitatea relativă poate fi invocată numai de persoana al cărei interes a fost încălcat sau neglijat la încheierea actului;

b) dacă nulitatea absolută este imprescriptibilă, nulitatea relativă este prescriptibilă sub aspect extinctiv;

c) dacă nulitatea absolută nu poate fi acoperită prin confirmare, nulitatea relativă poate fi confirmată, expres ori tacit.

După cum rezultă din chiar definiția nulității actului juridic civil, această sancțiune are drept cauză – generică – *nerespectarea dispozițiilor legale care reglementează condițiile sale de valabilitate*. Nevalabilitatea actului juridic civil se datorează, deci, *nevalabilității condițiilor sale esențiale*, care, după cum se știe, sunt condiții de valabilitate. Într-o exprimare generală, globală, se poate spune că *sunt cauze de nulitate a actului juridic civil*: - încălcarea dispozițiilor legale privind capacitatea de a face actul; - lipsa ori nevalabilitatea consimțământului; - fraudarea legii; - lipsa ori nevalabilitatea autorizației administrative; - nevalabilitatea obiectului actului juridic; - nevalabilitatea cauzei (scopului) actului juridic; - nerespectarea formei cerute *ad validitatem*; - nesocotirea limitelor libertății actelor juridice (normele imperative, ordinea publică și bunele moravuri). Dintre aceste cauze, unele atrag nulitatea absolută, iar altele nulitatea relativă. Când legea nu precizează felul

nulității, este datorită interpretului să stabilească acest aspect, apelând la criteriul de clasificare a nulității în absolută și relativă: *natura interesului* ocrotit prin dispoziția legală încălcată la încheierea actului juridic civil. Pentru anumite cazuri, nu există soluții unanime admise în ce privește felul nulității (absolută ori relativă), atât în doctrină, cât și în jurisprudență [3, p. 224-225].

Declararea nulității actului juridic este orientată spre apărarea ordinii publice, a bunelor moravuri și atrage anularea drepturilor și obligațiilor care, dacă ar fi realizate, ar duce la încălcarea legii. Regula generală a nulității actului juridic are următoarea formulă: *Este nul actul juridic care nu corespunde prevederilor legii*. Această regulă trebuie aplicată în toate cazurile când actul juridic încheiat cu încălcarea legii nu cade sub incidența normelor speciale, care reglementează reguli speciale cu privire la nulitatea actului [2, p. 196].

Bibliografie:

1. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 82-86/661 din 22.06.2002.
2. BAIEȘ, Sergiu, ROȘCA, Nicolae. *Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică*. Chișinău: Ed. Cartier, 2004. 400 p. ISBN: 9975-79-306-1;
3. BELEIU, Gheorghe. *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*. București: Ed. Universul Juridic, 2005. 445 p. ISBN: 973-9167-27-6
4. BOROI, Gabriel, ANGHELESCU, Carla Alexandra. *Curs de drept civil. Partea generală, ed. a 2-a*. București: Ed. Hamangiu, 2012. 448 p. ISBN: 978-606-522-891-7
5. *Noul Cod civil: comentariu pe articole*, ed. a 2-a / coord. Macovei I., Baias Fl.A., Constantinovici R. București: Ed. C. H. Beck, 2014. 2917 p. ISBN: 978-606-18-0414-6
6. SABĂU-POP, Ioan, HODOȘ, Raul-Felix. *Elemente de drept civil: curs selectiv*. Cluj-Napoca: Ed. Sfera juridică, 2008. 180 p. ISBN: 978-973-1875-11-8
7. VONICA, Romul Petru. *Drept civil. Partea generală*. București: Ed. Lumina Lex, 2001. 816 p. ISBN: 973-588-349-X

О НЕКОТОРЫХ ФАКТОРАХ ВЛИЯЮЩИХ НА ПРЕСТУПНОСТЬ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ И МЕРАХ ЕЕ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА

Вячеслав БУРДЕНЮК, студент,
Факультет права и социальных наук

Бэлцький Государственный Университет имени Алеку Руссо
Научный руководитель: **Анатолий ФАЙГЕР**, конф. унив., доктор

Abstract: *The states take care about safety of their people during the whole story. The main direction of ensuring the security is combating crime. The juvenile delinquency is a type of the criminality, which endanger our society. It is very specific and represents a basic reserve of adult crime and recidivism. Combating juvenile delinquency displays the general status criminality.*

Keywords: *crime, juvenile delinquency, criminality, combating.*

Преступность несовершеннолетних всегда привлекала внимание ученых и практических работников правоохранительных органов. Главной причиной такого внимания можно считать то, что лица, совершающие преступления в несовершеннолетнем возрасте, труднее поддаются исправлению.

Определений преступности бесчисленное множество, они несут в себе отпечаток философских взглядов авторов, различных криминологических школ и направлений, а также правовых и даже религиозных воззрений.

"Преступность – это относительно массовое, исторически изменчивое социальное, имеющее уголовно-правовой характер, явление классового общества, слагающееся из всей совокупности преступлений, совершаемых в соответствующем государстве в определенный период времени" – писала Н. Ф. Кузнецова [4, стр. 68].

В. Бужор считает, что преступность является одним из важнейших показателей противоречий и дисфункций в жизни социального организма, одним из параметров, отражающих состояние общества на этом этапе исторического развития[2].

Преступность несовершеннолетних обладает рядом отличительных особенностей, которые проявляются в причинном комплексе и мотивации формирования преступного поведения и, как следствие, в ее уровне и тенденциях развития. Как правило, лица, не достигшие совершеннолетия, отличаются от лиц старшего возраста многими личностными характеристиками и преступным поведением.

Согласно официальным статистическим данным, в период с 2000-го года по 2016 несовершеннолетними на территории Республики Молдова было совершено 31285 преступлений [9].

За выбранный период количество преступлений, совершенных девочками, равняется 2602 [10], а мальчиками – 28683 [11].

Стоит отметить, что уровень преступности несовершеннолетних с 2005 года начинает значительно снижаться. Так, в 2005 году несовершеннолетними было совершено 2572 преступления, в то время как в 2006 году- 2087 преступлений, а в 2016- 941 преступление [12].

В 2017 году несовершеннолетними или с их участием было совершено 2,2 % от общего числа зарегистрированных преступлений (35,6 тыс.). На 100 тысяч детей в возрасте до 18 лет приходится 117 преступлений, сравнительно со 163 в 2013 году. Несовершеннолетние, согласно официальной статистике, чаще всего совершают кражи, с соотношением в 69,8%, после которых следуют грабеж – 6,8% и хулиганизм – 3,5% [8]. Из общего числа преступлений, совершенных несовершеннолетними в период с 2000 по 2016 год, 8265 преступлений совершены группой лиц [13], 3596 рецидивных преступлений [14], 1164 – под воздействием алкоголя [15].

Статистические данные, предоставленные Национальным Бюро Статистики Республики Молдова, представлены с учетом отсутствия данных с левого берега Днестра [5].

Что касается количества несовершеннолетних, подвергнутых предварительному заключению, то по состоянию на 1 апреля 2018 года их число равняется 34 заключенным, из которых 32 – мальчики, 2 – девочки. Из них: четырнадцатилетних – 1; пятнадцатилетних – 3; шестнадцатилетних – 13; семнадцатилетних – 11; восемнадцатилетних – 6. По категориям совершенных преступлений: средней тяжести – 8; за тяжкие – 16; особо тяжкие – 10. По количеству рецидивных преступлений: первый раз – 30; второй раз – 4 человека. Число несовершеннолетних, содержащихся под стражей на основании обвинительного приговора, равно 39, и все они мужского пола. Из них: шестнадцатилетних – 1; семнадцатилетних – 14; восемнадцатилетних – 24. По категориям совершенных преступлений: средней тяжести – 10; тяжкие – 15; особо тяжкие – 14. По количеству рецидивных преступлений: совершившие в первый раз – 24; второй раз – 10; более двух раз 5 [6].

Процесс выявления причин преступности несовершеннолетних носит особый характер в силу их возрастных социальных и психологических особенностей, а также социально-правового статуса. Основные причины несовершеннолетней преступности кроются в сфере формирования личности, в семье, школе, кругу общения. Этими особенностями являются: несформированность у несовершеннолетних собственной системы взглядов, ценностей, позиций; повышенная зависимость от мнений и оценок друзей; эмоциональность, неспособность критически анализировать свои поступки и поведение других людей. Катализаторами механизма преступного поведения можно считать: конфликтные ситуации в семье, в кругу друзей, отсутствие надзора со стороны родителей и специализированных органов, беспризорность и т. п. Возникает опасность привыкания уже в раннем возрасте к противоправному поведению как к образу жизни, усвоения криминальной субкультуры. А.И. Долгова выделяет следующие наиболее часто встречающиеся криминогенные обстоятельства: отрицательное влияние семьи (злоупотребление родителями алкоголем, наркотиками, грубость, жестокость); временное или постоянное отсутствие у ряда родителей возможности обеспечить минимально необходимые потребности детей и, как следствие, возникновение озлобленности в отношениях между близкими людьми; настроения безнадежности или озлобленности; при отсутствии социально-правовой помощи эти обстоятельства формируют мотивацию преступлений; безнадзорность в результате отсутствия должного контроля со стороны семьи и ряда воспитательных учреждений; низкий уровень жизни семей подростков и заниженный уровень формируемых интересов и потребностей личности; отрицательное влияние окружения, которое проявляется в обособлении группы для совместного времяпрепровождения, подражании лидерам, а также распространяется как феномен толпы, проявляющийся в повышенно эмоциональном поведении во время посещения, к примеру, спортивных матчей; вовлечение взрослыми преступниками в пьянство, азартные игры, употребление наркотиков, проституцию, что нередко связано с вовлечением несовершеннолетних в совершение преступлений с последующей пропагандой

преимуществ криминальной жизни; длительное отсутствие у несовершеннолетнего, оставившего учебу или работу, определенных стабильных занятий, что обуславливает возникновение негативных взглядов и привычек, преобразующихся в ситуационные преступления; проникновение в молодежную субкультуру через средства массовой информации в качестве примеров подражания культуре насилия, грубости, жестокости, наркотиков, проституции и т. п.; увеличение доли детей и подростков с отставанием в интеллектуальном и волевым развитии, в большей части – это дети родителей, злоупотребляющих спиртными напитками и наркотическими веществами [4, стр. 793].

На рецидивную преступность несовершеннолетних влияет распространенность не всегда обоснованного условного осуждения или применения мер воспитательного характера без обеспечения постоянного контроля за поведением осужденных. К примеру: недавно, суд признал подростка виновным в краже и грабеже и, определяя наказание, учел, что преступления он совершил в то время, когда отбывал условный срок за ранее совершенную кражу [7]. В результате у несовершеннолетних возникает ощущение вседозволенности. Обоснованное и законное назначение наказания сводит к минимуму или, возможно, даже исключает рецидив. М. Быргэу считает, что несовершеннолетние совершают повторные преступления под влиятельным воздействием других несовершеннолетних, которые уже отбывали наказание, ведут паразитический образ жизни и, как следствие, не уважают существующий общественный порядок [1, стр. 368]. В детерминационном комплексе преступности несовершеннолетних важную роль играет нормальное финансирование программ профилактики преступности, в том числе несовершеннолетних, и работы правоохранительных органов. Большинство несовершеннолетних преступников являются выходцами из неблагополучных семей, формирующихся в маргинальных обстоятельствах. Их уровень интеллектуального развития ниже по сравнению со сверстниками. Несовершеннолетние преступники почти не читали книг, предпочитали просмотр фильмов, где сюжетом было насилие, т. е. наглядный пример ограниченности как культурных, так и духовных интересов. Времяпровождение таких молодых людей фактически было бесцельным, отчего создались ситуации, способствующие совершению правонарушений, часто связанных с групповым распитием спиртных напитков, потреблением наркотических веществ, азартными играми. У несовершеннолетних преступников преобладает эгоистически-потребительская мотивация, которая служит причиной более половины всех преступлений несовершеннолетних (кражи, грабежи, разбои и т.д.). В старшей возрастной группе несовершеннолетних преступников преобладают лица со сложившимися привычками и стереотипами антиобщественного и криминогенного поведения. Следует обратить внимание на распространенность пристрастий к спиртным напиткам, наркотикам, азартным играм.

Как видно, выявление причин несовершеннолетней преступности довольно сложный процесс, затрагивающий все аспекты жизни несовершеннолетнего, его семьи и окружения. Чтобы повлиять на её уровень, причины воз-

никновения, а также на саму личность несовершеннолетнего, нужно комплексно подойти к проблеме борьбы с преступностью.

Главным направлением деятельности в борьбе с преступностью несовершеннолетних является ее предупреждение. Целью предупреждения данного вида преступности является не только снижение количества преступлений, но и социальное, а также нравственное воспитание молодежи, которой предстоит определять будущее страны. Исходя из этой цели, предупреждение преступности несовершеннолетних направлено на решение следующих задач: 1) реализация и защита прав и законных интересов несовершеннолетних, охрана их жизни и здоровья, обеспечение оптимальных условий формирования личности, устранение источников отрицательного воздействия на условия жизни и воспитания; 2) поддержание социального порядка и защита общества от правонарушающего поведения несовершеннолетних; 3) содействие в социальной адаптации несовершеннолетних, характеризующихся противоправным поведением.

Система участников профилактики преступлений несовершеннолетних с необходимостью включает: 1) органы власти и управления; 2) институты социального воспитания, а именно семью, школу, учреждения культуры, и т. п.; 3) органы социальной защиты, медицинской и правовой помощи детям, находящимся в затруднительной жизненной ситуации или попавшим в экстремальные неблагоприятные жизненные обстоятельства; 4) правоохранительные органы и их специализированные службы.

Предупреждение преступности несовершеннолетних состоит из нескольких комплексных систем, таких, как ранняя профилактика, непосредственная профилактика, профилактика предпреступного поведения и профилактика рецидива. Эти этапы профилактики направлены на то, чтобы помочь несовершеннолетним, оказавшимся в неблагоприятной среде еще до того, как пребывание в этой среде скажется на их поведении; не допустить становления преступного образа жизни и обеспечить исправление лиц со значительной степенью социально-правовой деформации, совершающих правонарушения не преступного характера; не допустить переход на преступный путь и создать необходимые условия для исправления лиц, систематически совершающих правонарушения, характер и степень интенсивности которых указывают на большую вероятность совершения преступлений в будущем; предупредить рецидив преступлений.

Меры раннего предупреждения включают: предупреждение и устранение существенных нарушений нормальных условий жизни и воспитания несовершеннолетних путем надзора и контроля за соблюдением правовых норм, регулирующих эти условия, оказания социальной помощи, поддержки, защиты в различных формах, своевременных для их восстановления; устранение источников неблагоприятного воздействия на условия жизни и воспитания несовершеннолетних; корректировку неправильного развития личности в начальной стадии, а также нормализацию условий среды жизни и воспитания конкретных подростков или их определенных групп.

Меры непосредственного предупреждения необходимы, если на предыдущем этапе не было предотвращено формирование у несовершеннолетнего склонности к правонарушениям, и он начал их совершать.

На данной стадии также осуществляется нормализация условий жизни и воспитания, оздоровление среды. Вместе с тем существенно увеличивается воздействие на самого несовершеннолетнего, включая при необходимости меры правового характера.

Меры в отношении несовершеннолетних, замеченных в правонарушениях непроступного характера, включают: постановку на учет в органах, осуществляющих профилактику преступлений несовершеннолетних, длительную воспитательную работу и контроль; общественное воздействие; устройство в спортивные лагеря и клубы; гражданско-правовые меры (взыскание ущерба).

Следующий этап профилактики образуют меры в отношении несовершеннолетних, которых можно рассматривать как находящихся в силу развития криминогенной мотивации на грани совершения преступления. Здесь используются меры, реализуемые в процессе каждодневного, интенсивного и демонстративного контроля за поведением, связями и времяпрепровождением несовершеннолетнего. Эти меры имеют задачу удержать от перехода на преступный путь.

Меры предупреждения рецидива включают: деятельность специализированных подразделений по делам несовершеннолетних, офицеров уголовного преследования, прокуроров; использование воспитательно-профилактического воздействия самого судопроизводства; своевременное изъятие оружия и орудий преступлений у ранее судимых подростков; правовую и моральную подготовку к жизни на свободе осужденных, подлежащих освобождению; трудовое и бытовое устройство несовершеннолетних, освобожденных из мест лишения свободы либо осужденных к мерам, не связанным с лишением свободы, и контроль за их поведением и т. д. [3].

В заключении хотелось бы отметить, что развитие физической культуры и спорта оказывает благоприятное воздействие на социальную среду, где находится большое количество несовершеннолетних, обеспечивая профилактику негативных социальных явлений.

В. Манолаки, мастер спорта, заслуженный тренер Республики Молдова, считает, что в условиях глобализации физическая культура и спорт становится важным политическим, социальным и экономическим фактором. Эффективное многостороннее развитие физической культуры и спорта является неотъемлемой частью социально-экономической политики государства. Максимальное использование потенциала физической культуры и спорта способствует процветанию общества. В настоящее время физическая культура и спорт представляют собой комплексную систему, построенную на использовании многочисленных двигательных действий, имеющих разнообразную сферу применения. Физическая культура и спорт соприкасаются с правоотно-

шениями административного, трудового, гражданского, уголовного, социального, финансового, страхового характера; со спортивной медициной и фармацевтикой, а также с правоотношениями, возникающими в процессе урегулирования споров в данной области. Несмотря на многообразие этих правоотношений, которые относятся к объектам регулирования различных отраслей права, они формируют независимую систему общественных отношений.[5]

Библиография:

1. Birgău, Mihail. *Criminologie: (Curs universitar)*, Inst. de Relații Intern. din Moldova, Fundația Hanns-Seidel, Inst. pentru Cooperare și Contacte intern. din Germania. – Ed. a 2-a, rev. și compl. – Ch.: „Print-Caro” SRL, 2010. 687 p. ISBN 978-9975-4098-9-6
2. <http://www.bujor.md/index.php/ro/category-blog-ro/21-german-confidence-declined-to-two-year-low-in-june-6> (посетил 21.04.18 21.00)
3. http://criminology-info.ru/index.php?action=full_article&id=340 (посетил 27.04.18 15.45)
4. <https://www.e-reading.club/bookreader.php/142054/Dolgova-Kriminologiya.pdf> (посетил 21.04.18 22.25)
5. http://old.mts.gov.md/sites/default/files/document/attachments/strategiya_razvitiya_fizicheskoy_kultury_i_sporta_v_respublike_moldova_na_period_2013-2020_gg.pdf (посетил 30.04.18 15.25)
6. <http://penitenciar.gov.md/ro/statistica>
<https://drive.google.com/file/d/1C99N6uTidlphUiYo66TBkG0CU5pGH2rU/view> (посетил 28.04.18 16.40)
7. Sentință din 21 aprilie 2018 mun. Bălți Judecătoria Bălți (sediul central) dosarul nr. 1-98/2018 09-1-1629-05022018// <https://jbl.instante.justice.md/ro/hot> (посетил 01.05.2018 17.10)
8. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5926> (посетил 29.04.18 15.30)
9. <http://statbank.statistica.md/pxweb/sq/2f0336ca-9032-425e-9ed5-a9e0ef70f921> (посетил 29.04.18 15.35)
10. <http://statbank.statistica.md/pxweb/sq/c3f37bd2-4bd3-4ae3-8a21-f67c90f9409d> (посетил 29.04.18 15.40)
11. <http://statbank.statistica.md/pxweb/sq/30941bff-6817-4ecb-bc06-0b24c149d58c> (посетил 29.04.18 15.42)
12. <http://statbank.statistica.md/pxweb/sq/4d9a64f2-2430-446b-a411-5d1bf8554e88> (посетил 29.04.18 15.45)
13. <http://statbank.statistica.md/pxweb/sq/f56cc7e2-b82c-4e67-912e-c49f6476b713> (посетил 29.04.18 15.50)
14. <http://statbank.statistica.md/pxweb/sq/49e176ab-412f-4e33-8b0c-ea339486ebae> (посетил 29.04.18 15.53)
15. <http://statbank.statistica.md/pxweb/sq/1d3c4b72-aa6f-499b-a135-5c2b8b795d75> (посетил 29.04.18 15.55)

VICIILE UMANE – CEL MAI MARE DUȘMAN AL OMENIRII

Mihaela CIBOTARU, studentă,

Facultatea Drept și Științe Sociale,

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Oxana POSTOLACHI, studentă,

Facultatea Drept și Științe Sociale,

Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Coordonator științific: **Olga JACOTA-DRAGAN**, asist. univ.

Abstract: *Human vices are the greatest enemy of mankind because they represent certain defects that cause negative consequences to the people who use them. The biggest vices over time are: smoking, drinking, drugs, gambling. It would be ideal if the vices did not exist in our lives, we would be healthier and lead a much more correct way of life. But as man is not perfect, each tends to an impossible ideal, human vices are found in our lives through the little pleasures that they offer us. Living without vices is the choice of each of us, depending on our own ethics, morality and morality of the whole society we are part of.*

Keywords: *vices, defects, people, ideal, ethics.*

Pornind de la citatul lui Ionuț Caragea: „Dintre toate minunile pământului, am ales viciile pentru a fi fericiți.” Putem afirma că omul, prin esența sa, este sclavul propriilor plăceri, dominat pe parcursul vieții fiind de instinct, dorințe, idealuri și vise pentru a-și satisface propriul orgoliu sau mai simplu spus: pentru a fi fericit.

Fericirea este percepută în mod diferit de către ființele umane, pentru cineva fericirea este scopul vieții, sensul acesteia, pentru altcineva fericirea pur simplu nu există, viața fiind o vale a plângerii. Pornind de la ideea că omul își caută rostul în viață, simultan acesta încearcă să fie fericit, înglobându-se în micile plăceri, propriile idealuri create care ne oferă împlinire. Minunile sunt acele reflecții, evenimente desfășurate, care ne induc în lumea reveriei. De ce viciul poate fi considerat minunea care ne aduce fericirea? Simplu. Omul se materializează prin ceea ce face și cine este.

„Ce este omul în natură? Nimic altceva decât un neant față de un infinit, un tot față de un neant, la mijloc între nimic și tot. Este mai ușor să cunoști pe om în general decât în particular, dar cel mai greu lucru este să te cunoști pe tine însuși.

Legat de om, marele înțelept Protagoras spunea că omul este măsura tuturor lucrurilor, celor văzute pentru că sunt văzute, iar celor nevăzute fiindcă sunt nevăzute. Să nu uităm că medicul îl vede pe om în toată slăbiciunea sa, juristul în toată răutatea sa, teologul în toată prostia sa.” [1] Suntem ceea ce facem, ceea ce mâncăm, ceea ce vorbim, ceea ce dorim, ceea la ce visăm, tindem spre perfecțiune, dar nu suntem perfecți, deoarece aici intervin viciile.

Conform Dex-ului, noțiunea de viciu este definită ca fiind: „Defect, cusur, neajuns (de construcție, de funcționare etc.”, adică viciu prin natura sa este ceva rău, dar paradoxal poate stimula ideea de bine, care este ceva relativ de la om la om, în funcție de limitele proprii fiecăruia, și prin aceasta ajungem la ideea că defectele suplinesc necesitatea de fericire a celui care le caută, chiar dacă acestea sunt toxice și

ne otrăvesc viața, precum cianura de potasiu, ne omoară lent, iar când conștientizăm acest lucru ajungem la sfârșitul existenței umane. Urmând celebra afirmație că omul își pierde sănătatea și tinerețea apoi urmează restul, adică nimic. Adică viciile sunt acel catalizator al morții dulci, al fericirii de scurtă durată, care prin antiteză devine propriul dușman al rațiunii umane deoarece prin paradoxul fundamental al eticii: „Știu cum este bine, dar oricum săvârșesc răul”, ființa umană în căutarea binelui și a plăcerii va comite rău. Asta e natura umană.

„Viciile reprezintă cel mai mare dușman al omenirii, reușind să distrugă încetul cu încetul aproape orice persoană, orice suflet. Cu toate că sunt dăunătoare, viciile reprezintă criteriul ce ne desparte de roboți, reușind a ne forma un obicei clar din a încerca ceva nou și a ne opri, sau din a ne distruge încet, încet. Toate atracțiile înșelătoare, toate viciile se pot transforma în o moarte sigură, sau în prieteni imaginari care reușesc a-ți satisface toate dorințele, fără a-i plăti nimic în schimb.” [2]

Nu există om să nu... și aici lista poate fi continuată cu cele mai nocive lucruri săvârșite, care sunt catalogate drept vicii.

„Vorbind despre vicii trebuie să ne referim la păcatele umane, în primul rând, la cele șapte păcate de moarte (capitale) ce sunt proprii religiei. Conform Catehismului Bisericii Catolice, cele șapte păcate capitale sunt:

1. Mândria. Este izvorul tuturor răutăților sufletești din care se naște slava deșartă, îngâmfarea, ipocrizia, megalomania, aroganța, înfumurarea, laudăroșenia, nerușinarea, ocară etc.

2. Zgârcenia. Este materială și spirituală. Materială este atunci când omul nu voiește să mângâie trupește pe cel sărac, iar spirituală când nu voiește să îndrumeze pe cel neștiutor din răutate. Ea are urmări catastrofale, știm asta din actuala criză financiară. Deseori ea este înțeleasă ca motor al sistemului nostru economic. În realitate însă, omul a intrat sub jugul hipnotic al acumulării de capital, iar efectele devastatoare ale crizei au arătat că întreaga lume stă „sub semnul avariției universale”.

3. Lăcomia. Ea reprezintă un păcat capital din care se nasc mărturia mincinoasă, nemilostivirea, vicleșugul, nedreptatea, furtul, batjocorirea celor sfinte, cămătăria.

4. Invidia. Când cel furios nu poate birui cu mânia lui piedicile care i se opun, și neputând să facă altceva, se îndulcește cu inima în patima invidiei, ca să acopere cinstea și vrednicia sufletească și trupească a aproapelui și să se înalțe el. Din ea ies zece ramuri: complotul, mânia, dușmănia, cearta, nemulțumirea, luarea în răs, bucuria de răul altuia, ura, ținerea de minte a răului, uciderea. Invidia este patima unui suflet înrăutățit chinuit de bunul mers și faptele bune ale aproapelui etc.

5. Desfrânarea. Din acest păcat se nasc: sodomia, onania, corupția, amestecarea sângelui, silnicia, bestialitatea, adulterul etc. Actualmente desfrânarea a devenit „fastfood”, „o afacere rece”, de care profită din plin industria porno.

6. Mânia. Ea pornește de la aceea că omul nu-și poate îndeplini poftele sale, se înfurie căci este împiedicat de la scopul său cel rău. Din ea se nasc nebunia, blasfemia, cruzimea, tulburarea, spaima trupului, ocară, iritarea, prostia, schimbarea trupului, uciderea etc.

7. Lenea. Este lipsa de întrebuițare a puterilor trupești și sufletești pe care Dumnezeu ni le-a dăruit ca să le folosim în viața noastră. Din ea se nasc deznădejdea, nepăsarea, neglijența, impietatea, necredința, osândirea altuia etc.” [3].

Totuși odată cu evoluția societății oamenii se schimbă, apar noi modele de comportament, respectiv și noi vicii, dar având la bază cele menționate mai sus. Fiecare tinde spre ideal, spre perfecțiune, ca să devină cea mai bună variantă a sa, dar totuși înțelegem ce este bine, dar comitem răul, deoarece ființa umană caută fericirea în viață regăsită adeseori prin plăcere.

În timpul actual, odată cu schimbarea societății și a generațiilor apar noi obiceiuri care sunt considerate a fi vicii dăunătoare, deoarece provoacă dependențe, precum ar fi: televiziunea, shoppingul, mobilomania, interfilia și netomania etc.

Vorbind despre televiziune, în ultimul timp oamenii petrec mult timp în fața tv privind emisiuni chiar și interzise după categoriile de vârstă, show-uri, un obicei care practicat mult timp devine viciu deoarece prin intermediul acestuia ființa umană poate fi manipulată, deficiențe de vedere etc.

„Un articol, publicat pe portalul Infoniac, a calculat că un om în vârstă de 65 ani petrece în mod normal cam 9 ani lipit de televizor, iar în mod anormal dublu, întrucât mulți stau cu ochii la sticlă chiar și 8 ore pe zi” [7].

Shoppingul este specific femeilor, dar nu exclusiv. Suntem înconjurați de atâta publicitate și ispititi de atâtea supermarketuri, încât nu putem rezista ispitei de a cumpăra, chiar dacă n-avem nevoie de nimic. Pur și simplu, ne amintim când vedem marfa în raft.

Referitor la mobilomanie, în timpurile în care tehnica se dezvoltă foarte rapid comoditatea utilizării telefonului și relaționării cu semenii a dus la folosirea excesivă a acestuia. Potrivit Biroului Național de Statistică, în 2014, moldovenii au vorbit la telefonul mobil în jur de 6 miliarde 90 de milioane de minute. Un an mai târziu, cifra a ajuns deja la 6,3 miliarde. În 2016 a fost înregistrată o ușoară scădere. Iar în 2017 această cifră a crescut, din nou, și a ajuns deja la 6,21 de miliarde.

Oamenii mărturisesc că în timpurile noastre deja numai pot fără aceasta, chiar dacă specialiștii atenționează că devine un viciu care provoacă dependență. C-am așa arată unele păreri cu referire la aceasta:

„Cel mult o oră pot să stau fără telefon.”

„Este straniu atunci când oamenii au subiecte de discuție pe rețelele de socializare, iar atunci când se întâlnesc nu știu despre ce să vorbească.”

„Chestia asta se observă foarte tare în societate și în troleibuz și la stație și pe drum poți să cazi jos cu telefonul în mână. Din prieteni cineva a uitat telefonul într-o zi, gata parcă ceva nu îi ajunge parcă ar fi pâine, mâncarea”.

„Cred că niciun minut nu stau fără telefon, totul e legat de oamenii, sunt dependenți nu ai ce face asta e, eu nu că pot să fiu, eu sunt. Toate problemele se rezolvă deja prin asta” [5].

Concomitent cu telefonul mobil un număr mare de oameni apelează și la internet care reprezintă o rețea globală care utilizată nerațional provoacă dependență și devine viciu.

Potrivit Agenției Naționale pentru Reglementare în Comunicații, în 2017, în RM, utilizatorii de internet mobil au generat un volum total de trafic de peste 66 de milioane de gigabiți. Analizând profilul utilizatorilor de internet în Republica Moldova din anul 2015 avem: „2,12 milioane de utilizatori ai internetului, 88% dintre utilizatori folosesc zilnic internetul; 53% dintre utilizatorii sunt de sex feminin; 65% dintre utilizatori au vârste cuprinse între 20 și 49 de ani; segmentul cel mai mare (28%) fiind tineri de vârste între 20 și 29 de ani, urmat de segmentul 30 -39 (22%); 33% dintre utilizatori au studii universitare și postuniversitare; 56% sunt persoane active, angajați sau antreprenori și 18% se află în perioada de studii; 34% au venituri lunare nete de până la 10 mii de lei; 93% au calculator personal, iar 37% accesează internetul folosind tableta sau smartphone-ul; 15% dintre utilizatorii de internet accesează servicii bancare on-line, iar 40% fac periodic cumpărături on-line; 54% dintre utilizatori sunt interesați de știri; 54% au o experiență de utilizare a internetului mai mult de 5 ani; 41% au copii mai mici de 15 ani.”[4], observăm că internetul a înlocuit lumea reală, oamenii găsesc discuții în lumea virtuală și nu au despre ce discuta în lumea reală.

În același timp există și vicii care nu și-au pierdut efectul de-a lungul timpului, precum: tutunul, alcoolul, sexul, drogurile, jocurile de noroc, somnul, mâncarea etc. Oamenii consumă alcool ca să obțină un beneficiu psihologic: să poată adormi, să le scadă inhibițiile, pentru că sunt depresivi sau timizi. Riscul de dependență crește și la cei cu tulburări de personalitate, cum sunt impulsivii, sau la cei cu tulburări anxioase, potrivit lui Eugen Hriscu, medic psihiatru la Clinica PsyMotion din București.

„Fumul de tutun conține peste 250 de substanțe toxice. O dată cu inhalarea fumului unei țigări, introduci în organism o soluție de curățat unghiile (acetona), una de decolorat părul (amoniac) și una de diluat vopselurile casnice și industriale (toluen). Mai inspiri metale grele (cadmiu, folosit la fabricarea bateriilor) și ici câteva guri bune de gaze de eșapament (monoxid de carbon)” [6].

Alcoolismul este manifestarea conștientă sau nu, prin care individul caută satisfacerea nevoii de a consuma alcool indiferent de mijloace sau consecințe, pentru evitarea sevrajului sau a stărilor psihice neplăcute. Consumul este determinat de dependența fizică și dependența psihică, în cantități moderate e medicament, în cantități mari este viciu.

Un viciu la fel de distructiv îl reprezintă jocurile de noroc, care provoacă independență ireversibilă. Mărturiile anonime ne relatează aceasta: „A. are 19 ani și a jucat prima dată la pacanele la 14 ani, când era doar un adolescent. Acum reușește să se abțină grație terapiei de grup și terapiei individuale pe care o urmează, însă recunoaște ca tentațiile sunt mari. "Mi-am dat seama că dependența este prezentă atunci când nu mă mai puteam abține de la joc, făceam orice pentru a obține bani din joc, prin metode legale sau ilegale. Acest lucru s-a întâmplat la vârsta de 19 ani, acum aproximativ 3 luni.; B. are 37 de ani și a jucat prima dată la pariuri sportive, când și-a luat un bilet cu 20 de evenimente de la agenție de profil. "Am realizat că jocurile de noroc sunt o problemă când mi-am pierdut prietenii, nu am putut achita creditele la bancă și că puteam să îmi pierd familia și viața. Am pierdut respectul

față de sine, mi-am pierdut prietenii, m-am închis în mine și am pierdut orice contact cu exteriorul", a spus B., adăugând că paguba totală suferită este de circa 80.000 de euro și că a rămas cu credite restante.; C. are 25 de ani și a jucat prima dată poker cu prietenii, după care a început să joace în mediul on-line. După aproape jumătate de an de la momentul în care și-a dat seama că este dependent, a apelat și la terapie. "Viața a fost afectată în mod calitativ, atât pe plan social, cât și fizic și psihic. Am fost la un pas să îmi pierd locul de muncă, mi-am pierdut prietenii din cauza izolării de viața cotidiană. Pe plan fizic am pierdut aproximativ 20 kilograme, am avut stări de insomnii, senzații de greață, instabilitate psihică", a declarat C., adăugând că rudele nu au aflat niciodată de problema sa. Deși a pierdut bani mulți și și-a făcut credite, a reușit să le achite.

Ce ar fi omul fără vicii? Probabil cea mai bună variantă a sa, sau poate nu, în funcție de scopul și fericirea fiecărui în viață. Însăși dacă vorbim de ființa umană viciile sunt o parte inerentă a acesteia într-o măsură sau alta. Precum afirma Nicolae Iorga: „Viciile sunt călăii care te omoară încet, ca o sabie neascuțită, ajungem la concluzia că întreaga viața luptăm cu viciile pentru a fi cea mai bună variantă pentru beneficiul nostru sau pentru a nu încălca morala societății.

Bibliografie:

Articole:

1. CALITĂȚILE ȘI VICIILE FIINȚEI UMANE, DIN PERSPECTIVA VIEȚII COTIDIENE (XVI), Cuvântul Liber, 15.08.2015,Nr.157, Ioan Oprea.

Webografie:

2. <http://www.dragosasaftai.ro/viciile-si-viata-la-limita/>, (accesat pe 16.04.2018)
3. <https://moldovacrestina.md/sapte-pacate-capitale/>, (accesat pe 18.04.2018)
4. <https://mdigital.md/noutati/utilizatorii-de-internet-din-moldova/>, (accesat pe 08.04.2018)
5. https://www.publika.md/pe-an-ce-trece-moldovenii-vorbesc-tot-mai-mult-la-telefonul-mobil-iar-numarul-de-utilizatori-de-internet-mobil-creste_2999960.html, (accesat pe 10.04.2018)
6. <https://romanalibera.ro/stil-de-viata/familie/viciile-care-ne-distruge-sanatatea-219338>, (accesat pe 17.04.2018)
7. <http://www.ziare.com/magazin/stiri-magazin/viciile-secolului-xxi-creaza-noi-dependente-1128913>

REPRESIUNEA STALINISTĂ ÎN CAZUL DEPUTAȚILOR SFATULUI ȚĂRII: DOCUMENTE ȘI MĂRTURII

Ana CUCULESCU, studentă,
Nelea COGÎLNICEAN, studentă,
Facultatea de Drept și Științe Sociale,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Abstract: *The establishment and consolidation of the communist totalitarian regime had serious consequences for the European states. The expansion of the Soviet Union's*

domination to the west hit directly within the borders of Romania. By making the additional Soviet-Nazi secret protocol in 1939, the USSR has annexed Bessarabia, Northern Bukovina and Hertza. The formation of Moldovan RSS was accompanied by aggressive actions of the new power towards the native population. The terror has become a priority tool to ensure the people's obedience. In the first line of those which was considered as "enemies" of the power were also members of the Country Councils. The purpose of this research is to identify and highlight the Stalinist repression in the case of the Deputies of the Country Councils on the basis of archival documents and testimonies.

Keywords: *The Country Counsel, deputies, repression, enemies, USSR, Bessarabia, Soviet Regime, deportations, imprisonment, refugees, communist terror, war, NKVD organs, punishment, archive.*

Instituirea și consolidarea regimului totalitarist comunist a avut grave consecințe pentru statele europene. Extinderea dominației Uniunii Sovietice spre vest a lovit direct în hotarele României. Prin realizarea protocolului adițional secret sovieto-nazist din 1939, URSS a anexat Basarabia, Nordul Bucovinei și ținutul Herța. Formarea RSS Moldovenești a fost însoțită de acțiuni agresive a noii puteri față de populația băștinașă. Teroarea a devenit instrument prioritar asigurând starea de obediență a oamenilor. Din prima linie a celor considerați „dușmani” ai puterii făceau parte și membrii Sfatului Țării.

Scopul acestei cercetări este de a identifica și a scoate în evidență **represiunea stalinistă în cazul deputaților Sfatului Țării în baza documentelor de arhivă și a mărturiilor.**

În 1940 locuitorii Basarabiei au fost nevoiți să facă față noii realități. Mulți basarabeni, cunoscând pericolul sovietic, au decis să se refugieze în România. Majoritatea populației nu a avut posibilitate să-și părăsească locurile natale. Studiile de istorie orală reflectă **starea de spirit din Basarabia în primele zile ale ocupației sovietice.** Deși oficialitățile române luau în calcul și posibilitatea unui atac armat din partea Sovietelor în 1939, totuși încercau să asigure populația de absența oricărui pericol. Pentru a liniști spiritele, la 6 ianuarie 1940, regele Carol al II-lea a vizitat Chișinăul, angajându-se să apere toate teritoriile românești⁸. La 5 aprilie 1940, Direcțiunea Generală a Poliției în *Darea de seamă asupra stării de spirit a populației în urma expunerii făcută de Veaceslav Molotov din 29 martie în fața Sovietului Suprem al URSS* menționa îngrijorarea populației din Basarabia, dar și disponibilitatea oamenilor de a-și apăra țara în caz de necesitate⁹. Retragerea forțată a administrației și armatei române a justificat pe deplin aceste temeri. Alexandru Budișteanu, renumit arhitect român menționează: „N-am să uit niciodată seara aceea de 28 iunie, când ascultam la ora opt seara la radio... și când ne-am cutremurat, auzind că a avut loc un Consiliu de Coroană, la care s-a discutat ultimatumul dat de Uniunea Sovietică, prin

---

⁸ George Damian, *O promisiune regală pentru Basarabia*, <http://www.george-damian.ro/o-promisiune-regala-pentru-basarabia-4148.html>

⁹ *Dezmembrarea României*, p. LXXII.

care României i se cerea să cedeze Basarabia și Bucovina de Nord. Iar cererea era acceptată. Din momentul acela viața noastră s-a schimbat radical și pentru totdeauna”¹⁰.

Cei mai dezamăgiți se arătau tinerii, care în perioada interbelică au avut parte de o educație patriotică accentuată: Bunăoară, Vadim Pirogan (a.n. 1921) se întreba: „Dar regele? Dar armata? De ce nu se împotrivesc... Ce nu mai știu să lupte?”¹¹.

Aflați în fața dilemei de a rămâne în localitățile natale sau de a se retrage în România, o parte din oameni au decis să se conformeze realității, încercând să-și păstreze calmul, fiind convinși de faptul că își vor putea continua viața obișnuită. Ulterior, au regretat această decizie. „Iarăși ne-am întrebat, pentru a mia oară, ce ne așteaptă și dacă nu ar trebui să ne refugiem în România. Din nou tata a susținut două lucruri: mai întâi că nu avem la cine să ne ducem în România și, după aceea, că nu avem avere și că el și cu mama au muncit cinstit și nu au ce să-și reproșeze, deci nu ar trebui să avem probleme cu un regim care declară că îi va sprijini pe cei care au trăit din muncă cinstită”¹².

Mulți basarabeni nu cunoșteau realitatea despre sistemul sovietic și nu-și puteau imagina că statul poate pedepsi și eticheta drept „criminal” pe oricine.

Despre această stare de lucruri consemnează și Pan Halippa, unul din cei mai curajoși promotori ai spiritului românesc în Basarabia, cel care a fost președinte al Sfatului Țării (25.11.1918-18.02.1919)¹³. În memoriile *despre refugiul său din Basarabia, la 28 iunie 1940, precum și retragerea armatei și administrației române* menționează că aflarea în neștiință i-a determinat pe mulți basarabeni să treacă Prutul: „se începea bejenia spontană și neorânduită, care duce la rezultatul contrar celui urmărit: prea puțin se salvează din ceea ce dorim să salvăm, iar vâlmășeala care se produce sporește circulația zvonurilor și oprește circulația normală a vieții și a gândului bun și sănătos. Am sunat deci din nou la Rezența Regală și am întrebat dacă se va discuta planul de evacuare a Chișinăului cu instituțiile lui și dacă nu s-ar putea să fie încadrat în acest plan și eu cu arhivele instituțiilor pe care le-am condus tot timpul: Universitatea Populară, Universitatea Muncitorească, Comitetul pentru ajutorarea românilor transnistreni, Comitetul pentru ridicarea monumentului Unirii – arhive care înglobează și o bibliotecă istorică de documentație asupra problemelor basarabene din toate domeniile vieții. Mi s-a răspuns că nu-i vorba de nicio evacuare, ci se vor discuta mijloacele de luptă și rezistență. Nu mai înțelegeam nimic”¹⁴.

Cei care și-au manifestat deschis dorința de a se retrage în România au fost ulterior sancționați de regim prin deportare sau închisoare. Procesul de refugiere în România era însoțit de multiple greutăți și impedimente. Nemulțumiți și revoltați

---

¹⁰ Alexandru Budișteanu, *Sub patru regimuri pe toate continentele*, București: Ed. Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2014, p. 88.

¹¹ Pirogan Vadim, *Cu gândul la tine, Basarabia mea. Din mărturiile unui vinovat fără vină*, Chișinău, Ed.: Enciclopedică „Gheorghe Asachi”, 1995, p. 46.

¹² Alexandru Budișteanu, p. 95.

¹³ Colesnic Iurie, *Sfatul Țării. Enciclopedie*, p. 181.

¹⁴ *Dezmembrea României*, p. 274.

de situația creată erau și oamenii politici basarabeni aflați în România. Începând cu 29 iunie 1940, aceștia, în mare parte foști deputați în Sfatul Țării, s-au întrunit în ședințe în cadrul „Cercului Basarabenilor” pentru a întreprinde acțiuni de ajutorare concretă a oamenilor ce erau nevoiți să-și lase bunurile agonisite o viață, casa, ru-dele, mormintele celor apropiați. Majoritatea membrilor „Cercului Basarabenilor” au trecut același calvar, fiind copleșiți de aceleași sentimente. Principala problemă care era luată în dezbateri ținea de refugiații basarabeni.

De menționat că majoritatea deciziilor din acea ședință nu au avut un caracter doar declarativ, întrucât pe fiecare dimensiune s-a acționat concret. A început strângerea fondurilor în susținerea refugiaților, s-a intervenit la ministerele de resort pentru a ameliora situația celor veniți de peste Prut, au fost elaborate declarații de protest privind evacuarea Basarabiei.

Pentru mulți basarabeni, decizia de a rămâne acasă era dictată și de incertitudinea care-i aștepta în partea cealaltă de Prut. În 1940 soarta foștilor deputați din Sfatul Țării era în dependență directă de hotărârea de a se repatria sau nu în România. Graba evenimentelor și insistența părții sovietice au împiedicat autoritățile de la București să asigure condiții bune pentru refugiați.

Deputații Sfatului Țării care au rămas în Basarabia ocupată de sovietici au fost supuși terorii comuniste. „Odată cu desfășurarea operațiunii militare de ocupare a Basarabiei și Bucovinei au debutat arestările și deportările în masă. Între 28 iunie și 4 iulie 1940, în județele Cernăuți, Bălți, Chișinău și Cetatea Albă au fost arestați 1122 de oameni. Aceștia erau „foștii polițiști, agenți ai Siguranței și ofițeri ai Armatei Române”. La 9 iulie 1940, V. Molotov, președintele Guvernului sovietic, semnează hotărârea „Cu privire la activitatea tribunalelor militare pe teritoriul Basarabiei și al Bucovinei de Nord”, prin care aceste structuri erau autorizate cu examinarea dosarelor vizând „crimele contrarevoluționare și banditismul” locuitorilor din aceste teritorii. Toți cei acuzați de „activitate contrarevoluționară” urmau să fie reprimați conform Codului penal al RSS Ucrainene, art. 58 (1-18). Drept urmare, la finele anului 1940, în închisorile Basarabiei, subordonate NKVD-ului, se aflau 2624 de persoane, pentru ca spre vara anului 1941 numărul deținuților politici să ajungă la 3951.”¹⁵

În amintirile supraviețuitorilor, ale celor arestați fără teme și ale celor deportați fără vină se reliefează o nedumerire continuă: „De ce te judecau atunci? Fiindcă ai făcut rău? Nu. Te judecau, fiindcă ești om cu cap, om învățat... Ei se temeau de oameni deștepți”, afirmă Ilarion Tăutu¹⁶. Fărădelegile din vara anului 1941 au fost comise în baza *Regulamentului cu privire la modul de aplicare a deportării față de unele categorii de criminali*¹⁷.

Membrii Sfatului Țării aflați la București cunoșteau gama de probleme provocate de instituirea regimului comunist, inclusiv situația colegilor arestați în Basara-

---

¹⁵ *Moldovenii sub teroarea bolșevică, Sinteze elaborate în baza materialelor Comisiei pentru studierea și aprecierea regimului comunist totalitar din Republica Moldova*, Chișinău, Ed. Serebia, 2010, p. 39-40.

¹⁶ Ștefan Tudor, *Răzvrățiți contra regimului*, Chișinău, Prut Internațional, 2004, p. 30.

¹⁷ *Moldovenii sub teroarea bolșevică*, op.cit., p. 40.

bia. Participanții la ședința „Cercului Basarabenilor” erau indignați de inacțiunea oficialităților României față de fărâdelegile comise de puterea sovietică în stânga Prutului. La 13 septembrie 1940, în „Cercul basarabenilor”, Anton Crihan a propus ca „Cercul să se ocupe de basarabeni rămași acolo și azi arestați, cum sunt: d-nii I. Codreanu, N. Secară, T. Neaga. Propune a se face cu sovietele un schimb cu bolșevicii arestați în România, cum este Ana Pauker și alții.

În privința foștilor deputați ai Sfatului Țării s-a reușit doar un singur schimb: Ion Codreanu (1879-1949), membru al Comitetului Național Moldovenesc din Odesa, arestat la 25 iulie 1940, la 3 mai 1941, a fost schimbat cu Ana Pauker, în carcerată în România, persoană prețioasă pentru sovietici¹⁸.

Foștii deputați ai Sfatului Țării au ajuns în vizorul organelor represive sovietice chiar din primele zile ale ocupației: ordinul de arest al lui Grigore Turcuman a fost semnat la 2 iulie 1940. Ancheta, începută în 1940, a luat sfârșit în mai 1941. Dosarul penal a fost transmis procurorului RSS Moldovenești, care a aprobat actul de acuzare, apoi l-a transmis colegiului judiciar al Judecătoriei Supreme a Republicii. Însă din cauza războiului, procesul judiciar nu a avut loc în RSSM, cei arestați fiind evacuați în lagărele din RASS Tătară, cu excepția lui Teodosie Cojocaru, care decedase în închisoarea din Chișinău. Au urmat noi interogări. Foștii deputați ai Sfatului Țării erau învinuiți că au votat Actul Unirii Basarabiei cu România la 27 martie 1918 și că, mai târziu, au luptat împotriva mișcării revoluționare, desfășurând activități antisovietice¹⁹.

Printre cei arestați și condamnați de NKVD au fost²⁰: Vladimir Bodescu (1868-1941), deputat în Sfatul Țării din partea Asociației Juriștilor din Basarabia. Arestat la 10 august 1940, a decedat la 28 noiembrie 1941 în închisoarea din orașul Cistopol, RASS Tătară; Alexandru Baltaga (1861-1941), deputat în Sfatul Țării din partea preoțimii basarabene. Arestat la 31 august 1940 (la vârsta de 79 de ani), a decedat la 7 august 1941, în spitalul regional din orașul Kazan; Constantin Bivol (1885-1942), arestat la 25 august 1941, a decedat la 12 martie 1942, în spitalul închisorii nr. 4 din orașul Cistopol, din RASS Tătară; Nicolae Bivol, arestat în august 1940, deportat în Kazahstan, a murit (până în 1943) în Pahta Aral; Ștefan Botnariuc (1875-1941), deputat în Sfatul Țării din partea minorității ucrainene, arestat la 22 iulie 1940 de către organele NKVD din județul Bălți, a decedat la 22 august 1941 în spitalul închisorii din orașul Penza; Emanoil Catelli (1883-1943),

---

¹⁸ Chiriac Alexandru, p. 80.

¹⁹ Postică Elena, *Deputați ai Sfatului Țării exterminați de NKVD*, <https://www.revista22.ro/deputati-ai-sfatului-tarii-exterminati-de-nkvd-8758.html>

²⁰ Lista membrilor Sfatului Țării care au rămas în Basarabia după ocupația sovietică din 1940 și au fost arestați de organele NKVD-ului a fost întocmită în baza informațiilor selectate din: Colesnic Iurie, *Sfatul Țării. Enciclopedie*; Chiriac Alexandru, *Membrii Sfatului Țării 1917-1918. Dicționar*; Postică Elena, *Deputați ai Sfatului Țării exterminați de NKVD*, <https://www.revista22.ro/deputati-ai-sfatului-tarii-exterminati-de-nkvd-8758.html>

satul Zgârdești, județul Bălți, a fost președinte al Comitetului Național Moldovenesc din Odesa (1917).

După realizarea unirii, Emanoil Catelli este numit în funcția de Director general al Agriculturii în Directoratul General al Republicii Democratice Moldovenești. În 1923, Consiliul de Miniștri al României îl numește în calitate de prefect al județului Bălți. Din 1927 – 1928 activează în calitate de senator din partea județului Bălți. În 1933, Partidul Național Liberal ajunge iarăși la putere și Emanoil Catelli este repus în funcția de prefect al județului Bălți. În timpul deținerii funcției timp de 3 ani în județul Bălți, s-au construit 49 de școli (față de 44 din 1918 până în 1933), a fost renovat localul Școlii Normale, s-a construit noua clădire a Liceului de fete „Domnița Ileana”. Este arestat la 5 iulie 1940, fiind acuzat de activitate contrarevoluționară, conform articolului 54-13 al Codului Penal al RSS Ucrainene. Înșiși comisarii de instrucție de la închisoarea din Chișinău spuneau: „acest om este un patriot moldovean convins. Mulți dintre voi sunteți șcurmiki, în timp ce el apără ideea, poporul și dreptul istoric. De astfel de oameni am fi mândri și noi”. Întrebat de comisar de ce n-a fugit peste Prut dacă știa ce-l așteaptă, a răspuns că nu înțelege să împartă, la bine, belșugul și bucuria basarabeanului și să-l părăsească în timpuri grele. În final declara: va muri o generație, poate două, dar dreptatea va birui și Basarabia va reveni la România. A respins orice învinuire. Fiind întrebat la interogatoriu „de ce s-a împotrivit reinstaurării puterii sovietice în Basarabia”, a răspuns: „din convingeri politice. Eram convins că puterea sovietică mă va lipsi de toate drepturile... Și în acest moment sunt împotriva dictaturii proletariatului...”. În primele zile ale celui de-al Doilea Război Mondial, împreună cu alți deținuți, a fost evacuat în închisoarea nr. 4 din orașul Cistopol, RASS Tătară, și supus unui nou interogatoriu. A decedat la 18 februarie 1943; Teodosie Cojocaru (1899-1941), arestat la 13 august 1940, a decedat la 23 ianuarie 1941 în închisoarea nr. 1 din Chișinău; Ion Ignatiuc (1893-1943), arestat la 23 iulie 1940, a decedat la 26 ianuarie 1943 într-un lagăr din RASS Tătară; Vasile Gafencu, arestat în 1940, a lucrat în Arhanghelsk la tăiat copacii, apoi la o mină de cărbune, nu se cunoaște anul decesului; Teodor Neaga (1880-1941), în 1917, devine membru al Uniunii Învățătorilor din Basarabia, organizație care avea menirea să unească în jurul său toți pedagogii moldoveni care militau pentru cauza națională; a decedat la 6 decembrie 1941, în spitalul închisorii din Penza; Panteleimon Sinadino (1875-1940?), arestat la 9 iulie 1940, nu se cunoaște soarta de mai departe; Nicolae Secară (1894-1942) în iunie 1941 a fost transferat în închisoarea nr. 1 din orașul Penza, a murit în februarie 1942; Grigore Turcuman (1890-1942) arestat la 2 iulie 1940, a decedat la 28 mai 1942 în spitalul închisorii nr. 1 din orașul Penza; Teodor Uncu (1881-1940?), arestat la 17 iunie 1940, soarta de mai departe nu este cunoscută; Luca Știrbeț (1889-1942) arestat la 20 iulie 1940, a decedat la 15 martie 1942 în spitalul închisorii nr. 4 din orașul Cistopol.

Deputații Sfatului Țării care au rămas în Basarabia sovietică după 1940 și au fost identificați de organele NKVD-ului au fost încarcerați și exterminați de regimul totalitar comunist.

Deputați ai Sfatului Țării, refugiați în România, pe lângă faptul că inițial s-au confruntat cu multiple probleme au fost constrânși ulterior să îndure represiunile

comuniste din dreapta Prutului. În 1940, uniți în „Cercul basarabenilor” de la București încercau să se susțină reciproc. În ședința Biroului Permanent din 10 iulie 1940, Ion Incuțel a cerut celor prezenți „să aibă grijă de cei evacuați, pentru ca basarabenii funcționari să fie plasați la alte servicii în țară, ca ei să nu se transforme în cerșetori, ci să-și găsească meseria pe care fiecare au avut-o în Basarabia”²¹. Din discuțiile în ședință deducem că mulți din foștii deputați în Sfatul Țării se aflau într-o situație precară și în România. Gheorghe Pântea menționa că mulți foști deputați din Sfatul Țării „au venit numai singuri, fără familii, sau numai cu geanta. Alții au adus rufele, dar când au plecat înapoi, n-au mai putut veni”²². În ședința Biroului Permanent al „Cercului basarabenilor” din 9 august, Ion Pelivan a pus în evidență problema foștilor deputați din Sfatul Țării refugiați în România „care trebuie ajutați așa ca să nu ducă mizerie”. S-a decis să se ceară de la autorități pentru ei câte o pensie, iar până situația va fi remediată să li se dea câte un ajutor sporit prin Biroul Permanent „în chip excepțional celor lipsiți cu totul de mijloace” în sumă de 5000 lei pe lună. În același timp, se recomanda membrilor Sfatului Țării și Guvernului Basarabean al Unirii „atenție la modul de a trăi și a se mișca, fiindcă agentura rusească de spionaj este foarte activă și se poate bănui o agresivitate din partea lor”²³. Starea de precauție se impunea ca mod de viață pentru acești oameni.

Teroarea comunistă s-a extins și în România. După înlăturarea de la putere a regelui Mihai în 1947, oficialitățile comuniste au proclamat Republica Populară România în care a început implementarea aceluiași sistem de represiuni caracteristic regimurilor comuniste. În anii '50, mai mulți lideri ai basarabenilor refugiați în România, mai ales foști membri ai Sfatului Țării, au fost arestați și condamnați la detenție: Gheorghe Mare, în anii '50 deportat în Bărăgan; Ștefan Holban, în 1957 condamnat la 15 ani de muncă silnică, deținut la Jilava; Ciugureanu Daniel, arestat în 1950, la închisoarea Sighetul Marmației; Ion Pelivan, arestat în 1950 și dus la Sighet, moare în 1954²⁴. Printre cei arestați a fost și Pan Halippa: în noaptea de 5 spre 6 mai 1950, este arestat și dus la Ministerul de Interne. Constantin C. Giurescu în lucrarea „Cinci ani și două luni în penitenciarul din Sighet, 7 mai 1950 – 5 iulie 1955” scria: „Halippa povestește cu melancolie amestecată cu umor cum a făcut odinioară închisoare sub ruși; nu credea să apuce vremea să facă și sub ai lui și anume în Transilvania”²⁵. În 1952, a fost predat autorităților sovietice. La 21-22 iunie 1952, Tribunalul Militar al Ministerului Securității de Stat al RSS Moldove-

---

²¹ Proces-verbal nr. 2 al ședinței Comitetului „Cercului Basarabenilor”. În: *Dezmembrarea României*, p. 87.

²² Proces-verbal nr. 2 al ședinței Comitetului „Cercului Basarabenilor”. În: *Dezmembrarea României*, p. 88.

²³ Proces-verbal nr. 6 al ședinței Biroului Permanent „Cercului Basarabenilor”. În: *Dezmembrarea României*, p. 161.

²⁴ Lista membrilor Sfatului Țării care au fost arestați și condamnați în România socialistă, a fost elaborată în baza informației din Membrii Sfatului Țării. Dicționar.

²⁵ Constantin Ion, p. 355.

nești l-a condamnat „în baza art. 54 / 6 p. I CP al RSSU, la 25 de ani de privațiune de libertate într-un lagăr de reeducare prin muncă, fără pierderea drepturilor cetățenești și fără confiscarea averii. Termenul de pedeapsă se calculează cu începere din 30 martie 1952. Probe materiale pe acest dosar nu există. Cheltuielile de judecată nu s-au înregistrat. (Arhiva Depozitului special al Serviciului de Informare și Securitate al Republicii Moldova, Fondul persoanelor supuse represiunilor politice, dosar penal nr. 6235, vol. III, f. 258-263)²⁶.

În memoriile sale „Povestea vieții mele” din 1962, Pan Halippa consemnează: „Eu nu m-am așteptat ca un Stalin să-mi pretindă arestarea din capitala României, al cărei cetățean sunt din 27 martie 1918, când Basarabia s-a unit cu România. Și în Țara Românească s-a găsit un ministru de Interne, Theohari Georgescu, și un ministru de Externe, Ana Pauker, care să mă aresteze și să mă predea lui Stalin, iar acesta prin instrumentele lui să mă condamne la muncă silnică în Siberia la 25 de ani. Dar am avut noroc să zdohnească Stalin și dictatorul lui de la Securitate, Beria. Poate la eliberarea și reabilitarea mea a contribuit și modesta mea activitate de curățitor de gunoaie și closete în 11 lagăre siberiene, până la Baikal și dincolo, în tot cazul, mi s-a dat un bilet de reabilitare completă din partea administrației sovietice”²⁷. În 1955 este amnistiat și se înapoiază în țară. Este condamnat de autoritățile române și deținut în închisoarea din Gherla până în 1957, când revine la București²⁸. În aceleași memorii din 1962 menționa: „în țară nu-s reabilitat nici până în prezent. Nu mi se plătește pensie de profesor și nici pensie de merit special, la care am fost recomandat de Academia Republicii Române, în compunerea ei actuală. Din pricina asta și la vârsta de octogenar peste un an, îmi vine foarte greu, mai ales că în absență am fost deposedat de tot ce am avut până la ultima cămașă, iar familia mi-a fost scoasă din casă unde am lăsat-o, și care e în coproprietate cu dl Alexandru Munteanu, și acum trăiește într-un subsol din str. Muzelor nr. 2. Dar așa mi-a fost soarta!”²⁹. Așa au fost tratați de organele represive comuniste cei care au săvârșit unirea.

În concluzie: documentele de arhivă și cele de istorie orală denotă soarta tragică pe care au avut-o deputații din Sfatul Țării după instaurarea regimului comunist. Teroarea sovietică a distrus viața oamenilor care în timpuri grele au luat decizii importante pentru țară. Noi, generațiile de astăzi, avem obligația morală de a le păstra vie memoria, întrucât prin faptele lor au fost și rămân înaintași ai neamului.

---

²⁶ Constantin Ion, p. 365-366.

²⁷ Halippa Pantelimon, *Povestea vieții mele*. În: Constantin Ion, p. 86.

²⁸ Chiriac Alexandru, p. 107.

²⁹ Halippa Pantelimon, *Povestea vieții mele*. În: Constantin Ion, p. 86.

INTERUNIVERSITARIA

Ediția a XIV-a

Materialele Colocviului Științific Studentesc

03 mai 2018